

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
CUMHURİYET TARİHİ BİLİM DALI

**POPÜLER TARİH DERGİCİLİĞİN GELİŞİMİNDE
HAYAT TARİH MECMUASININ YERİ**

Yüksek Lisans

Edip DURMAZ

İstanbul, 2006

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
CUMHURİYET TARİHİ BİLİM DALI

**POPÜLER TARİH DERGİCİLİĞİN GELİŞİMİNDE
HAYAT TARİH MECMUASININ YERİ**

Yüksek Lisans

Edip DURMAZ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Vahdettin ENGİN

İstanbul, 2006

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Edip Durmaz'ın "Popüler Tarih Dergiciliğinin Gelişiminde Hayat Tarih Mecmuasının Yeri" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Tarih Anabilim Dalı, Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Vahdettin Engin
Üniversitesi Marmara

İmza

.....

Üye : Yrd.Doç.Dr. Bülent Bakar
Üniversitesi Marmara

.....

Üye : Yrd.Doç.Dr. Ali Satan
Üniversitesi Marmara

.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 12.01.2006 tarih ve 1-6 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖNSÖZ.....	II
ÖZET	IV
SUMMARY	V
 GİRİŞ.....	 1
 BİRİNCİ BÖLÜM	
SEÇİLMİŞ MAKALELER DİZİNİ	8
1.1. Hayat Tarih Mecmuası'nda Yayınlanan Makalelerden Seçilen Özetler	16
 İKİNCİ BÖLÜM	
KONU ADLARINA GÖRE HAYAT TARİH MECMUASI DİZİNİ	147
 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
TARİH POSTASI.....	270
3.1. Tarih Postası'nda Cevaplanan Okuyucu Soruları	274
3.2. Cevaplanan Okuyucu Sorularının İstatistiki Değerlendirmesi.....	435
 SONUÇ.....	 438
 KAYNAKÇA	 441
 ÖZGEÇMİŞ.....	 442

ÖNSÖZ

Türkiye’de tarihçilik açısından en bakir alanlardan birisi de hiç şüphesiz tarihle ilgili süreli yayınlardır. Bu yayınların hem genel bir değerlendirilmesi şimdiye kadar doyurucu ve bütün olarak yapılmamış olması, hem de bu süreli yayınlarla ilgili bibliyografyaların gün yüzüne çıkarılamamış ve tarih araştırmacılarının istifadesine sunulamamış olması önemli bir eksikliklerdir.

Yakın zamanda bu alandaki eksiklik bazı araştırmacı ve akademisyenlerimizce fark edilmiş, bu doğrultuda bazı makaleler yayınlanmış, akademik çalışmalar yapılmıştır. Fakat yapılan bu çalışmalar; (Günaydın,1999), (Birinci,1998,s.29-38), (Öksüz,2004), (Ortaylı, 2006, s. 5), (Şakiroğlu, 1984,s. 65-68; 1983, s. 1207-1222), (Ünal, 2006,s.113-121), (Özbek,1992,53-56) bu alanla ilgili eksikliklerin giderilebilmesi için yeterli değildir. Bu alanda daha birçok akademik çalışmanın yapılmasına ihtiyaç vardır.

Bu çalışma bu alandaki eksiklik ve soru işaretlerini bir nebze de olsa giderebilmek amacından ortaya çıkmıştır. Çalışmamız sırasında karşılaştığımız en büyük güçlük izlenecek metodun tespiti ile çalışmamızın objektif ve akademik kıstaslara uygunluğunun sağlanması olmuştur. Elbette tezim için seçtiğim, Hayat Tarih Mecmuası’nda yayınlanan binden fazla yazı ve makale içinden neden bu yüz on sekiz tanesini seçtiğimi objektif ölçütlere göre açıklamak oldukça zor. Bu seçimi yaparken öncelikle dergi içinde çok farklı bir konumu olan ve yazarlar arasında okuyucunun en çok aşına olduğu bir isme, Yılmaz Öztuna’ya Hayat Tarih Mecmuası’nın yazı işleri müdürü olması ve dergi ile bütünleşmiş bir isim olarak görülmesi gibi nedenlerle özel bir değer atfedilmiş ve yazarın hemen hemen tüm yazı ve makaleleri birkaç istisna dışında incelenmiştir. Yine alanında çok iyi tanınan ve akademik unvanı da olan değerli Osman Turan, İbrahim Kafesoğlu, Halil İnalcık, Zeki Velidi Togan, A. Süheyl Ünver, Muharrem Akurgal gibi hocalarımızın kendi makaleleri veya kendileri ile yapılan röportajlar da incelenmiş ve bu kalemlerden istifadeye çalışılmıştır. Bir başka kriter ise şu an hayatta olmayan fakat alanında yeri doldurulamayan isimlerden biri kabul edilen Nihad Sami Banarlı gibi değerli yazarlarımızın makalelerinin incelenmesidir. Bir de akademik unvanı olmayan dergide sürekli yazı yazmayan fakat tarihimizdeki önemli şahsiyetlerle beraber olmuş veya yakın tarihimizin önemli mevkilerini işgal etmiş kişilerle yapılan mülâkatlar incelenmiştir.

Daha kısa bir şekilde özetleyerek ifade edersek şu dört kıtas tezimizde incelenen makalelerin seçiminde etkili oldu; Hayat Tarih Mecmuası'nın beyin takımında ve yönlendirici konumundaki yazarların makaleleri, Tarih alanı ile ilgili önemli bir şöhrete ve akademik saygınlığa sahip olmak, Tarihe yakın ve tarihle ilgili bir alanda çalışmalar yapmak ve kendi alanında artık otorite kabul edilmek, Kendisi tarihçi ve tarihi bir şahsiyet olmamakla beraber yakın tarihimizin en önemli kişilerinden biri olmak veya bu kişilerle hayattayken beraber olmak veya tarih olacak bir olay esnasında çok önemli konumda bulunmak.

Bu genel ölçütlerden başka, yakın tarihimizde önemli siyasi ve askeri sonuçlar doğuran bazı dosyaların incelendiği (Boğazlar meselesi) ve yakın coğrafyamızda cereyan eden ve Türkiye'yi de etkileyen dış politik gelişmelere derginin bakış açısını yansıtan (Kıbrıs sorunu, Filistin meselesi, Libya Kralının devrilmesi gibi) konular da derginin aynı zamanda güncel ile de ilgilendiğini ispatlamak için seçildi.

Hayat Tarih Mecmuası'nı tanımak ve tezimize dayanak yapmak için seçilen özetlerde belirli bir standart, hacim yönünden sağlanamamıştır. Bunun sebepleri; yazarın dergi içindeki ağırlığı, konunun ağırlığı (İdeolojik yönü olan yazılarda daha çok alıntı yapmak zorunda kaldım) ve yazarın konuyu takdim ederken kullandığı üslup, özetleme esnasında karşılaşılan teknik sıkıntılar, röportaj ve söyleşilerin özetlenmesinin teknik zorluklarıdır.

Hayat Tarih Mecmuası'nı incelerken ve ruhunu anlamaya çalışırken özellikle iki bölümü ön plana çıkardım. Birincisi dergiden seçilmiş makaleler; derginin misyonunu, çalışmalarını, ağırlık verdiği alanları yazarlarının fikirlerini anlamama çok yardımcı oldu. İkincisi; Tarih Postası bölümü. Bu bölümde ise dergi ile ilgili olarak okuyuculardan gelen dönütler çok yoğun. Dergi kendini nasıl ifade ederse etsin bir de okuyucu dergi hakkında neler ve nasıl düşünüyor? Tarih Postası bölümü, okuyucuların kendi kalemlerinden, kendi yorumlarıyla Hayat Tarih Mecmuası'nı çok enfes bir şekilde yorumlamaları ve eleştirmeleri yönüyle çok ciddi bir kaynak.

Ümidimiz bu çalışmamızın akademik çevrelere ve tarihçilerimize “ Tarih dergiciliği “ konusunun önemini bir kez daha hatırlatır ve ilgililerin dikkatini çeker.

Bu çalışmamızın ortaya çıkmasında en büyük pay sahibi, değerli fikirlerini, teşvik ve desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen, yorulduğumda ve ümitsizliğe kapıldığımda bana moral, cesaret ve güven aşılayan kıymetli hocam Prof. Dr. Vahdettin Engin Beyefendi'ye şükranlarımı sunmayı bir vazife bilirim.

POPÜLER TARİH DERGİCİLİĞİNİN GELİŞİMİNDE HAYAT TARİH MECMUASI'NIN YERİ

Tezimizde, popüler tarih dergiciliğinin duayenlerinden ve kilometre taşlarından en önemlisi sayılabilecek olan Hayat Tarih Mecmuası'nı inceledik. Bizden önce benzer konularda çalışma yapan araştırmacılardan farklı olarak biz, bir dergi örneğinden yola çıkarak tarih dergiciliğinin değişik boyutlarını ve özelliklerini ayrıntılı olarak tanıtmaya gayret ettik. Özelde Hayat Tarih Mecmuası'nın genelde ise popüler tarih dergilerinin tarihin başarılı bir şekilde popülerize edilmesinde oynadıkları başarılı rolün sırlarını ortaya çıkarmaya çalıştık. Hayat Tarih Mecmuası'nın tarihe, ülkemiz tarihçiliğine, tarih sevenlere ve popüler tarih dergiciliğinin gelişimine yaptığı önemli katkıları ortaya koymaya çabaladık.

Hayat Tarih Mecmuası'nın incelemesini yaparken aynı zamanda tarih dergiciliğinin, araştırılması sırasında karşılaşılan en büyük engellerden biri olan bibliyografya eksikliğini bir nebze de olsa gidermek için dergide yayınlanan makalelerin konularına göre bir bibliyografyasını da oluşturduk. Beş bölüm olarak ele aldığımız tezimizde böylelikle aramızdan ayrılan, birbirinden değerli kalemlerin yapmış oldukları belki de başka bir yerde hiç yayınlanmayan çalışmalarının uçup gitmesine engel olmak istedik. Tezimizde öncelikle Hayat Tarih Mecmuası'nın fiziksel çerçevesini ortaya koymaya çalıştık. Ardından dergide yayınlanan önemli makalelerin özetini vererek, derginin fikri yapısını ve tarih anlayışlarını ortaya koymaya çalıştık. Tarih Postası bölümünde dergide cevaplanan okuyucu sorularının tamamını vererek dönemin entelektüellerinin tarih, tarihimize ve Hayat Tarih Mecmuası'nın çıktığı dönemdeki ülkemize ve dünyamıza bakış açısını yansıtmayı hedefledik. Son olarak, Hayat Tarih Mecmuası'nın, popüler tarih dergiciliğine getirdiği yenilikleri ve yaptığı katkıları analiz etmeyi amaçladık. Bu çalışmayla popüler tarih dergiciliği alanındaki eksiklikleri bir parça da olsa azaltmayı ve bundan sonraki çalışmalara temel hazırlamayı ümit ediyoruz.

ROLE OF “HAYAT TARİH MECMUASI” IN THE DEVELOPMENT OF POPULAR HISTORY PUBLISHING

In this thesis, we studied Hayat Tarih Mecmuası that is the most important of popular history periodicals. Other than the studies that were done on this subject, setting off a periodical, we tried to introduce varied dimensions and features of popular history publishing.

We tried to reveal the secrets of success of popular history periodicals, especially Hayat Tarih Mecmuası, in popularizing history. Our effort was to reveal the contributions that Hayat Tarih Mecmuası has done to history, Turkey’s history publishing, lovers of history and the development of popular history publishing.

While we are studying Hayat Tarih Mecmuası, we noticed one of the big handicaps of searching popular history publishing. It was lack of bibliography. To reduce the handicaps of lack of bibliography, we made a bibliography of Hayat Tarih articles according to their topics. So, we tried to prevent the loss of valuable articles that weren’t published anywhere else, and of which valuable authors passed away.

In the thesis, at first, we tried to draw the physical frame of the periodical. After that, summarizing the important articles in the periodical, we tried to disclose the periodical’s ideology and history understanding. Giving the all of the readers’ questions that were answered in Tarih Postası, we tried to reflect the intellectuals’ view point to Turkish history, Turkey and the world. Lastly, we aimed to analyze the contributions and the innovations that Hayat Tarih Mecmuası has done to popular history publishing. With this study, we hope to minimize the deficiencies in popular history publishing and set up the foundations of the following studies.

GİRİŞ
(YILMAZ ÖZTUNA İLE 2006 YILI AĞUSTOS'UNDA GRAND ANKARA
OTELİNDE HAYAT TARİH MECMUASI İLE İLGİLİ OLARAK YAPILAN
RÖPORTAJ)

Sayın Yılmaz Öztuna, Hayat Tarih Mecmuası ile tanışmanız ve bu mecmuada yazmaya başlamanız nasıl oldu?

Ben 1960 yılında Hayat Müessesesi'ne girdim. O yıllarda Yapı ve Kredi Bankası'nda Murahhas Aza olarak görev yapmakta olan Sayın Şevket Rado ile bir tarih mecmuasını Hayat Yayınları bünyesine katabilmek için neler lâzım, böyle bir mecmuayı çıkarabilir miyiz, olur mu gibi konuşmalar daha o yıllarda başladı. Zaman geçtikçe bu düşüncemiz de olgunlaştı ve yine bu şekilde konuşulurken “ hadi çıkaralım şu mecmuayı “ derken bir de baktık dergi çıkma aşamasına gelmiş. Ben o sıralarda Yapı ve Kredi Bankası'nın yan kuruluşlarından biri olan Hayat Yayınları'nda bu yayın grubu için kitap kontrolleri yapmakta, aynı zamanda Hayat Dergisi'nin (yine aynı grubun) sekiz sayfalık kültür sayfasını hazırlamaktaydım. Hemen dergi ile ilgili teknik ve mali konularda tetkiklere girişildi. Bu çerçevede Teknik masraflar ve dergide yazacak yazarlara ödenecek telif ücretleri konularında birtakım müzakereler yapıldı, nihayet dergi çıkmaya başladı. Öncelikle dergi aylık olarak çıkacaktı, ismi içinde Hayat Grubu'nun bir üyesi olduğu için “ Hayat Tarih Mecmuası “ olsun denildi, bu fikir kabul edildi. Mecmua'nın dizgisi ve logosu ile ilgili çalışmaları o dönemin bu konuda en tanınmış bir kişisi, şu an ismini hatırlayamadığım Ermeni asıllı bir uzman çok uzun çalışmalardan sonra ortaya çıkardı ve bu kişiye o zaman için bile çok akıl almaz bir para ödendi. Fakat bugün bile Mecmua'nın seçtiği dizgiyi ve harf karakterlerini kullananlar var.

Yılmaz Öztuna, Hayat Tarih Mecmuası'nı hazırlayan ekip kimlerden oluşuyordu?

Ekibimiz genel yayın müdürü, ben, bir yazı işleri müdürü, iki teknik sekreter, iki tane musahhih, karikatürist, reklâmcılar, çok sayıda fotoğrafçılardan oluşmaktaydı. Bizim işimizde en önemli çalışanlar, yazıların ve içeriğin okuyucuya sunumunu yapan teknik sekreterlerdir. Bu kişiler bir dergi için vazgeçilemez kişiler. Bunların üzerinde eleman yoktur, bu kişilere sayfa mühendisi de denilirdi. Bizim derginin ilk teknik sekreteri

Erdoğan Sevgin idi. Hayat Grubu'nun elemanlarından biri olan bu şahıs derginin görsel yönünü ön plana çıkarıp, görselliği vurgulamak istiyordu. Ben ise derginin daha sade olmasını istiyordum. Daha sonra Öz Dokuman bu görevi üstlendi ve birlikte çalıştık. Bu yukarıda sayılanlardan fotoğrafçılar, karikatürist, reklâmcılar devamlı asıl personelden değillerdi. İş çıktıkça bu kişilerden istifade edilirdi. Tabi müelliflerimiz de kadrolu personelimizden değildi. Bu arkadaşlara yazdıkları yazı başına bir telif ücreti ödenirdi. Bu kadro içinde en kalabalık olan grup fotoğrafçılardı. O zamanın büyük fotoğraf üstatlarından sayılan altı - yedi kişi başta olmak üzere toplam on- on iki kişi ile çalışıyorduk. Yani asıl kadromuz o kadar çok kişiden oluşmuyordu. Zaten kültür dergilerinde yazılar toplanırdı, kadrolu yazar çalıştırılmazdı.

Yılmaz Öztuna, “Kitaplar Arasında” ve “Okuyucu Mektupları” bölümleri nasıl doğdu, kısaca anlatır mısınız?

Bu iki bölümün ikisi de benim kaleiminden çıkan bölümlerdir. Takdir edersiniz ki bu konulardan her ikisi de çok nazik konulardır. İlk önce “Okuyucu mektupları” köşesinde dergide yayımlanmış bir yazı ile ilgili olarak aleyhte ve lehte pek çok mektup almaktaydık. Bu mektuplar övgüden başlayarak yergiye hatta ağır küfürlere kadar uzanmaktaydı. Yine “Kitaplar arasında ” bölümü de diğeri kadar sıkıntılı bir bölüm idi. Bizim matbuatımızda şimdi bile devam eden övme veya yermeye yönelik bir tenkit anlayışı vardı, bu anlayışın bir neticesi olarak bu köşede yazılanlar da bir hayli ses getirmiş ve münakaşalara mevzu bahis olmuştur. Ben bu manada öne çıkarmak istediğim yazarları ve kitapları öne çıkarmaya çalıştım ve eserlerini methettim. Yani bu sıralarda ilmi bir tenkitten bahsetmek imkânsızdır. Çıkan yazılar ya ağır bir eleştiri ya da methetmek için kaleme alınmış yazılardır. Bu sıralarda bizim basında bir yakını olmak oldukça önemli bir mevzu olup böyle bir yakın sahibine oldukça önemli bir yardım ve kolaylık sağlardı. “Kitaplar arasında “ bölümü ile ilgili olarak şöyle bir anım da vardır: Bu bölümde bir aralar Sayın Mehmet Altay Köymen Hoca'nın eserlerini genişçe yer vermiş ve kendisini oldukça meth etmişim. Bir gün Hoca bana “ Yahu beni Türkiye’de tarihçiler bile tanımazdı, beni Türkiye’ye sen tanıttın “ dedi.

Yılmaz Öztuna, dergide çıkan yazılar konulara göre değerlendirildiğinde “ Osmanlı tarihi “ çok öne çıkmaktadır bu durumu kısaca değerlendirir misiniz?

Bizim tarih okuyucumuz diyebilirim ki yüzde yetmiş beşin üzerinde Osmanlı tarihi ister. Osmanlı tarihi dışındaki diğer tarihlere ilgi göstermez. Aynı zamanda okuyucu Osmanlı tarihi hakkında çıkan yazıların olumlu olmasını ister. Osmanlıyı kötüleyen bir derginin yayın hayatında uzunca bir süre kalması mümkün değildir. Okuyucunun bu Osmanlı ilgisine gelince bu tarih yakın tarih olduğu için okuyucunun ilgisine mahzar olmuştur. Aynı zamanda kanımca “Cumhuriyet Dönemi’nde “ Osmanlı tarihi arka planda kaldığı genellikle İslamiyet öncesi Türk tarihi ve Anadolu tarihi ön plana çıkartıldığı için bir reaksiyon olarak Osmanlı tarihi öne çıkmıştır. Okuyucu Osmanlıyı “ dedesi ” olarak görmektedir.

Yılmaz Öztuna, Hayat Tarih Mecmuası’nın zirve satış rakamı, ortalama tirajı ve derginin dağıtımı hakkında bilgi verebilir misiniz?

Mecmua’nın ilk altı sayısı ortalama 118 – 120 bin civarında bir satış rakamına ulaştı. Daha sonraları tirajımız 80 – 85 bin civarında oturdu, sonraları 60- 65 bine kadar düştü ve bir daha aşağıya çıktığı süre zarfında hiç düşmedi. Bu tarihlerde şöyle bir karşılaştırma yapmaya kalkarsak kültür dergileri içinde o dönemin Türkiye’sinde bu rakamları yakalayabilen bir başka dergi daha mevcut değildir. Aynı zamanda o yıllardaki Türkiye’nin nüfusu da 35 – 40 mil yon civarındadır bunu da unutmamak gerekir. O yılların en popüler dergisi Hayat Grubu’nun bir başka yayını olan “ Hayat Ses “ dergisi idi, tirajı da 250 binler civarında idi. Ama Ses dergisi bir magazin dergisi olduğu için bu karşılaştırmanın dışındadır. Fakat o dönemde okur sayısının ve okuyucu kalitesinin şimdiye nazaran çok daha iyi olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Mecmua’nın dağıtımı işine gelince; tabi ki bir yayın için en önemli mevzuların başında dağıtım gelmektedir. Bir mecmuanın çıkartılması kadar o mecmuanın okuyucu ile buluşturulması da çok önemlidir. Bizim mecmuayı dağıtan şirket Yapı ve Kredi Bankası’nın bir yan kuruluşu olan Bates Dağıtım Şirketi idi. Bu şirket dergimizi bütün gazete bayilerine dağıttı. Rahatlıkla söyleyebilirim ki dergimiz köylere kadar gitmiştir. Köy imamı ve öğretmenini dergimizi temin edebildi. Tabi ki derginin başarılı ve uzun ömürlü olmasında bu güzel dağıtımın rolü büyüktür.

Yılmaz Öztuna, Hayat Tarih Mecmua'sının genel yayın politikası nasıldı biraz bahsedebilir misiniz?

Hayat Tarih Mecmuası'nın keskin belirli bir ideolojisi yoktur. Ama makul seviyede Türk milliyetçiliği yapmıştır denilebilir. Yapı ve Kredi Bankası'nın izlediği genel politika aşırı sol ideolojiye karşı olmasıdır. Hayat Tarih Mecmuası'nda biz ideoloji yoluyla Tarihi bozacak doğruları saptıracak bir yazı neşretmedik. O dönemin birtakım cereyanlarına kapılıp Tarihi tahrif etmedik. Mesela biz hiçbir zaman Sümerler ve Hititler için bunlar da Türk'türler dememiştir. Hatta bu mesele yüzünden okuyucularımızdan bir sürü protesto telefonları telgrafları ve mektupları almıştır ama yinede bu tavrımızdan taviz vermedik. Yani ucuz popülizm yaparak Tarihi hakikatlerden kesinlikle sapmadık diyebilirim.

Yılmaz Öztuna, Hayat Tarih Mecmuası'nın okuyucu ile ilişkileri hakkında neler söylemek istersiniz?

Bir dergi için okuyucu ile temas elbette çok önemlidir. Bütün süreli yayınlarda bu böyledir. Hele bir de derginin tirajı yüksekse bu temas daha sıkı olur. Şöyle ki; bu mecmuaya para veren okuyucu parasını verdikten sonra bunun karşılığını ister. Tabi bu da onun doğal bir hakkı. Dergi hakkında olumlu olumsuz bir sürü eleştiri getirir. Telefonlarımız sürekli çalar, mektuplarımız hiç eksik olmaz. Mecmuanın merkezine sürekli bir ziyaretçi akını olur. Tabi bu gelenlerin hepsi ile de görüşmek mümkün değil. Aşağıdan bırakılanlar üst katta bizimle görüşürler. Tabi bu görüşmeler oldukça kısa yapılmaya çalışılır. Kısacası okuyucu sizin yakanızı kolay kolay bırakmaz.

Yılmaz Öztuna, Hayat Tarih Mecmuası'nın gelir kaynakları nelerdi, kısaca açıkla mısınız?

Bir dergi için en önemli gelir kaynaklarının başında reklâmlar gelir. Mecmua olarak Hayat Tarih Mecmuası da oldukça reklâm alan bir dergiydi. Zaten Yapı ve Kredi Bankası'nın bir yan kuruluşu olması hasebiyle bu bankanın reklâmları başta olmak üzere daha bir sürü kurum ve kuruluşun reklâmları dergide yayınlanmıştır. Mesela Ziraat Bankası, Halk Bankası, Ak Bank ve bu bankaların sigorta ile ilgili birimlerinden bir sürü reklâm dergimizde yer almıştır. Aynı zamanda en büyük reklâm kaynaklarımızdan biri de

Doğan Kardeş Yayınları ile Hayat Grubu'nun yayınları idi. Reklâm alabilmek bir derginin sürekliliği açısından oldukça önemlidir. Bizim arkamızda Yapı ve Kredi Bankası gibi büyük ve güçlü bir kuruluşun olması da ayrıca çok önemli bir gerçektir. Böyle güçlü bir mali desteğe sahip olmamız dergimizin sürekliliğinin en önemli sebeplerinden biridir.

Yılmaz Öztuna, görebildiğim kadarıyla sizinle bazı kişilerin dergide birtakım polemikleri olmuş bu konuda acaba neler söylemek istersiniz?

Özellikle benim 1960'larda yazdığım "İttihatçılar " ile ilgili yazılar bayağı ses getirdi. Birtakım insanlar benim bu yazılarımdan bir hayli rahatsız oldular. Yazdıklarına gelince Enver Paşa'nın ülkeyi mahvettiğini, Enver Paşa'nın bu affedilemez hatasının Turancılığı karaladığını, iki milyon vatan evladını boş ve yanlış yere harcadığını yazmıştım. İttihatçıların ülkeyi batırdıkları üzerinde durmuş ve bunların yapmış oldukları yanlışları tenkit etmiştim. Tabi o yıllarda daha İttihatçıların ülke içindeki ağırlıkları tamamen bitmemişti. Bu yazıları ve onlara karşı olan tavrımdan dolayı bu adamlar benimle uğraşmaya başladılar. Değişik şekillerde üzerime defalarca geldiler. Beni birkaç defa patronuma şikâyet ettiler. Ben geri adım atmayınca Şevket Rado'ya ulaşip beni işten atmasını rica ettiler. Yine bazı profesörler patrona bu adamın aldığı paranın yarısına ben bu işi yaparım dedi. Patron (Şevket Rado) da bazen akılsızca kararlar verebilir. Bu iş bütün basında böyle.

Yılmaz Öztuna, Mecmuanın müelliflere yönelik ücret politikası nasıldı biraz bilgi verebilir misiniz?

Hayat Tarih Mecmuası'nın mali yönü oldukça güçlüydü. Bu da ücret politikasında oldukça rahat hareket etmeyi sağlıyordu. Yazarlarımıza ödediğimiz telif ücretleri o günün değerlerine göre çok yüksekti. Rahatlıkla söyleyebilirim ki o zamana kadar görülmemiş telif ücretlerini müelliflerimize ödedik. Zaten bağlı olduğumuz Hayat Grubu'nun verdiği telif ücretleri oldukça yüksekti. Ödenene telif ücreti yazardan yazara değişirdi. Dergideki müelliflere ödenecek telif ücretini ben tayin ediyordum. Bu ücret belirlenirken müellifin bana olan yakınlığı en önemli etkendi. Dergide iltimas vardı, bunu açıkça söyleyebilirim. Bununla birlikte her müellifimize yazdığı yazının değeri fazlasıyla ödenmiştir. Ben yakınlarıma karşı uyguladığım iltimastan Şevket Rado ile birçok defalar bu yüzden tartışmamıza rağmen vazgeçmedim.

Yılmaz Öztuna, Mecmua'da yayımlanan yazıların akademik seviyesi ve yazarların ehliyeti ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Öncelikle bu mecmuanın okuyucu kitlesini iyi tahlil etmek gerekir. Bizim mecmuamızın seksen bin kişiye ulaşan bir mecmua olduğunu akıldan çıkarmamak lâzım. İş böyle olunca mecmuada yayınlanacak yazıların da bu seksen bin kişinin anlayabileceği yazılar olması gerekiyordu. Tabi bunun içinde yazılar genelde halk diye tabir edilen kesimin kolaylıkla anlayabileceği şekilde kaleme alınmıştır. Şimdi bunu derken kastettiğim sadece yazının dili, yazarın üslubudur. Yoksa biz Hayat Tarih Mecmuası'nda hiçbir şekilde popülizm yapmadık. Yani bizde bazı yayınlardaki gibi sayfa doldurmaya yönelik bir şey göremezsiniz. Biz yazılarımızı sekiz puntoluk harflerle bastık. Genelde popüler tarihin o dönemde yaşayan en tanınmış isimleriyle birlikte çalıştık. Mesela Reşad Ekrem Koçu, Mithat Sertoğlu (Dönemin Arşiv Genel Müdürü) gibi çok yetenekli ve tanınmış kişilerle çalıştık. Bizim için bir akademisyenden yazı almak çok uğraştırıcı bir iştir. Çünkü akademisyen yazısının belli bir seviyede ele alır. Bu da yazının halk tarafından anlaşılmasını zorlaştırır. Yani bizim için bir akademisyen yazısı çok uğraştırıcı bir yazıdır. Yazıya daha kolay anlaşılabilmesi için birçok müdahaleler yapılır teknik terimler ayıklanır ve daha bir sürü çalışma yapılır. Durum böyle olunca da bu tür yazılar pek istenmezdi. Aynı zamanda bu tür yazılarda dikkatsizlikten kaynaklanan imla ile ilgili hatalara sıkça rastlanırdı. Kısaca söylemek gerekirse bizim için öncelikli amaç konunun seksen bin okuyucunun anlayabileceği şekilde açılmasıdır.

Yılmaz Öztuna, mecmuada çalıştığınız süre zarfında çok yapmak isteyip de yapamadığınız bir şey oldu mu?

Benim mecmua ile ilgili olarak çok istediğim bir şey mecmua konularının sadece Türkiye ve Türkiye tarihi ile sınırlı kalmamasıydı. Ben mecmuanın öncelikle Türk – İslâm tarihini kapsayacak şekilde, özellikle Hint tarihini de içine alacak şekilde genişletilmesini istemekteydim. Hatta ileriki safhalarda Dünya tarihi ile ilgili konuların da mecmuada yer alması düşüncesindeydim. Fakat bu işi yapabilmemiz için yurtdışına belirli bir sayıda eleman göndermemiz gerekiyordu. Tabi bu işin bir de mali portresi vardı. Bu portre bayağı külfetli olduğundan dolayı Şevket Rado bu teklifi bir türlü kabul etmedi.

Yılmaz Öztuna, Hayat Tarih Mecmuası'nın Türk toplumuna ve tarihçiliğe yapmış olduğu katkı hakkında neler söylemek istersiniz?

Bu mecmua öncelikle çok geniş bir kitleye ulaştı. Mecmuanın ulaştığı satış rakamı bir kültür dergisi için “ Cumhuriyet Dönemi içerisinde “ bir rekordur. Türk toplumunun geniş bir kesiminde tarih şuuru ve tarih bilinci uyandırdı. Yine yayınlandığı dönem için pek çok gencin - Marksizm'in filizlendiği bir dönemde - geleceğini kurtardı. Türk toplumuna güzel bir şekilde bir kültür dergisi okuma alışkanlığı kazandırdı. Bence müspet tarafları çok fazladır. Belki başka ideolojilere mensup insanlar hür düşüncüyü ve fikri gelişmeyi engellediğini iddia edebilirler. Dergi yayınlanırken kâr etme düşüncesi ikinci planda kalmıştır. Biz dergiyi o zamanın şartlarına göre gerçekten ucuz sayılabilecek bir fiyata okuyucularımıza ulaştırdık. Bu mecmua sayesinde akademisyenlerimiz de yazmaya teşvik edilmiş oldular. Maddi açıdan da böyle bir imkânın doğması onlara maddi katkıda da bulunmuştur. Aynı zamanda böyle bir derginin varlığı akademisyenlerle halkı okuyucuyu bir araya getirmiş şimdilerde çok sözü edilen üniversite ile toplum bir araya gelmiştir. Halk bir nebze de olsa akademisyenlerimizi tanıyabilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SEÇİLMİŞ MAKALELER DİZİNİ

1965 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 80–85 Yazan: A.F.Cebesoy

Milli Mücadeleyi Hazırlayan Sebepler ve Atatürk

1965 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 86–90 Röportajı hazırlayan: Turgut ETİNGÜ

A. F. Cebesoy ile Röportaj

1965 Mayıs Sayı: 4 Sayfa: 22–26 Röportajı hazırlayan: Orhan Yüksel

Zeki Velidi Togan ile Röportaj

1965 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türkiye’de Tarih Çalışmaları

1965 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 70–75 Röportajı hazırlayan: Orhan Yüksel

50.000.000 Vesikanın saklandığı yer – Başbakanlık Arşivi (Röportaj – Devlet Arşivleri Genel Müdürü – Mithat Sertoğlu ile)

1965 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 13–17 Yazan: Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu

II. Kılıç Arslan Bizans’ı nasıl dize getirdi?

1965 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 18–28 Yazan: Yılmaz Öztuna

Günümüzdeki Sömürgeler

1965 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 29–32 Yazan: Muazzez Çiğ

Tarihte En Eski Gümrük Kaçakçılığı

1965 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 25–28 Röportajı hazırlayan: Orhan Yüksel

Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu ile Bir Konuşma “Türkiye’de İlimin Millileşmesi Lâzımdır”

1965 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 72–76 Yazan: Erdoğan Arıpınar

Ermeni Meselesi

1965 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 9–16 Yazan: Reşat Ekrem Koçu

Türkiye’de Seçim Tarihi

1965 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 17–20 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Vükela Vapurları

1965 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 21–28 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Bugün Dünyada Kaç Devlet Var?

1966 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 4 – 8 Yazan: Nihat Sami Banarlı

“Korkma Sönmez!...” – İstiklal Marşımızın Manası –

1966 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 18 – 21 Yazan: Yılmaz Öztuna

Dev Şehirler

1966 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 22 – 25 Yazan: Prof. Abdülkadir İnan

Altaylarda Hun Devri Kültürü

1966 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 19 Yazan: Tahsin Tunalı

İlim Âleminin Mümtaz Siması – Fuat Köprülü

1966 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 39 – 41 Yazan: Tahsin TUNALI

Türk Musikisi Tarihi Nasıl İncelenir?

1966 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Milletler Arası Bir Kültür Enstitüsü

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 4 – 7 Derleyen: Şevket Rado

Türk Ocağı Reisi Hamdullah Suphi

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 22–23 Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Darbımesellerimiz Nereden Geliyor?

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 24– 26 Röportajı yapan: Yılmaz Öztuna

Prof. Dr. Halil İnalçık ile Bir Röportaj – “Millet Tarihini Öğrenmelidir” –

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 70–77 Yazan: İhsan Birinci

Milli Mücadelede Büyük Başarılar Kazanan İpsiz Recep Çetesi

1966 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 10 – 14 Yazan: Nihat Sami Banarlı

Edebiyat Tarihi Düşünceleri – Divan Şiirinde Sosyal Çizgiler –

1966 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 21– 23 Röportajı hazırlayan: Yılmaz Öztuna

Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü

1967 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Hayat Tarih Mecmuası Üçüncü Yılına Başlıyor

1967 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 88 – 91 Röportajı hazırlayan: İhsan Birinci

Sarıkamış Kahramanları

1967 Mart Sayı: 2 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Klasiklerimiz Hakkında

1967 Mart Sayı: 2 Sayfa: 12 – 15 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Edirne’deki Yalılar ve Kayıklar

1967 Mart Sayı: 2 Sayfa: 16 – 18 Yazan: Prof. Abdülkadir İnan

Orta Asya’da Türk Kültürü

1967 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 16 – 20 Yazan: Yılmaz Öztuna

Üstat Mükrimin Halil

1967 Mayıs Sayı: 4 Sayfa: 12 – 14 Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Kahve 450 Yaşında

1967 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 16 – 22 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türk ve Dünya Tarihinde Fatih

1967 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 26 – 29 Yazan: Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş

Türk Edebiyatı'nın Zirvelerinden Biri – Yunus Emre –

1967 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 22 – 23 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türk Büyükleri

1967 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 24 – 26 Röportajı hazırlayan: Tahsin Tunalı

Türk Dil Kurumu Islah Kabul Etmez – Prof. Timurtaş'la Bir Konuşma

1967 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 8 – 10 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Sel Sebiller

1967 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 11 – 13 Yazan: Ahmet Hamdi Tanpınar

İbnül Emin Mahmud Kemal

1967 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 44 – 45 Yazan: Yılmaz Öztuna

Dünyada Ne Kadar Yahudi Var?

1967 Eylül Sayı: 2 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Yılmaz Öztuna

Atlas Okyanusunda Türkler

1967 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 12 – 15 Yazan: Prof. Abdülkadir İnan

Gök Türk Çağı Kültürü

1967 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 14 – 18 Röportajı hazırlayan: Erman Mevlânagil

Atatürk'ü Samsun'a Götüren Gemide Kimler Vardı? – Üç Günün Hikâyesi –

1967 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 19 – 21 Röportajı hazırlayan: Yılmaz Öztuna

Alman Türkoloğu Prof. Babinger'le Bir Konuşma

1967 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 10 – 13 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Bir Beşiktaş Sarayı Vardı

1967 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 4 – 9 Yazan: Nihat Sami Banarlı

Sultan Hamid'in Türkçeciliği

1967 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 12 – 13 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Sadaka Taşları

1967 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 35 – 36 Yazan: Nejat Atsan

Ali Çetinkaya Hitler Görüşmesi

1968 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 5 – 6 Yazan: Ord. Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan

Bosna Sarayı

1968 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 9 – 11 Röportajı hazırlayan: Tahsin Tunalı

Prof. Fahir İz'le Bir Konuşma -Türkçe Kudretli Bir Dildir -

1968 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 55 – 57 Yazan: Orhan YÜKSEL

Rusya Hakkında Gizli Bilgiler

1968 Mart Sayı: 2 Sayfa: 23 – 24 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Buğ Gemisi

1968 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 17 – 20 Yazan: Alb. Tahsin Ünal

İslâm Medeniyetinde Türkler

1968 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 4 Yazan: Anonim

Türk Tarihçiliği Müspet Tenkit Fikrinden Mahrumdur

1968 Haziran Sayı: 5 Sayfa:11 Yazan: Ord. Prof. A. Süheyl Ünver

Cami Âlemleri

1969 Şubat Sayı: 1 Sayfa:16 – 17 Röportajı hazırlayan: Edibe Dolu

Lord Kinross'la Bir Konuşma

1969 Şubat Sayı: 1 Sayfa:56 – 57 Yazan: Anonim

Prof. Mümtaz Turhan

1969 Mart Sayı: 2 Sayfa:71–77 Yazan: Seniha Sami Moralı

Hamdullah Subhi ve Türk Ocakları

1969 Nisan Sayı: 3 Sayfa:4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Hititler, Sümerler ve Talim-Terbiye Dairesi

1969 Şubat Sayı: 5 Sayfa: 56–61 Yazan: Em. Alb. İhsan Ilgar

Ali İhsan Paşa'nın Bir Mektubu

1970 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 60–61 Yazan: İhsan Ilgar

Romanya'da Altıncı Türk Kolordusu

1970 Mart Sayı: 2 Sayfa: 31–35 Röportajı hazırlayan: Edibe Dolu

Türkiye'de Arkeoloji Çalışmaları – Ekrem Akurgal ile Bir Konuşma

1970 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 64–70 Yazan: İhsan Ilgar

Harrington'un Gizli Raporu

1970 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 73 – 75 Yazan: Emekli General Şemsi Rıza Zobu

I. Dünya Savaşında Kanala Hücum

1970 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 76 – 77 Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Fatih Darüş-Şifası

1970 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 24 – 26 Yazan: Osman Öndeş

Zeki Velidi Togan'ı Kaybettik

1970 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 52 – 61 Yazan: Öz Dokuman

Tab-Hâne-i Amire'den Milli Eğitim Basımevi'ne

1970 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 6 – 7 Yayınlayan: Dr. Fethi Tevettoğlu

Atatürk'ün Bir Mektubu

1970 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 35 – 40 Röportajı hazırlayan: Öz Dokuman

“Falih Rıfkı Atay anlatıyor, Atatürk Büyük Devrimciydi.”

1970 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 36 – 43 Röportajı hazırlayan: Öz Dokuman

“Orhan Seyfi Orhan'la Bir Konuşma; Uydurma Dille Edebiyat Olmaz.”

1971 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 4 – 7 Yazan: Dr. Fethi Tevettoğlu

Nâmık Kemal ve Mustafa Kemal

1971 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türk Tarih Kurumu

1971 Mart Sayı: 2 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türkler Niçin Müslüman Oldu?

1971 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 4 – 8 Yazan: Nihad Sami Banarlı

Yunus Emre

1971 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 35 – 42 Yazan: Yılmaz Öztuna

Formoza İntibaları (Çin Cumhuriyeti)

1971 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 43 – 49 Röportajı hazırlayan: Öz Dokuman

Tarihçi Bir Bakan

1971 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 4 – 9 Yazan: Yılmaz Öztuna

Kanuni Devrinde Türkiye

1971 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 4 – 5 Yazan: Yılmaz Öztuna

Don Volga Kanalı

1971 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 6 – 9 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Ahlat'tan Geçerken

1971 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 11 – 13 Yazan: Yılmaz Öztuna

Osmanlıların Yükseliş Devrinde Türk Savaş Taktiği

1971 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 29 – 35 Yazan: İhsan Birinci

Milli Mücadele için Kurulan Cemiyet ve Çeteler

1971 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 8 – 12 Yazan: Dr. Fethi Tevettoğlu

Atatürk Hayranı Cevâhir-i Lâl Nehru

1972 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 4 – 5 Yazan: Yılmaz Öztuna

Eski Türkler'de Ticaret Hayatı

1972 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 10 – 13 Yazan: Yılmaz Öztuna

Osmanlı Saray Üniversitesi – Enderun

1972 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 26 – 33 Yazan: İhsan Ilgar

Osmanlı Çağında Yetişen Tarihçiler

1972 Mart Sayı: 2 Sayfa: 4 – 7 Yazan: Yılmaz Öztuna

Atlas Okyanusu'nda Türkler

1972 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 10 – 11 Yazan: Yılmaz Öztuna

İlk Türk Bestekârları

1972 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 7 – 12 Yazan: Yılmaz Öztuna

Tarihin Zaman İçindeki Yeri

1972 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 4 – 9 Yazan: Yılmaz Öztuna

Mete Zamanında Türk Cemiyeti ve Göktürklerde Cemiyet Hayatı

1973 Ocak 1 Sayfa: 9 – 17 Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu

Jön Türk Basını

1973 Nisan Sayı:3 Sayfa 20 –21 Yazan: Mithat Sertoğlu

Kanuni'nin Bir Mektubu

1973 Haziran Sayı:5 Sayfa: 4–12 Yazan: Fethi Tevetoğlu

Türkiye Maarif Nazırları, Maarif Vekilleri, Milli Eğitim Bakanları

1973 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 13 – 16 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Türk Akıncıları ve Akıncı Ocağının Sönmesi

1973 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Osmanlı Devrinde Türk Deniz Teşkilatı

1973 Ağustos Sayı:7 Sayfa:8 – 12Yazan: Yılmaz Öztuna

Orta ve Doğu Afrika'da Türkler

1973 Ağustos Sayı:7 Sayfa:45 – 53 Yazan: Reha Oğuz TÜRKKAN

Türk Tarihini Yeniden Yazmak

1973 Eylül Sayı:8 Sayfa:26 – 32 Yazan: Yazan: R.Oğuz Türkkan

Amerika'nın En Eski Medeniyetinde Türklük İzleri

1973 Ekim Sayı: 9–10 Sayfa:4 – 23 Yazan: Yılmaz Öztuna

Büyük Türkiye'ye Doğru

1973 Ekim Sayı: 9–10 Sayfa:128 – 130 Yazan: Orhan Yüksel

Çok Partili Çağa Giriş ve Demokrasi

1973 Aralık Sayı:12 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

1973 Dünyasının Ana Çizgileri

1974 Ocak Sayı: 1 Sayfa: 9 – 22 Yazan: Yılmaz Öztuna

1973 Dünyasının Ana Çizgileri: 2 Türkiye'nin Durumu

1974 Ağustos Sayı: 8 Sayfa: 12 – 18 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Naciye Sultan ve Enver Paşa

1974 Eylül Sayı: 9 Sayfa 34 – 39

1897 Türk Yunan Savaşı I

1974 Ekim Sayı: 10 Sayfa 17 – 19 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Nihad Sami Banarlı

1974 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 4 – 7 Yazan: Yılmaz Öztuna

Zamanı Değildir

1974 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 37 – 47 Yazan: İhsan Ilgar

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı

1975 Ocak Sayı:1 Sayfa: 4 – 12 Yazan: Yılmaz Öztuna

Talat Paşa

1975 Şubat Sayı:2 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Yılmaz Öztuna

Osmanlılarda Devlet Arşivi

1975 Şubat Sayı:2 Sayfa: 20 – 25 Derleyen: Ayda Düz

Haile Selasiye

1975 Mart Sayı: 3 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Yılmaz Öztuna

Baltacı ve Katerina

1975 Mayıs Sayı: 5 Röportajı hazırlayan: Yılmaz Öztuna

1964 Kıbrıs Bombardımanı

1975 Ağustos Sayı: 8 Sayfa: 24 – 26 Yazan: Dr. Turgut Akpınar

Hüseyin Hüsameddin Yaşar

1975 Ağustos Sayı: 8 Sayfa: 37 – 45 Yazan: Altan Araslı

Bekleyiş... Bitmeyen Bekleyiş

1975 Eylül Sayı: 9 Sayfa: 26 – 27 Yazan: Prof. Dr. Ragıp Üner

Tarihte Türk İngiliz İlişkileri

1975 Eylül Sayı: 9 Sayfa: 34 – 40 Yazan: Oğuz Alpözen

Sahillerimizdeki Batıklar

1975 Eylül Sayı: 9 Sayfa: 57 – 63 Yazan: Osman Öndeş

XX. Yüzyılda Libya

1975 Eylül Sayı: 9 Sayfa: 72 – 80 Yazan: İhsan Ilgar

Bir Asır Boyunca Ermeni Meselesi

1975 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 8 – 14 Yazan: Yılmaz Öztuna

Osmanlı Sarayında Cariyeler

1977 Aralık Sayı:12 Sayfa: 22–29 Yazan: Günvar Otmanbölük

“Boğazlar Üzerindeki Kâbus”

1.1. HAYAT TARİH MECMUASI'NDA YAYINLANAN MAKALELERDEN SEÇİLEN ÖZETLER

Bu bölümde Hayat Tarih Mecmuası'nda 1965 Şubat sayısından – 1978 Şubat sayısına kadar yayınlanan toplam 118 adet seçilmiş makale özeti yer almaktadır.

Hayat Tarih Mecmuası'nda yayın hayatı boyunca 1000'in üzerinde makale, derleme, röportaj, çeviri vb. yazılar yayınlanmıştır. Tüm bu yazıların tek tek ele alınması mümkün olmadığından yazılar arasından önsözde de belirtilen kriterlere uygun yazılar ele alınmış, seçilen yazıların Hayat Tarih Mecmuası'nın muhteviyatını, yayın politikasını, fikri yapısını, dergicilik anlayışını, yazarlarının dünya görüşlerini, daha iyi temsil edeceği düşünülen yazılar seçilmeye çalışılmıştır.

1965 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 80–85 Yazan: A.F.Cebesoy

Milli Mücadeleyi Hazırlayan Sebepler ve Atatürk

General A.F.Cebesoy tarafından Harp Akademisinde verilen konferansın tam metni. Yazıda Atatürk'ün pek yakın arkadaşlarından biri olan A. F. Cebesoy'un Atatürk'ün gençliğinden bu yana bu ünü nasıl kazandığını anlatıyor.

1965 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 86–90 Röportajı hazırlayan: Turgut ETİNGÜ

A. F. Cebesoy ile Röportaj

Turgut Etingü, bu röportajı ile A.F.Cebesoy Paşa'nın hayatının çeşitli safhalarını okuyucuların gözleri önüne sermektedir. Yazıda Paşa'nın öne çıkardığı mesejler şunlardır: 2. adam ben olabilirdim, Ata'dan sonra diyor. Kâzım Karabekir ile benim eserlerim vesikaların ışığında umumi bir mahiyet taşır. Cumhuriyet Devrinde ilk Muhalefet Partisini ben kurdum.

1965 Mayıs Sayı: 4 Sayfa: 22–26 Röportajı hazırlayan: Orhan Yüksel

Zeki Velidi Togan ile Röportaj

Merhum'un Lenin ve Stalin ile konuşmaları, Baş Kurdistan Milli Hükümeti, Lenin'in sosyalizme ihaneti, Türkiye'deki tarih çalışmaları, üniversitelerimizin hali, İlimler

Akademisinin kurulmasının faydaları, Türk Kültürü el kitabı çalışması ile ilgili konulardan bahsediliyor.

1965 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türkiye’de Tarih Çalışmaları

Yazıda Türkiye’ de tarih ilmi üzerinde çalışan başlıca müesseseler hakkında bilgi veriliyor ve ünlü Türk tarihçilerinin isimleri zikrediliyor. Ayrıca telif ücretleri ve tarihçiliğin açmazlarından da kısaca bahsediliyor.

1965 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 70–75 Röportajı hazırlayan: Orhan Yüksel

50.000.000 Vesikanın saklandığı yer – Başbakanlık Arşivi (Röportaj – Devlet Arşivleri Genel Müdürü – Mithat Sertoğlu ile)

Başbakanlık Arşivi sadece Türkiye’nin değil Türk İmparatorluğu’nun yıkılmasından doğan 20’ den fazla devletin de arşivi durumunda. Röportajda öne çıkan mesajlar şunlar: “Bir tarafta Macaristan bir tarafta Suudi Arabistan ve Yemen,.. Irak nerede, Fas nerede! ... Habeşistan, Somali bir başka dünyanın ülkesi, Romanya, Bulgaristan başka dünyanın ve bunların birkaç asırlık arşivi, yeryüzünün en büyük arşivi olan Başbakanlık Arşivi’nde.”

Önemli başlıklar ise: Memleketin tapu senedi, 50.000.000 vesika, Devlet Arşivleri Müdürlüğü, İlmi çalışmalar, Arşiv Depoları.

1965 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 13–17 Yazan: Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu

II. Kılıç Arslan Bizans’ı nasıl dize getirdi?

II. Kılıç Arslan’ın hayatı özellikle Türk tarihine ve Türkiye tarihine katkıları zaviyesinden ele alınan yazıda, Sultanın izlediği politika ve Miryakefelon Savaşı’nın önemi vurgulanıyor. Savaş öncesi ve sonrası politik ortam ile Sultanın ileri görüşlülüğü üzerinde duruluyor. Şu konu başlıkları ele alınmış, İmparator Manuel Anlaşmayı bozuyor, Bizans’ı perişan eden savaş, Kılıç Arslan ileri görüşlüydü.

1965 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 18–28 Yazan: Yılmaz Öztuna

Günümüzdeki Sömürgeler

Yazının girişinde sömürgeciliğin kısa bir tarihi arka planında bahsediliyor. Ardından 1965 yılı itibarıyla sömürgeciliğin geldiği nokta irdeleniyor. Bir takı istatistikler toprak ve nüfus tabanlı verilerek mevcut sömürgelerin de kısa zamanda bağımsız olacağı fikri üzerinde duruluyor. Ana başlıklar ise şunlar; İnanılmayacak bir olayın gerçekleşmesi, Sömürgeciliğin çözülme sebepleri, 1965'deki sömürgeler, Portekiz'in bugünkü sömürgeleri, İngiltere'nin bugünkü sömürgeleri, Diğer Sömürgeler, Komünist sömürgeler ve esir Türkler, Esir Milletler Haftası- Yazıda komünist sömürgeleri ve özellikle esir Türkler üzerinde kapsamlıca duruluyor. Rus ve Çin işgali altında olan Türk Cumhuriyetler, Özerk ve Muhtar bölgelerin nüfuz ve toprak genişlikleri vurgulanıyor. Çarpıcı istatistiklere yer verilmiş.

1965 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 29–32 Yazan: Muazzez Çığ

Tarihte En Eski Gümrük Kaçakçılığı

Kayseri Kültepe'de yapılan arkeolojik kazılar sırasında ortaya çıkarılan kil tabletlerin ışığında 4.000 yıl önceki Asur Koloni dönemine ait önemli bilgiler verilmekte, o dönemin Anadolu ve Ön Asya ticareti ana hatlarıyla aydınlatılmakta. Ardından bir grup tüccarın gümrük kaçakçılığı yaptığı ele geçen bir kil tablet mektup temel alınarak ayrıntılarıyla açıklanmaktadır.

1965 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 25–28 Röportajı hazırlayan: Orhan Yüksel

Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu ile Bir Konuşma “Türkiye’de İlmî Millileşmesi Lâzımdır”

Çok verimli ve faydalı bir röportaj. Türk tarihi ile tam anlamıyla “Millî Tarihimiz” ile ilgili çok doyurucu yönleri olan, özeleştirici ve önemli kriterleri bünyesinde barındıran, tarih araştırmalarına ve tarihçilere anlamlı mesajlar veren ve ülkemizdeki tarihçiliğin geleceğine ışık tutan bir çalışma. Yazının yan başlıkları ise şöyle: Çağ ayırmaları lüzumsuz, Tarih tekerrür etmez, Tarih eğitiminde yeni bir sistem, Türkiye de ilmin millileşmesi lazım, Konuşmanın intibaları.

1965 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 72–76 Yazan: Erdoğan Arıpmar

Ermeni Meselesi

Yazıda Ermeni meselesinin ortaya çıkış tarihi olarak 3 Mart 1978 tarihli Ayastefenos Antlaşması kabul ediliyor. Bu tarihten başlayarak 2 – 13 Aralık 1920 tarihli Gümrü Antlaşmasına kadar olan olaylar ana hatlarıyla inceleniyor. Dış güçlerin müdahaleleri de ayrıntılı olarak belirtiliyor.

Yan başlıklar şunlar: Ermeniler birbirine düşüyor, Dürüst bir diplomat, Ermeni vakası, Banka vakası, İlk neticeler, Padişaha suikast, Adana'daki ermeni vakası, Islahat Mukavelenamesi, Sevkıyat kanunu niçin çıktı, Sevr ve Ermenistan, Ermeni hikâyesinin sonu.

1965 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 9–16 Yazan: Reşat Ekrem Koçu

Türkiye'de Seçim Tarihi

Sekiz sayfalık doyurucu bir yazı. 1877 seçimleri ile başlıyor. Ana başlıklar şöyle; İlk meclis toplanıyor, 1908 seçimi (III. Meclis), 1912 seçimi (IV. Meclis), 1914 seçimi (V. Meclis), 1919 seçimi (VI. Meclis), Birinci B.M.M.'nin kuruluşu, 1923 seçimi (II.B.M.M.), 1927 seçimi (1927 seçimleri ve bu seçimlerde Ata'nın oynadığı rol ve İstanbul Gazetelerine verilen ilan ile) sona eriyor.

1965 Ekim Sayı: 9 Sayfa:17–20 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Vükela Vapurları

İlk olarak III. Ahmet döneminde Boğaziçi'nin şenlenmeye başladığını ve bugünkü manada hayatın ortaya çıktığını anlatarak konuya giren üstat ardından Boğaziçi'nde devrin ileri gelen devlet adamları tarafından yaptırılan âbâdları anlatıyor. Boğaziçi'ne yapılan bu yapıların Saray- Bab-ı Âli (iş) ile Yalı – Konaklar (Evler) arasında ortaya çıkan gündelik seyahat zorunluluğunu çok zarif ve kestirme bir şekilde deniz yoluyla aşıldığını ve işte bu noktada da Vükela vapurlarının karşımıza çıktığını anlatıyor. Şirket-i Hayriye'nin kuruluşu ile beraber mesai bitiminde Sarayburnu'nda kalkarak mesai dairelerinden çıkan devlet ricalinin vapurla yalı ve konaklarına bırakıldığını anlatıyor. Bu işi yapan vapurda vükela vapuru olarak adlandırılmış. Yazıda ayrıca Şirket-i Hayriye'nin vapurları ile ilgili çizelgeler, yapım ve hizmete giriş yılları, motor beygir kuvvetleri ve yapım malzemelerini

gösteren cetvellerde verilmiş. Yazının ana başlıkları şunlar; Vükela vapuru, Şirket vapuru, Vapurların biçimi, Yolcular, Hatıralar.

1965 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 21–28 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Bugün Dünyada Kaç Devlet Var?

O günün dünyasında dünyada kaç devletin olduğunu anlatan yazının ilk sayfasında yazının yazılmasında okuyucu mektup ve isteklerinin önemli bir rol oynadığını görüyoruz. Koyu renk harfler ile sayfanın sol alt köşesinde bir not olarak bu durum karşımıza çıkıyor.

Yazının bütünü okurlara güncel bilgiler vermek için tasarlanmış. Güncel istatistikler ve güncel kaynaklardan derlenen bilgiler ile güçlenen yazıda en dikkat çeken bölümler; Daima bağımsız olan devlet sayısı: 12, Bu bölümde müellif bu devletleri Asya'dan Çin, Japonya, İran ve Siyam olarak 4, Avrupa'dan İngiltere, Fransa, İspanya, Rusya, İsviçre, İsveç, Danimarka olarak 7 ve Asya ile arasında yer alan Türkiye'nin olduğundan bahsediyor.

Yazının alt başlıkları ise şöyle: Daima bağımsız olan devlet sayısı:12, 100 yıl önce bağımsız olanlar, XX. Y.Y.'da bağımsız olanlar, Gelecekteki bağımsızlar, Devletlerarasındaki muvazenesizlik, Üç blok, Müslüman devletler.

Yazıda 1746' dan (18 y.y.) başlayarak 1965'e kadar bağımsız olan ülkelerin bağımsızlık tarihleri ile 1965 yılına ait son istatistik yüzölçümü, nüfus yoğunlukları yazıyı zenginleştirmiş.

Devletlerarasındaki muvazenesizlik başlığı altında 1947' den beri ancak büyük devlet olma vasfını taşıyanların tespiti yapılmış. (Ehemmiyet ve kudretlerine göre Birleşik Amerika, S.S.C.B, B.Britanya, Fed. Almanya, Japonya, Çin, Kanada, İtalya, Hindistan, Brezilya)

1966 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 4 – 8 Yazan: Nihat Sami Banarlı

“Korkma Sönmez!...” – İstiklal Marşımızın Manası –

Geçen yıllar içinde Türkçe'nin bozulması ve değişmesi İstiklal Marşının anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Bu sebeple yazar istiklal marşının manasını tekrar yazmayı bir vazife olarak görmektedir.

1966 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 18 – 21 Yazan: Yılmaz Öztuna

Dev Şehirler

XX. yy.'da çok büyük bir nüfus artışı görülmüştür. Yazar dünyada başkentlerin ve büyük şehirlerin nüfus durumlarını 1 Ocak 1967 seviyesine getirerek vermiştir.

1966 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 22 – 25 Yazan: Prof. Abdülkadir İnan

Altaylarda Hun Devri Kültürü

Gömülen atlar : Çıkanları Rudenko ve Grazynow tavsif etmiştir. 1929 ve 1947'de 1. ve 2. Pazırık kurganları kazılmış, 1. sinde 10, 2.sinde 7 at cesedi vardır.

Binlerce yıllık halılar: 1947'de açılan 5. kurganda iki halı bulunmuştur.

Eşsiz mimarlık eserleri: Abakan yakınlarındaki kazılarda Çin Mimarisi bir muhteşem saray harabesi keşfedilmiştir. Hun devrine ait Çin hiyeroglifleri bulunan kiremitler, bodrum katında merkezi ısıtma sistemi ve başka birçok eşya meydana çıkarılmıştır.

İyi giyimli iki ceset: Cesetler hava ve rutubete maruz kalmadıklarından, mumyalaşmışlar, elbiseleri de oldukça iyi saklanmışlar.

1966 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 19 Yazan: Tahsin Tunali

İlim Âleminin Mümtaz Siması – Fuat Köprülü

1890 yılındaki doğumundan 28 Haziran 1966' daki ölümüne kadar olan hayatından, ilmi, edebi ve tarih alanındaki çalışmalarından bahsedilmiş. Yazıda Köprülü'nün öne çıkarılan vasıfları şunlar:

Ailesi Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa'ya dayanıyor.

Türk Edebiyatı Tarihinin nasıl ve hangi metotlarla incelenmesi gerektiğini ortaya koydu.

Ziya Gökalp ile "Türkçülük" akımının ilmi cephesini kurdu.

Hukuk ve iktisat tarihi dallarının Türkiye'deki kurcusudur.

Demokrat Parti'den Dış İşleri Bakanlığı yaptı.

Hususi kütüphanesi yalnız Türkiye'nin değil dünyanın en zengin hususi kütüphanelerindendir.

1966 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 39 – 41 Yazan: Tahsin TUNALI

Türk Musikisi Tarihi Nasıl İncelenir?

Türk Müzik Tarihinin metot incelemelerinden bahsedilmesinin yanı sıra Türk Musiki Tarihinin incelenmesine büyük katkılar sağlayan büyük Türk Müzikologları Hüseyin Saadettin Arel ve Dr. Subhi Ezgi'nin çalışmaları yer almıştır.

1966 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Milletler Arası Bir Kültür Enstitüsü

Türkiye, İran, Pakistan aralarında “Bölgesel kalkınma işbirliğini” kurduktan sonra şimdide “Kültür Enstitüsünü” kurmuşlardır. İlk iş olarak üç milletin ortak bir kültür tarihinin yazılmasına karar verilmiştir. Kitabın ne şekilde yayınlanması icap ettiğini kararlaştırmak için Enstitü Türk tarihçilerini toplantıya çağırmıştır. Bunların arasında Yılmaz Öztuna'da vardır.

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 4 – 7 Derleyen: Şevket Rado

Türk Ocağı Reisi Hamdullah Suphi

Bu yazıda Şevket Rado Abdülhak Şinasi Hisar'ın Hamdullah Suphi Tanrıöver'i, Türk Ocağı Reisi olduğu devirde anlatan notlarını takdim ediyor.

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 22 – 23 Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Darbimesellerimiz Nereden Geliyor?

Darbimesellerimizin ve atasözlerimizin kaynağını 50 asır öncesine Sümerlere dayandırıyor.

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 24 – 26 Röportajı yapan: Yılmaz Öztuna

Prof. Dr. Halil İnalcık ile Bir Röportaj – “Millet Tarihini Öğrenmelidir” –

“Monografi alanından çıkmış kompozisyon eseri veren tarihçilerimizin sayısının artması için arşiv malzemesini tarihçinin kullanacağı hale getirmek gerek.”

“Tarihimizi millete iyi öğretmek icap eder.”

1966 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 70 – 77 Yazan: İhsan Birinci

Milli Mücadelede Büyük Başarılar Kazanan İpsiz Recep Çetesi

Kurtuluş Savaşının kazanılmasını hazırlayan akıncı müfrezeleri içinde siyasi entrikalara karışmayan gruplardan biride İpsiz Recep Reis Çetesidir.

Vatanın kurtuluşu ile görevinin bitmiş olduğunu idrak eden bu koca kurt Büyük Millet Meclisi'nin emirlerine uyararak silahlarını teslim etmiş ve kahraman arkadaşlarıyla birlikte köyüne dönmesini bilmıştır.

Recep Reis'in eşiyle, çetenin reis muavini Altıkanlı Mehmet ile, Hacı Mustafa (Uzun) ile, Ekşioğlu Murat ile görüşülmüş.

1966 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 10 – 14 Yazan: Nihat Sami Banarlı

Edebiyat Tarihi Düşünceleri – Divan Şiirinde Sosyal Çizgiler –

Yazar “Divan edebiyatının umumi hayatla ilgisi yoktur, sosyal problemler işlenmemiştir.” ithamlarına delillerle cevap veriyor.

Hoca Dehhani ve Ahmedî Şeyhinin Harnamesi örnek verilmiştir.

Divan şiirinin sosyal problemleri bazen açık söylenmesine rağmen çok kere erbabının anlayacağı bir kültür ve sanat fonu ardına gizlemesi, bu şiirin mesel, hikmet ve problem söylemektense şiir söylemeyi tercih eden üstünlüğündendir.

1966 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 21 – 23 Röportajı hazırlayan: Yılmaz Öztuna

Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü

Yazar röportajı ile basında müesseseyi tanıtıyor.

Röportajın, Başkan Ahmet Temir'le yapılan kısmında enstitünün gayesi ve çalışma programı, çalışmalarının hangi yollarla yapıldığı ve yayınları konusunda bilgi istenmiş.

Ahmet Temir'in biyografisi, Türk Dili üzerindeki çalışmalarındaki gaye, musiki, bildiği diller, eserleri, üzerinde çalıştığı mevzular konusunda da sorular sorulmuş.

İlmi sekreter Doç. Dr. Şerif Bostan ile yapılan röportaj kısmında ise öğrenim durumu, bildiği diller, akademik çalışmalarından bahsedilmiş.

1967 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Hayat Tarih Mecmuası Üçüncü Yılına Başlıyor

Tirajı bakımından Türkiye'nin en büyük kültür dergisi, aynı zamanda tiraj, muhteviyat ve baskı bakımından Avrupa'nın büyük popüler kültür dergilerinden biri.

1967 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 88 – 91 Röportajı hazırlayan: İhsan Birinci

Sarıkamış Kahramanları

Sarıkamış harekâtından kalan iki gazi Rıfat Zeki Bey, Mehmet Sungur o günleri anlatıyor. Sivil halkın 1914'te Ukrayna Harkof'a sürgün edilmelerinden, 1920' de Ermenilerin Doğu Anadolu'dan atılmalarına kadar olan süreci anlatıyor.

1967 Mart Sayı: 2 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Klasiklerimiz Hakkında

Harf inkılâbından sonra klasiklerimizi yeni alfabe ile düzenlememekle ne derece ihmal ettiğimiz üzerinde durmaktadır. Örnekler vermiştir. Aşık Çelebi Tezkiresi, Katip Çelebi'nin Keşfu'z-Zununu, Barbaros'un Gazavat'ı. Bundan sonra kendi nesillerimize ve bütün insanlığa tanıtmamız gerekmektedir.

1967 Mart Sayı: 2 Sayfa: 12 – 15 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Edirne'deki Yalılar ve Kayıklar

Yabancı misafirlere tahsis edilen Meriç kenarında Demirtaş Kasrı vardı. Tunca ve Meriç kıyılarına sıralanan yalılar için zevrak denilen büyük ve küçük sandal ve kayıklarla iki sahil arasında gidiş dönüş temin edilmişti.

Zevrak yapımı Tunca nehri sahilindeki tezgâhlarda olmaktaydı. Zevrak yarışları düzenlenirmiş.

1967 Mart Sayı: 2 Sayfa: 16 – 18 Yazan: Prof. Abdülkadir İnan

Orta Asya'da Türk Kültürü

Orta ve Merkezi Asya ve Doğu Avrupa sahasında bütün kültür hareketlerinde Türkleri büyük tarihi rollerini görmek istemeyen “Aryanizm” nazariyesinin ilmi olmadığına değinmiş.

Soğd Ülkesi Soğdiyana :

Soğdların Türk olan Krallarından bahsetmiş. Birçok Soğd sikkelerinde Türk simaları çok açık görülüyor.

Semer kand ve Buhara çevrelerinde yapılan Dencikent kazıları:

Bu kazılar sonucunda pek çok kültür eseri ortaya çıkarılmıştır.

1967 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 16 – 20 Yazan: Yılmaz Öztuna

Üstat Mükrimin Halil

Tarihçiliği kadar, güzel konuşması, geniş bilgisi ve kuvvetli hafızası ile ünlü olan Mükrimin Halil'in yazar tarafından bazı menfi yönlerine de değinilerek biyografisi ve hatırası nakledilmiştir.

1967 Mayıs Sayı: 4 Sayfa: 12 – 14 Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Kahve 450 Yaşında

Kahvenin bize ilk gelişinden, ilk kahvehaneden, kahvehanelerin yaygınlaşıp işsiz güçsüz takımının mekânı olmasından, kahve ve kahvehaneler hakkında latif menkıbe ve rivayetlerden bahsedilmiş.

1967 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 16 – 22 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türk ve Dünya Tarihinde Fatih

Fatih'in ölümüyle başlayan sırasıyla, Fatih'in şahsiyeti ve dünya tarihindeki yerinden, Adaların fethinden, Türk ordu ve donanmasının terakkisinden, İstanbul Üniversitesini kurmasından, bir imparator olarak Fatih'ten, İtalya'nın fethi projelerinden, Avrupa'nın Fatih'e bakışından bahsedilmiş.

1967 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 26 -29 Yazan: Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş

Türk Edebiyatı'nın Zirvelerinden Biri – Yunus Emre –

Yazar ilkönce Yunus Emre'nin Türk Dili ve Edebiyatı'ndaki yerini belirtmek için dilimizin tarihi gelişmesini ana çizgileri ile hatırlatmış. Yunus Emre ve çağdaşlarından, Yunus'un Türkçesinden, diğer saz şairlerinden farkından, Vahdet-i Vücut görüşünü edebiyatımızda en güzel şekilde işlemesinden, mezarının yeri hakkındaki münakaşalardan bahsetmiş.

1967 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 22 – 23 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türk Büyükleri

Yazıda verilen 5 listede, Türk Milletinin, tarih boyunca yetiştirdiği en seçkin şahsiyetler toplanmaya çalışılmıştır. Bu listeler Türk ilim ve tefekkürü, Türk şiiri, Türk musikisi, Türk sanatı, Türk denizciliği olarak ayrılmıştır.

1967 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 24 – 26 Röportajı hazırlayan: Tahsin Tunalı

Türk Dil Kurumu Islah Kabul Etmez – Prof. Timurtaş'la Bir Konuşma –

Biyografisinden, bildiği dillerden, ihtisas dallarından, eserlerinden, musiki ile ilgisinden, Türk Dil Kurumu ile hakkında düşündüklerinden, Türkçenin bugünkü durumundan ve bu durumu düzeltmek için yapılan çabalardan ve düşünülen tedbirlerden, Klasiklerden, Türkçenin bugünkü imlâsından bahsedilmiş.

1967 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 8 – 10 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Sel Sebiller

Selsebil, Sels üs Sebil'in kısaltılması. Dikine konmuş, çok süslü mermer çeşmelere denir.

Yazar medeniyet tarihimiz hakkında pek eser bulunmadığından yakınmıştır. Bebek'te Yılanlı Yalı'daki, Üsküdar'da Paşalimanı'ndaki, Topkapı Sarayı harem dairesi hamamında, sarayın büyük giriş kapısı solundaki selsebillerden bahsedilmiştir.

1967 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 11 – 13 Yazan: Ahmet Hamdi Tanpınar

İbnül Emin Mahmud Kemal

Büyük tarih, edebiyat, biyografi ve bibliyografi bilgini İbnul Emin Mahmut Kemal İnal'ın vefatının 10. yılında, gene rahmetli olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, Üstat hakkında yazdığı şahane bir karakter tahlilinden bazı parçaları yayınlamışlar.

1967 Ağustos Sayı: 7 Sayfa: 44 – 45 Yazan: Yılmaz Öztuna

Dünyada Ne Kadar Yahudi Var?

Arap – İsrail savaşının, Yahudi meselesini, tekrar dünyanın en aktüel mevzularından biri haline getirmesinden dolayı yazılmış bir yazı. Yahudiler dünyanın en dağılmış milleti. Yazarın elinde 1964 yılında hangi ülkelerde ne kadar Yahudi yaşadığını gösteren bir cetvel var.

World Almanac'ın 1965 yılına ait cildinin 292. sayfasındaki bu cetveli, kısaltarak okuyuculara takdim etmişler.

1967 Eylül Sayı: 2 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Yılmaz Öztuna

Atlas Okyanusunda Türkler

XVI. yy'da denizcilerimizin Akdeniz ve Hint okyanusundaki faaliyetleri hakkında epey yayın vardır. Fakat Atlas okyanusundaki seferleri az bilinmektedir. Hatta Türk kaynaklarında hemen hemen hiç ciddi bilgi yoktur. Atalarımızın, Atlantik'teki seferlerini ancak o devrin Avrupa kaynaklarından öğreniyoruz. Bu hususta İngiliz kaynakları, başta gelmektedir.

Osmanlı Türkleri Amerika'nın keşfi tarihinden başlayarak, Atlas okyanusuna ilgi duyular. Piri Reis daha XVI. yy'ın ilk yıllarında, Amerika'dan bahsetmiş, hatta iki büyük Amerika haritası çizmiştir.

1967 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 12 – 15 Yazan: Prof. Abdülkadir İnan
Gök Türk Çağı Kültürü

Orta ve merkezi Asya Rus arkeologları, 40 yıldan beri kazılara devam ederek bu ülkelerin 3000 yıllık kültür eserlerini meydana çıkarmaktadırlar.

Göktürk, Uygur ve Kırgızlar tarafından kurulan Türk devletleri devrine ait birçok mezar keşfedilmiştir. Bu mezarlar Türk aristokrasi zümresine mensup beylere ait. Her mezarda bir veya daha çok at iskeleti bulunuyor.

Kazılarda bulunan Orhun harfleriyle yazılmış ve şimdiye kadar meçhul kalmış birçok Gök Türk kitabelerinde Gök Türklerde, okuma ve yazmanın epeyce yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

1967 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 14 – 18 Röportajı hazırlayan: Erman Mevlânagil
Atatürk'ü Samsun'a Götüren Gemide Kimler Vardı? – Üç Günün Hikâyesi –

Bandırma Vapuru'ndaki 19 kişiden hayatta kalan sadece biri var. O da Emekli Tümgeneral Hikmet Gerçekçi'dir. 16 Mayıs öncesi Atatürk ve arkadaşlarının hazırlıklarından ve ülkenin durumundan, 16, 17 ve 19 Mayıs ile ilgili hatıra notlarından ve seyahatin tafsilatından ve Refet Bele'nin emrine yaver olarak atanmasından bahsediliyor.

1967 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 19 – 13 Röportajı hazırlayan: Yılmaz Öztuna
Alman Türkoloğu Prof. Babinger'le Bir Konuşma

Çok tanınmış Alman Türkoloğu ve Osmanlı Tarihi mütehassısı Ord. Prof. Dr. Franz Babinger'in birkaç ay önce ölmesi üzerine bundan tam 3 yıl önce, 1964 Ekiminde İstanbul'a geldiği zaman kendisiyle yaptığı bir konuşmayı yayınlıyor.

1967 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 10 – 13 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver
Bir Beşiktaş Sarayı Vardı

Beşiktaş sarayının en eski binasının yapılış tarihi II. Sultan Bayezid'e kadar uzanır. Sırasıyla 3. Sultan Ahmet, I. Sultan Mahmut, 3. Sultan Osman, 1. Sultan Abdülhamit tamirler ve ilavelerle bu sarayı yaşatırlar. Sultan Abdülmecit zamanında su saray ortadan kaldırılır ve şimdiki binası yapılır.

Yazıda Beşiktaş Sarayında muhtelif asırlarda görebileceğimiz Bayıldın Köşkü ve Beşiktaş Kasrından da bahsedilmiş. Yazıda ayrıca 3. Selim zamanındaki tamir sırasında yapılan kasırların listesi ve Beşiktaş Sarayı ve Kasırlarına söylenen tarihlerden de bahsedilmiş.

1967 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Nihat Sami Banarlı

Sultan Hamid'in Türkçeciliği

Osmanlı hükümdar ailesinin daha kuruluş anlarından başlayarak, orduda, saray çevresinde ve halk içinde Türkçe konuşup, Türkçeyi yeniden devlet ve Edebiyat dili mevkiine getirdiği bilinir.

Sultan Abdülhamit zamanında da Türkiye'de rüştiye ve idadi hocalarına, dilimize yabancı kalmış Arabî ve Farisi kelimelerin yerine konulmak üzere halk dilinde yaşayan Türkçe kelimeleri toplama vazifesi verilmiştir. Bunun için Sultan iki tane tamim göndermiştir.

1967 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 12 – 13 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Sadaka Taşları

Yazar İstanbul'da bir rivayete dayanarak üç yerde sadaka taşı olduğundan bahsediyor. İhtiyacı olanların yararlanması amacıyla para koymak için üzerinde bir çukur olan iki metre boyunda mermer bir sütunlu bu sadaka taşları. Buradan yola çıkarak yazar, Türklerde sosyal yardımlaşmadan da bahsetmiştir.

1967 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 35 – 36 Yazan: Nejat Atsan

Ali Çetinkaya Hitler Görüşmesi

1934 senesinde Afyon Mebusu Ali Çetinkaya bayındırlık bakanı olmuş, Nejat Atsan da onun özel kalem müdürlüğüne tayin edilmiş. İsveç ve Alman hükümetleri, 1937 senesinde bayındırlık bakanını davet etmiş. Heyet İsveç'e gider ve oradan Almanya'ya geçer. Bir süre sonra Hitler ile görüşürler. Müzakerelerde Türkiye'nin toplara, tayyarelere ve lokomotiflere ihtiyacı olduğu belirtilir.

1967 Ocak Sayı: 11 Sayfa: 5 – 6 Yazan: Ord. Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan

Bosna Sarayı

Yazar konuya 1932’de kurulan “Balkan Tıp Birliği’nin” kuruluşu ve faaliyetleri ile yazısına başlıyor. Bu kuruluşun tertiplediği 15 – 20 Ekim 1967’ de yapılan Sarajevo (Bosna Sarayı) tıp seminerine bir katılımcı olarak katıldığını görüyoruz.

Bu girişten hemen sonra yazar çocukluğuna dönerek hatıraların içine dalıyor ve üç paragraflık bir ara bilgi veriyor. I. Dünya savaşının başlangıcı kabul edilen bir Sırp Milliyetçisinin Avusturya Macaristan veliaht prensi Ferdinand ve karısı Sofi’yi öldürmesi olayı etrafında duruyor.

Bir sonraki paragrafta Berlin Anlaşması ve Bosna Hersek’in Osmanlı’nın elinden çıkması anlatılmıştır. Bu bölgenin idaresi Avusturya Macaristan’a geçerken bu topraklarda bulunan Osmanlı Kamu binaları için Osmanlı Devletine 1,5 milyon Osmanlı Lirasının ödenmesi üzerine Sultan Hamit Bosna – Hersek’i sattı iddiasının da ortaya çıkıverdiğini anlatıyor.

Daha sonra yaklaşık beş asır Osmanlı’nın elinde kalan bu toprakların Avusturya – Macaristan’ın elinde ancak 40 yıl kaldığını fakat bu süre zarfında Avusturya’nın bu şehri ve dolaylarını tahrip etmemiş olduğunu söylemenin günah olduğunu kaydediyor.

Hitler işgaline bile direnen bu bölge insanının İstiklâl fikrinin peşinde koşan bir halk olduğu vurgulanarak ardından Bosna Hersek’in başkenti Bosna Sarayı hakkında kısaca bir bilgi verilip sosyal ve kültürel yaşam da özlü bir şekilde anlatılarak yazı bitiriliyor.

1967 Aralık Sayı: 11 Sayfa: 9 – 11 Röportajı hazırlayan: Tahsin Tunalı

Prof. Fahir İz’le Bir Konuşma -Türkçe Kudretli Bir Dildir -

Yazının yayınlandığı tarihlerde, Türkçenin, gerek Türkiye içinde gerekse tüm Dünya çapında en önemli mütehassıslarından biri kabul edilen Prof. Dr. Fahir İz ile yapılan röportaj şeklinde bir konuşma. Yazıda hem ünlü bir akademisyenimizi tanıyoruz, hem de kendi ihtisası ile ilgili ve röportajın yayınlandığı günlerde kamuoyunun konuştuğu meseleler üzerindeki fikirlerini öğreniyoruz.

Prof. Fahir İz’e yöneltilen sorular şunlar:

- Kısaca biyografinizden bahseder misiniz?
- Demek bir ilmiye ailesinden geliyorsunuz?

- Tahsil hayatınız nasıl geçti?
- Hangi dilleri biliyorsunuz?
- Başka nerelere gittiniz?
- Başka eserlerinizden bahseder misiniz?
- Türkiye dışında Türkoloji çalışmalarının seviyesi nasıl?
- Bizde üniversitelerin en mühim davası nedir?
- Türk Dili ve Edebiyatı'nın dünyadaki en büyük otoritelerinden biri olmanız sıfatıyla dil ve edebiyatımız üzerindeki fikirlerinizi de öğrenmek isterim.

Bu soruların ardından yazı “Dil Davamız” alt başlığı ile devam ediyor. Bu başlık altında Prof. Fahir İz’in “Dil İnkılabı” nı gerekli ve kaçınılmaz olarak gördüğünü, fakat bu olayın ifrat ve tefrite kaçılarak değerlendirildiğini, zira Türkçe’nin on asırdan fazla bir süreden beri zaten daimi gelişme içinde olduğunu öğreniyoruz. Ben bu tartışmanın fikir olarak ortasındayım diyen Prof. Fahir İz bir takım artı ve eksilerine birlikte bakıyor. Prof. Fahir İz’e göre meselenin eksi yönleri şunlar; Bazen ilim yolundan sapılmıştır, ilk yıllarda fazla acele edilmiştir. Artıları ise şunlardır; müspet çalışmalar ve dilimize sağlanan kazançlarda inkâr edilemez. Bir diğer eksi dil işlerimize politikanın karışmasıdır. Bu mesele politikadan uzak tutulmalıdır. Bu başlık altında sayın Profesör şöyle bir son değerlendirme yapıyor. “Belki dil inkılâbımız sert, çok tartışmalı geçmiştir. Fakat bu, içinde bulunduğumuz kültür değişmesinin bir neticesidir.”

Yazının son alt başlığı “Türkçenin Kudreti”. Sayın Profesör Türkçenin kudretli bir dil olduğunu, İslâmiyet’i kabul eden milletlerden sadece Türkler’in ve İranlıların dillerini koruyabildiklerini delil getirerek vurguluyor. Türkçenin Arapçaya mukavemet etmesinin temelinde ise Sayın Profesöre göre dilimizin daha 1200 yıl önce Orhun Anıtlarında açıkça görüldüğü gibi işlenmiş, büyük bir dil olmasıdır.

Yazının son paragrafı oldukça önemlidir. Bu son paragraf da aynen şöyle:

“Dil İnkılâbının otuz küsur yıllık tarihinde birçok yanlış adımlar atılmıştır. Yapılan işlerde birçok eksikler, fazlalar ve falsolar vardır. Önek denemesi gibi zorlamalar, hükümet baskısı kullanmak gibi psikolojik hatalar yapılmıştır. Hatta güneş-dil teorisi milletlerarası itibarımız sarsan ilmi skandallar bile olmuştur. Bütün bunlar doğrudur. Ama her büyük hareketin, böyle irili ufaklı hataları olur. Sonuç iyidir. Türk dili doğru yola girmiştir. Bugün Türkçeye Türkçe hâkimdir.”

Rusya Hakkında Gizli Bilgiler

Yazının ilk paragrafı Rusya'daki komünist rejimin 50 yıldan beri dikkati çeken sayısız tezahürleri oldu diye başlıyor. Bu yüzden Batılılar için komünizmin ne olduğunun artık sır olmadığı vurgulanıyor. Fakat buna rağmen tatbik edilen sosyalizm, hür dünyanın havasını teneffüs edenleri yine de şaşırtmaktan geri kalmıyor diye bir yorum yapan yazar, en ilginç olanın ise Dünya Siyasetini ilgilendiren hadiseleri komünistlerin tefsir edişidir, diyor.

İkinci paragrafta Macar ihtilalinden bahseden yazar, Macaristan'ın milli bağımsızlık adına yaptığı bu halk hareketinin Sovyet medyasının en büyük gazetesi olan "Pravda" da şu şekilde verildiğini kaydediyor; "Macaristan Halk Cumhuriyeti, sosyalist kuvvetleri ile Sovyet ordusu, İhtilal İşçileri ve Köylülerinin daveti üzerine yardıma koşmuş ve memleketteki idareye karşı ayaklanan gerici asileri ezmiştir. (4 Kasım) Ve 9 Kasım da Pravda'nın manşeti; Dünya, faşist ve Horthy'ci Haydutların kanlı cinayetlerini seyrediyor. Yazar komünizmin çirkin yüzünü daha da netleştirmek için dönemin Sovyet basınında özellikle Pravda'dan alıntılara devam ediyor.

İhtilal sırasında Macar vatanperverlerinin, komünist liderlerini ve Emniyet müdürünü öldürerek baş aşağı asmalarını ise yine Pravda şu şekilde veriyordu! "Mukabil ihtilalci asiler barışsever halka tecavüz etmiş, ilerici işçileri öldürmüştür. Mukabil ihtilalciler, Macar vatanperverlerini(yani komünist uşaklarını) sokaklarda sürüklemiş, Sovyetler Birliği'ne dost olan herkes ölüm tehdidi altında kalmıştır."

Macar ihtilalinin uzun sürmesi üzerine Sovyet Hükümeti kendi halkını oyalamak ve Sovyetlerin gücü ile alakalı olarak halkta ortaya çıkabilecek soru işaretlerini ve kafa karışmasını engellemek için yine dönemin büyük Sovyet gazetelerinden "İzvestia" kanalıyla şu haberi yayınlatır: "Nagy kuvvetleri, hapishanelerdeki binlerce mahkûmu serbest bırakmıştır. Bunların toplanmasıyla uğraşmaktadır." Yazar ardından Macar ihtilalcilerinin hür dünyaya ulaştırdığı radyo ve teleks mesajlarını sırasıyla vererek olayın aslını izah etmeye çalışıyor.

Hâlbuki O günlerde (4 Kasım) başbakan İmre Nagy şu mesajı radyoda okuyordu; "Sovyet birlikleri bu sabah meşru hükümeti devirmek üzere Budapeşte'ye saldırdılar. Askerlerimiz dövüşüyor. Hükümetimiz iş başındadır. Olayı Macar milletine ve Dünyaya duyururuz."

Sonra bazı gazetelerden Viyana'ya gelen teleksleri "Ruslar sabah karanlığında Peşte'ye karşı hücumla geçtiler, Hürriyet uğruna harcadığımız gayretlere karşı girişilen bu saldırıyı dünya efkârına bildiriniz. Bize yardım ediniz. S.O.S., S.O.S....

Ve Budapeşte radyosunun son mesajı ise şöyleydi. "Macaristan yazarlar birliği konuşuyor. Bütün dünya yazar ve bilginlerine hitap ediyoruz. Durum sizce de malûm, teferruata lüzum yok. Dakikalarımız sayılıdır. Yaşasın Macaristan."

Yazının bundan sonraki kısmında "Komünizm ve Milliyet" alt başlığı var. Bu başlık altında yazar "Millileştirme" lafının Rusya'nın en sihirli sözlüklerinden biri olduğunu ve 50 yıldır kullanılmasına rağmen hala çok popüler bulunduğunu söylüyor. İhtilalin ilk yıllarında kadınların bile millileştirilmesinin bahis konusu olduğundan söz eden yazar kadın ve çocuk konusuna üç paragraf kadar devam ediyor.

Alt başlığın iki paragrafında ise din konusu ele alınıyor. Komünizmle beraber dininde tavsiyeye uğradığını, ihtilalden önce sayısı 46.000 olan kiliseler, 1935'te 4.000'e düşmüş, rahip sayısı da 50.000'den 5.000'e inmiştir. 18 yaşından önce Rus gençlerinin dini bir tabi tutulmasının yasak olduğu ülkede ihtilalden hemen sonra bütün kilise malları devletleştirilmiştir. Rus hükümeti yazar göre dinsiz bir hükümettir. Yazar bu iddiasını desteklemek için Sovyet anayasasının 124. maddesinde ibadetin serbest olduğu yazılı ise de aynı anayasanın bir başka maddesinde din aleyhtarı propaganda yapmak serbesttir.

Son olarak yazar "Vergisiz Ülke" alt başlığını kullanıyor. Yazar bir Sovyet vatandaşının ortalama % 5 vergi verdiğini ve vergilerin Rusya'da devlet gelirinin ancak % 8'ini teşkil ettiğini vurguluyor. Hâlbuki ABD'de devlet gelirinin % 52'sini vergilerden elde edilir diyerek karşılaştırma yapıyor. Bir sonraki paragrafta "Peki bu durumda Rusya parayı nereden buluyor?" sorusuyla giren yazar şöyle bir saptama yapıyor. Her şey devletin malı kabul edildiği için adeta paralar devleti buluyor. Bundan sonraki kısımda Sovyet ekonomi anlayışı ve bu anlayışın ahlaksızca olduğu üzerinde duruluyor. Son paragrafta ise yazar şu değerlendirmeyi yaparak yazısını noktalıyor.

"Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, Rusya'da her şey devletin malıdır. Başta hürriyet olmak üzere her şey tehdiye tabidir. Vatandaşlar kendi emekleri nispetinde değil, devletin müsaadesi nispetinde yiyip içebilirler, giyinip kuşanabilirler. Halk Demirperde'nin dışında tamamen tecrit edilmiştir. Dünyada olup bitenleri ya bilmez yâda komünist rejim açısından öğrenir. Bütün memlekete hâkim olanlar ise komünist diktatörlüğünün üst kademelerini işgal eden küçük bir zümreden ibarettir.

1968 Mart Sayı: 2 Sayfa: 23–24 Yazan: : Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Buğ Gemisi

Yazıda memleketimize gelen ilk buharlı gemi olan “Swift”ten bahsediliyor. Gemi yandan çarklı olup, tersane hesabına satın alınmıştır. Gemi daha sonra II. Mahmud’a tesis edildi. Sultan Mahmut vapuru çok sever. Kısa mesafelere bile bu vapurla gidip gelmeye başlar. Gemi ilk buharlı geminin icat tarihinden 1807’den tam 20 sene sonra Osmanlı’ya gelir. İlk kaptanı ise İngiliz donanmasında ikinci kaptanlık yapmış olan “Kelly”dir. Halk arasında vapura “vapeur” karşılığı “buğ gemisi” dendiğini kaydeden Ünver İngiliz edebiyatının önemli isimlerinden biri olan “Gülviver’in Seyahatleri”ni yazan yazarın hatırası nedeniyle geminin isminin değiştirilmeden kaldığını kaydediyor. Padişah kaptandan bizzat donanmamız için kaptanlar yetiştirmesini rica eder ve bu İngiliz kaptana pırlantalı altın bir madalya bile hediye eder. Bu vapurla Sultan Mahmut’un 1833’te Rus donanması İstanbul’da iken Beykoz’daki Hünkâr İskeleye de gittiğinden bahseden yazar, son olarak 1833 Hünkâr İskeleye seyahatinin gemi jurnalindeki kayıtlarını vererek ve en alta da vapurun bir resmini koyarak yazısını noktalıyor.

1968 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 17–20 Yazan: Alb. Tahsin Ünal

İslâm Medeniyetinde Türkler

Yazar; ilmin milli ve mahalli olmadığını söyleyerek konuya giriyor. Ardından ilmin milletlerin müşterek çalışmalarının bir ürünü olduğundan ve az ya da çok doğduğu geliştiği coğrafyanın da rengini hissettirdiğinden dolayı Mezopotamya, İran, Mısır, Yunan vb. isimlerle anıldıklarını söylüyor.

Yazara göre; İslâm medeniyetinin temel iki kaynağı Kur’an ve Hadis olmakla beraber bu yeni medeniyete kendisinden önce o coğrafyada bulunan “Yunan, Bizans, Roma, İran ve Türk” medeniyetleri de ister istemez katılmışlardır. Müslüman olan milletler eski medeniyetlerini, İslâm kültür ve medeniyetiyle birleştirmişlerdir. İslâmi ilkeler ile karıştırıp hamur yapmışlar ve İslâm medeniyetini inşa etmişlerdir. Bu nedenle de İslâm Medeniyeti

Yazara göre; sadece İslâmi ilkelerin ve Arap milletinin eseri olmayıp bu medeniyet temel İslâmi özellikler ile birlikte İslâm’ı kabul eden milletlerin ortak eseridir.

Yazar İslâm medeniyetinin gelişme döneminde, Yunan, Bizans ve Hint Medeniyetleri ile temasından ve faydalanmasından sonra milli olmaktan çıkmış ve evrensel

bir özellik kazanmıştır. Lakin fikriyatını belirgin özelliklerini İslâm ruhundan aldığı için İslâm medeniyeti olarak adlandırıldığını kaydetmektedir.

Yazara göre; İslâm medeniyetinin asıl sahibi Türklerdir. Yazar bu fikrini şu üç esas üzerine geliştiriyor: Onu geniş coğrafyalara yayan, gelişmesi için köklü ve büyük eğitim kurumları açan Türklerdir. Türkler birçok açıdan bu medeniyet en çok hizmet eden millet olmuştur.

Yazar, yazısının devamında şu başlıklara yer veriyor: Türklerin İslâm olması, Türk – İslâm bilginleri, Yusuf Has Hacib, Kaşgarlı Mahmud.

1968 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 4 Yazan: Anonim

Türk Tarihçiliği Müspet Tenkit Fikrinden Mahrumdur

Derginin hemen girişinde, dördüncü sayfasında bu konunun makale şeklinde ele alınması, konunun önemli olduğunu gösteriyor. Makalenin sonunda herhangi bir isim belirtilmemiş. Sadece bir sembol var. Dergi bir isimden ziyade anonim olarak böyle bir ikaz da bulunmayı daha uygun buldu.

Makalenin ilk paragrafında tarih ve diğer bütün ilimlerde müspet tenkit ve tenkidi olmaksızın ilerleme olmayacağı savunuluyor. Bu durumun aksinin kesinlikle savunulamayacağı vurgulanıyor. Ardından “Bizim tarihçilimiz bu bakımdan ne durumda?” diye sorularak makalenin asıl amacının ülke tarihçiliğinin eleştirel bakış açısından ne durumda olduğunun ortaya konulması olduğunu öğreniyoruz.

Makalede, “Kurumların tam olarak oluşmadığı veya dışarıdan bakıldığında kurumların oluştuğu görülse bile, iyice oturmadığı, milletlerarası seviyeye yükselemediği, bütün cemiyetlerde işler, şahıslar tarafından görülür.” Fikri ileri sürülüyor. Makaleyi yazan veya yazanlara göre; az gelişmiş toplumlarda işleri parlak zekâlar ve yetenekler yapar. Fakat bu zekâ ve yeteneğin ömrünün bittiği yerden devam edecek kurumlar olmadığı veya yetersiz bulunduğu için işler yine parlak bir şahsiyeti bekler. Bu arada davayı ele alan yetersiz veya az yeterli şahıslar işleri karıştırmaktan öteye bir şey yapamazlar.

Makaleye göre düşmanlarının dahi tasdikiyle Türkiye’de Batılı manasıyla tarihçiliğin kurucusu Fuad Köprülü’dür. Hem edebiyat hem tarih hem iktisat hem de hukuk alanlarında bugün birçok tarihçimiz için adeta akıl almaz sayılabilecek bir yetenek göstermiş ve aynı derecede önemli eserler bırakmıştır.

Makaleye göre 1913’ten 1950’ye kadar olan sürede 37 yıl Türk Tarihçiliğine Köprülü hâkim olmuştur. O dönemin belli başlı bütün kültür mecmuaları, gazeteleri

Köprülü'nün uyarıcı makaleleri ile doludur. Köprülü tenkit fikrini daima ayakta tutmuştur. 1913 sonrasında yayınlanmış hiçbir mühim tarih, hatta kültür kitabı yoktur ki, Köprülü'nün kalemiyle müspet veya menfi şekilde, meziyetleri açıklanıp kusurları gösterilerek değerlendirilmiş olmasın.

Makaleye göre günümüzde tarihçiliğimiz kitap tenkidi bakımından adeta ölmüş gibidir. Yapılan yayınların sayısı çok fazla artmakla birlikte bu yayınları değerlendiren ikaz edici tenkitler yoktur.

Makaleye göre arada bir şahsi çıkarlarla en ilmi mecmualarda birbiriyle küfürleşen tarihçilerimiz vardır. Fakat tarih ilmini ileri götürücü gerçek bilgili, müspet tenkitler görülmemektedir. Mevcut tenkitlerin bir diğer özelliği de sözlü olmalarıdır. Niye bu tenkitlerin yazılı olarak yapılmadığı sorulduğunda tenkit eden ve edilenin aynı fakültede, kürsüde, kurumda, teşekkülde yan yana çalıştığı gerçeği ve bu kişilerin beraber çalıştıkları arkadaşlarını hırpalamak istemedikleri gerekçesiyle karşılaşılmaktadır.

Makaleye göre kitap tenkitleri karşılıklı birer taviz verme ve pohpohlama yazıları derecesine dönüşmüştür. Hayatlarında zaten çok sınırlı olan yazılarından hiçbir ilmi tenkit süzgecinden geçmemiş, ilim adamlarımız pek çoktur. Orta çağ havası içinde yetişip ileri bir yaşa gelen ilim adamının en mutedil tenkitlerden sinirleneceği, hatalarını tekrarlayacağı muhakkaktır.

Makalenin son bölümünde bu kadar olumsuz bir tablodan sonra bir ümit tohumu ekilmiştir. Her şeye rağmen Türk tarihçiliği bakımından tenkitsiz tarih ilminin getireceği mahsurları gören zeki ilim adamlarımızın var olduğu müjdesi verilmektedir. Yazar veya yazarlarına göre Türk tarihçiliğini Köprülü'den önceki skolâstik medrese müverrihliğine doğru iten bugünkü ortamı dağıtıp açmak, şahsi rekabet, kıskançlık ve menfaatlerin ötesinde müspet tenkit müessesesini işletmek için bütün ümidi bahsedilen bu tenkit tarihçilerimizdedir.

Makalenin en önemli özelliği yazıldığı yıllarda tarihçiliği kendi açısından eleştirmesi ve birtakım ipuçlarını okuyucuya sunmasıdır. 38 yıl aradan sonra bu makaleyi okuduğumda sonuç olarak şunların elimde kaldığını gördüm. Dönemin tarihçiliğinin en önemli eksikliği eleştiridir. Fakat eleştirisiz bilimin ilerlemesi mümkün olamaz. Eleştirinin olmamasının en önemli nedeni bu konuda otorite kabul edilebilecek ve bu davayı kendine sorumluluk alanı olarak alacak bir kurumun bulunmamasıdır. Eleştiri yapacak bir kurum olmadığı gibi şahıslar da bu konuda çok doğru hareket etmemektedirler. Yapılan eleştiriler hem sözlü olarak kalmakta hem de bilimsellikten çok uzak bulunmaktadır. Bunun ise en önemli nedeni eleştirilen ve eleştirmenin ahabap ve çavuş ilişkileri içinde olmasıdır.

Birilerine zarar gelir endişesiyle gerçek eleştiriler yapılamamakta, bilim hatır – gönül ipoteğinden bir türlü kurtulamamaktadır.

1968 Haziran Sayı: 5 Sayfa:11 Yazan: Ord. Prof. A. Süheyl Ünver

Cami Âlemleri

Bir sayfalık yazının konusu, Türk sanatının bir bölümün oluşturan cami âlemleridir. Yazar yazısında, ilk olarak âlemin şekli yönü hakkında duruyor. Yazar sanılanın aksine Âlemlerin büyük bir kısmının hilal şeklinde olmadığını söylüyor. Çok gençken 1927 – 1929 senelerine kadar kendisinin de cami âlemlerini hilale benzettiğini ama daha sonra fikrini değiştirdiğini söylüyor. Bu yıllarda Fransa’da bulunan Ünver, Edirne’deki hocasından (Dr. Rıfat Osman) bir Fransız müsteşrikin ricası üzerine Edirne Camilerinin âlemlerinin, şeklini çizip kendisine yollamasını ister. Ardından Fransız müsteşrik ile konuşmalarından ve kendi incelemelerinden âleme aslını veren şeklin çoğunlukla âlem olmadığı kanaatine varır. Ünver’e göre Mezopotamya’ya ardından da Suriye aracılığıyla Türkiye’ye geçen Apis boynuzudur.

Ünver kendi kendine “acaba niye böyle olmuştur?” şeklinde bir soru soruyor ve cevap olarak “Hilale benzemeleri yüzünden yerlerinde bırakılmış olabilirler” cevabını veriyor. Yazarın asıl sormak istediği Osmanlı veya İslâm kültürünün bu İslâmiyet öncesi putperest Mısır kültüründen bu Apis boynuzunun nasıl tevarüs ettiği. Fakat bu şeklin ananemize girmesinin sebeplerinden biri de her türlü yer sarsıntısı ve felaketlerden kubbelerimizin koruyucusu sayılmasındandır.

Son paragrafta yazar “Hilal Eski Türklerde de olmamakla beraber, Eski Mısır’ın Apisi’de Orta doğu sanatına tesir etmiştir.” kanaatindeyim diyor.

1969 Şubat Sayı: 1 Sayfa:16 Röportajı hazırlayan: Edibe Dolu

Lord Kinross’la Bir Konuşma

Röportör okuyucuya Lord hakkında şu bilgileri vererek röportajına başlıyor,” Lord Kinross meslekten tarihçi değildir. Ne tür tarihi ne de başka bir tarih sahasında ihtisası yoktur. Fakat Atatürk üzerinde yazdığı bir kitapla son yıllarda bilhassa ülkemizde çok parlarmıştır.

Türkçe bilmeyen bir tarih yazarının ne Atatürk, ne de Türk tarihinin herhangi bir safhası hakkında ilmi veya fikri bir tarih eseri yazamayacağı gerçeğini peşinen

kaydettikten sonra Lord Kinross'un Atatürk ve Türkler hakkında söylediklerinin bir kısmının ilgi çekici olduğu kabul edilebilir. Zaten bizdeki yeni şöhreti de, Atatürk hakkında bugüne kadar yazılmayan mükemmel bir monografi ortaya koymuş olmasından dolayı değil, Lordlar kamarası üyeliğine gelmiş bir İngiliz'in, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu hakkında neler söylemiş olduğu üzerinde merak toplamış bulunması ile elde etmiştir.

Röportör yukarıdaki bu satırda röportajın nedenlerinin "Lord'un medyatik şöhreti", çalıştığı alanın cazibesi ve yabancı asıllı olması ve o üniversiteliler derneği ile Bp Şirketi; Atatürk'ün 30.Ölüm Yılı dönümünde konferanslar vermesi için İstanbul'a devredildiğini ve bu münasebetle kaldığı otelde kendisiyle böyle bir röportajın yapıldığını okuyucusuna aktarıyor. Röportör Lord'a şu soruları yöneltiyor:

— Lord'luğunuzun menşei ve derecesi nedir?

— Şu halde Kingross'da dededen kalma bir malikâneniz ve araziniz vardır?

— Atatürk hakkında bir kitap yazmayı ne zaman düşündünüz?

Röportajın son kısmında Lord son söz olarak röportöre şunları söylüyor "Beni en çok etkileyen, bu ülkede hâlâ bir Atatürk ruhunun var olmasıdır. Çok yakında İngiltere'nin en ciddi Pazar gazetesinde "Sunday Times" renkli ilavesinde, "Başlangıçtan beri Anadolu Sanatı" konulu bir yazım yayınlayacağımı söylemek isterim."

Röportajın en ilgi çekici ve en önemli kısmı ise Lord'un, böyle bir kitabı niye yazmaya karar verdiği ve hangi kaynaklardan yararlandığı ile ilgili kısım. Lord'un kendi ağzından gerekçesi ve kaynakları şöyle:

"Türkiye'yi gezerken halkın Atatürk'e bağlılığı ve Atatürk'ün bu ülkeye yaptıklarını yakinen gördüm. Bu beni çok etkiledi: 1960 da bu konuda yazmak üzere çalışmalarına başladım. İsmet İnönü, Rafet Paşa, Ali Fuat Cebesoy, Tefik Rüştü Aras, Halide Edip hanım, Sabiha Gökçen, Fuat Köprülü, Kazım Özalp gibi Atatürk'ün yakın arkadaşları ile konuştum. Babası 1920-24 yıllarında Türkiye'de sefir olan Sir Anthony Rumbold, Atatürk zamanında Türkiye'yi ziyaret eden Windsor Dükü ve Türkiye'de sefirlik yapan daha başka birkaç kişiyle konuştum. Çeşitli Dillerde pek çok kitap okudum. Ayrıca Türk hükümetinin davetlisi olarak Anadolu'da Atatürk'ün geçtiği yerler; Samsun, Havza'dan başlayıp, Tokat ve kongrenin toplandığı Sivas'a kadar gittim. Erzurum'u daha önce görmüştüm, Sakarya, Afyon, Dumlupınar gibi savaş alanlarını dolaştım. Suriye, Filistin cephelerini inceledim. Türkiye dışında, Selanik'te doğduğu evi, büyüdüğü çiftliği, Manastır'da okuduğu askeri okulu gezdim. O'ndan kalanları gördüm. Uzun bir araştırma devresinden sonra, yazdığım kitap nihayet 1964 yılında satışa çıktı."

1969 Şubat Sayı: 1 Sayfa:56 Yazan: Anonim

Prof. Mümtaz Turhan

Yazarının belirtilmediği bu bir sayfalık biyografide “Prof. Dr. Mümtaz Turhan” anlatılıyor. Önemli ve dikkat çekici kısımlar, 1969 Türkiye’sinin içinde bulunduğu siyasi - sosyal yapı ve bilim dünyasında olan bitenler kısımları. O dönemi birkaç açıdan ve derginin bakış açısıyla yansıttığı için oldukça önemli olan bu kısım aynen şöyle:

“Henüz 60 yaşında kaybettiğimiz Mümtaz Turhan, fikri ortamın lise seviyesinde yazılarla nadiren demagoji ve polemik olmaktan çıkabildiği Türkiye’de bir yıldız gibi parladı. Son aylarda Milli Eğitim Bakanlığında Sosyal ilimler komisyonu başkanı ve bu sıfatta Bin Temel Eser Kurulu üyesi olarak çalıştı. Türk İlminin ilmi şeref ve haysiyetini temsil eden bir sima oldu. Ucuz şöhrete iltifat etmedi, nadir ilim ve fikir adamlarımızdan biriydi. Bütün bu vasıflarıyla Prof. Dr. Mümtaz Turhan asla layık olduğu anlayışlı çevreyi bulamadı. Böyle bir şahsiyeti değerlendirebildiğimizi iddia edemeyiz. Birinci sınıf ve yüksek tirajlı gazeteler kendisine sütunlarını kapamışlardı. Çünkü solcu değildi. Kalkınma mevzusunda parlak ve kolay yol göstermediği için kendisinden çekinen hükümetler, fikri seviyesinden ürken ve eserlerini kıskanan ilmi çevreler oldu. Cazip şöhretlere sayfa sayfa mersiyeler yazılan basınımızda da Mümtaz Turhan’ın pek vakitsiz, ufûlü, lâayık olduğu akisleri yapmadı. Ölüm haberini yalnız bir, iki gazete son sayfalarında verdiler.

Türk milletinin bir Prof. Turhan daha yetiştirmesi kolay olmayacaktır. Mümtaz Turhan gibi değerlerimiz varsa, bunların çoğu mütevazı ve istemesini hiç bilmeyen yaygaradan ve reklâmdan nefret eden insanlardır. Ancak bu insanları değerlendirmeyi, onlardan şöyle böyle değil de, kapasiteleri nispetinde faydalanmayı öğrenmedikçe, Türk Devleti için gerçek kalkınma ufukların ötesinde kalacaktır.”

1969 Mart Sayı: 2 Sayfa:71–77 Yazan: Seniha Sami Moralı

Hamdullah Subhi ve Türk Ocakları

Yazar makalesine Hamdullah Suphi’nin doğumu ve çocukluk yıllarını anlatarak başlıyor. Satır arasında Hamdullah Bey’in yazar ile yaş farkının sadece bir yaş olduğunu da okuyucusuna yazabiliyor. Bu yedi sayfalık uzun yazının yan başlıkları sırasıyla şunlar: Meşrutiyet devri, Türk ocakları, Türk yurdu, Romanya elçiliği, siyasetten çekiliş, karakteri.

Bu yan başlıklardan en önemlisi son yan başlık ”karakteri” fakat Türk yurdu yan

başlığında oldukça ilgi çekici. Türk yurdu yan başlığı altında Hamdullah Suphi'nin ikinci İnönü muharebesi sırasında Atatürk ve Ankara 'da "Adnan (Adıvar) Bey'in evinde (bir grup arkadaşla) toplandıklarını ve orada olanları yazar şöyle naklediyor: "2. İnönü muharebesi esnasında Ankara'da Adnan bey'in evinde, Hamdullah ile birkaç zat daha Mustafa Kemal Paşanın etrafında toplanmışlardı. Cepheden gelecek haberi merak içinde bekliyorlardı. Bir telgraf geldi. Ricatın başladığı bildiriliyordu. Herkes yeis içinde olduğu halde Hamdullah ümidini kesmediğini söyledi:

—On altı yaşımdan beri yaptığım tecrübelerle güvenerek diyebilirim ki muzafferiz. Bu anda içimde beş bin ışık yanıyor. Biz mağlup olalım ve ben ruhumu bu kamaşma halinde bulayım, bunun imkânı yok ikinci bir haber gelecek bu birinci haberi tahsis edecek. Biz muzafferiz.

Bekir Sami Bey şöyle bir mütalâada bulundu:

— Cezbeye tutulana meczup derler.

Sabaha yakın gelen bir telgraf, düşman tarafından işgal edilen bütün mevzilerin mukabil taarruzla geri alındığını, düşmanın takip edildiğini bildiriyordu.

Mustafa Kemal Paşa dedi ki:

—Hamdullah Suphi Bey, bu zaferi herkesten evvel siz bize haber verdiniz. Tebrik telgrafını siz yazınız.

Hamdullah, "Siz, düşmanla beraber, Türk milletinin makûs talihini de yendiniz" cümlesini ihtiva eden meşhur telgrafi yazdı, Mustafa Kemal Paşa imzaladı.

Yazar yine bu alt başlık altında Türk ocaklarının kapatılmasının nedenini okuyucusuna şu şekilde sunuyor:

"Bazı şubelerde ocağın nizamnamesine mugayir olarak siyasetle uğraşılmaya başlandı. Bandırma Türk ocağı, belediye intihabadı için halk partisine karşı kendi listesini çıkardı.

Bir taraftan da yabancı hükümetlere tabi Türk halkı üzerinde icra edilecek tesir den korkuyordu.

1931 de hükümet "artık Türk ocağında yapılacak bir iş kalmadığından tarihi vazifesini tamamladı bahanesiyle ocakları kapattı, yerine halk evleri tayin olundu ki doğrudan doğruya hükümetin kontrolü altındaydı"

Yazar "karakteri" yan başlığı altında ise Hamdullah Suphi'nin fikri ve siyasi yönü ve tarihi, sosyal, edebi, ilmi, dini ve yaşadığı Türkiye'nin güncel ve sebepleri ile ilgili görüşlerini okuyucuya kısaca şu şekilde tanıtmaya çalışıyor."idealist idi. İdeali, gençliğinde kendisini bazen ifrata sürüklerdi."

Milliyetçilikten bazen şovenizme yaklaşırdı. Osmanlı imparatorluğunun henüz tamamıyla yıkılmamış olduğu bir devirde açılan Türk ocağı, güya bu ihadami kabul eder bir vaziyet takındı. Öbür unsurlarla fikren anlaşmayı, siyasetten onlara muhtariyet vererek, bağların büsbütün kopmaması çaresini aramayı tavsiye edenlere kulak asmadılar.

Laikliği terviç ederken dine husumet ilân etmeye yaklaşıyordu.

Yapı ilerledikçe fikirlerinde istihale görüldü. Konya'da Kapu camii'nde ki vaaz'ında cemaate "Din kardeşlerim" diye hitap etti. Türk âlemi ile birlikte İslâm âleminin istikbaline son darbeyi indirmeye hazırlanan tecavüze karşı gelmeye kendilerini davet etti. Cumhuriyet Halk Fırkası grubunun bir içtimasında şu beyanatta bulundu: "Şahsi kanaatim şudur ki, cami ve mescidi, halkın ruhuna kök salması elzem fikirlerin birer telkin merkezi haline koymalı." Muhtelif zamanlarda ve muhtelif vesilelerle beyan ettiği şu mütalaa dikkate şayandır.

En büyük, en istikrarlı medeniyetlerimizi bize veren, devamlı ve en ileri medeniyetleri kurduran, en sağlam cemiyeti tesis etmemize imkân temin eden ve bizatihi bir ahlâk müessesesi olan din, İslam'dır."

"Medreselerin İslam yoluna gidilseydi, dokuz asırlık üniversitelerimiz vardır diye övünebilirdik. Hâlbuki biz medreseleri kapattık, imam ve hatip mekteplerini kapattık."

"İlmin bütün şubelerinde olduğu gibi dinde geniş ufukları olan, din ilimleri ile beraber Garbın feyizlerinden nasip almış büyük münevverlere ihtiyacımız var. Bütün dünyayı taraf taraf saran manevi buhranlar ve tehlikeler ortasında bugün her zamandan ziyade dinin irşadına ihtiyaç var."

Lisanın sadeleşmesi cereyanına hız vermek isterken, yeni kelimeler ihdas etmek gibi öyle bir çığır açtı ki iş büsbütün çığından çıktı ve herkesten ziyade kendisi esef ve azap içinde kaldı. Ahenk ve tenasübe susamış olan ruhu ahenksiz ve hiç kimse'nin anlayamayacağı bir lisan uydurularak mektepler, radyo, matbuat ve resmi daireler vasıtasıyla zorla millete kabul ettirilmek istenmesine üzülmüyordu."

"Yapmacıklıklarla dolu bir lisan" diyordu, karga lisanı diyebilirdi. Şu mülahazatı da dikkate şayandır:

"Dilin zorlanması ile çirkinliğe, suniliğe götürülmesine muarız idik, muarız kalmakta devam ediyoruz. Bir tek gelmiş kelimelerle bir ilim, sanat, siyaset ve hukuk dili vücuda getirmek imkânı hiçbir tarafta görülmedi."

"Türk dili, bizim için zengin ve asil iki kaynak olan Arap ve Acem asıllı kelimelerden mahrum edilirse, devlet, millet, meclis, edebiyat, ilim, sanat, tarih kaybolur."

Dilimizde karşılığı olan kelimelerin yerine, Batı lisanlarından alınmış yabancı kelimeler kullanılmasına daima muarız idi.

İrtica kadar komünizme muarız idi. Türk halkının muhtelif sınıfları arasında inkişafına çalışılan komünizme karşı ilk defa itiraz sedasını yükselten bir makaleyi 1929'da neşretti.1930'da söylediği bir nutukta “Nerede sefalet varsa, Bolşevizm’in müşterisi vardır. İrticadan nasıl korkuyorsanız, mülki müesseselerimize ondan daha fazla düşman olan Bolşevizm cereyanından sakınınız.”diyordu.

Yazar kısa kısa teşkilatçılığı, antika tutkusu ve kitaplarını okuyucuya hatırlatarak yazısını noktallıyor.

1969 Nisan Sayı: 3 Sayfa:4 Yazar: Yılmaz Öztuna

Hititler, Sümerler ve Talim-Terbiye Dairesi

Yazar bu bir sayfalık yazısında Talim ve Terbiye Kurulu’nun “Hititler ve Sümerlerle” ilgili tavrını eleştirmekte hatta bu tavrı yanlış olarak nitelemekte ve şiddetle bu kurumu kınamaktadır. Yazar Talim ve Terbiye Kurulu’nun bu konuda ki görüşü üzerinde ısrar etmesi halinde (Hititler ve Sümerler Türk’tür) bu kurulu “mekteplerde okutulan tarih kitaplarını ele alıp teker teker intiba ettikleri fahiş hatalar, göstermeye mecbur olacağım” diyerek şiddetle uyarmakta ve üstü kapalı tehdit etmektedir. Beklide yazarın bu tavrı, sahip olduğu güç karizmatik öğeler, üslup, medyatik şöhret gibi nedenlerle izaha çalışılabilir ama hayat tarih dergisinin kendisine kazandırıldığı özgüven kamuoyu bildirildiği ve desteği, okuyucularına karşı duyduğu sorumluluk anlayışı ve tarihe çıkış ve sert duruşta etkili olmuştur. Asıl ilginç ve önemli olan bir tarihçi yazarın milli eğitim bakanlığının en yüksek icra organı olan kur ve tehdit veri tarzındaki yaklaşımıdır.

Bu davranış derginin bir dergi sınırlarını aşır Türkiye’de tarih yazımını “lise ve ortaokullarda, ilkokullarda “ düzenleyen ve belirleyen bir kurumla mücadele edebilir. Bir hale geldiğini gösteren çok güzel bir somut örnek olmasıdır, yani kısaca hayat tarih vermesi, Türkiye’de en azından yüksek öğrenim tüm alt kademelerinde ki tarih yazımına müdahale edebilir ve müdahil olmuştur. Daha sonraki yıllarda bazı tarih ders kitapları yazdığını ve bunların bazı bu kitaplarının tarih ve tabiye kurulundan geçerek okullarda ders kitabı olarak okutulduğunuza burada hatırlatmakta fayda görüyorum.

Yazar bu yazının yazılmasına sebep olarak derginin tarih postası sütununa bir mektup gönderen Hatay: Kırıkkhan kazasından Turgay Coşkun’un “Etiler ve Sümerlerin Türk olmadığını yazdınız (Tarih Postası’nda) hâlbuki ilk ve ortaöğretim tarih kitaplarında bu

kavimler Türk olarak tanıtılıyor “sorusu olarak gösteriyor. Tarih Postası, bu soruya ilmin fikrini bildirmişti, okul kitaplarından derginin sorumlu olmadığını, Talim ve Terbiye Kurulunun sorumlu olduğunu söyleyerek okuyucu Talim ve Terbiye Kuruluna bu konuyu tekrar sorup cevap istemiş, aldığı cevabı da Tarih Postası’na göndermiştir. Talim ve Terbiye Kurulu’nun cevabı derginin görüşüyle aksi istikamette olunca okuyucu tekrar Tarih Postası’na yazarak” Şimdi ben de şaşırıp kaldım. Beni bu konuda aydınlatırsınız” eliyle ikinci bir defa daha sormaktadır. Yılmaz Öztuna’nın soruya cevabı aynen şöyle:

“Türkiye’de meseleler, müspet ilme oturmamıştır. Dünyaca kabul edilen mütearifeler karşısında, bazı insanlarımız, direnmeyi bir marifet sanmaktadırlar. Talim ve terbiye dairesine düşen, tarih kitaplarını düzeltmek, yeniden yazdırmakken, Türk çocuğuna yanlış bilgi verdiğini itirafa cesaret edemiyor ve hatta ısrar ediyor. Birinci tarih kongresi devrinde Türkiye’de tarih ilmi, romantik devresindeydi. O sırada yazılan yazılar, Türk tarihi ve dili üzerindeki dağlar, bugün sadece eski bir hatıradan ibarettir. Hiçbir ilmi değerleri kalmamıştır ve o zaman da bir değeri yoktu. O yıllarda bir tek Sümerolog ve Hititologumuz yetişmemişti. Türk milletine yüksek duygular aşılacak gibi soylu bir maksatla, fakat yazık ki, ilmi bir temele dayanmaksızın, bir takım iddialar ortaya atılıyordu. Bu iddialara bir, iki Batılı’nın katılması, fantezi sınırlarını aşmamış ve tasvip görmemiştir.

Bugün Hititlerin ve Sümerlerin “Türk” tarih kurumu, ne bir üniversitemiz, ne bir tarih ve arkeoloji yahut filoloji profesörümüz vardır. Bir ilim adamı, maskara olmayı göze almadan, böyle bir iddiada bulunamaz. Milletler arası Hititoloji ve Sümeroloji âlemi, böyle bir Türklük iddiasına sadece gülüp geçer.

Eski Türk tarihi tetkiklerinin son durumu, Türkler’in Hitit ve Sümerler devrinde, yani bundan 6.000 ilâ 4.000 yıl önce henüz teşekkül etmemiş bir kavim olduğu neticesinde düğümlenmiştir. Doğu’dan geldiği için” bir kavmi Türk asıllı saymak, hiçbir şekilde mümkün değildir.

Talim ve Terbiye Dairesi, Türkiye’nin mili eğitim çıkmazından birinci derecede mesul bir müessesedir. Burada hiçbir şahsı itham etmek niyetinde değiliz. Bu heyete bazen çok büyük değerlerin de tesadüfen girdiklerini, fakat hiçbir müspet iş görmediklerini biliyoruz. Mektep kitaplarımız hatalarla doludur. Talim ve Terbiye, Sümer ve Hititlerin “Türk” olduğu iddiasını bir daha tekrarlırsa, mekteplerde okutulan tarih kitaplarını ele alıp teker teker ihtiva ettikleri fahiş hataları göstermeye mecbur olacağım. Bu kitaplar aynı zamanda tamamen yanlış bir programa göre kaleme alınmışlardır.

Bugün Milli Eğitim Bakanlığı'nda 6 ihtisas komisyonu teşekkül etmiştir. Bunlardan birinde ben de üyeydim. Talim ve Terbiye Dairesi, bu komisyonlarla çekişmekten, müspet bir iş yapamamakta ve Türk eğitiminin kanayan bir yarası olan Mektep kitaplarına el atamamaktadır. Müesseseler, yaptıkları işlerle şeref ve salâhiyet kazanırlar. Gerçi Talim ve Terbiye artık Hititlere “Eti” demekten vazgeçmiştir, ama gerçek ilmin bulunduğu noktaya gelmekten sanıyorum ki henüz pek uzaklardadır. Hitit ve Sümerlerin Türk olmadıkları ve bu hususun, diğer yanlışlarla beraber resmî tarih kitaplarından ayıklanacağını vadeden bir Talim ve Terbiye Dairesi bekliyoruz. Bu tutum içindeki bir müessese, millî eğitim siyasetimiz için ciddi ümitler verecektir. Yoksa hatada direnen bir müessese'nin sonu gelmez.”

1969 Şubat Sayı: 5 Sayfa: 56–61 Yazan: Em. Alb. İhsan Ilgar

Ali İhsan Paşa'nın Bir Mektubu

Yazının tam başlığı, “Ali İhsan Paşa'nın Bir Raporu ve Bir Mektubu” şeklindedir. Mektup, Sâdrazam Talat Paşa'ya yazılmış ve oldukça özel. Fakat rapor Harbiye Nezareti'ne verilmiş ve 1. Dünya Savaşı öncesindeki Osmanlı ordusunun durumu ve savaşın çıkması halinde ordunun karşılaşacağı zorlukları gözler önüne seren önemli bir belge. Yayınlayan 1 nolu dipnotunda aynı zamanda bu yazının yayınlanış amacını okuyucuya şu şekilde sunuyor:

“Harp Tarihi vesikaları arasında notunu aldığımız bu rapor, hiçbir yerde yayımlanmadı. Birinci Dünya Savaşı'nı yazacaklara genelkurmayın fikrini belirtmek yönünden faydalı olacağını umuyoruz.”

Yayınlayan yazının takdimini ise şu şekilde yapıyor: Birinci Dünya Savaşı'nın başarılı kumandanlarından biri de Ali İhsan Sabis idi. Savaş başlamadan evvel genelkurmay harekât şubesi müdürü olarak bulunan Kurmay Yarbey Ali İhsan Sabis, savaşın memleket hudutları etrafında karşısında harbiye nezaretine şu raporu vermişti.”

Yazının alt başlıkları şunlar: Ordunun Hali, Harb-i Umumi'nin Bugünkü Vaziyeti, Bu İki Hale Göre Bugün Harbe Girişsek Ne Olur, Kafkasya'dan Taarruz, Siyasi Durum, Bir Mektup.

Raporda genel olarak Osmanlı ordusunun henüz savaşa asgari düzeyde bile olsa hazır hale gelemediğini ve savaşa gecikmeli olarak bazı temel hazırlıkları yaptıktan sonra girilmesi gerektiği fikri savunuluyor.

1970 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 60–61 Yazar: İhsan İlgar

Romanya’da Altıncı Türk Kolordusu

Yazar yazısına Rusya’nın Berlin Antlaşması ile elde ettiği (Osmanlılara karşı) stratejik avantajdan bahsederek başlıyor. Birinci Cihan Harbine kadar olan tarihi gelişmeleri 4 basamakta küçük paragraflar halinde özetliyor. 1. paragrafta Rusya’nın İngiltere’den Türk Boğazları ile ilgili isteği ele alınıyor. 2. paragrafta Rusya’nın boğazları elde etmek için Almanya’nın Bağdat demiryolu projesine evet dedikleri ama Almanya’nın daha sonra Rusya’ya bu konuda destek vermediğini anlatıyor. İtalya’yla ise Rusya’nın Trablusgarp’ta sessiz kalması neticesinde boğazlar konusunda anlaşıldığını hatta kolayca İtalyanların evet dediğini kaydediyor yazar. 3. paragrafta ise Rusya’nın boğazları elde etmek için Bosna – Hersek’in Avusturya’ya katılmasını pazarlık konusu ettiğini ama bu devleti de ikna edemediğini kaydediyor. 4. paragrafta ise Rusya’nın en sonunda 1908’de kendisinin terk başına Türkiye’ye boğazları hedef alan bir askeri harekât planladığını fakat yapılan tüm Rus çalışmalarına rağmen uluslar arası konjonktüründe etkisi ile bu konuda başarılı olamadıklarını anlatıyor. Ruslar en nihayet Balkan Savaşlarını çıkartarak amaçlarına ulaşmayı denemişler. Fakat Türklerin ciddi toprak kayıplarına rağmen Boğazlar yine Türklerde kalmıştır.

I. Cihan Harbine giren Türk ordusu birkaç cephede birden savaşmak zorunda kalır. Çanakkale Savaşı’ndan sonra Almanlar Türk Ordusuna yaptıkları silah ve malzeme yardımı karşılığı ordumuzu kendi gayeleri uğrunda kullanmaya başladılar. Alman komutanı Hindenburg’un kesin sonucun Avrupa’da alınacağına inanması üzerine Enver Paşa da kesin sonucun Avrupa da alınacağına ikna olmuştu. Yazar burada bir eleştiride bulunuyor ve “Enver Paşa’nın Türk kuvvetlerinin Alman stratejik gayeleri uğrunda boyun eğdiğini” iddia ediyor. Bu görüşün bir sonucu olarak ilk önce 15. kolordumuz Romanya’ya gönderilmiş, bu cephede sıkışan müttefik kuvvetlerinin yardımına koşmuştur. Yazar bu eleştirinin ardından özet olarak Romanya cephesinde yaşananları ve Türk ordusunun kahramanlıklarını 4. paragraf kadar anlatarak 5. paragrafta şöyle bir tespitte bulunuyor. Türk kuvvetlerinin Dobruca, Toprahisar- Kobadin, Köstence-Çernova, Başköy-Çineli-Ortaköy müstahkem mevkillerine yaptıkları taarruzları sonucu Romanya Cephesinde çökmüş, 26 Kasım 1917 de Rus komutanı, Alman başkomutanına mütareke teklifinde bulunmuştu. 9 Aralık 1917’de de Fekşani’de Romanya ile ayrıca bir mütareke imza edilmişti.

Yazar bu tespitinin ardından Türkiye Sadrazam'ı Talat Paşa'ya altıncı kolordu kurmay başkanı şu özet tarihi raporu vermiş bulunuyordu diyerek "Altıncı kolordu hakkında" alt başlığını kullanıyor. Bu alt başlığın altında ise şu paragraf başlıkları var. A-Dobruca bölgesindeki savaşlar, B-Toprakhisar-Kobadin Savaşı, C-Köstence-Çernova hattının ele geçirilmesi, D-Başköy-Çineli-Ortaköy müstahkem mevkiinin hücumla ele geçirilişi, Kuvvet nispeti ve kayıplar.

Yazının en özenli ve dikkat çekici yerlerinden biri de son paragrafı. Yazar son paragrafta Romanya Galiçya cephesinden sonra, Makedonya'da bir cephe açıldığını ve buraya da bir kolordu gönderildiğini kaydediyor. Bu kolordunun da Türk cepheleri zararına ve yabancıların hesabına iş gördüğünü yazıyor. Hâlbuki Avrupa Cephesinde yapılacak taarruzlar gibi, bizim doğu cephemizde de, üstün kuvvetlerle yapılan Rus taarruzlarını karşılayacak birliklere ihtiyacımız vardı. Irak ve Filistin cephelerinde de yeni taarruzların beklendiği biliniyordu. Diye kaydeden yazarın en önemli saptaması ise son 4 tümen, kendi cephelerimizde kullanılmamasından doğan felaketler, Suriye ve Irak'ta bozgun haline geliverdi.

1970 Mart Sayı: 2 Sayfa: 31–35 Röportajı hazırlayan: Edibe Dolu

Türkiye'de Arkeoloji Çalışmaları – Ekrem Akurgal ile Bir Konuşma

Cumhuriyet tarihimizin en ünlü ve yurtdışında tanınan Arkeoloji Profesörlerimizden Ekrem Akurgal ile yapılan bu röportajın ilk sayfasında "Arkeoloji" biliminin iktisadi yönü ile ilgili bir bakış sunuluyor. Ayrıca ülkemizin yurtdışında iyi bir biçimde tanıtılabilmesi içinde Arkeolojiye ihtiyacının olduğu fikri üzerinde durulmuş. Ardından Prof. Ekrem Akurgal'ın akademik kariyeri, bilimsel yönü ve eserleri ile Türkiye ve yurt dışındaki bilimsel kurumlarla olan yakın ilgisinden bahsedilmiş. Ardından röportör sorulara geçiyor. Röportaj' da yanıt aranan sorular sırasıyla şunlar:

— Türkiye'nin yanı sıra koskoca bir Mısır medeniyeti, bir Yunan medeniyeti, Roma, — Mezopotamya ve benzerleri medeniyetler var, acaba Türkiye bunlar arasında nasıl bir yer işgal etmektedir?

— Birçok medeniyetlerin gelip geçtiği yurdumuzun bütün bölgelerinde kazı yapılmış olup olmadığını sordum.

— Acaba bu yabancı kazı heyetlerine ihtiyaç duyulmadan, bizim kendi arkeologlarımız yurdumuzdaki kazı çalışmalarını yürütemezler mi?

— Ayrıca halk arasında yabancı kazı heyetlerinin yurdumuzdan ayrılırken buldukları eserleri kaçırdıkları şeklinde bir inanç vardır. Acaba bir ilim adamı olarak Dr. Akurgal bu konuda ne düşünüyor?

— Avrupa'nın bazı büyük şehirlerindeki müzelerde tabii başta Londra'daki British Museum olmak üzere, yurdumuzda kazılar yapan kendi arkeologları tarafından bulunup, bu müzelere hediye edilmiş pek çok eser gördüğümü söyledim. Bunlar oraya nasıl gitmişlerdi? Başka bir deyişle arkeologların da kaçakçılık yaptıklarını bu eserler doğrulamıyor mu?

— Memleketimizdeki arkeolojik çalışmaları yeterli bulup bulmadığını soruyor.

— Yurdumuzda yapılan ve keşfedilen yeni eserle, yerli ve yabancı hafriyatçılar tarafından bilhassa yurt dışına duyuruluyor mu?

— Üniversitelerimizdeki arkeoloji eğitimini yeterli buluyor musunuz? Ve öğrenciler ilerisi için ne gibi bir başarı vaat ediyorlar?

Bu sorulara cevap aranan röportajın en ilgi çekici yönlerinden birisi, o yıllarda Türkiye'ye gelen Papa nedeniyle Dışişleri Bakanlığının ilgililerinin Prof. Akurgal'dan Efes ve civarındaki arkeolojik kalıntıların temizlenmesi ve düzenlenmesini istemesi, Profesör ve ekibi bir hafta içinde bu temizliği ve düzenlemeyi yapıp teslim etmiş.

Yine röportajdan o dönem için ülkemizdeki arkeoloji alanının en önemli sorunlarının şu şekilde sıralandığı anlaşılıyor: Ulaşım yetersizliği, devletin ilgisizliği, mevcut yerleri bakımsız, düzensiz ve pis olmaları, arkeolojinin turizme ve iktisada bakan yönlerinin yetkililerce maalesef iyi anlaşılamaması, arkeoloji bölümü öğrencilerinin de mesleğe karşı ilgisiz ve bir yere giremeyip de bu alana yönelen mecburcu öğrenciler.

1970 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 64–70 Yazan: İhsan Ilgar

Harrington'un Gizli Raporu

Milli mücadeleye özellikle milli mücadelenin son safhalarına tanıklık eden İngiliz General ve itilaf devletleri birliklerinin müşterek Başkomutanı Harrington'un bir asker ve yönetici olarak döneme ve olaylara ait orijinal bakış açısını anlatan iki bölümlük bir yazı dizisi. İkinci yazıda Mayıs sayısında 82 – 85. sayfalarda yayınlanmış. Yazının birinci bölümünün ilk sayfaları İhsan Ilgar'ın güzel bir girişi ile başlıyor ve ardından dönemin Ankara ve Türkiye'sinin içinde bulunduğu durumun genel bir panoraması çizilerek, olaylara, Ankara'nın penceresinden bakma şansı okuyucuya sunuluyor. Yazının yazılmasına esas asıl olay ise dönemin itilaf kuvvetleri başkumandanı Charles

Harrington'un Londra'da bulunan İngiliz Harbiye Nezareti Müsteşarlığına gönderdiği çok gizli raporun içeriği. Bu rapor o zaman Garp Cephesi haber alma başkanlığını yapan, sayın emekli Korgeneral Nuri Berköz'ün kurduğu teşkilat tarafından, kopya kâğıtlarından ele geçirilmişti.

Harbiye Nezareti Müsteşarlığına, Londra şeklinde başlayan raporun toplam 35 maddesi var. Bu 35 maddenin 19'u ilk nisan sayısında geri kalan 16 tanesi de Mayıs sayısında yayınlanmış.

Raporun 1. maddesinde Harrington'un raporunun göreve geldiği 2 Kasım 1920'den İtilaf Kuvvetleri işgalinin sonu olan Ekim 1922'ye kadar Türkiye'de bulunan İngiliz kuvvetlerinin çalışmasına ait olduğu söyleniyor. Ardından bu süre zarfında İngiliz birliklerinin zorla yeni bir savaştan kaçındıkları itiraf ediliyor.

2. maddede 1920 Kasımında ortaya çıkan talihsiz üç gelişmeye a) Varangel ordusunun yenilmesi, b) Kars'ın düşmesi (K.Karabekir tarafından alınması) c) Venizelos'un (Yunan Başbakanı) iktidardan uzaklaşması ve Rusya'dan gelen milliyetçi binlerce göçmenin durumu anlatılıyor. 3. maddede İtilaf kuvvetlerinin askeri gücü anlatılıyor. 4. Maddede Yunanistan İşgal kuvvetlerinin ve Ankara Hükümetinin ordusunun karşılıklı askeri durumları anlatılıyor.

5. maddede Milli Mücadelenin 1920 kışında veya 1921 ilkbaharında askeri bir müdahale ile itilaf kuvvetlerinin Ankara Hükümetinin ordusunu doğmadan boğabileceğini bizzat Harrington tarafından Londra'ya seyahat edilerek dönemin askeri yetkililerine ve hükümete anlatıldığı söyleniyor.

6. maddede Generalin Yunan ordusundan ümit kestiği ve bunun nedenleri anlatılıyor.

7. maddede Sakarya Savaşından sonra bir müddet savaşın Yunan ve Türk kuvvetleri arasında dengede kaldığı anlatılıyor.

8. maddede Türk ordusunun Büyük Taarruz öncesi askeri hazırlıkları anlatılıyor.

9. maddede Generalin İtilaf kuvvetleri arasındaki askeri güç nispetini açıkladığını görüyoruz.

10. maddede Yunanistan'ın savaş nedeniyle içine düştüğü politik ve ekonomik problemleri anlatılıyor.

11. maddede General, eğer İtilaf kuvvetlerince 1922 ilkbaharında Yunanlıların, Anadolu'yu boşaltmaları sağlanabilseydi İzmir ve Kuzey Anadolu'nun İtilaf kuvvetlerince kaybedilmeyeceğini yazıyor.

12. maddede Yunanlıların İstanbul'u ele geçirmek için planlar hazırladığını ve bir kısım Yunan kuvvetlerinin Doğu Trakya'ya geçirildiğini kaydeden General, ardından Fransızların da yardımıyla kesin bir şekilde Yunanlı Muhatabına İstanbul'u işgale yeltenmesi halinde ateşle karşılaşacağını söylediğini yazıyor.

13. maddede Dumlupınar Savaşı ve Yunan hataları anlatılıyor.

14. maddede Dumlupınar sonrası itilaf kuvvetleri ile Ankara Hükümetinin askeri manevraları ve boğazlar bölgesine tazyik anlatılıyor.

15. maddede boğazlara yapılan Türk tazyikine karşı İngilizlerin hazırlıkları ve İngiltere'nin yaptığı askeri takviyeler anlatılıyor.

16. maddede Mudanya Konferansı öncesi itilaf kuvvetleri ile Türk ordusu arasında yaşanan sınır harbi anlatılıyor.

17. maddede komutanının, Türk başkomutanına bir ultiatom göndermeyi düşündüğünü, fakat bunu biraz geciktirdiğini ve Mudanya Konferansı ile ilgili duyumu aldığı anda rahatladığını öğreniyoruz. Ültimatının nedeni ise askeri açıdan itilaf kuvvetlerinin savaş yapamayacak derecede Türk ordusu tarafından sıkıştırılması.

18. maddede Mudanya görüşmelerine katılan generalin görüşmelerin seyri ile ilgili genel gidişatı anlattığını Yunanlıların içine düştükleri üzücü durumu anlattığını görüyoruz.

19. maddede Mudanya'nın ardından asıl anlaşmaya kadar ortalığın sessizleşeceğine inanan generalin, Ankara Hükümetinin yaptığı siyasi hamlelerle epey hırpalandığını özellikle İstanbul'a gönderilen Refet Paşa'nın Ankara'nın İstanbul'u tanımadığını ve İstanbul'da Ankara Hükümetinin bir valisi olarak bulunduğunu söylemesi ve burada yaptığı çalışmaların Generali zorladığını görüyoruz.

20. maddede Refet Paşa'nın çalışmaları neticesinde İstanbul'da bir isyan hazırlığını itilaf kuvvetlerinin sıkıyönetim seçeneği üzerinde durduğunu fakat Ankara'nın bu duruma Boğazlara askeri bir müdahale ile karşılık verme ihtimaline binaen kendisinin Refet Paşa ile bir anlaşma yoluna gittiğini anlıyoruz.

21. maddede Doğu Trakya'nın boşaltılması ve Türk iddialarına karşı delil olması için bir miktar itilaf kuvvetleri askerinin Yunanlıların çekilmesinden önce askeri tedbirleri aldığını böylece Türkleri susturdukları anlatılıyor.

22. maddede Padişah Vahdettin'in General'e sığınması ve Malta'ya nakli anlatılıyor.

23. maddede Lozan Anlaşmasının imzalanması halinde Türk subaylarının Doğu Trakya'da itilaf işgaline karşı örgütlenmeleri yaptığı anlatılıyor.

24. maddede itilaf kuvvetlerine geçebilecek Türk Kuvvetlerinin sayısı ve mevkileri anlatılıyor.

25. ve 26. maddelerde askeri planlarını Generalin eğer Türk kuvvetleri saldırıya geçerse bir an önce İstanbul'u boşaltıp koruma altına alınması üzerine yaptığını, fakat itilaf kuvvetlerinin İstanbul'da yaşayan kolonilerinin çokluğundan dolayı, buna itiraz ettikleri anlatılıyor.

27. maddede İstanbul'da yaşayan Fransız, İtalyan ve İngiliz vatandaşlarının sayıları ve Türklerin Lozan Konferansının kesilmesi halinde neler yapmayı planladıkları anlatılıyor.

28. maddede şubat ayında Lozan görüşmelerinin kesilmesi ile başlayan ve 26 Mayıs 1923'te Türk ve Yunanlıların tamirat masrafları ile ilgili bir anlaşmaya varmaları üzerine son bulunduğu anlatılıyor. Bu dönem generale göre en zor dönem.

29. maddede Yunanlılar ile Türkler arasındaki konuşmalar, müzakerelerin maddi problemler üzerine düğümlendiği belirtiliyor. General Türklerin 1923 Haziranı başında ordu mevcudunun 1923 Ocak ayına göre yarıya indiğini ve bu durumun itilaf devletlerine İngiltere tarafından bildirildiğini ve bu devletlerin Lozan'da taviz vermemeye ikna ettiğini belirten general bu sıralarda Türklerin bu gidişatı savaşı döndürmeyi göze alamayacaklarını düşündüğünü vurguluyor. Çünkü general 30. maddede bu tahminini test ettiğini Trakya'ya askeri malzeme ve asker götüren bir Türk gemisini Silivri'de (Ümit Vapuru) tutuklattığını ve içindeki asker ve malzemeleri boşalttıktan sonra gemi iade edilmiş, fakat bu duruma Türkler hiçbir mukavemet göstermemişlerdi.

Bundan sonraki maddelerde General İstanbul'un boşaltılması, Türk ve İtilaf kuvvetleri yetkilileri ile yaptığı vedalaşmaları anlatarak raporunu bitiriyor. Fakat 33. maddede önemli bir konuya ayrıca temas ediyor. 33. maddede General Rusya'dan kaçan Varangel yanlısı milliyetçi (Çarlık taraftarı) 140 bin Rus ve 70 bin Türk'ün İstanbul'a geldiğini ardından Anadolu'dan 100 bin civarında Rum ile (muhtemelen Pontus'tan) Ermeni ve benzeri milletlerden gelen göçmenlerle mülteci sorununun da ortaya çıktığını ve büyük fedakârlıklarla bu işin üstesinden gelindiğini anlatıyor.

I. Dünya Savaşında Kanala Hücum

Yazar İttihat ve Terakki Yöneticilerine memleketi seven insanlar olarak bakıyor. Bu nedenle memleketi kendilerince kurtarmak için harıl harıl çalıştıklarını fakat devleti bir adım ileri götürmek şöyle dursun, koca devleti batırdıklarını düşünüyor. Yazara göre İttihat ve Terakki yöneticilerinin ülkeyi batırmalarının sebebi kısaca; ukalalık, kendini beğenmişlik, her şeyi ben bilirim iddiasıdır. Yazar bu değerlendirmesinin ardından şöyle bir yorumda da bulunuyor. “İttihat ve Terakki”nin bu davranışını iktidarda görmek kabildir.

Hiyerarşik bir düzen içinde yetişip onlarca yıl bu sistemin içinde çalışan emir ve komuta zincirinin en üst basamaklarına kadar yükselen bir generalimizin İttihat ve Terakki ve ondan sonraki siyasi iktidar ile ilgili bu tespiti gerçekten ilginç.

Çünkü bu tespitin altında yatan büyük bir olasılıkla mevzu bahis yönetim anlayışına paylaşımcı olmayan ve anti demokratik özelliğinden dolayı bir eleştiri de söz konusu.

Yazara göre başlangıçta gizli olarak kurulan İttihat ve Terakki Cemiyetinin ilk merkezi İstanbul’da iken daha sonra Paris ve Selanik’e taşınmıştır. Meşrutiyetin ilanı için çalışan bu Cemiyetin asıl amacı Sultan Hamit’i devirerek iktidarı ele almak olduğu sonraki davranışlarından anlaşılmaktadır. “Bu maksadına ulaşmak için Cemiyetin Rumeli’de Bulgar, Rum azınlıklara da başvurulmuş olduğuna dair vesikalar mevcuttur.” diyen yazar İttihatçıları sadece bir padişahı devirme ve rejimi değiştirmek uğruna azınlıklarla işbirliği yapmalarına rağmen, yazar İttihatçıları vatanını seven insanlar olarak takdim ediliyor.

İttihatçılar hakkındaki vatanperverdiler düşüncesinin bu denli açıkça azınlıklarla işbirliği yapmalarına rağmen yazar tarafından savunulması ilginç bir çelişkidir.

Yazar bu cemiyetin 23 Temmuz 1908 I. Meşrutiyetin ilanından, 21 Ocak 1918 Osmanlı Parlamentosunun feshedildiği güne kadar 9 yıl, 7 ay, 24 gün iktidarda kalmıştır.

Yazar İttihat ve Terakki Partisinin kutbunu üç kişinin teşkil ettiğini, bunların da; Talat, Enver ve Cemal Paşalar olduğunu kaydediyor. Burada yine bir değerlendirmede bulunuyor; bu zevatın dediği dedikti. Yazara göre bu üçlü Birinci Cihan Harbi süresince Osmanlı İmparatorluğu’nu idare etmişti. Ardından yazar bunlar kimdi diyerek sırasıyla Talat, Enver ve Cemal Paşaları birer paragraf halinde değerlendiriyor.

1)Talat Paşa: Yazar Paşa hakkında Askeri ortaokul mezunuydu. Selanik P.T.T. müdürlüğünde başkâtip idi. İhtilal sırasında 34 yaşındaydı. Bu zat önemli devlet

hizmetlerinde de bulunmamıştı diyor. Ardından Talat Bey Posta Başkâtipliğinden, koca imparatorluğun dâhiliye nazırlık makamına oturdu deniliyor.

2)Enver Paşa: 1908 ihtilalinde Kurmay Binbaşı idi. 1914 yılı başında, vakitsiz ve uydurma kıdemlerle birden yükselmişti. Yazara göre paşalığa yükseltilmesi dönemin Sadrazamı Said Halim Paşa'ya, İttihat ve Terakki Partisinin yaptığı baskı neticesinde sağlanmıştı. Bu suretle Kurmay Başkanlığından Harbiye Nazırlığına ve aynı zamanda başkomutan vekilliğine yükselebildi. Yazar şöyle bir eleştiri getiriyor. Bu yüksek askeri mevkide bulunmasına rağmen Enver Paşa tümen, kolordu değil, tugay komutanlığı dahi yapmamıştı.

3)Cemal Paşa: İhtilal sırasında Cemal Paşa da Kurmay Binbaşı idi. Yazara göre subay olarak iyi yetişmesine rağmen Cemal Paşa'nın da devlet idaresine ait bilgi ve tecrübesi rütbesi kadardı. Yazara göre Mahmut Şevket Paşa'nın sadareti sırasında, İstanbul Muhafızı olan Cemal Paşa, Mahmut Şevket Paşa'nın katli hadisesinde, politika sahnesinde esaslı olarak görünmektedir. Yazara göre Cemal Paşa'nın kendisini çok beğenen bir insan olduğu, gerek icraatından gerekse hatıratındaki ifade tarzından sarih olarak anlaşılmaktadır. Yazara göre, parti iktidarı ele aldığı vakit, ilk hamlede Enver Paşa ile rekabete girmişse de sonra onun dümen suyunu takip zorunda kalmıştır.

Ardından yazının asıl amacına Kanal Harekâtına dönen yazar bizzat harekâtın komutanı olan Cemal Paşa'ya göre, başkomutan vekili Enver Paşa'nın bu husustaki fikri şöyledir;

“Mısır seferinden maksadımız, İngilizlerin Batı Cephesine sevk etmekte oldukları Hint tümenlerini Mısır'a bağlamak ve böylece Alman ordusunun yükünü hafifletmektir.”

Bu bilgileri verdikten sonra yazar seferin teknik, askeri, coğrafi ve stratejik açılardan değerlendirmesini yaparak yazısına devam ediyor. Yaklaşık bir sütun süren bu değerlendirmesinin sonunda Türk tarafının toplamı 25 bin insan, 968 at, 328 manda idi. İngilizler ise kanalı 35 bin kişi ile savunuyorlardı. Büyük küçük harp gemileri, zırhlı trenleri ve her çeşit savunma vasıtaları mevcuttu.

Ardından harekâtın gelişmesini ve iki taraftan verilen kayıpları anlatan yazar son paragrafta bütün bu olumsuzluklara ve kuvvet dengesizliğine rağmen harekâtın eğer Şerif Hüseyin'in haince isyanı olmasaydı Türk tarafı için mutlu bir netice verebileceğini düşünüyor. Yazara 150 bin kişilik İngiliz ordusunu Mısır'dan kovmak ne kadar mümkün görünmese bile, Suriye ve Filistin içerisine İngilizlerin bir adım atmalarına izin verilme ve yüz binlerce İngiliz askeri Mısır'da bağlı kalırdı.

Fatih Darüş-Şifası

Yazar yazısının ilk paragrafını Selçuklular dönemi hastanelerine ve genel olarak dönemin sağlık politikasına ayırmış. Anadolu'nun belirli başlı yerleşim merkezlerinde daha Selçuklular zamanında hastane, şifahane olduğunu söyleyen yazar bu merkezleri şöyle sıralıyor; Kayseri, Sivas, Çankırı, Kastamonu, Konya ve Konya Aksaray'ı, Akşehir, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Amasya ve Mardin. Ardından bu sayılan şehirlerden sadece başkent Konya'da iki diğerlerinde bir hastane olduğunu kaydeden yazar, bunların Osmanlılar Devrinde de faaliyetlerine devam ettiğini ve hemen hemen XIX. Asra kadar, vakfiyeleri icabınca hizmet verdiklerini kaydediyor.

İkinci paragrafta Osmanlıların sağlık politikası açıklanıyor. Yazara göre Osmanlılar Selçuklulardan devraldığı hastaneleri hizmette tutmuş ve Selçuklular döneminde hastanesi olan merkezlere yeni yapmamışlardır. Hastanelerin başka eski Selçuklu idaresi döneminde tesis edilen, diğer kamu teşekkül ve binalarının da Osmanlılar döneminde tamir ve ıslah edilerek yürütülmüştür. Bu müesseselerde halkın sağlık hizmetlerini yürüten Osmanlı Yönetimi hekim ihtiyacını da bu faaliyetteki şifahanelerde usta ve çırak suretiyle yetişenler ile birlikte diğer İslâm ülkelerinden gelenlerle karşılamışlardı. Burada bir parantez açmak ve günümüzde ABD'nin ülkesine gelip yerleşmek isteyen her hekime yeşil kart verdiğini (birkaç ülke vatandaşları istisna) ve ABD'nin de aynen Osmanlı Devleti gibi hekim ihtiyacını, günümüzde bile başka ülkelerden beyin göçü yolu ile karşıladığını hatırlatmak isterim.

Yazar Osmanlı Devletinin sağlık politikasını anlatmaya devam ederek, Osmanlılarda ancak sağlık tesisi olmayan Bursa'da 1399'da Yıldırım Beyazıt tarafından bir hastane yaptırıldığını, 1470'ten itibaren İstanbul'da ve 1485'ten itibaren müteaddit hastaneler inşasına başlandığını kaydediyor.

Yazar bu tespitlerinden sonra Kanuni Sultan Süleyman'ın 1555'te Mimar Koca Sinan'a bir büyük hastane ve merkezi eczane ve bir de tıp medresesi yaptırmıştır ki bu kurum 1827'de II. Mahmut zamanında Şehzadebaşı'nda Tulumbacıbaşı konağında Batı da olduğu üzere ayrı olarak ve sırf asker, hekim ve cerrah yetiştirmek üzere tıbhane ve cerrahane açılncaya kadar hizmet vermiştir. Yazar bu eski kurumlardan yetişen kıymetli hekimlere örnek olarak hekim ve müverrih Şanizade Ataullah Efendiyi göstermektedir. Yazar ayrıca bu eski kurumlardan yetişen birçok hekimin askeri tıbbiyede de hizmet verdiğini ve tıp talebesi yetiştirdiğini belirtmektedir.

Yazar Kanuni döneminde yapılan bu tıp kompleksini Tıp fakültemizin başlangıcı olarak kabul edilebileceğini kaydetmektedir. Yazara göre İstanbul'da batıdaki emsali gibi bugünkü manada medrese – fakülte – kolej tıp tedrisinin 415 senelik mazisi vardır.

Yazar 1470'te açılan Fatih Darüş- Şifasının yazıyı kaleme aldığı tarih itibarı ile 500. yılını doldurmuş olsa da bu kurumun İstanbul'da tıp tedrisatının başlangıcı olarak edilemeyeceğine her ne kadar bir miktar usta çırak şeklinde hekim yetiştirdiyse de bu kurumun Süleymaniye Tıp Medresesinin yanında ileri düzeyde bir anlam ifade etmediğini kaydediyor. Yazarın bu iddiasının en önemli destekçisi ise bu şifahanenin kadrosunda bulunan dersiamlık (profesörlük) makamının sadece hekimlik hiyerarşisi içinde ele alınan bir kadro (başhekimlik gibi) olması ve sadece bir hasta öğreticisinin bulunmasıdır.

Yazar yazının son bölümünde şifahanenin 19. asrın ortalarına doğru çok harap olduğunu ve Vakıfların burayı yıktırmayı düşünürken II. Mahmud'un bu yıkımı engellediği fakat Sultanın ömrünün tekrar restorasyonuna ve hizmete devam eder hale getirilmesine yetmediğini kaydediyor. 1894 depremi ile yapı kullanılmayacak hale gelmiştir. Esas binasının dört köşe olduğundan karşısında da tıbhane ve ziyaret hane olduğundan bahseden yazar, son paragrafta bu kurumun, yaklaşık 50 yıl önce (1920) yerinin vakfınca parsellenerek üç caddeli bir mahalle haline getirildiğini ve bugün birkaç ufak duvar kalıntısından başka izinin bulunmadığını söyleyerek ve uçup giden tarih mirasımıza gönderme yaparak yazını noktalıyor.

1970 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 24–26 Yazan: Osman Öndes

Zeki Velidi Togan'ı Kaybettik

Yazı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk Tarihi Ordinaryüs Profesörü Zeki Velidi Togan'ın 26 Temmuz 1970 Pazar günü vefatı münasebeti ile kaleme alınmış. Yazı Zeki Velidi Togan'ın doğumdan başlayarak ayrıntılı bir şekilde Rusya'daki hayatını, burada bulunmuş olduğu görevleri, yapmış olduğu siyesi, kültürel ve askeri çalışmaları, özellikle tarih alanındaki gayretlerini inceliyor. Ardından 1923 yılında ülkesinden ayrılmak zorunda kalan Zeki Velidi Togan'ın Afganistan, Hindistan, Fransa ve Almanya'ya uzanan hayat hikâyesi okuyucuya aktarılıyor. Son bölümde ise Türkiye'ye gelmesi, İstanbul Üniversitesine Profesör olması anlatılıyor ve ;

Umumi Türk Tarihine Giriş, Tarihte Usul, Bugünkü Türkistan ve Yakın Mazisi, İbn Fadlan Seyahatnamesi, Biruni, Hatıralar, Türkistan Haritası adlı eserleri zikredilerek yazı noktalıyor.

Yazının iki alt başlığı Maksim Gorki ile tanışma ve 1917 ihtilali ve Lenin'le konuşma.

Yazıda Zeki Velidi'nin tarihçi kimliği oldukça güzel vurgulanmış. Yazar müverrihi daha ilk paragrafta “eserleri bütün dünya ilim çevrelerinde tanınan iki büyük tarihçimizden biriydi (diğeri Fuad Köprülü) şeklinde okuyucuya takdim ediyor.

Yazının en ilginç yerlerinden biri 1917 ihtilalinin ardından Rusya'da toplanan aydın ve bürokratların, Çarlık sonrasında Rusya devletinin yapısını tartışıp en iyisini bulmaya çalışırken Zeki Velidi Togan'ın böyle geniş toprakları olan ve bünyesinde onlarca milleti barındıran geniş bir imparatorluğun yönetimi için en uygun yolun “Cumhuriyetler Federasyonu” olduğunu savunması müverrihin bu fikrinin doğruluğunu 1917 – 1991 aradan geçen 74 yıllık tecrübeden sonra Sovyetler Birliğinin gümbürdeyerek çöküşü bizlere göstermektedir. Yine 1991'deki Sovyet çöküşünün ardından günümüzde 17 milyon km² den daha geniş topraklara sahip olan Rusya'nın “Federasyon” şeklinde yönetildiğini görüyoruz. Böylece müverrihin düşüncesi bir kez daha doğrulanıyor.

Bir diğer ilgi çekici yer ise 1918 sonlarında ABD ve İngilizlerin Sibiry'a asker çıkarmasının Orta Asya Türk Tarihi açısından en önemli kısa vadeli sonucunun Bolşeviklerle, Kazak ve Başkurtların, Bolşeviklerle anlaşma zorunda kalması olduğunun göze çarpıyor olması. Bu anlaşmanın akabinde de askeri ve kısmen siyasi bağımsızlıklarını Kazak ve Başkurtların kaybettiklerini görüyoruz.

Yazının başlığı kanaatimce şöyle olmalıydı. “Türkistan'a ve Türklüğe adanan bir ömür.” Bu cümle aynı zamanda yazının en öz ve güzel özeti.

1970 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 52–61 Yazan: Öz Dokuman

Tab-Hâne-i Amire'den Milli Eğitim Basımevi'ne

Osmanlı Devleti'nin resmi devlet matbaası olan Tâb Hane-i Âmire'nin 175 yıl önceki (1795) kuruluşundan itibaren röportajın yapıldığı tarih olan 1970'e kadar olan uzun tarihinin anlatıldığı güzel bir röportaj. Röportajın amacı önemli devlet kurumlarımızdan olan Milli Eğitim Basımevini tanıtmak ve geçmişten devraldığımız ve devam ettirdiğimiz güzel bir kurumun varlığına okuyucuların dikkatini çekmek. Röportajın konu başlıkları şunlar; İlk Kuruluş Halıcıoğlu'nda, Tabhene-i Âmire Üsküdar'a taşınıyor, Matbaa Beyazıt'a taşınıyor, Tâbhane-i Âmire adı değişiyor, Müdürlük yapan tanınmış kişiler, 1930'lardaki durum, Büyük Gelişme, Zarar eden Basımevi Kâra Geçiyor, Hafız Osman'ın eserinden sayfalar.

Yazının genelinde “zarar eden basımevi, kâra geçiyor” yan başlığında ve özellikle yazının son bölümünde özellikle basımevinin genç ve çalışkan müdürü Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun ön plana çıkarıldığını ve onore edildiğini görüyoruz. Beklide buradan hareketle derginin yayın politikasının bir kısmını da kendi düşünce ve yayın politikasına yakın duran ve kendini destekleyen kişilere bir destek verme, tanıtmaya, koruma ve kollama, dönemin bürokrat ve siyasilerine “bakın ha bizim çocuk çok sıkı ve çalışkan” gibi bir mesaj verme çabası oluşturuyordu. Çünkü röportajın son cümlesinde bu destek çok aşikâr; “Koca bir İmparatorluğun yönetildiği Topkapı Sarayının bahçesinde tarihi bir kuruluşumuz geçmişimize lâayık olmak için durmadan çalışıyor.”

1970 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 6–7 Yayınlayan: Dr. Fethi Tevetoğlu

Atatürk’ün Bir Mektubu

Yazar’ın ilgili alanlarından biri Atatürk’ün şahsi mektuplarının bulunup yayınlanması ve kamuoyuna duyurulması olduğundan bu makalede “Atatürk’ün Musul, Süleymaniye ve Kerkük’le ilgili bir mektubunu konu ediyor.

Yazar; “Kerkük Türklerinden günümüzde tanınan Mücahid ve yazarlarından dostum Ata Terzibaşı, bana Atatürk’ün Musul, Süleymaniye ve Kerkükle ilgili son derece değerli tarihi bir mektubunu lütfettiler.” Diyerek makalesine başlıyor ve şöyle devam ediyor : “1 Ağustos 341 (1925) tarihini taşıyan bu tarihi vesika, sağ üst köşesinde Atatürk’ün resmi ve altında “Cumhuriyet Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri” yazılı, sol üst köşesinde de Türk sancağı ve arması basılı bir kağıt üzerinde kaleme alınmış (Mücahid-i Muhterem Sadat’dan Seyyid Muhammed ve Akrabalarına yazılmış bir mektubudur, Yazar bu şekilde mektubun fiziki özelliklerinden bahsettikten sonra yazar mektubun gönderildiği kişi olan “Seyyid Muhammed Cebbariyi şöyle tanıtıyor ve “Cebbari” aşiretiyle ilgili şu bilgileri veriyor: “Şeyyid Muhammed Cebbari, üç kola ayrılmış bulunan Cebbari Aşireti’nin Kerkük Merkezindeki reisidir. Cebbari Aşireti’nin bir kolu Suriye’dedir ve Arablaşmıştır. İkinci bir kolu Cebbari köylerinde yaşayanlardan ibarettir ki , bunlarda Türklüklerini kaybetmiş ve Kürtleşmiş bulunmakla beraber Türklüğe karşı sevgi ve bağlılık duyarlar. Cebbari Aşireti’nin üçüncü kolu ise Kerkük merkezinde otururlar ve bunlar Türklüklerini muhafaza etmişlerdir. İçlerinden ünlü şairler ve bilginler yetişmiştir. Kerkük bölgesinde ün salmış olan Cebbari Aşiretin’den değerli bir şairdir”

Yazar Milli Mücadele yıllarında Cebbari aşiretinin başında reis olarak “Seyyid Muhammed” bulunduğunu ve o yıllarda “Seyyid Muhammed’in” Acemi Paşa ile birlikte

Musul davası için çalıştığını kaydediyor. Yazar K. Irak'ta yaşayan Türkmen soydaşlarımızın aslı Kerkük'te Cebbari ailesinde bulunan bu mektubun fotokopilerinin Kerküklü Türklerin elinde, Atatürk'ün bir aziz hatırası ve muhakkak bir gün gerçekleşecek bir milli vasiyeti olarak taşınmakta ve saklanmaktadır" diye okuyucuya bir hatırlatma da bulunuyor ve okuyucusuna K.Irak'ta yaşayan soydaşlarımızla ilgili çok değerli bir mesaj veriyor. Yazar ardında bölgeyle ilgili olarak Atatürk'ün düşüncelerini okuyucusuyla belgelerin eşliğinde paylaşmaya çalışıyor. Yazar ilk olarak 1 Mayıs 1920'de Atatürk'ün TBMM'de yaptığı "Türk Milletini teşkil eden Müslüman unsurlar" hakkındaki konuşmasına şöyle atıfta bulunuyor "Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan hudut meselesi ve tespit edilirken hudud millimiz İskenderun'un cenubundan geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi Kerkükü ihtiva eder, İşte hududa Millimiz budur dedik!"

Yazar ardından "Türk Gençliğine ve bilhassa Musul, Süleymaniye ve Kerkük'deki Türk Kardeşlerimize yol gösteren, Türk Milli Mefkûresine ışık tutan bu tarihi vesikayı fotokopisi ile birlikte aynen sunmaktan büyük sevinç duyuyoruz diyerek mektubun bire bir transkripsiyonunu sunarak makaleyi bitiriyor.

"Mücahid-i Muhterem Sadat dan Seyyid Muhammed ve akrabalarına,

Memleketin bir cüz'i layenfekki olan Musul'un ahalsinin kariben halas bulacağına itikad ve itimad olunarak öteden beri devam eden mücahedatınızda berkarar olmanızı selamet ve saadet-i atiyeniz nanuna hamiyet-i malûmenize terk eylerim.

Türkiye hükümetinin şefekatını ve Musul'un hükümetimize ciddiyeti hasebiyle ati-i karibden asla kat-ı ümmid etmiyerek zulümlere karşı yüksek bir cidal ile münevver bir istiklal temin olunması din kardeşlerimizin huzur ve saadeti için kıymettardır. Halas günleri karibdir. Şems-i istihlasın tuluuna (kurtuluş güneşinin doğmasına) sabûrane müterakkib bulunmasını hatırlatır, Cenab-ı Vacib-ül – vücüd'dan cümleye muvaffakiyetler temenni eylerim. 1 Ağustos 341 (1925)

Mustafa Kemal

1970 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 35–40 Röportajı hazırlayan: Öz Dokuman

"Faliş Rıfki Atay anlatıyor, Atatürk Büyük Devrimciydi."

Röportaj Atatürk'ü yakından tanıyan ve Milli Mücadele yıllarına kalemiyle tanık olan yakın tarihimizin ünlü muharrirlerinden Faliş Rıfki Atay ile yapılmış. Röportörün Faliş Rıfki Atay'a yönelttiği sorular sırasıyla şunlar;

Atatürk'le nasıl tanıştınız? Anlatır mısınız bunu?

İlk karşılaştığınız zamanki halini hatırlar mısınız? Yani üzerinizdeki intibanı.

Ya, devrimler sırasındaki Atatürk?

Ya, dil çalışmaları, toplum çalışmaları?

Efendim az önce alt yapının temellerini Atatürk attı demiştiniz. Devrimlerin başarılması kadro ister, ruh ister, büyük irade ister...

Çok geride kaldı o günler, dedim. Ama büyük bir gazetecilik olayı. Sizden sizin ağzınızdan bir daha dinlemek, mümkün mü bunu?

Uzun yazı hayatınızda, devrimleri savunurken pek çok kalem çatışmanız olmuştur, dedim.

Röportajın en ilgi çekici ve kayda değer kısımlarına gelince;

*Fali Rıfık Atay'a göre, Atatürk, Tanzimat'tan beri iktidara gelen ve halkını benimseyen ilk Batılı Türk'tür. Ondan önceki Osmanlı aydınları aldıkları kültüre göre, ya Türk'ten fazla Fransız, ya Türk'ten fazla Alman, ya Türk'ten fazla İngiliz görülmüş ve anlayışı içindeydiler.

*Atay'a göre Atatürk ve Türk Halkı arasındaki bağ, efendi ve kul bağı değildi. Baba-oğul bağıydı. (Burada bir parantez açarak yakın tarihimizin ünlü siyaset adamı ve 9. Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in de halk ile arasında bir tür baba-oğul bağını kurabildiğini ve bu bağ sayesinde 50 yıl Türk Siyasetinde söz sahibi olabildiğini hatırlamamak mümkün değil, 7 defa gidip 8 defa gelen tek politikacımız, Cumhuriyet dönemi)

*Atay'a göre Atatürk Devrimlerinin ruhu Türk kafasını, Arap kültür ve kafasından ayırmak ve benliğimizi koruyarak Batı kültür ve kafasıyla kaynaştırmaktır.

*Atay'a göre Atatürk birkaç Türkçü, birkaç fikir arkadaşı ile devrim savaşını başarmıştır.

Röportajın benim açımdan en dikkat çekici yeri Atatürk ve Atay'ın İzmir'in kurtarılmasından sonra yaptıkları röportaj esnasında Atatürk'ün bizzat Ataya yaptığı bir itiraf. Röportaj yapmaya gittiklerinde Atatürk, Fransızların İstanbul komiseri General Pelle ile baş başa görüşüyormuş. Atatürk'ün Atay'a Pelle ile olan görüşmesini kısaca şu şekilde anlattığını görüyoruz. "General Pelle Türk ordularının İstanbul'a yürümemesi için ricaya gelmiş. O da Zafer ordularını nasıl durdurabilirim. Ama hemen mütareke yaparsak bu mümkün olur" demiş. Atatürk Atay'a bu konuşmayı anlattıktan sonra Atatürk Atay'a; Hangi zafer orduları birader, İzmir'e geldik diye dağılan dağılana. Nerede olduklarını bile bilmiyorum. Şimdi General Pelle acele mütareke hazırlıklarını tamamlamak için gidiyor, diyor ve gülüyor.

Atatürk'ün dağınık haldeki köy yerleşmelerini 500, 750, 1000 ünitelik topluluklar haline getirerek bu büyük yerleşimlere de altyapıyı daha kolay ve verimli bir şekilde götürmeyi planladığını, bu amaçla valilere anket açtığını ve olumlu görüşler aldığını fakat bu projeye ilk teşebbüs olarak Etimes'ut ta bir köy kurdurduğunu ama bundan sonraki kısma ömrünün yetmediğini öğreniyoruz. Burada bir parantez açarak 57. hükümetin Koalisyon Hükümeti Başbakanı Sayın Bülent Ecevit'in de en büyük hayallerinden biri olan köy kent projesini hatırlamamak elde değil. Fakat bu projede tam anlamıyla gerçekleştirilemedi. Belki de projenin ilham kaynağı Atatürk'ün Atay'ın bahsettiği projesiydi.

Röportaj şu yan başlıklardan oluşuyor. Atatürk'le ilk karşılaşma, Büyük devrimci, Atatürk'ün devrimlerdeki hedefi, Atatürk'le İzmir mülakatı, 50 yıl sonraki hatıra.

1970 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 36–43 Röportajı hazırlayan: Öz Dokuman
“Orhan Seyfi Orhan’la Bir Konuşma; Uydurma Dille Edebiyat Olmaz.”

Yakın tarihimizin ünlü edebi simalarından Orhan Seyfi ile yapılan röportaj, şairin şaire adım atmasıyla başlayıp, röportajın yapıldığı tarihe kadar geçen “şiiirli” ve “şiiirle” olan yolculuğunu bu yolculuğun evrelerini, şiiire ve Edebiyata getirmeyi düşündüğü yenilikleri ve hececileri anlatıyor.

Röportajın tırnak içine alınmış başlığı çok dikkat çekici süslü bir yazıyla yazılmış, “Uydurma dille edebiyat olmaz” röportajın ana fikrini oluşturan asıl cümle. Böylece okuyuculara verilmek istenen mesaj daha başından veriliyor.

Röportajın iki alt başlığı; Hece veznine doğru ve peri kızı ile çoban hikâyesi. Orhan Seyfi'nin “hece vezni” ve “sade bir Türkçe” ile yazmasının ardındaki isim ise ilginç. Bir fikir adamı ve bir sosyolog olan Ziya Gökalp'in, Şairin etkilendiği en önemli isim olduğunu röportajdan öğreniyoruz.

Röportajdan öğrendiğimiz kadarıyla Ziya Gökalp şaire bir gün; “Orhan Seyfi Bey; Bu milletin kendisinin edebi bir dili olmalıdır. Siz bunu şiiirde başardınız ama yetmez bu. Asıl bu milletin şairi olmak itiyorsanız, halkın diliyle, halkın kelimeleriyle yazmalısınız.”

İlerleyen zaman diliminde Ziya Gökalp'in “Beş Hececilere” şöyle bir tavsiyesi oluyor;

“En güzel iş, temiz Türkçeyle, yaşayan halkın konuştuğu Türkçeyle yazmaktır.”

Bu tavsiye şairi çok etkiler ve heyecanlandırır. Bundan sonra artık aruzu iyice unuttur ve hece vezni ile şiiir yazmaya başlar.

İlerleyen yıllarda Ziya Gökalp'i şairin kendisinin ve "Beş hececilerin" bir öğretmen olarak kabullendiklerini kendi ağzından öğreniyoruz; "Ziya Gökalp, dilde milliyetçilik, Türkçülüğün en değerlisidir, diye öğretmişti."

Röportajın en önemli sorusu; "Dil nasıl olmalı sizce?" sorunun cevabı ise aynen şöyle;

—Bir milletin konuştuğu dil, onun edebiyatının, sanatının dili olmalı... Yani halkın konuştuğu dil, milli dil olmalı. Her millet için kendi dili en güzeldir. Biz güzel Türkçemizi, halkın konuştuğu Türkçeyi kullanarak, önümüzde örnek olmayan yolda ilerlemeye çalıştık. Yazılmayan, sadece konuşulan Türkçeyi, edebiyat dili yapmaya çalıştık. Davamız, o Türkçeyle, en güzel mısraları, en güzel şiirleri söyleyebilmektir. Osmanlıcanın ortaya koyduğu örneklerden çok, halkın konuştuğu dillere, halkın hislerine hitap etmek istedik. Biz nazariye ile meşgul olmadık. Ortaya döktüğümüz örnekler muvaffak oldu. Çünkü Türkiye'yi seviyorduk. Onun ifade tarzını, onun güzelliğini seviyorduk. Arkasında bir politika taşıyan edebiyat, edebiyat değildir. Edebiyatta yenilik, uydurma kelimelerle, sapık ideolojilerle olmaz. Türk edebiyatında çığır açan edipler, eserlerini verirken lügatlerden uydurma kelimeler aramadılar, sapık ideolojilere bel bağlamadılar.

1971 Ocak Sayı: 12 Sayfa: 4–7 Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu

Nâmık Kemal ve Mustafa Kemal

Başlığın hemen üstünde ve iki sıralı başlığın ortasında küçük harflerle fakat altı çizili olarak "Sosyalizm karşısında Namık Kemal, Komünizm karşısında Mustafa Kemal" denilerek aslında yazının asıl amacı anlatılmakta ve kısaca özeti yapılmaktadır. Yazıyı üç temel bölüme ayırmak mümkündür. Birinci bölümde yazar Namık Kemal ile Mustafa Kemal arasında olan fikri bağları irdelemekte, Mustafa Kemal'in Namık Kemal'den nasıl etkilendiğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu etkileşimi anlatırken yazar işine, daha Mustafa Kemal'in okul yıllarından başlamakta ve Kemal adının Atatürk'e öğretmeni tarafından ve bilinçli bir şekilde verildiğine dikkat çekmektedir. Eski Türk geleneklerinde birinin de ebeveynlerin çocuklarına ünlü kahraman ve yiğitlerin adını koyma olduğunu hatırlatmakta ve Atatürk'e verilen Kemal adının da bu şekilde düşünülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Ardından askeri okulda, Ali Fuat Cebesoy'un hatıralarından alıntı yapılarak, Mustafa Kemal'in gizli gizli Namık Kemal şiirleri okuduğu, 24 Aralık 1919 Kırşehir'de "Gençler Derneği"nde Atatürk'ün bir konuşma yaptığı ve Namık Kemal'in şiirini değiştirerek okumuş olduğu hatırlatılıyor. Son olarak Namık Kemal'in oğlu Ali Ekrem

Bey'in İkinci İnönü Savaşı'nın kazanılmasından sonra Mustafa Kemal'e çektiği kutlama telgrafına bizzat Atatürk'ün çok mesrur olarak cevap verdiğini ve Namık Kemal'in kendisine ve genç nesillere vatan için fedakârlık yapılması gerektiğini öğreten çok iyi bir öğretmen olduğunu belirttiğini görüyoruz.

İkinci bölümde; Namık Kemal'in sosyalizm hakkındaki görüşleri değerli edebiyat tarihçisi Fevziye Abdullah Tansel'in Namık Kemal'in mektupları adlı eserinden alıntı yapılarak naklediliyor; 1878 Temmuzunda Şemseddin Sami'nin Tercüman-ı Şark gazetesinde Sosyalizm kelimesini İştirâk-ı Emval karşılığında tercemesi ve zihinleri bulandıran makalenin basılması, bu gazeteye hükümetçe el konulmasına yol açmıştır. Kemal, Sami Bey'in Midilli'ye yolladığı bu makaleyi okumuştur. Bu münasebetle kaydettiği, (özetle; "Sosyalizm Sami Bey'in dediği derecede hafif bir şey değildir. Çünkü birçok şubelere mümkündür. Sami'nin programı ise yalnız International Fırkası'nın programıdır. Sosyalizm yani Türkçesi İslâh-i Hâl-i Cemiyet taraftarlarının işi, hakk-ı temellük'ü inkar etmek ve tarz-ı diğerde iştirâk-ı emval-ü iyâl taleb eylemek derecesine götürenlerde vardır. Bana kalırsa, sosyalist güruhu galebe ettiği zaman, Avrupa herc-ü merc olur; çünkü iltizâm edenlerin efkârında ittihad olmayan inkılabât nerede zuhûr etmişse, arkasından bin türlü mesâib getirmiştir.)

Yazar Namık Kemal'in yukarıdaki cümleleri ile istikbali görebilen kuvvetli sezisleriyle, adeta XX. Asır dünyasının, sosyalizm fikirlerinin yayılışı ve meydana getirdiği neticeler bakımından canlı tablosunu çizmiş oluyor diye yorum yapıyor.

Üçüncü bölümde, Atatürk'ün komünizm hakkındaki görüşleri ele alınıyor. Yazar bu bölümde Cemal Kutay'ın "Beklenen Adam" kitabında da yer alan ve Atatürk'ün Manevi kızı Afet İnan'a bıraktığı kendi el yazısıyla yazılı vesikalarda yer alan konuyla ilgili görüşleri okuyucuya aktarılıyor; Bolşevik nazariyesinin Rusya'da tatbik olunmuş şekline bakalım, bütün Rus Milleti Çin'den amele, deniz ve kuvvetlerinden ekalliyet, iktisadi esaslara müstenit, komünist partisi namı altında birleşerek, bir diktatör meydana getirmişlerdir. Şahsı hürriyet ve müsavat taşımazlar. Halk hâkimiyetine riayetleri yoktur. Dâhilde ekseriyeti cebren tazyik ile nokta-i nazarlarına itaate mecbur tutarlar. Hariçte, propaganda ve ihtilal teşkilâtı ile bütün dünya milletlerine kendi prensiplerini teşmîle çalışırlar.

Hâlbuki hükümet teşkilinden gaye, evvela ferdi hürriyetin teminidir. Bolşevik tarzı hükümetinde istibdat mahiyeti görülmektedir. Bir cemiyetin, bir kısım insanların nokta-i nazarlarının zorla, esiri ve zebunu yaşatmak şekline, tabii ve makul bir hükümet sistemi nazariyle bakılamaz.

Yazar Atatürk'ün "Komünizm" hakkındaki bu görüşlerinin kendisi tarafından Cumhuriyet Senatosu'nun 10 Kasım 1969 günkü oturumunda aynen okunarak Senato Tutanaklarına da geçirildiğini okuyucuya güzelce aktarmış.

1971 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

Türk Tarih Kurumu

Öncelikle Yılmaz Öztuna'nın Tarih Kurumu ile ilgili yarım sayfalık yazını birebir alıntılararak ardından derginin misyonu ile ilgili birkaç çıkarımda bulunmak istiyorum. Yazı aynen şöyle;

"Türk Tarih Kurumu'nun bugünkü tutumu ile Atatürk'ün gerçekleştirmek istediği bir kurum vasfında bulunduğu şüphelidir. Türk Tarih Kurumu'nun neşriyatı ve diğer faaliyetleri içinde elbette beğenilecek şeyler var. Güzel eserler yayınlanmıştır. Ancak bu kadar büyük bir kapasiteye erişmiş bir müessesenin hal-i hazırdaki ve geçmişteki faaliyetinin, yeterli olmadığı, kesin şekilde söylenebilir.

Kurum, önce tarih kurumu haline gelmelidir. Tarihçi olmayan üyeler bugün mühim bir yekûna erişmiştin. Sayın genel başkanı tarihçi olmadığı gibi, sayın genel müdürü de tarihçi değildir. Bu üyeler zamanla bilhassa Türk tarihi üzerinde mütehassıs olan üyelerle değiştirilmelidir.

Neşriyat faaliyetine büyük bir hız verilmelidir. Kurum bu hususu gerçekleştirebilecek bütün imkânlarla mücehhezdir. Bilhassa Osmanlı tarihine ait metinleri aynen veya daha iyisi Latin harfleriyle hızla yayınlamalıdır. Nadir eserleri tekrar basmalıdır. Kurum neşriyatı kitapçılarda satılmalı, aydın kitleye mümkünse halka ineilmelidir. Bunların hiçbirisi ele alınmamıştır ve alınacağı da benzememektedir. 30 yılda tarihimize ait kaynakların birkaçını yayınlamak faaliyet olamaz.

Türk Tarih Kurumu, kapalı bir cemiyet halinde çalışmaktadır. Bugünkü bu şekildeki üyeleri ve kadrosu ile asala muvaffak olamayacağı gibi, kapalı bir dernek halinde bulunması, önümüzdeki yıllarda üzerine en şiddetli şimşekleri çekecek, hatta yıldırımlar yağmasına zemin hazırlayacaktır. En tanınmış ve başarılı tarihçilerimiz, mevcut kadronun adamı olmadıkları için üye olmadan ölüp gitmiştir. Buna mukabil, tarihçi olmayan üyeler seçilmiştir. Üye sayısı da gittikçe düşmüştür, üye olmak için kuruma müracaat edip olabileceğini sanan bir tarihçinin, zekâ seviyesinden şüphe ederim.

Şunu da ilave etmek isterim ki kurum üyeleri, bir de belirli paralelde siyasi düşüncede kimselerden seçilmektedir. Bu bir ilmi teşekküle yakışmaz ve bu şekilde davranan bir ilmi teşekkül, itibarsızlığın en derin noktasına erişerek kendini ifna eder.

Kurumun Türk ve Türkiye tarihi ile ilgili araştırma ve yayınları tamamen yetersizdir. Bu boşluğu dolduracak en acil tedbirleri almadığı takdirde, mevcudiyet sebebi ortana kalkabilir. Nihayet kurumun ticaretle uğraşması ve belirli şahısların menfaat yuvası haline getirilmesi, istikbali için ciddi bir tehlike arz etmektedir.

Bütün bunları tarafsız ve halisane görüş sahibi olarak söylüyorum. Türk Tarih Kurumu'nun muvaffak olması, başarılı olması, dedikodudan uzak ilmi bir teşekkül halinde çalışması, Atatürk'ün büyük gayesine layık olması, en samimi temennimdir."

Okuyucuyu pek fazla yorum yapmaya bırakmadan, direkt ve özet ir biçimde, yazılan yazı derginin bir başka cephesini de yansıtıyor. Yazının genel havası yapıcı bir eleştir ve sağduyulu bir tavsiye çerçevesinin dışına çıkmıyor. Fakat Türk Tarih Kurumu'nun makalenin yazıldığı zaman diliminde içinde bulunduğu hali, okuyucularına ve Türk kamuoyuna duyurmaya da niyetli bir üslûbu var. Yazının ilk paragrafında Türk Tarih Kurumu'nun o gün itibarıyla, Atatürk'ün gerçekleştirmek istediği amaçlara yönelik bir kurum olmadığını, gövde büyüklüğünün fazlasıyla yeterli olmasına rağmen, hali hazırdaki geçmişteki faaliyetlerinin kesin şekilde yetersiz olduğu söyleniyor.

İkinci paragrafta, kurumun personeli arasında tarih kökenli olmayanların sayısının bir hayli arttığı hatırlatılmakta. Hatta genel başkanının ve genel müdürünün dahi tarihçi olmadığı belirtilmekte ve ardından, bu üyelerin en kısa sürede Türk Tarih üzerinde mütehassıs olan kişilerle değiştirilmesi gerektiği tavsiye edilmektedir.

Üçüncü paragrafta kurumun yayın politikası eleştirilerek, kendisinden beklenen neşriyatı maalesef yapamadığı belirtilmekte ve bundan sonra da yapmasının zor olacağı iddia edilmektedir.

Üçüncü paragrafta kurum yönetim anlayışı ve mevcut yönetim kadrosu ve üyeleri şiddetle eleştirilmekte kurumun dışardan bakıldığında, kapalı bir cemiyet görüntüsü verdiği vurgulanmakta bu durumun ileriki zaman diliminde yönetimine problem olacağı uyarısı veya ikazı yapılmaktadır.

Dördüncü paragrafta kurumun üyelerinin belirli paraleldeki siyasi düşünce sahiplerinden seçildikleri belirtilerek, bu durumun ilmi bir kurum için itibarını tamamen kaybettirecek şekilde tehlikeli bir durum olduğu vurgulanmaktadır.

Beşinci paragrafta, kurumun, Türk ve Türkiye Tarihi ile ilgili araştırma ve yayınlarının tamamen yetersiz olduğu ileri sürülerek, acil bir şekilde önlem alınmazsa, kurumun

mevcudiyet sebebinin ortadan kalkabileceği söylenmektedir. Ardından kurumun ticaret ile uğraşmasının, belirli şahısların menfaat yuvası haline getirilmesinin, kurumun istikbali için ciddi bir tehlike arz ettiği iddia edilmektedir.

Son paragraf ise yazarın kurum ile ilgili dilek ve temennilerin ile son bulmaktadır.

Sonuç olarak Hayat Tarih Mecmuası'nın yayın müdürünün, Atatürk'ün mirasının bir parçası sayılan Türk Tarih Kurumu'nu bu şekilde eleştirebilmesi, ağır ve şiddetli tenkitlerde bulunabilmesi belki, yazarın medyatik gücünden belki siyasi (milletvekili idi) gücünden belki de derginin kendisine sağladığı güç ve sorumluluktan veya tam olarak bilemediğimiz başka sebeplerden kaynaklanabilir. Derginin Türk Tarih Kurumu'nun mevcut durumundan rahatsız olduğu, tarihe ve tarihçilerimize sahip çıkmaya çalıştığı ve ülkemizdeki tarih yazımının ve araştırmacılığının en önemli kurumu kabul edilen bir yapıya tatlı - sert uyarılarda bulunup onu etkilemeye çalıştığı bir gerçektir. Derginin göz ardı edilmemesi gereken ve aslında sınırlarını belki de aşan ama benim iddiamı çarpıcı şekilde destekleyen ilginç bir makale. Dergi belki de tarih yazıcılarının üzerinde de etkiliydi.

1971 Mart Sayı: 2 Sayfa: 4-6 Yazar: Yılmaz Öztuna

Türkler Niçin Müslüman Oldu?

Yazar Türklerin İslâmiyet'i seçmelerini iki ana bölümde inceliyor. Birinci bölümde meselenin maddi boyutları, ikinci bölümde manevi boyutları inceleniyor.

İslâmiyet'e geçişe sebep olan maddi nedenler sıralanırken ilk Müslüman Türk devleti kabul edilen Karahanlılar Merkezli bir yaklaşım sergileniyor. Yazara göre Karahanlıların en önündeki en büyük jeopolitik zorluk, Horasan ve Maverâünnehir bölgelerini ele geçirmektir. Fakat bu bölgelerin ahalisi İranlılardan ve İslâmiyet'i kabul eden Türklerden oluşuyordu. Bu toprakları, bu topraklarda yaşayan yerli halkın çok fazla tepkisin çekmeden ve onların karşı koymalarını gerektiren nedenleri ortadan kaldırarak sadece mevcut siyasi iktidarın (Samanogulları) gücünü kırarak, oldukça kolay bir şekilde amaçlarına ulaşmak gibi hesaplarla, yazar Karahanlıların Müslüman olduğunu yazıyor. Yazara göre siyasi ve jeopolitik nedenler bunlar.

Manevi nedenlerde ise daha önceden Türklerin Budizm ve Maniheizm (Uygurlar) dinlerine girdiklerini hatta bir kısmının (Hazarlar) Museviliğe bile geçtiği kaydedilerek ama bir yüz yıllık bu din değiştirme serüveninin çok başarılı olmadığının bilindiği yazarca dile getiriliyor. Daha önceki dinlerin Türklerin savaşma yeteneklerini körelttiği ve kendi

kültürlerini Türklere aşilayarak ananevi Türk kültür ve yapısını bozduğu ortaya çıkmıştı diyor. Yazar, bu nedenlerden dolayı bünyelerine en iyi uyan İslâmiyet olduğundan Türkler bu yeni dini seçiyorlar.

Yazar bu yeni seçimin Türklere; Türklüklerini kemale erdirme fırsatı sunduğunu ve adeta Türklüklerini tamamladığını da yazının sonuna eklemeyi unutmuyor.

1971 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 4–8 Yazan: Nihad Sami Banarlı

Yunus Emre

Makalenin tam adı “Milli Tekevvünümüzde Yunus Emre’nin Rolü” şeklinde. Yazının kısa giriş paragrafında üstad Yunus Emre’nin Anadolu’daki Türk Medeniyetinin manevi mimarisinde büyük vazife görmüş bir imâm ve şairidir diyerek makalesine başlıyor.

Yazara göre “vatan” kavramının dışarıdan genellikle bakanlar için maddi bir varlık gibi gözükmesine rağmen, onun milli ve medeni mimarisinde onu kuran ve yücelten millet büyüklerinin derin maneviyatı vardır. Her vatan işte bu büyüklerin hizmet ve eserleriyle süslenir; böyle eserlerin maddi ve manevi temelleri üzerinde yükselir diyen yazar Türk vatanının, Türk gücü ile İslâm İmanının birleşmesinden doğan kuvvetle alındığını vurguluyor.

Yazara göre bizlerin bu kuvveti tanımamız lazımdır. Vatan ve medeniyeti inşa ederken ve gerektiğinde savunurken ne yapmışsa bu kuvvetle yapmıştır.

Yazar Mete döneminden beri İstanbul’u ve Balkanları ele geçirmeyi hesaplayan Türklerin bunu defalarca denemelerine rağmen ancak bunu Müslüman olduktan sonra başarabilmişlerdir diyor. Arapların Müslümanlığı da tek başına defalarca aynı girişimi yapmış olmalarına rağmen yetmemiştir diye ekleyen yazar, Türk’ün gücü ile İslâm’ın ruhunun birleşmesi ile ancak İstanbul alınabilmiştir diyor.

Yazara göre, Anadolu’nun fethi tarihi, alelade bir savaş ve istila tarihi değil, bir gaza tarihidir. O yıllarda Türklerin Ülküleri gazadır, insanımızı bu ruhla eğiten ve yetiştirenler Anadolu erenleridir diyen yazar bu erenlerin başında da Yunus Emre’nin unutulmaz hizmeti vardır diyor. Anadolu erenlerinin en önemli özellikleri yazara göre İslâm İmanını, Türk’ün İnanma Üslûbu ile (inanma şekli, inanma yöntemi – zannediyorum yazar biz kılıçla, sopayla bir şeye inanmayız, Türk gönlüyle inanır diyor.) birleştirebilmeleridir.

Yazara göre Anadolu'nun fethi yılları Türklerin henüz İslâmiyet'e taze girdikleri yıllardır. Böyle yıllarda milletlerin heyecanı ve morali yüksek olur görüşündeki yazar Türklerin kendilerine ayan bir şekilde yeni dinlerine gönülden, vicdanları ile inandıklarını ve körü körüne bir inanıştan uzak durduklarını anlatıyor.

Yunus Emre'nin yazara göre bir önemli özelliği de Anadolu'daki Türk düşüncü edebiyatının Türkçe söyleyen büyük şairidir. Yazar Yunus'a göre Tasavvuf; Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanmaktır diyor. Bu ahlâk yazara göre insana çok büyük bir olgunluk ve sevebilme kabiliyeti vermektedir. Bu nedenle de bu düşünceye inananlar insanı, her insanda Allah'tan bir parça bulunduğuna inanarak seviyorlardı. Yazara göre Yunus Emre'nin bütün hayatının ve yaptığı çalışmaların özeti sevelim sevillelim deyişinin derin manasında toplanmıştır. Bu dönemde halkında ahlâk, düşünce ve inanışı bir hayli tekâmül etmiş ve Yunus'un dilinden "Yetmiş iki millete bir göz ile bakmayan, halka müderris olsa, hakikatte asidir." Diyebilmenin seviyesine yükselmiştir.

Yazara göre Türk Milletini yükselten bu heyecanın diğer güzel bir tarafı da beşeri olduğu ölçüde, milli ve medeni oluşudur. Yunus ve arkadaşları bu heyecanı, milli nazım şekilleriyle ifade ve güzel bir Türkçeyle, tamamıyla milli şiirler, ilahiler, nefesler halinde söylüyorlardı.

Yazara göre bu müstesna şahsiyetler bütün bu yazı ve söyleşilerini milli ve dini bir musiki ile besteleyerek, İslâm inanış ve ibadetine, musiki sanatının duyan ve duyuran kudretini ilâve ediyorlardı. Bu musiki ilâvesi ile de yetinmeyerek aynı Allah ve insan sevgisini sema ve raks ile ifadeye başlıyorlardı. Yazara göre bu yaratıcı heyecan, mimariye, yazı ve resim sanatına da işleniyordu. Yazar, Türklerin giyiniş ve davranışlarına kadar her şey, ilâhi bir güzellikle, fakat milli bir üslûpla işleniyordu diyor.

Yazar bundan sonraki bölümde, Anadolu'nun Yunus dönemindeki tasavvuf hayatını bir dünya ilgisizliği ve miskinlik iddialarını tamamen reddediyor. Anadolu erenleri ve dervişleri, dünyanın en çalışkan insanlarıydı diyen yazar aynı zamanda bu şahsiyetlerin büyük savaşçılar olduğundan bahsediyor. Yazar bu dervişlere "Harp eden dervişler" diyoruz diyerek, ilk Anadolu destanlarında harp eden dervişlerin uzun hikâyeleri vardır diyor ve ardından "Dânişmendnâme" adlı Anadolu destanının bir bölümünü düşüncesine delil olarak okuyucuya sunuyor. Bölümün sonunda ise yazar işte Anadolu'yu ve daha sonra 3 kıtayı böyle Türkler fethetmiştir diyerek Türk ordularının görülmemiş, zaferler kazanarak yeryüzüne bir imân ve medeniyet nuru ve bir medeni savaş üslûbu götürdüğünü söylüyor.

Yazının bir sonraki bölümü bir hayli kısa. Bu kısa bölümde ise yazar Yunus Emre'nin Tasavvuf'un en üstün şairi olduğunu anlatıyor. Yazar daha Orta Asya asırlarında Ahmet Yesevî ile başlayan "Halk Tasavvuf Şiiri" Türkistan, Horasan ve Anadolu'da yüzyılı aşan bir işleniş çağından sonra, en üstün seviyesine Yunus'un şiirlerinde vardığını vurguluyor.

Bu bölümde Yunus Emre'nin oldukça uzun bir karakter tahlilini yapıyor. Ardından şiirlerini dil ve üslup yönünden edebi değerlendirilmesini yapıyor. Bölümün sonlarında ise yazar Yunus'un Türkçe söyleyiş kudretinin, halk arasında Yunus şiirlerine "Hak'tan gelen ilhamlarla yazmıştır" şeklinde bir inanişe yol açtığını kaydederek Yunus'un aşağıdaki dörtlüğünü okuyucuya sunuyor.

Salınur Tubâ dalları
Kur'an okur hep dilleri
Cennet bağının gülleri
Kokar Allah deyu, deyu.

Yazar şiirde de açıkça görüldüğü üzere güllerde "Allah'ı koklayan ilk Şair"ın Yunus Emre olduğunu hatırlatıyor. Yazar Yunus'un kâinat orkestrasının söylediği ilahiye, Türkçenin sesini verdiğini söyleyerek bu bölümü nokt alıyor.

Yazının en önemli kısmı son bölüm. Öneme binaen en son bölümün bir kısmını aynen alıyorum; " XIII. Asırda Anadolu'da sessiz sedasız, bir dil inkılâbı yapılmıştır. Bu büyük bir inkılâptır. Çünkü bu inkılâp, içinde başka dillerden alınma kelimeler bulunan herhangi bir Türkçeden daha sade daha milli Türkçeye doğru bir inkılâp değildir. Bu inkılâp, doğrudan doğruya Arap ve İran dilleri yerine, Türk dilini getirmek, yani vatanda Türkçeyi kurmak ve ebedileştirmek yolunda bir hamledir.

XIII. asra kadar Türkler, fethettikleri yeni vatanlarda ekseriyette değildiler. Halk ekseriyeti Araplarda, İranlılarda ve daha başka milletlerde bulunan topraklarda devlet kuruyorlardı. Türkler, bu Arap, İran ve Roma ülkelerinde yalnız kılıç kuvvetiyle değil, kültür ve kafa kuvvetiyle de üstün olmak vazifesindeydiler. Öyle yaptılar.

Devirlerinin en zengin medeni dillerini ana dilleri gibi öğrenerek, bu topraklardaki eski medeniyetlere söz geçirdiler. Ancak XIII. Asırdadır ki çeşitli tarihi ve içtimaî sebeplerle, Anadolu'da halk ekseriyeti Türlerin eline geçince, bu ülkede artık Türk Milletine Türk diliyle hitap etmek imkânı doğdu. Bu tarihe kadar, ilim eserlerini Arap diliyle ve edebiyat eserlerini Farisî ile yazan Türkler, XIII. Asırda Türk diline döndüler. Önce Anadolu'daki Selçuk sarayında başlayan bu inkılâp, aynı zamanda kuvvetini haktan alan, hakiki bir inkılâptı. Bu inkılâp o kadar kuvvetli, sağlam ve milli idi ki, bu tarihten sonra, Anadolu ve

Balkanlar Türkiye'sinde Türkçenin yerini ve üstünlüğünü hiçbir yabancı dil alamamıştır. İşte bizim Türkiye tarihindeki birinci dil inkılabımızın, Türkçeyi hiçbir reklâma, hiçbir gösterişe başvurmadan, en iyi kullanan, en büyük şairi Yunus Emre'dir. Ancak, Yunus'un kullandığı dil öztürkçe değil, uydurma hiç değil, Türk halk dilinde yaşayan tabii Türkçedir. Bu Türkçe o kadar güzel, ahenkli ve sevimlidir ki, onda hangi kelimeler öztürkçe, hangileri Türkçeleşmiş sözlerdir, Yunus'un şiirlerini okuyan her Türk, bunları düşünmeye lüzum görmeden, onun söyleyişindeki sihire kapılır, bu dile sadece hayran olur."

Yazar bu satırlardan da anlaşılacağı üzere yazısında temel olarak Yunus Emre döneminde Anadolu'da bir dil inkılâbı yapıldığını ve böylelikle Anadolu'da hâkim dil olarak Türkçenin kullanılmaya başlandığını anlatmaktadır. Türkiye Selçukluları öncesinde yaşayan Türk İslâm devletlerinin edebiyatları ve dilleri ile de ilgili yorum yapan yazar Büyük Selçuklular veya Gaznelileri de mazur görmekte ve bu devletlerin sınırları içerisinde Türk nüfusun neredeyse azınlık olduğunu ekseriyetin İranlı, Arap veya Afganlı olduklarını bu nedenle de yöneticilerin bur nevi halkın dili ile konuşmak zorunda kaldıklarından dem vurmaktadır. Yazara göre bu inkılâp Türkçenin ilk inkılâbı ve gerçek anlamda yapılan bir inkılâptır. Yazar yine yukarıdaki satırlarda dilde sadeleşme ve öztürkçe kelimelerin kullanımına gayretini eleştirmekte, Yunus devrinin dil inkılâbının en önemli yönlerinden birinin de işte bu noktada kendini gösterdiğini söylemektedir. Çünkü bu dönemin en belirgin özelliği Türkçenin tabi haliyle kullanılmasıdır. Yazının bundan sonraki kısmında da yazar zaten bu özelliğin Yunus Emre'yi ölümsüz yaptığından halka mal ettiğinden bahsetmekte ve unutulmaması da bu özellikten dolayıdır demektedir. Yazar bir şairin ölümsüzlüğünün ölçüsünü ise şiirlerinin halk tarafından ezberlenmesinde gönüllerinde nakşetmesinde gördüğünü kaydediyor. Yunus Emre de bu nedenle yazara göre ölümsüzdür. Bu şiirlerde Yunus ile Türk Milleti arasındaki bitmeyen gönül macerasının besteleridir diyerek yazar yazısını noktalıyor.

1971 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 35–42 Yazan: Yılmaz Öztuna

Formoza İntibaları (Çin Cumhuriyeti)

Müellif yazının giriş bölümünde yazının nasıl yazıldığından bahsediyor. Müellif Nisan 1971 tarihinde kendisi ve parlamenter arkadaşı ile birlikte Çin Cumhuriyetinin (Formozo) resmi davetlisi olarak bu ülkeye gidiyor. Müellife bu dış gezisinde Samsun Senatörü Dr. Fethi Tevetoğlu ve İstanbul Milletvekili Tekin Erer eşlik ediyor.

Müellif yazısında sırayla; Milliyetçi Çin – Çin Halk Cumhuriyeti, Uçakların Formozo’ya ulaşmak için izledikleri yol, ülkenin kısa sosyo-ekonomik panoraması, ülkenin hali hazırdaki nüfusu, nüfus artışı ve yüzölçümünü, ülkenin son 1 yüzyıllık tarihi, ülkenin nüfus yoğunluğunu, ulaşım alt yapısını, düşük enflasyonu ve ucuzluğu, iklim koşullarını, tekstil endüstrisini, ülkenin dünyanın geri kalanı ile olan dış ilişkilerini, ülke silahlı kuvvetlerini, dış ticaret hacmini ve elektrik üretimini, dış ülkelerdeki Çinli azınlığı, ülke içi basını ve yabancı dil eğitimini, dini yapıyı, yüksek öğrenimdeki ülke düzeyini, Çin ve Türk tarihlerinin ortak özelliğini, kıta Çininden kaçırılarak ülkeye getirilen değerli eserleri, başarılı toprak reformu, konularını kısa kısa ve çok güzel bir üslûpla anlatıyor.

Yazının en çok dikkat çeken yerleri şunlar; “Hem kıta Çinini, hem Milliyetçi Çini tanımak kabil değildir. Bir devlet, ya bunu, ya ötekini tanıyacak. Bu şekilde Kıt’a Çini ile 46 devletin, fakat Milliyetçi Çin ile 67 dünya devletinin diplomatik münasebet ve elçilikleri var.”

Sovyetler Birliği tabiatıyla Milliyetçi Çin’e sempati besliyor. Ama Kıt’a Çin’ine karşı tamamen düşmanca bir tutum içinde. Formozo ile ilgi kesip Pekin’i tanıyan devletler, Rusya’ya nihai şekilde sevimsiz bir iş yapmış oluyorlar.

Dış ülkelerde yaşayan Çinliler, Formozo’ya bağlı. Bunlar büyük yekûn tutuyor; Siyam’da 4,5, Hong Kong’da 4,5, Endonezya’da 3, Malezya’da 3, Singapur’da 1,5, Vietnam’da 1,5, Birmanya’da 0,5, Kamboçya’da 0,3, Filipinler’de 0,3, Makao’da 0,3, Birleşik Amerika’da 0,3 milyon.

Yazar yazısında iki tane kuvvetli ve önemli mesaj veriyor. Bunlardan bir tanesi Doğu Türkistan’da yaşayan Türklerle ilgili aynen şu şekilde: “Bugün de Doğu Türkistan, bir Çin sömürgesi olarak Kıt’a Çin’inin elinde bulunuyor. Burada 10 milyona yakın Türk, ızdırablar, baskılar ve işkenceler içinde yaşıyor.

İkinci mesaj Kıt’a Çin’inin rejimi ve genel olarak komünizme karşı veriliyor. Yazı bu ikinci mesajla noktalıyor. Aynen şöyle; “Milliyetçi Çin Cumhuriyeti mesut ve müreffektir. Büyük bir dinamizm içindedir. Kendine güveni tamdır ve 750 milyon esir kardeşinin kurtulacağına olan ümidi inanç derecesinde yaşatılmaktadır. Çin’de geçirdiğimiz zaman biz de bu kanaati hâsıl etti.”

Tarihçi Bir Bakan

Dönemin koalisyon hükümetinde (CHP, AP ve GÜVENP) Adalet Bakanı olarak görev yapan İsmail Arar ile yapılan röportaj bakanın tarifi (fiziki ve karakter) ile başlıyor. Yazının alt başlıkları şunlar; Erişimi olan bir bakan, Bakanlıkla ilgili ilmi çalışma, Politikada tarih şarttır, Reformlar hakkında, Solcuların niyeti.

Röportajda Bakan'a yöneltilen sorular da sırasıyla şöyle;

- Türk fikir hayatımızın tanınmış kişilerinden Prof. Mehmet Ali Ayni'nin torunusunuz. Mehmet Ali Ayni, değerli bir tarihçiydi, herhalde tarih sevginiz oradan geliyor?
- Ya tarihe olan yakın sevginiz?
- Mesela tarih öğrenimi yerine hukuk okumanız gibi değil mi?
- Efendim bilirsiniz hitabetinize hayranımdır. Hükümet programları adlı kitabınızı da şöyle bir karıştırdım.
- Hükümetimizin tarihçi bir bakanısınız. İlerideki çalışmalarınızı merakla bekliyorum.
- Bu lügat belirli kişileri içine alacak?
- Hazır söz yeni görevinize gelmişken sorayım. Adalet Bakanlığı en eski bakanlıklarımızdan biridir. Şöyle, böyle 100 yıllık bir geçmişe sahip. Kurucusu Cevdet Paşa'dır. Sizin gibi hem hukukçu hem tarihçi bir bakanın çalışmaları, reformlar açısından yeni bir yolda olacak herhalde.
- Nasıl bir hazırlığınız olacak efendim? Mesela kuruluş kanunu çalışmaları üzerinde? Peki, isterseniz konuşmamız Adalet Bakanlığı üzerindeyken devam edelim de sonra yine tarihe döneriz. Efendim, Türk Hukuk Tarihi... Bu konudaki düşünceleriniz?
- Bu Türk Hukuk Tarihinin çerçevesi ne olacak? Yani hangi çağları veya dönemleri içine alacak?
- Bir de kısaca bakanlığınızda yapacağınız çalışmaları anlatır mısınız? Sonra yine tarih üzerinde konuşmalarımıza devam ederiz.
- Acaba tarihin politika hayatındaki önemi nedir?
- Reformlar üzerindeki fikirleriniz, görüşlerinizi nedir?

Röportajın en ilgi çeken kısım "Solcuların Niyeti" başlığının altında yazılanlar. Dönemin sosyal olaylarını ve Türkiye'nin içinde bulunduğu zorlu süreci, devleti idare edenlerin içinde bulunduğu sıkıntıları ve zorlukları yansıtmaya o dönemin karakteristik özelliklerini göstermesi açısından çok ilginç ve önemli. Bu nedenle aynen alıntı yapıyorum; "Biz, huzurun gelmesi için yapılacak reformların sosyal ve ekonomik

sorunlarla sıkı sıkıya bağı olduğunu biliyor ve bu reformları gerçekleştirmeyi istiyoruz. Ama içinde yaşadığımız günler gösterdi ki bir takım aşırı uçlar böyle bir bekleme tahammül göstermiyorlar. Hatta ben bunu şöyle bir misalle izah ettim. Bizim elimizdeki sihirli bir değnek olsa ve biz bunu bir gece içinde Türkiye'nin üzerinde dolaştırarak ve ertesi gün Türkiye dünyanın en müreffeh ve en mutlu bir ülkesi olsa, bir takı anarşik unsurlar, belli ideoloji sahipleri yine eylemlerine devam edeceklerdir. Hatta onlar bir komünist rejim getirirler, yine içlerinde bölünecekler, bu sefer Maocular onlara karşı mücadele edecektir. Bu, solun bütün dünyada gözüken bölünme tablosunun bizim ülkede cereyan eden şeklidir. Ve biz bu anarşik olayların devletin bütünlüğüne yönelmiş olduğunu görünce de çok sıkı tedbirler almakta bir dakika bile tereddüt etmedik ve bildiğiniz gibi 11 ilde sıkıyönetim ilan ettik. Sıkıyönetim olağanüstü ve istisnai bir rejimdir, ama Anayasaya uygun bir rejimdir, kanunidir. Bir takım haklara ve hürriyetlere kısıntılar getirir. Çok ümit ederim ki, yüreklerinde bir vatan sevgisi olanlar, bu hareketten intibaha uğrarlar.”

1971 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 4–9 Yazan: Yılmaz Öztuna

Kanuni Devrinde Türkiye

Yazar “Kanuni Çağı” denen döneme Türklerin 2200 yıllık tarihleri boyunca erişebildikleri en büyük bahtiyarlık devri olarak bakmaktadır. Yazara göre bu dönem Osmanlıların duraklamasının başlangıcı olmakla beraber, duraklama devresinin tohumlarını bu çağda aramak ve bulmak mümkündür. Yazar kendisine göre Kanuni'nin ve döneminin artı ve eksileri sıralamaktadır. Öncelikle eksiler şunlardır; - Kadın nüfuzunun Hürrem Sultan'la beraber devlete girmesi. – Velihaht Şehzade Mustafa'nın idamı. – Rüstem Paşanın iki defa Sadarete getirilmesi. – Rüstem Paşanın rüşvet alma ahlâksızlığını kamuya bulaştırması ve buna seyirci kalınması. – Barbaros'un vefatından sonra Türk deniz kuvvetlerinin başına karada yetişmiş deniz tecrübesi olmayan Sokullu Mehmet ve Sinan Paşaların geçirilmesi. – Barbaros'un yadigârı Turgut Reis, Salih Reis ve Barbaros-zade Hasan Paşalara rağmen Damat Piyale Paşanın Türk deniz kuvvetlerinin başına getirilmesi. – Piri Reisin alelacele ve hiçbir suça dayanılmayarak 80 yaşlarında idam edilmesi. – Damat Rüstem Paşanın iktidara gelebilmesi için pek değerli Damat Kara Ahmet Paşanın idam ettirilmesi.

Artıları ise; Genel olarak Kanuni'nin deniz siyaseti övülmeye değer deniliyor. Barbaros'a verdiği mevki ve Barbaros'u en yakın Müşaviri derecesine yükseltmesi. Devlet adamı bulma, bu adamları devlet işlerinde kullanma ve yükseltme konularında pek

başarılıdır. (Bu düşüncesinin sağlamasını yazar çünkü diyor Kanuni, yetiştirdiği adamlar sayesinde Osmanlı Devleti çeyrek asır daha yükselmesine devam etti.) En büyük artılarından biri de dış politikada ki kavrayışıdır. Kanuni Şarlken tehlikesini kelimenin bütün manasıyla görmüş, yeni çıkan Protestan mezhebini koruyarak Katolik âleminin parçalanmasına ve Almanya ile İspanya'nın ayrılmasına sebep olmuştur. Buda Türk devletinin dış siyaset açısından geleceğini temin etmiştir. Kanuni'nin Ebussuud gibi pek muktedir yardımcı ve müşavirleriyle birlikte giriştiği kanunlaştırma hareketi, Türkiye'yi daha uzun müddet iç huzur içinde yaşatmıştır. Kanuni'nin İslâm Hukuku ile "Örfi Sultani Hukuk" denen Türk milli hukukunu zamanın en iyi ihtiyaçlarını en iyi karşılayacak şekilde bağdaştırabilmesi, Endonezya ile Atlas Okyanusu, Moskova ile Orta Afrika arasında uzanan imparatorluğun her eyaleti için en uygun kanunlar vaaz etmesi. Mohaç'taki imha savaşı, devlet adamlığı, diplomatlığı, hukuk ve edebiyat alanlarına hâkimiyeti, çalışkanlığı, enerjisi, takipçiliği, metot, intikal sürati ise artılarıdır.

Yazar yazının son bölümünü güzel bir değerlendirme paragrafı ile bitiriyor. Bu paragrafta, Kanuni devrinin yazara göre Türkiye Tarihinin en güçlü ve parlak dönemi olduğu, gücünün dünyanın geri kalan bütün devletlerinin toplamından daha fazla olduğu ve bu dönemin Türkler için "ideal çağ" "golden age" sayılabileceği değerlendirmesi yapılmış.

1971 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 4-5 Yazan: Yılmaz Öztuna

Don Volga Kanalı

Yazı hacim olarak küçük olmasına rağmen oldukça doyurucudur. Yazının giriş bölümünde bu projenin ardında yatan sebepler anlatılarak konuya giriliyor. Yazara göre her ne kadar bu teşebbüs 1556 yılında Ruslarla Astırhan Hanlığını ele geçirmelerine karşı verilmiş gecikmeli bir cevap (13 yıl 1569) gibi görülse de aslında Osmanlı karar mekanizmaları bu projeyle çok daha fazlasını hedefliyorlardı. Asıl hedef Don – Volga kanalını açarak Astırhan ve Kuzey Kafkasya'yı tabi şekilde Osmanlı hinterlandı içine dâhil edebilmektir.

Yazar asıl hedefi böyle sunmakla beraber projenin başarısı halinde elde edilebilecek menfaatleri de şöyle sıralıyor; Rusların Hazar'a, Kafkasya'ya, İran ve Türkistan'a giden yolları Türklerce kesilecek, Türkiye ve Türkistan arasında doğrudan doğruya birlik kurulmuş olacaktır. Askeri, siyasi ve stratejik olduğu kadar, büyük iktisadi menfaatlerde sağlanacaktır.

Gelişme bölümünde yazar projeyi gerçekleştirmek için sadrazam Sokullu Mehmet Paşanın çalışmalarını ve II. Selim'in projeye babasının önemli isteklerinden biri olması hasebiyle ciddi olarak sahip çıktığını anlatıyor. Yazar devrin Sadrazamı Sokullu'yu tenkit etmekte bu göreve Sıkk-ı Sâni Defterdarı yani maliye müsteşarı Çerkez Kasım Bey'in, Kepe Beylerbeyisi naspedilerek atanmasını birkaç noktadan hatalı bulmaktadır. Mezkûr şahıs bir defa maliye kökenli olup, ne ordu ne de inşaat ile doğrudan doğruya alakalı değildir. Rütbesi ve devlet tecrübesi ise Rusların her türlü engelleme girişiminde bulunacağı önceden belli böyle bir teşebbüsün güvenliğini sağlayabilecek düzeyde değildir.

Sonuç bölümünde yazar projenin gerçekleştirilememesi üzerinde duruyor ve bu sebepleri şu şekilde sıralıyor. Bu işe eylül gibi bir ayda sonbaharda başlanması, kış şartlarında işçilerin rahat çalışamamaları ve zayıt vermeleri, projenin gerçekleşmesi halinde "Devlet Giray Han'ın" Kırım'ın öneminin azalmasından korkarak, gevşek davranması, Yemen bölgesinde çıkan sorunların aciliyeti.

Yazar Sokullu'yu konuyla ilgili olarak tenkit ederken devrin müverrihlerinden "Kâtip Çelebi'den" iktibas yaparak eleştirisini kuvvetlendiriyor. "Kıssadan hisse şudur ki, küçük adamla büyük işe mübaşeret caiz değildir. Maslahatın münasip ser-kârı gerek. Zikrolunan hususa bir padişah zamanıyla mübaşeret etse, ancak uhdesinden gelebilir ve bu makule işler, sahib-i himmet padişah işidir, vüzerâ ve serdârlar karı değildir."

Yazar yazısının sonunda Osmanlı Devletinin bu projesinden korkan Rus Çarı "Müthiş" IV. İvan'ın Osmanlı Devletine elçiler göndererek her türlü fedakârlığa hazır olduğunu bildirmesi, Kıbrıs'ın fethi hazırlıkları ve Kıbrıs'ın fethi sonrası İnebahtı savaşının gürültüsü gibi nedenlerle Rusya meselesinin Kırım Han'ı Devlet Giray'a havale edildiğini söyleyerek yazısını noktalıyor.

1971 Eylül Sayı: 8 Sayfa: 6-9 Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Ahlat'tan Geçerken

Yazar yazısına "4. Murad'ın Revan ve Tebriz seferi dönüşünde Ahlat'a uğrayarak ecdâdının kabirlerini ziyaret eder" diyerek başlayan müellif bu yazısında Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan manevi merkezlerden birini ve Osmanlı Hanedanı açısından bu merkezin önemini anlatıyor. Yazar makalesinde Topkapı Sarayı Müzesi Bağdat Köşkü K.N. 405'te kayıtlı "Revan Seferi Rûznâmesi" nden alıntı yaparak mezarların sahipleri ile ilgili bir tablo sunuyor. Ardından "Cam-ı Cem – Âyin Silsile-i nâme-i Selâtiyn-ı Osmaniye

adlı eserden bir alıntı yaparak yine burada medfun Türk Büyüklerinin isim listesinin bir bölümü veriliyor. Bu ikinci alıntıda Tuğrul Bey'in ve Kayı Alp'in de ismi geçiyor. Ardından yazar Topkapı Sarayı Müzesi Bağdad Köşkü K.N. 408'de kayıtlı Birinci Sultan Ahmed Albümünden alıntı yaparak bu eserden de bir liste alarak konuyla ilgili kısmı kaydediyor. Bu son eserde de Tuğrul Bey'in ismi geçiyor.(B.S. Sultanı) Ardından yazar A. Gabriel'in "Monument Turkes d'Anatolie" adlı eserine de atıfta bulunarak Akkoyunlu Sultanlarının bazılarının da burada medfun bulunduğunu kaydediyor. Bu alıntı ve ön bilgilerden sonra hızla konuya giren yazar Anadolu'da daha Selçuklular Devrinde başlayan ve Osmanlılarca daha kutsileşen bir "panteon"umuz Ahlat'ta kurulmuş oluyor tespitinde bulunuyor. Yazar bu tespiti kuvvetlendirmek için aynen şunları yazıyor. "O kadar ki Yavuz Sultan Selim ve oğlu Kanunî Sultan Selim ve oğlu Kânuni Sultan Süleyman, Şark seferine giderken, Anadolu'da Selçuklu devrinde yerleşen ilk cedlerin kabirlerini ziyaret ediyorlar. 4. Murat'ta Van'dan yukarı çıkıp gölün sağını takiben seferden dönüşte ecdadını ziyaret ediyor. Bu mahallin mübarekleştirilmesine güzel üç misaldir."

Yazar Osmanlıların burada yatanları Al-î Osman Ecdadı sayarak ziyaret ettiklerini fakat aslında Tuğrul Bey'in Büyük Selçuklu Sultanı Sultan Tuğrul olduğunu ileri sürüyor. Yazar kendi kişisel görüşünün "Osmanlıların Selçuklular'dan bir kol olarak kabul etmek temayülünde olduğunu ifade ediyor.

Yazar sonraki paragrafta Selçuklular döneminde Ahlat'ın Bizans'a karşı en mühim stratejik bir mevki olduğunu ve Ortaçağ'ın Kahire, Bağdad, Rey, Semerkand gibi büyük şehirlerinden biri haline geldiğini anlatıyor. Yazar bu paragrafın sonunda burada bulunan yeni mezarlığın "Dünyanın en mühim, dikkate şâyân ehemmiyetli her biri birer sanat eseri olan mezar taşları ile doludur" iddiasında bulunuyor. Evliya Çelebi'nin burası ile alakalı olarak "Burada ne tarafa sefer edilirse nusret ve zafer muhakkaktır" dediğini kaydediyor. Yazar Sultan Alp Arslan'ın Bizansla yapacağı Malazgirt Savaşı'na başlamadan evvel birliklerini bu uğurlu yerde (Ahlat) topladığını hatırlatıyor. Yazar ardından Ahlat'ın ve hemen bitişiğindeki Malazgirt'in bize Selçukluların yadigarı olduğunu kuvvetle vurguluyor. Yazara göre bu mahal başbuğ ve kahramanlarla mübarekleşmiş ve bu mübareklik, Osmanlılarca da Anadolu Muzafferiyetinin beşiği sayılmış ve daima tevkir ve ziyaret edilmiştir' diyerek yazısını sonlandırıyor.

Osmanlıların Yükseliş Devrinde Türk Savaş Taktiği

Müellif yazının giriş paragrafında yazının neden kaleme alındığını anlatarak yazısına başlıyor. Yazar XV. Ve XVI. Asırlarda Osmanlı Türklerinin kazandıkları savaşların gerçekçi bir kritiğinin ve açıklamasının bu zamana kadar maalesef yapılmadığını, Türk ordularının zaferlerini yazan tarihçiler, bu zaferleri “Türk askerinin kahramanlık ve özverisine bağlamışlar bunların ötesinde bir açıklamaya gerek duymamışlardır” diyen yazara göre bu zaferlerin (Osmanlı Cihan İmparatorluğunun kurulmasını sağlayan) sırları sanıldığından daha giriftir.

Yazar Osmanlı Ordusunun başarısının arkasındaki asıl gücü ordunun savaş hazırlığına veriyor. Ordunun hazırlık safhasını yazar şu şekilde sıralayarak okuyucuya sunuyor; “İlk olarak bir savaşın siyasi hazırlığı yapıldı. Savaşılacak devlet ve çok defa devletlerin jeopolitik durumları göz önüne alınır, bağlaşıklarından ayrılmaya çalışılır, büyük bir diplomatik gayret sarf edilirdi.

Savaşılacak kuvvetlerin hesabı yapıldıktan sonra Türk ordusunu savaşa hazırlama çalışmaları başlardı. Türk ordusu daimi bir ordu niteliğindeydi. Ancak orduyu toplamak ve savaş alanlarına götürmek meseleleri önemliydi. Yazar bundan sonra lojistik konusu üzerine eğilerek Türk Ordusunu bu konuda çok yetenekli ve çok iyi lojistik alt yapısı olduğunu gözler önüne şu şekilde seriyor. “Ne kadar kuvvetin ne zaman ve nerede yığınak yapacağı ve hangi yolların geçileceği kararlaştırılırdı. Bu yolların hangi konaklarında ne miktar yiyecek, yem ve cephane bulundurulmak icap edeceği hesaplanır, emirler gönderilirdi. Yol üzerindeki depoların mevcudu öğrenilirdi. Geçilecek yolların durumu, köprülerin vaziyeti, ne kadar zamanda ne kadar kuvvetle geçilebileceği incelenirdi. Çok defa ordu yürüyüşe geçmeden yollar son bir bakım ve kontrolden geçirilirdi.”

Yazar sonraki paragrafta “gizlilik ve sürpriz yapma” özelliklerini anlatıyor. Paragrafın giriş cümlesinde seferlerin nereye yapılacağı genellikle Beylerbeyi ve Sancakbeylerini önceden hazırlık yapılması nedeniyle bildirilirdi diyen yazar, önemli ve stratejik alanların ise sonuna kadar gizli tutulduğunu kaydediyor. Bu gizlilik ve sürpriz seferlere örnek olarak sırasıyla Fatih’in Otlukbeli savaşı, Trabzon Rum İmparatorluğunun alınması ve Fatih’in son seferi (Tarihçiler henüz nereye olduğunu tam olarak karar verememişlerdir diye not düşüyor yazar), Yavuz’un Mısır seferi, Sultan İbrahim zamanında Girit’e giden Türk Donanması.

Paragrafın son kısmında haber alma faaliyetlerine de şu şekilde değiniyor. “Bu gizlilik yabancı haber alma teşkilatlarına karşıydı. Türklerin Avrupa’da son derece mükemmel bir haber alma teşkilatı olduğu gibi, Avrupalıların da Türkiye’de aynı işi gören casusları vardı. Fakat Türk haber alması çok üstündü. Avrupa devletlerinin son durumlarını, bütün teferruatı ile “Divân-ı Hümayun’a yani hükümete bildirirdi.”

Yazar bir sonraki paragrafta Osmanlı ordusunun “harekât kabiliyeti” üzerinde duruyor. Yazara göre Türk ordusu bu alanda Çağdaşlarına göre çok daha yetenekli ve önde idi. Bu düşüncesini yazar şu örneklerle okuyucuya ispatlamaya çalışıyor;

Ordu birliklerini toplamaya memur komutanların sorumluluğu büyüktü. Bu tek gün kaybı için başı kesilen komutanlar vardır. Yıldırım Bayezid, Niğbolu Savaşı için 43 günde yığınak yaptırmıştır ki o çağ Avrupa’sının aklının alamayacağı bir şeydi. Türk ordusu normal olarak günde 20–25 km. yürürdü. Aynı çağda Avrupa birliklerinin günlük ortalama yürüyüşü ise ancak 10 km. idi. Bu hususiyet bütün manevra ve teşebbüs kabiliyetinin Türklerin tarafında olması demekti.

Yazar sonraki iki paragrafta Türk ordusunun stratejilerini anlatıyor ve çağdaşları ile karşılaştırarak kuvvetli yönlerini ortaya çıkarıyor.

Avrupalıların strateji kaideleri; “toplanmak, yavaş ve az yürümek, uygun yerde durup beklemekti.

Türklerin strateji kaideleri ise; şimdiki kaidelere daha uygun olup “çabuk toplanmak, mümkün olabilen hızla yürümek, düşmanı hemen yakalayıp yok etmekten” ibaretti. Düşman henüz birleşmemişse parça parça yok edilmesine çalışılırdı.

Türk ordusu savaş alanında dört bölüme ayrılırdı. Merkez, sağ ve sol kanatlarla ihtiyat birliklerine çok önem verilirdi. Türk başkomutanı, ordusunun bütün birliklerine hâkimdi. Emirleri dakikası dakikasına yerine getirilir, birliklerini dama taşı gibi oynatır, bütün komutanlarını tanırdı.

Avrupa orduları, birleşik kuvvetler, dilleri, milliyetleri, hükümdarları, komutanları ayrı birlikler halinde Türk ordusunun karşısına çıkıyordu. Avrupalı her komutan ancak kendi birliğine söz geçirebiliyor, başkomutan unvanını taşıyor. Avrupa hükümdarının iktidarı doğrudan doğruya kendine bağlı kuvvetlerden öteye gidemiyordu.

Yazar bundan sonraki paragrafta Türk ordusunda askerliğin bir meslek olduğunu, barış zamanında talim ve terbiyenin çok sıkı tutulduğunu, Türk ordusunun silahlarının daima devrinin en modern silahları olduğunu, en küçük yıpranmada değiştirilip, yenilerinin verildiğini, bu işle cebeci denen askeri sınıfın ilgilendiğini anlatıyor.

Yazar bu paragrafın sonunda ordunun iktisadi güç ile ne kadar yakın ilgili olduğunu hatırlatmak için şu şekilde bir vurgu yapıyor. “Nihayet Osmanlı Türk imparatorluğunun bitmek tükenmek bilmeyen mali ve iktisadi kaynakları, en büyük ve en mükemmel ordu ve donanmaları, en büyük ve en mükemmel ordu ve donanmaları en iyi şekilde savaş alanına götürebilecek güç ve kudretleydi.”

Yazar yazısının sonuç paragrafında şu tespiti yaparak yazısını noktılıyor: “Osmanlı Türklerinin yükselme çağlarında yaptıkları savaşlar, XVIII. Ve XIX. Asırlarda Büyük Fridrich, Napoleon gibi büyük Avrupalı komutanların yaptıkları savaşlardan gerek alınan sonuçlar, gerek savaşa katılan kuvvetlerin sayısı bakımından çok daha büyük ve önemlidir.

1971 Ekim Sayı: 9 Sayfa: 29–35 Yazan: İhsan Birinci

Milli mücadele için Kurulan Cemiyet ve Ceteler

İhsan Birinci'nin kaleme aldığı makale hacminden dolayı iki sayıda yayınlanabilmiş, ilki Ekim 1971, diğeri Kasım 1971 (Sayfa 55 – 61)

Yazar'ın makalesini takdimi aynen şöyle; Birinci Cihan Savaşı sonucunda yenilen Osmanlı İmparatorluğu; Mondros Antlaşması ile tamamen sarsılmış, yurdun en güzel şehirleri İtilâf Devletleri tarafından işgal olunmuştu. Bu durum böyle edemezdi. Nitekim vatanperverler kurtuluş ümidini kaybedenlere, ancak birlik ve beraberlikle yeni bir Türkiye Devletinin kurulabileceğini aşlamakla işe başladılar. Böylece Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri işe başladılar. Böylece Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ve bunların ön ayak olduğu milli çeteler kuruldu. Tek mefkure uğruna muhtelif bölgelerde bir araya gelen bu teşekküllerin önemli olanlarının bazılarını kısa özellikleriyle veriyoruz.

Yazar bundan sonra makalesinde bu çete ve cemiyetler hakkında genel bilgiler veriyor. Bu kuruluşların faaliyet ve amaçları özel olarak anlatılıyor. Önemli başarıları ve hizmetleri vurgulanıyor. Ayrıca, başkanları ve önemli üyeleri de kısaca tanıtılıyor. Milli Mücadeleden çok daha önce kurulmasına rağmen, bir duayeni hatırlatma babında yazar "Teşkilat-ı Mahsusa"nın da ismini zikrediyor. Yazar (isim olarak) birinci bölümde (Ekim 29 – 35 s.) şu cemiyet ve çetelere değiniyor:

Teşkilat-ı Mahsusa, Dağlar Alayı, Milli Şûrâ, Şark Vilayetleri Müdafa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti, Trakya Paşaeli Cemiyeti, Redd-i İlhak Cemiyeti, İzmir Müdafa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti, Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkeziyet Cemiyeti, Giresun Müdafa-i Hukuk Cemiyeti, İhtilâl Komitesi, Karakol Cemiyeti, Yeşilordu Cemiyeti, Müdafa-i

Milliye Cemiyeti, Milli Mücadele Grubu, Felâh ve Yavuz Grupları, Berzenci Grubu, Muaveneti Bahriye Grubu, İmâlât-ı Harbiye Grubu, Müfreze-i Harbiye Grubu, Fethiye Deniz Grubu, Uşak Redd-i İlhak Merkezi, Çerkes Edhem Çetesi.

Yazar ikinci bölümde (Kasım 55 – 61) ise şu çete ve gruplara değiniyor:

Demirci Mehmed Efe Çetesi, Yörük Ali Efe Çetesi, İpsiz Recep Çetesi, Köprülü Hamdi Müfrezesi, Yahyâ Kaptan Çetesi, Topal Osman Ağa Çetesi

Diğer Çeteler: Hacı Niyazi Çetesi, Hulusi ve Emin Çeteleri, Mirimirân Müfrezesi, Hafız Bey Müfrezesi, Kaymakam Rahmi Müfrezesi, Reşad Bey Müfrezesi, Uşak Hücum Taburu, Dereler Müfrezesi, Hortlaklar Çetesi, Ali Osman Kâhya Grubu, Kırılcım Çetesi, Nezir Hoca Çetesi, Demiralay, Çelikalay.

Diğer Seyyar Gruplar: Kocaeli'nde Gökbayrak Çetesi, Rumeli'nde Kanlıbayrak Kuvay-ı Milliye Çetesi, Antep'te Şahin, Özdemir, Şefik, Urfa'da Ali Saip, Maraş'ta Kılıç Ali, Arslan, Yörük Selim ve Doğan; Aydın'da İlyas Sami, Hafız Mehmed Ragip, Geyveli Hafız Şevket, Gebze'de Osmancık Müfrezesi, Meret Ali, Süleyman Kaptan Çetesi, Bulgar Sadık Çetesi.

Yazar bu bölümün sonlarında bir alt başlık olarak “Mahyacılar” bahsediyor. Yazara göre mahyacılardan gecelerinde hüznün ve merak içinde, Anadolu'dan ümit verici haberler bekleyen halk arasında heyecan yaratmıştı. Bu mahyacılardan en meşhurları, Yeni Caminin iki minaresi arasına “ Ya Vatan – Ya Ölüm” yazmış, binlerce insan duygu seline kapılmış (bu olay üzerine) bir isyandan korkan işgal kuvvetleri mahyanın yapılmasının 4. akşamı bu mahyayı bozduruyorlardı. Fakat yılmayan Gebzeli Rıza “Feda Olsun Canımız” mahyasını yine Yeni Cemiye yazdı.

Yazar yazısını I. Cihan Hanbi'nde Türk Ordusunda çok söylenen bir kahramanlık marşından yaptığı alıntıyla noktılıyor; “Vatan bizim canımız Feda olsun kanımız.”

1971 Kasım Sayı: 10 Sayfa: 8–12 Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu

Atatürk Hayranı Cevâhir-i Lâî Nehru

Yazarın makalesinde zaman zaman ünlü Hint Lideri Nehru ile olan diyaloglara rastlansa da makale daha çok bir anı niteliğinde. Yazar yazısına (makalesine) konu olan görüşmeyi 1963 Kasım'da Saigon'da (Vietnam) toplanan Asya Milletleri Anti Komünist Birliği'nin 9. yıllık kongresinden dönerken Hindistan hükümetinin nazik daveti üzerine yapmıştır.

Yazar makalesinin giriş bölümünde, bugüne kadar şahsen tanışmak mutluluğuna eriştiğim büyük insanlardan biri; Cevahir-i Lâl Nehru'dur." diyerek makalesine başlıyor. Yazarın bu lidere olan ilgi ve takdirinin tarihi oldukça eskidir. Yazar, hayatında okuduğu eserlerden kendisine en çok tesir edenin, Dr. Rıza Nur Bey'in 14 ciltlik "Büyük Türk Tarihi" olduğunu itirafla bu eserden asil ecdâdımızın Hindistan'ı çok uzun müddet bir yıl İslâm – Türk idaresinde tuttuklarını öğrendiğini böylece Hint'e karşı bir ilgi ve alakanın kendisinde uyandığını belirtiyor. Hint felsefesi ve edebiyatını inceleyen yazar ünlü şair Tagore keşfediyor. Meşhur şairden bir davet alması, Hindistan'a olan ilgisini iyice artırıyor. Yazar böylece Tagore ile beraber Avrupa sömürgeciliğine karşı büyük bir mücadele veren Mahatma Gandhi 'yi de tanır. Bu şahısları tanımasının ardından yazarın kendi ifadesi ile "Doğu ile Batının Gandhi ile Tagore'un tek bir varlıkta toplanışı" olan Nehru'yu tanımıştır.

Yazar Nehru'yu Yeni Delhi'deki (Hindistan Başkenti) evinde, mutlu bir günde, O'nun 74. yaş gününde 14 Kasım 1963'te ziyaret etmiştir. Bu ziyaret esnasında Hindistan Başbakanı Nehru yazar şu açıklamalarda bulunuyor; "İnanınız, en sevdiğim dostlarımın, yakınlarının beni kutlamaları, gençliğimden beri kendisine derin sevgi ve hayranlık duyduğum Mustafa Kemal Paşa'nın, Atatürk'ün bu mutlu gününde (Nehru'nun 74 yaş günü) hazır bulunması kadar beni memnun etmemiştir. Benim için ayrı bir mana ve değer taşıyan bu ziyaret ve kutlamaya dört gün önce Atatürk için yaptığım bir konuşma ile mukabele etmek isterdim." Nehru yukarıdaki konuşmanın ardından sözü yazarın, 12 Kasım 1971'de Kalküt gazetelerinde ve bilhassa 95 yıllık, milyonun üstünde tirajlı "Amrita Bazar Patrika" da çıkan beyanatına intikal ettirerek duyduğu memnunluğu şöyle belirtiyor; "son derece dikkate değer görüş ve beyanlarınız ve bilhassa Hindistan'a hücumla kalkışan Kızıl Çin'i şiddetle itham edişiniz, millet ve memleketimizin iki blok arasında bütün Asya'yı ve dünyayı ilgilendiren en önemli bir denge unsur olduğunu belirtişiniz beni cidden memnun etmiştir. Hindistan'a dostluğumuzun politika hayatınızdan çok daha önce, ta büyük üstadımız Tagore'un eserleri, ideali ve sanatı ile ilgilendiğiniz yıllarda başlamış bulunduğunu öğrenmek bize sevinç verdi. Benim Türklere olan dostluğum da çok eskidir ve benim ilk hapse atıldığım yıllardan, Mustafa Kemal Paşa'nın düşmanlarınızı denize dökerek, zafere ulaştığı günlerden başlar."

Nehru ardından, yazarla olan görüşmesinden 4 gün önce Hint radyosunda yaptığı Atatürk ve Türkiye ile ilgili konuşmasını teypten yazarın isteği üzerine yazara dinletiyor. Konuşma şöyle; "Kemal Atatürk veya bizim onu o zamanlar tanıdığımız adıyla Kemal Paşa; gençlik günlerinde benim kahramanımdı. Biz o tarihlerde kendi bağımsızlık

hareketimizle son derece meşguldük. Ve ben, diğer birçok kimselerle birlikte hapishane hayatına başlamıştım. Kemal Paşa'nın Türkiye'yi yabancı hâkimiyet ve nüfuzundan kurtarmak yolundaki faaliyetleri ve mücadelesine dair haberleri hapishanede dahi büyük bir ilgi ve heyecanla takip etmeydik.

Anadolu'da Yunanlılara karşı kazanılan büyük zaferin haberi hapishanede bize geldiği zaman bundan ne büyük bir memnunluk duyduğumuzu ve bunu hapishanede dahi nasıl kutladığımızı çok iyi hatırlıyorum.

Uzun yıllar sonra zannedersen 1938 yılında, Onu ziyaret etmek istedim. O tarihte Avrupa'da idim ve Türkiye tariki ile dönmeye niyetleniyordum. Maatteessüf sonunda kendisinin ebediyete intikaline sebep olan bur hastalıktan dolayı çok muzdaripti. Bu yüzden Onu ziyaret fikrinden vazgeçtim; fakat bu büyük adamı ziyaret etmek ve Ona saygılarımı ve takdir hislerimi sunmak fırsatına sahip olamadığımdan ötürü daima üzüntü duydum. O, Doğu'da modern çağın yapımcılarından biridir, Onun en büyük hayranları arasında bulunmakta devam ediyorum.”

Yazar bu radyo konuşmasını dinledikten sonra sözü Hindistan'daki Müslümanların durumuna getirmeyi uygun buluyor. Okuyucu yada Nehru ile bu bahiste yaptığı konuşmayı aktarmadan şu ön bilgileri makalesinde veriyor; “Hükümette vazife verilenlerle parlamentodaki üyelerin sayısı Hindistan'daki Hindularla Müslümanların nüfuslarına nispetle çok azdı. Kabinede bir Müslüman bakan vardı. Bu ilim adamı şair ve edip Dr. Hümayun Kabir'di ki, isabetle atandığı Milli Eğitim Bakanlığı'ndan bugünlerde hiç ilgisi bulunmayan yeni bir göreve “Maden ve Petrol Bakanlığı”na naklediliyordu.

Yazar Nehru'ya da Hindistan'daki Müslümanların durumunu ve Pakistan konusunu açınca Nehru'nun şöyle tepki verdiğini yazıyor; “Siz bir Pakistanlı gibi konuşuyorsunuz” diyerek konuyu kapatmak isteyen Nehru konuşması tekrar Türk Milli Mücadelesine, Rauf Orbay, Atatürk, Gandhi ve Tagore'a çevirir.

Yazar bu görüşmenin ertesi günü misafir parlamenter olarak Hint Büyük Millet Meclisi'nin toplantısına katılır. O tarihteki Hint Parlamentosu hakkında kısaca bilgi veren yazar ardından Nehru'nun da 1951 – 1956 arasında ilk beş yıllık kalkınma Planı ülkesinde uyguladığını, enflasyonu % 11 düşürdüğünü, kalkınma hızını % 3,5'a çıkardığını ve ikincisi ile de enflasyonu ve Hint parasının değerinin düşmesini engellediğini okuyucuya aktarıyor.

Yazar makalesinin sonunda “Nehru'nun büyük Hint ülkesinde yapılmış ve yapılacak olan her büyük eserde yüz yıllar boyunca yaşayacaktır.” Diyerek yazısını sonlandırıyor.

Eski Türker'de Ticaret Hayatı

Yazar makalesine “M.Ö. III. y.y. da Teoman ve Mete çağında Türkler büyük bir imparatorluk kurdular. Bu devlet Büyük Okyanus ile Karadeniz arasında uzanıyor, Asya'nın bütün kuzey yarısını kaplıyordu” diye başlıyor. Yazar Türkler bu hâkimiyetleri zaman zaman sarsılsa da M.S. X. y.y.'a kadar (200 sene) devam ettirdiler diyor. Yazara göre böyle sürekli istikrarlı bir imparatorluğun varlığı, ticaret ve iktisat hayatına büyük bir canlılık getirdi. Bu canlılık ise Büyük Türk Hakanlığını ayakta tutan başlıca güç kaynaklarından biri oldu.

Yazara göre Türkler ticaret için çok önemli olan bir coğrafi konuma sahiptiler. Çin ile İran ve Roma – Bizans yani Uzak Doğu ile Yakın Doğu ve Akdeniz âlemi arasında bulunan Türkler, Asya ticaretinin gelişmesine neden oldular, “İpek Yolu” denen ve dünya ticaretinin şahdamarı olan Çin ile Bizans arasındaki büyük ticaret yolu, Türklerin elindeydi.

Yazar Türklerin ticaret sistemlerinin pratik ve yenilikçi özelliklerinin ağır bastığını kaydediyor. Türklerde ticaret doğruluk ve güvene dayanıyordu. Yazara göre bu çağlarda ticaret ancak büyük imparatorlukların başarabildiği bir işti ancak bu büyük siyasi yapılar ticaret için gerekli olan vasat şartları (güvenlik, altın, sermaye, Pazar, üretim vb.) sağlayabiliyorlardı. Bu şartlara sahip devletler ise Çin, Türk, İran, Roma ve Bizans imparatorlukları idi.

Yazar'a göre Türkler, çek vermek suretiyle tacirlerin karşılıklı iş yapma usulünü bildikleri gibi, bu usulü Asya'da geniş alanlara da yaymışlardı. Çek kelimesinin daha sonra Arapça ve Farsçadan Ortaçağ sonlarına doğru Avrupa dillerine geçtiğini söyleyen yazar Türklerin birkaç defa kağıt para bastıklarını ama bunda tam olarak devamlı ve başarılı olamadıklarını da ilave ediyor. Türk tacirlerin Çinli ve İranlı tacirlerle ortaklaşa büyük ticaret ortaklıkları kurduklarını ve ticareti mümkün olduğu kadar milletlerarası bir hareket haline getirmeye çalıştıklarını kaydeden yazar buy çeşit çok uluslu şirketlere Türkçe “ortak” denildiğini belirtiyor. Bu uluslar arası şirketler yazara göre (ortaklar) Akdeniz ile Büyük Okyanus arasındaki Asya ticaretine ve Avrupa'nın ithale mecbur olduğu bütün maddelere hâkimdi. Yazar Türklerin kurduğu bu ticari uluslar arası sistemin daha sonraları Moğolların eline geçtiğini, Cengiz'in ve haleflerinin diğer medeni konularda olduğu gibi ortak (çok uluslu şirket) teşkilatını da Dokuz – Oğuz – On – Uygur Türklerinden öğrendiklerini belirtiyor. Yazar Türklerin ve İranlıların bu “ortak” teşkilatlarına daha

sonraları Arapların da dâhil olduğunu aktarıyor. Yazar daha sonra “ortak” teşkilatı ile ilgili şu bilgileri veriyor; “Ortağı teşkil eden hisse sahibi tacirlerden birinin basit bir yazılı senedi, dünyanın öteki ucundaki diğer tacir tarafından milyonlar değerinde malın teslimi ve sevkini mümkün kılıyordu. Ortakların binlerce insan ve hayvandan kurulu kervanları, 5 ay süren ticaret seyahatine çıkabiliyor, her şey taşıyor ve hemen her malın ticaretini yapıyordu. Sibiryâ içerilerine kadar gidilip kürk ve çeşitli madenler alınıyordu. Yerlerinde pek ucuz olan bu maddeler, uzak ülkelerde büyük karla satılıyordu. 921 yılında Harzem’den hareket eden ticaret kervanında, 5000 kişi ve on binlerce hayvan vardı. Bu kervan Oğuzların ülkesinden geçip, Bulgar Türklerinin ülkesine, yani Volga boylarına itmişti. İlkbaharda hareket etmiş, sonbaharda Harzem’e dönmüştü. Böyle büyük kervanlar hiçbir zaman istisna teşkil etmiyor, Çin’le Akdeniz arasında devamlı şekilde gidip geliyordu.

Bu “ortak” dene şirketle, deniz ticaretine el atmışlardı. Yüzlerce gemileri vardı. Hint Okyanusu ticaretine hemen hemen hâkimdiler. Hint Okyanusu’nun batı kesiminde çalışan Arap armatörleriyle işbirliği yapıyorlardı. Bu aktif deniz ticareti XVI. Asrın ilk yarılarında başlayarak Portekizlilerin Hint Okyanusu ticaretini ele geçirmelerine kadar sürdü.”

Yazar Türk tacirlerinin en belirgin ve ticaretteki en önemli ilkelerinin “dürüstlük” olduğunu bir kere daha vurguluyor. Bu hususa örnek olarak da Arap ve Bizans tarihlerinde, Türk tacirlerinin dürüstlüğünü öven kayıtlar az değildir diyen yazar ticaret ahlakına uygunsuz hareket edenlerin derhal ortak teşkilatından çıkarıldığını vurguluyor.

Yazar son paragrafta Osmanlı dönemi ticaretine değiniyor. Türkler İslâmiyet’i seçtikten sonra yazara göre ticaret şekil değiştirdi ve daha fazla Akdeniz’e kaydı. İpek yolu bir daha eski günlerini hiç göremedi. Osmanlılar’ın Venedik ve Hindistan limanlarında bile ticari ajanları ve antrepoları vardı diyen yazar daha sonraki yüzyıllarda Avrupalıların dünya ticaretine hakim olmaya başladıklarını 18. y.y. da ise artık Asya’nın fakirleşmeye, Avrupa’nın zenginleşmeye başladığını söyleyerek yazısını noktalıyor.

1972 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 10–13 Yazan: Yılmaz Öztuna

Osmanlı Saray Üniversitesi – Enderun

Yazar makalesine Enderûn’un bir tanımını yaparak şu şekilde başlıyor; “1839 Tanzimat İnkılabına kadar İstanbul’da Topkapı Sarayı’nda Osmanlı İmparatorluğu’nun en yüksek dereceli öğrenim müesseselerinden biri bulunuyordu. Bu müessese Enderûn idi.”

Ardından yazar bu önemli okula girebilmek için adayların Galata Sarayı, İbrahim Paya Sarayı, İskender Çelebi Sarayı, Eski Saray, Edirne Sarayı gibi orta dereceli saray mekteplerinden çıkmış olmalarının gerektiğini kaydediyor. Bu okurlu bitiren genler arasından imtihanla seçilenler Enderûn'a kabul edilirdi diyen yazar birde istisna-i sanatkarların doğrudan doğruya padişah emriyle Enderûn'a alınabildiğini vurguluyor.

Yazar Enderûn'un kuruluş amacını ve teşkilat yapısını şu şekilde naklediyor; "Enderûn benzeri olmayan bir yüksel tahsil müesseseydi. Teşkilat bakımından orijinaldi. Müessesenin maksadı, yüksek devlet adamı ve kumandan yetiştirmekti. "Oda" denen yedi daireye bölünmüştü. Bir çeşit sınıf olan bu yedi odanın isimleri, en basitten en yüksek dereceliye doğru şöyleydi; Küçük Oda, Büyük Oda, Doğancı Odası, Seferli Odası, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Oda.

Yazar daha sonra her odayı ayrı ayrı ele alıyor. Odalardaki öğrenci sayısını, maaşlarını, odadan ayrıldıkları takdirde hangi unvanla saraydan çıkarıldıkları ve taşra teşkilatına uyarlandığında odalardaki öğrencilerin hangi rütbeye denk olduklarını, odaların saraydaki işlerini ve padişaha karşı sorumluluklarını anlatıyor.

Yazara göre bir sınıftan diğer bir sınıfa geçmek için kabiliyet ve başarıya bakılırdı. Aynı sınıfta uzun yıllar bulunan bir Enderûnlu'nun yanında, birkaç yıl içinde Has Oda'ya kadar ilerleyenler görölürdü.

Yazar Enderûn'da uygulanan kanunları şöyle sıralıyor; "Enderun kanunları pek sıkıydı. Düzenlenmemiş, tesadüfe bırakılmış hiçbir şey yoktu. Yatılacak, kalkılacak, dinlenilecek zamanlar dakika şaşmazdı. Enderûn öğrencileri, ilmi öğrenimlerini, medreselerden getirilen müderrislerden, yani profesörlerden, askeri eğitimlerini ise yukarıda anılan subaylardan görölürlerdi. Bütün dairelerdeki öğrencilerin derslerinden ne dereceye kadar faydalandıklarını haber vermeden teftişe Silâhdar Ağa yetkiliydi. General derecesindeki Enderûnlular, haftada bir geceyi saray dışında da geçirebilirlerdi. Yüksek rütbeli subaylarsa, gece saraya dönmek şartıyla haftada bir gün izne çıkarlardı. Kıdemsiz subaylar ancak ağaların nezaretinde şehre inebilirlerdi. General rütbesinde olmayanlar bir görevle saraydan çıkarılırdı. Bu sıkı disiplinin amacı Enderûnlular'ın her çeşit insanla temas edip terbiyelerinin bozulması, hükümdarın şahsına ait hizmetlerin aksaması ve saray haberlerinin dışarıya sızması endişesiydi."

Yazar makalesinin son paragrafında Enderûn öğrencilerinin yaş profiline ve okulu bitirenlerin hangi görevlere geldiğine şu şekilde değinerek makalesini tamamlıyor; "Enderûnlular, müderrisler ve ünlü sanatkarlar dışında genç adamlardı. Meselâ Damad Makbûl İbrahim Paşa, Has Odabaşılık'tan Sadrazam olduğu zaman, ancak 28 yaşındaydı.

Genel olarak Enderûnlular yaşları otuzu bulmadan dış görevlere atanarak Saray'dan çıkarlardı. Enderûn'dan Osmanlı Türk tarihinin en namlı komutanları, devlet adamları, diplomatları, yazar ve sanatkârları yetişmiştir.”

1972 Şubat Sayı: 1 Sayfa: 26–33 Yazar: İhsan Ilgar

Osmanlı Çağında Yetişen Tarihçiler

Bu uzun sayılabilecek makalenin en önemli yeri, makalenin girişi ve konunun takdimi. Bu kısımda yazar Tarihçiliğimizin geçmişten bugüne genel bir değerlendirmesini, özellikle Osmanlı Dönemi Tarihçiliğimizin de kısa ve genel bir kritiğini yapmakta, bu tarihten itibaren Tarihçilerimizin daha rahat ve sistematik bir şekilde çalışabilmeleri için yapılması gereken düzenlemeleri ele almaktadır. Devletçe alınması gereken önlemleri sıralamakta, yazma eserlerimizin yurt dışına kaçırılmakta olduklarına değinmektedir. Ayrıca yazar satır aralarında kendisinin tarihe bakış açısını ve kendisinin böyle bir makaleyi niçin yazdığını da okuyucusuna sunmaktadır. Şimdi kalemi yazara bırakalım; “Türkler, tarih yapmışlar, çağ değiştirmişler, devletler kurmuşlar, taşlar devirmişler, ne yazık ki tarihlerini yazmamışlardır. Tür tarihini yazabilmek için, ayrı ayrı dünya milletlerinin yarı tarihini almak gerekiyor. Orta Asya Türk tarihini aydınlatmak için Çin, Hint tarihini yarı yarıya almak lazım geliyor. Batıya akınla Rus, Macar, Alman, güney batıya ilerlemeyle İran; İslâmiyet'in doğuşu ile Arap tarihi içinde Türk var, 1071'den sonra Bizans, Balkanlar, nihayet İngiltere, Amerika ve Rusya ile tarihi ilişki ve çekişmeler var.

Bütün bunları yazabilmek bir insan ömrünün yetmeyeceği şeyler, ama gönül istiyor ki Tür'ün boyu, rolü ve medeniyeti bu alan içinde belirtilsin. Türk kendinin nasıl bir ırk ve millet olduğunu öğrensin, bilsin!

Biz bu yazımızda, Anadolu Türkleri daha doğrusu Türkiye'nin bazı tarihçilerini tanıtmak istiyoruz.

Kuruluş devrinde Osmanlı padişahları, hadiselerin kaydedilmesine hiç ehemmiyet vermemişlerdir.

Fatih'in babası II. Murat zamanına kadar ilk devre ait tarih yazarlar pek nadirdir. Birkaçı geçmeyen bu tarihçiler içinde en bilineni Aşık Paşa-zâde'dir.

Tespit edebildiğimiz birkaç tarihçimizi kısa bilgilerle sunarken birçok tezkerelerde tarih yazmış oldukları bildirilen Oruç Bey, Yahşi Fakih'in ne yazık ki ne eserine, ne de hayat hikâyelerine bir yerde rastlayamıyoruz. Kim bilir Anadolu'muzun hangi tekke ve

zaviyesindeki kitaplığında daha elden geçmemiş ne eserlerimiz var. Gerçi bizim sahafların eli ile bunların kıymetlileri de Avrupa kitaplıklarına, üniversitelerine kaymaktadır ya!

Bir heyet ile Türkiye çapında bütün kitaplıklardaki yazmaların, kaç tarihinde, kimin tarafından yazıldığını gösteren sayfa adedi ve kısaca neyden bahsettiğini özet olarak tanzim ettirecek bir yazmalar katalogunun yaptırılması Türk İrfanına büyük hizmet olacaktır.

Bu eserler yeni dilde birkaç nüsha hazırlanırsa İstanbul'daki kütüphanelerde, Ankara'da Milli Kütüphane'de basılmasa bile – çünkü basımları uzun zaman alır - ilim adamlarımızın, gençlerimizin, yazarlarımızın hizmetine konulmuş olur.

Ayrıca ilişkilerimiz olan Balkan, Akdeniz devletlerinin tarihlerinin çevrilmesi de mühimdir. Çünkü kötü gördükleri bazı olayları, Türkler yazmaktan çekinmişlerdir.

İskendernâme yazarı, Şair Ahmedî ve kardeşi Hamzanî'yi bir tarafa bırakırsak, üzerinde durulmaya değer Türk tarihçiler şunlardır diyebiliriz.

Yazar bu girişten sonra takdimden sonra şu Osmanlı Tarihçilerini okuyucuya tanıtıyor (sırasıyla); Aşık Paşa – zâde, Neşri Mehmet Dursun Bey, Kemal Paşa – zâde, İdris-i Bitlisî, Hadidî, Şehdî, Âli, Hoca Sadedin, Selânîk-i Mustafa Efendi, Lütfi Paşa, Ebu'l-Fazl Mehmet Efendi, Celâl-zâde Koca Nişancı Mustafa Çelebi.

Yazar yukarıdaki Osmanlı tarihçilerini okuyucuya önce kısa bir biyografisini vererek ardından eserleri hakkında genel ve kısa bilgiler vermek suretiyle tanıtıyor. Bu tarihçiler içerisinde yazarın üzerinde en çok durduğu tarihçi “Gelibolulu Âli”dir. Yazar Âli, eserleri ve tarihçiliği ile ilgili olarak şu bilgileri vermektedir;

“Âli devrinin iyi bir maliyecisi olduğu kadar, âlim, şair bir tarihçi idi. Hayatının türlü macera ve üzücü olaylarla geçmesine rağmen, hiçbir dakikasını boş geçirmemiş, devrinin ilim, fikir ve şiir alemine tarih, edebiyat, din, ahlâk, tıp ve ekonomiye ait küçük büyük elli kadar eser bırakmıştır. Fakat bütün bu eserlerine rağmen, onu şöhrete götüren tarihçiliği olmuş, Kühü'l Ahkâr adlı meşhur tarihi onu tanıtmıştır.

Bundan başka Menâkıb-ı Hünerverân, Heft – Meclis, Nusretnâme, Hâlâtü'l Kahire Mine-l Âdât-ız Zâhire, Zübtetü't – Tevârih, Mir'atü'l – Avâlim, Nâdirül – Muhârib gibi küçüklü büyüklü yazama eserleri vardır.

Âli, Kühü'l – Âhbâr'ı 1591'de İstanbul'da yazmaya başlamış, 1598'de tamamlamıştır. Bu eseri yazabilmek için 130 kadar esere başvurduğunu söyler. Hazret-i Âdenî'den başladığı tarihini, dört büyük ciltte kendine III. Sultan Mehmet'e kadar getirmiştir. I. ve II. Ciltler, peygamberler tarihi ve Arapları anlatır. III. ve IV. Ciltler ise

Türk ve İslâm devletleriyle Osmanlı Devleti'ni içine almaktadır. Bu kısımda ufak parçalar halinde Avrupa Milletlerinden bahseden kısımlara da rastlanır.

Âli'nin tarihinin bir özelliği de yükseliş devrimiz olan XVI. asırdaki edib, şair ve ilim adamlarımızdan bahsetmesidir. Bu kısımda Tür irfanına hizmet edenlerin hayâları, eserleri tetkik edilerek geniş bir bilgi verilmiş.

Âli'nin diğer bir kıymetli eseri de, Menakık-ı Hünerverân'dır. Bu eseri 1586'da Bağdad defterdarı iken yazmıştır. Bir sanat tarihi hüviyetini taşıyan bu eser, Batılı sanat tarihçileri tarafından çok tutulmuştur. Eserde, Doğu'da ün kazanmış, yazı, süsleme sanatı, ressam, ciltçi gibi üstatların hayat eserlerinden kısa ve faydalı bilgiler verilmiştir.

Lala Mustafa Paşa'nın İran seferini anlatan Nusretnâme'nin minyatürlü güzel bir sayısı, Topkapı Sarayı'ndadır. Altın yaldızlı cilt ve minyatürler, görülmeye değer bir sanat kıymeti taşır. Ayrıca Türkçe ve Farsça divanları da vardır. Bu elli kadar eserinin en kıymetlilerinden biri de, Nasihatü's-Selâtın'dır. Halep defterdarı iken 1581'de yazdığı eserinde, III. Murat iç karışıklıklarını büyük bir medeni cesaretle tenkit etmiş, kötülükleri sert ve acı bir lisanla ortaya koymaktan çekinmemiştir.

Âli, büyük bir tarihçidir. Olayları yalnız anlatmakla kalmamış, geniş bir görüşle eleştirmesini de bilmiştir. Bu yönden Batı ilim alemi de kendisini değerlendirmektedir. Meşhur tarihçi Kontemir; "Osmanlı tarihçilerinin en vakurudur" der.

Âli, kendini beğenen ve herkese yukarıdan bakan görüşü yüzünden çok çekmiş, sefahate düşkünlüğü ve müsrif davranışı birçok defa görevden azline sebep olmuştur. Şair, hattat ve âlim bir insan olan Âli'nin en başarılı olan tarafı tarihçiliğidir.

1972 Mart Sayı: 2 Sayfa: 4-7 Yazan: Yılmaz Öztuna

Tarihin Zaman İçindeki Yeri

Makalenin giriş bölümünde yazar böyle bir makaleyi niçin gündeme getirdiğini şöyle açıklayarak makalesine başlıyor. "16. asırda Osmanlı Türklerinin Akdeniz'i ve Akdeniz'e bağlı denizleri adeta bir "Türk Gölü" haline getirdiklerini herkes bilir. Aynı asırda Türklerin Hint Okyanusu'nda ve bu Okyanusa bağlı denizlerdeki faaliyeti hakkında da epey yayın yapılmıştır. Ancak denizcilerimizin Atlas Okyanusundaki seferleri pek az bilinmektedir. Hatta Türk kaynaklarında, bu konuda hemen hemen hiçbir ciddi bilgi yoktur. Atalarımızın Atlantik'teki seferlerini ancak o devrin Avrupa kaynaklarında öğreniyoruz. Bu hususta İngiliz kaynakları başta gelmektedir.

Yazar yazısının ikinci paragrafında XVI. asırda da Türkiye'nin (Osmanlı) bir cihan siyaseti takip ettiğini ve dünyanın hemen her tarafıyla ilgilendiğini, bu ilginin biraz azalarak bir sonraki 17. asırda da devam ettiğini kaydediyor. Yazara göre Atlas Okyanusu'na olan ilginin az olmasının başlıca iki nedeni şöyleydi; 1-Osmanlı Devleti, İtalyan Devleti gibi bir Akdeniz devleti olduğu için, açık denizlere İspanya, Portekiz, İngiltere, Fransa, Hollanda gibi Atlantik devletleri derecesinde ilgi duymamıştır. 2-Atlantik ile Pasifik, Fas ile Malaya arasında yayılan bir imparatorluğun, küçük topraklara sığınmış, Batı Avrupa devletleri gibi, dış ülkeler edinmeye ihtiyacı yoktu.

Yazar yukarıdaki iki nedenle beraber Osmanlı Türkleri Amerika'nın keşfi tarihinden başlayarak, Atlas okyanusu'na ilgi duydular. Yazar bu ilgiyi ispat etmek için şu verileri okuyucuyla paylaşıyor;

Piri Reis'in Amerika haritaları,

Barbaros Hayreddin Paşa'nın devrin sadrazamına yaptığı "İspanyollar gibi Amerika'ya seferler düzenleyelim" teklifi.

Barbaros'un 1535'te Atlantik kıyısındaki Fao'yu bombardıman etmesi.

Sinan, Aydın, Salih, Turgut Reislerin, Atlas okyanusu kıyılarındaki İspanya, Portekiz ve Fas sahillerine seferler yapmaları.

Ramazan Paşa tarafından Fas'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi.

Murat Reis'in Atlantik seferleri, 1617'de Portekiz'in Afrika açıklarındaki Madeira adasını alması, 1585'te Kanarya adalarının kuzey doğusundaki Lanzarote adasını alması, Kuzey Atlantik seferleri, en ünlüsü 1627 İzlanda seferi (Türkler 20 Haziran – 16 Temmuz 1627 tarihine kadar 26 gün İzlanda'ya hâkim oldular) Norveç ve Danimarka kıyılarının bombardıman edilmesi.

Ali Biçin Reis'in İzlanda seferi.

Daha sonraki Türk denizcilerinin Newfoundland adasına ve Kanada'nın Labrador ve St. Lawrence kıyılarına seferleri, Virginia'ya kadar ilerlemeleri.

İspanyol korsanlarının, Türk denizcilere Karayip Denizi'ne (Antillere) girmemeleri karşılığında ganimetten Cezayir'e pay göndermeleri.

Yazar yukarıda saydığımız bu Atlantik seferlerinin yapılış amacını ve yapanları şu şekilde küçük bir paragraf halinde açıklıyor; "Bu seferleri, Türk deniz kuvvetlerinin "korsan" denen sınıf yapıyordu. Bu kelime bugün anladığımız manada olmayıp, deniz kuvvetlerine bağlı komando sınıfına verilen addı ve kara ordusundaki akıncı sınıfına karşılıktı. Akıncı ve korsanların hareketlerinin gayesi, düşmanın iktisadi ve manevi gücünü yok etmektir." Yazar bu açıklamanın ardından şu örnekleri okuyucuyla paylaşıyor;

1674'te bir Türk filosunun İberyaya yarım adasının kuzey batı ucunda bir Portekiz gemisini ele geçirmesi.

1695 yılı Ocağında Ali Baba'nın filosunun St. Vincent Burnu açıklarında 36 toplu bir Hollanda gemisini zapt etmesi.

Yazar, "bu suretle Osmanlı devletiyle savaş halinde bulunan devletlerin deniz ve iktisat gücü, korsan sınıfı sayesinde geniş ölçüde hırpalanmıştır" tezini ileri sürüyor ve bunu ispat için bize şu çarpıcı istatistiği veriyor; 1613 – 1621 yılları arasındaki 8 yılda Cezayir limanına ganimet olarak 936 Avrupa savaş ve ticaret gemisi getirilmiştir.

Yazar bundan sonraki, kısımda İngiltere ve İrlanda'ya yapılan Türk seferlerinden şu şekilde bahsediyor; "1655'te Türkler Bristol kanalı üzerindeki Lundy adasını ele geçirerek burasını Kuzey Atlantik'teki 30 – 40 kadirgadan müteşekkil filolarının üssü haline getirmişlerdi. İngiltere kralı I. James ve Oğlu I. Charles'ın bütün gayretlerine rağmen, İngiltere kıyılarının sadece 10 km. ötesinde olan bu ada, Türklerden geri alınamamış bu yüzden birçok İngiliz Amirali, Kral tarafından azledilmiştir. Bu suretle İngiltere'nin Bristol, Plymouth, Southampton, İrlanda'nın Corc ve Baltimore gibi limanları, Türk korsanları tarafından birçok defalar vurulmuş, Atlantik ortasında yüzlerce İngiliz, İspanyol ve Hollanda gemisi ele geçirilmiştir. Yalnız 1627 ağustosunda 10 gün içinde 27 İngiliz gemisi, Türkler tarafından zapt edilmiştir. 19 Haziran 1631 gecesi İrlanda'nın Baltimore Limanının Türk korsanları tarafından zaptı, derin etkiler yaratmış, bu olayı ünlü şair Thomas Usborne Daways terennüm etmiştir."

Yazar Türklerin Atlantik seferleri, Türk Halk şiirinde de yerini bulmuştur diyerek, bir Türk levendinin Murat Reis'in bir Atlantik seferini anlatan iki kıtalık şiiri ile makalesini bitiriyor.

1972 Nisan Sayı: 3 Sayfa: 10–11 Yazan: Yılmaz Öztuna

İlk Türk Bestekârları

Yazar ilk paragrafta "Batı musikisi" ile "Türk Musiki Sistemi"ni karşılaştırarak konuya şöyle bir giriyor. "Türk Musikisi Sistemi, Batı Musikisi'nin 12 eşit aralığı bölünmüş tanperemanlı sistemine karşılık 24 eşit olmayan aralığa bölünmüş bir sisteme dayanır." Yazar ardından Türk Sisteminin tabiatın verdiği seslere daha uygun olduğunu ve bu sistemin pek çok ve pek orijinal makamların teşekkülüne yol açtığını savunuyor. Yazar bu iddiasını şöyle müşahhaslaştırıyor; "Batı musikinde "Gârgâh" ve "Buselik" adlarıyla mevcut olduğu gibi bu ikisinden başka daha on bir basit makam vardır. Bunlar; Kürdi,

Rast, Uşşak, Hüseyinî, Nevâ, Sûznâk, Karcıgâr, Hicaz, Hümayûn, Uzzâl ve Zengûle'dir. Yazar Türk Musiki sisteminin, batıya kıyasla ses ve makam zenginliğinden başka "usul" açısından da fevkaledede zengin olduğunu vurguluyor." Yazar iki musiki sistemini yeryüzündeki yaygınlıkları açısından da değerlendiriyor. Yazara göre musiki sistemimizin güdük kalmasının ve dünya çapında daha fazla yayılamamasının iki önemli sebebi şunlar; 1-)Tek seslilikten çok sesliliğe geçememe 2-)Türk Musiki Sisteminin milletlerarası çapta ele alınmaması.

Yazar bundan sonraki kısımda Türk Musiki sistemi ile ilgili olarak bu sistemin Orta Asya'da doğduğunu ve yakın Doğu'da Türkler tarafından geliştirilerek kemale erdiğini ifade ediyor. Başka bir millettten alınmayıp, orijinal bir musiki olduğunun altını kuvvetle çizen yazar Türklerin musiki olarak Yunan, Arap, İran, Balkan Ülkeleri ve Doğu Avrupa ülkelerini etkilediğini okuyucuya aktarıyor. Yazar; Türklerin bugüne kadar bir düzineden fazla nota yazısı kullandıklarını fakat nazariyede kullanılan bu notalı yazma sisteminin pratikte kullanılmadığını belirtiyor. Yazar bunun doğal bir sonucu olarak da bugün on binlerce eserin güftesi elimizde olmasına rağmen bestesinin elimizde olmadığını kaydediyor.

Yazar bundan sonraki kısımda; 16. asrın sonlarına kadar gelen tarih sürecine ait toplam 92 parçanın bestesi ile beraber elimizde olduğunu fakat 17. asırla beraber, zamanımıza kadar bestelerin sayısının esaslı bir şekilde çoğaldığını belirterek Anadolu Selçukluları'ndan itibaren elimize geçen eserler ve bestekârları hakkında özet bilgiler sunarak yazısını devam ettiriyor. Yazar yazısını 16. asrın son bestekârı kaydettiği Kırım Hı II. Gazi Giray Han'ın şu meşhur kahramanlık gazelinin ilk beyti ile noktıyor.

"Râyete meylederiz kamet-i dil-û yerine
Tûğa dil bağlamışız kâkûl-i hoş-bû yerine"

1972 Haziran Sayı: 5 Sayfa: 7-12 Yazan: Yılmaz Öztuna

Tarihin Zaman İçindeki Yeri

Yazar makalesine "Tarih yazı ile başlar" diyerek giriş yapıyor. İlk paragrafta, kâinatın, dünyamızın, ilk deniz hayvanlarının, ilk kara hayvanlarının, ilk memelilerin ve ilk insanın ortaya çıkışları, tarih olarak belirtiliyor ve yazıdan önce tahmini 500.000 yıl yazıyı bulmakla geçirildiği (insanoğlunun) vurguluyor.

Yazar ikinci paragrafta bundan 6.000 yıl önce “Tarihin Sümer’de (Mezopotamya) başladığını öyleyse Tarih denen ilim dalının insanoğlunun dünya üzerindeki yaşantısının 1/80 ‘ini incelediğini kaydediyor.

Yazar üçüncü paragrafta; Türklerin tarihe yaklaşık 4.000 yıl kadar önce dâhil olduklarını fakat bizin Asya (Büyük Hun) Hun Devleti’nin kuruluşundan itibaren Türk tarihini daha yakından bildiğimizi ve Türklerin tarih içindeki hikâyelerinin ancak 2200 yıllık olduğunu söylüyor.

Yazar sonraki paragrafta; insanoğlunun her devirde, insanlık tarihinin son devrelerini yaşadığı gibi bir duyguya kapıldığını vurguluyor. “Ülkemizde de, Türk tarihi sanki devrini tamamlamak üzere olduğu gibi bir duygu var” diyen yazar bu duygunun hiçbir müspet ve ilmi temele dayanmadığını, önümüzdeki yüzyılların, geride bıraktıklarımızdan çok daha fazla olduğunu ileri sürüyor.

Yazar “bize tarihin sanki son devresinde yaşıyormuşuz duygusunu veren başlıca sebep, insanlığın gittikçe baş döndürücü bir hızla ilerlemesidir” diyor. Bu iddiasını desteklemek için de “yüzyıl öncesine kadar en hızlı ulaştırma vasıtası olarak ata sahipti, bugün ses duvarını çoktan aşmıştır ve insanoğlu ışık duvarını da aşabileceğini de düşünmektedir” diye yazıyor.

Yazar, insanoğlunun gündelik hayatını değiştiren icatların büyük bir kısmının son 200 yıl içinde olduğunu bunların en önemli olanlarının ise son 50 yıl içerisinde meydana geldiğini vurguluyor.

Yazara göre bu son y.y. (çağ), Türk tarihinde bir gerileme, hatta bir çözülme ve çökme devresine tesadüf etmiştir. Ancak yazara göre daha önemli olan çağ bundan önceki değil bundan sonrakidir. Gelecek zaman, geçmiş olandan şüphesiz çok daha fazla şey getirecektir.

Yazar bundan sonraki kısmı iki ana başlığa ayırıyor. Birinci başlık; “Türk tarihinin haşmeti”, ikinci başlık; “Tarih ve tarihçi”.

İlk başlığın altında şunlar anlatılıyor;

Türk Tarihi, tarihin en büyük bahislerinden biridir. 2200 yıllık Türk Tarihi kabaca iki devrede incelenir. I. devre; Türk devletlerinin (Hun, Tabgaç, Avar) ağırlık noktası, anayurtlarının, Kuzeydoğu Asya, bugünkü Moğolistan, Çin’in kuzeyi olduğu, Asya Hunları’ndan 845 yılına, Uygurların şimdiki Moğolistan’dan Doğu Türkistan’ın kuzey batısına indikleri 1065 yıllık devredir. İkinci devre ise Uygurların bu coğrafi kaymaları ile başlayan ve günümüze kadar devam eden Türk Tarihi’dir. Karahanlılar bu kaymayı daha

da batıya taşınmış ve Uygurlarla Doğu Türkistan'a tam olarak Orta Asya'ya kayan ağırlık merkezini, Batı Türkistan'a taşımışlardır.

Selçuklular ile Büyük Türk Hakanlığının merkezi, Akdeniz'e kıyıdaş olmakla beraber yakın doğu haline gelir. Selçuklular Türk Tarihi'nin dönüm noktasını teşkil ederler. Anadolu'yu Türkleştirirler. Selçuklulardan sonra Türkistan yani Doğu Türk Âlemi, ikinci derecede kalır.

Türk Tarihi'nin umumi akışının dışında kalan ama son derece kıymetli, bir Hindistan, Mısır, Doğu Avrupa Türk Tarihi de vardır.

Yazar yazısının son kısmında çok müthiş tespitlerde bulunuyor. Türk Tarihi'nin tabi yolunu devam ettiren Osmanlı'lardır. Tarihi ehemmiyet bakımından Osmanlı Tarihi bütün Türk Tarihinin yüzde ellisinden fazlasını toplar. Türkiye tarihinin en önemli bahsi Osmanlı tarihidir. 6.000 yıllık Türk Tarihinin en azametli devletlerinden biri belki de birincisi Osmanlı tarihidir.

İkinci başlığın altında da şunlar anlatılıyor;

Hiçbir hâkim, tarihçi kadar uçsuz bucaksız hükmetmemiş, karar vermemiştir. Tarihçi geçmişin muhasebe ve muhakemesini yapmakta, hadiseler, şahıslar ve milletler hakkında hükümler vermektedir.

Tarihi olaylar, kahramanlar ve topluluklar değişmez fakat değer hükümleri, tarihçiden tarihçiye bazen hayret uyandıracak derecede değişir. Onun içindir ki Atatürk "tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır" demiştir.

Tarihe içinden bakmak, devrin özelliklerini bilmek tarihçi için kâfi değildir. Ele alınan konuya, bir de yüksekte, zirveden bakmak lâzımdır. Ancak zirve noktasından çevre, 360 derecelik bir görüşle görülebilir.

Değer hükümleri, o çağlara, o çağlardaki insanlığın durumuna göre verilmek icap eder. Bu ölçüyü bulamayan tarihçi, gerçek bir tarihçi değildir.

Bugünü anlamak, gelecek için hazırlanabilmek için, sağlam ve doğru bir tarih bilgisi şarttır. Başarılı ve büyük devlet adamları, iyi tarih bilen adamlardır. Hareket edilen nokta bilinmeksizin yönelecek hedefi bulmanın imkânı yoktur. Bugün "gelişmiş ülke" diye anılan devletlerde tarih ilmi, son derece ilerlemiştir. Bu milletlerde çok canlı bir tarih şuuru teşekkül etmiştir.

Asya'nın gelişmiş ülkeler düzeyinde iki devleti vardır. Bunlar Japonya ve İsrail'dir. Her iki ülkede de tarih şuuru, en ileri derecededir ve her iki ülkede de yalnız milli tarih

değil, cihan tarihi incelenmektedir. Her iki ülkede de Türk Tarihi uzman tarihçiler tarafından incelenmekte ve önemli eserler ortaya konmaktadır.

Her gazetenin tarihçi müşavir veya yazarı vardır. Tarih bahisleri, birçok az gelişmiş ülkede olduğu gibi romancılar ve fıkra yazarları tarafından kaleme alınmaktadır. “Esasen İsrail’in 2000 yıl sonra mucizeye benzer bir şekilde yeniden doğmasının sırrı, tarih şuurunun bu çok uzun zaman içinde, biran bile zayıflamasıdır.

Türk tarihi, çağdaş tarih ilminin geri kalmış dallarından biridir. Bunun sebeplerinden biri coğrafi genişlik, Türk tarihinin kaynaklarının pek çeşitli dillerde ve çok dağınık olmasıdır.

Geri kalmanın diğer bir önemli sebebi de modern tarihçiliğin Türkiye’de yakın bir geçmiş olması. Tarihçilerimizin, Avrupa’daki meslektaşlarının araştırma imkânlarından mahrum olmasıdır.

Yukarıdaki zorluklar karşısında tarihçilerimiz az istisna ile kompozisyon eserleri yazmaktan, fikir tarihçiliği yapmaktan kaçınmışlar fakat çok değerli monografiler ortaya koymuşlardır.

Tarih ilmi Türkiye’de gittikçe gelişmekle beraber, Atatürk’ün ölümünden sonra, şaşılacak derecede halkla ilgisini çekmiş, adeta kendi kendisi taşlaşmaya mahkûm etmiştir. Geleceğimizi şiddetle ilgilendiren hemen hiçbir konuda, tarihçilerimizin sesleri işitilmemektedir.

Yazar son paragrafında şöyle bir genel değerlendirme ve özeleştirii yaparak yazısını noktalıyor: “Türk tarihi daha ne yazılmış ne de değerlendirilmiş değildir. Avrupalıların büyük dahi diye takdim ede geldikleri insanların benzerleri Türk cemiyetinden de çıkmıştır. Henüz pek kısa bir geçmişi olan milletlerarası medeni münasebetler ilerledikçe ve biz de şuur ve azimle çalıştıkça, gerçek değerlerimiz ve büyüklüğümüz bu arada kusurlarımız ortaya çıkaracaktır. Ancak o zaman kendi kendimizi tanımış ve bütün dünya ya tanıtmış olacağız.

1972 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 4–9 Yazan: Yılmaz Öztuna

Mete Zamanında Türk Cemiyeti ve Göktürklerde Cemiyet Hayatı

Yazar uzun makalesine kronolojiye de uygun olduğu için Asya Hun Devleti ve Mete ile başlıyor. Yazar bu devleti “Büyük Türk Hakanlığı” olarak isimlendiriyor ve Mete dönemine “Türk tarihinin aydınlık çağının 2.hükümdarı şeklinde takdir ediyor. Asya ile ilgili olarak yazar şu noktalara temas ediyor; Hun hükümdarları “Yabgu” ünvanını

kullanırlardı. Hükümdarların en büyük oğlu, oğlu yoksa en büyük kardeşi veliaht sayılırdı. Yabgu kutsal kabul edilirdi.

İdari örgütlenme ise şöyleydi; Merkezde Yabgu doğu ülkelerinin genel valisi veliaht, batı ülkelerinin genel valisi ise hanedanlık ailesinden bir prens yönetirdi.

Türk nüfusu Çin ve önyasya gibi kalabalık değildi. Nüfus pek azdı.

Yerleşmelerden çok yaylak ve kışlak tarzı (göçebe) bir yaşamları vardı.

Hayvancılık en önemli geçim kaynağıydı.

En gelişmiş sanayi kolları silah ve deri endüstrisidir.

Hayat şartları oldukça zordu. Kadınlar da erkeklerin yanında çalışırlardı.

Aristokrat bir cemiyet yapısı vardı. Büyük askeri makamlar, asil ailelerin tekelindeydi, çok defa vazifeler babadan oğla geçirdi. “Tarhan” denilen asiller ve aileleri vergi ödemezlerdi.

Orduda şu subaylar bulunurdu; tümenbeyi, binbaşı, yüzbaşı, ellibaşı ve onbaşı

Tümenler onbin kişilikti ve Türk ordusunda 24 tümen vardı. Tümenbeyleri prensler ve asillerden olurdu.

Ordunun tamamı süvari idi. Ordunun manevra kabiliyeti eşsizdi.

Her Türk erkeği askeri eğitim alırdı. Ok, yay, mızrak, kılıç ve bıçak başlıca silahlardı.

Türkler tabiat kuvvetlerine tapıyorlardı; yani Naturalist idiler. En büyük ilahları Gök Tanrısı idi. Milli gururlar olağanüstü yüksekti. Dünyaya hâkim olmak için yarattıklarına samimi şekilde inanırlardı.

Devlete ait kararlar “Büyük Kurultay” denilen bir asiller meclisinde alınırdı. Fakat son söz yabgunundu.

Türklerin en büyük milli ve içtimai dehalari teşkilatçılıklarıydı. Bir avuç Türk, Çin, Hindistan gibi kıta büyüklüğünde bir ülkeye dalar, büyük bir devlet kurardı.

Girdikleri her yerde (Türkler) huzur ve güven sağlardı.

Yerli halkın din ve inanışlarına saygı gösterirlerdi.

Yabancı kavimlere iç işlerinde tam bir bağımsızlık tanır, vergilerini verdikleri, düzeni bozmadıkları müddetçe yaşayış ve adetlerine karışmazlardı.

Türk ordusu gönüllüydü ve yabancı kavimler orduya alınmazdı. Ordu milli idi. Bu da en önemli milli güç kaynaklarından biriydi.

Büyük Türk Hakanlığı, Mete veliahtlığı devrinde, bütün Kuzey Asya’ya düzen getiren bir varlıktı.

Yazar bundan sonra “Göktürklerde Cemiyet Hayatı” alt başlığı atıyor ve Göktürk dönemini şu noktalara temas ederek inceliyor;

Göktürkler döneminde de ordu cemiyet içinde en çok önem verilen sınıftı. Asya’nın en güçlü silahlı kuvveti olma vasfını kaybetmemesi için her türlü itina gösterilirdi. Ordunun 2/3’ten fazlası atlı, 1/2’den azı yaya idi. Uzak seferlerde sadece atlı birlikler kullanılırdı.

Türk ordusunun başarılarında en önemli unsur, süratti, Yazara göre yoğun Çin nüfusunun sayısal üstünlüğüne karşı ancak sürat ve pusu taktikleri ise zafer kazanmak mümkündü, düşmanın gücü çok fazla ise vuruşma kabul edilmez ve ordu kırıdılmazdı. Düşman Türk toprakları içine çekilir, çete savaşlarıyla şaşkına çevrilir ve yıpratılır, en yorgun anında ve üssünden yüzlerce kilometre ötede ani bir baskınla yok edilirdi. Göktürk ordusu 230,000 kişi (23 Tümen) den ibaretti.

Türk hükümdarları ve devlet adamları realistti, ordunun kitabelerinden bu husus rahatlıkla anlaşılabılır.

Bu çağda Türkçe pek yüksek bir ifade derecesine erişmişlerdi. Göktürk alfabesi kullanılıyordu. Okuyup yazma oldukça yaygındı. Yalnız yüksek sınıf değil halk da okuyup yazma biliyordu.

Göktürk bayrağında alem olarak altından dökülmüş kurt başı vardı. Türklerin bayrak ve tuğlarından başka, mızraklarının ucuna astıkları “betrak” adı verilen ipek parçaları vardı.

Göktürkler heykel yapmada oldukça ileriydiler.

Sulama kanalları inşa edip sulama kanalları yaptıkları bilinmektedir. Bunların en ünlüsü civarındaki “Tötü” kanalıdır. (1935’te aynı bölgeyi sulamak isteyen Ruslar, daha iyi bir şekil bulunamayacağı kanaatine vararak, eski Göktürk kanalını yenilemek yoluna gitmişlerdir.)

Gündelik kıyafetler; çizme, pantolon ve uzun kaftandan ibaretti. Genellikle saçlar uzatılır ve başın arkasına salınırdı. Sakallar tıraşlı idi. Başlarına “Börk” savaş sırasında ise “tulga” takarlardı.

Madencilikte özellikle demircilikte çok ilerleme kaydetmişlerdir. Altay ve Sayan dağları başlıca maden sahaları idi. Buradan çıkan demirin yüksek cevherli olması ve çok iyi işlenmesi savaş sanayinin en büyük özelliği idi. Türkler demirden sapan, kürek, orak gibi ziraat vasıtaları yapmakta da ustaydılar.

Başlıca geçim kaynakları hayvancılık olmakla beraber, güney bölgelerde çok gelişmiş bir ziraatları vardı.

Türk cemiyetinde de Avrupa cemiyetlerinde olduğu gibi asillik vardı. “Tarhan” denilen asiller vergi vermezlerdi.

Türk hükümdarı “Kağan” unvanını kullanırdı ve kutsal kabul edilirdi. Kadının cemiyetteki yeri önemliydi. Erkeklerin yanında cemiyet hayatının her çeşidine katılırdı.

Türk cemiyetinde fuhuş meçhuldü. Evli bir kadına tecavüzün cezası idamdı. Bir genç kıza tecavüzün cezası da eğer genç kız evlenmeyi kabul etmezse yine idamdı. Evlilikler âdete uygun yapılırdı.

Yemek kültürü oldukça iyiydi. Börek, kaymak, ballı tatlılar gözde yemeklerdi. Zengin fakir her evde günde iki öğün et yenirdi. Ekmek yemeklerde az miktarda tüketilirdi. En çok kırmızı içilirdi. Şarap da vardı. Sarhoş olacak kadar içki içmek ayıp kabul edilirdi. Yemek sırasında musiki çalar ve şarkı söylerlerdi. Yemekten sonra elek yıkanır ve temiz küçük havlularla kurulanırdı.

1973 Ocak 1 Sayfa: 9 – 17 Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu

Jön Türk Basını

Yazar uzun makalesine “Jön Türk Basını hakkında ilk dikkate değer bilgiyi veren Yazar Paul Fesch’dir.” diyerek makalesine başlıyor. Ardından referans yazar ve kitabı ile ilgili olarak okuyucuya şu bilgiler veriliyor.

673 sahifelik eserinin 88.sahifelik büyük bir bölümünü “La Sevne Turguie başlığı altında bu konuya ayıran ve 333’üncü sahifesinde 14 ve 349’uncu sahifesinde 16. – 393’üncü sahifesinde 12 adet jön Türkler tarafından çeşitli Avrupa merkezlerinde çeşitli dillerde yayımlanmış 42 gazete ve derginin başlıklarını aynen veren Paul Fesch, ayrıca bu gazetelerden en önemli bulduğu birkaçının çıkış tarihlerini de geniş bilgilerle nakletmektedir.”

Yazar ardında konu ile ilgili ülke içinde yapılan araştırma ve çalışmalara kısaca şöyle deyiniyor: “ Paul Fesch’in araştırmasının, Selim Nükhet Gerçek’in konu ile ilgili iki makalesine kaynak olduğu anlaşılmaktadır.

II. Abdulhamid zamanında Türkiye dışında intişar eden Türkçe Gazetelerin bir listesini veren diğer yazar ise Avram Galanti’dir” Yazar Galanti’nin “Küçük Türk Tettebular” adlı kitabını da sayfanın altta dipnot olarak okuyucusuna veriyor. Yazar konu ile ilgili çalışmak isteyecekler için “M. Necmeddin Deliorman’ın “Meşrutiyet’ten önce Balkan Türkleri (Hudut harici Türk gazeteciliği) adlı incelenmesini de hemen makale içinde hem de dip not olarak veriyor, şu hususlara kısaca değiniyor:

Makale yazarı ardından İnkılâpların ve ihtilallerin hazırlanmasında, yapılmasında ve başarıya ulaşmasında basın ve propagandanın rolü

Türk hürriyet mücadelesinin, Türk Meşrutiyet ve Cumhuriyet inkılâplarının tarihlerini yazacak tarihçiler için ilk kaynak

Türk Tarih Kurumu, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü ve Milli Kütüphane'nin konuyla ilgili gevşekliğinden dolayı tenkidi.

Konu ile ilgili çalışacak araştırmacılar için yerli ve yabancı kütüphanelerin ve kurum kütüphanelerin adları

Yazar makalesine konu olan ilgili gazete ve dergilerin yakın tarihimizde oynadığı rolü ve önemini ise çarpıcı bir surette okuyucusuyla paylaşıyor:

“Bu dergi ve gazetelerin teşkil ettikleri ortak cephede, istibdat rejimine, II. Abdülhamid Han'ın şahsına karşı açılmış hücumların müşterek hedefi, mutlakıyet yerine meşrutiyet, idaresini getirmek gibi görünüyorsa da Osmanlı İmparatorluğundaki Türk ve Türk olmayan unsurların asıl gayeleri başka başkadır. Art düşünce ve plan sahibi Türk olmayan Müslüman ve Hristiyan Osmanlılar, imparatorluğun yıkılmasına çalışmakla, mensubu bulundukları azınlıkların istiklalini gerçekleştirmek davasını gütmüşlerdir. Türkler hürriyet rejimi için mücadele ederlerken azınlıkların çıkardıkları dergi ve gazeteleriyle Osmanlı devletinin yıkılmasına ve parçalanmasına böylece mensubu bulundukları azınlığın hak ve hürriyetlerini savunmaya çalıştıkları görülmektedir.

Burada tanıtılmasına çalıştığımız dergi ve gazetelerin hemen hepsi İstanbul dışında, yurtdışında ve çoğunlukla Kahire, Cenevre, Paris ve Londra gibi merkezlerde yayınlanmıştır. Bunlardan bir kısmının Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına, parçalanmasına çalışan yabancı devletlerin, yardım ve desteği gördükleri şüphesizdir.

Yazar bu çarpıcı yorumdan sonra son bir dilekte bulunarak (bu çalışmalarımızla, ilerideki çalışmalara yardımcı olursak, faydalı bir hizmetin mutluluğunu duyacağız.) yaklaşık her bir gazete ve dergi için bir paragraf ayırarak “tarihlerini, çıkaranı, nerede çıktığını ve kaç sayı çıktığını, yazar ve sayfa sayılarını” kısaca okuyucuya sunuyor.

Yazarın numaralandırılarak verdiği gazete ve dergi listesi şöyle:

Abdulhamid, AhaliAkbaba, Al eyyam, Al ferik, Al hılafe, Ar rakib, Anadolu, Arnavutluk, Balkan, Balkan, Basi rüşşark, Beberuhi, Curcuna, Cüheyne, Cür'et, Davul, Deccal, Dikkat, Dobruca, Doğrusöz, Doğru yol, Dolap, Efkâr-ı umumiye, Emel, Emniyet, Enin-i mazlûm, Es-sadaka, Ezan, Feryad, Freie Osmanische Post, Gayret, Geline-i hayal, Girid, Hak, Hakikat, Hakk-ı sarîh, Haksöz, Hareket, Havatır, Hayal, Hayal,Hılafet.

Makalenin 2.kısmı ise 1973 yılının 1.sayısında (Şubat) 11-19 sayfalarında çıkmıştır yazar listesine kaldığı yerden devam ediyor ve makalesini sonlandırıyor. Listenin geri kalanı şöyle:

Hilâl, Hizmet, Hürriyet, Islâh, Islâhat, İcmâ-ı Ümmet, İctihad, İncili Çavuş, İntibah, İntikam, İslâmiyet, İstikbâl, İstirdad, İttifak, İttihad, İttihâd-ı Osmâni, Kanûn-ı Esâsi, Kıbrıs, Kokonos, Kukumav Kürdistan La Foudre, La Fedaration Ottomane, La Justice, Lâklâk, La Turquie Contemporaine La Turquie Libre, Lâvara, Le Constitutionnel, Le Courier Des Balkans, Le Liberal Otoman, Le Moniteur Otoman, Le Yıldız, Mechveret, Meşrûtiyet, Meşveret, Metanet, Mir'ât-ı Zaman, Mizân, Mizân-ı Adâlet, Moniteur Otoman, Muhbir, Muvakkaten Ulûm Müşterilerine, Muvazene, Nasihat, Neyyir-i Hakikat, Osmanlı, Osmanlı, Pinti, Rumeli, Saâdet, Sadâ, Sadâkat, Sadây-ı Millet, Sancak, Sanska Boşna, Selâmet, Seyf-i Hakikat, Şafak, Şark, Şark ve Garp, Şûrây-ı Osmâni, Şûrây-ı Ümmet, Tabl, Tâkib-i İstikbâl, Teessüf, Temâşây-ı Esrâr, Tercüman, Terakki, Tokmak, Tuna, Türk, Uhuvvet, Ulûm, Ümid, Vatan, Vatan Hâdimi, Yeni Fikir, Yıldırım, Yıldız, Zaman, Zuhûri.

1973 Nisan Sayı:3 Sayfa 20–21 Yazan: Mithat Sertoğlu

Kanuni'nin Bir Mektubu

Aynı zamanda Osmanlı Başbakanlık Arşivi Müdürü olan yazar “Divan sicillerinden” bir belgeyi incelediği bu yazısına “Divan-ı Hümayun’un” tanıtımı ile başlıyor. Ardından “Divan-ı Hümayun’dan hükümdar adına çıkan formların bazen kesin bir emir bazen de kanun mahiyetinde olduğundan bahisle Osmanlı Yükselme Döneminde yabancı hükümdarlara gönderilen ve “Name-i Hümayun) veya “Name-i Şerif” adını taşıyan mektupların birer emir sayıldığı için aynı fermanlar gibi “divan sicillerine” yazıldığını (kaydolundugunu) vurguluyor. Bu izahatın ardından okuyucuya o dönemde Osmanlı devletinin yöneticisini ve içteki durumunu kısaca şöyle açıklıyor: “Bu mektup hicri 18 Muharrem 973 Pazar tarihini taşımaktadır ki bu gün kullandığımız miladi tarihe göre 15 Ağustos 1565 gününe rastlar. Bu sırada sadrazam Sokullu Mehmed Paşa idi ve Osmanlıların Malta kuşatması devam ediyordu. Bu mektubun tarihinden bir yıl ve yirmi gün sonra ise Kanuni Sultan Süleyman Han, Sigetvar kalesinin önünde ve gaza meydanında vefat etmiştir.”

Yazar bundan sonraki kısımda, mektubu okuyucuyu, fazla sıkmayacak şekilde, sadeleştirerek ve bu mektubun ait olduğu tarihte, Osmanlı Devletinin hazinesini canlı

şekilde gözler önüne seren, güzel bir örnek olduğunu son bir kez okuyucusuna hatırlatarak mektupla okuyucusunu baş başa bırakıyor:

“Frânçe Padişahı’na şerefli mektuptur ki, hâlâ ikbal güneşinin doğuş ve kudret sahibi hükümdarlar dudaklarının öpüş yeri olan saadet tutamağı kapımıza ve ululuk dayanağı katımıza mektubunuz gelip saadetli eşîğimize türlü türlü sadakatle dostlukta ayak dirediğimizi ve o diyara ait bazı haberleri ve İngiltere Kraliçesi (Elizabeth) ile aranızda olan kavga ve düşmanlığın gönül şenliğine ve muhabbete dönüştüğünü, barış ve düzen içinde dostluk ettiğimizi bildirmişsiniz. Mektubunuzda bütün anlatılanları ve gelen adamınızın söylediklerini, ulu kapımızda olan elçiniz her ne suretle beyan ettiyse saadet yeri tahtımız katına arz olunup öğrenildi. Aslında o tarafla (İngiltere ile) düşmanlık halinde bulunarak memleketinizi ve idare ettiğiniz halkı başka (iyi olmayan bir) hâle düşürmek uygun değildi. Memleket işlerini düzenlemek ve halkın hâlini düzelterek refaha kavuşturmak için o tarafla sulh yapıp dostluk kurduğunuza iyi etmişsiniz. Şerefli mektubumuz vardıktan sonra daima o taraflarda dostlarınızla iyi geçinip düşmanlarınızı idare etmeniz lâzımdır. Böylece memleketinizin ve halkınızın canlanmasına sebep olursunuz.

Mağrip diyarından (Trablus, Cezayir, Tunus gibi Osmanlı Devletine bağlı ve tâbi Kuzey-Batı Afrika ülkeleri tarafından) alınan gemilerinizle tüccarlarınızın mallarının eksiksiz olarak ortaya çıkarılması için o memlekete hâkim olanları yüce emrimiz çıkıp, memleketiniz ve vilâyetiniz halkının ve denizden kendi hallerinde ticaret için gezen gemilerinize ilişilmemesi tekrara tembih edilmiştir. Yurdlar alıcıların âdetince bu taraftan dostluğa ve ahde aykırı bir hususa razı olunmaz. Siz de yüce katımıza babalarınız ve atalarınız zamanından beri olagelen dostluğunuz gereğince o taraflarda ulu kapımıza lâzım olduğu gibi riayet edip sağlık ve selâmet haberlerinizi yüksek eşîğimize bildirmemezlik etmeyesiniz.”

Mektubun sadeleştirilmiş transkripsiyonundan sonra son paragrafta yazar okuyucusu ile dikkate değer bir hususu şu şekilde paylaşıyor: “Bu mektupta gözden kaçmayan bir hususta “kanuni”nin Fransa Kralına İngiltere Kraliçesi ile barış içinde bulunmasını ve dostluk gösterilmesini bildirmesidir. Buna sebep ise Osmanlı devletinin Hristiyan – Katolik âlemi ile mücadelede bulunmasıdır. Elizabeth ise bu mezhebi terk etmiş olan İngiltere’nin Kraliçesi, Anglikan kilisesinin büyük müdafii ve Katolikliğin ve onun başı olan Papa’nın şiddetle düşmanı idi. Düşmanının düşmanı benim dostumdur kaidesine göre Osmanlı devleti de bu sırada İngiltere’ye karşı iyi duygular besliyor ve onun Katolik aleyhtarı politikasını destekliyordu.”

1973 Haziran Sayı:5 Sayfa: 4–12 Yazan: Fethi Tevetoğlu

Türkiye Maarif Nazırları, Maarif Vekilleri, Milli Eğitim Bakanları

Yazar Osmanlı Tanzimat dönemi Maarif Nazırları'ndan başlayarak 1973 yılına kadar gelen, Maarif Vekilleri ve Milli Eğitim Bakanlarının tam kronolojik bir listesini sunuyor. 5–6 sayıda yayınlanan ve yaklaşık yüz sayfalık bu önemli çalışmada her bakana bir bölüm ayrılıyor ve bakanın “hal tercümesi, fotoğrafı, yayınlanmış eserleri, bulunduğu görevler ve bildiği yabancı diller “ayrıntılı olarak anlatılıyor. Yazar bu uzun soluklu çalışmasını okuyucuya bir sayfalık bir önsözle güzel bir şekilde takdim ediyor ve “Türk Maarif ve kültür tarihi üzerinde çalışacaklara, büyük eserler vücuda getirecek araştırmacılara ışık tutmayı onlara yardımda bulunmayı ve okuyuculara da bu mevzuda düşünme, kıyaslama ve değerlendirme imkânı sağlamayı hedefliyor. Bu hedefinin gerçekleşmesi halinde ise yazar kendisini mühim bir hizmet yapmanın mutluluğu içinde sayacağını ilan ediyor.

Yazarın önsözü oldukça manidar. Genel olarak “Maarifin” bir ülkenin mahvına veya kurtuluşuna neden olacak kadar önemli bir konu olduğunu Milli Eğitim Bakanlığı yapan kişilerin eksik ve yanlış kişilerse hain olmadan bile tarihte var olan büyük bir millet ve ülkeyi çok kısa bir sürede mahva götüreceğini ve o ülkeyi yok edeceğini söylüyor. Yazarın kronolojik listesinde yer alan bakanların isimleri şunlar;

Abdurrahman Sami Paşa, Ahmed Kemâl Paşa, Mustafa Fazıl Paşa, Mehmed Nevres Paşa, İbrahim Edhem Paşa, Abdüllâtif Subhi Paşa, Mehmed Es'ad Safvet Paşa, Derviş Paşa, Ahmed Vefik Paşa, Ahmed Cevdet Paşa, Ahmed Ârifi Paşa, Yusuf Ziyâ Paşa, Mehmed Tâhir Münif Paşa, Mehmed Kâmil Paşa, Ali Fuad Bey, Mustafa Nuri Paşa, Ahmed Zühdü Paşa, Mehmed Celâleddin Bey, Hâşim Paşa, İbrahim Hakkı Bey, Recâi-zâde Mahmud Ekrem, Yusuf Ziyâ Paşa, Abdurrahman Şeref Bey, Nâil Bey, Emrullah Efendi, Babanzâde İsmail Hakkı, Gelenbevioğlu Said Bey, Çavdaroğlu Mehmed Şerif Paşa, ŞükrüBey, Doktor Nâzım Bey, Rıza Tevfik Bölükbaşı, Ali Kemal Bey, Rumbeyoğlu Fahreddin Bey, Hâdi Paşa, Mustafa Reşid Âkif Paşa, Raşid Erer Bey, Dr. Rıza Nur, Hamdullah Subhi Tanrıöver, Mehmed Vehbi Bolak, İsmail Safa Özler, Hüseyin Vasıf Çınar, Mehmed Şükrü Saracoğlu, Mustafa Necati, İsmet İnönü, Cemal Hüsnü Taray, Esad Sagay, Dr. Reşid Galib, Yusuf Hikmet Bayur, Âbidin Özmen, Saffet Arıkan,

Türk Akıncıları ve Akıncı Ocağının Sönmesi

Yazar yazısına Osmanlı Devletinin Avrupa’da yaptığı baş döndürücü fetihlerin sırlarından birinin de “akıncı” denen askeri sınıfın varlığıdır” diyerek giriyor. Osmanlı kuruluş ve yükselme dönemlerinde hızlı toprak genişlemesinin nedenlerinden biri olarak “akıncıları” gösteren yazar ardından bugünkü anlamda “akıncılara”, “komando” denilebileceğini yazıyor. Bu askeri sınıfın asıl rolünü ise (savaşta) yazar şöyle tarif ediyor. Akıncılar, düşmanın iktisadi ve mali yapısını alt –üst ederek, savaşın kazanılmasında pek önemli bir rol oynarlardı.” Yazar akıncıların hareket tarzlarını ve taktiklerini kısaca şöyle anlatıyor. “Akıncı ordusu, belirli yerlerde, daha küçük birliklere bölünerek yollarına devam ederlerdi. Her birliğin tahrip edeceği şehir ve kasabalar önceden kararlaştırılırdı. Dönüşte birlikler, gene belirli yerlerde fakat evvelce ayrıldıkları mevkilerde olmamak üzere birleşirler, birkaç birleşmeden sonra tekrar tek ordu haline gelip Türk topraklarına dönerlerdi.” Yazar işte bu taktiğin ve hareket tarzının düşmanı psikolojik açıdan dehşete düşürdüğünü ve bir şoka yol açtığını kaydediyor.

Yazar bundan sonraki kısımda “Fatih döneminde akıncıların nasıl kullanıldığını oldukça ayrıntılı olarak ve istatistiklerle süsleyerek okuyucusuna anlatıyor. Yazar Fatih’in son döneminde 25 kadar devletle aynı anda savaş durumunda olduğunu (Osmanlı devletinin) ve bu savaşı kazanmak için akıncı ordusundan pek çok faydalandığını Venedik, Macaristan, Polonya ve Almanya gibi Türkiye ile savaş durumunda bulunan büyük Avrupa devletlerinin akıncılarla yıldırıldığını yazıyor. Bu iddiasını ispatlamak için, büyük akıncı beylerinden Mihaloğlu Gazi Alaeddin Ali Paşa’nın hayatı boyunca Tuna’yı kuzeye doğru 330 defa geçtiğini hatırlatarak bu örneğin kafi olduğunu yazıyor.

Ali Paşa’nın 1473 yılında gerçekleştirdiği Macaristan akınını okuyucuya hatırlatan yazar bu akının sonuçlarını ise; Varadin şehri zapt edildi, 60.000 esir alındı, 900.000 baş hayvanla Türkiye’ye dönüldü şeklinde özetliyor. Bütün bu başarıları 18.000 kişilik bir akıncı birliği başarmıştı” diyen yazar. Bu örneğin “Bu rakamlar, düşmanın iktisadi gücünün, sonuç bakımından da savaş kabiliyetinin ne derecelerde kemirildiğini açıkça gösterir.” Diyerek akınların düşmanı siyasi, psikolojik, sosyal ve iktisadi açılardan nasıl bir yıkıma götürdüğünü açıkça gözler önüne seriyor.

Yazar Fatih’in yine akıncıları kullanarak önce Venedik üzerine 1478’de 30.000 akıncı ile büyük bir akın düzenlediğini (Başkomutan İskender Paşa) böylece 1479’da bu darbenin de etkisiyle Venedik’in Osmanlılarla sulha mecbur olduğunu kaydediyor. Yazar

1479 yazında Fatih'in Venedik'in de savaştan çekilmesi ile rahatladığını ve Türk tarihinin en büyük akınlarından birini yaptırdığını aynı yıl Fatih'in 43,000 akıncıya emir vererek Macaristan ve Almanya'ya yüklendiğini kaydediyor. Bu akının asıl amacı "Erdel" (Transilvanya) deki altın ve gümüş madenlerinin kullanılamaz hale getirilip, tahrip edilmesiymiş diyen yazar Macaristan'ı baş başa bırakan, bu akının akabinde 1480'de sıranın Almanya ve Polonya'ya geldiğini yazıyor. Yazar akıncıların bu akında 5.defa olarak Karniol'e 4.defa olarak İstirya'ya girdiklerini ve Avusturya'nın Graz Şehrine kadar uzanan bu akında Hırvatistan, Slovenya ve İllirya gibi ülkelerin alt üst edildiğini yazıyor. Bu son akınla Almanya ve Polonya da iktisadi açıdan yıkıma gittiler diyen yazar böylece Fatih'in 16 yıl süren ve 25 devletle aynı anda yürütülen bu savaştan akıncıların da yardımıyla zaferle çıktığını yazıyor, Yazar bu savaşla ilgili son olarak şu değerlendirmeyi yapıyor ve "Akıncı ocağının sönmesi" konusuna geliyor. Bu savaş, Türk Osmanlı Tarihinin dönüş noktalarından biri oldu. Türkiye'yi emsalsiz parlaklıkta bir geleceğe doğru itti ve Osmanlı gücünün münakaşasız şekilde cihan çapında olduğunu, hiçbir müttefikler koalisyonu tarafından yenilemeyeceğini açık ve seçik olarak gösterdi."

Yazar Akıncı Ocağının sönmesinin en önemli nedeni olarak; XVI. Asır sonlarında Eflak Voyvodası Mihai'nin isyanını bastırmaya giden Sadrazam Sinan Paşa'nın hatalı ve askerlikten uzak hareketlerini görüyor. Sadrazam 100,000 kişilik ordusuyla Romanya'ya gidince ezilerek istemeyen Eflak Voyvodası geri çekilir. Voyvodayı daha fazla takip etmeye gerek görmeyen Sadrazam ganimetlerle beraber orduya geriye dönüş emri verir. Asi voyvoda Sadrazamın bu hatalı hareketini takip eder ve fırsat kollar. Tuna'dan geçerken Sadrazam Sinan Paşa askerlerden köprüyü geçmeden önce devlete ve sadrazama vermeleri gereken ganimet payını peşin olarak köprübaşına koyduğu tahsildarlara ödemelerini ister. Bu işlem köprüden geçmesinin 3 tam gün sürdüğü, ordunun geçişini iyice yavaşlatır. Bu durumu öğrenen asi voyvoda fırsatı ganimet bilip geçişin olduğu yer köyü kalesi Rusçuk mevkiine gelir ve ordunun gerisini korumakla görevli olan akıncıları nehrin diğer tarafında yakalar. Yazar sadrazamın ganimet payı toplama işini ancak asi voyvoda'nın akıncılara (karşı kıyıda kalan) top ateşi açtırınca bıraktırdığını ama çok geç kaldığını kaydediyor. Akıncıların ocak geleneklerinin can vermeden silahlarını teslim etmemelerini gerektiğinde kaydeden yazar karşı kıyıda kalan ve köprü üstündeki akıncıların öldüğünü kaydediyor. Devir kaynakları ve olay şahitlerini konuşturan yazar "Bu suretle akıncı tarifesinin ekseri karşı yakada bulunmakla, hiç ferd halas olmayıp, ol zamanda akıncı kökü kesilip münkariz oldu ve bir mertebe musibet ve hasaret oldu ki bir asrda naziri vakı ve bir tarihte böyle intizam şayi olmamışdı" diyerek bu bahsi kapatıyor.

Akıncılar birkaç yabancı dil biliyorlardı (Macarca, Sırpça, Hollandaca, Romence, İtalyanca)

1973 Temmuz Sayı: 6 Sayfa: 4-6 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Osmanlı Devrinde Türk Deniz Teskilatı

Yazarın makalesi “XV.(15) asır sonlarında 18.asra kadar Türk donanması, dünyanın en büyük deniz kuvvetiydi.” Cümlesiyle başlıyor. Yazar ikinci cümlesinde “özellikle 16.yy’da Türk – Osmanlı deniz gücü, dünyanın geri kalan bütün devletlerinin deniz güçlerinin toplamından fazlaydı” iddiasını gündeme getirerek okuyucusunun ilgisini konuya daha fazla çekiyor. Makale bundan sonra sırasıyla Türk deniz kuvvetlerinin idari örgütlenmesi, donanmanın gücü ve sayısı, Türk donanmasını oluşturan savaş gemilerinin teknik özellikleri ve son olarak da gemi inşası ve donatımı konularına eğiliyor.

Yazar idari örgütlenmeyi şu şekilde özetliyor; “Türk deniz kuvvetlerinin başı, Kapdan-ı Derya idi. XVI. asır (16.) sonlarına kadar beylerbeyi (oramiral) rütbesini taşırdı. Bu tarihten başlayarak çok kere vezir (büyük amiral) rütbesi verildi. Akdeniz ve Karadeniz’deki Türk deniz kuvvetlerine komuta ederdi. Atlas Okyanusuna çıkan Türk filoları da Cezayir beylerbeyliğine dolayısıyla Kapdan-ı Derya ya bağlıydı. Ayrıca doğrudan doğruya hükümete bağlı amirallik vardı: Tuna Kapdanlığı, Hind Kapdanlığı, Fırat Kapdanlığı ve Hazar Kapdanlığı.

Donanmanın gücü ve sayısını yazar şu şekilde okuyucusuyla paylaşıyor: “Gemiler her 7-8 yıl da bir yenilenirdi. 17.asır ortalarına kadar her yıl 40 büyük savaş gemisi ve ihtiyacı karşılayacak sayıda küçük gemi yapıldı. Olağanüstü durumlarda 100 hatta 200 savaş gemisi yapıp donatmak devletin iktidarı dâhilindeydi ki, dünyanın başka hiçbir devletinin gücü böyle bir şeye yetmezdi.

Gemilerin teknik özelliklerini ve personelini yazar şu şekilde anlatıyor: “Bir Türk savaş gemisinde en az bir imam bir müezzın bir doktor, bir operatör (cerrah), levazım subayları ve başka yardımcıları bulunurdu. Orta büyüklükte bir kadirganın mürettebatı forsalar dışında 750 kişiydi. Bir kadirgada 200, büyük bir başarda da saç forsa kürek çekerd. Bazen çok büyük başardalar yapılır ve bunlarda forsalarla beraber 3300’den fazla insan bulunurdu. Türklerin 3000 küsur tonluk gemileri olduğunu biliyoruz ki, esas yapı malzemesinin kereste olduğu o devre göre çok büyük bir tonajdır.

Yazar gemi inşa sanayi ve donatım ile ilgili olarak da şu bilgileri okuyucusuyla paylaşıyor. “İmparatorluğun yüze yakın kıyı şehrinde tersane ve tezgâhlar vardı. Bunların

en büyüğü İstanbul'daki Haliç tersanesi idi. Avrupa devletleri bile bu tersaneye gemi ısmarlarlardı. Esasen 7-8 yıl hizmet gören gemiler, topları çıkarıldıktan sonra, armatörlerine veya Avrupa'ya satılırdı.

Haliç Tershanesinin amiri, "Tersane Emini" denen bahriye müsteşarıydı. Tersane Emini amirlerden değil, Bilhassa Maliyecilerden seçilirdi. Tersane ve Donanma'nın her türlü masrafından sorumluydu. Maiyetinde liman kaptanları mühendisler ve yüzlerce memur bulunurdu. Tersanenin teknik amiri ise, "Şef Mimar-ı Tersane-i Amire" denen gemi inşaat başmühendisiydi. Emrinde 10 mühendis ve 400 usta vardı. Elinde gümüş bir asa taşırdı. Tersane'deki esir işçilerden "Forsa Zindanı Kâtibi" denen yüksek memur sorumluydu. "Mahzen Kâtibi" seferden dönen gemilerin onarılmasına bakar, getirdikleri ganimetten devlet hissesi olan beşte birine de hazine namına el koyardı. Haliç Tersanesi, 137 savaş gemisini aynı anda tezgâha koyup birkaç ay içinde indirmeye yeterli kapasitede, dünyanın en büyük gemi inşaat kurumuydu.

Kaptan-ı Derya da, denizde olmadığı ve hükümet toplantılarına katılamadığı zamanlarda Tersane yakınlarında, Kasım paşadaki makamında otururdu. Kasımpaşa ve yakın çevresinde 100.000 kişi yaşırdı. Tersanedeki işçilerin sayısı 30,000'i esir forsa; 30,000'i Türk olmak üzere 60,000 kadardı. Haliç çevresinin asayişinden Kapdan-ı Derya sorumluydu. Her gece kaptanlardan 35'i, yanında 300 bahriye azabı (deniz piyadesi) olduğu halde nöbet bekler ve sokakları dolaşırdı.

1973 Ağustos Sayı:7 Sayfa:8-12Yazan: Yılmaz Öztuna

Orta ve Doğu Afrika'da Türkler

Yazar bu beş sayfalık makalesinde ilginç ve bir o kadar da az bilinen bir konuya değiniyor. Yazar makalesine Kanuni dönemi ile başlıyor ve III. Murad'ın son yıllarına kadar olan zaman diliminde okuyucusunu gezdiriyor. Yazar makalesine şöyle başlıyor: "Türk Asrı" denen 16.asırda Osmanlı Türkleri, Orta Afrika ile de ilgilenmişlerdir. Orta Afrika o çağda tamamen veya kısmen bilinmeyen topraklar arasında sayılıyordu. İlk Orta Afrika siyasetini açan, en büyük Türk amirlerinden biri olan Salih Paşa'dır. (551'den 1556'ya kadar Cezayir beylerbeyliği yapmıştır"

Yazar bu girişten sonra Salih Paşa'nın Güney Cezayir ve Orta Afrika'ya 4000 Türk ve 8000 Arap gönüllüsü ile yaptığı seferi genel hatlarıyla anlatıyor. Sefer sırasında Türk kuvvetleri Büyük sahraya kadar ulaşır ve 5000 Tuareg ırkından Babili ve Zenciye esir alır. Yazara göre; "Büyük sahra'daki babillerin vergiye bağlandığı bu sefer, coğrafi keşifler

tarihi bakımından çok önemlidir. Zira tarihte ilk defa olarak Afrikalı olmayan bir kavim, yani Türkler, Büyük Sahrada bu kadar güneye inmişlerdi”

Yazar ikinci bir örnek olarak okuyucusuna Trablusgarp Eyaleti'nin beylerbeyi olan Turgut Paşa'yı (Reis) veriyor. Aşağı yukarı Salih Paşa ile aynı yıllarda Beylerbeylik yapan Turgut Reis, Tibetsi Dağları'nın güneyinde bir Müslüman Zenci krallığı olan Bornu'yu Trablusgarp'a ve Türk hâkimiyetine bağlamasını okuyucusuna biraz açarak aktaran yazar bu Müslüman krallığı, “Bugünkü Nijerya, Nijer, Çad ve Kamerun devletlerinin bir kısım toprakları üzerinde M.S. 1000'e doğru kurulmuştu. Devlet merkezi, Çad Gölü'nün güney – batı kıyısındaki Kuka şehriydi.” Şeklinde tarif ediyor. Yazar, bu devletin krallarından Melik 3.İdris Amsami Alaoma ise, 1557'de İstanbul'a elçi yolladı ve kesin şekilde Kanuni Sultan Süleyman'a tabiiyetini arz ettiğini de ekliyor. Yazar bu olayı şöyle yorumluyor; “Türk hâkimiyeti, Doğu Afrika'da olduğu gibi Orta Afrika'da da ekvator çizgisine yaklaşmış oluyordu.” Bu zenci Müslüman krallığına Trablusgarp eyaleti beylerbeylerinin defalarca ateşli silah ve usta gönderdiğini ve yardımlar yaptığını söyleyen yazar “Bornu” üzerindeki Türk yüksek hâkimiyeti birçok fasıla ile 19.asır sonlarına, Sultan Abdülaziz devrine kadar devam ettiğini de ekliyor.

Orta Afrika ile ilgili olarak son bir değerlendirmeyi yazar şu şekilde yapıyor:”Bu suretle XVI. (16) asırda Türkler, Afrika kıtasının yarısından büyük bir parçasını doğrudan veya dolaylı kontrol edebiliyorlardı. Doğrudan doğruya Türk Osmanlı İdaresinde bulunan Afrika ülkeleri Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Kuzey Sudan, Eritre ve Somali'den ibaretti, Diğer Afrika ülkeleri tabiiyet yoluyla Türkiye'ye bağlıydı. Türkiye'nin Afrika'daki en kudretli tabii, başlı başına büyük devletlerarasında sayılan Fas Arap imparatorluğu idi ki, bu devlet de kendi hesabına Batı ve Orta Afrika'da birçok ülkeyi kontrol ediyordu. 16.asırda Türkler Afrika'da Gine'ye, Kamerun'a, Mozambik güneylerine kadar yüksek hâkimiyetlerini tanıtmışlardı.

Yazar bu değerlendirmenin ardından “Doğu Afrika'da Türkler” alt başlığını atıyor ve Doğu Afrika'daki gelişmeleri şöyle anlatıyor: “Kanuni Sultan Süleyman zamanında Özdemir Paşa ve oğlu Özdemiroğlu Osman Paşa, Doğu Afrika'da Eritre'yi Somali'yi, Habeşistan'ın büyük bir bölümünü Osmanlı Türk İmparatorluğuna katmışlardı. Bu suretle Kuzey Batı ve Orta Afrika'dan sonra Doğu Afrika'nın da en büyük ülkeleri ya doğrudan doğruya devlete ilhak edilmiş veya tabiiyet yoluyla İstanbul'a bağlanmıştı.

Yazar bundan sonraki kısımda III. Murad döneminde Yemen eyaletinin vilayetlerinden birinde Sancakbeyi olarak görev yapan (Tuğgeneral) Ali Bey'in Maskat (umman) limanını fethini, 1584 ve 1589 yıllarında Yemen Beylerbeyinin görevlendirmesi

üzerine Kenya kıyılarına yaptığı zaferleri Lamu adası ile Mombaşa, Malindi limanlarına Osmanlı hâkimiyetine katmasını etraflıca anlatıyor. Yazar bunları okuyucusuna naklederken aynı zamanda bir sitem veya eleştiri yapmayı da ihmal etmiyor. Ali Bey'in seferleri hakkında Türk kaynaklarında fazla bir şey yoktur. Bu seferler hakkında bilgilerimizi, daha çok o çağda yazılmış Portekiz kaynaklarından ediniyoruz.

Yazar Osmanlıların Afrika'daki faaliyetlerinin kısa bir değerlendirmesi olarak düşündüğü bir İngiliz tarihçisinin konuyla ilgili değerlendirmesini de okuyucusuna şu şekilde sunuyor: "İngiliz tarihçisi Damesi Osmanlı hükümeti Hind Okyanusu'na daha büyük bir filo gönderebilseydi, bütün Doğu Afrika, Afrika'nın diğer ülkeleri gibi yüzyıllarca Türklerin olurdu."

Yazar son bir genel değerlendirme yaparak yazısını bitiriyor: "Osmanlı Türklerinin hâkimiyetini, 16.asır içinde Kenya kıyılarından çok daha güneyde idi. Tanganyika ve Mozambik kıyılarına hâkim Arap Şirazi devleti Yavuz "Kanuni"ye 3.Murad'a tabiiyetini arz etti. Bu suretle Doğu Afrika'da Türk hâkimiyeti, ekvatorun 20-25 derece güneyine indi."

1973 Ağustos Sayı:7 Sayfa:45-53 Yazan: Reha Oğuz TÜRKKAN

Türk Tarihini Yeniden Yazmak

Yazar makalesine tarihin mahiyeti ile ilgili bir soru sorarak şöyle başlıyor "Eğer Tarih bir ilim koluysa oda her ilim gibi, yeni buluşlarla tashihe ve yenilenmeye muhtaçtır. Eğer sanat ve felsefeyse, yeni görüşler hâkim oldukça bütün evvelce yazılanlar, yeni görüşlerin süzgecinden geçirilerek baştan yazılmalıdır. Anlaşılan Tarih, her ikisi de olacak ki hem yeni veriler, hem de yeni düşünüş ve görüş tarzlarına göre yeniden yazılıp duruyor."

Yazar bu tarihin mahiyeti ile ilgili sorulara kendi bakış açısından şu cevabı veriyor." Yazar bu cevabın ardından sırasıyla şu başlıkları kullanarak makalesini detaylandırıyor: Yazma – bozmada ifrat ve tefrit Milli tarih gözlükleri, 300 yıl yaşayan hatta Haçlı seferlerinin suçlusu Türklermiş, Türk düşmanlığı ve Tarih, İlk medeniyet nerede başladı, klasik medeniyetlerin başlangıcı, yakın tarihin yazılması.

Yazarın makalede kullandığı bu alt başlıklardan özellikle ikisi "Milli tarih gözlükleri ve yakın tarihin yazılması" oldukça dikkat çekici. Yazar "Milli tarih gözlükleri" bölümünde genel olarak, nasıl her yiğidin yoğurt yiyişi başkadır, öyle de her milletin kendi tarihine bakış tarzı da başkadır. Şeklinde bir bakış açısını savunuyor. Yazara göre bu fark

mutlaka vakaların değiştirilmesiyle doğmuş olmayabilir. Bu konuda zamanın en meşhur etnograflarından olan Profesör Claude Levi Strauss, Unesco'nun 1968'de yayımlandığı "Race and History" adlı eserinden alıntı yapan yazar profesörün konuya bakış açısını şöyle aktarıyor: "Milletlerin bakış tarzları (tarihe) başka başka da olsa, biri öbüründen daha ahlaksız olduğu için vak'aları öyle görüyor denemez. Her toplumun kendine göre kıymet hükmü ve ahlak standardı vardır ve tarihe bakışı da buna göre renklenir. Her millet adeta kendi için yapılmış tarih gözlükleri takar. Yazar daha sonra Japonların "Raşemon" filmine dikkatleri çekiyor. Bu filmde bir olayın 3 farklı tarzda yorumunun insanları sanki bu olayın aynı olay olmadığını ikna edecek şekilde farklılıklar içerdiğini belirtiyor.

Yazar ardından Amerikan bağımsızlık savaşına İngiliz ve Amerikalıların bakış açılarını örnek vererek anlatıyor ve birbirine yakın olan iki millet ve kültürün bile fark (tarihe) bakış açılarının olabileceğini ispatlıyor.

Yazar bu alt başlığın son kısmında bu konuyla ilgili sonuç değerlendirmesini ise şu şekilde yapıyor." Milletler ve etnik gruplar tarihe kendi geleneklerine ve karakterlerine uygun olarak bakmak istiyorlarsa bu onların hakkıdır. Milli his, tarihi anlayış tarzıyla kuvvetlenir veya zayıflar. Milletler ne UNESCO'nun, ne de solcuların felsefe görüşüyle ilgili tarihi başka türlü yazma nasihatlerine kulak asacak değillerdir. Fakat düpedüz tarih tarifi olan olayları olmamış, olmamış şeyleri olmuş olay gibi göstermeler, milli his kalkana sığınsa bile er geç iflasa mahkûmdur. İşin püf noktası bu "ergeç" lafında, bazı tarih sahtekârlıkları asırlarca yakalanmadan, düzeltilmeden süregelmiş, okullarda hakikat diye okutulmuştur. "Yakın tarihin yazılması" adlı yan başlıkta ise yazar şöyle başlıyor: "Bu satırları yazdığım sırada bile tarihçiler de vaktiyle yazılmışları silboz edici yeni tarih kitapları kaleme almakla meşguller." Yazar ardından ABD eski başkanlarından Harry Truman'ın hayatının Yale profesörü Gaddis Smith tarafından farklı yazıldığını örnek gösteriyor. Yazar örneklerine yeni yayınlanan "Lusitania" adlı kitapla ve yazarı Colin Simpron ile devam ediyor. Bu kitapta yazar "Lusitania" nın İngiltere'ye silah taşıdığının ve pek de masum olmadığının altını çiziyor.

Yazar bu örneklerin hemen ardından okuyucuya şu soruyu soruyor "Bütün bu yazılarla neyi ispat ediyor? Tarih diye okuduklarımızın yanlış dolu, itimat edilmez şeyler olduklarını, tarihin ilim olamayacağını mı?

Yazar "Lincoln 1862 nutkunda "Vatandaşlar, tarihten kaçamayız" demişti diyen yazar; Ama hangi tarihten? Kimin yazdığı tarihten? Yazar bu sorularına şu cevapları vererek yazısını noktallıyor : "Bahsi geçen tarih, dinamik, değişen bir tarihtir. Köhnemiş, kıkırdakları donmuş, değişmez bir eski kuvvet değildir. Her an tashih edilebilmesi, her an

taze görüşlere açık oluşu tarihin kuvvetidir. Yeni şeyler her zaman eski görüşlerin tashihihi icap ettirir. Diğer ilimler de öyle değil mi? Tarih belki biraz daha çok. Çünkü tarih, ilim olduğu kadar sanattır da.

1973 Eylül Sayı:8 Sayfa:26–32 Yazan: Yazan: R.Oğuz Türkkan

Amerika'nın En Eski Medeniyetinde Türklük İzleri

Yazar, yazısına konu ile Türkiye'den ilgilenenler ve bu kişilerin yaptığı çalışmaların bir kısa özeti ile şöyle başlıyor: “Avrupalılar gelmeden önce parlayan yerli Amerikan medeniyetlerine devir 27 yıl önce Türkiye yıllığında bazı iddialarda bulunmuş, ondan sonraki araştırmalarını Amerika’da yayınlamış veya ordaki konferans ve derslerinde anlatmıştır. Bildiğim kadar, 1938 sıralarında, sabık Meksika elçimiz Tahsin Mayatepek’in bir gazetede çıkan yazısı ve Atatürk’ün özel ilgisi hariç, bizde ciddi bir yayın olmamıştı. 1945 yılında, Merhum Prof. Zeki Velidi Tolganla birlikte Türkçülükten mevkuft olduğumuz sırada ona bu yoldaki emarelerden bahsetmiştim; o da sonradan yayınladığı Umumi Türk Tarihine giriş kitabının bir haşiyesinde bu ihtimali kuvvetlendiren bazı tarihi deliller vermişti.”

Ardından yazar “Büyük tartışma konusu” alt başlığına geçiyor. Diğer alt başlıklar ise sırasıyla şöyle; “Yerlilerin soyu, Arizona’daki hava su bizim hava su değil, Türkçe izler, efsanelerdeki benzerlikler, dini itikatlar döner takvim ve astronomi, desenlerdeki izler, idare tarzı”

Bu bölümlerin üç tanesi özellikle önemli ve dikkat çekici, Büyük tartışma konusu, yerlilerin soyu ve idare tarzı bölümleri sırasıyla bu bölümlerde şu hususlar anlatılıyor: İlle bölüm büyük tartışma konusunda yazar özellikle iki noktada yoğunlaşıyor, birincisi Amerika’yı önce kim keşfetti ve ikincisi Amerika’ya medeniyet nereden ve nasıl geldi. İlk sorunun Amerika’da ve dünya da tartışmalı olduğunu söyleyen yazar keşif konusunda; İtalyanlarla İspanyolların kavgalı olduğunu, İskandinavların ise Viking Leif Erik son’un ilklğini kimseye vermek istemediklerini kaydediyor.

İkinci soruya ise yazar Amerika içinde iki temel yaklaşımın olduğunu ve son yıllar da ikincisinin ağırlığının ilim dünyasında artmaya başladığını iddia ediyor. İlk yaklaşım bazı Amerikalı tarihçilerin bu medeniyet yeri orijinaldir, bendindendir. Köklerini dışarıda aramak abesle iştigaldir. Bu medeniyetin köklerini dışarıda arayanları azarlamak gerekir yaklaşımı. İkinci yaklaşım ise Amerika’ya medeniyetçi etkinin dışardan (kıta dışı) göç yoluyla geldiğini savunan yaklaşım. İkinci yaklaşım doğal olarak bir soru doğuruyor. O

halde kimler medeniyeti Amerika'ya getirdi. Yazar bu soruya cevap olarak; 19 Mayıs 1968'de New York Times (ABD'nin ünlü günlük gazetesi) "İlim" bölümünde; bunlardan Amerika'ya medeniyet getiren milletler 7 sini saymış ve benim adı geçen konferansına dayanarak Türkleri en eski gelenler arasında göstermişti. Şimdiki halde Fenikeliler, Japonlar, Çinliler, Hintliler, Melşler ve İskandinavlar, Türklerle yarışıyorlar" diyerek ilgili makaleyi sorusuna cevap olarak gösteriyor.

"Yerlilerin soyu" bölümüne ise yazar şöyle bir ön kabulde başlıyor; "Kızılderili denilen Amerikan yerlilerinin Asya'dan o zamanlar su üstünde olan Bering Boğazı yoluyla Amerika'ya geçtiklerini bugün hiçbir bilgin reddetmiyor." Bu girişten sonra yazar makaleyi yazdığı tarihte tarih çevrelerinde (ve Antropoloji) kabul gören konu ile ilgili yaygın teoriyi şöyle özetliyor. "Milattan 13 bin 17 bin yıl önce Sibiry ve Alaka yoluyla gelen Kızılderililerin ataları, Moğollara çok benzeyen bir ırkmış. Eskimo'ya hatta Avustralyalılara benzeyen kabilelerde gelmiş, karışmışlar. Türk olmayan bu göçmenler Amerika'ya dalga dalga gelmişler. Bering yolu sularla kapandıktan sonra Amerika'da binlerce yıl boyunca ırkça "Spesiyalize" olan yerliler, kızılımtırak kahverengi tenli, çekikçe gözlü ve bu husus çok önemli köse, düz siyah saçlı, çok defa keskin burunlu bildiğimiz "Kızılderili" tipini meydana getirmişler. Kafatası biçimi yer yer yuvarlak (brakisefal) yer yer de uzundur (delikosefaldır) Çeşit çeşit diller de geliştirmişler. Bunların hiçbirisi Ural Altayik veya Turanî vasıflar taşıyor.

Yazar Amerikan yerlilerinin soyu ile ilgili bu genel kabul gören teoriyi özetledikten sonra şu uyarıyı yapıyor : "Eğer bu göçmenlere yakınlık iddia ediyorsak, yanlış yolda yürüyoruz, demektir. Yazar bu uyarısının ardından kendi teorisini de okuyucuyla şöyle paylaşıyor: "Ancak bahsi geçen bu tipin dışında beyaz tenli, köse olmayan, saç rengi kestane ve istisnasız yuvarlak başlı "yerlilerin" de yaşadığını, hem efsanelerden, hem de en eski heykellerden, resimlerden ve iskelet kalıntılarından öğreniyoruz. Meşhur, arkeolog Tor Hyerdahl, Peru'nun İnka mezarlarında yaptığı araştırmalarda hükümdar ailelerinin en eski Türk adetlerini andırır şekilde sakladıkları saç demetlerini bulmuş ve bunların çoğunun kumral ve kestane renginde olduğunu tespit etmiştir. Bu ayrı tipli,"Yerli" lerden kalma dil kalıntıları ve adetlerde apayrı bir özellik taşıyor.

Meksika'dan tutun da, Güney Amerika'nın And dağlarına kadar yayılan sahada eski efsaneler daima bu "beyaz sakallı" medeniyet getiricilerden bahsederler. İşte kavga bunların hüviyeti hakkındadır. Yoksa öteki yerli halkın suyundan kimsenin şüphesi yok: Onlar Asya'dan gelme Moğolları bir kavim

Bu medeniyetlerde Türklük izleri var derken ve efsane ve heykellerde görülen tipin Türk soylu olduğunu iddia ederken çok dikkatli davranmamız gerekir, iyi niyetli, fakat amatör araştırmacıların elinde iddiamız gülünç hale gelebilir.”

Yazar son olarak idare tarzı bölümünü okuyucusuna sunuyor. Yazar bölüme başlarken şu cümleye başlıyor: “Lise tahsilimi yaptığım senelerde, Amerika’nın beyazlarla meskûn olmayan yerlerini 1840’ larda karış karış gezmiş olan bir Fransız romancısının “Le Chet des Aucas” adlı kitabını okuyordum.”

Yazar okuyucuya konuya ilgisinin ne zaman başladığını da veriyor. Ardından konuya ilgisinin neden doğduğunu da şu satırlarla anlatıyor: “Orada, Güney Amerikalı Arokanların yurtlarını 2 ye ve 4 e ayırıp her birinin başına Tokin denilen bir prens geçirdiklerini öğrenince hayretle lise tarih kitabına sarılmış, daha o gün derste okuduğumuz Göktürk devlet teşkilatını anlatan sahifeyi bulmuştum. Aynı usulün eski Türklerde de cari olduğunu, üstelik her bölümü “Tekin” denilen bir prensin idare ettiğini tekrar okuyunca ilişkiye birden gözlerim açıldı. Amerika’daki Türklük izlerine ilgisini o günden itibaren başlar.”

Yazar daha sonra konu ile ilgili yaptığı araştırmaları ve ulaştığı sonuçları okuyucusuyla şu şekilde paylaşıyor : “Sonraki araştırmalarım, Gustave Aimard adındaki bu Fransız seyyahının müşahedelerinin doğru olduğunu gösterdi. Mesela Col Langlois 1928’de yayınlanan “1.Ame’rigue Pre – Columbienne” adlı muazzam eserinde, birçok Güney Amerika kavimlerinde bu 2’li ve 4’lü taksime rastlandığını, başa geçen prenslerin ise babadan oğla intikal suretiyle değil, aynı aileden seçme suretiyle kudret iktisap ettiklerini ve bunlara yer yer “Tekun” , “Tekin” ve “Toki” dediklerini kaydediyor, Köprülüden bu yana Türkiyatçılarda, en azından 6.yyıldan beri Türktekinlerinin babadan oğla intikaller değil, aynı aileden seçilme suretiyle tayin edildiklerini anlatır.”

Yazar 7 sayfalık bu uzunca makalesini son bir değerlendirmeye şöyle bitiriyor:

“Hülasa, Amerika’nın eski medeniyetlerinde, hatta bugünkü yerlilerinde Türklük izleri boldur. Üstelik bunların, en önemli kültür mefhumlarında rastlanışı, getirenlerin rollerinin önemine işarettir.

Konu ile ilgili akla gelen bazı sorulara bugün için cevap veremiyoruz. Bildiğiniz bir şey varsa oda Amerika’da bir vakitler Türklerin mevcudiyetidir. Bu Türkler anlaşılan yerlilere yeni kültür şekil ve mefhumları getirmiş. Bazen rahip ve dini lider, bazen da idareci ve hanedan rollerini oynamışlar. Tesirleri bir yerde temerküz etmemiş her tarafa dağılmış. Onun için Türk diye damga basabileceğimiz bir medeniyet yok Amerika’da, sadece Türklük kültür izleri var. Tesirlerini kâh medeni merkezlerin ilim veya din

sakalarında, kâh orman ve bozkır vahşilerinin dillerine takılmış bazı kelime, kah alışılmış bazı nakışlar halinde rastlıyoruz.

Bu kelime, adet, efsane, din, sosyal düzen ve ilim kalıntıları derlenir. Mütahassısların süzgecinden geçirilirse, hangisinin hangi Türk grubuna ve hangi devre tekabül ettiği öğrenilir, oradan da bu esrarlı göçün nasıl vukua geldiğine dair nazariyeler kurulabilir.”

1973 Ekim Sayı: 9–10 Sayfa:4–23 Yazan: Yılmaz Öztuna

Büyük Türkiye’ye Doğru

Yazar uzun makalesine şu cümlelerle başlıyor: “Tarih ölçüleri içinde 50 yıl, bir devletin hayatı için bile mühim bir safha sayılır. Bir buçuk kuşak eder. Asrın yarısıdır.” Yazar bu girişin ardından “Cumhuriyet rejiminde 50 yıl.... Tarihçi gözüyle bu 50.yılı müspet ve menfi taraflarıyla değerlendirmek mümkündür” diyor ve kendi gözlüklerinin ardından Cumhuriyetin ilk elli yılını şöyle değerlendiriyor: “Müspet tarafların çok daha ağır bastığı, rahatlıkla ileri sürülebilir. 1923’ten bu yana Türkiye devamlı şekilde ve temposunu gittikçe arttırarak büyümüştür. Önce mütevazı olan adımlar zamanla azametli bir hıza erişmiştir.

Bugün bulunduğumuz nokta, güneşte yerini almış mahdut devletlere bakıp, küçümsenemez. Hareket ettiğimiz noktayı iyi bilmek lazımdır. Bugünkü nesiller büyük ekseriyetle, o noktayı çoktan kaybetmiş, hiç bilmeyen veya unutmuş insanlardır. Türk insanının adam olmadığını ve adam olamayacağını telkin eden büyük ölçüdeki şer propagandası da, fesat saçmaktadır.

Türk’ün nasıl bir ateşle imtihan safhasından geçip 1923’e geldiğini bir tarafa bırakıyorum. Milli Mücadele, 50 yılında ardında kalır. Kars’la – Edirne arasında yaşamak hakkını elde edebilmek için bir milletin katlandığı akıl durdurucu fedakârlıklardan da bahsetmek istemiyorum. Ama 1973’ün şartlarına erişinceye kadar geçirdiğimiz sıkıntılar, mahrumiyetler, sefaletler, rakamların belagati ile sabittir.

Yazar değerlendirmesinin bundan sonraki kısmında rakam ve istatistiklere yer vererek okuyucuyu somut verilerle düşüncesi doğrultusunda ikna etmeye çalışıyor. Yazara göre cumhuriyet’in başlangıçta zayıf ve yorgun bir Türkiye devralmasının başlıca sebepleri şunlardır (Yazara göre) :

- 1911’den 1922’ye kadar devamlı harp
- 1908’de gerçek demokrasinin kurulamaması

— Bütün bir aydınlar kitlesinin on bir yıllık savaşlarda şehit verilmesi

—Şehir ve köylerin düşman tarafından ve savaşlarda tahrip edilmesi

Yazar bu nedenlerin ardından nüfusla ilgili şu çarpıcı rakamları okuyucusuyla paylaşıyor. “İçinde bulunduğumuz asrın başlarındaki nüfuslarına şehirlerimiz, 1950’den sonra ulaşabilmişlerdir. Devamlı savaşlar, şehir nüfusumuzu yarıya, üçte bire bazı yerlerde dörtte bire indirmiştir. Köylerimizin durumu da öyledir. Harplerin haritadan sildiği köyler vardır. Mesela harplerden önce 400.000 nüfuslu olan İzmir, bu nüfusunu ancak 1965 sayımı ile kazanabilmiştir.”

Yazar bu çarpıcı rakamların ardından yaşanan tüm felaketlere rağmen bu sıkıntılarını Türk milletinin manevi sonuçlarını gerçekten farklı ve ilginç olduğunu şu şekilde değerlendiriyor: “İşin madde cephesi budur. Ama manevi cephesi tastamam böyle değildir. Harp, milli şuuru çok kuvvetlendirmiş ve ortaya milliyetçi, maddeyi elinin tersiyle itmesini bilen nesiller çıkarmıştır.

“Atatürk nesli” dediğimiz kuşak böyle bir nesildir ve ruh bakımından tamamen ortadan silinmediği içindir ki bugün ayaktaız.”

Yazar değerlendirmesinin sonunda demokrasi ve kalkınma arasındaki yakın ve olumlu ilişki üzerinde şöyle duruyor : “Kalkınma, öncelikleri çok yavaş oldu. Demokrasi gelinceye, 1950’ye kadar Türkiye bir yokluk ülkesiydi. Yalnız demiryolu yapıldı ki bu sıralarda zaten demiryolu siyaseti bütün dünyada bırakılmış, kara yollarına dönmüştü. Karabük... Birkaç şeker ve dokuma fabrikaları...”

Yazar bu genel değerlendirmesinden sonra makalesinde sırasıyla şu alt başlıklara yer veriyor: Okullar (On beş yıl sonra, 1952 -1953 ders yılı, 1970 -1971) sanayi, demokrasi, demokrasinden başka rejim düşünülemez, Milli şuur ve kültür nüfusumuz.

Yazar bu alt başlıkları arasında en önemli ve dikkati çekenleri ise demokrasi, demokrasinden başka rejim düşünülemez ve milli şuur ve kültür alt başlıkları.

Yazar demokrasi alt başlığı altında şu noktalara temas ediyor: -6000 yıllık yazılı tarih içerisinde demokrasinden daha mükemmel bir idare şekli keşfedilememiştir.

Türkiye’de demokrasinin aşamaları, 1826 Vak’a-i Hayriye, 1839 Tanzimat Fermanı, 1906 meşrutiyetin ilanı, 1923 cumhuriyetin ilanı, 1946 çok partili hayata geçiştir.

Türkiye’de demokrasinin geçiş aşamalarının en önemlisi 1923 Cumhuriyetin ilanıdır.

Yazar bu başlık altında Cumhuriyetin ilanı ve saltanatın kaldırılması ile ilgili olarak kendi bakışını şu şekilde okuyucuya sunuyor: “Zaten niçin saltanatı yıkıp cumhuriyete geçtik? Son padişahın Milli Mücadeleye aykırı tutumundan mı? Hayır! 6.Mehmet’in

tutumu ile meseleyi izah etmek yanlış, hiç olmazsa eksiktir. Zira mesele sadece son padişahın durumu olsaydı, Türk tarihinde pek çok emsali gibi tahttan indirilir, yerine milli mücadele'yi desteklediği de bilinen veliaht geçerdi.

O halde rejimi değiştirmemizin daha derin, daha cezri manaları vardır. Bu manayı uzun boylu izaha lüzum da yoktur. Atatürk, çok veciz ve belîğ bir şekilde açıklamıştır. "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir"

Yazar "Demokrasiden başka rejim düşünülemez" alt başlığının altında ise şu hususlara yer veriyor:

Cumhuriyetin esası ve ruhu Atatürk'ün "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir" sözüdür.

Millet iradesinin kayıtlanıp şartlandığı rejimlerin demokrasi ve cumhuriyet olduğu söylemez. Böyle ülkeler ya Rus ya da Çin sömürgesi ülkelerdir yahut muz, ananas ve kakao cumhuriyetçilikleridir.

Demokrasiden başka insan haysiyetiyle bağdaşan bir rejim 1973 yılında, müdafaa edilemez.

Hedefimiz ideal demokrasiye ulaşmaktır.

Yazar "Milli Şuur ve Kültür" alt başlığı altında ise şu fikirlerini ileri sürüyor:

Bugünkü Türk nesli her şeyi bulduğu gibi süregelmış sanmaktadır. Maziye, çok yakın maziye dair bilgisi yoktur. Babasının, dedesinin yaşadığı hayat tarzını bilmemektedir.

Atatürk devrinde maddi sıkıntılar ve yokluklar olmasına rağmen, bu yokluklar içinde mağrur, inançlı ve bahtiyar bir millet yaşadı, milli mücadeleyi kazanmış bir millettir.

Milli şuur ve kültürün solda sıfır, maddi ihtiyaçların, her şeyin üzerinde olduğunu 1938'den sonra öğrendik. Madde zaruridir, fakat her şey değildir. Maddi yokluk derecesinde manevi yokluk milli kültürden mahrumiyet de bir milleti yok edebilir, bu devleti çökertebilir.

İkinci Dünya Savaşı'nda her bakımdan dev Rusya'ya karşı minicik Finlandiya, harika savunmasını, milli kültürü sayesinde yapabildi. Bugün istiklaline sahiptir.

Aynı yıllarda Çekoslovakya, Finlandiya ile mukayese edilemeyecek derecede sanayileşmiş, en üstün derecedeki bir endüstri ülkesi olmasına, bol nüfusuna, fevkalade teçhiz edilmiş 13 tümeni bulunmasına rağmen, tek kurşun atmadan Hitlerlere teslim oldu. Ve bugün istiklaline sahip değildir.

Milli ve çağdaş kültür ve eğitime, iktisadi meselelerimiz derecesinde ehemmiyet vermeye, her iki kalkınmayı paralelleştirmeye mecburuz.

Batı yalnız sanayi ile değil, milli eğitimi ve milli kültürü ile ayakta durmaktadır. Milliyetçi ve demokrasiye inanmış bir nesil yetiştirmeye yetişmiş nesilleri bu yolda takviye ederek, gemi azıya almış şer kuvvetlerin dehşetli tesirlerinden korumaya mecburuz.

Bugünün genci milli kültür ve sanat terbiyesinden mahrumdur, milli şuur sahibi olamamıştır. Millete inancı zayıftır.

Milli duygunun bu derece uyuşması, hayra alamet değildir ve bütün hayırsız emareler ortadadır. Milli irade ve Milli şuur üzerine kurulabilmiş Türkiye Cumhuriyetinde bugün, bu mefhumlar, münakaşa mevzun haline getirilebilmektedir.

Yazar bu alt başlığın son kısmında ise Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği ile ilgili olarak kendi düşüncelerini söylüyor ve bu kısmı da noktıyor: "Demokrasi ve milliyetçilik Türkiye Cumhuriyetini ebedi kılacaktır. Yarım asırda aldığımız muazzam mesafenin on katını, yüz katını çok uzun olmayan bir zaman parçası içinde rahatça kat edeceğiz. Milli Eğitim ve Kültür yoluyla gelmiş olan komünizm gene eğitim ve kültür yoluyla def olup gidecektir. Türkiye Cumhuriyeti müreffeh, bahtiyar olacak hiç şüphesiz istiklalini ebediyen muhafaza edecektir."

1973 Ekim Sayı: 9-10 Sayfa:128-130 Yazar: Orhan Yüksel

Cok Partili Çağa Giriş ve Demokrasi

Yazar makalesine ilk önce Türkiye'de demokrasinin geliş nedenlerini kendisine göre şu şekilde sıralayarak başlıyor:

2.Dünya Savaşı'nın sona erdiği sırada bütün dünya da demokrasi fikrinin eskisinden daha çok kuvvet kazanmış bulunuyor olması

1941'de İngiltere ile Amerika'nın yayınladığı Atlantik Beyannamesi, savaştan sonra da 1945'te Birleşmiş Milletler Teşkilatını kurmak için girişilen çalışmaların ülke içinde tam bir demokrasi isteği uyandırması

Basın (ülke basını) demokratik sistemi savunuyor olması, kamuoyunda ortamın uygun olması

Yazar ardından ilk kurulan partilerin isim ve kurucularından kısaca şöyle bahsediyor:

Önce 1945 yılının son ayları içinde, tanınmış iş adamlarından Nuri Demirağ, Milli kalkınma Partisini kurdu. 7 Ocak 1946'da da Celal Bayar, Fuad Köprülü, Refik Koraltan, Adnan Menderes, Demokrat Partiyi kurdular."

Yazar kurulan partilerin kısa sürede sayılarının şaşılacak derecede çoğaldığını fakat içlerinde sadece iki tanesine, Demokrat Parti ve Fevzi Çakmağın kurucusu olduğu Millet Partisine toplumun ilgi gösterdiğini kaydediyor.

Yazar makalesinde şu alt başlıklara yer veriyor, 1946 seçimleri, Yüksek Adalet Divanı'nın kararları, 1961 seçimleri Komünizm ve anarşi

Yazar 1946 seçimleri alt başlığında; 1946 ve 1950 seçimlerini irdeliyor, ülkenin dış politikasıyla ilgili gelişmeleri sıralıyor (Kore Savaşı, NATO'ya giriş, CENTO üyeliği) ardında 1960 27 Mayıs ihtilalinin yapılmasını anlatarak bölüm bitiriliyor.

Yazar, Yüksek Adalet Divanı kararları alt başlığında; Yassıada duruşmalarının seyri ve sonuçlanması, Milli Birlik komitesi ve Kurucu Meclis konuları kısaca anlatıyor.

Yazar, 1961 seçimleri alt başlığında da Nispi sistem, seçim sonuçları, Cumhurbaşkanlığı seçimi, koalisyon hükümeti, koalisyon Hükümetinin düşmesi 1965 seçimleri ve sonuçları, 1969 yılı seçimleri ve sonuçları. Konuları anlatılıyor.

Makalenin en dikkat çekici kısmı son alt başlıkta; "Komünizm ve anarşi". Önemli tespit ve iddiaların öne sürüldüğü, bu bölüm yorumsuz olarak aynen yazarın yazdığı şekliyle şöyle:

"1965 yılından itibaren Türkiye tarihinin en büyük hürriyet devresi başladı kayıtsız ve şartsız bir söz ve yazı hürriyeti, herkesin dilediği vasıta ile fikrini yaymasını temin ediyordu. Böylesine mutlak bir hürriyet, şer kuvvetlerinin arayıp da bulamadığı bir şeydi. Yeryüzünün tek müstakil Türk devletini komünist boyunduruğuna sokmak isteyen komünist basın, bir yandan alabildiğine solcu neşriyate hız verirken, bir yandan da iktidarı yıpratmak için, iftiralarla dolu ve en yıkıcı muhalefeti yapmaktan geri durmuyordu. Komünistler basınla birlikte üniversitelere de el atmıştı. Solcu öğretim üyeleri, talebeyi kışkırtıyor, özel olarak yetiştirilmiş anarşistler talebenin sokağa dökülmesine sebep oluyordu.

Filistin'de gerillacılık öğrenmiş anarşistler sureti haktan görünerek talebeler arasına karışıyor, büyük paralar karşılığında nümayişler tertipliyorlardı. Nihayet anarşik hareketler Beyazıt Kulesine kızıl bayrak çekilmesine kadar vardı. İstanbul Üniversitesi merkez binası cümle kapısına başında bir Arap serpuşu bulunan bir gerilla resmi konu; sıra adam kaçırmaya, banka soymaya geldi.

12 Mart 1971'de silâhlı kuvvetler adına Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç tarafından verilen ve kesin uyarı hüviyetini taşıyan bir muhtıra üzerine başbakan Süleyman Demirel istifa etti.

Nihad Erim başkanlığında kurulan koalisyon hükümetleri, yerini 1972'de kurulan Ferit Melen hükümetine bıraktı. 1973 yılı nisan ayında ise Naim Talû hükümeti kuruldu. Öte yandan bir defa kökleşmeye başlayan anarşik hareketler, Adalet Partisi'nin iktidardan düşmesiyle son bulmamıştı. Böylece zahiren bu hareketlerin Adalet Partisi iktidarına yöneltildiğini sananların nasıl aldandıkları meydana çıktı. Sabotaj hareketleri, adam kaçırmalar, cinayetler, banka soygunlarının bir müddet daha artarak devam etmesi, bu hareketlerin doğrudan doğruya Türkiye'yi yıkmayı hedef tuttuğunu -basiret sahiplerine- açıkça gösterdi.

Sıkıyönetim ilânı, alınan zecri tedbirler anarşik hareketlerin yavaş yavaş sönmesini temin etti. Sıkıyönetim mahkemeleri de bir yandan suçluları mahkûm etmeye başladı. 1973 yılı seçimlerine gidilirken Türkiye -nispeten- normal bir düzene girmiş bulunuyordu.”

1973 Aralık Sayı:12 Sayfa: 4 Yazan: Yılmaz Öztuna

1973 Dünyasının Ana Çizgileri

Yazarın makalesi oldukça uzun, 1.sayfa bu uzun makale ikiye bölünerek Aralık 1973 sayısında ve 1974 sayısında yayınlanmış. Başlıktan da anlaşılabilceği gibi yazar 1973 yılında dünyanın içinde bulunduğu durumu, iktisadi, sosyal, siyasi ve ideolojik açılardan değerlendiriyor. Elbette siyasi ve ideolojik yön daha da vurgulanmış. Aralık 1973 sayısında yer alan makalenin ilk bölümünün alt başlıkları şöyle: Son cihan savaşının getirdikleri, sömürgecilik ve emperyalizm çağı, Sömürgelerin istiklal kazanması” 1789 Fransız İhtilalinin modern topluma getirdiği sosyal değişmeler, Komünizmin menşei ve gelişmesi, Birinci Cihan Savaşı, Rusya'da Komünizmin yerleşmesi, Komünist cihan politikası, Bugünkü Rusya ve Çin ideoloji ve propaganda günümüzün en büyük gücüdür.

Yazar makalesinde 1979 yılını anlatır ve değerlendirirken referans olarak yakın tarihe de göndermeler yapıyor ve mukayeseli olarak dünü ve bugünü birlikte değerlendirmeye ve dünü açarak okuyucusuna bugünü anlatmaya çabalıyor. Yazar makalesinde okuyucuya geniş bir dünya tarihi turu (kendi gözlüklerinden) da yaptırıyor.

Yazar makalesine şöyle başlıyor: “1973 dünyasının ana çizgisi şudur: Demokrasi cephesi ile Komünist cephenin karşılıklı durumları ve dehşet dengesi

Şu anda içinde bulunduğumuz bu vaziyet, son çeyrek asırdaki gelişmelerin ve ikinci Cihan Savaşı'nın tabii bir sonucudur. Karşılıklı başarı ve başarısızlıklar zincirinin sonunda netice şu olmuştur ki, son çeyrek asırdan buyana Komünist cephe, büyük merhaleler aşmıştır. Şu son yıllarda hatta ciddi başarılar kazanmıştır. Bunun sebebi nedir?

Yazar sorusuna yine kendisi şöyle cevap veriyor:

Demokrasi cephesi, tabiatı icabı savunma halindedir. Komünist cephe ise, gene tabiatı icabı fütuhât hamlesi içindedir.

Demokrasi cephesinin fütuhât amacı yoktur. Var idiyse kaybetmiştir.

Komünizm her türlü güç ve hileyi kullanarak, kendisine benzemeyen toplumlar eritmek, sarsmak, yaklaştırmak ve sonunda ve sonunda kendisine benzetmek emelindedir.

Yazar bu cevapların ardından ikinci bir soru soruyor. “Demokrasi cephesi kendi hayat görüş ve felsefesini yaymak ve kendisine zıt toplumları silmek için hiçbir gayret göstermemiş midir? Böyle bir gayret gösterdiği bir devre olmamış mıdır?”

Yazar bu sorularına da şu şekilde cevap veriyor: “Göstermiş ve olmuş fakat bu gayret mazide kalmıştır.

Bu gayret demokrasiye tıpkı komünizm gibi düşman olan fakat komünizme ters bir şekilde işleyen faşizme karşı gösterilmiştir.

Birleşik Amerika ile Büyük Britanya, geniş ölçüde Alman – Japon faşizmi tarafından tehdit edilmiş ve savaştan sonra faşizm ortadan kalkmış ve Almanya, Japonya, İtalya gibi üç büyük devlet başarıyla demokrasi toplumu içinde yer almıştır.”

Bu giriş kısmından sonra makalenin bu kısmının dikkat çekici ve önemli alt başlıkları şunlar: Komünizmin menşei ve gelişmesi, Birinci Cihan Savaşı, Rusya’da komünizmin yerleşmesi, komünist cihan politikası, Bugünkü Rusya ve Çin, ideoloji ve propaganda günümüzün en büyük gücüdür.

“Komünizmin menşei ve gelişmesi” alt başlığı çatısı altında yazar. “Büyük Fransız ihtilalinden başlayarak 19.yy.ın sonuna kadar Komünizmin tarihsel macerasını anlatıyor. İlk olarak Fransız ihtilali ile ortaya çıkan komünizm, Avrupa’daki ihtilaller ile iyice güçlenip gelişmiştir. Özellikle 1848 ihtilalleri gelişiminde en önemli merhalelerden biridir. Fakat Batı Avrupa ve ABD bu ihtilaller ve yıkıcı oluşumu yönlendirmeyi başarmış ve onu sosyalizm hatta Hıristiyan sosyalizm formuna dönüştürerek evcilleştirmiştir, tehlikesiz, ılımlı ve radikal olmaktan isyankârlıktan, yıkıcılıktan kurtarmış bir manada ehlileştirerek kendi siyasi sistemleri için bir tehlike olmaktan çıkarmıştır. Fakat bu düşünce ve hareketin içinde yer alan çok küçük bir azınlık, bu ehlileştirmeye baş kaldırmış devrimci ve eylemci olmayan bu sosyalizmi şiddetle eleştirmiş ve kendimi asıl kütleden kopararak daha radikal daha eylemci, daha aksiyoner siyasi düzene yıkmak derecesinde karşı bir siyasi ideoloji ve kimlikle ortaya komünizm şeklinde çıkmıştır.

Yazar komünizmin menşei ve köklerini incelerken Türkiye’yi ilgilendiren bir kısma da makalesinde şu şekilde yer veriyor:

“Timur’un Ankara muharebesinde Osmanlı birliğini geçici olarak parçalamasından sonra devletin düştüğü büyük sosyal sıkıntılar içinde, 15.asrın başlarında Türkiye’ye de şeyh Bedreddin Simavi, bugünkü komünizme benzer esaslar ortaya atmıştır. Müritleri vasıtasıyla devlete karşı “eylem” e de geçmiş ve büyük kan döküldükten sonra bertaraf edilebilmiştir. Bugün Türkiye komünistleri için Şeyh Bedreddin, kutsal bir isimdir ve hakkında hayli neşriyat yapılmıştır.

Birinci Cihan Savaşı alt başlığının çatısı altında ise şu noktalara değiniyor:

Birinci Dünya Savaşı bütün cihan tarihinin en mühim hadisesidir.

Birinci Cihan Savaşı’nın en mühim neticelerinden biri, belki birincisi o zamana kadar siyasi resim olarak bir hitap ya da kabul edilen komünizmin bir devlete, hem de çok büyük bir devlete gerçekten ve kuvvetle yerleşmesi oldu.

Rusya’da Komünizm’in yerleşmesi alt başlığının çatısı altında şu noktaları değiniliyor:

Rusya’nın Fransız ve İngiliz sermayesi ile sanayileşmesi bu sanayileşmenin çok hızlı ve çarpık oluşu.

İşçi probleminin, Batı’da olduğu derecede rasyonel temellere oturmaması.

İşçiler üzerindeki komünizm propagandası.

Rus imparatorluğunun iç bünyesinin çok zayıf olması.

Rusların etnik ağırlığının imparatorlukta % 50 den az olması.

Rus nüfusunun da yönetimden memnun olmaması.

1904 – 1905 Rus – Japon savaşından Rusya’nın yenik çıkması.

Çar ailesinin skandallarla sarsılması ve Rasputin olayı.

I.Cihan Savaşının yıkıcı ve olumsuz etkisi.

İktisadi buhran, açlık ve yokluk.

Almanya’nın ülkesi içinde yaşayan Komünist ideologları ve liderleri, Rusya’ya göndermesi.

Rus ordusunun Almanya tarafından yıkılması.

Rus asıllı olmayan kavimlerin komünist propagandaya kayarak isyan etmesi.

Komünist Cihan Politikası alt başlığının çatısı altında şu noktalara değiniliyor:

Dünya ya hâkim olmak isteyen bütün devletlerin tarihte bir cihan politikası olmuştur.

Komünizmin amacı önce Rusya'nın çevresindeki antikomünist çemberi kırmak ardından Rusluğun yararına komünizm yurttaşları altında, cihanın mümkün olduğu kadar çok parçasını ele geçirmektir.

İkinci Dünya Savaşından önce Çin'de komünizm Mao'yu destekleyerek bu ülkeyi ikiye böldü.

Almanya'yı karıştırarak Hitlerin iktidara gelmesine neden oldu. Macaristan'ı karıştırdı ve Faşizm bu ülkede yerleşti. İspanya'ya müdahale etti ve Faşizm bu ülkede de yerleşti.

İkinci Dünya Savaşından sonra Birleşik Amerika'nın hareketi yüzünden Ruslar, Orta Avrupa'ya kadar gelebildiler. Amerika'nın sessizliği ve müsaadesi üzerine bir takım ülkeler Ruslarca işgal edilerek faşizmden kurtuldu ve peyk devletler haline geldi. Çekoslovakya'da bir operasyonla peyk yapıldı.

Amerika Rusya'ya yaptığı yardımın onda birini Şankayşek'e yapmayarak Çin kıtasını da komünist bloğa kaptırdı.

Nazi düşmanlığını Amerika bir Cermen düşmanlığı haline getirdiği için Almanya'nın bölünmesine göz yumdu. Böylece asırlardan beri Slav akınının yolunu kesen Cermenlik, bu tarihi misyonunu yapamaz hale getirildi.

Bugünkü Rusya ve Çin alt başlığının çatısı altında şu noktalara değiniliyor:

Yazara göre Mao, Moskova'nın himayesiyle yetişmiş ve palazlanmıştır. Uzun zaman Ruslara muhtaç yaşamış, sonradan Rusya'dan ayrılmıştır. Yazar Çin ve Rusya birlikteliğini ve bu birlikteliğin neden ayrılığa dönüştüğünü irdeliyor. Son paragrafta ise Çin – Amerika ve Batı ilişkilerini kısaca tahlil ediyor. Yazara göre Çin ve Rusya'nın ayrılmasının iki önemli nedeni vardır. Bunlardan birincisi öncelikle Mao'nun çağdaşı Rus idarecilerinden çok daha milliyetçi Çin milliyetçisi olmasıdır. Ve bu 800 milyonluk milliyetçi Çin, vaktiyle Rusya'nın kopardığı eski uzak doğu topraklarını istemektedir. Bir Rus peyki olan Moğolistan'da da gözü vardır. Çin'in Milli Birliği Rusya'ya göre daha sağlamdır. 800 milyon nüfusun sadece 50 milyonu Çinli değildir.

Bu nedenlerden ikincisi ise yazara göre, iki ülke arasındaki siyasi ve iktisadi alt yapı farklılığıdır. Rusya yazara göre 1917 yılında bile büyük bir sanayi ülkesiydi. Çin ise 1947'de bile sanayiden mahrum bir ülke idi. Rusya muazzam ülkeleri peyk adı altında iktisadi ve askeri bakımdan sömürgeleştirmişti. Çin ise eskiden beri sahip olduğu İç Moğolistan, Doğu Türkistan Tibet ve Mançurya dışında sömürge olarak ancak Kuzey Kore ile Kuzey Vietnam'ı bu iki cılız iktisaden çok cılız ülkeyi ele geçirebilmişti. Rusya

dünyanın ikinci sanayi ülkesiydi. Çin ise bugün bile ancak Belçika – Hollanda'nın Sanayi gücündedir. Çini bugünkü 65 mt. Si 22 milyonluk Kanadıninkine eşittir.

Yazar işte bu nedenlerden dolayı Çin'in, Rusya'dan çok daha radikal bir programın içine girmeye mecbur olduğunu düşünmektedir. Yazar Batılı kapitalist devletlerden çok Çin'in Rusya'yı kendisine rakip olarak algılamaktadır diyor, işte bu nedenle yazara göre Çin, ideoloji ve propaganda üstünlüğü sağlamalıdır ki Rusya ile rekabete girişebilsin. Yazar birde okuyucusuna Çin'in askeri gücünün ABD ve SSCB yanında laşey kabilinden olduğunu da hatırlatıyor.

Makalenin I.kısımının son alt başlığı "İdeoloji ve propaganda günümüzün en büyük gücüdür" Bu başlığın altında yazar şu değerlendirmeleri yaşıyor:

Kişi başına düşen milli geliri Türkiye'nin ¼'ü kadar olan bir devlet, propaganda gücü sayesinde cihanşümul fırtınalar yaratabilmektedir. Tarihin hiçbir çağında propaganda unsuru bu derecede millet arası bir güç iktisap edememiştir. Mao, Dr. Goebbels'i solda sıfır bırakmıştır.

Sovyet propaganda gücü daha az radikal görünmesine rağmen, Çin'inkinden daha az tehlikeli değildir.

Sovyetlerin gelecekle ilgili planları şu şekildedir. "Sovyet fütuhatı henüz tamamlanmış değildir. Demokrasi akımı çok güçlüdür. Bu akımı mümkün olduğu kadar sahalara itmek lazımdır. Ilık denizlerde güç kazanmak elzemdir. Akidenizde, hatta Hind Okyanusunda çek bir güç yaratmalıdır. Türkiye birkaç Sovyet cumhuriyeti halinde çökertilebildiği takdirde Boğazlara da hâkim olunacaktır. Bu suretle İsrail heyulasına karşı Doğu Arap dünyasının hamisi olan Rusya, Suriye ve Mısır gibi ülkelerle direkt temasa geçerek o ülkeleri de peykileştirecektir. Bu suretle de Amerika'nın fethi de başlamış olacaktır. Sovyet planının esası budur."

Yazar Sovyetlerin gelecekle ilgili planlarından bu şekilde bahsettikten sonra okuyucusuna şu soruyu soruyor: "Niçin demokrasi gibi akla en uygun, insan haklarını en çok koruyan, üstelik komünist bir rejimden daha çok kalkınmayı sağladığı pek çok misalle sabit bulunan bir rejim, propagandada Moskova ve Pekin derecesinde müessir olamamaktadır?" Yazar bu sorusunun ardından kendisi cevabı şu noktalara temas ederek okuyucusuna sunuyor:

- Bu husus, bizzat demokrasinin felsefesi ile ilgilidir. Demokrasi demek insan hakları demektir. Milli iradenin hâkimiyeti demektir. Demokrasilerdeki toplumlar fütuhatçı bir zihniyete sahip değillerdir.

- Kendi kendilerini idare eden devletler, diktatörlüklerde olduğu gibi bir şahıs veya zümre tarafından gözü kapalı harekete geçirilememektedir.

Basın ve fikir hürriyeti demokrasinin özüdür. Binaenaleyh bir bakıma Batı bloğu, en muzır fikirlere bile açıktır. Bu muzır fikirler ancak eylem halini aldığı zamandır ki Batılı toplumlar reaksiyon gösterebilmektedir. Başta Fransa olmak üzere birçok demokraside böyle olmuştur. Bugünkü Türkiye’de de böyle cereyan etmektedir.

Yazar bu alt başlığın son bölümünde, ise propaganda gücünün olumlu yönleri ve faydalarını şu şekilde özetleyerek ve Türkiye’de yaşananlarla kıyaslayarak makalesinin birinci kısmını şu şekilde bitiriyor:

“ Bununla beraber propaganda, yalnız tecavüz vasıtası değildir. Aynı zamanda savunma vasıtasıdır. Demokrasilerde bu savunma yapılmaktadır. Türkiye’de bu savunma zayıf olduğu içindir ki, bugünün Türkiye’sindeki ortam teşekkül edebilmiştir. Batıda milli eğitim ve milli kültür politikası çok sağlam temellere oturduğu için, demokrasiler kuvvetlidir.”

1974 Ocak Sayı: 1 Sayfa: 9 – 22 Yazan: Yılmaz Öztuna

1973 Dünyasının Ana Çizgileri: 2 Türkiye’nin Durumu

Yazar makalesinin ikinci kısmında daha çok Türkiye üzerinde duruyor. Fakat özellikle kaldığı yerden devam ederek konuya giriş yapıyor. Dünyada demokrasinin genel durumuna kısaca değiniyor ve ardından belli başlı büyük ülkelere teker teker değinerek dünyadaki bloklara ve değişen toplumsal yapıya, Demokrasi ve refah konularına geçiyor, Türkiye’nin durumunu ve Cumhuriyet Türkiye’si ile uzun makalesinin ikinci kısmına da noktalıyor.

Sırasıyla yazıda yazılan başlıklar şöyle; Birleşik Amerika, İngiltere Fransa, Federal Almanya, İskandinav Ülkeleri, Rusya, Çin, Dünyadaki Bloklar, Yeni Toplum, Demokrasi ve Refah, Türkiye’nin durumu, Cumhuriyet Türkiye’si.

Bu alt başlıklardan en önemlisi şüphesiz Türkiye ile ilgili olan Türkiye’nin durumu ve Cumhuriyet Türkiye’si, Dünya’nın gidişatını gören, yeni yapılanmaları önceden sezen Yeni Toplum ve Demokrasi ve Refah yan başlıkları da önemli sayılır. Bir de Fransa yan başlığı içinde yazar Türkiye ile ilgili bazı hususlara da değiniyor o kısım oldukça dikkat çekici. Şimdi sırasıyla yan başlıkları inceleyelim.

Fransa yan başlığının son kısmında yazar De Gaulle ve ordularının Fransa’yı çok milliyetçi bir görüşle yönettiklerini söylüyor. Fransa’nın bu tutumu nedeniyle yazar,

milletlerarası komünizmin Fransa’da en büyük tecrübesini yaptığını söylüyor. Yazara göre Almanya’da başarı ve kazanamayan gençlik hareketleri Paris’e geçirilmiştir. Yazar bundan sonraki kısmı şu şekilde anlatıyor ve sözü Türkiye’ye bağlayarak bu yan başlığı bitiriyor:

“Hükümet çok radikal tedbirler aldı. Devlet mefhumunun ve menfaatinin, her şeyin bir takım şekillerin ve özerkliklerin üzerinde olduğunu cesaretle ilan etti. Cesur Hakimlerden ve cesur profesörlerden mahrum değildi, Ordu tabiatıyla hükümetin kayıtsız şartsız emrindeydi, Burada Fransa’yı bir müddet için felç haline getiren eylemlerin sonucunda nasıl söndürüldüğünün tafsilatına girmeyeceğim. Fransa’da mağlup olan komünist eylem, Türkiye’yi seçmiştir.

Dünya’daki bloklar yan başlığı altında yazar öncelikle blokları siyasi bloklar ve iktisadi bloklar olarak ikiye ayırıyor. Ardından siyasi bloklar malumdur diyerek (Doğu-Batı) kısaca geçiyor. Tarafsız Ülkeler ise pek azdır diyor ve bu ülkeleri İsveç, İsviçre, Finlandiya ve Avusturya olarak sayıyor.

Yazar asıl amacının iktisadi güç şeklinde bloklaşmaya temas etmek olduğunu söylüyor. Yazar Dünyanın geleceğini iktisadi blokların belirleyeceğini düşünüyor. Yazara göre dünyadaki iktisadi bloklar büyüklük sırasına göre Kuzey Amerika (ABD, Kanada), Ortak Pazar (10 üyeli) ve Japonya’dır. Yazar bu alt başlığı gelecekle ilgili şu tahmini yaparak bitiriyor: “Kuzey Amerika, Ortak Pazar, Japonya ve Sovyet Blokları dışındaki iktisadi güçler gittikçe kaybolanlar arasında bulunacaktır.”

Yeni toplum yan başlığı altında ise yazar asrın sonlarında iktisadi bloklaşmanın siyasi bloklaşmanın üzerinde bir ehemmiyet olacağını söylüyor. Bu girişten hemen yenedünya toplumuna geçen yazar yeni toplumun birinci vasfı, refah özlemi olacaktır ve siyasi bloklar bile bu esasa göre yön değiştirecektir, diyerek “Demokrasi ve refah yan başlığına geçiyor,

Demokrasi ve Refah yan başlığı altında yazar şu hususlara değiniyor:

— Refah, demokrasinin ayrılmaz bir parçasıdır. Demokrasi, vatandaşını hürriyet ve insan hakları mahfuz olmak kaydı ve şartıyla refaha götürür.

— Bu fikre karşı çıkan milletlerarası komünizmdir.

— Rusya demokrasi ve refaha karşı çıkışını maddi olarak iktisadi açıdan ispatlayamamıştır. Hayat standardı Portekiz hariç bütün Batı bloğu ülkelerinden daha düşüktür.

— Çin ise maddi açıdan çok çok fakirdir.

— Maddi alanda kendi ideolojisini kanıtlayamayan bu ülkeler silahlı çatışmayı ve savaş da (nükleer) göze alamamaktadırlar.

— Çin ve Rusya amaçlarına ulaşmak için propaganda faaliyetlerine ve etraflarındaki ülkeleri içten çökertme çalışmalarına hız vermişlerdir.

— Demokrasiler yenileşmeye açıktırlar. Komünist gibi katı değillerdir, yeni fikirlere ve yenileşmeye hazırdırlar. Bu yenileşmeler milli irade yani milletin arzusu ile olur.

— Demokrasilerin başarısı, vatandaşa emniyet ve huzur duygusu, hürriyet içinde refah getirmiş olmasıdır.

— Sosyal güvenlik, bugün'ün insanının vazgeçilmez bir teminatıdır. Her vatandaş, şahsını ve ailesini teminata almak için yaşıyor denilebilir. Bu teminat, gittikçe daha iyi şartlara bağlanmaktadır. Bu teminatın olduğu devletlerde demokrasinin sökülüp atılması çok zorlaşmaktadır.

— Gerçek (sosyal) devletler, elbette demokrasilerdir. Komünist rejim, bu derece teminatı vatandaşa getirememiş, fakat o iddia ile en beşeri haklarını elinden almış, bir sürü gibi, belirli kişiler veya bir imtiyazlı despotlarca idare edilen kitleler haline getirmiştir,”diyerek bu bölümü de bitiriyor ve “Türkiye'nin Durumu” yan başlığına geçiyor. Bu yan başlıkta yazar Türkiye ve Japonya'yı mukayese ediyor, Japonya'nın Türkiye'den sonra batılılaşma hamlesine başlamasına rağmen niye başarılı olup ta Türkiye'nin o derecede neden başarılı olmadığına izahını yapmaya çalışıyor ve bu izahı yaparken şu noktalara değiniyor:

— Japonya, batılılaşma hareketine Türkiye'den çok geç başlamıştır. Harekete başladığı zaman da hemen her sahada Türkiye'den geri, hatta bir hayli geri bir devletti, dünya'ya kapalıydı. Modern sanayi sıfırdı, Türkiye'de binlerce kilometre demiryolu varken Japonya'da bir kilometre yoktu. Öyle olduğu halde bir nesil içinde kalkındı. Çin ve Rusya'ya müthiş darbeler vuracak kudrete erişti. “Niçin?

— Japonya tek bir ırkın, tek bir milletin yaşadığı tek dilin konuşulduğu bir devletti, Türkiye ise Tanzimat'ta, milletin yani Türklerin yüzde elliden daha az olduğu bir imparatorluktu. Avrupa devletlerinde olduğu gibi anavatan ve sömürge ayrımı yapılmamıştı. Bu durumda da çok tabii olarak gerçek demokrasiye geçilemedi.

— Japonya ile Türkiye arasındaki diğer bir fark jeopolitiktir. Türk Devleti, üç büyük kıta'nın birleşme sahasında kurulmuş, Doğu Akdeniz'e ve Boğazlara hakim, Balkanları, Arabistan yarımadasını, Anadolu'yu, Kuzey Afrika'yı elinde tutan bir imparatorluktu. Büyük Devletler ile sınırdaştı, Bu büyük devletlerin Türk İmparatorluğunun elinde tuttuğu uçsuz bucaksız ülkeler üzerinde sonsuz ihtirasları vardı.

— Japonya ise kalkınmasını tamamladığı ana yani 19.asrın hemen son yıllarına kadar, 6 asır'dan beri savaşa girmemiş ve istila yüzü görmemiş bir ülke idi. İngiltere'den çok daha mahfuz bir pozisyondaydı. Tecrid edilmiş adalar halindeydi.

— Diğerk bir fark, Türk kalkınması ve inkılâbına karşı güçlerin bulunmasıydı. Başlıca güç 1826'ya kadar yeniçeri ocağı idi. Ondan sonra da devletin başına bela olan darbeler eksik olmadı ve her darbe, devleti biraz daha küçülttü ve mahvetti, Japonya'da imparatorun iradesi, Tanrı buyruğuna eşti, hiçbir farkı yoktu.

— Darbe merakı ve ihtirası Türk kalkınmasına engel oldu. Sürekli savaşlar Türkiye'yi mahvetti ve bir nefes alması, radikal yenileşmenin içine girebilmesi için Atatürk'ü beklemek icap etti.

Yazar bu mukayeselerden sonra Atatürk'ün devraldığı Türkiye'yi şu şekilde anlatarak bu yan başlığı noktalıyor;

Atatürk'ün misyonu ve başarısı çok büyüktür. Zira devraldığı madde Türkiye'si son derece zayıftı, Devlet 1911'den 1922'ye kadar 11 yıl Yemen ile Galiçya, Kafkasya ile Libya arasında uzanan ülkelerde var gücüyle, son nefesini verircesine savaşmıştı. İstihsal sıfıra çok yaklaşmış, İstila gören görmese bile savaş mahrumiyetleriyle, Anadolu harap olmuştu. Asrın boylarında 50-100 bin nüfuslu olan Anadolu şehirlerinde nüfus Cumhuriyet ilan edildiği zaman yarı yarıya, bazı şehirlerde dörtte bire düşmüştü, Köyler son derece fakirleşmişti ve insan unsuru büyük yara almıştı. 1911'de savaşlar çağı başladığı zaman, Türkiye'nin elinde hem batı, hem de doğu kültürlerine sahip, sayıca o zaman için küçümsenmeyecek derecede bir genç nesil mevcuttu. Bunlar iyi olanlardan yetişmiş, birçoğu batı'da tahsil görmüş, ihtisas yapmıştı. Savaşlar bu neslin büyük kısmını öldürdü, bilhassa bir yedek subay harbi halinde Çanakkale, en değerli Türk gençlerinin mezarı oldu. Bu gerçek hem doğu, hem batı kültürlerine sahip olmak bakımından artık yetişmesi imkansız hale de gelen aydın neslin eksikliği, içinde bulunduğumuz şu yıla kadar Türkiye'yi menfi yönden fevkalade etkilemiştir. Gerçek bir milli eğitim ve milli kültür kalkınması yapamamamızın, birçok sahanın ehliyetsiz insanların eline geçmesinin başlıca sebeplerinden biri de budur."

Yazar bu tespitinin ardından "Cumhuriyet Türkiye'si" yan başlığına geçiyor, Bu son bölümde yazar kendi açısından Atatürk'ün asıl başarısını ayrıntılı olarak ve hususiyetleri ile şöyle değerlendiriyor;"Atatürk, bütün bunları gerçekleştirdi. Fakat asıl başarısı, bunları gerçekleştirmek değil, gerçekleştirenken kullandığı üslûp ve hassasiyettir. Bu husus yani imparatorluktan milli devlete geçiş, çok nazik bir meseleydi. Şu bakımdan ki, milli vicdanı, imparatorluk sahibi milleti, Türk'ü, fevkalâde incitebilir ve batı'ya bu derecede benzeyebilmemiz için giriştiğimiz işler, milli vicdan ve gurura ağır gelebilirdi. İşte Atatürk, bu milli vicdan ve gururu son derece muazzez tuttu, üzerine titredi. Mucize budur.

Düşünülebilmelidir ki, 1770 yılına kadar, asırlardan beri Türkiye, dünyanın en güçlü devletiydi. XVI. asırda ise bu güç, dünya'nın geri kalan bütün devletlerinin toplamının gücünün üzerindeydi. Bu safhadan birden batılaşma safhasına geçmek kolay bir iş değildi. Japonya bunu yaptı. Çünkü tarih boyunca XIX. asrın sonlarına kadar hiçbir devirde güçlü bir devlet olmamıştı, hiçbir devirde adalarından dışarı çıkmamıştı, hiçbir devirde zaferler kazanamamıştı. Türk teşkilat ve medeniyetinin Köhneleştiği, hatta zararlı hale getirdiği XIX. asrında bile, Türk Medeniyeti'nin, Batı'ya üstün olduğuna samimî şekilde inanan aydınlar az değildi. Çünkü onlar, o ana değil, geçmiş asırlara bakıyorlardı. O anı gelip geçici farz ediyorlardı.

Atatürk mucizesinin birinci hususiyeti, her şeyin Türk milleti tarafından, kendi yararlarına yapılmasıdır. Atatürk, meselâ ittihatçı arkadaşları gibi, şu veya bu başarıyı, şu veya bu zaferi, şu veya bu inkılâbı asla ve kat'a şahsına mal etmemiştir. TBMM'de Kâbeleştirdiği bir millî irade namına, o iradenin bir hadimi ve bir ferdi olarak icraat yapmıştır. Bu büyüklük, gerçekçilik, akıllılık, milleti büyülemiş ve Atatürk'ü aziz kılmıştır.

Mucize'nin ikinci hususiyeti, Türkiye milletine verdiği vasıflardır. Atatürk şöyle davranabilirdi: Evet, her şeyi millet istediği için, onun gücü iradesi ile onun yararına yapıyorum. Türk milleti bu inkılâplara muhtaçtır. Portekiz, İsveç, Japon bilmem ne milleti gibi Türk milleti de yükselmeye layıktır.

Atatürk, Türk milletini hiçbir milletle mukayese edemeyecek derecede sevmiş ve esirgemmiştir. Onun için "Türk'üm" diyebilenin ötesine bir mutluluk tasavvur haricidir."Bir Türk, bin düşmana bedeldir".Bu hususta büyük bir literatür gösterilebilir. Türk tarihine fevkalade eğilmiş ve milli tarih şuuru verebilmek için büyük çabalar harcamıştır. Tabiatıyla Osmanlı İmparatorluğunu tasfiye etmek mevkiinde olan bir liderdir. Osmanlı Devletine ve Toplumuna fazla eğilmeyi inkılâbın ateşli yıllarında doğru bulmamıştır. Kendisinden önceki devreyi inkâr mecburiyetinde kalmıştır. Bunu telâfi edebilmek için, Orta Asya Türk tarihinin zengin varlığına eğilmiştir.

Atatürk, bu milli şuuru, büyük millet olma şuurunu verebilmiştir. Millet, madde eksikliğini az hissedecek, belki duymayacak veya aldırmayacak derecede duygulanmıştır.

Yazar fikirlerinin yanlış anlaşılmaması, için bir küçük açıklama ile şu şekilde devam ediyor; Bununla Atatürk Devrinde maddi hiçbir şey yapılmadı, demek istemiyorum. Çok şey yapılabilmiştir. Tabii 1950'den bu yana yapılanlarla mukayese edilirse bunlar epey mütevazı iktisadi hamlelerdir. Ama bir ölçüde büyük başarı kazanılmış, herhalde 1938'de 1923 Türkiye'si ile çok farklı bir maddi tablo ortaya çıkabilmiştir.

Yazar 1938'den sonrasını kayıp olarak görmekte, 12 yılı (İnönü) başarısız diye nitilemektedir. 1950'de gerçek demokrasinin buyruğunu söyleyen yazar Adnan Menderes'i bütün Türk tarihinin büyük devlet adamlarından biri olarak görmektedir.

Yazara göre Adnan Menderes'in en belirgin başarısı refah sloganını Türkiye'ye getirmesidir. Bunu başarıyla uygulayan Menderes iktisadi konularda muazzam ufuklar açabilmiştir. Yazara göre Menderes'in en büyük hatası eğitim ve kültür kalkınmasına, iktisadi kalkınma derecesinde önem vermemesidir. Yazar bu yanlışın sonucunu da kendi bakış açısından şu şekilde görmektedir;

“Başboş, milli şuur bakımından olduğu gibi yetenek ve ihtisas bakımından da iyi yetişmemiş bir nesil ortaya çıkmıştır.”

Yazar bu devri bu şekilde özetledikten sonra Atatürk ile ilgili bir tehlikeye dikkat çekiyor: “Bütün bunlara rağmen Atatürk sevgisinin zayıfladığı ve daha da zayıflayacağına dair ciddi emanet mevcuttur.” Yazar ardından bu tehlikenin nedenlerini kendi bakış açısından şu şekilde özetliyor: Bunun hayli bir sebebi vardır. Atatürk, mesela Fâlih Rıfkı'nın Çankaya'sında ele aldığı gibi “İnsan Atatürk” şeklinde takdim edilememiştir. Düşmanı denize döken, İzmir'i istirdat eden, Cumhuriyet'i kuran, milletini çok seven ve ona çok hizmet eden bir büyük Türk olarak değil, Türklüğü yaratan, kendisinden başka hiçbir Türk büyüğü bulunmayan bir varlık, bir tabu olarak lanse edilmek istenmiştir. Nesillere, onun sayesinde yaşadığı telkin edilmeye gidilmiştir. Aşırı uçlar, bu, sevgi yerine şüphe ve umursamazlık doğuran Atatürkçülük siyasetinden faydalanmışlardır. Atatürk ilk merhalede sola mal edinmek istenmiş, bu gayeyle kitaplar yazılıp okutulmuş, sonra aşırı sol tarafından da, aşırı sağ tarafından da tamamen inkâr edilmiştir. 1960'dan sonra ortaya çıkan Atatürk heykellerini resmî t örenlerle karşılamak gibi kimin, ne zaman, nerede icat ettiğini bilmediğim son derece gülünç ve ayıp şeyler, her sokak başını Atatürk heykel, büstü ve resmi ile donatmak, Türk'lerin başka büyük adamlar yetiştiremediği ve Atatürk'ün yalnız cumhuriyet tarihinde değil, bütün Türk tarihinde “tek adam” olduğu zannını verecek tarzda hareketler, gerçek ve samimî Atatürk sevgisini son derecede dumura uğratmıştır. Atatürk, heykel ve tabu olmaktan öteye bir mana ifade etmemeye başlamıştır. Hızla tarih gerçeklerine oturtulmuş, milletini çok seven, tamamen milliyetçi, fakat asla yaratıcı ve tabu olmayan, büyük adam ve büyük insan Atatürk'e dönülemezse Atatürk sevgisi tamamen silinecektir.

Yazar Cumhuriyetin 50. yılını olumlu olarak, güzel duygularla değerlendiriyor. Ama bu olumlu tablonun devamı için iki konunun çok önemli olduğunun da altını şu şekilde çiziyor.

Şu anda Cumhuriyet'in 50. yıldönümündeyiz. Cumhuriyetin 50 yıllık tablosu, şerefli bir tablodur, asla utanılacak bir tablo değildir. Bunun için rakamların belagati kâfidir. 1923, 1938, 1950, 1960, 1965, 1971 rakamları alt alta geldiğinde takdirde, sanıldığından çok fazla şeyler yapıldığı ortaya çıkar. Bazı sektörlerde 1923'ten bu yana istihsal 100 misli artmıştır. Türkiye'nin geleceğinin çok parlak olduğu, bu tablo ile de anlaşılabilir. Yalnız 1970 Türkiye'si, madde bakımından, 1965 Türkiye'sinin bir misline erişebilmiştir. Bu tabloyu çok ötelere götürebilmek için, iki şart elzem ve kâfidir: Komünizmi, Türkiye'yi içinden çökeltecek bir tehlike hâlimden çıkartıp tecrit etmek ve demokrasiden, millî irade ve millî idareden başka hiçbir yola sapmamak. Bunun aksi de mümkün değildir. Ne komünizm Türkiye'ye yerleşebilir, ne de millet haklarını şu veya bu şahıs veya zümreye verir. Yalnız bu hususta ciddî tedbirler alınmazsa, her iki niyet için de çalışanlar güçlenebilir, teşebbüslere girişebilir. Millet, hakkını, varlığını savunmak mevkiine düşebilir. İç savaş olur. Türkiye 1939 öncesi İspanya'sının hâline gelebilir, Vietnamlaşır. Yoksa milletin haklarını elinden alabilecek hiç bir iç ve dış kuvvet mutasavver değildir. Böyle düşünenlerin sonu hüsrandır ve başarıları çok geçici, sonları felâket olur.

Yazar yazısına son bir genel değerlendirme ve gelecek vizyonu tahmini ile şu şekilde son veriyor:

“Cumhuriyet devri, Türkiye tarihinde, ancak Kanunî Sultan Süleyman'ın saltanat devresi kadar bir müddettir. Yani sanıldığı gibi kısa bir devre değildir. Türk tarihi de 2200 yıllıktır. Türkiye devletinin geçmişi 900 yıldan ibarettir. Onun için, sanki tarih çağlarının sonunda bulunuyormuşuz gibi bir duygunun esiri olmak gerçek değildir. Arz” dediğimiz seyyarenin daha milyarlarca yıl hayatı vardır. Milyarlarca yıl sonra kâinatın büyük bir kısmı da fethedilecektir.”

1974 Ağustos Sayı: 8 Sayfa: 12 – 18 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Naciye Sultan ve Enver Paşa

Enver Paşa ve Hanım Sultanlardan Naciye Sultan'ın hayatını birlikte ele alan bu makale yazarın en çok tenkit edildiği ittihatçılar tarafından tehdit edildiği ve gürültü koparan makalesidir denilebilir. Her ne kadar başlıkta Naciye Sultan'ın adı geçiyorsa da makale daha çok Enver Paşa'nın hayatını ve siyasi – fikri yapısını tahlil etmeyi amaçlamaktadır. Makale yazarına göre Enver Paşa'nın Turancı olmasının asıl sebebi ailesinin İstanbul'a gelmeden önce Moldova, Kırım ve Anapa (Çerkezistan) da yerleşmesi

ve Enver Paşa'nın yetiştiği dönemde dahi bu üç coğrafi yerin tamamının Rus işgali altında olmasıdır.

Yazar Osmanlı İmparatorluğunu batıran fikrin ve siyesi hareketin ittihatçılık ve ittihatçılar olduğunu değişik makalelerinde defalarca yazmıştır. Fakat bu makalede İmparatorluğu batıranın tek başına Enver Paşa olduğunu, kendisinin diktatör olduğunu ve 37 yaşında imparatorluğu bir çırpıda batırdığını ileri sürmektedir. Yine iktidara giden yolda kendi emriyle birkaç siyasi cinayeti işlettirdiği de ileri sürülüyor.

En büyük ve affedilemeyen hatalarından birinin de orduyu siyasetin tam içine oturtması ve haksız bir biçimde binlerce subay ve memuru emekliye sevk etmesidir. Yazar ayrıca Enver Paşa'nın 1. dünya savaşında ölen 1 milyon Türkün kanından da mesul olduğunu söylüyor.

Enver Paşa ve Naciye Sultan'ın evliliklerinden doğan evlatlarının da ele alındığı makalede, Naciye Sultan'ın Enver Paşa' nın kardeşinden olan çocuğu da yazıda unutulmamıştır.

Makalenin son bölümünde Atatürk'ün Enver Paşa ile olan düşmanlığı ve ilişkileri anlatılıyor. Yazar Enver Paşa ve Atatürk'ü karşılaştırarak benzeyen yönlerinin benzemeyenlerden çok daha fazla olduğu işleniyor. Benzeyen yönleri olarak her ikisinin de III. Orduda yetişmeleri, ikisinin de Namık Kemal, Mehmet Emin ve Ziya Gökalp hayranı olmaları ve her ikisinin de dış Türklere büyük sempati duymalarıdır.

İkilinin ilk ve en büyük ayrılığı Enver'in orduyu siyasete alet etmesidir. Her ne kadar gençlik yıllarında Atatürk'te bir müddet ittihatçıların içinde bulundursa da 30 yaşına gelmeden ileri görüşlülüğü ve bu durumun nelere mal olabileceğini tahmin etmesi nedeniyle bu partiden ayrılmıştır. (İttihat ve Terakki)

Makalenin en can alıcı yerlerinden biri de bu son kısımdaki şok bir soru başlayan ve cevap ile devam eden bölüm. Yazar "İmparatorluğun istikbaline Enver yerine Mustafa Kemal hâkim olsaydı ne olurdu?" Bu soruyu soran yazarın acaba Naciye Sultan ile evlenmek isteyen adaylardan birinin de Atatürk'ün olduğunu düşünerek ve Enver Paşa'nın da yükselmesinin en büyük nedeni olarak Damatlık vasfının görerek mi soruyor veya bir anlık Naciye Sultanla Mustafa Kemal evlenselerdi diye mi düşünüyor? Ardından bugünkü Türkiye'nin manzarası bambaşka olurdu. İmparatorluğun birçok ülkeleri bugün sınırlarımız içinde kahrıldı. Türkiye savaşlarda mahvolmaz, sanayileşme dönemine çok daha erken girerdi diye de cevap veriyor.

1974 Eylül Sayı: 9 Sayfa 34 – 39

1897 Türk Yunan Savaşı I

Makale Midhat Sertoğlu tarafından yazılmış. 1897 Türk Yunan savaşını ve bazı oldubittilerle Girit'in nasıl elimizden çıktığını irdeliyor. Yazar Kıbrıs ve Girit'in tarihte hiçbir zaman Yunanlı olmadığını da üstüne basa basa tekrarlıyor. Ana başlıklar şunlar: Bir takım oldubittiler, Yunanlının Girit'te hiçbir hakkı yoktur, Rus parmağı, Savaşın başlaması ve iki tarafın askeri durumu, Elli altı saat süren kabine toplantısı.

Temmuz – Ağustos 1974 Kıbrıs Barış Harekâtının hemen ardından Eylül sayısında yazının yayınlanması derginin içeriğinde gündemin önemini ve milli dış politikaya dergi ve yazar kadrosunun yakın ilgi göstermesi yönüyle dikkate değer. Konu başlığının hemen yanında iri puntolarla italik ve süslü harf formatında aynen şunlar yazılmış; “Bugün Kıbrıs meselesinde tatbik edilen Yunan taktiği, Girit meselesindeki Yunan taktiğine ibret verici derecede benzemektedir. Kıbrıs da, Girit de tarihte hiçbir zaman Yunan anavatan toprağı olmamıştır. Makale kamuoyu oluşturmaya veya kamuoyunda canlı ve tartışılan bir programla ilgilenerak aktüelliği hedef almış olabilir. Makalenin ikinci bölümü Ekim ayındaki sayıda 34–41 sayfalar arasında yayınlanmış. 2. bölümün başlıkları ise şöyle; Yunanistan'ın husumeti, Savaş ve neticesi, Deniz harekâtı, Yunanlılar kaçıyor, Mütareke ve barış, Batılılar Yunanistan'ı tutuyor, Girit'in akıbeti.

1974 Ekim Sayı: 10 Sayfa 17 – 19 Yazan: Yılmaz ÖZTUNA

Nihad Sami Banarlı

Makale yazarı bu yazıyı 1974'ün ağustos ayında vefat eden Nihat Sami Banarlı'nın anısına yazmış. Başlığın hemen üstünde iki sıra halinde “Türk Edebiyatı Tarihinin En Büyük Mütehasısı” şeklinde iki satırlık büyük puntolu yazı dikkat çekiyor. Makale yazarın soy kütüğünden yola çıkarak kısa bir biyografisini vererek başlıyor. Nihat Sami'nin inkişafındaki en önemli iki şahsiyetin Yahya Kemal ile Fuat Köprülü olduğu vurgulanıyor. Fuat Köprülü'nün Türk Edebiyatı Tarihi sahasında yetiştirdiği en değerli talebesi olduğundan bahsediliyor. Ardından çalıştığı Gazete ve Dergiler anlatılıyor. Hayat Tarih Mecmuası'na da yazarın eser yolladığını fakat makale yazarının itirafı ile Büyük Timur'u tahkir eden bir makalesinin yayınlanamayıp kendisine iadesinden dolayı Hayat Tarih Mecmuası'na yazı göndermeyi kestiği açıklanıyor. Bu çapta bir adamın Türk Eğitim ve Kültür siyasetinde dominant bir rol oynayamamasının suçunun yazar dönemin siyasi,

sosyo – ekonomik yapısına bağıyor. Yazar Nihat Sami'nin yazdığı eserlerden bahisle 1940'tan beri liseler için hayli edebiyat kitabı yazdığını fakat ve maalesef Talim ve Terbiye'nin çizdiği sınırlar içinde kalmaya mecbur olduğunu ileri sürüyor. Yazara göre Nihat Sami Banarlı'nın büyük eseri Resimli Türk Edebiyatı Tarihi dir. Batılı bir tarzda ve oldukça hacimli olan bu eser Türk Edebiyat Tarihi'nin başlangıçtan, yazıldığı zamana kadar olan kısmını en ciddi şekilde ve bilimsel olarak ele lana yegâne eserdir. Nihat Sami Banarlı'nın Yahya Kemal'e olan hizmet ve Büyük şairin vefatından sonra da Yahya Kemal Enstitüsünü kurup onunla ilgili eserlerine ve çalışmalarına devam ettiği Yahya Kemal'e olan sevgi ve sadakatının sınırsız olduğu ele alınıyor. Yazar böyle bir şahsiyetin vefatının ardından TRT'nin birkaç kelimeyle bahsettiği eleştirisini yöneltiyor. Ertesi gün ölen bir genç gazetecinin biyografisinin bile bütün tafsilatıyla verildiğini söylüyor. Bu haksız uygulamanın ardında ise yazar göre Nihat Sami'nin temsil ettiği taviz vermez milliyetçi zihniyetin ve TRT'nin bu zihniyetin karşısında olması yatmaktadır. Ardından Hürriyet gazetesinde yazarın yıllarca hizmet ettiği, Sedat Simavi'nin dostu olduğu yine aynı grubun Yenigün gazetesinde yazdığını bütün bunlara rağmen Hürriyet'te vefat ile ilgili tek satır yazı çıkmadığından bahsediliyor.

Son kısımda ise dönemin basın yayın ve medya zihniyetine ait şu değerlendirme yapılıyor. Değerleri solcu ve solcu olmayan diye kesin çizgiyle ikiye ayıran zihniyet yıkılmadıkça, Türkiye iflah olmayacaktır. Bütün maddi ve manevi nimetlerin solcuya tahsis edildiği bir düzen, mutlaka değiştirilmesi icap eden bir düzendir.

1974 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 4 – 7 Yazan: Yılmaz Öztuna

Zamanı Değildir

Makale yazar tarafından Kanuni'nin halasının oğlu olan Gazi Balı Paşa'ya gönderdiği "Hatt-ı Hümayun"un transkriptinden yola çıkılarak yazılmış. Yazar Hatt-ı Hümayun'un önemli kısımlarını (yarım sayfa kadar) yeri geldikçe yorumlayarak yazısını sürdürüyor. Yazının temel düşüncesi Osmanlı Devlet teşkilatındaki makam ve mevkilerin Kanuni Genişleme (Yükselme) dönemlerinde sadece ehline ve liyakatli kimselere ve o da meşakkatle verildiğidir. Yazar bu düşüncesini desteklemek için bırakın Osmanlı Tarihinin, Türk Tarihinin en önemli Amirali Barbaros Hayrettin Paşa gibi Avrupalıların ve Avrupa bürokrasisinin Cezayir Sultanı diye bahsettiği kişiye dahi sadece Beylerbeyi yani Paşa dendiğini, Kanuninin en yakın devlet adamı ve komutanı kabul edilen, sadrazamlardan Kanuni için daha kıymetli bulunan Hızır Reis'e bile verilmeyen Vezirlik (Mareşallik)

rütbesinin Cebre Deniz Zaferinin şanlı komutanı Piyale Paşaya da aynı şekilde büyük başarılarına rağmen verilmediğini misal olarak gösteriyor. Kanuni hala oğlunun 18 kale fethedip, Mohaç'ta kendinden sonra savaşın kazanılmasındaki en önemli isim olmasının tarafından takdir ve tebrik edildiğini, devlete önemli hizmetleri bulunduğunu ama vezirlik payesinin çok önemli ve zor elde edilen bir paye olduğunu, kendisine bu payeyi vermesinin şimdilik erken olduğunu, Devlet geleneğine ve Devlet ricalinin yükselme basamaklarına uygun olarak bir müddet daha çalışması gerektiğini nazik bir şekilde bildiriyor.

1974 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 37 – 47 Yazan: İhsan Ilgar

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı

Yazar Kıbrıs'ın tarihinden kısaca bahsederek Osmanlıların adayı neden ve kimlerden aldığına ışık tutuyor. Yazının alt başlıkları şunlar; Kıbrıs'ta Türkler, Zürih ve Londra Antlaşmaları ve sonrası, Son olaylar ve askeri harekât, 20–22 Temmuz Gelişen Olaylar, 14 Ağustos, 15 Ağustos, 16 Ağustos. Dönemin en önemli dış politika olayı olan Kıbrıs Barış Harekâtını birkaç ay gecikmeyle de olsa ele alan fotoğraflarla süslü, savaşı doğru ve yerinde bulan, destekleyen bir yazı.

1975 Ocak Sayı:1 Sayfa: 4 – 12 Yazan: Yılmaz Öztuna

Talat Paşa

Yazar başlığın üstünde iri harflerle “Üç İttihatçı Liderin En Zekisi” şeklinde bir cümle yazmayı uygun görmüş. Diğer iki İttihat ve Terakki ileri geleniyle yaptığı kişilik karşılaştırmalarında Talat Paşa'nın en belirgin ve farklı özelliğinin zeka olduğunu ileri sürüyor. Paşanın zekiliğini birkaç defa vurguluyor. Zeki olamasa idi ittihat ve terakki gibi bir partinin başına Enver ve Cemal'e rağmen geçmesi olamazdı diyor. Yazının başlangıcında Talat Paşa'nın kısa bir biyografisi verilmiş. Ardından muhaliflerinin hakkındaki “Çingene”dir iddiasını yazar değişik noktalardan hareketle kesin bir şekilde Çingenelerle bir ilgisi olmadığını ispat ediyor. Paşanın en önemli özelliklerinden birinin de particilik daha doğru bir ifade ile siyasi hizipçilik olduğunu kendi partili taraftarlarını hak etmeseler bile çok yüksek makamlara getirdiğini fakat kendilerinden olmayanı “diğer” olarak değerlendirip cezalandırdığını söylüyor. 33. dereceden mason olduğunu, Balkan Savaşı sırasında izlediği yanlış siyasetin Osmanlı Ordusunu siyasi açıdan böldüğünü ve pahalıya mal olduğunu da belirtiyor. Parlak zekâsının yanında tahsilinin Rüştîye (Askeri)

düzeyinde olduğunu, İttihat ve Terakkiciler içinde bile tahsilinin düşük kaldığını, en cahillerinden bir olduğunu da kaydediyor. Küçük yaşta babasının vefatı nedeni ile ailesinin geçiminin üzerine kaldığını ve hayatı iyi öğrendiğini, fakat Askeri Rüştiye'den öğretmenini dövdüğü için atıldığını bununda karakterinin tahlilinde önemli bir husus olduğunu söylüyor. Partizanlığının devleti yıkılışa götürdüğünü, Koca Osmanlı İmparatorluğunu 10 yıllık yönetimi sırasında mahvettiğini iddia ediyor.

Osmanlı Türk devlet geleneğinde en azından Paşalık yapmadan Sadrazam olan tek kişi olarak ta dikkat çekiyor. Talat Paşa'nın zekâsının da yardımıyla iktidarının son yıllarında II. Abdülhamit'i ve politikalarını daha iyi bir şekilde anladığını fakat işin işten geçtiğini vurguluyor. Atatürk'ün de Enver Paşa ile karşılıklı düşman olmalarına rağmen, Cemal'i sevdiğinden, Talat'ın aleyhinde de tek kelime söylememeye dikkat ettiğinden bahsediyor. En beğenilen yönlerinden birinin de ateşli ve samimi bir Türk Milliyetçisi olduğunun ve Ermeni komitecilerce Berlin'de öldürülmesinin unutulmaması gerektiğini söylüyor. Fakat bu hazin sonunun kendisinin sağlıklı değerlendirmesini ve hakkında ciddi kritik yapılmasını da engellediğini belirtiyor. Almanya'yı çok seven Alman ekolünden bir siyasi tercihe sahip olduğunu da belirtiyor. Yazının sonunda yazar ittihatçılara ait koskoca Osmanlı İmparatorluğunu ne kadar kolayca ve hızlı bir şekilde batırdılar hipotezini şu satırlarla tekrarlayarak yazısını noktalıyor.

“Talat Paşa, Adriyatik'ten Hint Okyanusu arasında devraldığı ve II. Abdülhamit'in 30 yıl muhafaza ettiği İmparatorluğu 10 yılda yıkan eylemci bir partinin birinci adamı olarak tarihe geçecektir.

Yazının alt başlıkları şunlar; Korkunç Bir Partizan, Cahil Fakat Zeki, İhtilalci Bir Kâtip Yardımcısı, Aydın İstibdadı – Cahil İstibdadı.

1975 Şubat Sayı:2 Sayfa: 4 – 6 Yazan: Yılmaz Öztuna

Osmanlılarda Devlet Arşivi

Yazar Başbakanlık Osmanlı Arşivinin dünyanın en büyük arşivlerinden biri olduğunu söyleyerek yazısına başlıyor. Başta Başbakanlık arşivi olmak üzere Türkiye arşivlerinde milyarlarca yaprak tarihi vesika bulunduğunu bildiriyor. Bu zenginliğin en önemli nedeni de Osmanlı Türklerinin yazılı kâğıda karşı gösterdikleri dikkat ve sevginin sonucudur.

Osmanlılarda devlet vesikalarının ya yaprak olarak yada ciltlenerek (defter şeklinde) muhafaza edildiğini, defterlerinde yıllara göre sıralanarak evrak mahzenlerinde

saklandığını yazıyor. Osmanlılarda Devlet Arşivinin başlıca üç kısma ayrıldığını; 1)Topkapı'daki Padişah arşivi, 2)Paşakapısı'ndaki Sadaret (Başbakanlık) arşivi, 3)Defterhane (Büyük Arşiv) kaydediyor. Arşive hazine denmesinin bile ne derece değer verildiğini göstermeye kâfi olduğunu söylüyor. Arşivlerden yararlanmanın yazılı kurallara bağlı olduğunu, sözlü olarak bir tek padişahın arşivden yararlanabildiğini, sadrazamın bile ferman yazmak sureti ile ancak arşivden faydalanabildiğini belirtiyor. Arşiv (Büyük) Nişancının denetiminde ve bu nedenle sonradan Divan'a üye oluyor. Yazara göre arşivlerde bulunan vesikaların çeşitçe çok olduğunu belirtip başlıcaları şunlardır. "İradele, mühimme defterleri, mufassal defterleri, ayrıca mufassal defterlerinin ayrıntıları ve genişliği nedeniyle Padişah, Sadrazam ve diğer önemli devlet görevlileri için kâtiplerce hazırlanan özet niteliğindeki Mücmel defterler vardı.

Arşiv vesikaları kesin bir şekilde ve çok sıkı korunurdu. Divan kâtipleri tarafından vesikaların çalınması, saklanması ve tahrip edilmesinin cezası idamdı. Bu yüzden 1590 yılında 3 divan kâtibi idam edilmiş, bundan haberi olup da ihbar etmeyen 6 kâtibin de elleri kesilip devlet hizmetinden çıkarılmışlardı diye yazı sona eriyor.

1975 Şubat Sayı:2 Sayfa: Derleyen: Ayda Düz

Haile Selasiye

Derginin güncel konulara gösterdiği ilgiye dair güzel örneklerden biri de bu yazı. 12 Eylül 1974'te tahttan indirilen Haile Selasiye'nin (Devrik Habeşistan İmparatoru) hayatı ve Etiyopya'nın kısa bir tarihi, imparatorun tahtan düşürülmesiyle son bulan çalkantılı dönemin ayrıntılı olarak ele alınışı anlatılıyor. Alt başlıklar şunlar; Yeni bir çağ, Düşman işgali, Restorasyon, Ayaklanmadan ihtilale.

"Yirmi yıl önce ölseydi sabık imparator genç kuşakların ilham kaynağı idi, Atatürk olarak anılırdı, Fakat şimdi nefret edilen bir rejimin sembolü olarak görülmektedir."

şeklindeki bir değerlendirme ile yazı son buluyor.

1975 Mart Sayı: 3 Sayfa: Yazan: Yılmaz Öztuna

Baltacı ve Katerina

Yazar konuya Prut savaşının sebepleri ile başlayarak giriyor. Ardından savaşın gelişmesini ele alıyor. Gerçekten de Deli Petro'nun fena yakalandığını, Sadrazamın çok

avantajlı olduğunu, ordu mevcutları ve topografik açıdan çok rahatlıkla (140 bine 60 bin) söylüyor. Fakat Yeniçerilerin disiplinsizliği Osmanlı ordusunun gevşekliği nedeni ile yapılan hücumların çok net bir zaferi engellediğini söylüyor. Ardından Baltacı hakkındaki rüşvet iddiaları ile Katerina ili ilgili iddiaların iftira ve sadrazamı karalamak isteyenlerin ileri sürdükleri yalanlar olduğunu irdeliyor. Esasen Katerina ile ilgili hususun bazı maceracıların konuyla ilgili birtakım hayallerinin bir sonucu olduğunu, maalesef bu hayallerin bazı tarih kitaplarında da talihsiz bir şekilde geçtiğini kaydediyor. İki tarafın ordusunda savaşa katılan asker ve komutanların anlatımlarından ve değişik kayıt ve tarihlerden bugün artık olayın kesinlikle böyle olmadığı anlaşıldığı ile olay neticeleniyor. Son değerlendirmesinde Baltacının en önemli suçlarının ordu Reis-ül Küttabı Ömer Efendi ile Sadaret Mektupçusu Osman Ağa'nın Katerina'nın topladığı rüşvetin tesiri ile sadrazamı kandırmaları ve küçük menfaatler karşılığında kolayca Çar'ın ve ordusunun yenilmesidir diyor.

1975 Mayıs Sayı: 5 Röportajı hazırlayan: Yılmaz Öztuna

1964 Kıbrıs Bombardımanı

Hareketi yöneten şimdiki hava kuvvetleri komutanı Orgeneral Emin Alpkaya anlatıyor. Röportajın asıl üstünde durduğu “1964 Kıbrıs Bombardımanı” olmakla birlikte 1967 harekâtı ve 1974 harekâtı da kısa bir şekilde, o dönemde de faal bir şekilde kilit makamlarda olan dönemin hava kuvvetleri komutanı tarafından askeri yönü ağırlıklı olarak masaya yatırılıyor. Röportajda Hava Kuvvetleri Komutanımıza şu dokuz adet soru yöneltiliyor:

- Önce Türk Hava Kuvvetlerinin 11 yıl önceki organizasyonunun ana çizgilerini öğrenebilir miyiz?
- Kıbrıs bombardımanının hazırlık cephesi nasıl olacak?
- Bombardıman olayı nasıl gerçekleşti?
- Kaç uçak taarruza katıldı?
- Bombardımanın gayesi nedir?
- Siz bizzat uçtunuz mu?
- 1964 harekâtı hakkında netice bakımından bir değerlendirme mümkün mü?
- 1967 harekâtı nasıl oldu?
- 1974 harekâtı hakkında birkaç cümle sarf eder misiniz?

Hüseyin Hüsameddin Yaşar

Yazar Osmanlı Devletinin son döneminde yetişen tarihçilerimizden Hüseyin Hüsameddin'in milliyetçilik yönüne vurgu yaparak yazıya başlıyor. Başlığın hemen üstünde “Az Tanınan Büyük Milliyetçi” diye bu yön vurgulanmış.

Yarın tarihçiler açısından en tanınan eserinin Avrasya Tarihi olduğu vurgulanıyor. Bu eserin şehir tarihçiliğimizin başlangıcı (ilk örneği) kabul edildiğini belirtiyor.

Yazara göre Hüseyin Hüsameddin'in en önemli yönlerinden biri “Devşirme müessesesi ve Celâli isyanları ile ilgili çalışmaları, Osmanlı Tarihinin en büyük haksızlığını, devletin en önemli makamlarının Türkten gayri kimselerin, devşirmelerin eline geçmesine bulan görüşün en önemli taraflarından biri yazara göre Hüseyin Hüsameddin'dir. İyi bir eğitimi aldıktan sonra Hüseyin Hüsameddin özellikle Şeriyye sicilleri ile gezdiği yerlerdeki önemli tarihi vesikaları inleyip kendi ifadesiyle ömrünün büyük kısmını Türk Tarihi ile ilgili çalışmalara adanmıştır. Elde ettiği tecrübe ve bulgulara göre kanaatine Celâli isyanlarının ana sebebi Türk – Devşirme mücadelesidir.

Yazar Hüseyin Hüsameddin'in Amasya Tarihinin 3. cildinde Tımar ve zeametlerin Devşirme teşkilatından yetişip önemli mevkilere gelen kişilere, Türk olmayanlara veriliyordu. Türk vezir yoktu. En çok Türklere Beylerbeyi veya Defterdarlık ve Nişancılık gibi alt makamlardan emekli oluyorlardı. Devşirmeler Hristiyan akrabalarını da süratle alt derecedeki görevlere getiriyorlar bu da eski unsur Türkleri çileden çıkarıyordu. Gayri Müslimler halka zulmediyor, Türklere reâya muamelesi yapıyordu. Hüseyin Hüsameddin'ne göre Osmanlı devlete başkaldıran bir avuç asi diye nitelemekle beraber sorunun asıl kaynağına inilmediğini ve isyanların asıl nedenleri üzerinde durulmadığını veya nedenlerin yeterince anlaşılmadığını kaydediyor. Hüseyin Hüsameddin'in tespitine göre Celâlilerin maksatları iki şeyden ibaretti; Birincisi o zaman devlet mektebi demek olan Enderun'a Türklerin de kabulü, ikincisi, Türk olmayanlar derecesinde Türklerin de devletin yüksek mevkilerine getirilmelerini sağlamaktı.

Yazının son bölümünde Hüseyin Hüsameddin'in Amasya tarihini (12. cildinden) sadece 4 cildinin basıldığını ve daha birçok eseri olduğunu isimlerini verip açıklayarak yazıyı noktalıyor.

Bekleyiş... Bitmeyen Bekleyiş

Yazıda genel olarak Azerbaycan'ın İstiklâl Mücadelesinden sahneler anlatılıyor. Başlığın hemen altında “Çırpınırdı Karadeniz” türküsü verilmiş. Yazar her halde okuyucunun önce türküyü okuması için bunu düşünmüş. Yazar Azerbaycan İstiklâl Mücadelesini anlatmaya 31 Mart 1918 tarihinden başlamış. Yazda sırasıyla, Cumhuriyet öncesi gelişmeler, katliamların yankıları, Azerbaycan Milli Savaşı, İstanbul'daki gelişmeler, Bükü'nün Türklerin eline geçmesi, Milli Şura olağanüstü toplanıyor, Azerbaycan Millet Meclisi, Osmanlı Ordusunun çekilmesinden sonraki durum, Azerbaycan Cumhuriyetinin tanınması, Zor günler, Rusların korkunç oyunu, Komünist propagandası ve katliamı, başlıkları kullanılmış. Yazı 28 Mayıs 1920 de çıkan bir isyan ve ardından Kızıl birliklerin 17.000 Gence'liyi katledişlerinin anlatılması ile sor buluyor. Gence katliamını anlatan yazar yine en baştaki gibi anlatımını usta bir 12 mısralık çok güzel bir ağıtla bitiriyor.

Yazının son sayfasında sağ sütunun sağ paragrafında yazar vermek istediği mesajı güzel bir şekilde şöyle veriyor; “Günümüze gelelim... Dış Türkler'in tarihini, kültürünü, folklorunu, kaçımız ne derce biliriz? Atatürk'ün kurduğu geniş imkânlarla sahip Tarih ve Dil Kurumlarında bu konuda kaç eser vardır? Dil Kurumunun dilde özleşme gayretlerini dış Türkler endişeyle takip etmekte, Rusların yıllardır, yapmak istediğini onlar yapıyorlar demektedirler. “Bağımızı nasıl koparırlar” diye içleri yanmaktadır.

Bu mesajın ardından yazar kısaca Cemal Gürsel'in gayretiyle kurulan “Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü” ne değinerek bu değerli kurumun bugün yarın tasfiye edileceğinden ve bu kurumun yayın organı “Türk Kültürü”nün çoktan sustuğundan bahsediyor.

Yazar 45. sayfanın sol alt bölümünde de Azeri Türkleri'nin Atatürk Sevgisine ve 1967 yılında Başbakan Demirel'le beraber Rusya ya ziyarete giden heyetin Bakü'den Sumgayt'a giderken, Azerilerin yaptığı sevinç gösterilerinden ve Türk Heyete gösterilen çok sıcak ilgiden de bahsediyor.

Tarihte Türk İngiliz İlişkileri

Her ne kadar yazının başlığında Tarihte şeklinde yazılmışsa da yazar iki ülke arasındaki ilişkileri yakın dönemde inceliyor. Makalenin ilk paragrafında İngilizlerin aslında Türkleri hiç sevmediği ve Türkiye'nin dünya haritasından silinmesi için açıkça gayret ettiklerinden bahsediliyor. Yazar gelip geçen tüm Türk Hükümetlerinin de maalesef İngiliz politikasının iç yüzünü göremediğini ve onları bir dost olarak kabullendiğini iddia ediyor. Fakat İngiliz politikasını, Türk halkının çok iyi görüp sezdiğini yazan yazar, Türkçede bu sezginin hatırası olarak herhangi bir işte ikiye bölünmüş bir davranış görüldüğünde “Bu işte İngiliz parmağı var” dendiğini de buna delil olarak gösteriyor.

Yazı ilişkileri I. Cihan Harbi'nden itibaren ele almaya başlıyor. Asî Arapların da yardımıyla İngilizlerin, Osmanlı imparatorluğunu parçaladığı tespitini yapıyor. Ardından yazarın önemli İngiliz devlet adamlarının kendi ağızlarından Türkiye'yi ve Türkleri nasıl gördükleri ve bu Milletin Tarihten silinmesi gerektiğini nasıl anlattıklarını bizlere naklediyor. Özellikle İngiliz Başbakanlarının konuşmaları delil olarak ortaya konuluyor. Ardından Kurtuluş Savaşı'ndaki İngiliz parmağı inceleniyor. Milli mücadeleyi boğmak için İngilizlerin izlediği politika kısaca şu şekilde özetleniyor. İngilizler öncelikle Türkü Türke kırdırmak için “Kuva-yı İnzibatiye” aracılığıyla teşebbüslerde bulunuyorlar. Ardından müteaddit defalar Atatürk'ü suikastla ortadan kaldırmaya çalışıyorlar. Buda olmayınca son çare olarak dinlenmiş Yunan ordusuna her imkânlarıyla destek vererek Türkiye'yi işgal ettiriyorlar.

Zaferin Türlerce kazanılmasının ardından ise dönemin İngiliz Başbakanının Türkiye'ye savaş açmak için bayağı uğraştığından bahsederek bu İngiliz teşebbüsünün İngiliz kabinesinden döndüğünü, zira yapılan askeri hesaplamalara göre Türkiye'nin işgali için 3 milyon İngiliz askerin bir araya getirilmesi gerektiğini vurguluyor.

Yazar harpten sonra İsmet İnönü'nün söylediği şu sözlerin çok manidar olduğunu vurguluyor. “Kurtuluş Savaşı esnasında İngilizlere karşı yapılmıştır. Savaşı da barışı da onlarla yaptık.”

Yazar Şeyh Sait İsyanı'nın da İngilizlerin kışkırtması ile çıktığını hatırlatıyor. Yazısının son bölümlerini “Kıbrıs'ta İngiliz Siyasetine ayırıyor. Yazar adada yeşeren Enosis düşüncesinin İngiltere'yi çok güç durumda bıraktığından ve İngiliz yönetimine karşı yapılan bu hareketlerin eninde sonunda adadaki İngiltere yönetimi ve adadaki İngiliz üslerini ortadan kaldıracağını tahmin eden İngiltere'nin yine çok akıllıca bir politikayı

uygulamaya koyduğunu naklediyor. Adada, İngiliz yönetimine yönelen Rum kaynaklı şiddet olaylarının mahirane bir şekilde Türklere doğru kanalize edilerek adadaki iki toplumun kanlı bir çatışmaya doğru itildiğine dikkat çekiyor. Türk ve Yunan tarafının yıllar süren bu mücadelesinin ardından havadaki tozlar yatıştığında yine kazanan tarafın İngilizler olduğunu ve İngiliz üslerinin adada kalıcı hale geldiğini hatırlatıyor.

1970'lerden itibaren Türkiye'nin uyanmaya başladığını düşünen yazar, bu düşüncesini de Türkiye'de yaşanan Sanayi hamlelerine bağlıyor. Böyle bir durumun ise İngiltere tarafından kabul edilemeyeceğini, çünkü Türk Sanayisi güçlenirse Ortadoğu pazarının İngilizleri elinden Türklerin eline geçeceğini vurgulayan yazar, o yıllarda Almanya'ya giden Türklerin ülkemize ciddi miktarlarda milyarlarca mark gönderdiğini ve bununla da Türkiye'nin Sanayi tesisleri kurmayı düşündüğünü vurguluyor. İngiltere bu birikimi sanayi yerine başka yerlerde harcatmayı planladı. Yunan ve Türk devletlerini birbirine karşı kışkırtarak, paralarını silah almak için harcattı. Fakat bununla da yetinmedi. ABD'nin de Türkiye'ye yaptığı silah yardımını da kesmek gerekiyordu. 1974'ten sonra İngiltere ABD'nin yaptığı bu silah yardımını kestirmenin de bir formülünü buldu. ABD'ye Kıbrıs Barış Harekâtı nedeni ile Türkiye'ye askeri ambargo uygulattı. Yazar bu noktada zaten ABD'nin bir dış politikasından tam manasıyla baş edilemeyeceğini ifade ediyor. Hatta ABD Londra'dan yönetilir diye yazıyor. Bu düşüncelerini ispatlamak için Yazar dönemin İngiliz dış işleri bakanı Calaghan'ın Viyana'ya giden Türk diplomatlarına söylediği şu sözleri de delil olarak gösteriyor. "İnşallah bir gün bize muhtaç olmazsınız." Maalesef İngiliz dualarının kabul olduğunun ve silah ambargosunu delemeyen Türkiye'nin maalesef İngiltere'den silah almak zorunda kaldığını vurguluyor.

Yazının son paragrafında yazar NATO ve CENTO adındaki kuruluşların İngiliz icadı olduğunu ve bu kuruluşların kim ne derse desin İngiliz milletini korumak için kurulduğu iddiası ile bitiriyor. Tüm yazının özetini ise son iki kısa cümleyle şöyle veriyor: "İngilizler akıllı millettir. Dünyayı İngiliz parmağı idare eder."

Derginin altına bir yıldız ile not düşülmüş. "Bu yazıdaki görüşler yazara aittir."

1975 Eylül Sayı: 9 Sayfa: 34 – 40 Yazan: Oğuz Alpözen

Sahillerimizdeki Batıklar

Yazıda 1958 yılından başlayarak Türkiye'de yapılan sualtı arkeoloji araştırmalarının 1971 yılına kadar izlediği seyri ayrıntılarıyla ele alınmış. Bir kısmına yazarın da katıldığı bu araştırmalarda ele geçirilen eserlerinde ayrıntılı olarak verildiği

yazıda şu başlıklar yer alıyor; Çeşitli Batıklar, İlk Araştırmalar, İki Kişilik Denizaltı, Sonar Çalışmaları, Bakır Yüklü Gemi, 50 metreye Dalıyoruz, Tabaklar, Kandiller, Türk Batıkları.

Yazar yazının şöyle bitiriyor. “Bütün bunlar göstermektedir ki ülkemiz su altındaki arkeolojik eserler bakımından dünyanın en zengin ülkesidir.”

Yazar başlangıçta yaklaşık yarım sayfa kadar 500 uygarlık, Akdeniz ve dünya gemicilik tarihinden bahsediyor. Antik dönem, deniz ticareti ve yolları hakkında kısaca bilgi vererek, gemilerin batış nedenleri üzerinde duruyor ve ardından ülkemizde konuyla ilgili yapılan araştırmalara geçiyor.

1975 Eylül Sayı: 9 Sayfa: 57 – 63 Yazan: Osman Öndeş

XX. Yüzyılda Libya

Yazar ilk paragrafta Libya ile Türkler arasında olan sıcak ilişkilerin yazının yazıldığı günlerde dahi devam ettiği tespiti ile yazısına başlıyor. İki ülke ve halkın arasında çok güçlü sevgi bağı olduğunu vurguluyor. Ardından İtalya’nın ele geçirmek için yaptığı hazırlıkları anlatmaya geçiyor. Yazının bölüm başlıkları; Osmanlı Yönetimi Aldanıyor, Almanya Arabulucu, Şartlar İtalya Lehine Gelişiyor, İtalya’nın verdiği Ültimatom, Libya Savaşı, Barış Teşebbüsleri, 1945’te 12 Ada Türkiye’ye Teklif Ediliyor, I. Dünya Savaşı ve Sonrası, Kral Yunanistan’a İltica Ediyor. Yazının son iki sayfasında ise yazar II. Dünya Savaşından itibaren Libya’yı anlatıyor. 1955–1956 da bağımsız olduktan sonra Libya’nın Kralı olarak İdris Sünusi’yi görüyoruz. Fakat kral 1 Eylül 1969 da bir askeri darbe ile devrilir. Devrimi yapanlar arasındaki en etkili isim Albay Muammer Kaddafi’dır. Devrim sırasında Kral İdris Türkiye’dedir. Bilindiği üzere Kaddafi’de Türk Harp Akademilerinde eğitim görmüş genç bir subaydır. Yazar bu beklenmedik darbenin özellikle Mısır’ı çok üzdüğünü çünkü Mısır’ın ABD ile anlaşarak Libya’nın başına geçmek üzere Abdülaziz Salhi’yi yetiştirdiğini vurguluyor. Bu zaten Mısır’ın Libya’daki adamı olduğunu ve Kahire Harp Akademisinde özel olarak bu iş için yetiştirildiğini vurguluyor. Bu proje başarılı olsaydı diyor yazar Libya’nın zengin Petrolleri ABD ve Mısır’ın havuzlarını dolduracaktı. Bugün (1975’te) Libya ihtilali yapan “Komuta Konseyi”nin idaresindedir. 12 kişilik komuta konseyinin başkanı Muammer Kaddafi’dır diyerek yazı bitiyor. Fakat yazıyı okuyanların beyinlerinde şu mesaj yankılanıyor. “Bugün Libya Kaddafi’nin emin ellerindedir. Kaddafi de bizim bahçenin çocuğudur.”

1975 Eylül Sayı: 9 Sayfa: 72 – 80 Yazar: İhsan Ilgar

Bir Asır Boyunca Ermeni Meselesi

Derginin büyük ihtimalle okuyuculardan gelen soru ve istekleri de göz önüne alarak ve kamuoyunda meselenin güncelliğinin teşvikiyle “Ermeni meselesine” bir dizi şeklinde eğildiğini görüyoruz. Yakın tarih konusunda önemli bir kişi olan İhsan Ilgar gayet güzel bir dizi hazırlamış. Okuyucuyu sıkmamak için bu dizinin Eylül, Ekim ve Kasım 1975 sayılarında da üçe bölünerek verildiğini görüyoruz. Eylül sayısında iki yazının birinci bölümü (72 – 80) dokuz sayfa sürüyor. Alt başlıklar şunlar; On Altıncı Madde, Rus Müdahalesi, Pek Çok Kan Dökmek Gerekir, Sason Ayaklanması, Ermeni Propagandası, Akıllıca bir Tahlil, Komitelerin Protestosu, İstanbul’da Kanlı Çatışmalar, Bombalı Tecavüzler, Hem Suçlu Hem Güçlü, Kasap Mal Derdinde, İngilizlerin Gösterdiği Yakınlık, Dr. Astırcıyan’ın Yazdıkları, Ermeniler Devletin Başına Gaileler Çıkaracak, Kubbelerde Ele Geçirilenler.

1975 Ekim ayındaki 2. Bölüm 65 – 71. (yedi) sayfalar arasında. Bu bölümün alt başlıkları şunlar; Ermeni Mebusunun İstekleri, Van Kana Bulanıyor, Milletler Hapishanesi, Ermenilerin Büyük Kampanyası, Akıl Almaz Mezalim, Başkan Wilson, Güneybatı Kafkas Hükümeti, Ermeniler Şımarıyor, Bir Tek Türk Kalmayacak, Karabekir Paşa’nın bulduğu Çare: Yeşil Ordu.

Dizinin son ve üçüncü bölümü Kasım ayında 78 ve 86. sayfalar arasında çıkmış. Dokuz sayfalık bu son bölümün başlıkları da şöyle; Ermeni Seferberliği, Türk Taarruzu Başlıyor, Güney Anadolu’da Ermeni Hareketleri, Türk Bayrağı İnmeli, Bayrak Çekiliyor, Adana’daki Mücadele, Bu Vatan Benimdir, Sıra Urfa’da, Antep’in İşgali, Mülazım Şahin’in Birliği, Gelin Süngüleyin, Ya Ermenistan Ya Mezaristan, Rusya’dakileri kurtarın.

Yazar bu son bölümde Güney ve Doğu Anadolu’daki Ermeni Hareketlerini ve bu bölgede Ermenilerle yapılan mücadeleyi gözler önüne sermiş.

Yazı dizisinin en ilgi çeken kısmı ise 3. bölümün son başlığı altında kalan en son kısım. Bu kısımda yazar “Türk tarihinin acı bir sayfasını özetlediğimiz bu olaylarda Ermeni Kanından birkaç misli fazla Türk kanı akıtılmıştır. Bugün hala büyük bir kin dalgası dış ülkelerde bulunan Ermeniler tarafından sürdürülmekte, bu davanın yaşatılmasında şahsi çıkarlar yönünden herhalde yarar ummaktadırlar. Son olarak ABD’deki siyasi görevlilerimize yapılan saldırı, Fransa’da dikilen abide insanlık için yüz kızartıcı bir olaydır.

Oysa bizim bugün yurdumuzda bulunan Ermeni vatandaşlarımız hayatlarından memnundur. Ticaret ve Sanat hayatlarına güven içinde devam etmekte, bu çeşit yayın ve saldırılardan da rahatsız olmakta, üzüntü duymaktadırlar.

Bizim özellikle ABD ve Fransa da yerleşmiş olan Ermenilere bir tavsiyemiz olacak. Eğer güçleri yeterse Sovyet boyunduruğu altında bulunan Ermeni kardeşlerini kurtarmaya çalışsınlar. Biz her acı, felaket ve hıyanetin üstünden kolayca sünger geçirip, unutmalarını bilen bir yüreğe sahip milletiz.

1975 Kasım Sayı: 11 Sayfa: 8 – 14 Yazan: Yılmaz Öztuna

Osmanlı Sarayında Cariyeler

Osmanlı Tarihinin halk tarafından en çok merak edilen hatta Batı Dünyasında da merakla takip edilen konulardan birinin bu sayıda ele alındığını görüyoruz. 1975 kasımındaki bu sayıda Yılmaz Öztuna, Osmanogullarının 13. y.y.'dan başlayarak yaptığı evliliklerden konuya giriş yapıyor. Ardından 14. y.y. evlilikleri anlatılıyor. 15. y.y. kısaca geçilip 16. y.y.'dan itibaren konunun daha da zenginleşip derinleştiğini görüyoruz. 17. y.y.'dan itibaren ise Valideler dönemi diyebileceğimiz (Kösem ve Hadice Turhan) bir dönem geliyor. Validelerin ve zevcelerin Osmanlı Sarayında siyasi bir otorite kazandıklarını ve devlet işlerine müdahale ettikleri vurgulanıyor. Ancak 1730 (18. y.y.)'dan sonra ise padişahların Kafkasyalılarla evlendikleri, genellikle Çerkez, Gürcü, Abaza cariyelerin eş olarak seçildiği vurgulanıyor. İlk sayfası haremın kısa bir tarihçesi gibi olan yazı bundan sonra sorular şeklinde hazırlanmış şu alt başlıklarla devam ediyor. Niçin Cariyelerle Evlendiler, Devlet Taksim Kabul Etmez, Cariyeler Padişah Eşi Olmaya Nasıl Hazırlanırdı, Sarayda kaç Cariye Vardı.

Yılmaz Öztuna yazının satır aralarında Osmanlı Devletinin bu kadar uzun ömürlü ve güçlü olmasının hanedanın bu kadar uzun sürmesinin iki nedeni olarak şu tespitleri yapıyor. “Kanuni gibi bir Cihangir’in Vezir-i Azâmları Damat İbrahim ve Damat Rüstem Paşalar, biri bir yabancı diplomata, ikincisi bir devlet memuruna konuştukları meselede salahiyyetin, padişapta değil hükümetin başı sıfatıyla kendilerinde bulunduğunu söyleyebilmişlerdir. Bu çağını aşan anlayış Türkiye İmparatorluğunu devamlı ve büyük kılmıştır. Osmanlı saltanatının emsalsizliğinde bunun gibi bir düzine sır gizlidir.

Padişah zevceleri ve çocukları başlığı altında dizinin 2. yazısı Aralık sayısında 4 – 11. sayfalarda tekrar karşımıza çıkıyor. Bu ikinci bölümde Yılmaz Öztuna şu başlıkları kullanıyor.

İmparatoriçe ve kraliçeler, 1,5 milyon lira aylık, dul kalan padişah zevceleri, Sultan(Prenses) Sarayları, Evlilik Münasebetleri, Hafize Haseki Sultan, 125 milyonluk mücevher, Hafta geçmez ki Sultan Mustafa'm için gözyaşı dökmeyeyim, Muhteşem Dul, Bir Vefakârlık Örneği, Son bölüm çok dikkat çekiyor.

1977 Aralık Sayı:12 Sayfa: 22–29 Yazan: Günvar Otmanbölük
“Boğazlar Üzerindeki Kâbus”

Yazar bu uzun inceleme-araştırma yazısını üç sayıda yayınlatabilmiş, ilki 1977 Aralık sayısının 22–29 sayfalarında, ikincisi 1978 Ocak sayısının 50–57 sayfalarında üçüncü ve sonuncusu ise 1978 Şubat sayısının 26–33 sayfalarında yayınlanmış. Toplam 24 sayfa tutan bu bir hayli uzun yazının ilk kısmında yer alan alt başlıklar sırasıyla şunlar: İmtiyazlar, Karadeniz afif ve masum bir bakiredir, Mondros'tan Lozan'a, Rus siyaseti, Lozan hükümleri ve Montreux Andlaşması, Müşterek savunma, İtalya'ya yapılan teklif, Boğazlarda üs talebi, Değişen tavır.

Yazar ilk kısma başlarken, öncelikle boğazların küçük bir tanımını yapıyor ve bu tanıma bağlı olarak, boğazlarla hangi devletlerin ilgisi bulunduğunu kısaca şöyle anlatıyor: “İki kıtayı birbirine bağlayan, siyasi, iktisadi ve stratejik noktalardan fevkalade önem taşıyan İstanbul ve Çanakkale boğazları. Tarih boyunca pek çok devletin ilgisini çekmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle, Kurtuluş Savaşı'mızın zafere ulaştırılması arasındaki inkıta devresi hariç, beş buçuk asırdan beri Türk hâkimiyeti altında bulunan boğazlar, kuzey komşumuz Rusya'nın devamlı tehdidine maruz kalmış, İngiltere ve Fransa hükümetleri bu sulara ticari, hatta siyasi kazanç elde etme mücadelesini sürdürmüşlerdir. Diğer Karadeniz, Akdeniz ve Avrupa devletleri yanında Japonya ve ABD bile boğazların vaat ettiği nimetlerden pay alabilme çekişmesine ortak olmuşlardır.”

Yazar bu girişten sonra Türklerin, İstanbul ve boğazları nasıl ele geçirdiğini ve Karadeniz'in nasıl bir Türk gölü haline getirildiğini tarihsel sürece bağlı kalarak kısaca anlatıyor. Yazar ardından konuyu yakın tarihe getirerek “Mondros'tan, Lozan'a “yan başlığını atıyor ve bu tarihten itibaren konuyu daha derinlikli olarak okuyucusuna takdim ediyor.

Yazar Mondros'ta birinci maddenin boğazlarla ilgili olduğuna dikkat çekerek maddeyi okuyucusuna şöyle sunuyor: “İstanbul ve Çanakkale boğazlarının askeri işgalini ve buralardan serbestçe geçişi hükme bağlıyordu”. Sevr antlaşması ise diyor yazar: “Boğazların savaş ve barış zamanlarında bütün devletlerin ticaret ve harp gemilerine, hatta

uçaklarına açık bulundurulmasının boğazların kontrol ve idaresinin - geniş yetkili olarak - “Boğazlar Komisyonuna” bırakılmasını şart koşuyordu. Ayrıca boğazlar sahilleri silahtan arındırılıyor, ancak İngiltere, Fransa ve İtalya buralarda müştereken asker bulundurabilme haklarını mahfuz tutuyorlardı”.

Yazar Lozan Konferansı’nda Boğazlar meselesinin ne kadar önemli bir konu olduğunu okuyucusuna şu şekilde, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon’un ağzından sunuyor: “ Boğazlar, sadece muhalif olan devletleri ilgilendiren bir konu değildir. Bütün dünyayı ilgilendiren bir konudur. Bu itibarlı konferansın en zor meselesidir”.

Yazar ardından Lozan’daki Türk, İngiliz, Rus görüşlerini karşılıklı olarak inceliyor:

İngiltere, boğazların her türlü gemi ve uçaklara açık bulundurulmasını, sahillerde tahkimat yapılmamasını, boğazların yönetiminin uluslar arası bir komisyonca yapılmasını savunuyordu.

Sovyet Rusya, Komünist idare, Karadeniz’de sahili bulunan devletlerin güvenliği için, Boğazların harp gemilerine mutlak surette kapalı tutulmasına ve Türkiye’nin Boğazlar sahillerini tahkim etmesine taraftardı.

Türkiye ise İngiltere ve Rusya arasında, ortalama bir sisteme dayanmaktaydı. Buna göre ticaret gemilerinin geçişi serbest bırakılacak, harp gemilerinin geçişi kısıtlanacak, sahillerin kısmen askerden arındırılmasına razı olunacak, buna mukabil Boğazlar mıntıkasının güvenliği hususunda, diğer devletlerce garanti verilecekti.

Yazar ardından Montrö Konferansı’nda tarafların fikir değiştirdiklerini ve bunun nedenlerin okuyucusuna şu şekilde sunuyor:

“Bu konferansta, İngiliz ve Rusların tavır değiştirdiklerini görüyoruz. İngiltere Lozan Konferans sırasında, Karadeniz’deki Rus donanmasına önem vermediğinden, Boğazların bütün harp gemilerine açık tutulması tezini savunmuştu. Şimdi bu devletin sıcak denizlere inmesinden endişeliydi. Rusya ise Boğazlardan harp gemilerinin geçişi meselesinde, Karadeniz’de sahili bulunan devletlerle, bulunmayan devletler arasında fark gözetilmesini istemekteydi”.

Yazar, ardından Sovyet Rusya’nın değişen ama ısrarcı Boğazlar politikasını, bu politikanın zaman zaman konjüktürel değişimler göstermekle beraber sürekli aktif olarak Boğazların hâkimiyetini ele geçirmek olduğunu şu önemli merhale ve hamlelerle anlatıyor: — Sovyet Rusya’nın Almanya ile olan yakınlığını kullanarak Ekim 1939’da Stalin’in ağzından, Stalin-Molotov (Sovyet Dışişleri Bakanı) ve Ribbentrop (Alman Dışişleri Bakanı) görüşmesinde, Türk -İngiliz-Fransız ittifakına temasla “Montrö’den beri

Rusya'dan ayrılmış bulunan Türkiye dayacağı hak etti" diyerek Türkiye'yi tehdit etmesi.

— Sovyet tehdidine karşılık, Türkiye'nin, Fransa ve İngiltere ile Ankara Paktı'nı yapması ve bu iki ülkenin desteğini yanına çekmesi.

— Almanya'nın Boğazlar konusunda tam desteğini alamayan Sovyetlerin, İtalya'ya yanaşmaları ve 1940 Haziranında İtalya'ya Karadeniz'de Rus nüfuzunun tanınmasına karşılık Rusya'nın Akdeniz'de İtalyan nüfuzunu tanıyacağını ilan etmeleri.

— Temmuz 1940'ta Stalin'in İngiliz Büyükelçisine " Karadeniz'de sahili bulunan devletlerin Boğazların kontrolüne katılmasının tabii ve şart olduğunu bildirmesi.

— Almanya'nın, Rusya'nın isteklerini göz önünde bulundurarak Almanya-Rusya-İtalya ve Türkiye ile bir pakt imzalanması ve bu paktta Rusya'ya Karadeniz'de ve Boğazlarda serbest hareket etme imkânının sağlanması projesi (12-13 Kasım 1940'ta Molotof-Ribbentrop görüşmeleri).

— 25 Kasım 1940'ta Molotof'un Almanya'nın Moskova Büyükelçisini çağırması ve Dörtlü Pakta şu şekilde rıza gösterileceğini açıklaması:

"Boğazlarda uzun vadeli bir kira ile Sovyet Kara Kuvvetleri ve hafif deniz kuvvetleri için üsler kurulmalıdır. Türkiye eğer Almanya, İtalya ve Rusya arasında tesisi düşünülen pakta katılmaya yanaşırsa, toprak bütünlüğü ve istiklâli garanti edilecektir, katılmazsa, bu üç devlet Türkiye hakkında icap eden diplomatik ve askeri tedbirleri almak ve uygulamakta müştereken hareket edeceklerdir."

— Hitler'in Aralık 1940'ta Boğazlarla ilgili Sovyet teklifini, İtalya'yı da bilgilendirerek reddetmesi.

— Almanya'nın 18 Haziran 1941 'de Türkiye ile bir dostluk antlaşması imzalaması ve Türkiye'nin Fransa ve İngiltere ile olan ittifakına saygısı olduğunu belirtmesi.

— Yeni müttefik İngiltere ve Sovyet Rusya'nın, Türkiye'ye dostluk notası sunmaları ve Boğazlar konusunda Sovyetlerin ani fikir değişikliği.

— 19 Ocak 1942'de Sovyetlerin, Ankara Büyükelçisinin Türkiye'ye tarafsız kaldığı için resmen teşekkür ve takdirlerini sunmaları.

— 28 Kasım—2 Aralık 1943 tarihleri arasındaki Tahran Üç Büyükler Konferansı'nda Stalin'in Boğazlar konusunu gündeme aldirmaya teşebbüs etmesi fakat Roosevelt ve Churchill tarafından bu isteğin engellenmesi.

— 4 -11 Şubat 1943 tarihleri arasındaki Yalta Konferansı'nda Stalin'in Boğazlarla ilgili konuşması:

"Montreux Antlaşması" zamanın şartlarına ve Sovyet menfaatlerine ters düşmektedir. Bu antlaşma Rus-İngiliz münasebetlerinin kötü bir devresinde imzalanmış ve

Japonya'nın, Rusya'dan daha fazla söz sahibi olması gibi garip bir durum yaratmıştır. Şu halde yeni baştan gözden geçirilmeli ve Türkiye'nin meşru haklarını zedelemeyecek, ancak Rus menfaatlerini de dikkate alacak bir çözüm yolu bulunmalıdır. Amerika ve İngiltere, herhalde müttefiklerinin Karadeniz'de boğulup kalmasına ve Türkiye'nin elini daima boğazında hissetmesine rıza göstermeyeceklerdir.”

Amerika ve İngiltere'nin, Sovyetlerin bu çıkışına karşı tavırları:

“Amerika Cumhurbaşkanı Roosevelt, Rusya'nın sıcak denizlerdeki bir limana serbestçe girmesine taraftar bulunmakla birlikte, milletlerarası geçitlerde askeri tahkimat yapılmasından hoşlanmadığını beyan etmiş; İngiltere Başbakanı Churchill ise Montreaux, Antlaşmasına yeni bir şekil vermeye rıza göstereceklerini ifade etmekle yetinmişti.” Sonunda, Stalin'in teklifi üzerine, üç devletin dışişleri bakanları seviyesinde bir toplantı yapılması ve Türkiye'nin de bu toplantıdan haberdar edilmesi kararlaştırıldı. Ayrıca, Türkiye'nin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünün garanti edileceği bildirilecekti.

Sovyet basın — yayınının 2. Dünya Savaşı sırasında Türkiye'nin tutumunu şiddetle ve insafsızca eleştirmesi ve bu işi uzun süreli bir kampanya haline getirmeleri.

17 Aralık 1925 tarihli Türk Sovyet Saldırmazlık Antlaşması'nın Sovyetlerce Kasım 1945'te tek taraflı olarak feshedilmesi.

Sovyet Dışişleri Bakanı Molotof un Türkiye'nin Moskova Büyükelçisini çağırarak bazı isteklerde bulunması.

“Boğazlar Sovyetler Birliği'nin tabii kapısıdır. Türkiye bu önemli geçitleri tek başına müdafaaya kadir değildir. Öyleyse, Boğazlar mıntıkasında Sovyetlere üsler verilmeli ve bir müşterek müdafaa organizasyonu yapılmalıydı. Ayrıca, 1921 yılında çizilmiş olan Türk Sovyet sınırı Kars, Ardahan ve havalisinin Rusya'ya terk edilmesi suretiyle yeni baştan düzenlenmeliydi.”

12 Haziran 1945 'te Sovyet Ankara Büyükelçisi'nin yeni bir dostluk antlaşması için boğazlarda Rusya'ya üsler verilmesini istemesi ve Kars, Ardahan ve Artvin'in Rusya'ya bırakılmasını tekrar istemesi.

Potsdam Konferansı'nda (17 Temmuz 1945) Stalin'in Kars, Ardahan'ın Rusya'ya ilhakını ve Boğazlarda Sovyetlere üs verilmesini istemesi.

Amerika ve İngiltere'nin Türkiye'nin durumunu da dikkate alarak boğazlar konusunda şu görüşleri bildirmeleri:

”Bütün devletlerin ticaret gemilerine açık bulundurulması gereken İstanbul ve Çanakkale Boğazları, sadece Karadeniz'de sahili olan devletlerin harp gemilerine açık tutulmalıydı. Diğer devletlere ait harp gemileri ise, yapılacak antlaşmalara göre ancak barış

zamanlarında, muayyen bir tonilatoyu aşmamak ve Karadeniz devletlerinin muvafakatini almak kaydıyla Boğazlardan geçebilmeliydiler.”

Sovyetlerin Türkiye’de bir psikolojik harekât düzenlemeleri basın yayın ve aydınlar arasında Boğazlar ve Kuzey Doğu Anadolu üzerindeki Sovyet isteklerinin makul ve mantıklı olduğunu Türkiye’deki uzantıları basın — yayın aracılığıyla harekete geçirmeleri ve geniş çapta lehlerine propaganda yaptırımları.

— Türk gençliğinin Rus yanlısı yayın basının 4 Aralık 1945 günü Tan ve Yeni Dünya gazetesi tesislerini, Gün, Görüşler mecmuaları ve ASC kitapevini tahrip etmesi.

— 8 Aralık 1945’te Türkiye’deki olaylarla ilgili olarak hükümetimize Sovyetlerin nota vermesi. Notada “ olayın Sovyetlere karşı düşmanca bir mahiyet taşıdığını, bu kabil kışkırtmalara aldırış etmemelerin in düşünülemeyeceğini ve bahis konusu hareketten dolayı sorumluluğun Türk hükümetine ait olacağını bildirmesi.”

— 7 Ağustos 1946 tarihli Sovyet Dışişleri Bakanlığı Notası’nın Türk hükümetine verilmesi. Bu notada Montrö rejiminin Karadeniz devletlerinin güvenlik ve menfaatleri aleyhine işlediği ileri sürülüyor ve savaş sırasında Mihver devletlerine ait gemileri geçirmekle, ayrıca Montrö hükümlerini bu surette ihlâl ettiğimiz iddia olunuyordu. Ayrıca notada Boğazlar rejimine ait Sovyet teklifleri şöyle sıralanıyordu:

- 1-) Boğazlar, bütün devletlerin ticaret gemilerinin geçişine daima açık olmalıdır.
- 2-) Boğazlar, Karadeniz devletlerinin harp gemilerinin geçişine daima açık olmalıdır.
- 3-) Karadeniz’de sahili bulunmayan devletlere ait hap gemilerinin Boğazlardan geçmesi hususi surette öngörülecek haller müstesna yasaktır.
- 4-) Karadeniz’e girmek ve Karadeniz’den çıkmak için tabii su yolu olan Boğazlarla ilgili rejimin kurulması, Türkiye’nin ve Karadeniz’de sahili bulunan diğer devletlerin salâhiyeti dâhilinde olmalıdır.
- 5-) Boğazlarda ticari trafiğin serbestliğini ve Boğazlar güvenliğini temin için, en fazla alakadar ve bunu icraya en fazla kadir olmaları sıfatıyla, Türkiye ve Sovyetler Birliği, Boğazların Karadeniz’de sahili bulunan devletler aleyhine diğer devletler tarafından kullanılmasının önüne geçmek için, bunların müdafaasını müşterek vasıtalarıyla temin ederler.

— Türkiye’nin 7 Ağustos 1946 tarihli Sovyet Notası’na cevabı: “Türkiye, Sovyet Notası’ndaki beş maddeden ilk üçünü Amerika’nın tezine uygun olduğu ve makul görüldüğünü söyleyerek kabul diğer ikisinin ise uygulamasının Türkiye açısından mümkün olmadığını ileri sürerek reddetti.

— 24 Eylül 1946 tarihli İkinci Sovyet Notası’nın Türkiye’ye verilmesi. Bu notanın da en

önemli kısmı Sovyetlerin, Türkiye’den “ Boğazların müşterek olar müdafaasını talep etmesiydi.

— Türkiye’nin 2. Sovyet notasını da kendi toprak bütünlüğüne ve siyasi egemenliğine aykırı bulduğu gerekçesiyle reddetmesi mamafih Türkiye’nin Montrö göz önünde tutularak, Boğazlar Rejiminin tadili hakkındaki muhtemel bir konferansa hazır olduğunun Sovyetlere bildirilmesi.

Yazar bu şekilde Sovyet Rusya’nın Boğazlar politikasını ayrıntılı olarak okuyucusuna sunduktan sonra son olarak bu zorlu mücadelenin siyasi ve askeri sonuçlarına “ Türkiye ve NATO “ yan başlık altında şu şekilde değinerek bu yazısını noktalıyor:

Sovyet Rusya’nın 1945 ve 1946 yıllarındaki bu davranışları, Batı dünyasının gözlerini Türkiye üzerine çevirmişti. Kızıl emperyalizmin Boğazlar üzerinde hak ve yetki sahibi olması, şüphesiz demokrasi ile idare olunan memleketler için de çok ciddi tehlikelere yol açabilirdi. Bu bakımdan Rus tahrikleri karşısında Türkiye’nin tutumu hassasiyetle takip edildi. Hatta bizi destekleyici hareketler görüldü. Bunların en önemlisi, Nisan 1946’da, büyük bir Amerikan filosunun İstanbul’u ziyaret ediydi. Filoda, Japonya’nın teslim antlaşmasının içinde imzalandığı meşhur Missouri zırhlısı da vardı. Gemide bulunan Amerikan Büyükelçisi, bu ziyaretin iki millet arasındaki samimi dostluğun h nişanesi olduğunu bildirmiş, Rusya ise aynı olayı gösteri diye vasıflandırmıştı.

İkinci Dünya Savaşı’nın bitişi, Birleşmiş Milletlerin kuruluşu ve milletler arasındaki münasebetlerin geliştirilmesi, yine de barış için bir garanti sayılamadı. İşte Rusya, habire Boğazlarda kontrolü ele geçirmeye çalışıyor. Avrupa memleketlerinde komünist partiler aracılığıyla karışıklıklar — çıkartıyor, kısacası gün geçtikçe tehditlerini artırıyordu. Buna karşı, Batı demokrasileri kuvvetli bir cephe teşekkül ettirmek mecburiyetini duydular ve 1949 yılında NATO’yu kurdular.

Türkiye, 1951 yılında NATO üyeleri arasına katıldı. Bu olay Rusya’yı telaşlandırmış ve girişimiyle ilgili müzakereler sırasında bize bir nota bile göndermişlerdi. Tabii, NATO ittifakı içinde olmamızı istemezlerdi. Çünkü bir daha Boğazlar meselesini ortaya sürdüler mi, Türkiye’den başka Batı dünyasını da karşılarına almış olacaktı. Yerli komünistler, neden NATO’dan çıkmamızı isterler? Yakın tarihteki şu Boğazlar kâbusu, işte onların gerçek maksadını bütün açıklığıyla ortaya koymaya yeter sanırız.”

İKİNCİ BÖLÜM

KONU ADLARINA GÖRE HAYAT TARİH MECMUASI DİZİNİ

A

- Abaza Mehmed Paşa Nasıl Öldürüldü? (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1966 (8) 89
- Abbas (Hz. Muhammed'in amcası) 1967 (5) 74
- Abbas Hilmi Paşaya Suikast (Yazan: İhsan Birinci) 1966 (4) 84
- Abbas Hilmi Paşaya yapılan suikastın bilinmeyen içyüzü 1978 (4) 71
- Abbas Paşa 1968 (7) 22
- Abbas Vesim Efendi 1974 (2) 71
- ABD (Bk. Amerika)
- ABD Başkanları 1966 (12) 70
- ABD Başkenti Nnasıl Kuruldu? 1977 (1) 71
- ABD Kongresindeki Kanuni Sultan Süleyman 1966 (7) 33
- ABD'nin Kurulmasına Yardımcı Olan Üç Kadın 1977 (6) 62
- Abdal Musa 1968 (4) 16
- Abdullah, Kral (Bk. Kral Abdullah'ın Hâtıraları)
- Abdurrahman Paşa 1970 (4) 18
- Abdurrahman Paşa Lisesi 1969 (7) 64
- Abdülaziz, Sultan 1965 (7) 33, 1966 (1) 33, 1967 (6) 15, 1967 (10) 15, 1972 (1) 24
- Abdülhak Hâmid'in Ecdâdı (Yazan: Feham Ülgen) 1973 (3) 32, 1973 (4) 18, 1973 (5) 74
- Abdülhak Hâmid'in Hayatı Boyunca Oturduğu Evler (Yazan: Feham Ülgen) 1972 (8) 14, 1972 (9) 66
- Abdülhak Hâmid'in Hayatından Yapraklar (Yazan: Kudret Sinan) 1970 (12) 20
- 1971 (1) 21, 1971(2) 52, 1971 (3) 36, 1971 (4) 64, 1971 (5) 30
- Abdülhak Hâmid'in Tahsil Durumu 1975 (6) 23
- Abdülhamid II 1966 (3) 77, 1966 (8) 77, 1967 (1) 28, 1967(11) 5, 1968(11) 75, 1970 (2) 19, 1970 (5) 32, 1972 (12) ilâve 42, 1974 (7) 87, 1974 (9) 14, 1974 (.4) 10
- Abdülhamid II Siyonistler ve Filistin Meselesi 1981 (8) 69
- Abdülkadir Efendi'nin Hizmetçisi 1971 (3) 64
- Abdülmecid Efendi 1978 (4) 17
- Abdülmecid, Sultan 1965 (7) 29

Abdülmecid I, 1968(10) 47
Abdülmecid, Sultan 1973 (8) 33
Abdülmecid II 1969(12) 5
Abdulmecid Efendi 1965 (10) 10
Abdülmecid Zamanında Türk – Fransız Dostluğu 1976¹(8) 73
Acemi ve Yeniçeri Ocağı (Yazan: Metin And) 1971 (1) 11, 1971 (2) 13
Adalar (İstanbul) 1968 (11) 41
Adalet Kasrı (Yazan: Ord. Prof. Dr. A.Süheyl nver) 1966(11) 30
Adalı Tütüncü ve Bakkal Paşa 1975 (8) 21
Adams, John 1966 (12) 73
Adams, Quincy 1966 (12) 74
Adana 19678 (9) ilâve s. 123
Adana Baskını 1969(10) 71
Adana'dan le Doğru 1972 (5) 22
Adapazarı 1967 (5) ilâve s. 30
Adem Hz. 1967 (3) 84
Adem Dede 1968 (8) 80
Adıyaman 1967 (12) ilave s. 217
dile Sultan 1965 (10) 27
Adolf Hitler'in Uzun Bıçaklar Gecesi 1977 (9), 57(10) 68
Adriyatik'te Panik (Yazan: Osman ndeş) 1969 (8) 80
Aferin Murahhas Efendi 1965 (10) 40
Afgan Türkistanı 1971 (6) 89
Afganistan 1969 (10) 22, 1969 (10) 87, 1976 (1) 84
Afişler 1974 (12) 45
Afrika 1967 (5) 41, 1967 (7) 26, 1967(12) 49, 1974(12) 76
Afrika Hâtıraları (Bk. Birinci Dünya Savaşı'nda Bir Türk Subayının Afrika Hâtıraları)
Afrika'da Türkler 1973 (7) 8
Afrodit 1972 (4) 27
Afşın Bey 1971 (7) 11
Afyon 1967 (12) ilâve s. 193
Ağa Hüseyin Paşa 1971 (7) 46, 1975 (2) 7
Ağağlar 1967 (1) 75
Ağalar Saltanatı (Yazan: Ragıp şevki Yeşim) 1969 (12) 22

Ağam Oruç Cezayir'i Nasıl Fethetti? 1965 (2) 34
Ağrı 1968 (1) ilâve 247
Aharcılık 1967 (9) 36
Ahi Çelebi Camii ve Evliya Çelebi'nin Rüyası (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974(1) 23
Ahkâm-ı Adliye 1965 (10) 42
Ahlâk Zabıtası (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1970 (5) 13
Ahlâk Zabıtasının Tarihçesi (Yazan: İhsan Birinci)1967 (11) 51
Ahlat 1967 (12) ilâve s. 204
Ahlat'tan Geçerken (Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver) 1971 (8) 6
Ahmed III 1968 (6) 8, 1971 (9) 4, 1971 (10) 4, 1971 (11) 22, 1972 (5) 34, 1974 (10) 88
Ahmed Ateş (Yazan: Ekrem Üçyiğit) 1966 (12) 53
Ahmed Cemaleddin Paşa'nın Macerası: (Yazan: Claude Farrère) Çev.: Orhan Yüksel)1971 (4)17, 1971 (5) 62, 1971 (6) 71, 1971 (7) 78
Ahmed Cevdet Paşa 1973 (5) 11
Ahmed Cevdet Paşa'ya Dair (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974 (3) 17
Ahmed Emin Yalman Anlatıyor (Röportaj: Mustafa Baydar) 1972 (2) 29
Ahmed Fehim Efendi: (Yazan: Metin And) 1971 (7) 18, 1971 (8) 10
Ahmed Hamdi Efendi'nin Hindistan Seyahati (Derleyen: Şemseddin Kutlu) 1974 (3) 53
Ahmed Haşim (Yazan: H. Refik Ertuğ) 1973 (6) 7
Ahmed Haşim (Yazın: Ş. Kutlu) 1970 (5) 35
Ahmed Haşim ve Bilinmeyen İki Şiiri 1975 (5) 14
Ahmed Hulûsi Efendi 1968 (9) 12
Ahmed Kamil Paşa 1968 (8) 80
Ahmed Midhat Efendi 1966 (6) 62, 1966 (7) 80, 1967(12) 12, 1970 (9) 27
Ahmed Paşa 1969 (2) 36, 1977 (2) 69
Ahmed Paşa (Küçük Çavuş) 1968 (8) 76
Ahmed Paşa (Papuççu) 1968 (8) 79
Ahmed Paşa'nın İdamı 1977 (4) 26
Ahmed Rasim (Yazan: Şemseddin Kutlu) 1971 (8) 19
Ahmed Rasim'in Avrupa Seyahati (Sadeleştiren: Şemseddin Kutlu) 1974 (5) 38
Ahmed Refik 1970 (3) 5
Ahmed Rıza Bey 1969 (10) 71, 1970 (9) 31

Ahmed Şemseddin Efendi 1969 (10) 7
Ahmed Vefik Paşa 1973 (5) 10
Ahmet Haşim'le Nazım Hikmet aynı ustanın çırakları mı idiler? 1978 (4) 4
Ahulgoş Muhasarası: (Yazan: Adli Eğitir) 1971 (9) 64
Akademi (Türkiye'de İlk) 1970 (4) 16
Akağalar Koğuşu (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1974 (10) 66
Akan Kaan Benimdir (Röp: İhsan Birinci) 1966 (7) 63
Akbıyık Muhiddin Efendi: 1968 (8) 78
Akdik, Kâmil 1971 (7) 35
Akhisar 1967 (5) ilâve s. 31
Akıncı Ocağı 1973 (5) 13
Akıncılar 1968 (4) 19, 1970 (4) 13
Akkâ Destanı 1971 (1) 59
Aksaray (Niğde) 1968 (7) ilâve s. 421
Aksaray Valide ve Ortaköy Camileri, (Yazan: Niyazi Ahmed Banoğlu) 1966 (9) 62
Akşamcılar 1974 (2) 13
Akşemseddin (Yazan: Hasan Özönder) 1974 (6) 29
Akurgal, Ekrem 1970 (2) 31
Al Capone (Yazan: F. Brigneau - Çeviren: Ayda Düz 1972 (5) 84, 1972 (6) 82
Alacahöyük 1968 (5) ilâve 358
Alâeddin Keykubad 1970 (6) 52
Alamandağı Savaşı 1970 (4) 9
Alanya 1967 (6) ilâve 42
Alanya ve Alâeddin Keykubat (Yazan: Tahsin Tunalı) 1970 (6) 52
Alaşehir 1967 (4) ilâve 14
Alâtini Köşkü 1966 (11) 24
Alay ve Merasimler (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1969 (6) 83
Albay Bumedyen'in Bilinmeyen Tarafları 1965 (8) 84
Alemdar Destanı (Anlatan: Alemdar Kapdanı Tevetoğlu Ali Dursun) 1973 (11) 15
Alemdar Mustafa Paşa Olayına Ait Bilinmeyen Bir Vekayinâme (Yazan: Midhat Sertoğlu
1973 (8) 48, 1973(11) 31, 1973 (12) 38, 1974 (1) 82
Alger Hiss davası 1978 (4) 27
Ali Hz. 1966 (11) 81
Ali Çetinkaya - Hitler Görüşmesi (Yazan: Nejat Atsan) 1967(11) 35

Ali Enver 1974 (8) 16
Ali Fuad Cebesoy'u Kaybettik (Yazan: O.Ş.Y.) 1968 (2) 49
Ali İhsan Paşa'nın Bir Mektubu ve Bir Raporu (Yayınlayan: İhsan Ilgar) 1969 (5) 56
Ali Kemal (Yazan: Şemseddin Kutlu) 1970 (9) 17, 1970(10) 15, 1970 (11) 67,
1970(12) 72, 1971 (1) 72, 1971 (2) 69
Ali Kemal 1973 (7) 30
Ali Kemal İstanbul'dan İzmit'e Nasıl Kaçırılmıştı? 1977 (9) 20, (10) 11
Ali Münif Bey'in Hâtıraları (Yazan: Taha Toros) 1969 (8) 4, 1969 (9) 71, 1969 (10) 71,
1969 (11) 62, 1969 (12) 64, 1970 (1) 67
Ali Sami Boyar (Yazan: Bahri S. Noyan) 1970 (5) 21
Ali Suavi'nin Görüşüyle Türkler ve Türklük (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl
Ünver) 1973 (4) 7
Ali Suavi Olayı 1972 (1) ilâve s. 28, 1974 (5) 89
Ali Şamil Paşa 1972 (5) 56
Alişar Höyüğü 1967 (10) ilâve s. 159
Alliance Israilit. 1972 (2) ilâve s. 8
Alman Deniz Kuvvetleri Komutanı Raeder'in Hâtıraları (Çeviren: Osman Öndeş) 1972 (5)
74, 1972 (6) 72
Alman imparatoru İkinci Wilhelm'in Yurdumuzu, Ziyaretleri: (Yazan: Prof, Dr, Bedi
N. Şehsuvaroğlu) 1972 (6) 20, 1972 (7) 80
Alman İmparatoru'nun Ölümü(Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1969 (5) 64
Alman Kolonisi (İstanbul'da)1970 (8) 82
Alman Korsan Kruvazörü Königsberg (Yazan: Erdoğan Şumnu) 1974 (7) 68
Alman Türkolog'u Prof. Babinger'le Bir Konuşma (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1967
(9) 19
Almanlar Nasıl Teslim Oldu? (Çeviren: Gündoğdu Oyrakoğlu) 1969(12) 72
Almanlar ve İtalyanlar 1968 (4) 28
Almanya 1967 (2) 76, 1968 (12) 56
Almanya Avusturya'yı Nasıl İlhak Etmişti? 1974 (7) 4
Almanya'nın Teslimi 1968 (9) 14
Alp-Arsan ve Anadolu 1971 (7) 10
Alphonse Daudet'nin Türkiye'deki Akrabaları (Yazan: Taha Toros) 1969 (3) 34
Alsos Harekâtı (Yazan: D. Baidensperger - Çeviren: Ayda Düz) 1972 (3) 58
Altaylar'da Hun Devri Kültürü (Yazan: Prof. Abdülkadir İnan) 1966 (12) 22

Altı General Başkumandanlık Meydan Savaşı'nı Anlatıyor (Röportaj: Vural Sözer) 1965 (7) 6

Altın Yol 1965 (4) 54

Altıncı Mehmed Vahideddin 1975 (7) 61

Altmış Altı Yıl Evvelki Mizah 1976 (9) 95

Altmış İki Yıl Evvel Türk ve Yunan Donanmaları 1976 (8) 24

Altmış Yedi Yıl Evvelki Siyasi Mizah 1976 (7) 91

Altmış Yıl Önceki Bir Kır Koşusu (Yazan: İhsan Birinci) 1973 (1) 67

Altmış Yıl önceki Türkiye 1969 (5.) sayıdan 1972 (5.) sayıya kadar 1971 (4), 1971 (6) hariç her sayı

Altmış Yıl Önceki Deniz Harp Okulu (Yazan: Emrullah Nutku) 1974 (8) 69

Altmış Yılı Dolan Balkan Harbi'nin Ardından (Yazan: Fehmi Nuza) 1972 (12) 26, 1973 (1) 20, 1973 (2) 61, 1973 (3) 72, 1973 (4) 66

Altıların Muhakemesi 1977 (11) 49

Altunbezer, Tuğrakeş Hakkı 1971 (6) 43

Alwar'daki Ayaklanma 1970 (6) 54

Amadeo Preziosi (Yazan: O. Öndeş) 1973 (2) 38

Amanullah Han'la Beraber: Atatürk'ün Polis Şefi Nureddin Tengüz'den Hâtıralar; 1970 (6) 75

Amasra 1967 (12) ilâve 210

Amasya (Yazan: Orhan Yüksel) 1966 (5) 61, 1968 (3) ilâve s. 293, 1974 (2) 40

Amasya'da Türk Mumyaları (Yazan: Hikmet Takaz) 1970 (9) 88

Amasya'nın Eski Köprüleri (Yazan: Süreyya Baydargil) 1974 (3) 34

Amazon Nehrinde Seyahat 1974 (7) 88

Amazonlar 1978 (3) 43

Amerika (Yüzyıl Önceki) 1967 (10) 26

Amerika Birleşik Devletleri 1972 (6) 90

Amerika Birleşik Devletleri Tarihinden Bir Sayfa (Çeviren: Aydın Dokur) 1970 (2) 62

Amerika'da Bir Resm-i Kabûl 1974 (9) 67

Amerika'da Resmin Gelişmesi (Çeviren: A. Erektiren) 1970 (1) 46

Amerika'yı Aldığımız Zaman 1967 (12) 35

Amerika içi Savaşı'ndan Çizgiler (Çeviren: Betül Özçelik) 1970(12) 62

Amerikan Erkek Koleji (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (6) 46

Amerikan Harp Gemisi (İstanbul'a ilk Gelen) 1969 (6) 4
Amerikan Kız Koleji (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (5) 38
Amerikan Kongresi'ne Türk kolonisinin verdiği muhtıra 1978 (3) 52
Amerikan Medeniyetinde Türklük izleri (Yazan: R. Oğuz Türkkan) 1973 (8) 26
Amerikan Polisinin Kaderi (Çeviren: Osman Öndeş) 1972 (1) 39
Amerikan Vatandaşı La Fayette 1977 (11) 84
Amiral Dönitz'in Birinci Dünya Savaşı Hâtıraları (Çeviren: Metin Canitez) 1966 (1) 5, 1966 (2) 15, 1966 (3) 19, 1966 (4) 64, 1966 (5) 74, 1966 (6) 84
Amiral Raeder'in Hâtıraları 1972 (5) 74, -1972 (6) 72
Amiral Osman Paşa'nın Mektupları (Yazan: Osman Öndeş) 1971 (10) 64, 1971 (11) 77
Ana Tanrıça ve Tapınakları (Yazan: Mehmed İ. Tunay) 1972 (11) 48
Anadolu 1971 (7) 6
Anadolu (Bk. Asya Yolculuğu)
Anadolu (Tarihte Jeopolitik Durumu) 1971 (3) 9
Anadolu İnkılâbı 1972 (4) ilâve 3-36
Anadolu'nun İlk Hac Merkezi 1975 (7) 31
Anadolu'ya Kaçanlar (Yazan: İhsan Aksoley) 1969 (10) 79
Anamur 1968 (2) ilâve 286
Anamur ve Mâmurîye Kalesi 1970 (3) 36
Anatomi (Bk. Tarihi Boyunca Türkiye'de ve Dünyada Teşrih)
Andların Muhteşem Kültürü: İnkalar 1975 (6) 37
Andrea Doria 1969 (9) 80
Angkor Harabeieri (Çeviren: A. Dokur) 1969 (11) 37
Anıt- Kabir 1968 (6) ilâve 406
Anıt Kabirler (Yazan: Edibe Dolu) 1969 (10) 34
Anıtlar (İstanbul'da) 1968 (4) ilâve 343
Ankara 1969 (1) 42, 1969 (5) 84, 1968 (6) ilave 398, 1972 (6) 10
Ankara Hukuk Fakültesi (Yazan: Bilgay Esemeli) 1974 (9) 79
Ankara Hükümeti'nin Pierre Loti'ye Hediyesi 1975 (3) 48
Ankara Meydan Savaşı'nın Dramı 1976 (11) 94
Ankara Savaşı (Yazan: Tahsin Tunali) 1971 (12) 33, 1975 (1) 32
Ankara'da Bir Alman Casusu 1976 (7) 32
Ankara'nın Başkent Oluşu 1976 (10) 27

Ankara'ya Dönüyorum 1970 (1) 78
Antakya 1968 (5) ilâve 371
Antalya 1967 (6) ilâve 33, 1973 (6) 60
Antalya'dan Antakya'ya 1976 (8) 92, (9) 79
Apollon Tapınağı 1968 (9) 67
Arabalar (Saltanat Arabaları) 1965 (9) 61, 1968 (8) 20
Araba ve Arabacılar (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1971 (2) 23
Arabistan 1967 (4) 18, 1974 (5) 10
Arap Devletleri 1967 (8) 21
Araplar 1965 (2) 95, 1974 (3) 39, 1974 (4) 49, 1974 (5) 71
Araplar İstiklalini İlân Ediyor 1970 (9) 53
Arapların ihaneti 1970 (8) 39
Arar, İsmail 1971 (5) 43
Arat, Prof. Rahmeti 1965 (2) 26
Aral, H. Sadeddin 1966 (8) 39
Aral Kütüphanesi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1966 (4) 18
Arel, Ruhi 1974 (7) 37
Arenalar 1967 (6) 63
Arıkan, Saffet 1973 (9 - 10) 111
Arif Hikmet Bey 1970 (4) 4, 1969 (10) 78
Arif Paşa ve Eserleri (Yazan: İhsan Ilgar) 1973 (3) 37
Arjantin 1970 (8) 98, 1971 (12) 88
Arjantin'de Müslümanlar Çoğalıyor (Yazan H.Okday) 1974 (2) 84
Arkadi Vapuru Nasıl Yakalandı (Yazan: Emrullah Nutku) 1972(11) 80
Arkadi Vapurunun Zaptı (Yazan: Bahri S. Noyan). 1970 (1) 20
Arkeoloji (Türkiye'de) 1970 (2) 31
Arkeoloji Çalışmaları 1973 (11) 61
Arkeoloji Müzesi (Röportaj: Orhan Yüksel) 1966; (10) 63, 1966(11) 43
Arkeoloji Müzesi 1974 (4) 36
Arnavutluk 1967 (3) 30
Arnavutluk isyanı 1966 (10) 14
Arnavutluk Tantında Bir Palyaço 1977 (12) 40
Arnold Toynbee 1978 (4) 86
Arseven, C.E. 1974 (7) 42

- Arslan İninde Bir Kurt (Yazan: Erdoğan Şumnu 1972 (12) 48
- Arslan Paşa 1966 (5) 33
- Arsuz 1977 (3) 89
- Arşiv Dairesi (Topkapı Sarayı) 1965 (11) 60
- Artemis 1972 (11) 48
- Artemis Mabedi 1969 (2) 68
- Artemis Tapınağı 1972 (5) 63
- Arthur, Chester A. 1967 (1) 70
- Artukoğulları 1977 (10) 42, (11) 31
- Artvin 1968 (5) ilâve s. 378
- Artvin'in Tarihi Üzerinde Bir inceleme (Yazan: Cevad Bozkurt) 1968 (11) 78
- Âsafnâme 1968 (1) 12
- Asım Gündüz Büyük Taarruzu Anlatıyor (Yayınlayan: İhsan ilgar) 1974 (8) 29
- Asırlar Boyunca Galata (Yazan: Çelik Gülersoy) 1974(11) 48
- Asırlar Boyunca Selanik (Çeviren: Osman Öndeş) 1972 (11) ilâve, 1972 (12) ilâve
- Asırlık Hastanelerimiz (Röp.: Öz Dokuman) 1970 (1) 53, 1970 (2) 48, 1970 (3) 57, 1970 (4) 52
- Asiye 1966 (11) 80
- Askeri Müze (Röportaj: Erdoğan SaygIn) 1966 (7) 34
- Askerlik Bedelinin Gerekçesi 1977 (10) 83
- Asma Köprüler 1969 (11) 23,
- Asrın Dev Politikacısı Churchill Öldü (Yazan: Ercümend Öztuna) 1965 (2) 73
- "Asrın Casusu" Kim Philby (10) 30, (11) 24
- Asurlular 1966 (5) 17
- Asya'daki Savaş (Derleyen: Öz Dokuman) 1965 (10) 90
- Asya Yolculuğu (Çeviren: H. Mengenli) 1971 (8) 39, 1971 (9) 53, 1971 (10) 83, 1971 (11) 80,
- 1971 (12) 78, 1972 (1) 68
- Aşık Çelebi ve bir İngiliz Müsteşriki (Yazan: Edibe Dolu) 1969(11) 44
- Aşık Paşa -Zâde 1972(1) 26
- Aşık Paşa -Zâde (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1969 (8) 12
- Aşir Efendi 1968 (8) 77
- Aşk ve Casusluk 1977 (2) 17
- Aşk Vazifeye Tercih Etmedim (Çeviren: Öz Dokuman) 1967 (1) 79

At Sirtında Anadolu 1976 (1) 43, (29 41, (3) 55, (4) 27
At Yarışları (XVI. Yılda) 1970 (2) 6
Atabey, Fahri 1970 (1) 53, 1970 (2) 48
Atabinen, Reşid Saffet 1965 (3) 33
Atatürk 1965 (1) 80, 1966 (10) 20, 1968 (10) 29, 1970 (12) 4, 1972 (12) ilâve s. 34, 1974 (8) 18
“Atatürk Büyük Devrimciydi” (Bk. Falih Rıfkı Atay anlatıyor)
Atatürk (Samsun’a Gidiş) 1967 (9) 14
Atatürk Hayranı Cevâhir-i Lâl “Nehru” (Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1971 (10) 8
Atatürk Müzesi (Röportaj: Erdoğan Saygın) 1967 (4) 29
Atatürk ve Ali Münif 1970 (1) 67
Atatürk ve Folklorumuz (Yazan: Adli Eğiter) 1971 (6) 41
Atatürk ve Genrillacılık (Yazan: Tahsin Ünal) 1966 (10) 4
Atatürk ve Komünizm (Yazan: Yılmaz Öztuna> 1965 (10) 4
Atatürk ve Pakistan (Yazan: Şerifü’l Hasan) 1966 (3) 4
Atatürk ve Şeker Sanayii (Yazan: Nedim Soyak 1967 (10) 4
Atatürk ve Türk Sporı 1976 (10) 74
Atatürk’e Ezan Okuyan Kemal Batanay Anlatıyor 1972 (10) 30
Atatürk’le ilgili Telgraflar (Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1972 (5) 4
Atatürk’ten Hâtıralar (Yazan: Nazım Kaleli) 1970 (1) 25
Atatürk’ten Hâtıralar (Röportaj: Âdil Zeren) 1972 (10) 80
Atatürk’ten Hâtıralar (Röportaj: İhsan Ilgar) 1973 (11) 7
Atatürk’ten Hâtıralar 1975 (11) 4
Atatürk’ü Ziyarete Gelen Yabancı Devlet Reisleri 1973 (9,10) 46
Atatürk’ün Bir Mektubu (Yazan: İhsan Ilgar) 1969 (10) 4
Atatürk’ün Nakşbendi Şeyhi Küfrevi- Zâde Abdülbâki Efendi’ye Yazdığı Mektuplar (Yayınlayan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1973 (12) 20 :
Atatürk’ün Deniz Gezileri ve Cumhuriyet Donanması (Yazan: Osman Öndeş) 1974 (4) 70
Atatürk’ün Musul, Süleymaniye ve Ker’kük’le ilgili Bir Mektubu (Yayımlayan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1972 (10) 6 Atatürk’ün Ölümü 1974 (11) 86
Atatürk’ün Şimdiye Kadar Yayınlanmamış Bir Mektubu (Ssdeleştirek Yayınlayan: Sadi Borak) 1967 (1) 9 Atatürk’ün Temasları (Yazan: N. Uluğ) 1972 (10) 23
Atatürk’ün Toplanmamış Yazıları (Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1972 (7) 16
Ataullah Efendi 1968 (9) 77

Atay, Falih Rıfki 1970 (10) 35, 1971 (4) 4
Atıf Bey'in Hâtıraları (Bk. Mâbeyn Başkâtibi Âtuf Bey'in Hâtıraları)
Atilla "Büyük Hun imparatoru" (Yazan: Dr. Şükrü Akkaya) 1969 (8) 67
Atina 1966 (2) 5
Atina Camileri (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1967 (5) 35
Atina'da Fuhuş Yuvası Olan Manastır (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1973 (7) 13
Atlas Okyanusu'nda Türkler (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (2) 4
Atmeydanı 1966 (3) 60
Atom Bombası 1965 (8) 67
Attila 1976 (4) 39
Auschwitz Temerküz Kampı (Çeviren: Eser Tutel 1965 (4) 73
Avar Türkleri İstanbul Önünde 1976 (6) 34
Av ve Avcılık 1969 (12) 17
Avlonyalı Ferid Paşa'ya Dair 1976 (9) 62
Avnullah Korvetinin Satışı (Yazan: Osman Öndeş) 1968 (11) 54
Avrupa'da İslam Damgası 1976 (9) 51
Avrupa Cepheleri (Derleyen: Ayda Düz) (Bk. Birinci Dünya Savaşı 60 Yıl Onca Başlamıştı)
Avustralya'da Çanakkale (Yazan: Hikmet Feridun Es) 1967 (5) 10
Avusturya 1967 (3) 31
Avusturya Kız Lisesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (4) 49
Avusturya Macaristan Kolonisi (İstanbul'da) 1970 (8) 84
Aya Seyahat (Yazan: Von Braun - Çeviren: Mazhar Kunt) 1966 (5) 56
Ayak Divânı (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1973 (12) 31
Ayas Paşa 1969(10) 57
Ayasofya Artık Bir Türk Eseridir (Yazan: Rükneddin Akbulut) 1965 (4) 34
Ayasofya Müzesi (Röportaj: Erdoğan Sevgin) 1966 (9) 45
Ayasofya'nın Levhaları (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1970 (1) 74
Aydın 1967 (9) ilâve 100
Aydın Reis İstanbul'da 1965 (8) 52
Aydınoğulları 1968 (7) ilâve 431
Aydınoğlu, Gazi Umur Bey ve İzmir (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (8) 4
Ayetullah Bey ve Yeni Osmanlı Cemiyeti (Yazan: Seniha Sami Moralı) 1968 (12) 31
Aydın Takvimi (1965 yılında her sayı; 1974 yılı 3. sayıdan itibaren her sayı)

Aynı Zeliha 1967 (5) ilâve 26
Ayşe Sultan 1972 (4) 4
Ayşe Sultan (III. Mustafa'nın Kardeşi) 1972 (3) 4
Ayşe Sultanlar 1970 (8) 16
Az Tanınan Bir Milliyetçi 1975 (8) 24
Azerbaycan 1967 85) 40
Azerbaycan'ın Ak ve Kara Günleri 1976 (12) 26
Azınlıklar (Eski İstanbul'da) 1970 (8) 80
Azıyadé'nin Mezarı Nerede? (Yazan: Dr. Sırrı Akıncı) 1966 (4) 29
Aziziye Tabyaları 1967 (7) ilâve s. 57
Aziziye Zaferi (Yazan: Ertan Ünal) 1968 (6) 19
Azlettireyim Derken 1977 (11) 74

B

Baalbek (Yazan: Ö. D.) 1971 (2) 39
Baba Cafer Zindanı (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974 (6) 10
Babalar ve Oğullar 1977 (9) 14, (10) 25
Babalarımız Suçlu Değildi (Çeviren: Öz Dokuman) 1966(10) 78
Babam Ahmed Midhat Efendi (Yazan: Dr. Kamil Yazgaç) 1966 (6) 62, 1966 (7) 80
Bâbîâli (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974 (7) 18
Bâbîâli Baskını 1969 (11) 62
Babikyan 1969 (10) 76
Babil'in Asma Bahçeleri 1969 (2) 67
Babinger, Prof. Dr. 1967 (9) 19
Babur Şah 1975 (4) 4
Babur Şah'ın Türbesi (Röportaj: Edibe Dolu) 1968 (2) 30
Babü's Saâde Ağaları (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1971 (9) 41
Bağdad Fâtihî Dördüncü Murad (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1967 (8) 23
Bağdad Kadısı ile Harâmi (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1966 (11) 4
Bağdad Köşkü 1965 (6) 34
Bağdad'ın Eski Günleri (Yayınlayan: Şemseddin Kutlu) 1974 (2) 26
Bağdad'ın Türkler'den Çıkışı 1974 (3) 86
Bahar Macunları (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1972 (2) 16

Bahariye Mevlevihânesi 1969 (11) 32
Bahriye (Bk. Türk Deniz Teşkilatı)
Bahriye Mektebine Dair (Yazan: Bahri S. Noyan) 1970 (9) 82 (Bk. Deniz Harp Okulu, Heybeliada Deniz Lisesi)
Bahriyemizde İlk İstibdâl (Yazan: Bahri S. Noyan) 1969 (10) 90
Bahriyemizde Kalyon Sınıfının Kuruluşu, Gelişmesi ve 1701 Donanama Kanununnamesi 1977 (11) 75
Bahriyemizde Kaptan Paşa, Tersane Ricali ve Tersane Halkı 1977 (4) 50
Bahriyemizde Kullanılan Sancaklar 1976 (10) 48
Bahriyemizde Top ve Cebe 1977 (12) 83
Bâki (Yazan: Fuad Köprülü) 1966 (7) 59
Bakkal (Osmanlı Devrinde) 1970(1) 15
Bale Üçyüzdoksan Yaşında (Yazan: Erman Şener) 1971 (12) 25
Balı Paşa 1974 (11) 5
Balık Adam Crabb Rusların Eline mi Geçti? 1977 (2) 48
Balıkesir 1967(11) ilâve s. 196
Balıkhane Köşkü ve Birkaç idam (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1970 (7) 85
Balkan Felâketi (Yazan: Emekli Orgeneral Fahreddin Altay) 1972 (8) 38
Balkan Harbi 1965 (2) 18
Balkan Harbi'nde Deniz Savaşları (Yazan: Bahri S. Noyan) 1970 (4) 35
Balkan Harbi'nde İstanbul'a Gelen Yabancı Harp Gemileri (Yazan: Gıyaseddin Gökent) 1971 (8) 24
Balkan Harbi'nin Ardından 1976 (11) 83
Balkan Savaşı (Bk. Altmış Yılı Dolan Balkan Harbi'nin Ardından) 1974 (2) 76
Balkan Savaşı'na Doğru (Çeviren: Uzman) 1972 (8) 32
Balkanlılar'a Neden Yenildik (Yazan: İhsan Ilgar) 1972 (9) 43
Balmumcu Çiftliği 1968 (9) 53
Balo, (Türkiye'de ilk) 1966 (6) 40
Balo ve Eğlenceler 1968 (5) 35
Balta Asma (Yazan: Reşad Ekrem Koşu) 1971 (8) 14
Balta Astık İşlenmeyecek (Tarih-i Asker-i Osmâni'den Sadeleştiren: Şevket Rado) 1974 (10) 4
Baltacı ve Katerina 1975 (3) 4
Banarlı, Nihad Sami 1965 (10) 36, 1974 (10) 17, 20

Banyo 1965 (12) 92
Barana Sohbeti 1966 (8) 67
Barbaros 1972 (3) 43
Barbaros, Hayreddin Cezâyir'de 1965 (7) 59
Barbaros Hayreddin Paşa 1969 (9) 80. 1974 (11) 5
Barbaros Hayreddin Paşa'nın Hâtıraları 1965 (1) 10, 1965 (2) 34, 1965 (3) 34, 1965 (4) 36, 1965 (5) 48, 1965 (6) 44, 1965 (7) 59, 1965 (8) 52, 1965 (9) 49, 1965(10) 58, (Sdl. Yay.: Yılmaz Öztuna)
Barbaros'un Karakteri (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1969 (10) 60
Barış Görüşmeleri ve Mütareke 1973 (7) 32
Barış Yılları (Çeviren: Aydın Dokur) 1968 (7) 50
Basın (ikinci Abdülhâmid Devrinde) 1970 (9) 26
Basın Hayatı 1973 (9-10) 83
Basın (Jön Türk Basını) 1973 (1) 11
Baskın (Çeviren: Mete Canitez 1966 (6) 84
Basra 1966 (8) 8
Basralı Hariri ve Sakal Yolma Hürriyeti 1977 (5) 26
Basra Soygunu (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim 1969 (11) 6
Başbakanlık Arşivi (Röportaj: Orhan Yüksel) 1965 (5) 70
Başbakanlık Arşivindeki Eski Belgeler (Röportaj: Özyayın Dokur) 1971 (5) 52
Başkomiserlik Eden Bir Kabadayı (Yazan: İhsan Birinci) 1968(11) 86
Başkumandanlık Meydan Savaşı 1965 (7) 6
Başmâbeyinci Tefvik Bey'in Günlük Notları (Bk.Sultan Raşad'ın Başmabeyincisi Tefvik Bey'in Günlük Notları)
Başmâbeyinciler ve Mısır işleri 1965 (11) 65
Baştav, Şerif 1966 (11) 23
Batanay, Kemal 1972 (10) 30
Batı Afrika'ya Seyahat 1974 (12) 76
Batı Trakya'da Türk Eserleri 1976 (5) 84
Batı'ya Doğru (Çeviren: Aydın Dokur) 1970 (2) 62
Batı'ya Kaçan Rus Casusu (Çeviren: Ayda Düz) 1972 (12) 89
Batık Hazineleler (0. Öndeş) 1966 (1) 78
Batılı Prensler ve Hükümdarlar (Yazan: Adnan Giz) 1969 (1) 22
Batılılar Hesabına Çalışan Rus Cassusu Penkovski'nin Hâtıraları (Çeviren: Öz

Dokuman)

1967 (11) 37, 1967 (12) 35

Bavyera Askeri Müzesi'nde Eşsiz Peyk Miğferi 1976 (12) 37

Bâyezid I (Yıldırım) 1965 (8) 14, 1970 (5) 19, 1974 (2) 59, 1971 (11) 13

Bâyezid II 1967 (6) 37, 1970 (11) 13

Bâyezid Külliyesi (Edirne) 1974 (2) 19

Bâyezid, Şehzâde 1969 (1) 86, 1972 (11) 40

Bâyezid, Yıldırım (Bk. Bâyezid 1)

Bayrak (Türk Bayrağı) 1965 (10) 66

Bayram Hâtıraları (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1970 (11) 23

Bayram Hazırlıkları 1971 (2) 74

Bayram Merasimi 1969 (6) 83

Bayram Merasimi (Sarayda) 1972 (9) ilAve 26

Bayram Tebriki ve Bayram Alayı 1971 (12) 6

Bayram ve bayram ziyaretleri 1978 (1) 63

Bayramlar 1968 (2) 36

Bayur, Hikmet 1973 (9-10) 110

Bebek 1977 (12) 30

Bedesten ve Kapalı Çarşı (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1973 (1) 49, 1973 (2) 22

Beethoven 1970 (2) 22

Beethoven'in Gizli Aşkı 1965 (1) 39

Bekâr Odaları 1970 (8) 14, 1972 (4) 20

BekAr Uşakları 1972 (3) 12, 1972 (4) 16

Bekçiler (İstanbul'da) 1974 (4) 14

Beklenmeyen Savaş "İtalya'nın Trablusgarp Saldırısı" (Yazan: Adnan Giz) 1970 (9) 12

Bekleyiş... Bitmeyen Bekleyiş 1975 (8) 35

Bektaşiler 1968 (12) 33, 1969 (1) 79

Bektaşiliğin Kaldırılması 1975 (11) 25

Bektaşilik (Çeviren: Öz Dokuman) 1966 (7) 68, 1970 (10) 10

Belçika 1973 (2) 88

Belediye Cezaları 1972 (8) 72

Belkıs, (Saba Melikesi) 1967 (2) 33, 1974 (5) 11

Bellini, Gentile 1969 (7) 85

Ben Bir Kamikaze İdim 1977 (7) 62
Ben Mektepli Değil, Alaylı Doktorum 1977 (12) 61
Ben Neyi Öpeyim? 1977 (9) 88
Benim Çallım (Yazan: Elif Naci) 1967 (5) 62
Bengal 1970 (3) 45
Banito Mussolini (Çeviren: Öz Dokuman) 1967 (7) 51
Berberiler (Yazan: Victor Englebert - Çeviren: A.Dokur) 1969 (4) 41
Berberler 1974 (5) 30
Bergama 1968 (7) ilâve 435, 1973 (1) 80
Bergeri, Gaston 1974 (9) 5
Bernard, C. A. 1970 (2) 78
Bernard, Sarah 1967 (11) 17
Bestekâr İbrahim Paşa 1975 (7) 36
Bestekârlar (İlk Türk) 1972 (3) 10
Bestekârlar'ın Meslekleri 1965 (5) 27
Bestekâr Padişah III. Selim (Yazan: Tahsin Tunah) 1965 (1) 48
Beşik Alayı (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1972 (10) 4
Beşiktaş (Spor Kulübü) 1969 (9) 44
Beşiktaş Sarayı 1967 (10) 10
Beşiktaş'tan Ortaköy'e 1977 (10) 60
Beşinci Kol 1975 (1) 46
Beşinci Mehmed Reşad 1976 (8) 10
Beşir Ağa 1974 (8) 19
BeşYüz Beş Kuruşun Kerameti 1967 (4) 59
Beyaz Saray ve A.B.D. Başkanları (Yazan: Prof. F. Freidel - Çeviren: Oz Dokuman)
1966 (12) 70, 1967(1) 66, 1967 (2) 39
Beyazıt Camii (Yazan: R. Ekrem Koçu) 1966 (1) 60
Beyazıt Kulesi (Röportaj: Ertan Unal) 1970 (2) 36, 1971 (9) 36
Beykoz Çayırı 1969 (11) 48
Beylerbeyi Sarayı (Röp. E. Sevgin) 1966 (4) 38
Beylerbeyiler 1971 (3) 7
Beylik Kalemî 1965 (3) 68 -
Beylikçi Efendi 1965 (4) 65
Beyoğlu 1970 (9) 47

Beyoğlu Gayrimenkulleri 1973 (6) 12
Beyoğlu "Eski İstanbul'un Meşhur Bir Sementi" (Yazan: Raşad Ekrem Koçu) 1972 (9) 51
Beyoğlu Kralları 1975 (7) 72
Beyoğlu Pera iken (Yazan: Said Naum Duhâni) 1968 (3) 21, 1968 (4) 28, 1968 (5) 35, 1968 (6) 35, 1968 (7) 35, 1968 (8) 70
Beyoğlu Yangını 1974 (6) 8
Bezm-i Âlem inas Sultânisi 1969 (2) 39
Bezm-i Âlem Valide- Sultan 1971 (2) 48
Bhutan (Çeviren: Öz Dokuman) 1966 (11) 69
Biat Merasimi 1969 (6) 83
Bidest-ü Bipâ Mehmed Efendi "Elsiz Ayaksız Bir Hattat" (Yazan: Ecz. Uğur Derman) 1971 (10) 30
Bilâl-i Habeşi 1967 (5) 75
Bilecik 1967(11) ilâve 161
Bilinmeyen Bir Vekayinâme 1973 (8) 48
Binbaşı Bekir Ağa ve Bölüğü 1976 (11) 92
1964 Kıbrıs Bombardımanı 1975 (5) 4
1974 Kıbrıs Harekâtı (Yazan: İhsân Ilgar) 1974 (10) 47
1912 – 1913 Balkan Savaşı Hazırlığı (Yazan: İhsan Sungur) 1974 (2) 76
1917 İnkılâbı 1965 (12) 49
1973 Dünyasının Ana Çizgileri (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (12) 4
1890 Yılında İstanbul'un Sağlık Raporu 1976 (7) 51
1894 Zelzelesi Hakkında Rapor 1976 (9) 58
1899 Yılında Türk Okullarında Yapılan Islahat 1977 (5) 68
1897 Türk Yunan Savaşı (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (9) 34, 1974 (10) 35
1807 İhtilâli ve Üçüncü Selim'in Öldürülmesi (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1969 (7) 25
1871 – 1872 Fransız –Alman Savaşı 1975 (8) 13
1701'den 1807'ye Kadar Osmanlı Askeri Teşkilatında Islahat Hareketleri
1787 – 1792 Savaşı Tabloları 1975 (9) 41, (10) 48
Bin Yılların Tesbihi (Yazan: Erich Thanner) 1969 (10) 17
Bingöl 1967 (8) ilâve 70
Binicilik 1970 (2) 6

- Binlerce Yılın Otesinde 1966 (11) 43
- Bir Açıklama (Yazan: Mustafa Kemal Lalcı) 1973 (5) 72
- Bir Açıklama (Yazan: Osman Öndeş) 1972 (8) 63
- Bir Alman Denizaltı Komutanının Hâtıra Defterinden (Çeviren: İhsan Aksoley) 1972 (3) 50, 1972 (4) 46
- Bir Amasya Gezisinin intibâları (Yazan: Süreyya Baydargil) 1974 (2) 40
- Bir Ansiklopedinin Başına Gelenler (Yazan: Emrullah Nutku) 1973 (4) 81
- Bir Asır Önce Geçen Önemli Olaylar 1966 (1) 89
- Bir Asır Öncesinin Cinayetleri (Yazan: İhsan Birinci) 1972 (4) 78
- Bir Ayaklanmanın Sonu (Yazan: İhsan Birinci) 1972 (12) 63
- Bir Bahriyelinin Not Defteri (Yazan: Bnb. Nail Bey) 1966(12) 34, 1967(1) 52, 1967 (2) 63
- Bir Başbakanın İdamı 1976 (5) 24
- Bir Başkumandan Öldü 1969 (4) 67
- Bir Bektaşî Şairi “Abdal Musa” (Yazan: Ali Rıza Köseoğlu) 1968 (4) 16
- Bir Beşiktaş Sarayı Vardı (Yaz.: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1967 (10) 10
- Bir Büyük Fransız Öldü (Yazan: Ö. D.) 1970 (11) 27
- Bir Casusluk Teklifi 1969 (4) 84
- Bir Çanakkale Gazisi’nden Anılar 1976 (11) 75
- Bir Deniz Faciası 1975 (12) 78
- Bir Diktatörün Son Günleri 1975 (8) 68
- Bir Diplomat Gözüyle Hitler 1976 (1) 70
- Bir Eser - İki Sanatkar 1975 (4) 37
- Bir Haccın Hikâyesi (Röportaj: Erdoğan Arıpınar) 1974 (12) 33, 1975 (1) 46, (2) 34, (3) 42
- Bir Hazine Hikâyesi (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974 (8) 26
- Bir Hilve-i Saadet 1975 (9) 50
- Bir Hükümet Darbesi Teşebbüsü (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1967 (3) 34
- Bir İhtilâlin Baş ve Sonu (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1970 (1) 64
- Bir İngiliz İdarecinin Hindistan Hâtıraları “Son Mihraceler” (Yazan: Arthur Cunningham Çev.: Nurten Demiralp, A. Filiz) 1970 (3) 45, 1970 (4) 74, 1970 (5) 61, 1970 (6) 54, 1970 (7) 78
- Bir Kadın Uğruna 1975 (11) 64
- Bir Kahraman Dört Destan (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1969 (2) 9

Bir Kitap Kabı (Yazan: Kemal Çığ) 1966 (10) 85
Bir Kuyruklu Yıldız Geçti 1970 (5) 59
Bir Mezar Taşı (Yazan: Dr. Sırrı Akıncı) 1968 (9) 66
Bir Milleti Kana Bulayan Suikast 1975 (7) 76
Bir “Mirage” uçağı için Casuslar Savaşı 1977 (10) 9
Bir Mizah Gazetesi: Eşşek 1975 (8) 27
Bir Müsteşrikin Ardından (Yazan Edibe Dolu) 1969 (5) 66
Bir Padişah Kızının Evi “Onyadinci Yüzyılda” (Yazan: Adnan Giz) 1970 (3) 33
Bir Parça Ekmek Veya Eli Kesilen Kız (Sadeleştireri: Şevket Rado 1966 (4) 15
Bir Prensesin Düğünü 1976 (10) 40
Bir Suikast İhbarı 1965 (1) 26
Bir Şehri Kurtaran Ölü 1965 (3) 70
Bir Şirket-i Hayriye Vardı (Yazan: Ertan Ünal) 1966 (1) 15
Bir Taht Kavgası 1975 810) 40, (11) 15, (12) 15
Bir Tekke ve Bir Âyin (Yazan: A. Zeki Ökmen) 1973 (7) 62
Bir Virtüözla Başbaşa 1975 (3) 35
Bir Yazının Akisleri (Yazanlar: Erol Öktem, Hikmet Onat) 1967 (3) 74
Bir Yedek Subayın Birinci Dünya Harbi Hâtıraları (Yazan: Rıfat Erdal) 1971 (7) 60, 1971 (6) 70, 1971 (9) 73
Bir Yeniçeri İsyanı (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1970 (4) 86
Bir Yiğit Adamın Hikâyesi (Adnan Giz) 1970 (4) 18
Bir Zonguldak Seyahati 1969 (12) 78
Birecik 1967 (5) 23
Birgi ve Çakırağa Konağı (Yazan: Özcan Erektiren) 1971 (3) 42
Birinci Cihan Harbi’ndeki Temaslar (Yazan: Zafer Hasan Aybek) 1969 (10) 22
Birinci Dünya Harbi’nde Antalya Sahilleri’nde Batırılan İki Fransız Kruvazörü 1977 (9) 54
Birinci Dünya Harbi’nde Kanala Hücum (Yazan: Şemsi Rıza Zobu Em. Gnl.) 1970 (7) 73
Birinci Dünya Harbi’nden Evvel Türk Bahriyesi 1976 (5) 49
Birinci Dünya Harbi’ne Nasıl Girdik? 1977 (9) 47
Birinci Dünya Savaşı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1968 (10) 4
Birinci Dünya Savaşı 1965 (1) 5, 1966 (2) 15, 1967 (11) 27, 1967 (12) 42, 1969 (2) 9, 1970 (2) 57, 1970 (2) 68, 1970 (5) 26, 1971 (1) 5, 1971 (3) 23, 1971 (7) 60, 1971 (8)

85, 1972 (2) 54

Birinci Dünya Savaşı 60 Yıl Önce Başlamıştı (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (6) 34, 1974 (7) 44, 1974 (8) 34. 1974 (9) 40, 1974 (10) 42

Birinci Dünya Savaşı İçinde Viyana (Yazan: Cenab Şehfibeddin - Sadelaştiren: Şemseddin Kutlu) 1973 (12) 48

Birinci Dünya Savaşı'nda Alman Donanmasının Intiharı (Çeviren: Rasim Ozmen) 1971 (9) 65

Birinci Dünya Savaşı'nda Bir Türk Subayının Afrika Hâtıraları: (Yazan: İhsan Aksoley) 1970 (5) 26, 1970 (6) 67, 1970 (7) 31, 1970(8) 67, 1970 (9) 36, 1970 (10) 76, 1970 (11) 81

Birinci Dünya Savaşı'nda Bir Yedek Subayın Hâtıraları (Yazan: Muhiddin Erev) 1967 (4) 21, 1967 (5) 55, 1967 (6) 56, 1967 (7) 59, 1967 (8) 53

Birinci Dünya Savaşı'nda Bodrum'un Topa Tutulması (Yazan: S. Nuri Öz) 1973 (7) 54

Birinci Dünya Savaşı'nda Resim San'atı (Çeviren: Ayda Düz) 1972 (4) 40

Birinci Dünya Savaşı'nda Ruslar'a Esir Düşen Bir Subayın Türkistan Hâtıraları (Yazan: S. Tevfik Harputlu) 1971 (3) 23, 1971 (4) 27, 1971 (5) 72, 1971 (6) 83, 1971 (7) 83

Birinci Dünya Savaşı'nın Dönüm Noktası (Röportaj: Aydın Dokur) 1969(12) 64

Birinci Dünya Savaşı'nın Önemli Belgeleri 1977 83) 33

Birinci Haçlı Seferi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (7)10

Birinci Haçlı Seferi'nin Perde Arkası (Çeviren: Ayda Düz) 1972 (2) 70

Birinci İnönü Zaferinin Ellinci Yılı (Yazan: Naşit Hakkı Uluğ) 1972 (2) 21

Birinci Kosova Zaferi (1389 (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1969 (9) 6

Birinci Kosova Meydan Savaşı (Yaz: Midhat Sertoğlu) 1966 (8) 35

Birinci Meşrutiyet 1974 (3) 67

Birinci Osmanlı Meclis-i Meb'OsAnı'ndan Bir Röportaj (Yayınlayan: N. Hakkı Uluğ) 1973 (1) 30

Birinci Umumi Harpte ve Mütareke Yıllarında İstanbul (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1971 (1) 5, 1971 (2) 7, 1971 (3) 12, 1971 (4) 14

Birinin Eli Birinin Dili 1976 (12) 33

Bismarck Zırhlısı 1969 (2) 78

Bitlis 1967 (12) ilâve 199

Bizans Devrinde İstanbul Limanları (Yazan: Erdem Yücel) 1969 (3) 49

Bizans Devrinde İstanbul Sokakları (Yazan: Nazım Yücelt) 1969 (5) 74

Bizans İmparatoriçeleri 1978 (2) 87
Bizans İmparatoriçesi ” Zoe “(Yazan: Erdem Yücel) 1973 (7) 83
Bizans Sarayları ve Saray Maceraları 1976 (12) 12, 1977 (1) 29, (2) 25, (3) 54
Bizans’ın Fethi ve İsmail Safa 1977 (6) 29
Bizans’ı İdare Eden Türk Başbakanı: Aksu 1976 (12) 80
Bizans’ın Son Günleri (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (10) 34
Bizans’ta Nika isyanı 1966 (3) 60
Bizde İlk Sergi (Yazan: Avni Şanda) 1965 (9) 74
Bizde İlk Yılbaşı 1977 (1) 44
Bizde Kâğıt Paranın Tarihçesi (Yazan: H. Avni Şanda) 1967 (3) 81
Bodrum 1967 (6) 72, 1968 (3) ilâve 306
Bodrum’un Topa Tutulması 1973 (7) 54
Boğa Güreşleri 1968 (1) 51
Boğazda Mehtâb Âlemi 1974 (6) 76
Boğaziçi 1968 (8) 47, 1968 (6) 46, 1968 (1) 15
Boğaziçi Âlemleri 1968 (6) 35
Boğaziçi Liseleri ve Hıfzı Tevfik Gönensay (Yazan: Bilgây Esemeli) 1971 (12) 64
Boğaziçi’nde Eski Bir Türk Evi (Röportaj: Uğur Derman) 1971 (12) 45
Boğaziçinde Oturanlar 1972 (6) ilâve 3-32
Boğazlar üzerindeki kâbus 1978 (1) 50, (2) 26
Boleyn, Anne 1974 (9) 85
Bolivya (Çeviren: Öz Dokuman) 1969 (5) 48
Bolu 1968 (2) ilâve 262
Bomba Olayı (Abdülhamid’e) 1974 (7) 87
Bombacı Küçük Hüseyin 1977 (9) 64
Bombay 1974 (3) 56
Bonepart, Napoleon 1970 (2) 27
Borazan Ali Dede 1978 (2) 40
Borneo 1967 (11) 45
Bosna Hersek 1974 (10) 89
Bosna Sarayı (Yazan: Kâzım İsmail Gürkân) 1967 (12) 5
Bostancılar 1965 (11) 89
Bostancıbaşı Defteri (Yayınlayan: Şevket Rado) 1972 (6) ilâve
Boşnaklar 1968 (1) 25

Boyar, Ali Sami 1970 (5) 21
Bozhaneler 1969 (12) 87
Bozgun (Yazan: Dâmad İsmail Hakkı Paşa - Yayınlayan: Dr. Fethi Tevetoğlu)1972 (8)
ilâve
Bozgun Başlıyor 1965 (7) 17
Bölük Mahvolmuştu 1971 (7) 60
Bölükbaşı, Rıza Tefik 1973 (7) 29
Braun, Werner Von 1972 (3) 58
Brezilya 1973 (4) 88
Brezilya Hükümdarları Türkiye’de 1976 (1) 68
Buchanan, James 1967 (1) 67
Bu Devlet Bir Niçinci İster 1977 (7) 44
Budin Beylerbeyisi Arslan Paşa (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim)1966 (5) 33
Budin Şehri’nin Anahtarlarını Kanuniye Kim Teslim Etti? 1977 86) 33
Buğ Gemisi (Yazan Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1968 (2) 23
Bugün Dünyada Kaç Devlet Var (Yazan: Yılmaz Öztuna)1965 (9) 21
Bugünkü Kuleli Askeri Lisesi 1977 (7) 77
Buhara 1971 (11) 60
Buhurdanlar 1977 (11) 81
Bulgar Çeteleri 1972 (2) ilâve 17
Bulgar Mezalimi (Yazan: Pierre Loti 1965 (2) 17
Bulgaristan 1967 (3) 29, 1971 (5) 90
Bumedyen 1965 (8) 84
Burak Reis 1974 (7) 87
Burak Reis’in Şehadeti 1977 (11) 65
Burdur 1968 (1) ilâve 231
Burem, Martin van 1966 (12) 74
Burgaz Adası 1968 (11) 44
Bursa (Yazan: Orhan Yüksel) 1965 (1) 43, 1967 (8) ilâve 74–85
Bursa Müzesi (Prof. A. F. Zeren) 1971 (1) 55
Bursa’nın türbeleri 1978 (3) 85
Buşmanlar 1969 (4) 90
Bünyan 1968 (6) ilâve 388
Büstünü Yaptıran Türk Beyi (Yazan: A. Semih Tepeciklioğlu) 1972 (8) 54

Büyük Bestekâr Hacı Arif Bey (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1966 (6) 20
Büyük Bozgun (Anlatan: Mehmed Nuri Yazan: Cevad Duman) 1970 (2) 68
Büyük Deprem (Yazan: Zeki Ökmen) 1971 (99) 82
Büyük Fitne (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1971 (10) 16
Büyük Hatalar 1974 (11) 78
Büyük iskender 1968 (10) 81, 1973 (3) 44
Büyük Kaybımız "Nihad Sami" (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974 (10) 20
Büyük Millet Meclisi, (Kara Örtü) 1969 (9) 21
Büyük Millet Meclisi 1970 (3) 18
Büyük Millet Meclisinin Açılışı 1974 (5) 85
Büyük Sahra 1970(11) 92
Büyük Seçim Mücadelesi 1971 (3) 82 (Bk. Kennedy'lerin başkanlık mücadelesi)
Büyük Taarruz 1974 (8) 28, 1966 (7) 15
Büyük Taarruzun Hırtıraları (Yazan Em. Korganeral Nuri Banköz) 1972 (7) 21
Büyük Taarruz Sırasındaki Kuvvetlerimiz (Yazan: İhsan Ilgar 1972 (7) 29
Büyük Teyzem Fatma Aliye Hanım 1976 (11) 48
Büyük Türklüğü Parçalayan Kimlerdir? (Yazan: Ömer Seyfeddin) 1967 (3) 21
Büyük Türk Musiki Bilgini Dr. Suphi Ezgi (Yazan: M.Cahit Atasoy) 1967 (3) 44
Büyük Türkiye'ye Doğru (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (9-10) 4
Büyük Yangın 1971 (10) 48
Büyük Yeniçeri Subaylar 1965 (10) 93
Büyük Zafer 1972 (7) 25
Büyük Zaferi Anarken (Yazan: Em. Gnl. İsmail Hakkı Tekçe) 1972 (7) 25
Büyükada 1968 (11) 46
Büyükçekmece Köprüsü 1966 (7) 32
Büyükçekmece 1971 (1) 53
Büyükdere Mesiresi 1969 (11) 54

C

Câber Kalesi (Yazan: Kerim Yund 1970 (2) 22
Cam Fabrikası 1972 (8) 58
Cambridge Dükü 1969 (1) 22
Cami Âlemleri (Ond. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1968 (5) 11

- Cami ve Pantolon (Yazan: Celâl Nuri İleri) 1967 (6) 36
- Camiler (Bk. İstanbul Camileri)
- Canbazlar 1967 (4) 34
- Carffe, A. Charles 1968 (5) 27
- Carbogano, Comidas de 1968 (5) 28
- Cardinal de Richelieu 1976 (2) 54
- Cariyeler 1970 (10) 46
- Cariyelerin Romantik İsimleri 1976 8109 17
- Carnarvon, Lord 1965 (2) 67
- Carter, Howard 1965 (2) 67
- Cassas L. F. 1968 (5) 28
- Casus Gemi Pueblo Nasıl Yakalandı? (Yazan: Av.Âli Canman) 1969 (5) 76
- Castellan 1968 (5) 33
- Catroux, General 1969 (1) 72
- Cava 1973 (5) 92
- Cavit Bey – Churchill Mektuplaşması 1977 (1) 53
- Cebesoy, Ali Fuad 1965 (1) 86, 1968 (2) 49
- Cadı B. De Mili (Yazan: Erman Şener) 1973 (6) 78
- Celâli Azraili Kuyucu Murad Paşa (Yazan: RagıpâŞevki Yeşim) 1967 (4) 19
- Celâlîler 1970 (9) 25, 1971 (6) 33
- Celâl-Zâde Koca Nişancı Mustafa Çelebi 1972 (1) 33
- Cellâtlar 1971 (6) 20
- Cem Sultan (Bk. Vakiât-ı Sultan Cem)
- Cem Sultan (Yazan: Tahsin Tunalı) 1965 (12) 60,
- Cem Sultan (Yazan Şevket Rado) 1969 (1) 6, 1969 (2) 4
- Cem Sultan'ın Fransadaki Hayatı 1977 (5) 34
- Cem Sultan ve İkinci Bâyezid(Yazan: Yılmaz Öztuna) 1970 (11) 13 (Bk. Sultan Cem'in Romadaki Hayatı)
- Cemal Efendi 1969(2)97
- Cemal Günrşel 1966 (2) 10
- Cemal Paşa 1969 (12) 70
- Cemaleddin Efendi (Şeyhulislâm) 1974 (9)
- Cemile Sultan'ın Üç Mektubu 1976 (4) 76
- Cemiyet ve Çeteler (Yazan: İhsan Birinci)1971 (10) 29

Cemiyet Hayatı (Göktürklerde) 1972 (6) 4
Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye 1970 (4) 16
Cemşid 1967 (8) 59
Cenabi Ahmed Paşa Camii 1977 (8) 41
Cenaze Merasimi (Türkistan'da) 1971 (6) 86
Cenaze Töreni (III. Mustafa'nın Kızının) 1973 (7) 4
Cengiz Han 1968 (5) 12, 1973 (6) 38
Cengiz Han ve Büyük Moğol İmparatorluğu (Yazan:Hilmi Darengeli) 1973 (5) 35
Cerbe Deniz Zeferi 1974 (5) 86
Cerbe Zaferi 1975 (9) 31, 1978 (3) 4, (4) 24
Ceride Nezâreti 1971 (6) 38
Cerrahpaşa Hastanesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (7) 46
Cevdet Paşa (Tarihçi) 1969 (1) 9, 1970 (2) 9
Cevdet Sunay "Beşinci Cumhurbaşkanı" (Yazan: Mesud Önce) 1966 (4) 11
Cevher Ağa 1974 (4) 10
Cevri Çelebi 1968 (9) 79
Cevri Kalfa 1971 (2) 47
Cevri Kalfa Mektebi 1969 (4) 80
Cezalar (Osmanlılar'da) 1969 (3) 29
Cezayir 1972 (3) 88
Cezayir Beylerbeyiliği 1975 (11) 32
Cezayir Kesimliler (Yazan: Hüsnü Kınaylı) 1970 (6) 25
Cezayir'de Bir Devlet Kurduk 1965 (3) 40
Champollion, Jacques 1966 (7) 87
Chaplin, Charlie 1971 (1) 64
Charles - Quint 1965 (10) 58
Charles - Quint Kanuni'ye Boyun Eğdi (Yazan: Tahsin Tunalı) 1972 (3) 36
Choiseul - Gouffier 1968 (5) 32
Churchill, Winston 1965 (2) 73, 1972 (3) 72
Churchill'in Hayatı (Çeviren: Aydın Dokur) 1968(5) 47, 1968 (6) 48,
1968 (7) 50, 1968 (8) 86, 1972 (3) 72
Cibali Yangınları (Yazan: R. E. Koçu) 1972 (10) 17
Cihan Padişahı Sefer Yolunda 1975 (12) 27
Cihangir'in Türbesi (Yazan: Edibe Dolu) 1968 (9) 62

Cinayetler (İstanbul'da Eski) 1972 (3) 64, 1972 (4) 78
Cinci Hoca ve Kasım Ağa 1977 (2) 94
Cinecitta 1971 (6) 52
Cirit 1970 (2) 7
Claude Farréreeden Türk Tarihi Uzerine Hikâyeler 1970 (12)'den 1971 (8)'e kadar her sayı
Clementine'in, Churchill'in Hayatındaki Yeri (Derleyen: A. Zeki Ökmen) 1972 (3) 72
Cleveland, Grover 1967 (1) 70
Colisseum 1967 (6) 63
Coolidge, Calvin 1967 (2) 39
Cömertlik – hasislik hikâyeleri (2) 60
Crabb, Kurbağa Adam 1965 (8) 37
Culltural InSTITUTE 1966 (9) 4
Cumhuriyet Devrinin Basın Hayatına Bir Bakış (Yazan: Şemseddin Kutlu) 1973 (9–10) 83
Cumhuriyet Devrinde İnkılâplar 1973 (9–10) 32
Cumhuriyet Devrinde İlk Selâmlık Topu (Yazan: Osman Öndeş) 1974 (10) 75
Cumhuriyet Devrinde Jandarmanın Elli Yılı 1977 (1) 81
Cumhuriyet Devrinde Milli Eğitim Bakanları (Yazan: Fethi Tevetoğlu) 1973 (9–10) 98
Cumhuriyet Devrinde Türk Polisi (Yazan: İhsan Birinci) 1974 (1) 26
Cumhuriyet Hükûmetleri (Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1973 (9–10) 134
Cülûs Törenleri 1971 (4) 48, 1972 (9) ilâve 22

Ç

Çadır Köşkü 1966 (6) 54
Çağlar Boyunca Boğaziçi (Yazan: Orhan Erdenen) 1968 (8) 46, 1968 (9) 47, 1968 (10) 47
Çağlar Boyunca Kremlin'in Esrarı 1976 (12) 18
Çağlar Boyunca Türk: Bayrağı (Yazan: Ertan Ünal) 1965 (10) 66
Çakırağa Konağı 1971 (3) 42
Çakmak, Mareşal Fevzi 1967 (12) 23
Çakmalar (Yazan: Ayşe Safi) 1970 (2) 43
Çaldıran Zaferi 1974 (8) 67
Çalgılar ve Oyunlar (Türkistan'da) 1971 (6) 87
Çallı İbrahim (Yazan: Elif Naci) 1967 (1) 48

Çallı İbrahim 1974 (7) 37, 1967 (5) 62
Çamlar Altında Muhasebe (Yazan: Yahyâ Kemal) 1966 (5) 12
Çamlıbel, Faruk Nâfiz 1970 (12) 35
Çamlıce (Yazan: Adnan Giz) 1969 (10) 26
Çanakkale 1968 (1) ilâve s. 239
Çanakkale Önünde Tahtadan Drednotlar 1975 (4) 16
Çanakkale Savaşları 1965 (2) 4, 1967 (2) 19, 1969 (7) 16, 1974 (7) 44
Çanakkale Savaşı'nda Türk Denizcileri (Yazan: Erkan Gürsel) 1977 (2) 54
Çanakkale Savaşları'nın Türk ve dünya tarihindeki yeri 1978 (3) 38
Çanakkale zaferi 1978 (3) 29
Çan Kay-Şek 1968 (8) 6
Çankırı 1967 (9) ilâve s. 97
Çapanoğulları 1967 (10) ilâve s. 156
Çar Ailesinin Ölüm Günü (Çeviren: Mazher Kunt) 1965 (2) 81
Çarlık Rusya'dan hatıralar 1978 (4) 79
Çavdarhisar Harabeleri 1976 (7) 86
Çavuşbaşı 1965 (3) 68, 1965 (5) 65
Çayın Tarihi (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1966 (10) 34 (Bk. 1966 (11) 34)
Çek Dramı (Yazan: İhsan Ilgar) 1971 (8) 60
Çekoslovakya 1967 (3) 31, 1971 (8) 60
Çemberlitaş 1968 (4) 5, 1968 (5) 5, 1968 (7) 8
Çemberlitaş'taki Haç Hakkında 1968 (12) 11
Çengele Vurma 1969 (3) 30
Çengelköy Cinayeti (Yazan: İhsan Birinci) 1966 (11) 88
Çengiler 1970 (7) 27
Çengiler ve köçekler (Yazan: Metin And) 1968 (2) 25
Çerkes Edhem Çetesi 1971 (9) 34
Çerkes Hasan Vakası 1972 (1) ilâve s. 26, 1974 (6) 89
Çerkesler 1970 (10) 46
Çeşitli Yönleriyle Truva (Yazan: Mehmed İ. Tunay) 1972 (9) 78
Çeşme Faciası 1974 (7) 87
Çeşme'deki Batık Osmanlı Donanması (Yazan: Osman Öndeş) 1969 (6) 64
Çeşmeler 1969 (6) 56, 1968 (4) ilâve 339, 1969 (7) 32, 1974 (12) 40
Çeşmi-zâde 1972 (3) 31

Çeteler 1971 (9) 29
Çık Dışarı! 1977 (8) 78
Çırağan Baskını 1972 (1) ilâve s. 28
Çırağan Sarayı (Yazan: Kürşad E. Uykucu) 1967 (7) 46
Çırağan Sarayı Yangını 1977 (3) 78
Çırak Çıkarma 1974 (9) 21
Çıraklık 1971 (6) 40
Çiçek ve Çiçekçiler (Yazan: Reşad E. Koçu) 1971 (11) 8
Çift Taraflı Hizmet 1976 (12) 44
Çifte Minare (Erzurum) 1967 (7) ilâve s. 58 (Sivas) 1967 (11) ilâve s. 169
Çin 1974 (1)14, 19 (1) 86
Çin Cumhuriyeti (Yazan: Y. Öztuna) 1971 (5) 35
Çin'de Bir Türk Paşası 1976 (6) 80
Çin Edebiyatında Aşk Hikâyesi 1969 (9) 70
Çin Hindî'nden Çin'e Doğru 1974 (4) 86
Çin İhtilâli (Yazan: Jean A. Keim - Çeviren: Aydın Dokur) 1968 (5) 40
Çin'de On Yedi Yıl 1965 (12) 41
Çini Fabrikası 1966 (6) 56
Çini Seksiyonu 1966 (1) 49
Çinli Gordon veya Gordon Paşa (Derleyen: Öz Dokuman) 1974 (12) 28
Çizgilerle Tarih 1967 (7 ve 8)
Çocuk Esirgeme Kurumu (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (10) 39
Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Kurucularından Hamiyet Hanım (Yazan: Seniha Morali) 1969 (1) 69
Çocuklar (Zorla Çalıştırılan) 1965 (9) 69
Çok Partili Çağa Giriş ve Demokrasi (Yazan: Orhan Yüksel) 1973 (9-10) 128
Çomar Bölükbaşı'nın Cengi (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1965 (6) 40
Çora Batır (Yazan: G. Çandarlıoğlu) 1966 (12) 60
Çorbacıbaşının Korkusu 1977 (5) 67
Çorbayı Nasıl İçerdik (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1968 (1) 9
Çorum 1968 (5) ilâve s. 354
Çölde Seyahat 1971 (9) 53
Çöp ve Çöpçüler (Yazan: R. E. Koçu) 1972 (12) 21
Çubuk Tiryakiliği (Yazan: R. E. Koçu) 1974 (11) 15

D

- D Grubu 1974 (7) 40
- Dachau Temerküz Kampı (Yazan: Osman Öndeş) 1971 (6) 64
- Dağ, Şevket 1974 (7) 38
- Dahi Bestekâr Beethoven (Yazan: M. Cahid Atasoy) 1970 (7) 22
- Dalkavuk Tarifesi (Yazan: R. E. Koçu) 1969 (10) 19
- Dalmaçya (Bk. Güney Dalmaçya'ya Seyahat)
- Damad Ferit Paşa 1974 (9)87
- Danıştay 1968 (6) 4
- Darbimesellerimiz Nereden Geliyor? (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyi Ünver) 1966 (10) 22
- Dargo Meydan Muharabesi (Çeviren: Adli Eğiter) 1969 (12) 26
- Darphâne 1968 (6) 25
- Dârrülaceze (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (7) 48
- Daru'l-Maarif Rüşdiyesi 1969 (4) 79
- Darüssaâde Ağaları (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar)1970 (3) 75
- Dârüşşafaka 1966 (7) 82
- Darüşşafaka Lisesi (Röportaj: Öz Dokuman)1968 (10) 37
- Darü's-Şifa 1970 (7) 76
- David Livingstone 1977 (8) 37
- Dâvûd, Hz. 1967(1) 34
- Dâvûd Gerçek (Yazan Ord. Prof. Dr. A. S. Ünver) 1973 (2) 8
- Davudpaşa Sarayı (Yazan: R. E. Koçu) 1970 (4) 30
- Dayak 1965 (1) 64 (Eski İstanbul'da) 1970 (2) 15
- De Gaulle, General 1968 (7) 40, 1970 (11) 27
- Dean, James 1971 (6) 57
- Dede Efendi, Şairliği Hattatlığı (Yazan: Etem Üngör) 1966 (4) 34
- Defterdarlık Teşkilâtı 1965 (7) 56
- Defterhâne 1971 (3) 6
- Defter-i Hâkani (Yazan: Dr. S. Kumbaracılar) 1971 (6) 35
- DehşetÜlkesi 1965 (6) 72
- Deli Petro 1977 (2) 83

Deli Petro'nun Vasiyetnamesi (Yazan: Nigâr Anafafta) 1968(11) 66
Deliler 1970 (4) 14
Deliler Arasında 1976 (7) 55
Demirbaş Şarl 1968 (6) 8
Demirperde 1969 (1)72
Demirperde'nin Düştüğünü Gördüm 1969 (1) 72
Demiryolculuğumuzun Unutulmaz Siması: Behiç Bey 1976 (7) 84
Demiryollarının Tarihi (Yazan: Sadi Borak) 1968 (12) 92
Demiryolu Savaşı (Mühendis Behiç Esenenli'nin Hatıratından naklen yayınlayan: İhsan Birinci) 1968 (3) 32
Demokrat Parti'nin Milliyetçiliği Meselesi 1976 (7) 94
Deniz Altında Dört Bin Yıl (Yazan: Osman Öndeş) 1967 (6) 69
Deniz Dibi Efsaneleri (Çev. O. Öndeş) 1966 (5) 96
Deniz Dibiindeki Hazineleler (Çeviren: Aydın Dokur) 1968 (9) 42
Deniz Hamamları 1972 (8) 20
Deniz Harp Okulu (Röportaj: Orhan Yüksel) 1970 (12) 41
Deniz Harp Okulu 1966 (2) 34, 1974 (8) 69 (Bk.Bir Bahriyelinin Not Defteri)
Deniz Lisesi. (Bk. Heybeliada Deniz Lisesi)
Deniz Matbaasının Tarihçesi (Yazan: Bahri S. Noyan) 1969 (6) 35
Deniz Müzesi (Röportaj: Erdoğan Saygın) 1966(8) 42
Deniz Müzesi'nin Tarihçesi 1976 (4) 70
Deniz Savaşları (Yazan: Osman Öndeş) 1974 (6) 56
Deniz Teşkilâtı (Osmanlı Devrinde) 1973 (6) 4
Deniz Türküsü 1965 (11) 42
Denizaltı (İlk Türk Denizaltısı) 1965 (10) 73
Denizaltı Avı (Yazan: J. Noli Çeviren: R. Uzmen) 1971 (8) 78
Denizaltı Gemisi No: 6 1965 (2) 87
Denizaltı ile Afrika'ya Doğru 1970 (6) 67
Denizaltı Savaşı 1966 (3) 80
Denizli 1968 (2) ilâve s. 271
Deprem (İstanbul'da)1971 (6) 58, (Japonya'da) 1971 (9) 82, (San Francisco'da) 1965 (3) 84
Dervişler ve Tarikatler (Yazan: Metin And) 1970 (5) 8
"Deryalar Boyandı Gayri Bir Renge" 1970 (12) 67

Destanlar (Savaş Destanları) 1970 (9) 63 Bk. Türk Destanları
Dev Şehirler (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1966 (12) 18
Devleşen Amerika 1967 (2) 38
Devlet Matbaası 1974 (12) 9 (Bk. Milli Eğitim Basımevi)
Devlet Memurlarının Gelirleri (XVIII. yüzyılda) 1973 (3) 80
Devlet Ricali 1965 (3) 64
Devlet Teşkilâtı (XVIII. yüzyıl) 1973 (2) 78
Devlete İsyan Eden Gemi (Yazan: Mazhar Kunt) 1965 (3) 74
Devletler (Dünyadaki) 1965 (9) 21
Devşirme usulü 1971 (1) 11
Dış Munasebetler (Atıf Bey'in Hâtıraları) 1965 (9) 41
Didim 1967 (9) ilâve s. 105
Didim'deki Apollon Tapınağı (Yazan: Erdem Yücel) 1968 (9) 67
Didon ve Didonlar (Yazan: M. Ş. Ülkütaşır) 1969 (2) 26
Diğer Simalar (Beyoğlu Pera İken) 1968 (7) 35
Dikilitaşlar 1968 (4) ilâve s. 348, 1972 (6) 65
Diktatörün İntikamı 1975 (6) 58
Dil (Milletlerarası dil) 1966 (1) 66
Dilenciler (Yazan: R. E. Koçu) 1970 (3) 25
Dilşad Hatun (Yazan: Gülçin Çanderlioğlu) 1966 (1) 84
"Din Kavgamız Var O Küffâr ile (Savaş Destanlarımız) 1970 (6) 80
Din ve Mülki Teşkilât 1965 (12) 64
Direklerarası (Yazan R. E. Koçu) 1974 (10) 64
Dış Kirası (Yazan: Uğur Derman) 1968 (12) 20
Divanı Hümâyûn 1975 (3) 7
Divan Sicillerinden Seçmeler 1973 (6) 12, 1973 (7) 13, 1973 (8) 8
Divan Şiirinde Sosyal Çizgiler (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1966(11) 10
Divan Toplantıları 1973 (4) 74
Divriği 1967 (11) ilâve s. 170
Diyarbakır 1968 (1) ilâve s. 225
Diyarbakır Ulucamii 1977 (5) 93
Diyojen'den Seçmeler 1966 (4) 17
Doğu Beyazıt (Yazan: Ziya Ünsel) 1965 (6) 82
Doğu Kapımız (Röportaj: E. Arıpınar) 1968 (3) 28

Doğu Türkistan 1971 (6) 89
Doğum Törenleri 1972 (9) ilave t. 7, 1972 (10) 4
Doksan üç Harbi 1969(12) 56, 1973(4) 24
Dolmabahçe Camisi 1966 (7) 43
Dolmabahçe'den Beşiktaş'a 1977 (9) 66
Dolmabahçe Sarayı (Röportaj: Turgut Etingü) 1966 (1) 42
Dolmabahçe Sarayı Haram Dairesi (Röportaj: Erdoğan Saygın) 1966 (2) 58
Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu (Röportaj: Erdoğan Saygın) 1966 (3) 38
Donanma Cemiyeti (Yazan: Osman Öndeş) 1966 (6) 27
Donanma (II. Meşrutiyetle) 1970 (6) 28, (İlk Osmanlı, Donanması) 1970 (10) 30, (XIX. yüzyılın sonlarında) 1972 (7) ilave, (Cumhuriyet Donanması) 1974 (4) 70, (Bk. Türk Deniz Teşkilatı,
Donanmay-ı Hümayun 1969 (12) 8
Donanmay-ı Hümayun'un Yalıköşkü Önünden Geçışı
(Sadeleştiren: Şevket Rado) 1973 (3) 4
Don - Volga Kanalı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (8) 4
Dönitz, Amiral (Hatıralar) 1966 (1) 5 (Bk. Amiral Dönitz'in Birinci Dünya Savaşı Hatıraları)
Dönmeler 1972 (11) ilave s. 16 Dönüş Yolculuğu 1972 (1) 68 (Bk. Asya Yolculuğu)
Dördüncü Murad ve Avrupa Devletleri 1975 (12) 33
Dördüncü Sultan Mehmed'in Av Merakı (Yazan: R.Ş. Yeşim) 1967(10) 24
Dört Mezar Taşı, Dört Hikâye (Yazan: Dr. Sırrı Akıncı) 1969(10) 55
Dört Yüz Yıl Sonra Vatana Dönen Sancak 1965 (2) 77
Dört Yüz Dört Gün Denizde (Yazan Osman Öndeş) 1966 (3) 80
Dört Yüzüncü Ölüm Yıldönümünde Kanuni'yi Andık 1966 (9) 78
476 Numaralı Hudut Taşı (E. Arıpınar) 1966 (8) 28
Dr. Hayes'in Kutup Seferi 1974 (2) 88
Dr. Reşid Galip 1975 (12) 86
Drednot Savaşı 1976 (2) 78
Duçenin Elleriindeki Kan 1977 (11) 58, (12) 76
Dulkadiroğulları 1968 (6) 387
Dunkerque Çekilmesi 1969 (5) 69
Dunkerque Savaşları 1965 (5) 13
Duran, Feyhaman 1966(1) 77, 1970 (6) 10, 1974 (7) 37

Dursun Bey 1972(1) 28
Duyulmamış Bir Cömertlik Hikâyesi 1977 (12) 52
Düğünler (Sultan Düğünleri) 1971 (9) 4
Dükkânlar 1970 (8) 13
Dünya Bizi İstiskal Ediyor 1977 (11) 71
Dünya Devletlerinin Nüfusları 1967 (11) 10
Dünya Dönüyor mu? 1977 (10) 24
Dünya Güreş Tarihi (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1966 (6) 71
Dünya Harbine Girerken 1967 (12) 42 çek. Liman Von Sanders'in Hatıraları
Dünya Tarihi Faciası 1975 (1) 28
Dünya TürklüğündeYazı (Yazan: Dr. T. Gülensoy) 1973 (5) 28
Dünyada Kaç Türk Var? (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965(12) 95
Dünyada Ne Kadar Müslüman Var? (Yazan Yılmaz Öztuna) 1966 (1) 28
Dünyada Ne Kadar Yahudi Var? (Yazan: Yılmaz, Öztuna) 1967 (7) 44
Dünyadaki İlk Toplu iş Sözleşmesi 1969 (7) 30
Dünyanın Ana Çizgileri 1974 (1) 9
Dünyanın En Eski Kütüphaneleri (Yazan: M. İ. Tunay) 1972 (6) 46
Dünyanın İlk Posta Pulu 1977 (3) 92
Dünyanın Yedi Harikası (Yazan: Ayşe Safi 1969 (2) 64
Dünyanın En Kudretli Devleti Olduğu Çağlarda Türkiye 1965 (1) 9113
Dünyaya Ün Salon Bir Hekimimiz (Yazan: Dr. Sırrı Akıncı) 1966 (12) 26
Dünyayı Dize Getiren Çanakkale Müdafileri (3) 21
Düşman Selanik Kapılarında 1966 (12) 78
Düşman Kaçıyor 1968 (1) 35 (Bk. Liman Von Sanders'in Hatıraları)

E

Ebced Hesabı (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1966 (11) 32
Ebruculuk 1967 (9) 39
Ebu Simbel (İkinci Ramses'in Büyük Eseri) (Çeviren: A. Dokur) 1969 (1) 57
Ebu'l Fazl Mehmed Efendi 1972 (1) 33
Ebussuud Efendi 1970 (2) 76
Edebiyatçılarımızın İstanbul'da Oturduğu Yerler 1965 (12) 5
Edirne 1968 (5) ilave s. 360, 1968 (9) 56, 1971 (1) 54, 1972 (4) 7

Edirne'de Bâyezid Külliyesi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (2) 18

Edirne'deki Yalılar ve Kayıklar (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1967 (2) 12

Edward VII. 1967(1) 79

Edward, İng. Veliâhdi 1969 (1) 24

Efes 1968 (7) ilave 436

Efes'teki Arkeolojik Çalışmalar (Yazan: Julia Dabeluk Çeviren: Reşad Uzman) 1970 (11) 33

Ege Adalarını Nasıl Kaybettik 1976 (11) 62

Ege Denizi'ndeki Adaları Nasıl Kaybettik? (Yazan: İhsan Ilgar) 1974 (5) 18

Eğitim (XVI. yüzyıl) 1969 (10) 12

Eğri'nin Fethi (Yazan: Hilmi Deregenli) 1974 (11) 8

Eğridir 1968 (3) ilave s. 291

Edirne'nin Fethi (Hilmi Darengeli) 1974 (11) 18

Eiffel Yükselirken (Yazan: D'Argenson - Çeviren: Ayda Düz) 1973 (7) 77

Eisonhower, General 1969 (4) 67

Ekalliyetler (İstanbul'da) 1968 (7) 72

Ekber Şah 1966 (9) 13

Ekrem Akurgal ile Bir Konuşma (Röportaj: Edibe Dolu) 1970 (2) 31

El fetih 1974 (4) 55

Elazığ 1968 (7) ilave e. 443

Elbistan 1968 (2) ilave s. 259

Elçi Kabûlü 1965 (2) 44, 1965 (12) 25, 1966 (1) 35, 1969 (5) 26, 1972 (8) 4, 1974 (7) 13

Elçi Peşrevi (Yazan: Haydar Sanal) 1966 (1) 35

Elçiler ve Elçilikler (Yazan: Metin And) 1970 (3) 20

Eldem, Rana 1974 (8) 16

Elektrikli Kız 1977 (9) 81

Elizabeth 1 1969 (5) 29, 1969 (7) 77, 1971 (10) 13

Elli Yıl Onca Birinci Dünya Savaşı'na Girmiştik (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965(1) 5

Elli Yıl Önce Çanakkale Savaşı'nı Kazanmıştık (Yazan: Orhan Yüksel) 1965 (2) 4

Elli Yıl Önceki Nur Baba Olayı <Yazan: Erman Şener) 1972(11) 74

Ellinci Yılında Büyük Taarruz (Yazan: Em. Orgeneral Fahreddin Altay) 1972 (7) 19

Ellinci Yıldönümünü Kutladığımız Büyük Zafer (Yazan: Mustafa Kemal Atatürk) 1972 (7) 4

Emden'in Sonu (Çeviren: Öz Dokuman) 1967 1 (10) 52

Emil Verharen 1978 (4) 7
Emir Çelebi (Hekimbaşı) 1970 (2) 74
Emir Sultan (9) 34
Emirgân (Yazan: R. E. K.) 1970 (9) 59
Emirgân Mesiresi 1969 (11) 54
Emniyet Teşkilâtımızın Tarihçesi (Yazan: İhsan Birinci) 1965(12) 77
Emrivaki 1977 (1) 70
Emrullah Efendi 1973 (7) 25
Encümen-i Dâniş 1971 (7) 24, 1974 (7) 87
Enderûn (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (1) 10
Enderûn Teşkilatı 1972 (7) 31
Enderûn-ı Hümâyunda Spor Hareketleri (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1972 (9) 72
Endülüs Medeniyeti (Emeviler'in İspanya'da yarattığı Eserler) (Yazan: Dr. Şükrü Akkaya) 1969 (7) 18
Engizisyon 1966 (11) 77, 1978 (3) 22
Enosis'i Nasıl Zaptettik (Yazan: Sadi Borak) 1969 (6) 77
Enver Paşa 1969(12) 70, 1970(11) 66, 1974 (8) 12
Enver Paşanın Teftişi (Yazan: Rıfat Erdal) 1971 (8) 70
Enver Paşa İle Görüşme 1973 (11) 46
Erdal, Rıfat 1971 (7) 60
Eretnaoğulları 1968 (6) ilâve s. 386
Ergenekon Destanı (Yazan: Y. Öztuna) 1970 (6) 4
Ermeniler 1969 (10) 73, 1970 (2) 8 ilave e. 71
Ermeni Meselesi (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1965 (7) 72, 1975 (9) 72, (10) 65, (11) 78
Ermeni Tehciri Meselesi 1969 (12) 64
Ermenistan 1967 (5) 40
Erner, Ahmed 1966 (7) 63
Ertuğrul Firkateyni (Bk. Amiral Osman Paşanın Mektupları)
Ertuğrul Faciası (Nakleden: Hüsrev Gerede) 1966 (1) 52, 1971(10) 64
Ertuğrul Firkateyninin Batışı (Yazan: Bahri S. Noyan) 1970 (7) 40
Ertuğrul, Refah, Atılay, ve Dumlupınar faciaları 1978 (1) 95
Ertuğrul Şehitleri Anıtı (Yazan: Hüsrev Gerede) 1966 (2) 36
Erzincan 1968 (2) ilave 266
Erzurum 1967 (7) ilave 49

Erzurum Kongresi (Yazan: Tahsin Yahyaoğlu) 1968 (12) 36, 1974 (7) 87
Esaret Hayatı 1970 (10) 78, 1967 (7) 58
Esaret Yolunda 1975 (8) 74
Esaretin Kaldırılması ve iç Harp 1967 (1) 66
Esaretten Kurtuluş 1967 (5) 30
Esat Paşa (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965 (3) 19
Esir Milletler 1965 (6) 18
Esir Oluyorum 1970 (9) 36
Esir Pazarları (Yazan: Miss Pardoe) 1965 (8) 33
Esir Ticareti (Yazan: Şemsi Rıza Zobu. Em. Gnl.) 1971 (3) 20 14
Esir Türkler'e Dair (Yazan: Altan Araslı) 1974 (11) 24
Esirliğin kaldırılması 1966 (1) 33
Esirler ve Esirciler (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1972 (5) 45
Eski bir Başkent (Tuğlukabâd) (Çeviren: M.A. Kayabal) 1968 (10) 76
Eski Cariye isimleri 1968 (6) 30
Eski Dalgıçlar (Çeviren: Osman Öndeş) 1967 (9) 52
Eski Denizcilerimizin Kıyafetleri 1977 (7) 82, (8) 61
Eski Düşmanın Dostluğu (Yazan: Gıyasettin Gök-kent) 1969 (7) 16
Eski Günlerin Aksaray'ı 1975 (3) 69
Eski Haliyle Ankara (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1969 (5) 84
Eski Harfleri. Özel Yıllıklar (Yazan: Hasan Refik Ertuğ) 1974 (4) 19
Eski İstanbul (Bk. İstanbul'un Bilinmeyen Köşeleri)
Eski İstanbul Hayatı 1977 (10) 76
Eski İstanbul'da Azınlıklar 1970 (8) 80
Eski İstanbul'da Bekâr Uşaklar, (Yazan: R. Ekrem Koçu) 1972 (3) 12, 1972 (4) 16
Eski İstanbul'da Bekçiler (Yazan: R. Ekrem Koçu) 1974 (4) 14
Eski İstanbul'da Belediye Cezaları (Yazan: İhsan Birinci) 1972 (8) 72
Eski İstanbul'da Berberler (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974 (5) 30
Eski İstanbul'da Cinayetler 1975 (11) 51
Eski İstanbul'da Çengiler (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1970 (7) 27
Eski İstanbul'da Çırak Çıkarma (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1974 (9) 21
Eski İstanbul'da Dayak (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1970 (2) 15
Eski İstanbul'da Deniz Hamamları (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1972 (8) 20
Eski İstanbul'da işçi Statüsü (Yazan: R. E. Koçu) 1973 (6) 45

Eski İstanbul'da Ünlü Tiyatro Oyuncuları (Yazan: Metin And) 1967 (11) 14
Eski İstanbul'da Yabancı Şirketler (Yazan: Metin And) 1972 (9) 20
Eski İstanbul'dan Hikâyeler 1976 (10) 90
Eski Kitapçılık Sanatlarımız (Yazan: İsmail Binark) 1967 (9) 36
Eski Mısır'ın Esrarı Nasıl Çözüldü (Çeviren: Mazhar Kunt) 1966 (7) 86
Eski Mısır'ın abidevî Sütunları (Yazan: Cevat Bozkurt) 1969 (5) 81 -
Eski Muâşeret Usulleri 1977 (7) 49
Eski Okul Gemilerimize Dair 1977 (6) 76
Eski Sinop Valisi Salih Kılıçın Hatıraları 1967 (12) 23, 1966 (1) 42
Eski Spor Kulüplerimizin Tarihi (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (8) 48, 1969 (9) 44, 1969 (10) (11) 47, 1969 (12) 48
Eski Türk Güzel Sanatlarından Bir Minyatür 1965 (11) 34
Eski Türk Hokkabazları (Yazan: Metin And) 1969(2) 44
Eski Türk Mizahından Örnekler 1975 (11) 27, 1977 (1) 95
Eski Türk Tarihini Altüst Eden Bir Keşif (Yazan: Atsız) 1971 (1) 35
Eski Türk Yemekleri (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1966 (12) 16
Eski Türklerde Ticaret Hayatı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (12) 4
Eski Valide Cemil 1967 (2) 54
Eskimolar 1969 (8) 90
Eskişehir 1967 (9) ilave 117
Esnaflar (Eski İstanbul'da) 1974 (9) 21
Esrarengiz Bir Uçak Kazası (Çeviren: Ali Canman) 1971 (5) 24
Esrarlı, Tren Kazaları (Çeviren: 8. Uzel) 1972 (1) 81
Esseyid Ahmed Efendi 1968 (8) 79
Esseyid Ali Efendi (Çeviren: M. Ali Kayabel) 1969 (12) 4, 1969 (1) 64
Estergon FATihi Lale Mehmed Paşa (Yazan: Doç. Dr.Sırrı Akıncı) 1971 (3) 48
Estergon Kalesi (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1965(6) 61
Estergon Kalesi Su Başı Durak 1970 (9) 63
Eşkıya ii. Karşı Karşıya 1966 (7) 80
Eşekler Şahid Olabilir mi? 1977 (7) 37
Etfal Hastanesi 1970 (4) 52
Etrüskler (Çeviren: Eser Tutel) 1966 (4) 62
Etrüskler'in Esrarı Çözülüyor (Yazan: Zeharle Myanı - Çeviren: Tonyukluk 1972 (1) 76
Etyopya'da Yaşayanlar 1975 (8)

Eugenie İmparatoriçe 1967 (6) 15, 1969 (1) 26
Ev 1967 (3) 26
Eva Peron 1976 (11) 59
Evdeksiya 1978 (4) 88
Evlenme Törenleri (Osmanlı sarayında) 1972 (9) ilave 13
Evliya Çelebi (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1972 (2) 8
Evliya Çelebiden Seçmeler (Sadeleştiren: Atsız) 1972 (4) 9, 1972 (5) 22, 1972 (6) 10, 1972 (7) 59, 1972 (8) 23
Evliya Çelebi'den Hikâyeler: (Bak. Çomar Bölükbaşı'nın Cengi)
Evliya Çelebi'nin Rüyası 1974 (1) 23
Evliya Çelebi Viyana'da 1978 (4) 43
Evvela Vazifeye Başla Sonra Konuş 1977 (8) 82
Expo 70, 1971 (1) 43
Eyalet Askerleri ve Deliler (Yazan: Metin And) 1970 (4) 11
Eyaletler 1971 (3) 76
Eyüp, Hz. 1967 (2) 32
Eyüp Camii (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1966 (5) 48
Eyüpsultan Türbesi (Yazan: Erdem Yücel) 1973 (4) 60
Ezan Musikisi 1969 (11) 18
Ezgi, Dr. Suphi 1967 (3) 44
Ezilen İnsanlık 1969 (2) 64

F

Fabergé (Derleyen: Öz Dokuman) 1974 (9) 62
Faciadan Sonraki Devre 1972 (10) 41
Fahreddin Paşa 1972 (11) 9
Fahreddin Altay'ı Kaybettik 1975 (1) 36
Fahrüddin Razi ve Necmüddin Kübra (11) 54
Falaka 1965 (1) 64, 1969 (3) 29
Faliş Rıfkı, Atay Anlatıyor: Atatürk Büyük Devrimciydi (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (10) 35
Faliş Rıfkı'yı Kaybettik 1971 (4) 4
Fanny Davis ile mülakat 1978 (4) 86

Farlar ve Kozmetikler (Yazan: Dr. Cabanes- Çeviren: Ayda Düz) 1973 (1) 59
Farrère, Claude 1965 (11) 44, 1972 (9) 17
Faruk, Kral 1965 (4) 28, 1965 (5) 81
Faruk Nafiz Çamlıbel'le Bir Konuşma (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (12) 35
Faruk Nafiz'in ilk Şiirleri (Fevziye Abdullah Tansel) 1971 (10) 25
Faruk Nafiz'in Bestelenmiş Şiirleri (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (2) 4
Fas 1974 (5) 7
Fatih Atina'da (Yaz: Ragıp Şevki Yeşim) 1966 (2) 4
Fatih Camii (Yazan: Orhan Ş. Yüksel) 1966 (8) 54 Fatih Dârü's - Şifası (Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver) 1970 (7) 76
Fatih II. Sultan Mehmed Han 1977 (5) 13
Fatih ilim ve sanat 1977 85) 28
Fatih Mehmed ve Sanat (Yz.: Ord. Prof. Dr. Franz Babinger - Çay: M. Şevki Yazman) 1969 (11) 34
Fatih Sultan Mehmed (Yazan: Yeorgios Françes - Çeviren: Kevork Pamukciyan) 1969 (4) 21
Fatih Sultan Mehmed ve İstanbul'un Fethi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (3) 8, 1973 (4) 38
Fatih Sultan Mehmed'in Edebiyata İlgisi (Yazan: Ord. Prof. Dr. Franz Babinger - Çev: M.Ş. Yazman) 1969 (12) 32
Fatih Sultan Mehmed'in Hocaları (Çeviren: M. Şevki Yazman) 1970 (4) 27
Fatih ve Devri 1976 (6) 21
Fatih ve Ressam Gentile Bellini (Yazan: Ord. Prof. Franz Babinger) 1969 (7) 85
Fatih'in Akralarından Çektiği (Yazan: M. Şevki Yazman) 1969 (6) 14
Fatih'in Bosna Seferine Yol Açan Akıncılar (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1968 (4) 18
Fatih'in Yunanistan'ı Fethi (Yazan: Ord. Prof. Dr.- Babinger - Çay. M. Ş. Yazman) 1969 (9) 32
Fatma, Hz. 1966 (10) 37
Fatma Sultan 1970 (3) 34
Fauvel 1968 (5) 32
Favray, Le Chevalier A. de 1968 (5) 34
Faysal, Kral 1965 (5) 87
Felâket Kelimesi (Çizgi Fıkra) 1974 (4) 58
Fenerbahçe 1972 (6) 53

Fenerbahçe Kulübü 1969 (8) 48
Ferid Paşanın Hatıraları 1973 (12) 25
Fes(Tarih Boyunca) 1972 (1) 14
Fethe ve Fatih'e Dair (Yazan: Dr. Razi Maner) 1970 (12) 28
Fethi Okyar'ın Günlük Hatıraları (Yayınlayan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1973 (2) 11, 1973 (3) 54
Fethiye Müzesi (Yazan: F. Dirimtekin) 1967 (3) 59
Fetret Devri 1975 (10) 59, (11) 72
Fevlid-i Osmaniye 1968 (1) 15
Fevzi Çakmak 1974(4) 84
Feyhaman Duran "Ünlü Portre Ressamı" (Yz.:Ord. Prof. İsmail Hikmet Ertaylan) 1966 (1) 77, 1970 (6) 10
Feyzullah Efendi, Şeyhulislâm 1966 (11) 79
Feza Çağı Başladı (Yazan: M. Ali Kayabal) 1969 (8) 35
Fındık (Yazan: Kemal Peker) 1968 (9) 74
Fındıklılı Silâhdar Mehmed Ağa 1970 (4) 8
Fihrist (Genel Fihrist) 1974 (12) ilave
Fitnat Hanım 1969 (8) 88
Filipinler 1970 (7) 90, 1971 (11) 88
Filistin Meselesi 1974 (3) 38, 1974 (4) 49, 1974 (5)71
Fillmore, Millard 1967 (1) 67
Finlandiya 1971 (4) 86
Folklor 1966 (8) 63, 1971 (12) 17, 1971 (6) 41
Formoza'nın Tarihi Abideleri (Yazan: Dr. Gülçin Çandarlıoğlu) 1969 (9) 64
Formoza'dan İntıbalar (Yazan: Gülçin Çandarlıoğlu) 1969 (3) 39
Fors. 1974 (7) 74
Franklin Delano Roosevelt 1976 (9) 73
Fransa 1967 (4) 14, 1971 (3) 88
Fransa ve de Gaulle (Charles de Gaulle'ün Hâıralarından) 1968 (7) 40
Fransa Limanlarının Fethi 1973 (2) 31
Fransa'dan Sürgün Edilen Yahudilerin Kıbrıs'a Yerleşmesi (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1973 (8) 8
Fransa'nın Moskova Sefirinin Hatıralar, (8k. General Catroux'nun Hatıraları)
Fransız Kolonisi (İstanbul'da) 1970 (8) 81

Fransızlara Türkçe Dersi 1975 (12) 64
Fransızların Milli Kahramanı Guesclin (Yazan: Hilmi Darengeli) 1972 (6) 32
Franz-Joseph 1969 (2) 53
Fredrik II 1969 (5) 88
Fuad, Kral 1965 (5) 81
Fuad Köprülü (Yazan: Tahsin Tunalı) 1966 (7) 56
Fuad Paşa 1965 (8) 27
Fuad Paşanın Sadareti 1965 (8) 26
Fuchs Nasıl Yakalandı (Yazan: Don Whitheard - Çeviren: Ayda Düz) 1974 (1) 68
Futbol (Türk Futbolu) 1967 (2) 71
Futbolun Tarihi (Çeviren: Eser Tutel) 1966 (1) 72
Fuarların Tarihi ve İzmir Fuarı (Yazan: Erman Şener) 1971 (7) 54
Fuzuli (Yazan: Doç. Dr. Faruk K. Timurtaş) 1966 (10) 54
Fuzuli (Yazan: Doç. Dr. Muharrem Ergin) 1968 (2) 18

G

Gable Clark 1971 (6) 54
Gabon 1972 (5) 92
Galata 1977 (6) 69
Galata (Bk. Asırlar Boyunca Galata)
Galata Köprüsü'nün Hikâyesi (Yazan: Çelik Gülersoy) 1974 (5) 48
Galata Kulesi 1971 (9) 40
Galata Mevlevihânesi 1969 (11) 31
Galata ve Beyoğlu Gayrimenkulleri Vakıflar. Aittir (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1973 (6) 12
Galata ve Tophane 1977 (7) 9
Galata'nın Tarihi (Yazan: Gülersoy) (11) 49
Galatasaray Lisesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1968 (8) 35
Galatasaray Kulübü 1969 (10) 47
Galibiler 1970 (1) 89
Galip Paşanın Hâtıraları: 1966 (6) 4, 1966 (7) 20, 1966(8) 77, 1966 (9) 80
Gamalı Haçın Menşei (Yazan: Ayşe Sâfi) 1969 (12) 56
Gandara Heykelleri (Yazan: Edibe Dolu) 1969 (2) 26
Gandi (Deneyen: Öz Dokuman) 1967 (4) 60

Garfield, James A. 1967 (1) 70
Garip olaylar 1977 (8) 30
Gaulis, Madam 1972 (9) 12
Gazete (ilk Türkçe) 1971 (7) 25
Gazi Balı Paşa 1974(11) 5
Gazi Osman Paşa (N. Uluğ) 1973 (4) 24
Gazi Osman Paşa ile 100 Gün (Yazı: Sadi Barak) 1965 (3) 10
Gazi Osman Paşa'nın ve Trikopis'in atları
Gazi Umur Bey 1968 (7) ilave s. 431
Gaziler Meskeni 1975 (8) 4, (9) 4, (10) 4
Gaziantep 1968 (6) ilave s. 411
Gazneliler'den Kalanlar (Yazan: Edibe Dolu) 1969 (4) 72
Gazze Müdafileri (Yazan: İhsan Birinci) 1969 (11) 60
Gecelerim (Yazan: Ahmed Râsim) 1968 (10) 45
Geçen Yüzyılda Milli Tiyatro (Yazan: Metin And) 1969 (11) 13
Geçmiş Günlerden Üç Olay 1976 (1) 78
Geçmiş zamnlardaki hâli ile İstanbul 1978 (1) 48
Geçmişte Bir Düğün 1975 (7) 48
Gedik Ahmed Paşa 1969 (10) 8
Gedikler 1970 (6) 7
Gelendost Zaferi'nin 800. yılı 1976 (9) 85
Gemiler 1969 (6) 30
Gemilerimizin isimleri 1978 (1) 91
Genç Osman Faciası (Yayınlayan: Midhat Sertoğlu) 1973 (3) 64, 1973 (4) 10, 1973 (5) 62
Genç Osman'ın Ölümü (Yazan: Tahsin Tunalı) 1972 (9) 37
Genç Osman'ın Saltanat Yılları (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (8) 47, 1972 (9) 37, 1972 (10) 41
Genç Osman'ın Ölümü 1965 (5) 36
Gençlik Hareketleri 1969 (3) 67
Genel Fihrist 1974 (12) ilave
General Catroux'un Hatıraları (Çeviren: Mustafa İstanbullu) 1969 (1) 72, 1969 (2) 84, 1969 (3) 84, 1969 (4) 84
General Grigorenko (Yazan: Fethi Tevetoğlu) 1974 (3) 8
General Harrington'un Ele Geçirilen Raporu (S.8.) 1967 (9) 9

General Miranda'nın Türkiye Hatıraları (Yazan: Fuat Canın) 1966 (1) 90
General Townshend'in Hatıraları (Çeviren: Osman Öndeş) 1967 (3) 52, 1967 (4) 68, 1967 (5) 65
Gerillacılık 1966 (10) 5
Germiyanogulları 1968 (7) ilave 424
Gestapo Şefi Heydrich'e Yapılan Suikast (Çeviren: Öz Dokuman) 1967 (6) 51
Gestapo'nun Kiralık Kızları 1976 (11) 38, 1977 (1) 55
Geyve 1967 (5) ilave 31, (12) 54
Gibb kimdi? 1978 (1) 4
Gidemediğin Yer Senin Değildir (Yazan: A. Semih Tepeciklioğlu) 1970(1) 41
Giresun 1968 (6) ilave 393
Girit Adası'nı Nasıl Kaybettik 1976 (7) 15
Girit ıslahatı 1968 (9) 60
Girit isyanı (Yazan: İhsan Birinci) 1969 (9) 81
Girit Savaşı 1967 (1) 22
Girit'i Nasıl Kaybettik (Yazan: İhsan Ilgar) 1970 (5) 79
Gladyatörler 1967 (6) 64
Goeben ve Breslau 1967 (10) 42, 1977 (3) 18
Gordon Paşa 1974(12) 28
Göç Destanı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1970 (9) 4
Gökalp, Zıya 1974(10) 27
Gökçeada (Yazan: Altan Araslı) 1974 (3) 72
Göksu Mesiresi 1969 (10) 69
Göksu'da Bir Gezinti 1975 (8) 56
Göktürk Çağı Kültürü (Yazan: Prof. Abdülkadir İnan) 1967 (8) 12
Göktürklerde Cemiyet Hayatı 1972 (6) 4
Gönensay, Hıfzı Tevfik 1971 (12) 64
Göreme 1966(10) 39
Gözbağcılar 1967 (1) 21
Graf Von Spee 1969 (1) 28
Grandük Nikola 1968 (7) 17
Grant, Ulysses S. 1967 (1) 69
Gravür Sanatı 1965 (5) 34
Greenwich'in 300 yılı 1977 (4) 83

Grigorenko, General 1974 (3) 8
Gücerat 1966 (8) 12
Gudenus, Baron de 1968 (6) 41
Guesclin, (Fransız Kahramanı) 1972 (6) 32
Guillotin Dr. 1967 (8) 46
Gureba Hastanesi 1970 (5) 42
Gutenberg (Ölümünün 500. Yıldönümü Vesilesiyle (Yazan: Helmut Presser - Çevirin: Ö.D.) 1968 (4) 35
Gül baba (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1967 (10) 7
Güllü Agop 1967 (6) 41
Güllü Agop ve Osmanlı Tiyatrosu (Yazan: Metin And) 1970 (8) 8, 1970 (9) 7
Gülnuş Emetullah Sultan 1971 (2) 45
Gümrük Kaçakçılığı 1965 (6) 28
Gümüşhane 1967 (12) ilave s. 220
Güneş Dil Teorisi 1973 (9- 10) 74
Güneş'in Kaybolan Şehri (Yazan: Robin Hosie - Çev. Öz Dokuman) 1968 (6) 32
Güney Afrika 1972 (12) 98
Güney Dalmaçya'ya Seyahat 1974 (11) 88
Güney Vietnam 1973 (6) 88
Günümüzde Arap Devletleri (Yazan: Tahsin Ünal>1967 (8) 21
Günümüzde Sömürgecilik (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965 (6) 19
Günümüzdeki Devletlerin Nüfusları (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1967 (11) 10, 1972 (12) 18
Günümüzden Yüz Yıl Önce İstanbul'da Namlı Kahvehaneler 1976 (12) 9
Günün Olayı idi 1968 (9) 56, 1968 (12) 79
Gürcistan 1967 (5) 40
Güreş 1966 (5) 66, 1966 (6) 71
Güreş (XVI. yüzyıl) 1970 (2) 5
Gürkan, Kazım İsmail 1972 (7) 41
Gürsel Cemal 1966 (2) 10, 1966 (10) 91
Güzel Sanatlar Akademisi 1974 (6) 66

H

- Habeş İmparatoru'nun Sarayında Uç Türk (Yazan: Hikmet Faridun Es) 1967 (3) 11
- Habeşistan 1970 (3) 88, 1971 (8) 89
- Hac (Bk. Bir Haccın Hikâyesi)
- Hac (Yazan: Kemaleddin Tuğcu) 1966 (3) 49
- Hac ya Kurban Bayramı (Yazan: Orhan Bahaeddin) 1965 (3) 42
- Hac ve Sürre Alayı (Yazan: K.E. Uykucu) 1969 (2) 33
- Hacer (Hz. İbrahim'in Zevcesi) 1967 (3) 85
- Hacı Arif Bey (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1966 (6) 20, 1966 (7) 27, 1974 (10) 61
- Healbektaş 1967 (8) ilave s. 66
- Hacı Murad (Yazan: Adli Eğiter) 1971 (3) 77
- Haç'ın İstanbul'a Getirildiği Bir Gerçektir (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1968 (5) 10
- Haçlılar 1966 (4) 9, 1972 (2) 70
- Haçlı Seferi (Birinci) 1974 (7) 10
- Haçova 1974 (3) 14
- Hadice, Hz. 1966 (10) 37
- Hadice Sultan 1970 (3) 35
- Hadice Sultan'ın Aşk Mektupları (Yayınlayan: Niyazi Ahmed Banoğlu) 1969 (5) 16, 1969 (6) 24
- Hadice Sultan ve Melling (çeviren: Orhan Yüksel) 1968 (3) 4
- Hafız Paşa (Müşir) 1972 (5) 55
- Hafız Sami 1976 (9) 93
- Hafsa Sultan 1971 (1) 47
- Hain Subaşının Akıbeti (Yazan: İhsan Birinci) 1972 (11) 86
- Haile Selasiye 1975 (2) 20
- Hakkâri 1968 (1) ilave s. 234
- Halâskâran Olayı'nın Başlangıcı 1971 (5)
- Halâskâran Olayı 1971 (6) 77
- Halet Efendi 1973 (12) 64
- Halet Efendi'ye Dair Özel bir Tarih (Yayınlayan: Midhat Sertoğlu) 1974 (2) 34, 1974 (3) 27
- Halıcıoğlu'ndan Kasımpaşa'ya 1977 (4) 15
- Haliç 1974 (4) 68

Haliç'te Oturanlar 1972 (6) ilave
Halide Edib (Röportaj: Edibe Dolu) 1968 (10) 64
Halide Edib'in Varna Hatıraları (1924) (Derleyen: Şemseddin Kutlu) 1974 (7)22
Halifelik 1974 (3) 86
Halikarnas 1967 (6) 70
Halil Ağa 1968 (9) 86
Halil Menteşe'nin Hatıraları 1973 (5) 17, 1973 (6) 22, 1973 (7) 32, . 1973 (8) 17,
1973 (11) 46 (Yayınlayan: Yılmaz Öztuna)
Halil Nuri 1967 (6) 30
Halk Şiirinde Tarih 1975 (5) 18
Halk Şiirinde Tarihi Kıtık ve Kuraklıklar (Yazan: Cahit Öztelli) 1974 (7) 31
Hama Şehri ve Kalesi 1972 (5) 29, 30
Hamamlar 1969 (9) 14
Hamdullah Suphi ile bir konuşma 1977 (2) 73
Hamdullah Subhi Tanrıöver (Derleyen: Şevket Rado) 1966 (7) 4, 1975 (9) 81
Hamdullah Suphi ve Türk Ocakları (Yazan: Semiha Morali) 1969 (2) 71
Hamid Aytac 1972 (11) 16
Hamidiye Alayları 1976 (7) 47
Hamiyet Hanım 1969 (1) 69 -
Hamal Hurşit 1978 (1) 70
Hammer'in Kitapları ve Mühürleri (Yazan: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver) 1969 (9)
19
Hamza Hz. 1966(12) 47
Han Kızının oyunu: Kâfe 1976 (10) 54
Hangi Teres (Çizgi Fıkra) 1967 (5) 63
Hangi Ülkelerde Ne Kadar Kaldık(Yazan TahsinTunalı) 1967 (3) 2Ş, 1967 (4) 15, 1967 (5)
40
Hanya Kal'ası 1974 (8) 66
Harbe. Girilmesi Yersizdi 1970 (7) 57
Harbin Sonu 1968 (3) 39
Harbiye. (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1966 (10) 32
Harbiye Nâzırları 1968 (1) 22
Harding, W. Gamaliel 1967 (2) 39
Haram 1971 (5) 16

Haram Onyedinci Yüzyılda. (Çeviren: A. Filiz) 1970(10) 46
Hanem Ağaları 1971 (5) 17, 1971 (9) 41
Haram Ağaları (Akağalar) 1974 (10) 66
Haram Dairesi (Dolmabahçe Sarayı) 1966 (2) 58, 1968 (2) 58
Haram Dairesi (Topkapı Sarayı) 1965 (3) 54, 1965 (4) 54
Haram Dairesi (Yıldız Sarayı) 1966 (6) 59
Harem Hakkında Bilmediklerimiz (Yazan: On. Sedat Kumbaracılar) 1971 (12) 40
Harem-i Hümayûn (Yazan: M. d'Ohsson Çeviren Ayda Düz) 1972 (9) ilave
Harf Devriminden Elli Yıl Evvel Latin Harflerinin Resmi Bir Haberleşmede kullanıldığına
Dair Belge: (Yazan: Hasan Türüdü) 1974 (2) 82
Harp İçinde Elçilik 1976 (6) 16, (7) 21, (8) 20, (9) 9
Harput 1968 (7) ilave 445
Harrington, General 1967 (9) 10
Harrington'un Gizli Raporu (Yazan: İhsan İlgar) 1970 (3) 64, 1970 (4) 82
Harrison, Benjamin 1967 (1) 72
Harrison, W. Henry 1966 (12) 74
Harzem - Şahların Sonu (Yazan: Hilmi Darengeli) 1973 (6) 38, 1973 (7) 38
Has Oda 1965 (5) 46
Hasan Hz. 1967 (6) 68
Hasan Fehmi Paşa 1972 (3) ilave 54
Hasan Hüsnü Paşa 1972 (4) 50
Hasan Murad Kapdan ve Görev Duygusu (Yazan: Emrullah Nutku) 1972 (9) 84
Hasan Rami Paşanın Hatıraları (Sadeleştiren: Osman Öndeş) 1972 (7) 111 ve 124
Hasan Refik Paşa 1972 (3) ilave 40
Hasankeyf 1968 (2) ilave 262
Hasbinallah Hasib Paşa'ya (11) 88
Haseki Hastanesi 1970 (3) 57
Hatay 1966 (8) 29, 1968 (5) ilave 371
Hatay Mitingi ve Tan Olayları (Yazan: Ercan Ünal) 1969 (4) 56
Hatay'ın Türkiye'ye Katılışı 1974 (6) 89
Hat Sanatı (Yazan: Erdem Yücel) 1965 (7) 44
Hattat Hamid Aytaç (Yazan: Ali Alparslan) 1972 (11) 16
Hattat Padişahlar 1977 (1) 9
Hattat Silsilenameleri 1975 (5) 1-16

Hattuş 1968 (5) ilave 3-9
Hava Kuvvetleri (Türk) 1974 (1) 54
Hava Kuvvetlerimiz (Milli Mücadelede) 1973 (12) 56
Hava-Ulaştırması (Tarihte İlk Havadan ikmal) 1972 (6) 28
Havacılık (Türk Havacılığı) 1974 (11) 30
Havvâ, Hz. 1967(1) 33
Havza 1967 (10) ilave 136
Hayal Gazatesi 1975 (10) 15
Hayalet Gemi (Çeviren: Öz Dokuman) 1967 (9) 44
Hayat Tarih Mecmuası Üçüncü Yılına Başlıyor (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1967 (1) 4
Hayatın Türkiye Tarihi Hakkında (Yazan: Ekrem Üçyiğit) 1967 (2) 90
Hayber Geçidi'nden Kuzeye (Yazan: William Douglas 'Çeviren: Aydın Dokur) 1973 (2) 48
Haydarâbâd 1970 (5) 61
Hayes, Rutherford 8 1967 (1) 69
Hayri Paşa 1972 (3) ilave 51
Hazır Olun Ey Gaziler 1970 (8) 62
Hazine-i Hümayun (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar') 1969 (12) 35
Hazine (İspanyol Armadasından Kalan) 1970 (10) 62
Hazreti İsa Sakalsız mıydı 1965 (1) 78
Hazret-i İsa'nın Üzerine Gerildiği Haç Çemberlitaş'ın Altında mı? (Yazan: Şevket Rado) 1968 (4) 4
Hazreti İsa'nın Gerildiği Haç'ın Çemberlitaş'ın Altında Olduğuna Dair Deliller Kuvvetleniyor (Röportaj: Ö.Dokuman) 1968 (5) 5, 10
Hazreti İsa'nın Gerildiği Haç Hakkındaki Yazımızın Basındaki Akisleri: 1968 (7) 8
Hazreti Ömer, Nuşirevan ve Yahudi 1976 811) 15
Hekimler (Eski İstanbul'da) 1972 (3) 29
Hekimoğlu Ali Paşa ve Kâni Efendi (Yazan; Doç. Dr. Sırrı Akıncı) 1971 (9) 14
Helal - Haram Meselesi 1976 (11) 87
Helâlar (Ortaçağda) 1967 (7) 39
Hem topal, hem ismi Mustafa 1977 (7) 71
Henri, Prens' 1969 (2) 54
Henry VIII. 1974 (9) 81
Her emri ferman 1977 (11) 53

Her Yönüyle Chicago 1976 (6) 92
Herât 1972 (1) 69
Hereke Fabrikası (N. Uzel) 1972 (6) 60
Herkes Beni Gnl. Montgomery Sanıyordu (Çeviren: Âli Canman) 1973 (8) 67
Herman Goering'in iki karısı 1977 (1) 36
Heybeliada 1968 (11) 45
Heybeliada Deniz Lisesi (Röportaj: Orhan Yüksel) 1969(1) 35
Heydrich 1967 (6) 51
Heykel (İlk Türk Heykeli) 1965 (9) 67
Hezârfen Ahmet Çelebi 1966 (12) 66
Hezarpâre, Ahmet Paşa (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1973 (3) 22
Hırisantos Nasıl Öldürüldü (Yazan: İhsan Birinci) 1970 (6) 62
Hıristiyan inancına Göre «Peygamberler ve Ömürleri (Yazan: İhsan Birinci) 1971 (9) 47
Hısn-ı Mansûr 1967 (12) ilave 217
Hıyve'den Buhara'ya 1971 (11) 90
Hıyve'ye Varış 1971 (10) 83
Hızır Hz. 1967 (8) ilave 70
Hicret Olayının İktisadi Sebepleri (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974(11) 6
Hikâye Olan Gerçekler 1967 (4) 58, 1967 (5) 64, 1969 (1) 64
Hikâyenin Sonu 1974 (1) 83
Hilair J.B. 1968 (6) 42
Himmler Harekâtı (Yazan: Alain Decau - Çeviren: Ayda Düz) 1971 (12) 56 (Bk. 1970 (8) 73
Hindiler Tekkesi 1977 (7) 96
Hindistan 1965 (10) 91, 1966 (5) 29, 1966 (8) 10, 1968 (9) 62, 1968 (9) 28, 1968 (10) 77,
1969 (10) 22, 1970 (3) 45, 1972 (7) 78, 1972 (11) 88, 1974 (3) 53
Hindistan Maceralarım 1966 (9) 5
Hisar, A. Şinasi 1966 (7) 4
Hitit Şehirleri 1968 (5) ilave 358
Hititler, Sümerler ve Talim - Terbiye Dairesi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1969 (3) 4
Hitler Moskova'yı Niçin Alamadı? (Çeviren: R.şad Uzman) 1971 (2) 79
Hitler Nasıl iktidara geldi? (Yazan: Alan Bullock. Çeviren: Öz Dokuman) 1970 (3) 36,
1970 (4) 67, 1970 (5) 71, 1970 (6) 35

Hitler Paris'te (Yazan: Alain Decaux - Çeviren: Ali Canman) 1971 (7) 73
Hitler ve Ali Çetinkaya 1967 (11) 35
Hitler'in elçisine Ankara'da suikast teşebbüsü 1977 (7) 34
Hitler'in Gizli Konuşmaları (Çeviren: Osman Erdeniz:) 1972(11) 23
Hiyerapolis 1968 (2) ilave 275
Hiyaroglif 1966 (7) 88
Hobart Paşa'ya Dair (Yazan: Bahri S. Noyan) 1970 (3) 29
Hoca Sâdeddin Efendi 1970 (2) 77, 1972 (1) 32
Hocapaşa Yangını Hakkında Bir Destan (Kevork Pamukciyan) 1972 (4) 22
Hodonin'deki Türk Şehitliği (Yazan: İsmail Erez) 1973 (1) 44
Hohokamlar (Çeviren: A. Dokur) 1968(11) 56
Hokkabazlar 1969 (2) 44
Hoover, Herbert 1972 (2) 40
Hoşâb Kalesi 1967 (9) ilave s. 115
Hukuk Fakültesi (Ankara) 1974 (9) 79
Hums Cephesinde Bir Hafta 1970 (7) 31
Hun Devri Kültürü 1966(12) 22
Hunglinger, Ressam 1969 (6) 43
Hunlar Çağında Türkler (Yazan: Tahsin Tunalı) 1971(1) 16
Hunzalılar (Yazan: Edibe Dolu) 1969 (9) 35
Hurrem Sultan 1965(6) 70, 1969(1) 03, 1971 (1) 48
Hurşid Bey'in Hiddeti 1977 (4) 69
Hurşid Paşa 1966 (6) 67
Hurşid Paşa'nın Hâtıraları 1965 (1) 29, 1965 (2), 29, 1965 (3) 23, 1965 (4) 87, 1965 (5) 60
(Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna)
Hükümdarlar 1971 (4) 46
Hükümdarlığın Şartları 1971975 (9) 78
Hükümetler (Türkiye'de Cumhuriyet Devri Hükümetleri) 1973 (9-10) 134
Hümâyûn Şah 1966 (9) 12
Hür Macaristan için büyük mücadele 1978 (4) 94
Hürmüz (Diyâr-ı Hürmüz) 1966 (9) 9
Hürriyetin ilanı 1969 (9) 71
Hüseyin Hz. 1967 (6) 68, 1971 (4) 33. 1971 (5) 68
Hüseyin Nihal Atsız 1976 (3) 52

Hüseyin Paşa, Kapdan-ı Derya (Küçük) 1969 (8) 87
Hüsnü Paşa "Müşir" 1972 (5) 56
Hüsrev Paşa'nın idamı (R. Ş. Yeşim) 1965 (10) 16
Hyrum'un Ölümü (Yazan: H. F. Es) 1969 (4) 30

I

Ihlamur Kasrına Dair (Yazan: Çelik Gülensoy) 1973 (11) 39
Irak 1967 (4) 17
Isparta 1968 (3) ilave s. 289
Itri ve Hacı Arif Bey (Yazan: Tahsin Tunalı) 1974 (10) 60

İ

İbn-i Battuta Hind Sarayında (Yazan: H. Avni Şanda) 1966 (5) 29
İbn-i Sina 1977 (6) 22
İbnül Emin Mahmud Kemal (Yazan: Ahmet Hamdi Tanpınar) 1967 (7) 11
İbrahim Aşk? (Röportaj: Cengiz Yarbağ) 1967 (6) 32
İbrahim Hakkı Konyalı 1976 (1) 24
İbrahim Müteferrika 1972 (7) 79
İbrahim Paşa, Kanijeli 1968 (10) 32
İbrahim Paşa (Makbûl) 1966 (8) 74
İbrahim Paşa (Makbûl) (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim: 1968 (12) 73
İbrahim, Sultan 1969(11) 8, 1972 (7) 36
İbtılâlarının Kurbanı Üç Osmanlı (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1970 (2) 73
İçel 1968 (2) ilave s. 284
İçelim kurtuluşu 1978 (1) 78
İdâm Mangası 1965 (1) 52
İdamdan Kurtaran Beyit 1976 (10) 22
İdris Hz. 1967(1) 33
İdris Bey (Torpidosu) 1966 (12) 68 20
İdis-i Bitlisi 1969 (10) 55, 1971 (1) 29
İğneli Fıçı Hikâyesinin Sırrı (Yazan: Nazmi Sevgen) 1974 (5) 63
İhsan Sungu Bey'in iki Mektubu 1974 (9) 67, 1974 (10) 71

İhsan Sungu'nun Bir Mektubu 1975 (1) 13
İkbal (Pakistan'ın Milli Şairi) 1968 (4) 23
İkdam 1970(9) 29
İki Asır Önce (Yazan: Orhan Erdenen) 1968 (9) 47
İki Başhekim iki Belediye Reisi (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (2) 48
İki Bin Yılında Türkiye (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965 (2) 12
İki Bin Yıllık Tarih Boyunca Noterler 1975 (8) 32
İki Celâli Başı (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1970 (10) 25
İki Gazetecinin Lozan Notları 1976 (5) 63
İki Kartpostal (Yazan: Ruşen Eşref Ünaydın) 1965 (9) 59
İki Kıta Binleşiyor (Röportaj: Orhan Şevket) 1971 (11) 35
İki Sadrazam iki Hadise (Yazan: Sadi Borak) 1969 (11) 70
İki Yüzyıl Önceki Türkiye (Yazan: Baron de Tott) 1965 (1) 21
İkinci Abdülmecit'in İki Mektubu (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1969 (12) 4
İkinci Bâyezid'in Bir Amerikan Üniversitesindeki Tablosu (Yazan: Elif Naci) 1967 (6) 37
İkinci Cihan Harbi Arifesinde Hitler ve Avrupa Devletleri (Yazan: Pierre Lazareff –
Çeviren: Şevket Rado) 1974 (7) 4, 1974 (8) 4, 1974 (9) 4
İkinci Kılıç Arslan (Yazan: Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu) 1965(6) 15
İkinci Dünya Savaşı ve Hindistan 1970 (7) 79
İkinci Dünya Savaşı (Yazan: Orhan Bahaeddin) 1965 (5) 5
İkinci Dünya Savaşı 1968 (9) 14, 1969 (12) 73, 1970 (12) 84, 1971 (2) 79, 1971 (4) 86,
1971 (5) 24, 1971 (7) 73, 1971 (8) 61, 78, 1971 (9) 25, 67, 1971 (11) 28–69, 1971 (12) 56,
1972 (2) 62, 1972 (3) 58, 1972 (4) 54, 1972 (11) 23, 60, 1972(12) 48, 1973 (8) 67, 78,
1974 (7) 4, 1974 (8) 4, 1974 (9) 4
İkinci Dünya Savaşı'nda Alman Deniz K. Komutanı Amiral Raeder'in Hâtıraları (Çeviren:
Osman Öndeş) 1972 (5) 74, 1972 (6) 73
İkinci Dünya Savaşı'nda Boğazlar üzerindeki kâbus 1977 (12) 22
İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye 1973 (9–10) 131
İkinci Dünya Savaşı'nda Türkler (Naklen.Yayınlayan: Sadun Kemali Aksüt) 1966 (12) 92
İkinci Dünya Savaşı Neden Çıktı? 1975 (39 58, (4) 28, (5) 21
İkinci Kosova Meydanı Savaşı (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1966 (4) 4
İkinci Mahmud ve Yenileşme Hareketleri 1975 (1) 58
İkinci Meşrutiyet 1974 (7) 87
İkinci Meşrutiyet Hangi Gün İlan Edildi 1976 (12) 82

İkinci Meşrutiyette Türk Donanması (Yazan: Bahri S. Noyan) 1970 (6) 28
İkinci Murat'ın Gazaları (Yazan: Atsız) 1971 (6) 9 İkinci Osman'ın inkılâp Hareketleri
(Yazan: Tahsin Tunalı) 1970 (9) 34
İkinci Sultan Abdülhamid'in A.B.D. Kongresine Hediyesi (Yazan: Sara Korle) 1970 (5) 32
İkinci Sultan Hamid'in Hal'i Fetvasına Dair (Bk. Yayınlanmamış Bir Hatıra)
İkinci Sultan Hamid'in Yayınlanmamış Bir Mektubu (Yazan: Sadi Borak) 1969 (11) 75
İkinci Sultan Mahmud (Yazan: Tahsin Tunalı) 1972(12) 36
İkinci Sultan Selim'in içki Merakı (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1969 (11) 83
İkinci Viyana Kuşatması ve Bozgunu (Sdl.:Falih Rıfık Atay) 1965 (6) 4, 1965 (7) 17, 1965
(8) 19
İkinci Wilhelm'in ikinci Abdülhamid'i ziyaretine dair bir belge 1977 (12) 63
İklimler Değişiyor 1975 (6) 69
İkonoklazm Akımı (Bizans Tarihinde) (Yazan: Erdem Yücel) 1970 (3)71
İlâncılık 1971 (4) 81, 1974 (11) 45
İlâveler (1972 Yılında Her Ay ve 1974 (12). ila. y. alan, Kendi İsimlerinde Ayrıca
Gösterilmiştir)
İlhamı Masar'ın Hâtıraları: 1974 (4) 62, 1974 (5), 22, 1974 (6) 76
İlk Altıpatlar (Çeviren: Öz Dokuman) 1966 (2) 66
İlk Amerikan Harp Gemisi (Yazan: İhsan Ilgar) 1969 (6) 4
İlk Diplomalı Hekimimiz (Yazan: Doç. Dr. Sırrı Akıncı) 1972(10) 67
İlk İnsanlar (Yazan: Lincoln Barnett-Çeviren: Aydın Dokur) 1972(12) 41
İlk Kadın Memurlar (Yazan: Nimet Günaydın) 1967 (4) 66
İlk Kız Okullarımız Nasıl Kuruldu (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1969 (4) 77
İlk Milletlerarası Dili Bir Türk İcat Etmişti (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1966 (1) 66
İlk Muhalefet Partisini Ben Kurdum (Röportaj: Turgut Etingü) 1965 (1) 86
İlk Osmanlı Donanması (Yazan: Şemseddin Arka) 1970(10) 30
İlk Otomobiller (Çeviren: Eser Tutel) 1965 (8) 60 ilk Polis Okulları (Yazan: İhsan Birinci)
1966 (3) 87
İlk Posta Teşkilatımız Nasıl Kuruldu (Yazan: M.Ş. Ülkütaşır) 1967 (3) 70
İlk Tramvay Son Tramvay (Yazan: Ertan Ünal) 1968 (10) 67
İlk Türk Amerikan Ticaret Anlaşması (Yazan: İhsan Ilgar) 1969 (9) 4
İlk Türk Bestekârları (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (3) 10
İlk Türk- Bolşevik Münasebetleri (Yazan: Alb. Tahsin Ünal) 1967 (8) 7
İlk Türk Cambazları (Yazan: Metin And) 1967 (4) 34

İlk Türk Cumhuriyeti: Azerbaycan 1976 (11) 70
İlk Türk denizaltıları 1977 (7) 28
İlk Türk denizaltısı (Yazan: Vural Sözer) 1965 (10) 72
İlk Türk Heykeli (Yazan: Dr. Şinasi Tekin) 1965 (9) 67
İlk Yazı Makineleri (Çeviren: Eser Tutel) 1965 (11) 73
İlkokulun (XVI yy) 1969 (10) 14
İmparator Maximilien'in Macerası (Yazan: Ch. Sherton-Çeviren: Ayda Düz) 1973 (5) 82
İmparatoriçe Theodora (Yazan: Charles Diehl- Çeviren: Ayda Düz) 1971 (10) 73 21
İmparatorluğun Devlet Ricali 1965 (3) 64
İmparatorluk zaptiye teşkilatı 1977 (11) 93
İmroz (Gökçeada) 1974 (3) 72
İnalcık, Halil 1966 (10) 24
İnanılmaz Tesadüflerin Yarattığı Saltanat 1965 (5) 81
İnciciyan (Bk. On Sekizinci Asrın Sonunda Osmanlı Devleti)
İndonezya (Türk Seferleri) 1974 (4) 8
İnebahtı Bozgunu 1971 (3) 54
İnebahtı Savaşı 1965 (2) 77
İngiliz Casusları 1968 (2) 51
İngiliz Hazinesi 1972 (11) 60
İngiliz Kolonisi (İstanbul'da) 1970 (8) 82
İngiliz Muhibleri Cemiyeti (Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1972 (1) 4 -
İngiliz Muhibleri Cemiyetine Katılanlara Dair (Yazan: Hilmi Kâmil Bayur) 1972 (4) 49
İngilizler Dunkerque'ten Nasıl Çekildi (Çeviren: Gündoğdu Oyrakoğlu) 1969 (5) 69
İngiltere Harp mi etmeliydi? 1974 (8) 4
İngiltere Hazinesi Nasıl Kaçırıldı (Çeviren: Osman Öndeş) 1967 (7) 70
İngiltere Kraliçesi Birinci Elizabeth (Yazan: Cemal Sancak) 1969 (7) 77
İngiltere'nin İhtiraslı ve Çapkın Kralı Sekizinci Henry 1974 (9) 81 -
İnkalar 1968 (6) 32
İnnocentius VIII. 1970 (11) 20
İnönü İsmet 1973 (9-10) 107, 1974(2) 4
İnönü Savaşları 1973 (9-10) 33, 34
İnönü Zaferlerini İsmet Paşa mı kazanmıştı? (Yazan: Em. K. Albay Tevfik Bıyıklı) 1969
(3) 21
"İnsanın uçması için 4 – 5 kilometre uzunluğunda kanat takması lâzım"! 1977 (6) 50

İnsanlar Üzerinde Yapılan Deneyler 1975 (10) 72
İnsanlığa Kanseri Öğreten Bilgin (Yazan: Doç. Dr. Sırrı Akıncı) 1970 (12) 56
İnsanoğlu Fezada (Röportaj: Orhan Yüksel) 1965 (8) 4
İntihar Denizaltıları (Derleyen: Ali Canman) 1974 (12) 52, 1975 (1) 76, (2) 78
İntihar Uçakları 1965 (8) 77
İpsiz Recep Çetesi (Röportaj: İhsan Birinci) 1966 (10) 70
İran 1973 (1) 86
İran Tarihinden Sayfalar 1971 (11) 53
İrlanda'nın Türk Şairi (Yazan: Peter Hird) 1968 (8) 41
İrlanda'nın Kara Bahtı (Yazan: Jacques Castenet Çeviren: K. Arman) 1972 (2) 78
İsa Hz. (Bk. Hazreti İsa)
İshak Çelebi 1970 (2) 74
İshak Paşa Sarayı (Yazan: Ziyâ Ünsal) 1965 (4) 43
İsimler (Türkçe) 1966 (6) 15
İsimler (Cariye isimleri) 1968 (6) 30
İskenderiye Feneri 1969 (2) 70
İskenderiye Kütüphanesini Hristiyanlar Yaktı (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (1) 35
İskenderun 1969 (5) ilave 374
İslam Ansiklopedisi 1968 (5) 62, 1969 (8) 94
İslam Ansiklopedisi Nasıl Hazırlanıyor (Röportaj: Yılmaz Öztuna) 1966 (3) 16
İslam Medeniyeti 1969 (6) 69
İslam Medeniyetinde Türkler (Yazan: Albay Tahsin Ünal) 1968 (3) 17
İslam'da Resim Sanatı (Yazan: İsmet Binark) 1967 (8) 16
İslam'dan Önce Türk Medeniyeti (Yazan: Alb. Tahsin Ünal) 1967 (3) 40
İslamdan Sonra Türkçe Adlar (Yazan: Prof. Abdülkadir İnan) 1966 (6) 15
İsmail Âdil Paşa ve Abut Efendi'nin serveti 1977 (11) 72
İsmail Hz. 1967 (3) 84
İsmail Cevheri 1966 (12) 67
İsmail Hakkı Paşa, Damad, Hafız 1972 (9) ilave 3
İsmail Maşûki 1972 (12) 59
İsmet Paşanın Ardından (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (2) 4
İsmi Taşıdığınız İnsanların Hikâyesi (Yazan: Kemaleddin Tuğcu) 1966 (8), 1969 (1)'e kadar her sayı
İspanya 1971 (4) 90

İspanya (Çeviren: Öz Dokuman) 1968 (1) 46
İspanya İle Harp 1965 (4) 36
İspanya Sefaretnamesi (Derleyen: H. Avni Şanda) 1966 (3) 72
İspirtizma Nasıl Doğdu 1975 (5) 25
İsrail 1967(4) 17, 1974 (3) 39, 1974(4) 49, 1974 (5) 71
İsrail ve Ortadoğu Buhranı 1967 (6) 10
İstanbul 1965(1) 97, 1965 (2) 91, 1966(1) 90, 19 1968 (4) ilave e. 321, 1968 (5) 17, 1969 (5) 74, 1970 (8) 80, (8k. Resimlerle Eski İstanbul;
İstanbul'un Dünü ve Bugünü)
İstanbul (1. Dünya Savaşı'nda) 1971 (1) 5
İstanbul (XVI. yy.) 1969 (8) 18
İstanbul (XX. yy. Başında) 1974 (4) 62
İstanbul (Kanuni Devrinde) 1972 (8) 10
İstanbul Arkeoloji Müzesi 1974 (4) 36, 1977 (1) 77, (2) 74, (3) 68, (4) (88), (5) 83)
İstanbul Baruthaneleri 1975 (12) 42
İstanbul Camileri (Yazan: Kemaleddin Tuğcu) 1966 (1) 60, 1966 (2) 53, 1966 (3) 44, 1966 (4) 48, 1966 (5) 48 1966 (6) 34, 1966 (7) 43, 1966 (8) 54, 1966 (9) 45, 1966 (9) 62, 1966 (10) 46, 1966 (11) 58, 1966 (12) 41
İstanbul Depremleri 1971 (6) 58
İstanbul Erkek Lisesi (Röportaj: Ö: Dokuman)1968 (9) 35
İstanbul Hekimleri (Yazan: Dr. 5. Akıncı) 1972 (3) 29
İstanbul Kız Lisesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (2) 38
İstanbul Konakları (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1970 (10) 41
İstanbul Mevlevihanaları (Yazan: Erdem Yücel) 1969 (11) 28
İstanbul Saraylarında Adım Adım: 1965 Yılı ikinci sayısından itibaren 1966 yılı 6 'ıncı sayısına kadar 6 dâhil her sayı (Saraylar, Kendi isimlerinde verilmiştir).
İstanbul Surları 1975 (2) 65
İstanbul Tarihinde Taşıt (Yazan: Erten Ünal) 1968 (8) 20, 1968 (9) 20, 1968 (10) 67, 1968 (11) 29, 1968 (12) 39
İstanbul Üniversitesi 1967 (5) 20
İstanbul Velilerinden Sünbül Efendi 1976 (6) 70
İstanbul'a Bir Zürafa Geldi (Yazan: Hikmet Feridun Es) 1967(1)9
İstanbul'a Dönüş 1966 (11) 52

İstanbul'a Dönüş 1970 (11) 81
İstanbul'a Dönüş ve Şam Yolculuğu 1972 (7) 59
İstanbul'a Gelen İlk Amerikan Harp Gemisi (Bk. İlk Amerikan Harp Gemisi)
İstanbul'da Bir İmparatoriçe 1967 (6) 14
İstanbul'da en eski Osmanlı kitabesi 1977 (10) 18
İstanbul'daki Eski Cinayetler (Yazan: İhsan Birinci) 1972 (3) 64
İstanbul'da Ezan Musikisi (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1969(11) 18
İstanbul'da İlk Kahveler (Yazan: Ertan Ünal) 1966 (5) 22
İstanbul'da İlk Köprüler (Yazan: Reşad Ekrem Koçu> 1968 (5) 60
İstanbul'da İlk Trafik 1976 (9) 90
İstanbul'da İşçi Statüsü (Bk. Eski İstanbul'da işçi Statüsü)
İstanbul'da Kahve ve Tütün İbtılâsı Nasıl Başladı? (Peçevi'den Sadeleştiren: Şevket Rado) 1971 (5) 9
İstanbul'da Kırk Sene 1976 (5) 34
İstanbul'da Mahvolan Çeşmeler (Yazan: Osman Öndaş) 1974(12) 40
İstanbul'da Milli Mücadele (Yazan: İhsan Aksoley) 1969 (8) 23
İstanbul'da Şehremaneti Teşkilatının Kuruluşu 1976 (8) 63
İstanbul'da Yarım Asırlık Vekeaa-y-i Mühimme (Basiretçi Ali Efendi'den Sadeleştiren: Ş. Kutlu 1972 (1) ilave
İstanbul'dan Kaçırılan Casus 1976 (3) 65
İstanbul'daki Esaret Günleri 1967 (4) 68
İstanbul'daki Eski Sayımlar (Yazan: Nigâr Anafarta) 1970 (12) 60
İstanbul'daki Kapalı Çarşılar (Yazan: Erten Ünal) 19666 (9) 37 Bk. Kapalıçarşı
İstanbul'u Ziyaret eden Prens ve Hükümdarlar 1969 (1) 22
İstanbul'un Arabaları (Yazan: Kürşad E. Uykucu) 1968 (11) 41
İstanbul'un Azılı Hırsızları (1976 (2) 74
İstanbul'un Bilinmeyen Köşeleri (Çeviren Reşad Uzman) 1970 (7) 65, 1970 (8) 80, 1970 (9) 47
İstanbul'un Çeşmeleri (Yazan: Ertan Ünal) 1966 (6) 56, 1969 (7) 32
İstanbul'un Dikilitaşları "Bizans Devrinde" (Yazan: Erdem Yücel) 1972 (6) 65
İstanbul'un Dünü ve Bugünü (1961 (1)'den 1967 (1)'e kadar her sayı)
İstanbul'un en sevinçli günlerinden biri 1977 (7) 38
İstanbul'un Eski Dükkânları: (Yazan: Hüsnü Kınaylı) 1970 (8) 13
İstanbul'un Fethi 1965 (4) 5

İstanbul'un Fethi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (3) 8, 1973 (4) 38
İstanbul'un İlk Yangın Kulesi (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1971 (9) 36
İstanbul'un Kapıları 1975 (10) 80, (11) 56
İstanbul'un Kurtuluşu 1974 (10) 88
İstanbul'un Mesireleri (Yazan: Ertan Ünal) 1969 (10) 64, 1969(11) 47
İstanbul'un Namazgâhları (Yazan: Erdem Yücel) 1972(1) 51
İstanbul'un Suları (Bizans'tan Bu Yana (Yazan: Cevat Bozkurt) 1970 (2) 80
İstanbul'un Surları 1976 (1) 58, (2) 68
İstanbul'un Tarihi Ağaçları (Yazan: Ertan Ünal) 1967(1) 74
İstanbul'un Tarihi Su Meselesi, Suları ve Bir Proje Hakkında 1976 (10) 35, (11) 43
İstanbul'un türbeleri 1977 (12) 45
İstanbul'un Unutulmayan Türküleri ve Unutulan Sımaları 1976 (8) 81
İstanbulspor (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (12) 48
İstibdâl 1969 (10) 90
İstiklal Harbi Hatıraları (Yazan: Mustafa Necati) 1972 (5) ilave 1–24
İstiklal Harbi Şehitlerine Dair (Yazan: Muzaffer Görktan) 1972 (10) 8
İstiklal Harbi'nin iki gazisi 1978 (2) 81
İstiklal Madalyası (Yazan: Vural Sözer) 1968 (4) 26
İstiklal Mahkemesi'nde Bir Basın Davası 1976 (11) 32, (12) 34
İstiklal Marşı Millet Meclisi'nde Nasıl Kabul Edildi? 1976 (6) 73
İstiklal Marşının Mânası (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1966(12) 4
İstiklal Savaşı'ndaki Bir Türk Subayının Hatıraları (Yazan: İhsan Aksoley) 1969 (9) 23, 1969 (9) 24, 1969(10) 79, 1969(11) 72, 1969(12) 78, 1970 (1) 78
İstinye'den Rumeli Feneri'ne 1978 (3) 13
İstolni Belgrat 1974 (9) 86
İşçi Çocuklar 1965 (9) 69
İşçi Statüsü (Eski İstanbul'da) 1973 (6) 45
İşçilere Dair (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1973 (8)41
İşkence (Tarihte) 1966 (11) 75
İşlemeler ve Çini Seksiyonu 1966 (1) 49
İşmar ve işaretlere dair 1977 (7) 50
İtalya 1967 (4) 15, 1972 (8) 78
İtalya'nın Tnablusgarp Saldırısı 1970 (9) 12
İtalyanlar Antalya'yı nasıl işgal etti? 1977 (8) 54

İtalyanları Sindirme Hareketi (Yayınlayan: İhsan Aksoley. Em. Gnl.) 1972 (3) 50
İtalyanların Trablusgarp'ta Yaptığı Katliam 1965 (4) 15 itfaiye 1973 (2) 8
İtibar Düşkünleri (Yazan: Celal Nuri İleri) 1967 (9) 35
İtilaf Devletleri Başkomutanı Harrington'un Gizli Raporu Bak. Harrington'un Gizli Raporu.
İtiraf (Artun London'dan Çeviren: Midhat Perin) 1972 (4) 88
İttihadcılar'ın Babiâli Baskını 1969 (11) 62
İttihadcılar hatada ısrar ediyor (Sadeleştiren: S.Baydargil) 1974 (10) 77
İyi Kalpli Dr. Guillotin (Çeviren: Eser Tutel) 1967 (8) 46
İz, Prof. Fahir 1967 (12) 9
İzmir 1968 (7) ilave 429
İzmir Arkeoloji Müzesi 1969 (8) 64
İzmir Fuarı 1971 (7) 54
İzmir'de İlk Tiyatrolar (Yazan: Metin And) 1967 (6) 40
İzmir'in Arkeolojik Hazinesi (Yazan: Mehmed İ.Tunay) 1972 (12) 66
İzmir'in Fethi 1973 (8) 4
İzmir'in işgali Faciası (Alb. Tehsin Ünal) 1968 (9) 4
İzmir'in İşgalinde Düşmana Atılan İlk Kurşun (Yazan: Ertan Ünal) 1967 (5) 43
İzmir'in Kurtuluşu 1973 (9- 10) 40
İzmit 1968 (3) İlave 317
İzmit'in Fethi 1969 (8) 15
İznik 1967 (8) İlave 78
İznik'in Fethi 1 1969 (8) 16
İzzet Fuad Paşa II. Grandük Nikola Görüşmesi (Yazan: Sadi Borak) 1968 (7) 17

J

Jackson, Andrew 1966 (12) 74
Jane Grey 1967 (3) 90
Janos II 1966 (8) 16
Japon Tarihinden Yapraklar 1975 (6) 80
Japonya (Yazan: Orhan Yüksel) 1967 (9) 26, 1975 (8) 63
Japonya'da Din Eğitimi (Yazan: Dr. Gülçin Çandarlıoğlu) 1971 (2) 57
Japonya'da örf ve Adetler (Yazan: Gülçin Çandarlıoğlu) 1971 (3) 58

Japonya'dan İntibalar (Yazan: Dr. Gülçin Çandarlıoğlu) 1971 (1) 37
Jeanne d'Arc (Yazan: Hilmi Darengeli) 1972 (9) 59
Jefferson, Thomas 1966 (12) 73
John, İngiltere Kralı 1965 (7) 77
Johnson, Andrew 1967(1) 69
Johnson, Lyndon B. 1967 (2) 45
Jön Türk Basın, (Yazan: Fethi Tevetoğlu) 1972 (12) 9, 1973(1) 11
Julius Cezar 1976 (12) 66
Jurnalciliğin Sonu 1976 (7) 93
Jutland Deniz Savaşı 1974 (8) 59

K

Kabadayılar (Yazan: İhsan Birinci) 1966 (2) 29
Kabakçı İsyanı 1972 (6) 36
Kabakçı Mustafa İsyanı 1976 (12) 45
Kabataş Erkek Lisesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1968 (12) 58
Kâbe (Bk. Hac)
Kâbe'nin Yapılışı (Yazan: Kürşat Ekrem Uykucu) 1970 (1) 33
Kabuksuz yumurta gibi 1977 (3) 69
Kaçırılan Beş Fırsatın Hikâyesi (Çeviren: Cenap Yazansoy) 1971 (11) 28
Kaçırılan Devlet Hazinesi (Yazan: A. Zeki Ökmen) 1972 (11) 60
Kadı Burhaneddin 1974 (3) 65, 1977 (5) 58
Kadı Hıdır Bey 1970 (4) 29
Kadın (Türkistan'da) 1971 (6) 83
Kadın (Türk Dilinde) 1967 (1) 45
Kadın (Türk Toplumunda) 1966 (4) 21, 1967 (4) 46
Kadın Memurlar 1967 (4) 66
Kadın (Uygurlarda) 1967 (11) 20
Kadınefendiler 1971 (12) 40
Kadının Bağımsızlık Savaşı 1975 (6) 52
Kadırga Mimarı Mustafa Ağa (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1965 (12) 33
Kafa Avcıları Arasında (Çeviren: Eser Tutel) 1967(11) 44
Kafdağı Mitolojisi (Yazan: Adli Eğiter) 1970 (5) 85

Kafesoğlu, Prof. 1965 (7) 25
Kâfirin Kurşunu öldürmez (Röportaj: İhsan Birinci) 1967 (7) 66
Kâfirler Benim Alayıma Giremez (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1965 (11) 30
Kafkas Halk Oyunları (Yazan: Adli Eğiter) 1970 (7) 55
Kafkas - Rus Muharebeleri 1971 (9) 64
Kâğıt İmalathanesi (Türkiye’de İlk) 1970 (6) 16
Kâğıthane 1969(10) 64
Kahlenberg Savaşı 1970 (4) 9
Kahraman Finlandiya (Çeviren: Reşad Uzman) 1971 (4) 86
Kahraman Mehmetcikden Menkıbeler 1976 (12) 84
Kahve Dört Yüz Elli Yaşında (Yazan: Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver) 1967 (4) 12
Kahve (İstanbul’da Kahve ve Kahvehanelerin Başlangıcı) 1971 (5) 9
Kahve Üzerine (Yazan: Şevket Rado) 1969 (11) 4
Kahve ve Kahvehaneler (Yazan: Cemil Yener) 1969(12) 85
Kahvehaneler 1966 (5) 22
Kahveyi Fransa’ya Tanıtan Türk Elçisi (Yazan: Taha Toros) 1966(11) 25
Kâhya Bey’in Memurları 1965 (4) 64
Kalahari Seyahati 1974 (3) 88
Kalaylıkoz Ahmet Paşa 1976 (10) 23
Kaleler (Bk. Türkiye Kaleleri)
Kalemde Tahsil 1966 (2) 28
Kalemtraşlık 1967 (9) 39
Kallavi, kelle kurtarmaz 1977 (6) 65
Kalpakçılarbaşı 1977 (4) 81
Kalyon-ı Hümayun’un Malta Adasına Kaçırılması ve Fransızlar Tarafından Geri Verilmesi
(Sadeleştiren: Şevket Rado) 1973 (4) 4
Kamikazeler 1965 (8) 76
Kamuflaj 1974 (10) 84
Kanada 1971 (7) 88
Kanal (Karadeniz - Marmara) 1973 (12) 74
Kandilli’de Kayak Sporu 1975 (2) 47
Kani Efendi 1971 (9) 17
Kaniye ve Haçova (Yazan: Y. Öztuna) 1974 (3) 12
Kanlı Arenalar (Çeviren: Eser Tutel) 1967 (6) 63

Kanlı Bir Deniz Tatbikatı 1975 (9) 65
Kanlı Kontes 1976 (8) 28
Kanser 1970 (12) 56
Kantocu Virjini Bizim Evde Yetişmişti 1974 (5) 22
Kanun-ı Esasinin İlanı Üzerine 1974 (10) 71
Kanuni Devrinde İstanbul (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (8) 10
Kanuni Devrinde İstanbul'da Bir Lale Elçisi 1976 (11) 21
Kanuni Devrinde Türkiye (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (6) 4
Kanuni Sultan Süleyman ailesi 1978 (1) 18
Kanuni Sultan Süleyman Macaristan ve Avusturya'da. (Yazan: Tahsin Tunalı) 1971 (2) 18
Kanuni Sultan Süleyman'ın Bir Mektubu 1974 (11) 4
Kanuni Sultan Süleyman'ın Sadrazamı Lutfi Paşanın Hatıraları (Asafname) Bak. Sadrazam
Lutfi Paşanın Hatıraları
Kanuni Süleyman 1966 (7) 33, 1966 (9) 78, 1972 (2) 36. 1972 (3) 36
Kanuni Süleyman'ın Bilinmeyen Bir Gazeli (Yazan:Nigar Anafarta) 1968 (4) 11
Kanuni Süleyman'ın Bir Mektubu (Yayınlayan:Midhat Sertoğlu) 1973 (3) 20
Kanuni'den Günümüze Kadar Kıbrıs (Bk. Kıbrıs Meselesi)
Kanuni'nin Cülusu (Yazan: T. Tunalı) 1972 (1) 34
Kanuni'nin 400. Oluş Yıldönümü 1966 (8) 4
Kanuni'nin Ölümü (Yazan: Nigar Anafarta) 1968 (8) 18
Kanuni'nin Son Seferi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1966 (8) 14
Kanuni'nin Son Seferi ve Ölümü (Yazan: Tahsin Tunalı) 1972 (4) 32
Kanuni'nin Şehzadeleri (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1969(1) 83
Kapalıçarşı 1966 (9) 37, 1973 (1) 49
Kapdan Paşa İle Karadeniz'de Seyahat (Yayınlayan:Osman Öndeş) 1968 (9) 70
Kapdan Paşa ile Karadeniz'de Bir Seyahat (Çeviren:Osman Öndeş) 1972 (10) ilave
Kapdan-ı Deryalıgım 1965 (9) 49
Kaplan Avı 1970 (3) 46
Kara Çelebizade Abdülaziz Efendi 1968 (8) 77
Kara Eylül Tethiş Teşkilatı 1974 (4) 58
Kara Hasan Ağa ve Celaliler (Yazan: İhsan Birinci) 1971 (6) 33
Kara Hasan ve Kara Durmuş 1976 (5) 71
Kara Mustafa Paşa 1965 (6) 4
Kara Mustafa Paşa Köşkü 1965 (6) 36

Kara Mustafa Paşanın İdamı 1965 (8) 18
Karaağaç Baskını (İhsan Birinci) 1965 (11) 79
Karaca Ahmed Sultan (Yazan: Prof. Dr. R. Üner) 1974 (12) 17
Karacaahmet Mezarlığı 1976 (2) 42
Karadeniz Cinayeti (Yazan: İ. Birinci) 1969 (8) 84
Karadeniz Marmara Kanalı'nın Açılması Teşebbüsüne Ait Bir Vesika (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1973(12) 74
Karagün Dostu Arayan Sadrazam (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1969 (2) 36
Karaib Denizi'nde Fransız Korsanları (Yazan: Georges Blond - Çev C. Bayrak) 1971 (4) 52
Karaköy (Bk. Asırlar Boyunca Galata)
Karaköy ve Unkapanı Köprüleri 1966 (9) 32
Karakuşî Hükümler (Yazan: Şevket Rado) 1967 (1) 5
Karaman 1968 (8) 43
Karamanoğulları 1968 (6) ilave s. 386
Karamürsel Bey (Yazan: Şemseddin Arkan) 1970 (10) 30
Karamürsel Gemisi (Yazan: Şemseddin Arkan) 1972 (3) 45
Karasi Beyliği 1967 (11) ilave s.186
Karay, Refik Halid 1970 (5) 24
Karayolları 1970(1) 41, 1968 (4) 39, 1974 (12) 21
Kardeş gibi değil, dost gibi 1977 (8) 67
Kardeş Kavgası (Yazan: Hilmi Darengeli) 1972 (10) 51
Karikatür 1967 (1, 3, 6, 9, 10, 11, 12), 1968(2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 1969 (1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12), 1970 (1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12), 1971 (1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12), 1972 (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12), 1973 (1, 2, 3, 6,12)
Kariye Müzesi (Yazan: Feridun Dirimtekin) 1967 (2) 58
Karlos'un Cezayir Bozgunu 1965 (10) 58
Kars 1967 (10) ilave s. 153
Kars'ta Çift Çıkarma Geleneği (Yazan: Adli Eğiter) 1969 (9) 41
Kasımpaşa 1977 (5) 48
Kasımpaşa Mevlevihanesi 1969 (11) 33
Kasırlar (İstanbul) İlave e. 343
Kastamonu 1967 (11) ilave s. 173
Kastamonu Abdurrahman Paşa Lisesi 1969 (7) 64

Kâtibim Türküsü 1975 (11) 24
Kâtip Çelebi 1969 (12) 8
Kâtip Çelebi (Yazan: Abdullah Tahsin) 1972 (6) 18
Kaya Mezarları 1967 (3) 47
Kaya Mezarları (Paphlagonia) 1967 (11) ilave s.180
Kaya Sultan (Yazan: Falih Rıfkı Atay) 1974 (8) 62
Kayalar Mescidi (Yazan: Erdem Yücel) 1972 (12) 59
Kaybolan Besteler 1976 (12) 64
Kaybolmuş Limanlar: İskenderun 1976 (11) 88
Kayıklar (Yazan: Ertan Ünal) 1968 (12) 39, 1969 (6) 30
Kayrevan "İslam Tarihinin Büyük Şehri" (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1967 (1) 35
Kayseri 1968 (6) İlave S. 385
Kayserili Kabasakal ve Sururi kimdir? 1977 (2) 96
Kayzer Wilhelm 1969 (2) 54
Kazak Türkleri'nin Göçü 1967 (1) 13
Kazakistan'da Arkeolojik Bir Buluş 1971 (1) 35
Kazan Kaldırma 1965 (10) 87
Kazan Melikesi (Bk. - Süyün Bike)
Kazanova İstanbul'da (Yazan: E. Tutel) 1968 (3) 35
Kazasker Mustafa İzzet Efendi (Yazan: Sadun K.Aksüt) 1966 (8) 52
Kazaskerler 1965 (12) 66, 67
Kazıklı Voyvoda 1976 (6) 48
Kazım İsmail Gürkan (Yazan: Doç. Dr. Sırrı Akıncı) 1972 (7) 41
Kazım Karabekir 1976 (3) 24
Kazım Karabekir Paşa 1968 (12) 36
Kazım Taşkent'le Bir Görüşme 1967 (12) 7
Keçecizade İzzet Molla 1971 (1) 52
Kefe'nin Fethi 1974 (6) 88
Kel Seyid'den Çektiklerim (Yazan: Deniz BinbaşısıNail) 1967(1) 52
Kemal Paşazade 1969 (10) 7, 1972 (1) 29
Kendi çalmaz ise 1977 (1) 45
Kennedy John F. 1967 (2) 44
Kennedy Başkan Adayı 1971 (2) 95
Kennedy Başkan Seçiliyor 1971 (4) 70

Kennedyler'in Başkanlık Mücadelesi (Yazan: Ozaydın, Dokur) 1970 (11) 52, 1970 (12) 79, 1971 (1) 78, 1971 (2) 85, 1971 (3) 82, 1971 (4) 70
Kennedyler'in Kaderi (Yazan: Öz Dokuman) 1968 (7) 31
Kennedy Kaybediyor 1971 (1) 78
Keops Ehramı 1969 (2) 66
Kerbela Olayı (Yazan: Semih Nadir) 1971 (4) 33, 1971 (5) 68
Kerbela olayı ve mâtem ayini 1977 (1) 46
Kerbela Vakasına Dair (Yazan: Prof. Dr. Ragıp Üner) 1974 (9) 74
Kerem İle Hamlet (Yazan: Şevket Rado) 1965 (9) 4
Kesik Kulak Hikâyesi (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1966 (3) 14
Kestirme Yoldan İnfaz 1976 (12) 81
Kaybolan Keşif Heyeti (Çeviren: Eser Tutel) 1965 (10) 79
Keşmir Mihracesiyle Sohbet 1970 (4) 74
Kethüda Bey 1965 (3) 67
Keyhüsrev'den Üçüncü Dara'ya (Derleyen: Tahsin Mengen) 1971 (11) 73
Kıbrıs 1966 (5) 81, 1967(4) 17, 1973 (8) 8, 1974 (5) 20
Kıbrıs Anlaşması (İngilizlerle) 1974 (6) 88
Kıbrıs'ın Fethi (Yazan: Y. Öztuna) 1967 (12) 27
Kıbrıs'ın Fethi ve İkinci Sultan Selim (Yazan: Tahsin Tunalı) 1971 (3) 52
Kıbrıs'ın Fethi (Yazan: M. Sertoğlu) 1974 (10) 7
Kıbrıs Harekâtı 1974 (11) 36
Kıbrıs Meselesi (Yazan: Bahri S. Noyan) 1971 (7) 67, 1971 (8) 34
Kıbrıs Semalarında İlk Türk Uçakları (Yazan: Yavuz Kansu) 1974(11) 30
Kıbrıs Tarihi 1975 81) 40, (2) 12
Kıbrıs'da Hala Sultan Türbesi 1975 (3) 65
Kıbrıs'da Hristiyanlaştırılan Türkler 1976 (6) 63
Kıbrıs ile İlgili Belgeler 1975 (4) 19
Kıbrıslı Rumları Nasıl Koruduk (Yazan: Sadi Borak) 1966 (10) 52
Kılıç Alayı 1965 (1) 23, 1965 (2) 43
Kılıç Arslan II 1965 (6) 13
Kılıç Kuşanma 1971 (4) 48
Kılıç, Salih (Hatıralar) 1967 (12) 23
Kınalıada 1969 (11) 43
Kırbaç 1965 (1) 64

Kırım 1976 (5) 44
Kırım Hanlığı 1965 (1) 23
Kırım Harbi'nde İstanbul Hastaneleri (Yazan: Prof.Dr. Bedi N. Şehsuvaroğlu) 1965 (10) 19
Kırım Savaşı 1967 (7) 14, 1977 (1) 16
Kırım Savaşı ve Sivastapol zaferi 1978 (1) 31
Kırım Savaşı'nda Müttefiklere verilen Türk madalyaları 1977 (11) 46
Kırk Yıl Önceki Kıbrıs 1966 (5) 81
Kırkçeşme Sularını Nasıl Getirdim 1966 (6) 42
Kırklareli 1967 (8) ilave s. 92
Kırmızı Kadifeli Kadın 1976 (4) 32
Kırşehir 1968 (1) ilave s. 254
Kış Savaşları (Çeviren: Mete Canitez) 1966 (3) 19
Kıtlık ve Kuraklıklar 1974 (7) 31
Kız Okulları (Sivas ve Aydın'da) 1969 (4) 82
Kızılay'ın Yüzüncü Yıldönümü (Yazan: Sadi Borak) 1968 (5) 23
Kızıl Çin 1970 (4) 88
Kızılderililer 1969 (5) 90
Kızılderililerde Resim Anlayışı (Çeviren: Özcan Okyay) 1968(12) 48
Kızılderililerin Ölümü 1965 (5) 76
Kızıl İhtilalde Türklük Davası 1976 (4) 87
Kızkulesi'nin Tarihçesi 1975 (6) 77
Kızlarağaları 1970 (3) 75
Kızlarağası Beşir Ağaya Dair Bir Risale (Sadeleştiren: Midhat Sertoğlu) 1974 (8) 19
Kızlı Alay "Kahramanlık Menkıbeleri" (Yazan: Sadi Borak) 1967 (9) 41
Kilis 1968 (6) ilave s. 413
Kitapçılık (Bk. Eski Kitapçılık Sanatlarımız)
Kitaplar Arasında (İlk sayıdan itibaren tanıtmaya değer kitaplar oldukça bu başlık altında verilmiştir) (Yazan: Yılmaz Öztuna)
Klasik Osmanlı düzeninde kadı ve mahkeme 1977 (5) 9, (6) 4, (7) 4
Klasiklerimiz Hakkında (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1967 (2) 4
Kleopatra (Yazan: D. Wharton - Çeviren: Zeki Ökmen) 1973 (5) 41
Knidos Afrodite'si (Yazan: Mehmed İ. Tunay) 1972 (4) 27
Koca Ragıp Paşanın Bir Portresi (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1968(11) 23

Koca Sekbanbaşı'nın Layihası ve Bir Rus Oyunu (Yazan İhsan Ilgar) 1971 (12) 12
Koca Sekbanbaşı Risalesi 1975 (7) 17
Kocaeli 1968 (3) ilave s. 317
Koçi Bey 1970 (1) 9
Komitacılar 1972 (12) ilave s. 33
Komünist Sömürgeleri 1965 (6) 24
Komünist Zulmü 1967(1) 13
Komünizm 1965(10) 5, 1974 (1) 14 (Bk. Esir Türklere Dair)
Komünizm Siyaseti 1969 (1) 55
Komünizm Yerleşiyor 1969 (4) 24
Komünizmin Akıbeti (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965 (12) 12
Komünizmin Menşei ve Gelişmesi 1973 (12) 9
Konak, Ev, Apartman (Yazan: Celal Nuri İleri) 1967 (3) 24
Konaklar 1970 (10) 41
Konca Mezar Anıtı (Yazan: Mehmed İ. Tunay) 1972 (3) 69
Kongo 1966 (11) 63
Kongo'nun Kısa Tarihindeki Büyük Facia 1966 (11) 63
Konya 1967(10) ilave s. 142
Konya'nın türbeleri 1978 (4) 45
Konya Ovası 1966 (10)40
Konya Savaşı 1972 (10) 57
Konya'dan Adana'ya 1972 (4) 9
Kopenhag 1974 (6) 17
Kore Savaşları 1966 (9) 14
Korkunç Bir Yarış (Çeviren: Mete Canitez) 1966 (4) 67
Korkunç İvan 1977 (8) 23
Korkunç Takip (Çeviren: Dr. Yzb. Turan Özen) 1967 (10) 42
Korkunun ecele çaresi yok 1978 (4) 48
Kornilof Olayı 1968 (3) 52
Korsanlar (Fransı) 1971 (4) 52
Korsan Gemilerinin Akıbeti (Bk. Yedi Denize Dehşet Saçan Korsan Gemilerin Akıbeti)
Kosova Meydan Savaşı (Birinci) (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1966 (8) 35
Kosova Zaferi (Birinci) 1969 (9) 9
Kossuth, Louis 1972 (7) 77

Kostarika 1970 (10) 90
Koyun Adaları Deniz Zaferi (Yazan: Bahri S. Noyan) 1969 (7) 13
Koyunoğlu Müzesi (Yazan: Sadun K. Aksüt) 1967 (9) 22
Köçek, Tef ve Zil (Yazan: Çankırılı Ahmed Kemal) 1966 (4) 56
Köçekler 1968 (2) 25
Königsberg, Korsan Kruvazör 1974 (7) 68
Köprüler (İstanbul'da) 1968 (5) 60
Köprülü, Fuad 1966 (7) 56, 1970 (5) 4
Köprülüler Yalısı (Yazan: N. Uzel) 1965 (8) 88
Kör Doğuşu 1968 (3) 48
Kösem Sultan 1971 (1) 49, 1975 (8) 34
Köşkler (Topkapı Sarayı) 1965 (6) 33
Kral Abdullah'ın 'Hatıraları (Çeviren: Özcan Erektiren) 1970 (5) 52, 1970 (6) 44, 1970 (7) 58,
1970 (8) 39, 1970 (9) 53, 1970 (10) 66, 1970 (11) 75
Kral Yolu (Yazan: M. Erendil) 1974 (12) 21
Kraliçe Birinci Elizabeth Tarafından Üçüncü Sultan Mehmed'. Hediye Edilen Org
(Çeviren: Bedriye Şanda) 1969 (5) 29, 1969 (6) 72
Kraliçe Elizabeth Sevgilisinin Kocasını Öldürmüş müydü? 1976 (7) 30
Kraliçe Jane Grey'in İdamı (Çeviren: Naci Serez) 1967 (3) 90
Ku Klux Klan 1978 (2) 69, (3) 70
Kubilay Kağan 1965 (11) 39, 1965 (12) 40
Kudüs'ü Nasıl Kaybettik (Yazan: Osman Öndeş) 1967 (10) 35
Kuleler (İstanbul'da) 1968 (4) ilâve s. 343
Kuleli Askeri Lisesi (Yazan: Albay Tahsin Ünal) 1969 (7) 12, 1968 (8) 56
Kuman ova Muharebesi 1972 (12) 26, 1973(1.) 20
Kuraklık ve Kıtlıklar 1974 (7) 31
Kur'ân-ı Kerim (Yazan: M. Sertoğlu) 1965 (3) 46
Kur'ân-ı Kerim'ler 1970 (7) 12
Kurbağa Adam Crabb'ın Esrarı (Çeviren: Öz Dokuman) 1965 (9) 36
Kurban Bayramı 1965 (3) 42
Kurban Kuyusu (Derleyen: Öz Dokuman) 1966 (4) 75
Kurtarılan Hazine (Çeviren: Aydın Dokur) 1969 (9) 53
Kurtubâ Camii (Yazan: Subhi Uzunca) 1970 (10) 22

Kurtuluş Savaşı 1972 (5) ilave 1966 (7) 10, 1972 (7) 4, 1973 (9-10) 24
Kurtuluş Savaşı Başlıyor (Yazan: Rıfat Erdal) 1971 (9) 73
Kurtuluş Savaşı'mızın Bir Tahlili 1975 (12) 46
Kurtuluş Savaşı'nda Ankara 1968 (1) 42
Kurtuluş Savaşı'ndan Bir Sayfa (Yazan: Sadi Borak) 1967 (6) 27
Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'ya Kaçırılan Telsizler Yazan: Hakkı Petek) 1970 (9) 74
Kurtuluş Savaşı'nın Adsız Kahramanları (Yazan: İhsan Ilgar) 1969 (11) 55
Kurtuluş Sevinci 1968 (6) 14
Kutalmış Bey 1971 (7) 8
Kutalmışoğlu Süleyman Şah 1971 (7) 15
Kutsal Bir Besin Maddesi "Zeytin" (Yazan: Nazmi Sevgen) 1974 (10) 69
Kûtu'l Amâre (Çeviren: K. Armen) 1972 (4) 29
Kûtu'l Amâre Zaferi 1967 (6) 56
Kutup Seyahatleri 1974 (2) 88
Kuvay-ı Milliye 1972 (4) ilave s. 23
Kuvay-ı Seyyare 1972 (4) ilave s. 24
Kuyucu Murad Paşa (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1967 (4) 19
Kuyudaat-ı Hakaaniye 1971 (6) 38
Kuveyt 1969 (9) 88
Kuyruklu Yıldız 1970 (5) 59
Kuyumculuk 1974 (9) 62
Kuzey Atlantik'te Türk denizcileri 1977 (8) 94, (9) 78
Kuzey Buz Denizi'nde 1974 (6) 90
Kuzeye Giden Konvoylar (Yazan: Osman Öndeş) 1972 (4) 54
Küba İhtilâli 1975 (5) 47
Küçük Çekmece 1971 (1) 52
Küçük Kıyamet Depremi 1974 (9) 87
Küçük Şöhretler (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1968 (8) 76, 1968 (9) 77
Küçük Talat Muşkara 1977 (10) 48
Külhanbeyler 1966 (2) 30
Kültepe 1966 (5) 17
Kültür Enstitüsü 1966 (9) 4
Kürk (Osmanlı Tarihinde) 1968 (12) 28
Kürkçü 1977 (6) 48

Kürşad İhtilâli (Yazan: Y. Öztuna) 1970 (7) 4
Kütahya 1968 (7) ilave s. 422
Kütüphane (Topkapı Sarayı) 1965 (12) 35 (İskenderiye) 1974 (2) 35
Kütüphaneler (Dünyada En Eski) 1972 (6) 46

L

La Belle Epoque 1975 (2) 58
La Lutine Gemisi 1966 (12) 84
La Pérouse 1965 (10) 79
Laconia Faciası:(Yazan: Osman Öndeş) 1966 (4) 88
Ladak 1966 (3) 67
Lâdik 1967 (6) ilave s. 46, 1967 (10) ilave s. 135, 1968 (2) ilave s. 268
Lâgari Hasan Çelebi 1966 (12) 68
Lakaplar ve Unvanlar 1965 (6) 56
Lala Mehmed Paşa 1971 (3) 48
Lale Mustafa Paşa (Bk. Kıbrıs'ın Fethi)
Lale Devri (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1970 (3) 5
Lale Devri 1970 (3) 5, 1972 (5) 34
Lale Devri ve "Üçüncü Sultan Ahmed" (Yazan: Tahsin Tunalı) 1972 (5) 34
Lale Eğlenceleri ve Ziyafetleri (Yazan: Mehmed Cemil) 1971 (1) 22
Laleli Camii (Yazan: Niyazi Ahmed Banoğlu) 1966 (10) 46
Lamartine 1977 (6) 51
Lamartine Türkiye'de Ölmek istemişti (Yazan: TahaToros) 1970 (3) 10, 1970 (4) 60.
Lâmii Çelebi'den Mistik Hikâyeler: (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1967 (7) 4
Laodikea 1968 (1) ilave s. 278
Laos 1973 (7) 87
Latife, Bekir Çeyrekbaşı ve Türk Kadın Birliği: (Yazan: Seniha Sami Moralı) 1969 (3) 75
Latin Harfleri 1974 (2) 82
Leh Elçisinin Kabul Töreni: (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1972 (8) 4
Lenin Dansözün Sarayında 1968 (2) 42
Lenin ve Stalin'le Konuşan Türk Profesörü Zeki Velidi Togan (Röportaj: Orhan Yüksel)
1965 (4) 22
Leopold 1969 (1) 23

Lepanto Savaşı 1965 (2) 77
Levantenler 1970 (7) 72
Lezginka ve Nevruz (Yazan: Adil Eğiter) 1970 (1) 82
Liang - Şan- Po ile Çu Yin -Lai 1969 (9) 70
Libya 1965 (9) 28, 1972(12) 20, 1973 (3) 88
Libya Çölündeki Hayalet Uçak (Çeviren: Eser Tutel) 1965 (6) 90
Lifij, Avni 1974 (7) 36, 38
Liman Von Sanders'in Savaş Hatıraları (Çeviren: Osman Öndeş) 1967 (11) 27, 1967 (12) 42, 1968 (1) 35, 1968 (2) 51, 1968 (3) 39
Limanlar (İstanbul Limanları) 1969 (3) 48
Limni 1974 (5) 19
Lincoln, Abraham 1967 (1) 67
Lindbergh (Yazan: Geneviève Forben - Çeviren: E.Şumnu) 1973 (4) 30
Liotard, Jean - Etienne 1969 (6) 43
Litografi 1973 (6) 66
Livalar 1971 (3) 7
Livingstone, (Afrika Kâşifi (Çeviren: Orhan Yüksel) 1967 (7) 26
Lokman Hekim 1967 (9) 51
Loncalar ve Gedikler: (Yazan: Metin And) 1970 (6) 7
Longarone Barajı'nın Acıklı Hikâyesi 1976 (10) 67
Lord Byron ve Türkler 1975 (4) 14
Lord Kinross Yazan (Röportaj: Edibe Dolu) 1969 (1) 16
Loti, Pierre 1965 (10) 10, 1966 (4) 29
Louis St. (Fransa Kralı) 1972 (3) 19
Lozan ve Sonrası (Yazan: İhsan Ilgar) 1970 (4) 82
Luigi Ferraro (Yazan: Osman Öndeş) 1967 (7) 68
Lumiére Kardeşler 1966 (2) 78
Lusitanya Faciası: (Çeviren: Osman Öndeş) 1966 (8) 68
Lütfi Paşa 1972 (1) 32
Lütfi Paşa 1968 (2) 12, 1968 (3) 12
Lübnan 1967 (4) 17
Lüleburgaz Muharebeleri 1973 (2) 61, 1973 (3) 72
Lyautey, Mareşal 1972 (9) 18

M

- Maarif Nazırları 1973 (5) 4
- Maarif-i Umumîye Nizamnamesi 1971 (5) 58
- Maaş Yerine Gemi Enkazı (Yazan: Çankırılı Hacışeyhoğlu Kemal) 1966 (3) 30
- Mâbeyn Başkâtibi Atıf Bey'in Hatıraları (Yayınlayan: Midhat Sertoğlu) 1965 (7) 29, 1965 (8) 26, 1965 (9) 41, 1965 (10) 40, 1965 (11) 65, 1965 (12) 88
- Mâbeyn Müşiri Ferid Paşa'nın Hatıraları (Yazan: Prof. Dr. Bedi N. Şehsuvaroğlu 1973 (12) 25
- Macar Hatıraları (Türkiye'de) 1972 (7) 74
- Macar İhtilâli 1965 (1) 66, 1971 (12) 70
- Macar İhtilâli (Derleyen: H. Turan Aynacıoğlu) 1971 (12) 70
- Macar İhtilâli ve Lajos Kossuth 1976 (2) 48
- Macar kıyafetine Türklerin tesiri 1977 (2) 13Macar Türkolog İgnas Konoş Ahmet Vefik Paşa ile neler görüşmüştü? 1977 (5) 4
- Macaristan 1966 (3) 8, 1967 (3) 31
- Macaristan'da Bir Türk Dergâhı 1967 (10) 7
- Macaristan'da Türk Eserleri (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1970 (2) 60
- Macaristan'da Türk hâkimiyeti ve teşkilatı 1977 (8) 33
- Macaristan'ın Fethi ve Birinci Viyana Seferi (Yazan: Tahsin Tunalı) 1972 (2) 36
- Macunlar 1972 (2) 16
- Madagaskar 1971 (10) 90
- Madam Montesperan'ın özelliği 1977 (4) 56
- Madeira 1970 (5) 89
- Maden Kömürü -1969 (4) 62
- Madeni Para Fabrikası Darphanenin Tarihi (Röportaj: Vural Sözer) 1968 (6) 25
- Madison, James 1966 (12) 73
- Madrubî Esseyyid Ahmed Efendi 1969 (8) 79
- Mağara Duvarları (Yazan: Turgay Tuna) 1974 (11) 71
- Magellan Boğazı'na Bir Seyahat 1974 (5) 90
- Maginot Satılıyor 1966 (9) 94
- Magna Carta 1965 (7) 77
- Mahmud I 1968 (9) 49, 1970 (3) 6
- Mahmud II 1972 (4) 69, 1972 (12) 36

Mahmud Bey Camii (Yazan: A. Sami Tepeciklioğlu) 1968 (10) 58
Mahmud Şevket Paşa 1965 (1) 26
Mahmud Şevket Paşa'nın Ölümü 1974 (6) 89
Makbul İbrahim Paşa Kanuni'nin Dâmadı mıydı? (Yazan: Nigâr Anafarta) 1966 (8) 74
Makbul İbrahim Paşa ve Düğünü (Yazan: Metin And) 1969 (7) 4
Makedonya 1972 (2) ilave s. 12
Makedonya Olayları 1974 (1) 30. 1974 (2) 76
Maksad deniz safası ise 1977 (9) 77
Maktul İbrahim Paşa (Nakleden: Ragıp Şevki Yeşim) 1966 (3) 27
Makyaj 1973 (1) 59
Malatya 1967 (8) ilave e. 86
Malazgirt Savaşı 1971 (7) 13, 1976 (2) 37
Malta 1967 (3) 32
Malta Camii (Yazan: Osman Öndeş) 1970 (9) 34
Malta Köşkü 1966 (6) 54
Malta Kuşatması (Yazan: Osman Öndeş) 1970 (9) 42
Malta Sürgünleri (Röportaj: İhsan Birinci) 1966 (9) 22
Malta Sürgünleri (Yazan: Osman Öndeş) 1970 (11) 44
Malta'ya Sürgün 1973 (8) 17
Maltalı Ressam (Amadeo Prezical) (Yazan: Osman Öndeş 1973 (2) 38
Mamuriye Kalesi 1970 (3) 36
Mangan, James Clarence 1968 (8) 41
Manisa 1967 (4) ilave s. 10
Manzoni 1968 (6) 43
Maraş 1968 (2) ilave s. 257
Marat'nın Öldürülmesi (Yazan: A. Decau - Çeviren: Ali Canman) 1972 (10) 59
Marco Polo 1976 (3) 20
Marco Polo'nun Maceraları (Yazan: Gülçin Çandarlıoğlu) 1965 (11) 33, 1965 (12) 40
Mardin 1968 (2) ilave s. 279
Mardiros Minakyan (Kendi Kalemile (Yazan: Kevork Pamukciyan) 1971 (11) 32
Mareşal Fevzi Çakmak Anadolu'ya Nasıl Çıktı 1967(12) 23
Marie Antoinetté'in İdâmı (Çeviren: Mazhar Kunt) 1966 (6) 79
Makro Paşa 1977 (11) 95
Marly Sarayı 1967 (5) 6

Mary Stuart'ın İdamı 1965 (3) 28
Mala-Han 1965 (4) 81 -
Matbaacılık 1974 (12) 9
Mausolos'un Mezarı 1969 (2) 69
Maximinianus'un Yazlık Sarayı 1972 (11) 51
Maximilien, İmparator 1973 (5) 82
Mayalar 1966 (4) 75
Maydos Bombardımanı 1967 (2) 19
Mayer, Luigi 1968 (6) 46
Mayerling Faciası (Yazan: Paul Morand - Çeviren: M. Ali Kayabal) 1969 (6)
Mayın Silahının Tarihçesi 1976 811) 79, (12) 59
Mayoların Yüz Otuz Beş, Yıllık Gelişmesi (Çeviren: Eser Tutel) 1965 (7) 66
McKinley, William 1967 (1) 72
Mecidiye Kasrı 1965 (6) 38
Meclis-i Meb'usan 1973 (1) 30
Mecmua-i Fünun 1970 (4) 16
Medeniyet Kalıntısı Bir Toplum 1975 (2) 17
Medhi (Onaltıncı Asrın Divân Şairlerimizden) (Yazan: Cevdet Duman) 1969 (7) 56
Medine Teslim Oluyor 1970 (10) 66 (ilk. Hicret Olayının iktisadi Sebepleri; Bir Hacc'ın Hikâyesi)
Medine Müdafii Fahreddin Paşa (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1972 (11) 9
Medreseler 1969 (10) 15
Mehmed II 1965 (4) 6, 1966 (2) 5, 1967(5) 16, 1969 (4) 16, 21, 1969 (6) 14, 1969(9) 32, 1969 (11) 34, 1969 (12) 32, 1970 (4) 27, 1970 (12) 32, 1973 (3) 8, 1973 (4) 38, 1974 (5) 88
Mehmed III 1969 (5) 29, 1974 (3) 12 -
Mehmed IV 1967 (10) 24, 1973(12) 36
Mehmed V 1965 (1) 29, 1967 (2) 26, 1970 (12) 14
Mehmed VI 1971 (12) 34
Mehmed Akif (Şair) 1966 (12) 9
Mehmed Ali Paşa 1965 (10) 27
Mehmed Ali Paşa (Kavalalı) 1971 (1) 59
Mehmed Arif Bey 1972 (4) ilave s. 3
Mehmed Emin Ali Paşa 1974 (9) 87
Mehmed Emin Efendi (Ayaklı Kütüphane) 1968 (8) 80

Mehmed Kaptan (Bk. White Head)
Mehmed Nuri 1970 (2) 68
Mehmed Paşa (Pepe) 1972 (5) 56
Mehmetçik Uzak Doğu'da (Yazan: Hikmet Feridun Es) 1966 (9) 15
Mehter Musikisi (Yazan: Mustafa Cahid Atasoy) 1966 (11) 38
Mekke (Bk. Hicret Olayının iktisadi Sebepleri; Bir Hacc'ın Hikâyesi; Hac)
Mektupçu Efendi 1965 (4) 65
Mektupları ve Anıları ile Yahya Kemal (Yazan: Prof. Hasan Refik Ertuğ) 1968 (11) 19
Meliés, Georges 1966 (2) 78, 1971 (3) 70 Melling 1968 (6) 46
Melling ve Hatice Sultan 1968 (3) 5
Melling'in Muhteşem İstanbul Albümü (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1970 (6) 19
Memlûk Sultanlığı Niçin Yıkıldı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (6) 7
Memûn ve Ferâ 1977 (6) 66
Memurlar 1964 (4) 66, 1973 (3) 80
Merâgi, Abdülkaadir 1972 (3) 11
Merasimler (Padişahlık Devrinde) 1969 (6) 83
Mercidâbık Zaferi 1974 (8) 67
Mersin 1968 (2) ilave s. 285
Merv'e Seyahat 1974(10) 90
Meryem Hz. 1966(11) 80
Merzifon 1968 (3) ilave s. 298, 1971 (3) 18
Mersinli Cemal Paşa'nın büyük hizmeti 1977 (7) 72
Mesir Macunu 1972 (2) 16
Mesir Macununun Tarihçesi (Yazan: Hasan Özdemir) 1970 (4) 24
Mesireler 1969 (10) 64
Mesnevi'den Bir Hikâye Lahavle Yiyen Eşek 1973 (12) 16
Mesnevi'den Seçmeler (Çeviren: Veled İzbudak) 1971 (11) 42
Meşhed 1972 (1) 74
Meşhur cellât Boyacı Hasan 1977 (8) 66
Meşrutiyette Tiyatro (Yazan: Metin And) 1966 (11) 15
Meşveret 1970 (9) 31
Mete Zamanında Türk Cemiyeti ve Göktürkler'de Cemiyet Hayatı: (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (6) 4
Metro (Türkiye'de İlk) 1968 (11) 29

Mevâcib İhracı 1971 (6) 38
Mevlana Celaleddin Rumi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (11) 4
Mevlana Celâleddin Rumî (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (12) 6
Mevlâna Diyarından Selam 1976 (4) 91
Mevlâna ve Mevlevi Medeniyeti (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1970 (11) 4
Mevlâna'ya Dair (Yazan: Raif Yelkenci) 1972 (10) 74
Mevlevi Ayini 1978 (2) 34
Mevlevi Ayinleri 1975 (3) 20
Mevlevi Medeniyeti 1970 (11) 4
Mevlevi Tekkesi ve Ayini 1973 (7) 62
Mevlevihaneler 1969 (11) 29
Mevlevihaneyi Ziyaret 1971 (1) 29
Mevlid 1972 (12) 4
Mevlid Alayı 1976 (4) 45
Meydan Ağaları (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1971(1) 84
Meyhaneler Yahut İstanbul Akşamcıları (Yayınlayan: Şevket Rado) 1974 (2) 13, 1974 (3) 4, 1974 (4) 4, 1974 (5) 4, 1974 (6) 4
Meyitzâde 1965 (11) 41
Mezarlık (Zerdüşti) 1967 (4) 52
Minakyan, Mardiros 1971 (11) 32
Mısır 1965 (4) 28, 1967 (5) 41, 1969(1) 57
Mısır (Eski Mısır) 1966 (7) 86, 1969 (5) 81
Mısır İhtilâli 1966 (6) 74
Mısır Krallığı 1965 (5) 81
Mısırlı Rifaa Efendi'nin Paris Seyahatnamesi 1977 (9) 4
Mısır'ın işgali 1970 (2) 27
Midhat Paşa'nın Ölümü (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1966 (12) 31
Michelangelo 1975 (6) 31
Midhat Sertoğlu 1971 (5) 52
Midilli 1974 (5) 19 28
Midilli'nin Fethi 1974 (7) 86
Midway Savaşı 1975 (3) 72, (4) 54, (5) 66
Mihnet Keşân ve Lâyihası (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1971 (1) 52
Mihraceler 1970 (3) 45

Mihrimah Camii (Yazan: Kemaleddin Tuğcu) 1966 (12) 41
Mihrimah Sultan 1971 (1) 47
Mihrişah Sultan 1971 (2) 47
Mikronezya 1969 (6) 88
Milet 1967 (9) ilave s. 105
Mille, Cecile B. de 1973 (6) 78
Millet Birbirini Kıracağına Beni Öldürün 1966 (9) 80
Millet ve Tarih (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965 (4) 4 Milletler Tarihini Öğrenmelidir
(Röportaj: Yılmaz Öztuna) 1966 (10) 24
Milletlerarası Bir Kültür Enstitüsü (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1966 (9) 4
Milletlerarası Dil 1966 (1) 66
Milli Eğitim Bakanları 1973 (5) 4
Milli Eğitim Bakanları (Cumhuriyet Devri) 1973 (9-10) 98
Milli Eğitim Basımevi (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (8) 52 (Bk. Türkiye’de Matbaacılık
ve D. Matbaası)
Milli Hâkimiyetin Ellinci Yılıni Kutluyoruz (Yazan: İhsan Kemal) 1973 (3) 18
Milli iradenin 27 yıllık manzarası 1977 (6) 42
Milli Meclis’e doğru 1977 (1) 23, (2) 31, (3) 58, 84) 34
Milli Misak 1972 (4) ilave e. 15
Milli Mücadele 1965 (1) 80, 1969 (8) 23, 1969 (9) 21, 1969(10) 79, 1970 (3) 64, 1970 (9)
74, 1972 (1) 4, 1972 (2) 21
Milli Mücadele Hatıraları 1972 (4) ilave
Milli Mücadele için Kurulan Cemiyeti ve Çeteler 1971 (9) 29
Milli Mücadele ve Cumhuriyet Devri Kronolojisi 1973 (9 – 10) 112
Milli Mücadele’de Hava Kuvvetlerimiz (Yazan: Yavuz Kansu) 1973 (12) 56, 1974 (1) 54
Milli Mücadele’de Nevşehir 1975 (3) 16
Milli Mücadele’de Türk - Fransız Münasebetleri (Yazan: Naşit Uluğ) 1972 (9) 12
Milli Mücadele’den Bir Yaprak (Yazan: Midhat Sanal) 1968 (8) 28
Milli Mücadele’den Cumhuriyete (Yazan: İhsan il-gar) 1973 (9-10) 24
Milli Mücadele’nin Kahraman Polisleri (Yazan: İhsan Birinci) 1971 (2) 64
Milli Mücadele’ye yardım ettikleri için cezalandırılmak istenenlere dair yayınlanmamış
belgeler 1978 (2) 47
Milli Mücadele’yi Hazırlayan Sebepler ve Atatürk (Yazan: Ali Fuad Cebesoy) 1965 (1) 80
Milli Oyunlarımız (Yazan: Cahit Atasoy) 1966 (8) 62

Milli Tekevvünümüzde (Yunus Emre'nin Rolü (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1971 (5) 4
Mimar Farelerin Azizliği 1976 (11) 69
Mimar Sinan 1974 (4) 84
Mimar Sinan'ın Hâtıraları (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1966 (5) 4, 1966 (6) 42, 1966 (7) 49
Mimarlık (Osmanlılar'da) 1966 (12) 45
Minoa Medeniyeti (Yazan: Lincoln Bannett -Çeviren: Mehmed İ. Tuna) 1972 (7) 44
Minyatür 1965 (1) 34, 1970(10) 7, 1974 (5) 58 Minyatürler 1965 (8) 42
Mir-i Miran 1971 (3) 7
Misak-ı Milli 1972 (4) ilave s. 15
Moğol imparatorluğu 1973 (5) 35
Moğolistan 1970(12) 91
Mohaç meydan savaşı ve sonrası 1978 (1) 58
Mohaç Zaferi 1975 (8) 14
Mohenjo - Daro ve Priene (Yazan: Edibe Dolu) 1969 (12) 40
Moldava 1967 (3) 32
Moltke Grubunun Faaliyeti 1969 (9) 24
Monroe, James 1966 (12) 74
Monroe, Marilyn 1971 (6) 56
Montgomery, General 1973 (8) 67
Mora 1966 (2) 5
Mora İsyanını 1969 (6) 65, 1973 (12) 72
Moralı Ailesi (Yazan: Seniha Sami) 1968 (7) 21
Mormonlar (Yazan: Hikmet Feridun Es) 1969 (3) 15
Motosikletin Doğuşu (Yazan: Pol Melot -Çeviren: Reşat Uzman) 1970 (6) 83
Muayede Salonu 1966 (3) 38
Mudanya Konferansı 1974 (10) 88
Muğla 1968 (3) ilave s. 300
Muğla'daki Kaya Mezarları (Yazan: Erdoğan Saygın) 1967 (3) 47
Muhabere Tesislerini Bozuyoruz 1970 (8) 67
Muhalefet Partisi (ilk) 1965 (1) 96
Muhammed Hz. 1974 (4) 85, 1974 (11) 8
Muharrem Ayinleri 1971 (5) 68, 1974 (9) 74
Muhayyilât-ı Aziz Efendi'den Bir Hikâye (Sadeleştiren: Reşad Ekrem koçu) 1970 (8) 20

Muhtar Paşa (Tek Gözlü) 1969 (8) 80
Mukaddes Emanetler (OY.) 1965 (5) 38
Mumya (Selçuklularda) 1966 (2) 71
Mumyaların Sırrı (Çeviren: Mazhar Kunt) 1965 (6) 77
Mumyanın Romani (Yazan: Th. Gautier – Orhan Yüksel) 1974 (11) 55, 1974 (12) 67, 1975 (1) 84, (2) 86, (3) 84
Murad I 1966 (8) 35, 1969 (9) 8
Murad II 1966 (4) 6, 1971 (6) 9
Murad III 1969 (7) 60, 1971 (10) 13, 1974 (5) 7, 1974(11) 19
Murad IV 1967 (8) 23, 1971 (10) 16
Murad V 1972 (1) ilave s. 27
Murad Giray 1970 (4) 9
Murad Paşa (Kuyucu) 1967 (4) 19
Murungalar (Çeviren: O. Denizci) 1972 (7) 88
Musa Hz. 1966 (10) 38
Musa Melek Çelebi? 1971 (10) 18
Musâhipzâde Celâl ve Hatıralarından Parçalar 1968 (9) 9
Musevi Paşalar 1968 (8) 70
Musiki 1965 (8) 75, 1966 (8) 39
Muslini, Benito 1967 (7) 51
Muslinin Akıbeti (Çeviren: Öz Dokuman) 1967 (7) 51, 1967 (8) 39
Mustafa 111 1965 (8) 49, 1968 (9) 52, 1972 (3) 4, 1972 (4) 4, 1972 (12) 4, 1973 (1) 4, 1973 (7) 4, 1974 (1) 5
Mustafa Ağa (Kadırga Mimarı) 1965 (1 2) 33
Mustafa İzzet Efendi 1966 (8) 52
Mustafa Kemal – General Harbord GörüşmesininŞahidi 1976 (6) 39
Mustafa Kemal Paşa'nın tevkifi için verilen emre Kâzım Karabekir Paşa'nın verdiği tarihi cevap1977 (6) 8
Mustafa Necatiyi Anarken (Yazan: Hakkı Naşit Uluğ) 1972 (1) 20
Mustafa Necati 1972 (5) ilave 1973 (9- 10) 107
Mustafa Reşid Paşa 1970 (2) 10
Mustafa, Şehzade 1969 (1) 83
Musurus Paşa (Yazan: Sinan Kunalp) 1967 (6) 43
Muş 1968 (3) ilave s. 312

Mucalhed6t-ı Milliye Hatıratı (Yazan: Albay Arif Sadeleştiren: Fethi Tevetoğlu) 1972 (4) ilave

Mücevher işçiliği 1974 (9) 62

Mühendishane-i Sultanî 1970 (9) 84

Mükrimin Halil 1967 (3) 16

Mükrimin Halil'den Hatırlar (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1967 (3) 18

Mülki Teşkilat 1965 (12) 64

Münih Konferansı 1971 (8) 60

Münih Yolunda 1974 (9) 4

Mürekkepçilik 1967 (9) 40

Mustafa Reşid Paşa ile Bir Tartışma 1976 (6) 86

Müslümanlar 1966 (1) 28

Müslümanlık 1965 (12) 65, 1971 (2) 4

Müslümanlık (Türkler Nasıl Müslüman Oldu) 1967 (10) 20

Müslümanlık Nedir? (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1969 (1) 9

Müşir Amiral Hasan Hüsnü Paşa (Bozcaadalı) (Yazan: Emrullah Nutku) 1972 (4) 50

Müşir Fuad Paşa'nın Petersburg hatıraları 1977 (10) 4, (11) 10

Müşterek Gazetenin Hikâyesi (Yazan: Şemseddin Kutlu) 1973 (11) 24

Mütareke Günleri 1971 (1) 5

Mütareke Yıllarında İstanbul (Sadeleştiren: Şevket Rado) Bk. Birinci Umumi Harpte ve Mütareke Yıllarında İstanbul

Mütarekede İstanbul (Yazan: Vasıf Çınay) 1968 (5) 17, 1968 (6) 14

Müteferrika matbaasından sonraki matbaalarımız 1977 810) 36

Müzeler (İstanbul'da) 1968 (4) İlave, s. 335

Müzacilik Çalışmaları 1973 (11) 61

Myriandros 1977 (1) 84

N

Naciye Sultan ve Enver Paşa (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (8) 12

Nâdân 1974 (8) 74

Nafiz Paşanın Paparası 1965 (2) 17

Nagy Varat Köprüsü (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1967 (2) 24

Nahıllar (Yazan: Metin And) 1968 (12) 16

Naimâ 1969 (11) 8
Nakşebendilik ve Hâcegan Hânedanı 1976 (10) 18, (11) 11
Nakşidil Valide - Sultan 1971 (2) 47
Nakşidil Valide Sultan Hakikaten Fransız mıydı? 1976 (10) 11, (11) 27
Namazgâhlar 1972 (1) 51
Namık İsmail 1974 (7) 38, 39
Namık Kemal ve Mustafa Kemal (Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1970 (12) 4
Namlı Eşkîyalar (Yazan: İhsan Birinci) 1971 (12) 30
Nan - Pâreler 1971 (6) 40
Napoléon Bonaparte'ın Mısır'ı işgali (Yazan: Nigâr Anafarta) 1970 (2) 27
Napoléon Bonaparte Müslüman mıydı? 1976 (11) 8
Napoléon, Prens 1969 (1) 221 23
Napoléon'un Karısı Kör Bir General, Âşıktı 1965 (3) 79
Napoléon'un Üçüncü Selim'e Bir Mektubu (Yazan: Nigâr Anafarta 1969 (10) 32
Napoli 1974 (9) 88
Nasirüddin Şah 1965 (8) 91, 1965 (9) 41
Nasuh Paşa 1966 (12) 87
Naziler (Harp Suçluları) 1966 (10) 79
Nazrî'l - İslâm (Yazan: Dr. Fethi Tevetoğlu) 1972 (3) 7
Necmeddin Deliorman (Yazan: Altan Dellormen) 1974 (4) 34
Necmeddin Molla 1972 (3) ilave s. 43
Nemci Efendi'nin bahar kasidesi 1977 (2) 50
Nehru, Cevâhir-i Lâl 1971 (10) 8
Neipperg, General, Kont 1965 (3) 79
Neşatsbâd Sarayı 1968 (3) 7
Neşri (9) 9
Neşri Mehmed 1972 (1) 28
Nevruz 1970 (1) 82
Nevşehir 1967 (9) ilave s. 65
New York (Çeviren: Mazhar Kunt) 1965 (7) 80
Nezâret ve Eyâlet Salnâmeleri (Yazan: Hasan Refik Ertuğ 1973 (8) 10
Niçin Öldürürlerdi? (Yazan: Nihad Sâmî Banarlı) 1965(12) 20
Niçin Şanlı Yavuz? (Yazan: Osman Öndeş) 1967 (2) 46
Niçin Yazma Eserlerin Tıpkı Basımlarını Yapmak Lâzımdır? (Yazan: Manfred Kramer)

(Çeviren: M. Gaspıralı) 1971 (4) 56
Nigâr Hanım (Yazan: Tahsin Tunalı) 1965 (2) 16
Niğbolu Zaferi (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1965 (8) 14
Niğbolu Zeferi (Yazan: Sadeddin Pıralı) 1966 (2) 33
Niğbolu Zaferi ve Yıldırım Bâyezid (Yazan: Tahsin Tunalı) 1971 (11) 13, 1971 (12) 33
Niğde 1969 (7) ilave s. 417
Niğde'den Göreme'ye (Röportaj: Orhan Ş. Yüksel) 1966 (10) 39
Nightingale, Florence 1965 (10) 22
Nihadi Tarihi'ne göre Genç Osman faciası 1977 (3) 4, (4) 4
Nihad Sâmi 1974 (10) 20
Nihad Sâmi Banarlı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (10) 17
Nihad Sâmi Banarlı ile Bir Konuşma (Bk. Türk Edebiyat Öğretimi Kifayetsizdir)
Nihal Atsız'ın Ardından 1976 (3) 42
Nika İsyanı (Yazan: Henry Houssaya) 1966 (3) 60
Nikola (Grandük) 1968 (7) 17
Niksar 1967 (6) ilave s. 46
Nil Muharebesi 1976 (3) 60
Nîmes'de bir Osmanlı elçisi 1978 (1) 25
Nizâm-ı Cedid 1970 (4) 20
Nizip 1968 (6) ilave s. 414
Nointel Markisi ve Süleyman Ağa 1975 (7) 8
Normandiya Çıkarması 1965 (5) 25
Norveç 1970 (2) 88, 1972 (7) 94
Novajolar 1969 (12) 90
Nubalar (Çeviren: Öz Dokuman) 1967 (5) 50
Nuh Hz. 1967 (2) 32
Nur Baba Olayı 1972 (11) 74
Nur, Dr. Rıza 1973 (9- 10) 98
Nurbaânü Valide-Sultan 1971 (1) 48 30
Nureddin Paşa'nın Hatıralarından Bir Sayfa 1976 (81) 48
Nuruosmâniye Camii (Yazan: Orhan Bahaeddin 1966 (11) 58
Nusretiye Camii (Yazan: R. Walsh - Çeviren: Özcan Erektiren) 1970 (12) 70
Nusretiye ve Dolmabahçe Camileri (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1966 (7) 43
Nüfus (Türkiye) 1965 (2) 13

Nüfus 1966 (1) 28, 1966 (12) 18 (Rusya'daki Türk Nüfusu) 1974 (11) 28
Nüfus (Dünya Devletleri) 1967 (11) 10
Nüfus Sayımları 1969 (8) 77
Nüfus Sayımları (İstanbul'da) 1970 (12) 60
Nüfus (Günümüzdeki Devletler) 1972 (12) 18
Nüfus (Türkiye illeri) 1973 (9- 10) 14
Nümismatik 1970 (1) 36

O

Oğuz Hân Destanı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1970 (10) 4
Oğuzlar 1971 (7) 7
Oğuzların en eski yemeklerinden biri: Tutmaç çorbası 1977 (8) 77
Okçuluk 1974 (9) 31
Okullar (İlk Kız Okulları) 1969 (4) 77
Okullar (Saray Okulları) 1969 (10) 16
Okyar, Fethi 1973 (2) 11
Olimpiyat Oyunlarının Tarihçesi (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1972 (9) 29
Om Mani Padme Hum (Derleyen: Öz Dokuman) 1966 (3) 66
Onaltı Mart Vak'ası (Yazan: Ertan Ünal) 1969 (2) 18
On Altı Yıllık Saltanatın İçyüzü, Kral Faruk 1965 (4) 27
On Altıncı Asırda Bir Venedik Korsanlığı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973(11) 4
On Altıncı Yüzyılda Av ve Avcılık (Yazan: Metin And) 1969 (12) 17
On Altıncı ve On Yedinci Yüzyılda İstanbul'da Belediye Mevzuatı 1976 (6) 38
On Altıncı ve On Yedinci Yüzyıllarda İstanbul'un Et ve Ekmek Meselesi 1976 (9) 19
On Altıncı Yüzyılda Eğitim ve Öğretim (Yazan: Metin And) 1969 (10) 12
On Altıncı Yüzyılda Hükümdarlar (Yazan: Metin And) 1971 (4) 46
On Altıncı On Altıncı (Yazan: Metin And) 1969 (8) 18
On Altıncı Yüzyılda Şehzâdelerin Sünnet Düğünü (Yazan: Metin And) 1969 (1) 42
On Altıncı Yüzyılda Temlzlük ve Hamamlar (Yazan: Metin And) 1969 (9) 14
On Altıncı Yüzyılda Topkapı Sarayı (Yazan: Metin And) 1969 (4) 24, 1969 (5) 24
On Dokuz Mayıs Şehri "Samsun" (Yazan: Fâzıla Atabek) 1973 (11) 73
On Dokuz Numaralı Zevcenin Hatıraları (Yazan: Hikmet Feridun Es) 1969 (3) 15, 1969 (4) 30

On Dokuzuncu Yusuf Hazretleri (Yazan: Celâl Nuri İleri) 1967 (11) 19

On Dokuzuncu Yüzyıl Roma'sından Çizgiler (Derleyen: Şemseddin Kutlu) 1974 (1) 44

On Dokuzuncu Yüzyılda Gemiler ve Kayıklar (Yazan: Metin And) 1969 (69) 30

On Dokuzuncu Yüzyılda İstanbul'da asayiş 1977 (8) 39

On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı devlet adamları 1978 (1) 10

On Dokuzuncu Yüzyılda İstanbul'u Ziyaret Eden Batılı Prensler ve Hükümdarlar (Yazan: Adnan Giz) 1969 (1) 22, 1969 (2) 52

On Dokuzuncu Yüzyılın İlk Yarısından Hatıralar (Derleyen: Kemeleddin Tuğcu) 1972 (3) 56

On dört ve on beşinci asırlarda Anadolu beyliklerinde toprak ve halk idaresi 1977 (12) 4

On iki manda lâzım 1977 (11) 23

On milyon kişinin ölmüne sebep olan kurşun 1977 (9) 43

Sekizinci Asırda Devlet Teşkilâtı (Yazan: M.D Ohsson - Çeviren: Ayda Düz) 1973 (2) 7, 1973 (3) 80, 1973 (4) 74

On Sekizinci Asırda Yaşamış Bir Hekimimiz ve Meşhur Eserleri (Yz.: Doç. Dr. Sırrı Akıncı) 1974 (2) 71

On Sekizinci Asrın Sonunda Osmanlı Devleti (Yazan: P.G. İnciciyan, Ohannes Bogasyan'ın Yaptığı Tercümeden Sdl.: Şevket Rado) 1965 (156, 1965 (2) 43, 1965 (3) 64, 1965 (4) 64, 1965 (5) 65, 1965 (6) 56, 1965 (7) 52, 1965 (8) 72, 1965 (9) 36, 1965 (10) 84, 1965(11) 89, 1965 (12) 64

On Sekizinci Yüzyılda Türkiye'ye Gelen Yabancı Ressamlar (Yazan: M. Ali Kayabal) 1968 (5) 27, 1968 (6) 41, 1968 (7) 44

On Yedinci Asırda Edirne (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (4) 7

On Yedinci Asırda Donanmây-ı Hümâyun'un Akdeniz'e Açılışı (Sdl.: Yılmaz Öztuna) 1969 (12) 8

On Yedinci Asrın Başında İstanbul Dünyanın En Büyük Şehriydi (Yazan: Hrand D. Andrea ve Polonyalı Simon) 1965 (2) 89

On Yedinci Yüzyılda Bir Halk Ressamı (Yazan: Metin And) 1970(10) 7

Onat, Hikmet 1974 (7) 36, 37

Oneida Âşıkları (Yazan: Moris Bishop - Çeviren: Osman Öndeş) 1972 (12) 52

Onun akli ermez 1977 (6) 58

Onuncu Yılda Birkaç Söz (Yazan: Şevket Rado) 1974(12) 4

Ordu, 1968 (1) ilave s. 251

Ordu (XVI. yy) 1970 (4) 11

- Ordu (Osmanlı Devrinde) 1971 (9) 11
- Org (III. Mehmed'e Hediye Edilen) 1969 (5) 29
- Orgeneral Kemal Yaşınkılıç 1976 (4) 36
- Orhon, Orhon Seyfi 1970 (11) 36, 1972 (9) 4
- Orhun Abideierl (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1970 (8) 4
- Ormancılık Teşkilâlatının Yüzüncü Yıldönümü (Yazan: Kerim Yund) 1970 (3) 80
- Orta Asya'da Türk Kültürü (Yazan: Prof. Abdülkadir İnan) 1967 (2) 16
- Orta oyununa dair 1977 (5) 39
- Orta ve Doğu Afrika'da Türkler (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (7) 6
- Ortaçağ Avrupası'ndo Banyo (Çeviren: Eser Tutel) 1965 (12) 82
- Ortaçağ - Avrupa'nda Temizlik Anlayışı (Çeviren: Eser Tutel) 1967 (7) 39
- Ortadoğu Buhranı 1967 (6) 10
- Ortadoğu Meselesi 1974 (3) 38
- Ortaköy Camisi 1966 (9) 62
- Ortaköy'den Arnavutköyü'ne 1977 (11) 39
- Ortodoksluk ve Türkler 1966 (11) 82
- Oruç Sağ Tarihi Hakkında (Yazan: Ekrem Koçyiğit) 1973 (7) 74
- Oruç Reis 1965 (2) 34 3
- Oruç Reis'in Ölümü 1975 (6) 9
- Oruç Reis'in ŞehAdeti 1965 (5) 48
- Osman II 1965 (5) 36, 1970 (9) 34, 1972 (8) 47, 1972 (9) 37, 1972<10) 41, 1973 (3) 64, 1973 (4) 10, 1973 (5) 62
- Osman Efendi ve Hâlet Efendi 1968 (8) 79
- Osman Gazi 1974 (12) 48
- Osman Gezinln Mirası 1969 (8) 15
- Osman Hz. 1967 (1) 34
- Osman Paşa, Amiral 1971 (10) 64
- Osman Hamdi 1974 (6) 65
- Osmanlı ve Çevresi (Yayınlayan: Kevork Pamukciyan) 1973 (1) 75
- Osmanlı bahriyesi'nde donanma ümerası 1977 (2) 65
- Osmanlı Devleti Nasıl Kuruldu (Yazan: Tahsin Tunalı) 1971 (5) 11
- Osmanlı Devleti'nde Padişah 1976 (1) 4, (2) 4, (3) 8, (4) 4, (5) 4, (6) 4
- Osmanlı Devletinin ilmiye Teşkilâtı (Yazan: Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı) 1967 (1)

- Osmanlı Devletinin istiklâli hangi tarihte başlar? 1977 (9) 9
- Osmanlı Devrinde Bakkal (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1970 (1) 14
- Osmanlı Devrinde Salnâmeler (Yazan: Hasan Refik Ertuğ) 1973 (7) 15
- Osmanlı Donanması (Çeşme'deki Batık) 1969 (6) 64
- Osmanlı İmparatorluğu'nun Hazineleleri Arasında (Röportai: Orhan Yüksel) 1965 (2) 55
- Osmanlı İmparatorluğu'nun Yapısını Değiştiren Büyük Devrim: Tanzimat 1976 (8) 52, (9) 28, (10) 56, (11) 50
- Osmanlı İmparatorluğu'nda altın ve gümüş madenleri 1977 (6) 59
- Osmanlı İmparatorluğunda ilk ve Son Recim (Yazan: Erdem Yücel) 1970 (7) 88
- Osmanlı Meclisine Seçiliyorum 1970 (6) 44
- Osmanlı Padişahları (Tahta çıkış sırasını gösteren cetvel) 1978 (3) 50
- Osmanlı Padişahları Nerelelerde Gömülüdürler 1976 (12) 40
- Osmanlı Padişahlarının Dilim Sonraları ve Türbuleni (Yazan: Kürşat Ekrem Uykucu) 1972 (2) 49
- Osmanlı Padişahlarının Elçi Kabul Töreni (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (7) 13
- Osmanlı padişahlarının hastalıkları ve ölümleri 1977 (12) 36
- Osmanlı Sarayında Bayram Tebriki ve Bayram Alayı (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1971 (12) 6
- Osmanlı Sarayında Cariyeler 1975 (11) 8
- Osmanlı Sarayında Enderûn Teşkilâtı (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1972 (7) 31
- Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnâmelere Dair (Yazan: Taha Toros) 1969 (7) 10
- Osmanlı Tarihi (Yazan: Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı) 1966 (11) 94
- Osmanlı Tarihinde Cellâtlar (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1971 (6) 20
- Osmanlı Tarihinde doktorlar 1977 (3) 81
- Osmanlı Tarihinde Vakıf Yapan Kadınlar (Bk. Vakıf Yapan Kadınlar)
- Osmanlı Tarihçilerinden Seçmeler 1969 (8) 12, 1969 (9) 8, 1969 (10) 7, 1969 (11) 8, 1969 (12) 8, 1970 (1) 9, 1970 (2) 9, 1970 (3) 5, 1970 (4) 8, 1970 (5) 4
- Osmanlı Tiyatrosu 1970 (8) 8, 1970 (9) 7
- Osmanlı-Türk toplumunda Din 1976 (11) 4, (12) 4, 1977 (1) 4, (2) 4
- Osmanlı-Türk toplumunda köleler ve cariyeler 1977 (3) 8, (4) 9
- Osmanlı Türkleri'nin İndonezya Seferleri (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (4) 8
- Osmanlı Ülkesinde Hayvan Neslinin Islahı 1976 (12) 51
- Osmanlı Vezirleri (Yazan: Kürşat Ekrem Uykucu) 1968 (4) 46
- Osmanlılarda Cezalar (Onaltıncı Asırda) (Yazan: Metin And) 1969 (3) 29
- Osmanlılar'da Devlet Arşivi 1975 (2) 4

Osmanlılar'da Devlet Geliri 1965 (7) 52
Osmanlılarda Din ve Mülki Teşkilât 1965 (12) 64
Osmanlılarda İhtisap ve İhtisap Ağalığı 1976 (7) 43
Osmanlılarda Mimarlık Teşkilâtı (Yazan: Orhan Erdenen) 1966 (12) 45
Osmanlılarda Posta Tatarları 1976 (7) 76
Osmanlıların Yabancı Devletlerle Yaptığı İlk İttifaklar 1976 (5) 87
Osmanlıların Yerleştiği İlk Topraklar (Yazan: Şakir Ülkütaşır) 1968 (10) 56 32
Osmanoğulları 1976 (7) 4, (8) 4, 89) 4, (10) 4
Otlukbeli Zaferi 1974 (8) 66
Otomobiller 1965 (8) 60
Otranto'nun Fethi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1969 (10) 7
Otton, Prens 1969 (1) 26
Otuz Ağustos 1922 1965 (7) 4
Otuz Bir Mart Vak'ası 1966 (7) 20
Otuz Bir Mart Vak'esi (Yıldız Sarayı Yağması. (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1972 (4) 70
Oyunlar (XVI. yy. da) 1970 (1) 5
Oyunlar (Türkiye'de, Eski) 1972 (1) 44
Oyunlar (Türkistan'da) 1971 (6) 87
Oyunlar (Sarayda Oynanan Eski) 1972 (9) 72 1968 49

Ö

Ödenek meselesi 1977 (1977 (8) 37
Öğrenim (Kalemde Tahsil) 1966 (2) 28
Öğretim (XVI. yy) 1969 (10) 12
Öğretmen Atatürk (Yazan: Alâaddin Avcı) (10) 29
Öğretmen okullarının 130. yıldönümü 1978 (4) 49
Öküz Mehmed Paşa 1967 (5) 64
Ölçüler (Eski) 1965 (8) 72
Öldürülen Gelin 1970 (8) 20
Ölenin Ardından (Yazan: Claude Farrera — Çeviren: Orhan Yüksel) 1971 (3) 30
Ölmeyi Reddeden Gemi (O. Öndeş) 1972 (2) 62
Ölümü Dolayısıyla (Reşid Saffet Atabinen 1965 (3) 33

Ölümünün 10. Yıldönümünde Fuad Köprülü 1976 (7) 25
Ölümünün Yüzüncü Yıldönümünde Şinâsi (Yazan: Şemseddin Kutlu) 1971 (7) 23
Ömer Hz. 1966 (12) 44
Ömer Naci 1976 (5) 92
Ömer Seyfeddin'in Bir Edebiyat Meraklısına Mektupları (Yyl. Şevket Rado) 1968 (1) 4,
1968 (2) 4
Ömer Seyfeddin'den Tarihi Hikâyeler: Ferman 1972 (2) 64, Kütük - 1974 (3) 79, Penbe İncili Kaftan 1974 (4) 77, Başını Vermeyen Şehid - 1974 (5) 77, Topuz - 1974 (6) 82
Örneğin Fâciası (Yazan: Nihad Sâmi Banarlı) 1974(10) 23
Özmen, Abidin 1973 (9-10) 111

P

Paça Meraklısı Bir Müşir 1967 (2) 63
Padişah 1972 (9) ilâve
Padişah Kızlarının Evi 1970 (3) 33
Padişah Kızlarının Oğulları Yaşatılmaz (Yazan: Adnan Giz) 1968 (6) 10
Padişah muhakeme edilirse 1977 (4) 21
Padişah Zevceleri ve Çocukları 1975 (12) 4
Padişahın Has Bahçesi 1966 (7) 49
Padişahın öfkesini yatıştıran senetler 1977 (3) 32
Padişah Camii (Yazan: Edibe Dolu) 1966 (11)
Padişahla Sohbet 1973 (11) 54
Paha Biçilmez Yadigârlar (Çeviren: Betül Özçellik) 1970 (10) 62
Pakistan 1965 (10) 90, 1965 (11) 19, 1966 (3) 4, 1969 (7) 90, 1969 (10) 22, 1976 (3) 85
Pakistan'dan İzlenimler 1976 (9) 63, (10) 76
Pakistan Kültürünün Temelleri (Çeviren: Öz Dokuman) 1966 (9) 70
Pakistan'ın Milli Şairi (İkba. (Röportaj: Edibe Dolu) 1968 (4) 23
Pamir Okul Gemisi Nasıl Battı 1965 (4) 69
Pamukkale 1968 (2) ilâve 5. 276
Pamukova 1967 (5) ilâve 5. 31
Panama 1970 (6) 88
Papa II. Pius'un Fatih Sultan Mehmed'e gönderdiği mektup 1977 (59) 21
Paphiagonia 1967(11) ilâve s. 179

Para (Kâğıt paranın tarihçesi) 1967 (3) 81 (Bk.Darphanenin Tarihi)

Para Ayarlamaları (Yazan: Nigâr Anafarta) 1967 (1) 27

Para Koleksiyonu 1970 (1) 35

Paranın Tarihi (Türkiye’de) 1966 (9) 74

Paris 1967 (3) 7, 1967 (6) 6

Paris, Paris Oldu ama... 1975 (10) 35

Paris Barış Andlaşması 1974 (3) 87

Pasarofça Andlaşması 1968 (9) 59

Pasınler Zaferi 1971 (7) 8

Paşabahçe Cam Fabrikası (Yazan: Nezih Uzel) 1972 (8) 58

Paşakapısı 1965 (2) 44

Patrik Türkler’i övüyordu 1972 (11) 34

Patrikhane’ye dair 1977 (9) 29

Patrona Halli 1970 (3) 7

Pearl Harbor 1965 (5) 16

Pearl Harbour Baskını (Yazan: Jean Vuillez — Çeviren: Osman Öndeş) 1971 (9) 67

Peçevl İbrahim Efendi 1968 (9) 77

Pençik Kanunu 1971 (1) 11

Pençikent Kazıları 1967 (2) 17

Penkovski, O. V. 1967(11) 37

Para (Bk. Beyoğlu Pera iken)

Pera’da Gece Hayatı (Yazan: Paul de R4gia — Çeviren: Reşad Uzman) 1970 (9) 47

Pare, Nuri 1970 (1) 35

Peribacaları 1966 (10) 42

Pertevniyal Lisesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1969 (3) 42

Pertevniyal Valide Sultan 1971 (2) 49

Peru (Yazan: Kenneth Weaver — Çeviren: Aydın Dokur) 1969 (6) 38

Peru 1968 (6) 32, 1971 (6) 90, 1973 (8) 86

Peru’daki Vikus Medeniyeti (Çeviren: Gülen Ataç) 1968(10) 60

Petro, Deli (Büyük) 1968(11) 66

Peygamberler 1971 (8) 47

Pierce, Frankiin 1967 (1) 67

Pierra Loti Şerefine Verilen Ziyafet (Yazan: Enis Tahsin Tunalı) 1965(10) 12

Pierre Loti ve Claude Farrere’in Abdülmecid Efendiye Mektupları (Çev. Orhan Yüksel)

- 1965 (11) 44
- Pierre Loti'nin Abdülmecid Efendi'ye Mektupları 1965 (10) 10
- Pierre Loti'nin Türkçe Mektubu (Çeviren: Zeki M. Gaamiz) 1968 (4) 13
- Piri Reis'in idamı ve bazı gerçekler 1977 (5) 30
- Pittsburg Sergisi 1971 (8) 32
- Plevne 1978 (4) 62
- Plevne Savaşları 1973 (4) 24
- Plevne Savunması 1965 (3) 12
- Plevne'nin son günü 1977 (7) 38
- Polis (Türk Polisi) 1974(1) 26
- Polis (Amerikan Polisi) 1972 (1) 39
- Polis Müdürü Samuel Efendi 1976 (4) 81
- Polis Okulları 1966 (3) 87 (5)
- Polisler (Milli Mücadele'de) 1971 (2) 64
- Polk, James K. 1966 (12) 75
- Polonya 1967 (3) 31
- Polonya Gettosu 1967 (6) 55
- Polonyalılar (İstanbul'da) 1970 (8) 83
- Pompadur (Çeviren: Aydın Dokur) 1973 (4) 52
- Pompei Nasıl Yıkıldı 1966 (2) 84
- Porselen Dairesi (Topkapı Sarayı) 1965 (7) 36
- Porselen Fabrikası (Yıldız) 1971 (10) 41
- Portekiz 1971 (1) 66
- Portekiz (Yazan: Howard La Fay — Çeviren: A. Dokur) 1969 (7) 40
- Posta Teşkilatı 1967 (3) 70
- Potemkin Olayı 1965 (3) 75
- Preaux, Michel-François 1968 (7) 44
- Prenses Senha'nın Mektupları (Yazan: Claude Ferree — Çeviren: Orhan Yüksel) 1971 (8) 52, 1971 (9) 45, 1971 (10) 48, 1971 (11) 64
- Preveze Zaferi (Yazan: B. S. Noyan) 1969 (9) 80
- Preveze ve Günay Fransa Limanlarının Fethi (Yazan: Tahsin Tunalı) 1973 (2) 31
- Preziosi 1973 (2) 38
- Preziosi'nin Mezarı 1975 (6) 76
- Prien, Gunther 1972 (12) 48

Priene 1969 (12) 40
Prinz Eugen'in Akıbeti (Yazan: Osman Öndeş) 1971 (9) 25
Prof. Arnold Toynbee (Röportaj: Edibe Dolu) 1968 (12) 13
Prusya Kralı Büyük Fredrik (Yazan: Şevki Yazman) 1969 (5) 88
Pueblo Nasıl Yakalandı 1969 (5) 76
Pulitzer Mükâfatı 1970 (12) 79
Pullarla Son Yüzyılın Hikâyesi (Yazan: Vural Sözer) 1965 (6) 65

R

Rabindranath Tagore (Yazan: Dr. Fetih Tevetoglu) 1971 (9) 8
Raçputlar 1966 (9) 6
Radovişli Mustafa Bey (Yazan: Fazlı Necip) 1967 (5) 23
Radovişli Mustafa Bey 1972 (2) ilâve s. 25
Raeder, Amiral 1972 (5) 74, 1972 (6) 72
Rakka Beylerbeyliği 1967 (5) ilâve s. 21
Rakoczy, Prens 1972 (7) 74
Rakoçi, Kral 1968 (6) 7
Ramazan 1974 (1) 64 (Bk. Bayram)
Ramses II 1969 (1) 57
Rasim Efendi 1969 (10) 57
Rasputin (Deneyen: Ali Canman) 1974 (6) 68, 1974 (7) 77, 1974 (8) 77
Rasputin Nasıl Oldürüldü (Çeviren: Mazhar Kunt) 1965(1) 73
Rauf Orbay'la Bir Konuşma (Yazan: Ayhan Hünel) 1970 (11) 80
Rauf Paşa 1972 (3) ilâve s. 65
R.C.D. 1966 (9) 4
Rebâb Dergisi 1976 (1) 38
Recâizâde Ekrem 1973 (6) 21
Recim 1972 (7) 88
Redhouse kimdir? 1977 (4) 47
Refik Bey'in Boğaziçi'ndeki Evi 1971 (12) 45 Refik Halid'in Kaşık Koleksiyonu (Yazan: Ayhan Hünel) 1970 (5) 24
Reis Efendi 1965 (3) 67
Reis - ul Hattatin Kamil Akdik (Yazan: Ecz. Uğur Derman) 1971 (7) 35

Reklâmcılık 1971 (4) 81
Resim Galerisi (Topkapı Sarayı) 1965 (8) 40
Resim San'att (İslâmda) 1967 (8) 16
Resim (Amerika'da) 1970 (1) 46
Resim (Birinci Dünya Savaşı'nda) 1972 (4) 40
Resim ve Ressamlar (Türkiye'de) 1974 (5) 56
Resimlerle Eski İstanbul 1972 (2)'den 1967 (12)' ye Kadar Her Sayı
Resimlerle Eski. Türkiye 1967 (2)'den 1967 (12)' ye Kadar Her Sayı
Resim (Türkiye'de) 1974 (7) 35
Resmi Gazete ve Düsturların Hikâyesi 1976 (5) 73
Resneli Niyazi Bey'in Ölümü (Yazan: İhsan İlgar> 1973 (7) 60
Reşad Ekrem Koçu 1975 (10) 30
Reşad, Sultan 1970 (12) 14, Bak.: Mehmed V
Reşadiye Dretnotu 1969 (5) 34
Reşid Galib, Dr. 1973 (9 – 10) 110
Reşid Paşa'nın Beşinci Sadareti 1976 (12) 75
Reşid Paşa'nın son sadareti 1977 (2) 78
Reval Mülâkatı 1974 (6) 88
Revan Köşkü 1965 (6) 37
Revivey, Willey 1968 (7) 46
Rıza Paşa 1972 (3) ilâve s. 37
Riviöre, François 1968 (7) 47
Rize 1968 (3) ilâve s. 309
Robert KoleJ 1969 (6) 46
Rodos (Yazan: Orhan Yüksel) 1967 (8) 26
Rodos Heykeli 1969 (2) 70
Rodos'un Fethi (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1966 (8) 24
Roma 1974(1) 44
Roma İmparatorlarında Vahşi Hayvan Tutkusu 1976 (7) 56
Roma İmparatoru Maximianusun Yazlık Sarayı (Çeviren: Aydın Dokur) 1972(11) 51
Romanya 1967 (3) 30, 1974 (5) 38
Romanya'da Altıncı Türk Kolordusu (Yazan: İhsan İlgar) 1970(1) 60
Romel'in Akıbeti (Yazan: Jacques Robinchon Çeviren: Ayda Düz) 1971 (11> 68
Romen Ulusunun Menşei ve Eski Türk Kavimleri ile İlişkileri 1976 (7) 56, (8) 35

Roosevelt, Theodore 1967 (1) 73
Roosevelt, F. Delano 1967 (2) 41
Rosset, François-Marie 1968 (7) 47
Royal Albert Hall Yüzüncü Yılı Kutladı (Yazan: Osman Öndeş) 1971 (12) 21
Royal Oak'ın Batırılışı 1972 (12) 48
Rudolf Forml, 'i Kim Oldiirdü (Yazan: Roger Gieysen: - Çeviren: Ayda Düz) 1972 (8) 66
Rum Mehmed Paşa 1976 (11) 31
Rumeli Bektaşileri (Yazan: Max Choubiier - Çeviren: Aslı Can) 1968 (12) 23, 1969 (1) 78
Rumeli Beylerbey'si'nin Almanya İmparatorunu ziyareti 1965 (11) 30
Rumeli'yi Neden Keybettik (Yazan: Fazlı Necib -Sadeleştiren: Şemseddin Kutlu) 1972
(2) İlâve 1972 (3) ilâve
Rumelihisarı 1978 (1) 41
Rumelihisarı'ndan Emirgan'a 1978 (2) 12
Rumlar 1970 (7) 8, 69
Rus Casusu 1967 (11) 37
Rus casusunun hürriyet savaşı 1978 (4) 36
Rus Gizli Servisinin Oyunları (Çeviren: Mustafa Istanbulu) 1969 (3) 84
Rus İhtiâlî 1965 (12) 49
Rus İhtlâlî (Yazan: Claude Anet - Çeviren: M. Ali Kayabal) 1968 (1) 28, 1968 (2) 42,
1968 (3) 49, 1968 (4) 49
Rus Vapurundan Kaçırılan Katil (Yazan: İhsan Birinci) 1967 (2) 86
Ruslar Değil Yerli Gâvurlar 1967 (5) 55
Ruslar (İstanbul'da) 1970 (8) 83
Rusya 1967 (3) 33, 1969 (1) 72, 1972 (10) 90, 1974 (1) 14
Rusya'da Bir Görev 1975 (11) 42
Rusya'da Komünizm 1973 (12) 10
Rusya İmparatoriçesi İkinci Katerina 1976 (5) 53
Rusya'nın Kaderini Değiştiren Adam (Bk. Rasputin)
Ruûs Kalemî 1965 (3) 68
Ruzname-i Askeri 1971 (6) 37
Rüstem Paşa 1969 (1) 83
Rüstem Paşa (Kehle-i İkbâl) 1969 (11) 71
Rüşvatçiler (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1968 (7) 27
Rüşvet mi, hediye mi? 1977 (12) 44

Rypka, Prof. Jean 1969 (5) 66

S

S 51'in Batışı (Çev.: Osman Öndeş) 1965 (12) 72

Sabah 1970 (9) 28

Sadaka Taşları (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1967 (11) 12

Sadrazam 1971 (3) 4, 1973 (2) 85, 1973 (3) 80

Sadrazam Halil Rıfat Paşa'nın oğlu Cavit Bey neden ve nasıl öldürüldü? 1977 (3) 66

Sadrazamlığı reddeden paşa 1977 (4) 49

Sadrazam Küçük Said Paşa'ya Yapılan Bir Hakaret (Yazan: Ragıp Şevki Yeşlm) 1967 (2) 36

Sadrazam Lütfi Paşa'nın Hatıraları (Yayınlayan: Yılmaz Öztuna) 1968 (2) 12, 1968 (3) 12

Sadrazam Said Paşa'ya Dair Bir Açıklama (Yazan: Hasan İstinyeli) 1967 (5) 80

Sadrazam'ın Fedaisi (Yazan: İhsan Birinci) 1972 (2) 46

Safiye Sultan 1971 (1) 48

Safvet Paşa (Yazan: A. Zeki Ökmen) 1971 (5) 58

Safvet Paşa Yalısı 1976 (8) 24

Sağır ve Dilsizlerin Eğitimi (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1966 (12) 76

Said Efendi 1967 (2) 8

Said Halim Paşa 1976 (7) 10

Said Paşa 1967 (2) 36

Said Paşa'nın pisboğazlığı 1977 (11) 30

Saint - Gotthard Savaşı ve neticeleri 1977 (11) 17

Sakarya 1967 (5) ilâve s. 27

Sakarya 1978 (2) 75, (3) 78

Sakarya Savaşı (Ellinci Yılında) (Yazan: İhsan Ilgar) 1971 (10) 32

Sakarya Savaşı, 1973 (9-10) 35, 1974 (8) 67

Sakız 1974 (5) 20

Sakine Hatun 1971 (1) 46

Salerno Tıp Okulu 1976 (12) 32

Salih, Hz. 1967 (2) 33

Salih Efendi (Bk Hekimimiz) 1972 (10) 67

Salih Kılıç (Bk. Eski Sinop Valisi Salih Kılıç'ın Hatıraları)

Salnâmeler 1973 (7) 15
Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmâniye: 1321 (Yazan: Hasan Refik Ertuğ) 1974 (2) 20
Salerno Tıp Okulu 1976 (12) 32
Saltanat Arabaları (Röportaj: Erdoğan Saygın) 1965 (9) 61
Saltanat Kayıkları (Yazan: Bahri S. Noyan) 1969 (8) 72
Samandağ 1977 (4) 92
Sa'mi Paşa 1968 (7) 32
Sami Efendi 1968 (12) 20
Sami Efendi (Büyük Hat Sanatkârlarımız) (Yazan: Ecz. Uğur Derman) 1969 (5) 10
Samsun 1967(10) ilâve s. 132, 1973(11) 73
Samsun'da Açılan İlk Kız Okulu (Yazan: Fazıl. Atabek) 1970 (6) 33
San Francisco'yu Yakan Zelzele (Çeviren: Eser Tutel) 1965 (3) 84
San'atın Putperestliği (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1966(1) 23
Sanatkârlar ve kahveler (1) 13
Sancak Bordada Denizaltı (Çeviren: Mete Canıtez) 1966 (5) 74
Sandal Bedestanı (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1973 (2) 22
Sapanca – İzmit Kanalı 1975 (10) 10
Sara (Hz. İbrahim'in Eşi) 1967 (8) 58
Saraçoğlu, Şükrü 1973 (9 – 10) 106
Saray Okulları 1969 (10) 16
Saray ve Çevresi (Yazan: Metin And) 1971 (5) 15, 1971 (6) 16
Saray ve Siyaset 1971 (4) 75
Saray Yemekleri (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1969 (3) 56
Sarayda bir ölü (Sedeleşiren: Şevket Rado) 1973 (7) 4
Sarayda Enderûn Teşkilâtı 1972 (7) 36
Saraydan Çıkan Görevliler 1971 (6) 39
Saraylar (İstanbul) 1968 (4) ilave s. 341
Saraylar (Edirne'de) 1968 (5) ilaves. 367
Sard'daki Artemis Tapınağı (Yazan: Mehmed İ. Tunay) 1972 (5) 63
Sarıkamış Harekât ve Sonrası (Yazan: İhsan Birinci) 1969 (12) 56
Sarıkemış Kahramanları (Röportaj: İhsan Birinci) 1967 (1) 88
Sanki Bir Mücâhit (Yazan: Sadi Borak) 1968 (9) 12
Sarıçılar (İstanbul'da) 1968 (4) İlâve s. 351
Satın alınan rüya 1977 (3) 85

Satranç (Bk. Türk Oyunu)

Savaş Aletleri (Orta Çağda Tasarlanan, (Yazan: Franz M. Feidhavi - Çeviren: Deniz Banoğlu) 1974 (5) 65

Savaş Destanları (Yazan: İhsan Ilgar) 1970 (5) 67, 1970 (6) 80, 1970 (8) 62, 1970 (9) 63, 1970 (10) 32, 1970 (12) 67, 1971 (1) 59

Savaşın Sonu 1972 (6) 72

Seçda Lahidleri (Yazan: Mehmed İ. Tunay) 1974 (4) 36

Schernhorst (Yazan: Osman Öndeş) 1969 (3) 78

Schiltberger (Yazan: Dr. Turgut Akpınar) 1974 (8) 32

Schiltberger'in Hatırasına (Sadeleştiren: Midhat Sertoğlu) 1972 (2) 55, 1974 (3) 64, 1974 (4) 41

Scorpion (Yazan: J. Mecquat - Çeviren: Osman Öndeş) 1973 (5) 56

Seba Devleti 1974 (5) 11

Sebiller (İstanbul'da) 1968 (4) ilâve s. 339

Seçim Tarihi (Türkiye'de) 1965 (9) 9

Sefaretnimeler 1969 (7) 10

Seferim Var Sınırlara 1970 (10) 32

Sefirlar ve Sefiretnfimeler 1969 (7) 10

Segedin kalesi muhasaradan nasıl kurtuldu? 1978 (2) 4

Sekiz Ayşe Sultan (Yazan: A. Glz) 1970 (8) 16

Selâm Topları 1969 (11) 80

Selamlık Alayı 1975 (6) 74

Selamlık Topu 1974 (10) 75

Selaniki Mustafa Efendi 1972 (1) 32

Selanik 1966(12) 70, 1972(11) ilâve, 1972 (12) ilâve

Selanik Hadisesi 1972 (3) ilâve s. 54

Selanik'in Teslimi 1973 (4) 66

Selçuk Hatun 1971 (1) 46

Selçuklu ve Osmanlı saraylarında çok evlilik geleneği ve neticeleri 1977 (8) 31

Selçuklarda Mumya (Yazan: Tahsin Kahyaoğlu) 1966 (2) 71

Selim I 1965 (4) 46, 1973 (1) 33

Selim II 1965(12) 31, 1968(11) 63, 1971 (3) 52, 1974(10) 7

Selim III 1965(1) 48, 1967 (5) 49, 1960 (9) 53, 1968 (9) 57, 1969 (7) 25, 1969 (10) 32, 1970 (4)18, 1971 (12) 12, 1972 (6) 36, 1973 (8) 46, 1973 (11) 31

Selimiye Camii (Edirne) 1966 (7) 32
Selsebiller (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver 1967 (7) 8
Sema Çalışmaları 1976 (1) 64
Semai Kahveleri 1975 (9) 47
Semerkand 1971 (12) 78
Semerkand Sefaretnamesi (Yazan: Dr. Gülçin Çandarlıoğlu) 1967 (7) 20
Senegal 1972 (9) 88
Senhgal'den Mektup (Yazan: Ord. Prof. Dr. Kâzım İsmail Gürkan) 1969 (3) 5
Seraskerler ve Harbiye Nazırları (Yazan: Tümgeneral Fahri Çoker) 1968 (1) 22
Serbest Fıkra Samsun'da Belediye seçimlerini taksiler sayesinde kazanmıştı 1977 (2) 45
Sergi-i Osmâni 1965 (9) 75
Servet-i Fünûn 1970 (2) 19, 1970 (9) 28
Servet-i Fünûn nasıl doğmuştu? 1977 (2) 42
Servet-i Fünûn'un maceralı hayatı 1977 (3) 39
Sevr Andlaşmaı Hazırlıkları (Yazan: İhsan Ilgar) 1972 (11) 30
Seydi Ali Reis 1975 (10) 22
Seydi Ali Reis'in Hatıraları (Sedeleşiren: Yılmaz Oztune) 1966 (8)5,1966 (9)5,1966 (10) 27, 1966 (11) 52
Seyfloğlu, Ali Rıza 1968 (9) 70
Seyli Eğlenceleri 1971 (6) 87
Seyli - Arim (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (5) 10
Seyian (Yazan: G. Grouner - Çeviren: Aydın Dokur) 1969 (3) 60
Seyyid Ahmed Paşa'nın Ölmü (Yayınlayan: Failh Rıfkı Atay) 1973 (6) 28
Sıbyan Mektepları (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1966 (2) 24
Sığındığım, Hasan Reşad 1966 (12) 26
Sıkkım (Çeviren Öz Dokuman) 1967 (3) 76
Sihirbazlar Kralı Robert Houdin 1977 (4) 62
Silifke ve Çevresi 1975 (7) 56
Sivas 1967(11) ilave s. 164
Sivas Kongresi 1974 (9) 86
Sivas Kongresi'nde Amerikalı Bir Gazeteci (Yazan: Prof. Fredrick Latimer) 1965 (9) 83
Sivas Kongresine Katılanlar (Yazan: Tahsin Ünal) 1969 (8) 60
Sivas Ve Çevresi (Sadeleşiren: Atsız) 1972 (8) 23
Sigetvar Muhasarası 1966 (8) 16

Siirt 1967 (10) ilâve s. 129
Silah Müzesi (Röp. Erdoğan Saygın) 1965 (10) 49
Silihdar Mehmed Ağa 1970 (4) 8 35
Simpson, Madam 1967 (1) 79
Sina Çölünde Türkler (Çeviren: Osman Öndeş) 1966 (9) 26
Sinan Peşe (Bk. Eğri'nin Fethi)
Sind Vilâyeti 1966 (9) 7
Sinema (Türk Sineması) 1973 (11) 76
Sinema Artistlerimiz 1972 (10) 84.
Sinema Yazıları ve Dergileri (Yazan: Erman Şener) 1972 (6) 48
Sinema Kitapları 1972 (8) 74
Sinema ya Edebiyat Münasebetleri (Yazan: Erman Şener) 1972 (12) 82, 1973 (1) 69
Sinema Yıldızlığının Tarihçesi (Yazan: Erman Şener) 1971 (5) 84, 1971 (6) 52.
Sinemanın Tarihi (Çeviren: Eser Tutel) 1966 (2) 76
Sinemanın Büyücüsü (Möiiös, (Yazan: Erman Şener) 1971 (3) 70
Sinemanın 75 Yılı (Yazan: Erman Şener) 1970 (11) 59
Sinop 1967(12) ilâve (211
Sirkler (Eski İstanbul'da) 1972 (9) 21
Sisam 1974 (5) 20
Sivnihisar 1967 (9) ilâve s. 121
Siyam (Peter White - Çeviren: Aydın Dokur) 1969 (2) 56
Siyamlı İkizler 1976 (3) 75
Siyaset Aieminde (Çeviren: G. Ataç) 1968 (6) 48
Siyavuş Paşa 1969 (11) 70
Siyonizm 1974 (3) 41
Siz uykusuz kaldıkça 1977 (6) 13
Size Muhatap Olamam 1976 (12) 39
Slade, Sir Adolphus 1972 (10) ilâve s. 4
Smith. Freçois 1968 (7) 48
Sobuska Kalesi Muhafızları 1976 (1) 66
Sofya Dolaylarından İzlenimler (Yazan: Dr. Kazım İsmail Gürkan) 1968 (7) 7
Soğdisna 1967 (2) 16
Son Dalış (Çeviren: Osman Öndeş) 1967 (1) 84
Son Elli Yılda Türk Kara Ordusu 1976 (7) 66

Son Kadro 1977 (4) 22
Son Mektup 1971 (11) 64
Son Mihraceler (Yazan: Sir Arthur Cunningham Çeviren: Nurten Demiralp) 1970 (3) 45,
1970 (4) 74, 1970 (5) 61, 1970 (6) 54, 1970 (7) 78
Son Osmanlı Padişahı Vahideddin 1975 (6) 14
Son Rus Çarı'nın Ruznamesi 1976 (4) 50
Son Yılları (Yazan: Şemseddin Kutlu) 1970 (8) 27
Son Ziyaretler 1972 (7) 80
Soyulan Hazine (Deneyen: Eser Tutel) 1967 (3) 66
Söğütteki Bayram (Röportaj: E. R. Olcayto) 1974 (12) 48
Sökmen, Tayfur 1966 (8) 30
Sömürgeler 1965 (6) 18
Sömurgeilerin İstiklâl 1973 (12) 6
Spitzer, Dr. (Hatıratı) 1973 (8) 33, 1973 (11) 54
Spor (Türk Tiyatrosu) 1973 (11) 82
Spor. Eğlence, Oyun '(Yazan: Metin And) 1970 (2) 4
Spor (Osmanlı Sarayında) 1972 (9) 72
Srilanka 1976 (1) 86
S.S. Teşkilâtı ve Himmeler (Yazan: Heinrick Frakel - Çeviren: Özyayın Dokur) 1970 (8)
73, 1970 (9) 68, 1970 (10) 83, 1970 (11) 86
Stravinsky Öldü (Yazan: B. Özçelik) 1971 (5) 20
Su Kemerleri (İstanbul) 1968 (4) İlâve s. 340, 351
Su Kemerleri 1970 (2) 80
Subhatu'l Ahbâr 1969 (2) 48, 1969 (10) 17
Subhi Paşa (Yazan: Seniha Sami Moralı) 1968 (11) 69
Sular (İstanbul'un Suları) 1970 (2) 80
Sultan Abdülhamid'e dair 1977 (6) 14, (7) 18, (8) 44
Sultan Abdülmecid 1975 (5) , (6) 64
Sultan Abdülmecid Han'ın Sarayı'nda 1973 (8) 33
Sultan Aziz'in Bilinmeyen Bir Resmi (Yazan: Kevork Pamukciyan) 1972 (1) 24
Sultan Aziz'in Fermanı (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1966(1) 32
Sultan Aziz'in Londra Ssyahetl (Yazan: Metin And) 1967(10) 14
Sultan Cem'in Başına Gelenler (Bk. VAKıAt-ı Sultan, Cem)
Sultan Cem'in Kabri Nasıl Açıldı? 1975 (2) 56

- Sultan Cem'in Roms'daki Hayatı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (9) 11
- Sultan Düğünleri 1971 (9) 4
- Sultan Genç Osman'ın Saltanat Yılları <Yazan: Tahsin Tunali> 1972 (8) 47, 1972 (9) 37, 1972 (10) 41
- Sultan Hamid Başta Olsaydı 1976 (12) 79
- Sultan Hamid'in Başmusahibi Cevhen Ağa Niçin Oldürüdü (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (4) 10
- Sultan Hamid'in Hal'i 1966 (8) 77
- Sultan Hamid'in Mobilyesi (Röportaj: Turgut Etingü) 1966 (3) 77
- Sultan Hamid'in Selanik'teki Muhafızı Vasıf Bey'in Hatıraları: (Not: Başlıktaki Rasim Bey, Vasıf Bey olarak düzeltilecek, tefrika numarası olan 2 de 1 olacaktır.) 1966 (10) 14, 1966 (11) 24, 1966 (12) 78, 1967 (1) 28
- Sultan Hamid'in Siyaseti (Yazan: Gıyaseddin Gökent) 1970 (2) 19
- Sultan Hamid'in Türkçeciliği (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1967(11) 4
- Sultan Hamid'le Mülakatım 1967 (1) 28
- Sultan Hamid devrine ait hatıralarım 1978 (2) 62
- Sultan İbrahim'in Cûlusu (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (7) 36
- Sultan İbrahim'in Katil (Sadeleştirilen: Yılmaz Onuna) 1969 (11) 8
- Sultan İkinci Mahmud ve ıslahat hareketleri 1977 (8) 19
- Sultan Mecid Devri 1968 (10) 47
- Sultan Osman ve Reşadiye Dretnotları (Yazan: Em. Deniz Albay Bahri S. Noyan) 1969 (5) 34
- Sultan Reşad'ın Başamâbeyncisi Tevfik Beyin Günlük Notları (Sadeleştiren: Ş. K.) 1970 (12) 14, 1971 (1) 29, 1971 (2) 74, 1971 (3) 64, 1971 (4) 75, 1971 (5) 78, 1971 (6) 77
- Sultan Reşad'ın Rumeli Seyahati 1967 (2) 26
- Sultan Selim Camii (Yazan: Kemaleddin Tuğcu) 1967 (4) 40
- Sultanahmet Camii'nde Okunan Muhteşem Mevlid (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1972 (12) 4
- Sultanahmet Camii (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1966 (4) 48
- Sultanlar 1972 (9) ilave s. 11
- Sumatra'nın fethi 1977 (5) 94
- Sumela (Yazan: O. D.) 1970 (10) 52
- Sunay, Cevdet 1966 (4) 11
- Sungu, İhsan 1974 (9) 66, 1974 (10) 71
- Sun'i Peykler 1965 (8) 9

Suriye 1967 (4) 17
Suudi Arabistan (Yazan: Mazhar Kunt) 1965 (5) 86
Süleyman Hz. 1967 (3) 85, 1974 (5) 12 Süleyman, Kanun? (Bk. Kanuni)
Süleyman Müteferrika 1968 (11) 25
Süleyman Nutku Bey'in Hfıtıraları <Sadaleştirerek, Yayınlayan: Osman Öndeş) 1973 (6) 51, 1973 (7) 67, 1973 (8) 58. 1973(11) 66, 1973(12) 76, 1974(1) 89, 1974 (2) 47
Süleyman Şah (Kutalmışoğlu) 1971 (7) 15
Süleymaniye Camii (Yazan: Eser Tutel) 1966 (3) 44
Süleymaniye Kütüphanesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1969(1) 47
Sümer tabletlerine göre insanın yaradılışı 1977 (9) 92
Sünnet Düğünü 1969 (1) 42
Sünnet Düğünleri (Yazan: Mehmed Cemil) 1971 (10) 4, 1972 (9) ilâve s. 14
Sürgün Köpekler 1975 (10) 18
Sürra Alayı 1969 (2) 33
Sütlüce ve üç hattat mezarı 1977 (3) 39
Sütunlar (İstanbul'da Eski) 1972 (6) 65
Süveyş Kanalı 1966 (2) 82, 1970 (7) 73
Süveyş Kanalı Projesi 1965 (1) 25
Süveyş Kanalının Açılışı (Yazan: N. Blilancourt - Çeviren: Ayda Düz) 1973 (6) 69
Shiyün Bike (G. Çandarlıoğlu) 1966 (8) 86

Ş

Şah İsmail 1976 (5) 18
Şah Sultan 1968 (2) 13, 1971 (1) 47
Şahane Düğün (Yazan: Metin And) 1968 (10) 32
Şale Köşkü 1966 (6) 53
Şair Cevri Çelebi 1977 (10) 40
Şair Feride Hanım 1975 (12) 69
Şair Nef'i neden ve nasıl idam edildi? 1977 (2) 71
Şarabın tarihi 1978 (2) 94
Şark Meselesi ve Makedonya Olayları (Yazan: İhsan ligar) 1974 (1) 30
Şanio 1971 (1) 64
Şebinkarahisar 1968 (6) ilâve s. 395

Şehid Ali Paşa Sarayı ve bir gelin hamamı 1977 (6) 67
Şehzade Bâyezid'in Ölümü J (Yazan: Hilmi Daregenli) 1972 (11) 40
Şehzade Camii (Yazan: R. E. Koçu) 1966 (6) 44
Şehzade ve Paşazadeier (Yazan: Celâl Nuri İleri) 1967 (7) 43
Şehzadeler 1971 (4) 48, 1972 (9) ilâve s. 14.15
Şeker Sanayii 1967 (10) 4, 1967 (12) 7
Şeminâme 1965 (8) 40
Şem'i Molla 1977 (3) 42
Şemsi Paşa Camii (Yazan: K. Tuğcu) 1967 (3) 37
Şemsun ile Delile 1976 (9) 12
Şerif Muhliddin Targan 1968 (8) 13
Şevki Bey 1966 (7) 29
Şeyh Hamduilah'ın Menzil Taşı (Yazan: Erdem Yücel) 1974 (9) 31
Şeyh Şamil 1965 (7) 88. 1969 (12) 26
Şeyhülislâm Cemaleddin Efendi'nin Hatıraları (Sadeleştiren: Süreyya Baydargil) 1974 (9) 24, 1974 (10) 77, 1974(11) 78, 1974(12) 60, 1975 (1) 67, (2) 70, (3) 78, (4) 62
Şeyhülislâmın Azil Sebebi 1976 (10) 55
Şiirler - Yunus'a Mal Edilenler 1972 (11) 66
Şiirimizde Atatürk'ün Yurt Gezileri 1976 (4) 12
Şikago 1971 (6) 31
Şinasi 1971 (7) 23
Şirketler (Bk. Eski İstanbul'da Yabancı Şirketler)
Şirket - i Hayriye 1966 (1) 15, 1974 (3) 24
Şişli Çocuk Hastanesi (Röportaj: Aydın Filiz) 1970 (4) 52
Şu Bizim Sinoplu Diyojen (Fenelon'dan Çeviren: Muallim Naci) 1966 (4) 17
Şurây-ı Devlet 1965 (10) 42

T

Tabanca 1966 (2) 66
Tab'lıfine-l Amire 1970 (8) 52
Tac Mehal (Yazan: Tahsin Tunalı) 1967 (9) 4, 1972(11)4
Taşsız İmparator 1970 (5) 71, 1970 (6) 35
Taft, Howard 1967 (1) 73

- Tagore, R. 1971 (9) 8
- Taha Hüseyin 1978 (2) 92
- Tahir Paşa 1969 (10) 56
- Tahir ile Memûn
- Tahvil Kalemi 1965 (3) 68
- Takvim 1969 (4) 89, 197, (6) 35
- Tal'at Paşa 1969 (12) 68
- Talât Paşa 1975 (1) 4
- Talât Paşa ve Küçük Talat Bey 1976 (5) 78
- Tan Gazetesi Olayı 1969 (4) 56
- Tanburi Ali Efendi 1966 (7) 30
- Tanıdığım Hitler 1977 (8) 68
- Tanınmış Edebiyatçılar İstanbul'un Nereierinde Oturdular? (Yazan Şevket Rado) 1965 (12) 4, 1966(1) 19
- Tanrı'nın Gazabı Pompei'yi Nasıl Mahvetti 1966 (2) 84
- Tanrıöver, H. Subhi 1966 (7) 4, 1966(10) 8, 1973 (9.10) 100
- Tanzimatın İlk Günleri 1970 (2) 9
- Tarih açısından kütüphaneciliğin meseleleri 1977 (7) 58
- Tarih Bilmececi (1970 (1) 'den itibaren her sayı)
- Tarih Bir Sanattır 1975 (12) 30
- Tarih Boyunca Fas (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1972(1) 14
- Tarih Boyunca İstanbul Depremleri (Yazan: Ertan Unal> 1971 (6) 58
- Tarih Boyunca İnsanların Yedikleri ve içtikleri (Yazan: Cemil Yener) 1970 (3) 83
- Tarih Boyunca Türk Kavimleri (Yazan: Edip Yavuz) 1969 (4) 89
- Tarih Boyunca Türkiye'de ve Dünyada Teşnih (Yazan: Doç. Dr. Sırrı Akıncı) 1972 (4) 65
- Tarih Boyunca Veba (Yazan: Doç. Dr. Sırrı Akıncı) 1973 (6) 32
- Tarih Boyunca Yol (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1968 (4) 39
- Tarih Çağları Boyunca Kıyafetler 1975 (2) 49, (3) 50, (4) 41, (5) 43, (6) 46, (7) 50, (8) 46, (9) 52, (10) 54, (11) 45, (12) 90
- Tarih Çalışmaları 1965 (5) 4
- Tarihi ibret dersi 1977 (2) 24
- Tarih Kültürünüzü Ölçüyoruz (1965 yılı 2, 3, 4, 5, 6. 7. ve 9. sayılarında)
- Tarih Mecmuası Bir Yaşında (Yazan: Şevket Rado) 1966(1) 5
- Tarih Mecmuası On Yaşında (Bk. Onuncu Yılda Birkaç Söz)

Tarih Oncesi Senet (Yazan: Cevad Bozkurt) 1966 (10) 66

Tarihçi Bir Bakan (Röportaj: Öz Dokuman) 1971 (5) 43

Terihçilerimiz (Yazan: İhsan Ilgar) 1972 (1) 26 Tarihe Akan Bir Ay (1965 yılı 1. sayıdan itibaren her ay)

Tarihe Geçen Arabalar (Yazan: Ertan Ünal) 1968 (9) 20

Tarihe Geçmeyen Bir Yılın Hikâyesi 1975 (9) 13, (10) 24, (11) 35

Tarihe Ne Vakit Başlamalı (Yazan: Emin Ali Çavlı) 1967(11) 54

Tarihi Asma Köprüler (Yazan: A. Sami Tepeciklioğlu) 1969 11) 23

Tarihi Bir Ülke: Nepal 1975 (7) 40

Tanitimizde Hâlet Efendi (Yazan: Süreyya Baydargil) 1973(12)64 37

Tarihimizde Topla Selâmlama (Yazan: Bahri S. Noyan) 1969(11) 80

Tarihimizin bilinmeyen yönleri 1977 (1) 60

Tarihimizin Yeni Bir Tesbihi (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1969 (2) 48

Tarihin En Büyük İnsan Avı (Çeviren: Ayda Düz) 1973 (8) 78.85

Tarihin En Eski Ticaret Merkezi (Yazan: Muazzez Çığ) 1966 (5) 17

Tarihin Mahzenlerinde 1974 (12) 45, 1975 (1) 74, (4) 35, (5) 55, (7) 70

Tarihin manası (Yazan: Namık Kemal) 1969 (12) 10

Tarihin Zaman içindeki Yeri (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (5) 7

Tarihte Anadolu'nun Jeopolitik Durumu (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (3) 9

Tarihte En Eski Gümrük Kaçakçılığı (Yazan: Muazzez Çığ) 1965 (6) 29

Tarihte Fenerbahçe (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1972 (6) 53

Tarihte Garip Olaylar (1965 yılı 1. sayısından 8. sayısına kadar her ay ve 1966 yılının 2., 3. ve 4. sayılarında.) (Bk. Tarihte Meraklı Olaylar)

Tarihte iki Dayak Çeşidi 1965 (1) 64

Tarihte ilk Havadan ikmal Teşebbüsü (Yazan: A. P. Sights Jr. Çeviren: Erdogan Şumnu) 1972 (6) 28

Tarihte ilk Kamufraj (Yazan: Yavuz Sanemoğlu) 1974 (10) 84

Tarihte İnsan ve Hayvan ilişkileri (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1972 (7) 68

Tarihte işkence (Çeviren: Naci Serez) 1966 (11) 75 Tarihte Meraklı Olaylar (1974 yılı 3. sayısından itibaren her ay)

Tarihte Meraklı Olaylar 1975 (1) 35, (3) 56, (4) 26, (6) 44, (7) 84, (8) 72

Tarihte Türk - İngiliz ilişkileri 1975 (9) 26

Tarihte Uskuder (Yazan: Kürşat E. Uykucu) 1970 (12) 52

Tarihten Fıkralar 1967 (4) 33

Tarikatlar 1970 (5) 8
Tarsus 1966 (2) ilâve s. 286, 1977 (2) 89
Tartılar ve Ölçüler 1965 (8) 72
Tarziye Beklerken 1976 (9) 23
Tasavvuf Fikrinin Doğuşu 1975 (12) 24
Taş Basmacılığı 1973 (5) 24, 1973 (6) 66
Taşkent, Kâzım 1967(12) 7
Taşkent'teki Çalışmalarımız 1971 (4) 26
Taşkızak Tarsanesi (Yazan: Albay Mes'ud Onca) 1973(5) 47
Tatar olsa gidemez 1977 (12) 53
Tavsiyeler Dinlenmiyor 1974 (12) 60
Tavus Tahtı 1968 (9) 28
Taylor, Zachary 1966 (12) 75
Tayyar Paşa 1967 (2) 63
Tefeci Kemik Nasıl Oldu? (Yazan: Celâl Nuri İleri) 1967 (10) 41
Tekâmül (Bir Malta Hatırası) (Yazan: Celâl İleri) 1967 (4) 32
Teke tek 1977 (4) 53
Tekirdağ 1967 (7) ilâve s. 60.64, 1971 (1) 53 Televizyonun Tarihçesi (Yazan: Erman Şener) 1972 (7) 55
Televizyon ekranı ile yakalanan Rus casusu 1977 (3) 48
Telgraf (Türkiye'de) 1974 (9) 87
Te'lif haklarına saygı istiyoruz (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1969 (4) 9
Telsiz Faaliyetleri 1969 (11) 72
Temerüz Kampı 1971 (6) 64
Temir, Ahmed 1966 (11) 22
Temizlik Anlayışı (Ortaçağ'da) 1967 (7) 39
Temizlik ve Hamamlar 1969 (9) 14
Teodör Kasap ve Hayal (Yazan: Hasan Refik Ertuğ) 1974 (6) 24
Teodore (imparatoriçe) 1971 (10) 73
Tercüman-ı Hakikat 1970 (9) 29
Terkos Gölü 1970 (2) 83
Terkos Su Şirketi 1970 (2) 85
Tersine Zindanı (Yazan: Emrullah Nutku) 1974 (11) 64
Tesalya Savaşı 1972 (2) İlave s. 31, 1972 (3) ilave s. 36

Teslim 1968 (9) 14
Teşkilât-ı Mahsusa 1971 (9) 29
Teşkilât-ı Muntazama 1972 (4) ilave s. 23
Teşrifatçı Efendi 1965 (4) 65
Teşrih (Tarih Boyunca) 1972 (4) 65
Tevfik Bey (Selanik Valisi) 1972 (3) ilâve s. 46
Tevfik Bey'in Günlük Notlar, (Bak. Sultan Reşad'ın Başmabeyncisi Tevfik Bey'in Günlük Notları)
Tevfik Fikret (Yazan: Şemseddin Kutlu) 1970 (7) 16, 1970(8) 27
Tezakir'den Sayfalar 1968 (1) 25
Tezkereciler 1965 (3) 69, 1965 (4) 65
Thomas Jefferson – demokrasinin mimarı (2) 56
Tıbbiye'de Hürriyet Mücadelesi (Yazan: Ord. Prof.Dr. A. Süheyl Ünver) 1965 (11) 23
Tıfl.ı NSZ Kalyonu (Yayınlayan: Kudret Sinan) 1974 (1) 62
Tıp Fakültesi 1965 (11) 23
Tıp Mektebi (Kuruçeşme) 1972 (4) 69
Tıp Tarihi Enstitüsü (Röportaj: Tahsin Tunalı) 1966 (6) 12
Tıpkıbasımlar 1971 (4) 56
Tibet'ten İstanbul'a (Yazan: Hızır Bek Gayretullah) 1967 (1) 13
Ticaret (Tarih? Ticaret Merkezi) 1966 (5) 17
Ticaret Anlaşması (Türk Amerikan) 1969 (9) 4
Ticaret Hayatı (Eski Türkler'de) 1971 (12) 4
Timur 1967 (7) 21, 1974 (3) 70
Timurtaş, Prof. Faruk 1967 (6) 24
Tirpitz 1969 (4) 36, 1974(12) 52
Titanlık Faciası (Yazan: Hamson W. Baldwin - Çeviren: Aslı Can) 1969 (8) 28
Tiyatro (Eski Oyuncular) 1967 (11) 14
Tiyatro (Meşrutiyette) 1966 11) 15
Tiyatro (Osmanlı Tiyatrosu) 1970 (8) 8
Tiyatro (Türkiye'de XIX. yy.'de) 1969 (11) 13
Tiyatrolar (İzmir'de) 1967 (6) 40
Tlemsen'in Zaptı 1965 (6) 44
Togan, Zeki Velidi 1965 (4) 22, 1970 (8) 24
Tokat 1967 (6) ilâve s. 44

Tokmak Omer 1968 (8) 76
Tomak Oyunu 1970 (2) 7
Tophane'den Kabataş'a 1977 (8) 10
Tophane-i Amire'de Top Dökümü Töreni (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1972 (9) 10
Topkapı Sahil Sarayı Yangını (Yazan: Raşad Ekrem Koçu) 1970 (9) 24
Topkapı Sarayı (8k. XVI. yüzyılda Topkapı Sarayı)
Topkapı Sarayı Hazine Dairesi 1965 (2) 55, Harem Dairesi 1965 (3) 54, 1965 (4) 54,
Mukaddes Emsnetler 1965 (5) 39, Köşkler 1965 (6) 33, Porselen Dairesi 1965 (7) 36,
Resim Galerisi 1965 (8) 40, Saltanat Arabaları Dairesi 1965 (9) 60, Silah Müzesi 1965 (10)
49, Arşiv Dairesi 1965 (11) 60, Kütüphane 1965(12) 35, İşlemeler ve Çini Seksiyonu 1966
(1) 49
Topkapı Sarayı Arşiv Dairesi (Yazan: Nigar Anafarta 1965 (11) 60
Topkapı Sarayı'nın şömineleri 1977 (5) 44
Topla Selâmlama 1969 (11) 81
Toplu Sözleşme (Dünyada ilk) 1969 (7) 31
Topuzlu. Cemil 1970 (2) 48
Torpido Hücumu 1972 (4) 46
Torpidocu İdris Bey (Yazan: Osman Öndeş) 1966 (12) 66
Tott, Baron de 1966 (7) 48
Townshend, General 1967 (3) 52
Toynbee, Prof. Arnold 1968 (12) 13
Tökeli İmre 1965 (6) 8, 1965 (9) 29
Tökeli, İmre 1972 (7) 75
Trablusgarp Savaşı 196 (4) 15, 1970 (9) 12
Trabzon 1967 (4) ilave 1
Trabzon'da Sumele Manastırı 1970 (10) 52
Trakya 1967 (3) 29
Tramvaylar 1968 (10) 67
Tren Kazaları 1972 (1) 81
Trianon Sarayı 1967 (5) 6
Troçki Nasıl Oldürüldü? (Çeviren: Reşad Uzman) 1970 (10) 72
Truman H. S. 1967 (2) 43
Truva 1972 (9) 79
Truva Nasıl Keşfedildi? (Röportaj: Turgut Etingü) 1966 (9) 55

Truva (Yazarı: Mehmed Tunay) 1973 (2) 58
TuğlukabAd 1968 (10) 77
Tuğrakeş (İsmail Hakkı Altunbezer) (Yazan: Ecz.Uğur Derman) 1971 (6) 43
Tuğralar 1965 (7) 47
Tulumbacılar (Yazan: İhsan Birinci) 1965 (9) 78 1966 (2)30
Tulumbacılar (Ek. Kedadayılar)
Tunceli 1967 (11) ilave s. 181
Tunus 1967 (1) 35, 1972 (2) 84
Tunus (Yazan: Osman Öndeş) 1971 (6) 65
Turanşah 1972 (3) 26
Turgut Reis Geliyor (Yazan: Osman Öndeş) 1970 (10) 56
Turgut Reis'in memleketi ve Çatal Adaları önünde bir buluşma 1977 (6) 93
Turhan, Prof. Mümtaz 1969 (1) 56
Turizm Hareketleri (Yazan: İsmail Eren) 1966 (9) 84
Turizm yönünden İznik gölü ve şehri tarihçesi 1977 (12) 73
Tutankamon'un Hazineleri Nasıl Bulundu? 1965 (2) 65
Tutankamonun Hazineleri (Yazan: J. Stewert Gördrn - Çeviren: Osman Öndeş) 1972 (9) 46
Tuvalet (Süslenme) 1973 (1) 59
Tuvalet (Helâ) 1967 (7) 39
Tünel 1966(11) 29
Tünel Yüz Yaşında 1975 (6) 85
Türbeler 1972 (2) 49
Türbeler (İstanbul'da) 1968 (4) İlave s. 338
Türk Akıncıları ve Akıncı Ocağının Sönmesi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (5) 13
Türk -Amerikan Ticaret Anlaşması 1969 (9) 4
Türk Basını (Yazan: Bernard Lewis - Çeviren: Öz Dokuman) 1970 (9) 26
Türk Bahriyesinde Kürek ve Yelken Devri 1976 (7) 70, (8) 86
Türk Bestakârlarının Asıl Meslekleri (Yazan: Tahsin Tunalı) 1965 (5) 27
Türk - Bolşevik Münasebetleri 1967 (8) 7
Türk Büyükleri (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1967 (6) 22
Türk Cemiyeti (Mete Çağında) 1972 (6) 4
Türk Deniz Teşkilâtı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (6) 4
Türk Destanları (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1970 (6) 4, 1970 (7) 4, 1970 (8) 4, 1970 (9) 4,

- 1970 (10) 4
- Türk Dilinde Kadın (Yazan: M. Şakir Ülkütaşır) 1967(1) 45
- Türk Dilinin En Büyük Bilgini Prof. Arat 1965 (2) 26
- Türk Dil Kurumu 1973 (9-10) 73
- Türk Dil Kurumu İslah KabOl Etmez {Röportaj: Tahsin Tunalı) 1967 (6) 24
- Türk Dostu Sir Alman Denizcisi (Yazan: Em. HAKim Albay, Emrullah Nutku) 1972 (5) 51
- Türk Edebiyatı Öğretimi Kifayetsizdir (Röportaj: Orhan Yüksel) 1965 (10) 36
- Türk Elçilik Törenleri (Yazan: Haydar Sanal) 1965 (12) 25
- Türk Folkloru 1975 (7) 45
- Türk Folklorunun Altın Kolyesi 1975 (12) 60
- Türk Folklorunun Psikososyal Yörit ve Özellikleri (Yazan: Adli Eğitir) 1971 (12) 17
- Türk - Fransız Münasebetleri (Mili Mücadele'de) 1972 (9) 12
- Türk Futbolunda İlkler (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1967 (2) 71
- Türk Güreşinin Tarihi (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1966 (5) 68
- Türk Güreşinin Tarihi Hakkında (Yazan: Atıf Kahraman) 1967 (7) 65
- Türk Havacılığı 1974 (11) 30
- Türk inşaat ve Sanat Eserleri Müzesi (Yazan: Erdem Yücel) 1967 (8) 35
- Türk Kadın Birliği 1960 (3) 75
- Türk Takvimleri 1969 (4) 89
- Türk Macar Münasebetleri (Çeviren: Sadettin Pirili) 1966 (3) 8
- Türk matbaacılığı 250 yaşında 1977 (6) 35
- Türk Medeniyeti 1967 (3) 40
- Türk milliyetçiliğinin doğuşu 1977 (4) 57
- Türk Milliyetinin Kurucusu: Mete 1976 (3) 48
- Türk Musiki Tarihi Nasıl İncelenir? (Yazan: Tahsin Tunalı) 1966 (8) 39
- Türk Ocağı 1066 (10) 12
- Türk Ocağı Reisi Hamdullah Subhi Tanrıöver (Derleyen: Şevket Rado) 1966 (10) 9
- Türk Ocakları 1969 (2) 71
- Türk Ordusu 605 Yıl önce kurulmadı (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1968 (8) 4
- Türk Ordusu Sefere Çıkıyor (Yazan: Kürşad Ekrem Uykucu) 1968 (8) 15
- Türk Osmanlı ailesinde cariye ve hizmetçi 1977 (12) 10
- Türk Osmanlı Tarihinde Kürk (Yazan: M. Şakir Ülkütaşır) 1968 (12) 28
- Türk Oyunu (Yazan: Ernest Wittenberg - Çeviren- Osman Ondeş) 1972 (3) 82
- Türk - Rus Harbi 1965 (1) 24

Türk - Rus Savaşları 1970 (5) 67

Türk Saraylarında Müstesna bir Prenses (Adile Sultan. (Yazan: Elif Naci 1965 (10) 27

Türk Savaş Taktiği (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (9) 11

Türk Seyahat Edebiyatından Örnekler (Yayınlayan: Şemseddin Kutlu) 1973(12) 48, 1974(1) 44, 1974 (2) 26, 1974 (3) 53, 1974 (5) 38, 1974 (6) 17, 1974 (7) 22

Türk Sinemasının Elli Yılı (Yazan: Çetin A. Özkırım) 1973 (11) 76

Türk Sporunun Elli Yıllık Bilançosu (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1973 (11) 82

Türk Şuûru (Yazan: Claude Ferröre - Çeviren: Orhan Yüksel) 1971 (1) 18

Türk Tarih Kurumu (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (1) 4

Türk Tarihi Bir Bütündür 1969 (4) 35

Türk Tarihi Üzerine Hikâyeler 1970 (12) 11, 1971 (11) arasında her sayıda

Türk Tarihçiliği Müsbet Tenkid Fikrinden Mahrumdur 1966 (5) 4

Türk Tarihini Altüst Eden Bir Keşif 1971 (1) 35

Türk Tarihini Yeniden Yazmak (Yazan: R. Oğuz Türkkkan) 1973 (7) 45

Türk Toplumunda Kadın (Yazan: Gülçin Çandarı. oğlu) 1966 (4) 21

Türk Toplumunda Kadının Yeri (Yazan: M. Şakir Ulkütaşır) 1967 (4) 46

Türk ve Dünya Tarihinde Fatih (Yazan: Yılmaz On-. tuna) 1967 (5) 16

Türk ve İslâm Eserleri Müzesi (Röportaj: Orhan Yüksel> 1966(12)55

Türk-Yunan Savaşı (1897) 1974(9) 34, 1974 (10) 35

Türkçe Kudretli Bir Dildir (Röportaj: Tahsin Tunaii) 1967(12) 9

Türkçe Adı 1966 (6) 15

Türkçe'nin Elli Yılı (Yazan: Prof. Dr. Faruk Timurtaş) 1973 (9-10) 68

Türkçülük 1974 (10) 32, 1974 (11) 27

Türkistan 1967 (5) 40, 1971 (7) 83

Türkler (Rusya'daki) 1974 (11) 24

Türkmenistan'da On Dört Ay (Çeviren: Eser Tutel) 1967 (4) 51

Türkistan Hatıraları (Bk. Birinci Dünya Savaşı'nda Ruslar'a Esir Düşen Bir Subayın Türkistan Hatıraları

Türkistan'da Kadın 1971 (6) 83

Türkistan Toprakları 1966 (10) 27

Türkiyat Enstitüsü (Röportaj: Yılmaz Öztuna) 1966 (5) 20

Türkiye (Örf ve Adetler) 1965 (1) 91

Türkiye 1965 (2) 13

Türkiye (Büyük Türkiye'ye Doğru) 1973 (9-10) 4

Türkiye (200 yıl önce) 1965(1) 21
Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Kare Örtü (Yazan: Kerim Yund) 1969 (7) 21
Türkiye Büyük Millet Meclisi (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (4) 42
Türkiye Devlet Başkanları (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1973 (1) 9
Türkiye Devleti Dokuz Yüz Yıl Önce Kuruldu (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (7) 4
Türkiye Devleti Nasıl Kuruldu (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971(4) 11
Türkiye Kaleleri (Yazan ve Fotoğraflar: A. Semih Tepeciklioğlu) 1969 (6) 54, 1969 (7) 58, 1969 (8) 58, 1969 (9) 58, 1969(10) 58
Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü (Röportaj: Yılmaz Öztuna) 1966 (11) 21
Türkiye Maârif Nazırları, Maârif Vekilleri, Milli Eğitim Bakanları (Yazan: Dr. Fethi Tevetoglu) 1973 (5) 4, 1973 (6) 15, 1973 (7) 23
Türkiye Niçin Geri Kaldı? 1966 (1) 14, 1966 (2) 46
Türkiye - Rusya Münasebetleri 1967 (6) 7
Türkiye Tarihi Hakkında 1967 (2) 90
Türkiye Tüccarları Kumpanyası 1977 (10) 84
Türkiye Türkler'inin Hizmetleri 1971 (5) 72
Türkiye'de Çay Tarımı (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1966(11) 34
Türkiye'de Dini Bayramlar (Çeviren: Orhan Yüksel) 1968 (2) 36
Türkiye'de En Zengin Para Koleksiyonu (Röportaj: Özyayın Dokur) 1970 (1) 35
Türkiye'de Eski Oyunlar (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1972 (1) 44
Türkiye'de Eski Zaptıye Kumandanlar, (Yazan: İhsan Birinci) 1972 (5) 55
Türkiye'de Hasta Bakımı ve Hemşirelik 1975 (1) 52
Türkiye'de İlk Akademi (Yazan: Hasan Refik Ertuğ) 1970 (4) 16
Türkiye'de İlk Balo (Yazan: Şakir Ulkütaşır) 1966 (6) 40, 1975 (8) 82
Türkiye'de İlk itfaiye teşkilatı 1977 (5) 63
Türkiye'de İlk Maden Kömürü (Yazan: Em. Deniz Alb. Bahri S. Noyan) 1969 (4) 62
Türkiye'de İlk Spor Gazetesi 1975 (6) 28
Türkiye'de İlk Tıp Doktora Tezi 1975 (9) 21
Türkiye'de ilmin Millileştirilmesi Lâzımdır (Röportaj: Orhan Yüksel) 1965 (7) 25
Türkiye'de Kadın Hakları 1975 (7) 23
Türkiye'de Macar Hatıralar, (Çeviren: Ayda Düz) 1972 (7) 74
Türkiye'de Matbaacılık ve Devlet Matbaası (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (12) 9
Türkiye'de Paranın Tarihi (Yazan: Cengiz Danış) 1966 (9) 74
Türkiye'de Resim ve Ressamlar (Yazan: Nurullah Berk) 1974 (5) 56, 1974 (6) 61, 1974 (7)

- Türkiye’de Seçim Tarihi (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1965 (9) 9
- Türkiye’de Sualtı Arkeolojisi 1975 (9) 34
- Türkiye’de Tarih Çalışmalar, (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1965 (5) 4
- Türkiye’de Taş Basmacılığı (Çeviren: Orhan Yüksel) 1973 (5) 24
- Türkiye’de ve Dünyada Nüfus Seayımları(Yazan: Ayten Arıpınar) 1969 (8) 77
- Türkiye’de Yayınlanan Sinema Kitapları (Yazan: Erman Şener) 1972 (8) 74 40
- Türkiye’deki Litografî Taşı Yatakları (Çeviren: Orhan Yüksel) 1973 (6) 66
- Türkiye’nin Durumu (Yazan: Yılmaz Oztune) 1974 (1) 9
- Türkiye’nin Elli Yılık Gelişmesine Bir nakış (Yazan: Tekin Erer) 1973 (9–10) 51
- Türkiye’nin İlk metrosu 1968 (11) 29
- Türkiye’ye Gelen İlk Gözbağcılar (Yazan: Metin And) 1967 (1) 21
- Türkiye’ye iltica eden Yabancı Hükümdarlar (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim 1968 (6) 6
- Türkler 1965 (6) 24
- Türkler (Atlas Okyanusu’nda) 1967 (9) 5, 1972 (2) 4
- Türkler (Doğu ve Orta Afrika’da) 1973 (7) 8
- Türkler (İslâm medeniyetinde) 1968 (3) 17
- Türkler (Hunlar Çağında) 1971 (1) 16
- Türkler (Rusya’daki) (Bk. Eski Türkler’e Dair)
- Türkler ve Bizans 1976 (6) 26
- Türkler ve Cezayir 1976 (6) 66, (7) 61
- Türkler ve İslâmiyet 1970 (8) 84
- Türkler Nasıl Müslüman Oldu (Yazan: Albay Tahsin Ünal) 1967(10) 20
- Türkler Niçin Müslüman Oldular (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (2) 4
- Türklerde eczacılık 1977 (1) 66, (2) 60
- Türkler’e Esir Düşen Bir Fransız’ın Hatıraları 1967 (5) 30, 1967 (4) 51
- Türkler’e Esir Düşen Fransız Kralı (Yazan: Adnan Giz) 1972 (3) 19
- Türkler’e Hürmet Etmek Gerekir 1967 (5) 65
- Türkleri Niçin Sevdim (Yazan: Claude Farrera) 1966 (8) 93
- Türkler’in Elinde Gelişen İslâm Medeniyet) (Yazan: İsmet Binark) 1969 (6) 69
- Türkler’in Hindlstanı (Çeviren: M. Ali Kayabal) 1968 (8) 62, 1968 (9) 28, 1968(10)77
- Türkler’in icad ettikleri otomatik aletler 1977 (12) 54
- Türkler’in Menşei (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1970 (12) 12
- Türklük (Amerikan Medeniyetindeki izler) 1973 (8) 26

Türkmen oymaklarını Anadolu'ya ilk getiren kadın: Gülnar Hatun 1977 (7) 53
Türkmenistan'da Bir KatliAm (Deneyen: Kudret Sinan) 1974 (4) 25
Türküenle Girit Savaşı (Deneyen: Cevat Duman) 1967 (11) 22, 1967(12) 17
Türk'ün Haşmetli Günlerinden Bir Hatıra 1976 (2) 20
Türk'ün Kaderini Değiştiren Ay (Yazan: Siirt Meb' usu Mahmud Bey) 1966 (7) 10
Türk'ün Kedisi ve Köpeği (Çeviren: Orhan Yüksel) 1971 (2) 29
Tütün (İstanbul'da Tütün İbtılâsının Başlangıcı) 1971 (5) 9
Tyler, John 1966 (12) 75, 1974 (11) 15

U

Ubeydullah Efendi'nin Amerika Hatıraları (Sadeleştiren: Kudret Sinan) 1971 (6) 24, 1971 (7) 29, 1971 (8) 26, 1971 (9) 18, 1971 (10) 77
Uganda 1971 (2) 89
Uğursuz saat 1977 (5) 70
Ukrayna 1967 (3) 32
Uluğ Bey (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1968 (1) 12
Unkapanı Köprüsü 1966 (9) 32
Ulema 1965(12) 65
Ulema Efendiler (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1971 (4) 21
Ulufe İhracı 1971 (6) 38
Uluğ Türkistan 1971 (7) 83
Umberto, Prens 1969 (1) 23
Umur Bey, Aydınoğlu Gazî 1973 (8) 4
Urartu Medeniyeti 1975 (12) 55
Urfa (Peygamberler Şehri) 1967 (5) İlave s. 17
Urmevi Safiüddin, Abdülmü'min 1972 (3) 10
Uşak 1967(10) İlave s. 136
Uşaklarla yapılan iftar 1977 (1) 89
Uşi Barışı 1974(10) 89
Utanç Duvar, 1967 (2) 76
Uygur Türkleri'nde Musiki (Yazan: Dr. Şinasi Tekin) 1965 (8) 75
Uydurma Dille Edebiyat Olmaz (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (11) 36
Uydurma haber ve hayal kırıklığı 1977 (9) 19

Uygur Türkleri'nde Kadın (Yazan: M. Şakir Ülkütaşır) 1967 (11) 20
Uzay Seyahatleri 1965 (8) 5
Uzkinay, Fuad 1970(11) 66

Ü

Üç Günün Hikâyesi (Röportaj: Erman Mevlâna Ağıllı) 1967 (9) 14
Üç Mezar Taşı Üç Hikâye (Yazan: Dr. Sırrı Akıncı) 1969 (6) 87
Üç Mezar Taşı Üç İlim Adamı (Yazan: Dr. Sırrı Akıncı) 1970 (2) 76
Üç Türk Şehidi (Yazan: Claude Farrère - Çeviren: O.Y.) 1970(12) 8
Üç yudum zemzem ve üç dua 1977 (8) 38
Üçüncü Ahmed devrinde Osmanlı hanımları 1977 (11) 67
Üçüncü Ahmed Devrinde Sultan Düğünleri (Yazan: Mehmed Cemil) 1971 (9) 4
Üçüncü Ahmed Devrinde Sünnet Düğünleri (Yazan: Mehmed Cemil) 1971 (10) 4
Üçüncü Mehmed 1976 (2) 16
Üçüncü Mehmed Devrinde Büyük Türk Zaferi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (3) 12
Üçüncü Murad'a Dair 1976 (1) 30
Üçüncü Mustafa Devrinde Bazı Haberler (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1973 (1) 4
Üçüncü Mustafa'nın Kızkardeşi Ayşe Sultan Nasıl Evlendi (Sadeleştiren: Şevket Rado)
1972 (3) 4
Üçüncü Mustafa'nın Kızkardeşi Ayşe Sultan İçin Yapılan Zifaf Töreni (Sdl.: Şevket Rado)
1972 (4) 4
Üçüncü Selim ve Kabakçı isyanı (Tahsin Tunalı) 1972 (6) 36
Üçüncü Selim ve Nizâm-ı Ce'did 1967 (5) 49
Üçüncü Selim'in Öldürülüşüne ve Alemdar Mustafa Paşa Olayına Ait Bir Vekayiname
(Yazan: Midhat Sertoğlu) 1973 (8) 48
Üçüncü Selim'in doğuşu münasebetiyle yapılan tören ve eğlenceler 1977 (2) 7
Üçüncü Selim'in Halli 1975 (1) 17, (2) 26, (3) 28, (4) 46, (5) 58
Üçüncü Selim'in Öldürülüşü 1973 (11) 31
Üçüncü Sultan Mehmed 1976 (2) 16
Üçüncü Sultan Murad (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1969 (7) 60 -
Üçüncü Sultan Murad ve Kraliçe Elizabeth (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1971 (10) 13
Üçüncü Sultan Mustafa 1965 (8) 49, 1973 (7) 4
Üçüncü Sultan Mustafa Tahta Nasıl Çıkmıştı (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1974 (1) 5

Ülkeler ve İnsanlar 1964 (4)'tan, 1972 (12)'ye kadar her sayı)
Ümmügülsüm Sultanın Düğünü ve Sonu (Yazan: Nigar Anafarta) 1971 (7) 42
Üniversite Kütüphanesi'ndeki Müze (Röportaj: Orhan Yüksel) 1966(1) 69
Üniversite (Saray üniversitesi) 1972 (1) 10
Ürdün 1967 (4) 17
Ürdün Kralı Oluyorum 1970 (11) 75
Üsküdar 1970(12) 52
Üsküdar Mevlevihanesi 1969 (11) 33
Üstad Mükrimin Halil (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1967 (3) 16
Üsteğmen Arif Hikmet Bey (Em. Hâkim, Tümğ.) (Yazan: Dr. Fethi Tevetoglu) 1970 (4) 4

V

V-2 Füzeleri (Yazan: Osman Öndeş) 1966 (7) 75
V-2 Füzelerinin Gizli Üssü (Yazan: General W.Dornberger - Çeviren: Reşad üzmen) 1970 (12) 84
Vaad Edilmiş Toprak, Ama Kime? (Derleyen: Ayda Düz) 1974 (3) 38, 1974 (4) 49, 1974 (5) 71
Vidisseyl Zaferi (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (5) 7
Vahabllar 1965 (5) 86
Vahideddin Malta'da (Yazan: Osman Öndeş) 1971 (2) 34
Vak'a-i Hayriye Nasıl Hazırlandı (Yazan: Emrullah Nutku) 1972(1) 64, 1973 (2) 71
Vakı'at-ı Sultan Cem (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1969(1) 4, 1969(2) 4, 1969(3) 10, 1969 (4) 11, 1969 (5) 71, 1969 (6) 7
Vakıf Guraba Hastanesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 (5) 42
Vakıf Yapan Kadınlar (Yazan: Erdem Yücel) 1971 (1) 44, 1971 (2) 45
Vakıflar ve Hastanelerimiz 1975 (3) 12
Valentino, Rudolph 1971 (5) 86
Valide Camii (Eski) 1972 (2) 54
Valide Camii (Yani VALide) 1967(1) 60
Valide Çeşmesi (Aksaray) 1966 (9) 62
Valide-Sultan 1971 (12) 40
Valide - Sultan 1972 (9) ilave. s. 11
Vambery, Armin 1971 (9) 39

Van 1967 (9) İlave s. 108
Van Mour, J. B. 1968 (7) 48
Vapuniar (Vükela Vapurları) 1965 (9) 17, 1968 (1) 19
Varna Zaferi 1974 (10) 89
Varşova Casusu (Çeviren: Öz Dokuman) 1965 (9) 88
Varşova kuşatması 1977 (3) 70, 4 (71), (5) 87, (6) 86, (7) 89
Vasıf Bey'in Hatıraları (Bk. Sultan Hamid'in Selinik'teki Muhafız, Vasıf Bey'in Hatıraları)
Vatan Bizim Şanımız (İhsan Birinci) 1971 (10) 55
Vatana Dönüş 1967 (8) 53
Ve sıra İstanbul'da Haşmetmaab 1977 (10) 88
Veba (Yazan: Philip Zilgen -• Çeviren: Ali Ondan 1972 (3) 33
Veba 1973 (6) 32
Vefa Lisesi (Röportaj: Öz Dokuman) 1968 (11) 35
Vehib Paşa (Yazan: İhsan Ilgar) 1972 (5) 13
Veliahd Yusuf İzzeddin Efendi'ye Dair (Yazan: Prof. Dr. Bedri Şehsuvaroğlu) 1974 (6) 13
Venedikliler'in Fatih'i Zehirleme Teşebbüsü (Yazan: Ord. Prof. Dr. Franz Babinger
Çeviren: Şevki Yazman) 1969 (4) 16
Venedik Korsanları 1973 (11) 4
Venezuella 1971 (9) 88
Venlo Baskını 1976 (4) 62
Verona hatıraları 1974 (7) 22
Versailles Sarayı 1967 (5) 8
Vesalius, Andneas 1972 (4) 66
Vezirköprü 1967 (10) İlave 135
Vezirler 1971 (3) 4
Vezirlik Teklif Ediliyor 1973 (6) 22
Victoria, Kraliçe 1967 (6) 45
Vikus Medeniyeti 1968 (10) 61
Vliyetlenimizin Tarihi 1967 (4) 4
Vilayetlenimizin Alfabetik indeksi 1966 (7) ilave 448
Virjini, Kantocu 1974(5) 22
Vikingler (Bir Medeniyetin Esrarı, (Yazan: Marcel Bnion - Çeviren: Uzman) 1972 (5) 66
Virchow, R. L. C. 1970 (13) 56

Viyana Bozgunu 1970 (4) 6
Viyana (Birinci Dünya Savaşı'nda) 1973 (12) 48
Viyana Bozgununda iki büyük ihanet (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1970 (4) 8
Viyana Dönüşünün Tek Zaferi (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1967 (7) 34
Viyana Konferansları 1977 (5) 78, (6) 81
Viyana'daki Yeniçeri 1966 (5) 66
Viyana Seferi (Birinci) 1972 (2) 36
Volga Kanalı 1971 (8) 4
Vükela Vapurları 1968 (1) 19
Vükela Vapurları (Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver) 1965 (9) 17

W

Wales, Prinses Of 1969 (1) 24–25
Washington, George 1966 (12) 71
White Head Mehmed Kaptan 1967 (2) 66
Wilson, Woodrow 1967 (2) 39
Wilhelm II 1972 (6) 20, 1972 (7) 83
Winston Churchill 1977 (5) 71
Wolsey, Thomas 1974 (9) 82

Y

Yabancı Basında İzmir'in Kurtuluşu 1976 (9) 43
Yabancı Basında 30 Ağustos Zaferimiz 1976 (8) 42
Yahudiler 1965 (2) 93, 1967 (7) 44, 1970 (7) 8.71, 1973 (6) 8, 1974 (3) 39, 1974 (4) 49, 1974 (5) 71
Yahudi Köprüsü 1966 (9) 34
Yahya Hz. 1967 (5) 75
Yahya Efendi (Şeyhülislam) 1968 (9) 78
YahyaKaptan 1978 (1) 72
Yahya Kemal Beyatlı'yı anarken 1977 (1) 42
Yahya Kemal ve Millî Tarihimiz (Yazan: Prof. H. Vehbi Eralp) 1968 (11) 13

- Yahya Kemal ve Orhan Seyfi'nin Bestelenmiş Şiirler) (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1972 (9) 4
- Yahya Kemal'e Dair (Yazan: Behçet Kemal Çağlar) 1968(11) 17
- Yahya Kemal'de Vatan ve 010m (Yazan: Şeymi Taşçıoğlu) 1970 (11) 8
- Yahya Kemal'in Bir Aşk Macerası (Yazan: Şevket Rado) 1969 (4) 4
- Yahya Kemal'in Bir Mektubu 1976 (3) 4
- Yahya Kemal'in Ölümü (Yazan: Ord. Prof. Dr. Kâzım İsmail) Gürkan) 1968 (11) 4
- Yahya Kemal'in Tarih Düşünceleri (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1965(11) 4
- Yakın Tarihimizde Gençlik Hareketleri (Yazan: Ertan Ünal) 1969 (3) 67, 1969 (4) 56
- Yakup Hz. 1966(11) 81
- Yakup Bey 1969(11) 21
- Yakutlar'ın ülkesinde Seyahat 1974 (8) 88
- Yalılar ve Kayıklar (Edirne) 1967 (2) 12
- Yalın Ayaklılar (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1971 (4) 41
- Yalman, Ahmed Emin 1972 (2) 29 Yalova Kâğıt imalathanesi (Yazan: Nigar Anafarta) 1970 (6) 16
- Yangından Kaçan Evliya 1967 (3) 64
- Yangınlar (Cibali Yangınları) 1972 (10) 17
- Yangın (Hocapaşa Yangını) 1972 (4) 22
- Yarıda Kalan Bir Yeniçeri Ayaklanması (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1965 (12) 31
- Yarım Asır Önceki Filmlerimiz ve Artistleri (Yazan: Erman Şener) 1972 (10) 84
- Yarım Asır Önceki ilanlar (Yazan: Erman Şener) 1971 (4) 81
- Yarım Asırlık Bir Cinayetin Hikâyesi (Yazan: İhsan Birinci) 1973 (4) 84
- Yarım Milyonluk Komisyonu Reddeden Paşa (Yazan: Em. Gnl. Şemsi Rıza Zobu) 1966 (6) 67
- Yarım Asır içinde Müzecilik ve Arkeoloji Çalışmaları (Yazan: Erdem Yücel) 1973 (11) 61
- Yavuz Sultan Selim (Yazan: Tahsin Tunalı) 1973 (1) 33
- Yavuz Sultan Selim'in Ölümü (Sadeleştiren: Şevket Rado) 1965 (4) 48
- Yavuz Zırhlısı 1967 (2) 46
- Yavuz'un Çanı iskenderun'da bulundu (Yazan: Osman Öndeş) 1968 (4) 43
- Yavuz'un Emrini Dinlemeyen Kadı 1967 (3) 65
- Yayınlanmamış bir hatıra (Yazan: Midhat Sertoğlu) 1974 (9) 14
- Yazar Adlarına Göre Genel Fihrist 1975 (4) ek (45-64)
- Yazı (Dünya Türklüğünde) 1973 (5) 28
- Yazı Makineleri 1965 (11) 73

Yazılıkaya 1968 (5) İlave s. 359
Yazma Eserler 1971 (4) 56
Yazma Kitap, Basma Kitap (Selim Nüzhet Gerçek) 1965 (11) 93
Yazma Kur'ân-ı Kerimler Nasıl Hazırlandı? (Yazan: Ecz. Uğur Derman) 1970 (7) 12
Yedi düvele karşı Mehmetçik 1977 (3) 29
Yedibuçuk Milyonluk Konsolid 1965 (12) 88 Yedi Denize Dehşet Saçan Korsan
Gemilerinin (Kruvazörlerin) akıbeti (Yazan: Osman Öndeş) 1969 (1) 28, 1969(2) 78,
1969(3) 78, 1969 (4) 36
Yedikule ve Yaldızlı Kapı (Yazan: inci Güisavlı) 1972 (7) 51
Yedikule Müzesi (Yazan: Y. Akbay) 1967 (1) 40
Yedi -Sekiz Hasan Paşa 1972 (5) 59
Yemek Adabı (Eskiden) 1968 (1) 9
Yemekler (Eski) 1966 (12) 16
Yemekler (Saray Yemekleri) 1969 (3) 59
Yemek (Tarih Boyunca) 1970 (3) 83
Yemen Macerası 1975 (4) 6, (5) 32, (6) 30
Yemen'den Gelen Layiha 1975 (11) 40
Yeni Belgeler 1971 (11) 77
Yeni Bir Türkiye Doğuyor 1976 (1) 52
Yeni Dünya Tarihine Dair 1975 (3) 27
Yenicami (Yazan: Kemeleddin Tuğcu 1966 (2) 53
Yenicami Hunkin Kasrı (Yazan: Erdem Yücel) 1967 (10) 38
Yeniçeri Ağacı (Yazan: Metin And) 1970 (1) 4
Yeniçeri Ayaklanması 1965 (12) 31
Yeniçeri Hikâyesi 1974 (10) 4
Yeniçeri Ocağı 1971 (1) 11
Yeniçeri Ocağının Bozulması (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1970 (1) 9
Yeniçeriler 1969 (9) 36, 1970 (4) 86, 1966 (5) 66, 1965 (10) 83
Yeniçeriler'in Hilesi 1973 (12) 38
Yeniçeriler ve Bektaşilik (Yazan: Reşad Ekrem Koçu) 1970 (10) 10
Yeniçeriler ve Vak'a-i Hayriye (Yazan: Dr. Sedat Kumbaracılar) 1973 (2) 71
Yeniçeriliğin Kaldırılması ve Ağa Hüseyin Paşa (Çeviren: A. Zeki Ökmen) 1971 (7) 46
Yenigazi köyünün tarihçesi ve Yedikilise efsanesi 1977 (1) 90
Yenikapı Mevlevihanesi 1969 (11) 32

Yeni Osmanlı Cemiyeti 1968 (12) 31
Yeni Savaşlar (Yazan: Mete Canitez) 1966 (2) 15
Yeni Valide Camii (Yazan: K. Tuğcu) 1967(1) 60
Yesrib 1974(11) 11
Yesugi'nın Oğlu (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1968 (5) 12
Yetkin, Suut Kemal 1974 (7) 42
Yılanlı Kale 1967 (9) ilave s. 127
Yıldız Park ve Şale Köşkü 1966 (6) 52
Yıldız Porselen Fabrikası (Röportaj: Öz Dokuman) 1971 (10) 40
Yıldız Sarayı (Röportaj: Erdoğan Saygın) 1966 (5) 39
Yıldız Sarayı Yağması 1972 (4) 70
Yıldırım Bayezid ve Niğbolu Zaferi (Yazan: Tahsin Tunalı) 1970 (5) 19
Yıldırım Kemal Şehitliği 1972 (10) 12
Yıldız Çini Fabrikası 1966 (6) 56
Yıllıklar 1973 (7) 15
Yıllıklar (Eski Harflerle, Ona) 1974 (4) 19
Yıllardır Unutulmayan Küçük Şöhretler (Bk. Küçük Şöhretler)
Yınanç, Mükrimin Halil 1967 (3) 16, 18
Yiğitlik uğruna kaybedilen savaş 1977 (9) 35
Yirmisekiz Çelebi ve Sefaretnamesi (Yazan: Şevket Rado) 1967 (2) 5
Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi'nin Fransa Sefaretnamesi (Sadeleştirilen: Şevket Rado)
1967 (2) 7, 1967 (3) 4, 1967 (4) 5, 1967 (5) 4, 1967 (6) 4
Yirmi Üç Nisan (Yazan: Tahsin Tunalı) 1965 (3) 4, 1970 (3) 18
Yirminci Yüzyıl Başında Osmanlı Toplumu 1976 (9) 69
Yirminci Yüzyılda Libya 1975 (9) 57
Yirminci Yüzyılın Başında İstanbul 1974 (4) 62
Yol (Bk. Karayolları)
Yozgat 1967 (10) ilave s. 158
Yugoslavya Nedir? (Yazan: Y. Ö. 1965 (11) 56, 1967 (3) 30
Yugoslavya'da Bektaşî tekkeleri 1977 (11) 89
Yunan Cephesi ve Selanik'in Teslimi (Yazan: Fehmi Nuza Em. Büyükelçi) 1973 (4) 66
Yunanistan 1966 (2) 5, 1967 (3) 29, 1967 (4) 17, 1972 (4) 84
Yunanistan Devleti'nin Kuruluşu (Yazan: Hilmi Darangeli) 1973 (12) 68, 1974 (1) 77
Yunanistan'ın Fethi 1969 (9) 32

Yunanistan Hezimetı 1974 (10) 35
Yunanistan Notları (Yazan: Erdoğan Arıpınar) 1967 (6) 47
Yunan Mezalımı (Yazan: Sadi Borak) 1969 (9) 60
Yunus Emre (Yazan: Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş) 1967 (5) 26
Yunus Emre (Sadeleştiren: Yılmaz Öztuna) 1970 (5) 4
Yunus Emre 1977 (8) 83, (9) 89
Yunus Emre'nin Rolü (Yazan: Nihad Sami Banarlı) 1971 (5) 4
Yunus Emre Bektaşî Değil Mevlevî İdi (Yazan: Raif Yelkenci) 1972 (9) 24, 1972 (10) 74, 1972 (11) 66, 1972 (12) 74
Yusuf Agâh Efendi(İlk Olım? Türk Safın (Yazan: Sinan Kunuralp) 1968 (9) 9
Yusuf Bey'in Dünyası (Yazan: Wendy Bueln - Çeviren: Aydın Dokur) 1969 (8) 41
Yusuf Bin Hammer 1975 (12) 12
Yusuf, Hz. 1966 (10) 38
Yusuf izzaddin Efendi 1974 (6) 13
Yusuf Kemal 1969 (10) 76
Yûşa Tepesi 1969 (11) 48
Yüksek Görevliler (Yazan: Metin And) 1971 (3) 4
Yüz Altı Yıl Önceki Trabzon Vilayeti Yıllığı 1976 (12) 71
Yüz Ellilikler (Yazan: Alb. T. Ünal) 1969 (1) 18
Yüz yıl önceki gazete ve dergilerimiz 1977 (5) 54
Yüz Yıl Önceki Seyahatler 1975 (1) 90, (4) 68, (5) 72, (6) 88, (7) 88, (8) 88, (9) 88, (10) 87, (11) 88, (12) 71
Yüz Yıl Önceki Türk Mizahından Örnekler 1976 (10) 84
Yüz yirmi beş yıl evvelki Kütahya 1977 (8) 80
Yüz yirmi iki Yıllık irfan Yuvası (Bk. Kuleli Askeri Lisesi)
Yüz yirmi yıl evvelki Bursa 1977 (11) 55
Yüzbaşı Yakup Bey (Türk Napolyonu) (Yazan: A.Zeki Ökmen) 1969 (11) 21
Yüzyıl Aranan Hazine (Çeviren: Osman Ondeş) 1966 (12) 84
Yüzyıl önceki Afrika (Çeviren: Eser Tutel) 1967 (12) 49
Yüzyıl önceki Amerika (Çeviren: Eser Tutel) 1967 (10) 26
Yüzyıl önceki İstanbul Hayatı (Bk. Meyhaneler Yahut İstanbul Akşamcıları)
Yüzyıllar önce Günün Olayı İdi (Yazan: Sadi Borak) 1968 (9) 56, 1968(12.) 79
Yüzyıl önceki Misafirler 1969 (7) 52
Yüzyıl önceki Seyahatler (1974 yılı 1. sayısından itibaren her sayı)

Yüzyıl önceki ülkeler ve insanlar (1971(1) 'den 1974 (12)'ye kadar her sayı)
Yüzyıllar boyunca İstanbul 1978 (4) 75
Yüzyıllar önce uçan Türkler (Yazan: Ertan Ünal) 1966 (12) 66
Yüzüncü Yıldönümünde Danıştay (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1968 (6) 4

Z

Zabtiye 1965 (12) 77
Zabtiye Kumandanları 1972 (5) 55
Zabtiye Müşiriyeti 1976 (4) 84
Zâide oğlu Maan, Ebu Cağfer Mansur ve Cağfer Bermeki 1977 (9) 26
Zalim Vezir Nasûh Paşa (Yazan: Ragıp Şevki Yeşim) 1966 (12) 87
Zaloğlu Rüstem 1967 (8) 59
Zamanı Değildir (Yazan: Yılmaz Öztuna) 1974 (11) 4
Zaro Ağa 1969 (8) 89
Zekai Dede 1966 (7) 30
Zakeriyya Hz. 1967 (5) 74
Zeki Velidi Togan'ı Kaybettik (Yazan: O.O.) 1970 (8) 24
Zeki Velidi Togan'ın Hatıralar, 1965 (11) 82, 1965 (12) 49
Zenbil ve Bilâl 1977 (4) 70
Zerdüş Mezarlığı 1967 (4) 52
Zeus Heykeli 1969 (2) 68
Zeyneb Kamil (Röportaj: Öz Dokuman) 1970 1 (53)
Zeyneb Sultan 1971 (2) 46
Zeytin 1974(10) 69
Zifaf Töreni (Ayşe Sultan) 1972 (4) 4
Zihni Paşa 1972 (2) ilave s. 16
Zikir 1970 (5) 10
Zimmîler (Onaltıncı Yüzyılda) 1970 (7) 8
Ziştovi Barışı 1974 (8) 66
Ziya Gökalp (Yazan: Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş) 1974 (10) 27
Ziya Gökalp
Ziya Gökalp'in ölümüne dair 1977 (8) 44
Ziya Paşa'nın Kendi Çocukluğu Üzerine Bir Makelesi 1975 (6) 4, (7) 4

Zoe, Bizans İmparatoriçesi 1973 (7) 83

Zonaro (Yazan: Edibe Dolu) 1970 (8) 47

Zonguldak 1967 (12) ilave s. 206–210

Zorla Çalıştırılan Çocuklar (Çeviren: Mazhar Kunt) 1965 (9) 69 44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TARİH POSTASI BÖLÜMÜ

Tarih Postası bölümü, ortalama iki sayfa olup, derginin sonunda bulunuyordu. Yıldan yıla sayfaların numarası değişiklik gösterse de bu bölümün dergideki sırası ve konumu aynı kalmıştır. Yine bu bölümün sayfa sayısı sayıdan sayıya bir ile dört sayfa arasında değişiyordu. Mektup yollayan okuyucunun adı, soyadı ve mektubu postaladığı ilçe ve il Tarih Postası bölümünde soru ile birlikte yayınlanıyordu. Zaman zaman okuyucuların unvanları da doktor, avukat, Emekli Yarbay vb. de belirtiliyordu.

Tarih Postası bölümü, Hayat Tarih Mecmuası'nın ana bölümlerinden biridir. Bu bölüm derginin yayın hayatına başlamasından iki ay sonra okuyucuya dergi tarafından duyurulmuş, okuyucudan, merak ettiği soruları bu bölüme posta yoluyla göndermesi istenmiştir. Bu ilânın ardından okuyucuların mektupları Hayat Tarih Mecmuası'na akmaya başlamış ve nihayet 1965 Mayıs (dördüncü sayı) tan itibaren Tarih Postası bölümü derginin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Tarih Postası bölümü, Hayat Tarih Mecmuası'nın, Tarih ve Edebiyat Mecmuası'na dönüştüğü 1978 Nisanına kadar eksiksiz okuyucu ile buluşmuş ve derginin vazgeçilemezlerinden biri haline gelmiştir¹.

Okuyucu açısından Tarih Postası bölümü, derginin en çok ve en önce okunana bölümüdür. Bir başka deyişle okuyucunun en çok sevdiği ve ilgi duyduğu bölüm Tarih Postası bölümüdür. Bu husus okuyucu mektuplarına da bire bir yansımış ve farklı okuyucular tarafından müteaddit defalar açıkça zikredilmiştir.

Tarih Postası bölümü, Türk basın – yayın hayatına Hayat Tarih Mecmuası'ndan daha önce girmiş ve sonra girecek olan birçok popüler tarih dergisinden farklı olarak, çok dinamik, okuyucu ile dergiyi yayına hazırlayan ve kaleme alan kadro arasında köprüler kuran bir bölümdür. Bu bölümün çok fazla sevilmesinin en önemli nedenlerinden biri de okuyucunun enteraktif olarak bizzat dergiyi hazırlayan kadro ile baş başa kalabildiği bir bölüm olmasındandır.

Tarih Postası'na gelen mektup ve sorular ayrıntılı olarak incelendiğinde bu bölüm adının ifade ettiği dar çerçeveyi de fazlasıyla aştığı dikkati çekmektedir. Tarih Postası bölüm başlığı bu satırları okuyanlarda haklı olarak, okuyucuların dergiyi hazırlayan kadroya, merak ettikleri ve içinden çıkamadıkları soru ve konuları ilettikleri ve cevaplar aldıkları bir bölüm olarak düşünülürlerdir. Fakat bu şekilde bir tanımlama gerçeği tam

¹ Hayat Tarih Mecmuası, 1967 Temmuz sayı 6, sayfa 81, 1975 Şubat sayı 2, sayfa 94.

olarak yansıtmaktan uzaktır. Tarih Postası bölümü dergiyi hazırlayanlar ile okuyucunun bir buluşma yeridir. Bu buluşma yerinde sadece soğuk ve resmi sorulara yine o derecede yeknesak ve resmi cevaplar verilmemiştir. Bilakis okuyucu ile hasbıhal edilmiş ve okuyucunun nabızı bu bölüm ile çok güzel bir şekilde tutulmuştur. Okuyucular sayısız defalar dergiye bir makalelerini, bir yazılarını, bir çalışmalarını göndermişler, görsel malzemeler, yeni fotoğraflar, yurtiçi ve yurtdışından kartpostallar, pullar vb. objeleri ihtiyaç anında kullanılmak üzere amatör bir ve heyecanla dergiye göndermişler, sunmuşlardır. Hayat Tarih Mecmuası da okuyucusunun bu ilgi, istek ve sıcaklığını çok iyi değerlendirmiş okuyucularının soru ve isteklerine makul açıklamalar yapmış, bu açıklamaları yaparken ve okuyucusuna hayır derken bile nezaketi ve sıcak üslubunu elden bırakmamıştır. Kısacası okuyucular ve dergi arasında karşılıklı bir iletişim olmuş iki taraf da birbiriyle empati kurmuşlar ve birbirleriyle yapıcı bir ilişki içerisinde bir hukuka dayanarak bu sıcak diyalogu sürdürmüşlerdir².

Okuyucu ile dergiyi hazırlayanların birlikte oluşturdukları Tarih Postası aynı zamanda oldukça aktif bir bölümdür. Çünkü okuyucu Tarih Postası aracılığıyla derginin yayın politikasına direkt katılabilmektedir. Tarih Postası yalın bir şekilde ve rahatlıkla okuyucunun dergiyi hazırlayanlarla dergide çıkacak konular ve bölümler ile ilgili fikir belirttikleri, istek ve arzularını bildirdikleri ve derginin yayın politikasında belirleyici ve etken olduklarında bir bölümdür. Bu istekler bazen özelden çok genele yönelik olabiliyordu. Bir padişah ile ilgili bir savaş veya bir olay ile ilgili yazı isteyenler olduğu gibi Sanat Tarihi, Cumhuriyet Tarihi, Osmanlı Tarihi konularına ağırlık verilsin gibi gayet önemli ve yayın politikasına yönelik istek ve yönlendirmeler de dergide sıkça görülüyor³.

Okuyucunun bu isteklerinin dergi tarafından önemli ölçüde karşılandığını karşılanmayanlar için, nedeni ile birlikte açıklamalar yapıldığını ve okuyucudan nazik bir şekilde af istendiğini görüyoruz. İsteklerin geçirtilmediğini ve okuyucunun gerek soru ve istekleri cevaplandırılırken gerekse okuyucu istekleri yerine getirilmeye çalışılırken derginin seri ve doğru bir şekilde hareket ettiği görülüyor. Mesela kısa bir süre sonra Hayat Tarih Mecmuası'nın okuyucularının isteği doğrultusunda dergi içinde bir Tarih Bulmacası sayfasını ihdas ettiğini görüyoruz.

Bazen okuyucuların istekleri ideolojik bir telkin ve derginin ideolojik yapısını da kemikleştirmeye yönelik ve mevcut yayın politikalarına destek verici veya karşıt nitelikte de oluyordu.

² Hayat Tarih Mecmuası 1966 Eylül sayı 8, sayfa 98, 1973 Şubat sayı 1, sayfa 97; Temmuz sayı 6, sayfa 97.

³ Hayat Tarih Mecmuası 1966 Ocak sayı 12, sayfa 98, 1973 Ocak sayı 12, sayfa 109.

Bütün bu aşırı ve fazlasıyla dergi yayın politikasına karışan okuyucu istek ve görüşlere rağmen dergiyi hazırlayanların çok aşırıya kaçmamak (o dönemin şartları içerisinde) şartıyla okuyucunun bu tür istek ve müdahalelerine yapıcı, nazik ve sıcak bir yaklaşım ile cevap verdiklerini görüyoruz⁴.

Tarih Postası bölümü bize aynı zamanda Hayat Tarih Mecmuası'nın ideolojik yapısı ve yayın politikası hakkında en önemli ipuçlarının verildiği bölümdür. Okuyucuların bu konularla ilgili istek ve düşüncelerine dergi oldukça içten ve samimi düşüncesini dolaştırmadan ve net olarak yanıtlar vermiştir.

Tarih Postası bölümüne yansıyan ve dergiyi hazırlayanların okuyucularına yansıttıkları derginin ideolojisi daha doğru bir ifade ile yayın politikası şu şekilde formüle edilebilir:

— Hayat Tarih Mecmuası öncelikle siyasi olarak milliyetçi bir düşünce yapısına sahiptir. Fakat bu milliyetçilik şoven bir milliyetçilik değildir. Dergi bazı okuyucularının ısrarlarına rağmen Eti ve Sümerlerin Türk asıllı olduğu iddiasını “Tarih biliminin o anki malzeme ve birikimine bakarak” reddetmiştir. Tarih ilmi açısından bu görüşü savunurken öte yandan öte yandan bu konunun aslında çok şeyleri değiştirmeyeceğini zaten Türk tarihinin bu iki büyük medeniyeti kurmamış olmalarının bile Türk tarihinin zenginliğini azaltmayacağını ve böyle gayri meşru bir sahiplenmenin Türkiye ve Türk tarihine ileride bir yük getireceğini savunmuştur. Böylelikle objektif, tarih biliminin ışığında popülist ve pragmatist bir yayın politikasından uzak kararlı bir çizgi benimsemiştir.

— Hayat Tarih Mecmuası aynı zamanda Batılı değerlere ve Batı'ya sıcak bakan, dönemine göre çağdaş bir anlayışa sahiptir. Bu yönü değişik vesilelerle okurlar tarafından fazla Amerikan yanlısı ve Batı uşağı olmakla eleştirilse de yayın hayatının sonuna kadar devam ettirilmiştir.

— Hayat Tarih Mecmuası, Türkiye ve Dünya için en büyük tehlike ve tehdit olarak “Komünizm'i” görmektedir. Bu nedenle yayın hayatı boyunca Komünizm'e karşı ve Komünizm'in Türkiye içindeki entelektüel yayılmacılığını eleştiren bir politika izlemiştir.

— Hayat Tarih Mecmuası, Dış Türklere karşı oldukça ilgili, Türk tarihinin bir bütün olduğunu savunan ve Dış Türkleri de kucaklayan ve hatırlatan bir yayın politikası izlemiştir. Hatta bu konuda ülke içinde bir kamuoyu oluşturmaya çalıştığı söylenilebilir.

— Hayat Tarih Mecmuası, Türkiye'nin ve Dünya'nın problemlerine karşı ilgili ve sorumlu bu problemlere çözüm yolları arayan, tarihin ve tarihçilerin Türkiye ve Dünya için

⁴ Hayat Tarih Mecmuası 1975 Mayıs sayı 5, sayfa 81, 1976 Şubat sayı 2, sayfa 96, 1976 Mayıs sayı 5, sayfa 96.

daha aktif ve duyarlı bir konumda olmaları gerektiğini savunan bir yayın politikası takip etmiştir.

— Hayat Tarih Mecmuası, milli bağımsızlığa ve milli kültüre yüksek değer veren fakat aynı zamanda İslam dinini dışlamayan ve bu duruşunu zaman zaman okuyucuya hissettiren muhafazakâr bir yayın politikasına sahiptir.

3.1. TARİH POSTASI'NDA CEVAPLANAN OKUYUCU SORULARI

Tarih Postası bölümünde 1965 Mayıs'tan 1978 yılının sonuna kadar şu sorular yayınlanmış ve cevaplandırılmıştır:

1965 MAYIS SAYI: 4 SAYFA: 94-95

P. A. (Rumelihisarı-İstanbul)

—Fatih İstanbul'u zapt ettikten sonra ilk Cuma namazını hangi camide kıldı? Kiliselerde namaz kılınması caiz midir?

Nurhan Güneş (Erzurum)

—Anadolu'ya gelen Türk boyları hangileridir?

Muhsin Gül (Ankara)

—Hayat Tarih Mecmuası daha büyük boyda basılamaz mı?

Ali Kemal Bulut (Sürmene)

—Alper Tunga tarihi bir şahsiyet midir? Eski Türk destanlarını nerede bulabilirim?

Muharrem Fidan (Alaçam-Samsun)

—Neron'un Roma'yı yakıtığı doğru mu?

Cengiz Aytanç (Bursa)

—Bursa Osman Gazi'nin ölümünden sonra mı fethedildi? Tatarlar hangi ırktandır? 1402 Ankara muharebesinin sebepleri nelerdir?

Uğur Atik (Suşehri-Sivas)

—Mohac Seferi'nin sebebi nedir? Ne gibi sonuçlar doğurmuştur?

Hasan Taner (Çanakkale)

Attila'nın mezarı nerededir? Baltacı Mehmed Paşa ile Katerina'nın macerasının aslı var mıdır?

Sabahattin Çubukçu (Çatalkaya köyü-İzmir)

—Fransız ihtilâli sırasında Fransa ve Türkiye'de hangi hükümdarlar vardı? Cem Sultanın zehirlenerek öldürüldüğü doğru mu? Stalingrad şimdi de aynı adı mı taşıyor?

Ramazan Kaçar (Beyşehir)

—Ruslar 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hangi ülkelere yerleştiler? Enver Paşa'nın akıbeti ne oldu? Türkiye dışındaki Türklerin coğrafi dağılışı nasıldır?

Fuat Yağız (Kumkapı-İstanbul)

—İslam'dan önce Arabistan'da Türk var mıydı? Hurşit Paşa'nın zevcesi hayatta mıdır?

Ömer Genç (Ankara)

—Osmanlı padişahları içinde en çok ve en az tahtta kalanlar hangileridir? Kadına ve içkiye en çok düşkün olan padişahlar hangileriydi?

1965 HAZİRAN SAYI: 5 SAYFA: 96–97

Yzb. Osman Öndeş (Moda İstanbul)

—Mecmuanızda Türk denizcilik tarihine daha fazla yer veremez misiniz?

Özcan Barın (İskenderun)

—Rauf Orbay'ın Hamidiye kahramanlıklarının tafsilatını nasıl öğrenebilirim?

Nafiz Esen (Geyve)

—Osmanlılar Önce Bursa'yı mı yoksa İznik'i mi aldı? İznik Osmanlıların başkenti oldu mu?

Abdülgani Eldelek (Beşiktaş-İstanbul)

—Osmanlı tarihine ait eserlerden parçalar ve tarihi şahsiyetlerle alakalı yazılar neşretmeyi düşünüyor musunuz?

Recep Alpay (Nizip)

—Türk bayrağının menşei nedir? Türk tarihinde hangi idam şekilleri kullanılırdı? Atatürk kaç defa evlendi? Prut muharebesini Türkler mi kazandı?

Süleyman Nuri Öz (Büyükdada-İstanbul)

—Fransız generali Weygand, Sultan Aziz'in gayri meşru çocuğu mudur?

İrfan Yamar (Merzifon)

—Laleli camii nerededir?

Hüseyin Karakulakoğlu (Yazı köyü-Safranbolu)

—Arkeoloji konusunda kolayca anlaşılır bir kitap var mıdır?

Bülent Sözüer (Çarşıkapı-İstanbul)

—Kaç sayınız bir cilt olacak? Neden Roma tarihi ile ilgili yazı koymuyorsunuz?

Hasan Engin (Kadıköy-İstanbul)

—Türk tarihinin en önemli yüz şahsiyetini seçip yayınlar mısınız?

Mustafa Kaya (Eskişehir)

—Osmanlı padişahları arasında hacca giden olmuş mudur? Baltacı ile Katerina arasındaki münasebetin aslı var mıdır? Okul kitapları Fevzi Çakmak'tan neden gereği kadar bahsetmiyor?

Orhan Günsoy (Beyoğlu-İstanbul)

—Batum ne zaman elimizden elimizden çıktı?

Yunus Gök (İstanbul)

—En kanlı ve uzun meydan muharebesi hangisidir? Sultan Aziz öldürüldü mü yoksa intihar mı etti? Attila Aetius’a yenildi mi?

Servet Zengin (Yenişehir-Ankara)

—Üçüncü sayınızın bilmecesindeki resim, 2. Abdülhamid olarak gösterilmiş, hâlbuki 5. Murad’tır.

1965 HAZİRAN SAYI: 6 SAYFA: 96-97

Hasan Erdoğan (Kadıköy-İstanbul)

—18 Mayıs akşamı Türkiye Radyolarının “Günün Yorumu” saatinde, “Sevres Muahedesi” 19 mayıs 1919’dan önce imzalanmıştır” dendi. Bu kadar bilgisizlik olur mu ve bu kadar bilgisizlik siyasi bir yorum saatine girer mi? Ben de “Günün Yorumu”nu gayet ehliyetli kimseler tarafından hazırlanır sanır, merakla dinlerdim.

Ali Karamehmedoğlu (Soma)

—Fâtih, zehirlenerek mi öldü? Sultan Aziz intihar mı etti? Eugenie ile arasında hissi ilgi var mıydı? Napoleon, Desiree ile sevişti mi?

Muhsin Karamanoğlu (Ankara)

—Ebced ile tarih düşürmenin özellikleri nedir?

Hüsameddin Çiğdem (Gerede)

—Gerede’nin tarihine dair bir makale yayınlar mısınız?

Hasan Engin (Kadıköy-İstanbul)

—Lâzlar’ın menşei nedir?

Ünsal Ünlü (Erzurum)

—Fâtih Sultan Mehmed domates yemiş midir?

Şibli İbrahimoğlu (Erenköy-İstanbul)

—Hazret-i İbrahim, oğullarından İshak’ı mı, İsmail’i mi kurban etmek istemiştir?

Hasan Engin (Kadıköy-İstanbul)

—Türkler ve Moğollar tarih boyunca kaç devlet kurmuşlardır, bu devletlerin kuruluş ve yıkılış tarihleri ile kurucuları, son hükümdarları, yüzölçümleri, hükümdar sayılarını kronolojik olarak bildirir misiniz?

İbrahim Baytekin (Üsküdar-İstanbul)

—Türk mimari tarihinden niçin bahsetmiyorsunuz?

Halil Aygener (Ankara)

—İstanbul’da yatan sahabeler var mıdır?

İsmail Aycan (Ortaklar-Aydın)

—3. sayıdaki 23 Nisan yazısını yazan Tahsin Ünal kimdir?

Dr. Refet Ahmet Pak (Karşıyaka-İzmir)

Timur nasıl ölmüştür?

Halit Şahralıoğlu (Kayseri)

—Dünyada kaç tane bağımsız devlet vardır? İlk anayasalar ne zaman başladı? İlk yazılı kanunlar hangi devirde ortaya çıktı? Ortakpazar üyesi devletler hangileridir?

1965 AĞUSTOS SAYI: 7 SAYFA: 94–95

Ahmed Özbilgin (İstanbul)

—5 Haziran cumartesi gecesi radyoda Liselerarası Bilgi Yarışması saatinde İstanbul Erkek Lisesi’ne sorulan “Tunus hangi yıl kaybedildi?” sorusuna ekip sözcüsü doğru olarak! 1881” diye cevap verdiği halde, “yanlış, 1830’da” dendi ve lise bir puan kaybetti. Bu puanı kaybetmeseydi, rakibi ile berabere kalacaktı. Bu programı bu kadar ehliyetsiz kimseler mi hazırlıyor?

Sâdeddin İnal (Fatih-İstanbul)

—13 Haziran gecesi saat 10’da İstanbul Radyosu’nda yapılan bir bilgi yarışmasında jüri heyeti İznik’i Osmanlılar’ın İstanbul’dan önceki başkentlerinden biri olarak kabul etti. Benim bildiğime göre İznik, hiçbir zaman Osmanlı başkenti olmamıştır. Radyoda böyle şeyleri kontrol edecek kimseler yok mudur? Milyonlarca dinleyiciye mahcup oluyoruz. Çünkü bilgi seviyemizi gösteriyor.

Cemil İncebalabanoğlu (Ankara)

— İstanbul Radyosu’nda 10 Haziran Perşembe akşamı “Türklerle Anadolu” saatinde Muğla’nın güya tarihinden bahsedildi. “Muğla M.Ö. 129’da Roma Krallığı’na, 1523’tede Osmanlılar’a katıldı” dendi. M.Ö. 129’da bir kere Roma Krallığı var mıydı? Roma bir tarihte bir cumhuriyetti ve ancak M.Ö. 27’de krallık değil, fakat imparatorluk olmuştur. Roma tarihinin şu taksimatı, klâsik Batı bilgisinin ilk basamağıdır ve bizde de 6. sınıfta okutulur. Demek radyo konuşmalarını hazırlayanlarda en ilkel Batı kültürü yok. Türk

kültürü var mı? Ne gezer. Muğla 1523'te değil, önce 1391'de alınmıştır. 1523'te Osmanlılar Muğla'da değil, Orta Afrika ile Orta Avrupa'daydılar.

Ergun Okçeken (Ankara)

—14 Haziran pazartese akşamı Türkiye Radyoları'nın mutlak "Günün Yorumu" saatinde Nijerya devleti, "Fransızca konuşan Afrika devletleri" arasında sayılmıştır. Benim bildiğime göre Fransızca konuşan devlet Nijerya değil, Nijer'dir.

Erden Eren (Kolonya-Almanya)

—Sümerler, Türk müdür?

Hüseyin Tümken (Beyoğlu-İstanbul)

—Bozcaada kalesini ilk defa kimler yaptırmıştır?

Mansur Atalay (Tokat); Erol Çıtak (Süşehri-Sivas); Gülpaşa Çiftçi (Bandırma)

—Bayrağımız bugünkü şeklini nasıl aldı?

Recep Seplin (Alanya)

—Türk tarihinden daha fazla bahsedemez misiniz?

Mehmet Yanar (Antakya)

—Tarih bulmacası koyar mısınız?

Tekin Akın (Ankara)

—Türklerle Macarlar akraba mı? Atatürk'ün akrabası var mı?

Gülpaşa Çiftçi (Erikli-Bandırma)

—Yavuz neden küpe takardı? Şah İsmail'in tahtı Topkapı sarayında mı? Ünlü askerlerimizden mesela Kazım Karabekir ve Fevzi Çakmak'tan bahseder misiniz?

Fuat Ornarlı (Kocatepe-Ankara)

—Maddi kuvvetlere mi, manevi kuvvetlere mi inanayım?

Erhan Ergüven (Beşiktaş-İstanbul)

—Orhun alfabesi hakkında bilgi verir misiniz?

Halil Usta (Bahçesultan-Bilecik)

—İtalya 1. Dünya Savaşı'nda neden İtilâf Devletleri'ne katıldı? Patrikhane meselesi Lozan'da ele alınmış mıydı?

Ayhan Gezginsu (Kastamonu)

—Fâtih'e ait bir tarihi romanda söylenenler gerçek midir?

Engin Alaybeyoğlu (İstanbul)

— 29 Mayıs cumartesi günü akşamı “Günün Yorumu” saatinde Türkiye Radyoları namına yapılan konuşmada Fâtih’in İstanbul’u 23 yaşında aldığı, Bizans donanmasının Türk donanmasına üstün olduğu, Büyük Konstantin’in İstanbul’u 330 yılında “Doğu Roma imparatorluğunun merkezi olmak üzere kurduğu bildiriliyordu. Üçünün de yanlış olduğunu sanıyorum. Ne dersiniz?

Mehmet Özdemir (Ankara)

—19 Haziran cumartesi akşamı İstanbul Radyosu’nun (Liselerarası Bilgi Yarışması) saatinde şöyle bir soru soruldu: “Âyn-Câlût Meydan Muharebesi’ni kim kazandı?” Cevap olarak da “Barsbay” kabul edildi. Moğollara karşı kazanılan ve cihan tarihinin dönüm noktalarından olan bu büyük muharebeyi ben Sultan Kutuz kazanmış biliyordum. Yanılıyor muyum?

Metin Mercanlı (İzmir)

—29 Mayıs Perşembe akşamı Türkiye Radyoları’nın “Günün Yorumu” saatinde “Tobago” diye bir devlet adı geçti. Ben böyle bir devlet bilmiyorum. Yanılıyor muyum, yoksa bu da Türkiye Radyoları’nda her gün işittiğimiz yalan, yanlış şeylerden biri mi?

Sezai Bilgiç (İzmir)

—23 Haziran çarşamba akşamı Türkiye Radyoları’nın “Günün Yorumu” saatinde “Irak Kralı Arif...” dendi. Bu derecede cehalet olur mu? Artık ben bu yorum saatini dinlemekten vazgeçtim.

Mustafa Çelik (Samsun)

—Türkiye dışında kalan Türk tarihine ait yazılar koymayacak mısınız?

Mansur Atalay (Tokat)

—İyonyalılar Türk müdür, Yunanlı mı?

Muhsin Gül (Ankara)

—Hz. Peygamber ve Hz. Ali hangi millettendir?

Şefik Bilge (Çekirge-Bursa)

—Şehzade Osman Fuad Paşa kimdir?

İlhan Kutay (Maltepe-Ankara)

—Amerika’daki “Büyük Türk” adası hakkında bilgi verir misiniz?

Şerif Acar (İçerenköy-İstanbul)

—93 Savaşı'nda Balkanlar'dan gelen Türkler nereye yerleşmişlerdir, Güzelce Ali Paşa hakkında nerede bilgi bulabilirim?

1965 EKİM SAYI: 9 SAYFA: 96–98

Ali Canitez (Beyoğlu-İstanbul)

-8. sayınızda çıkan Uygur Türklerinde Musiki yazısı kimindir?

Şevket Altopçu (Fatih-İstanbul)

-7. sayınızın göbeğindeki cami hangi camidir?

Savaş Kara (Aydın)

-Tarihin meşhur casusları kimlerdir? Meşhur destanlar hangileridir?

A. İhsan Gök (Aydın)

-Dünyada ilk harabe nerede ve ne zaman bulundu?

Mehmet Şentürk (Ankara)

-Türk bayrağının tarihi, geçirdiği safhalar hakkında bilgi verir misiniz? Rumi yıl neye göre başlamıştır? Hicri takvim ile aradaki fark neden ileri gelir?

Ali Tortamış (Demirci)

Yıldırım Bâyezid nasıl intihar etti?

Enver Bilgi (Denizli)

-İlk yazı ne zaman bulundu? Cengiz Türk müdür? Türk Mezarı'nda kim gömülüdür? Tutankamon'un mumyası nerededir?

Günyüz Demirhan (Taksim-İstanbul)

-Osmanlı tarihinde birbirini takip etmek suretiyle tahttan indirilmiş üç padişah var mıdır?

Mehmet Çelik (Sinop)

-İkinci Viyana kuşatmasında Kırım Han'ı niçin ihanet etti? Kanuni'nin kaç oğlu vardır? Tarih Mecmuası'da bir Osmanlı tarihi tefrika edemez misiniz?

Sevgi Genç (Ankara)

-Osmanlı imparatorluğundan ayrılan Hristiyan devletler hangileridir?

M. Demirci (Aksaray-İstanbul)

-Anadolu'nun Türkleşmesi meselesi üzerinde hangi kitaplar vardır?

Halit Sezgül (Ünye)

-Hz. İbrahim'in kurban etmek istediği oğlu hangisidir?

Cahit Ardiç (Divriği)

-Yıldırım Bâyezid'in türbesi nerededir? Selçuklular Anadolu'ya kimin idaresinde geldiler?

Eşref Kandemir (Kartal-İstanbul)

-Ertuğrul Bey'in babası Gündüz Alp mi?

Osman Kiracı (Yozgat)

-İlk atom bombasını Almanlar mı Amerikalılar mı yaptı? Poitiers Meydan muharebesini Müslümanlar niçin kaybettiler? 2. Mahmud'un annesi Hristiyan olarak mı, Müslüman olarak mı öldü?

İsmail Arabacı (Yenişehir-Bursa)

-Enver Paşa Sarıkamış'ta 80000 Türk'ü öldürtmüş, aslı var mı? Türk büyüklerinin tek sayfa resimlerini basacak mısınız?

Şani Özfıdan (Konya)

-Her sayınızda hiç olmazsa bir makaleyi İslâm tarihine ayıramaz mısınız? Dünyada ne kadar Türk var, bunların ne kadarı Müslümandır? Macarlar aslen Türk mü? Osmanlı devrinde yetişen en büyük bilginler kimlerdir?

1965 KASIM SAYI: 10 SAYFA: 96-98

Ahmet Menteşli (İstanbul)

-Yılmaz Öztuna, Hürriyet gazetesi'ne de yazı yazıyor mu?

Erol Alto (Elazığ)

-Fevzi Çakmak hangi meydan muharebelerini kazandığı için mareşal oldu? Orta Asya Türklerinin tarihinden bahseden yazı koyacak mısınız?

Mustafa Anacak (Bursa)

-Türk Moğol imparatorluğu parçalanınca yerine hangi devletler geçti? Timur neden Yıldırım Bâyezid'le bozuştı?

Muhiddin Aksoy (Barak Türkyurdu köyü-Gaziantep)

-Patrikhane niçin Türkiye'den dışarı çıkarılmıyor? Patrikhanenin mahut kapısı niçin kapalı tutuluyor?

Hasan Balkan (Beyoğlu-İstanbul)

-Tarih kitaplarında Türk büyüklerine ait gördüğümüz resimler asıllarına ne dereceye kadar uygundur? Garibaldi ne zaman Türkiye'ye gelmiştir?

Ahmet Şimşek (Bafra-Samsun)

-Kanuni Sultan Süleyman ne zaman doğdu? Yavuz'un ağabeyi Şehzâde Ahmed'in kaç oğlu vardır?

Tufan Albayrak (Dadalı köyü-Bolu)

-Türk minyatürlerini bir kitap halinde yayınlamayı düşünüyor musunuz?

Kemal Abdullahoğlu (Zeytinburnu-İstanbul)

-Osmanlı devleti ilk defa hangi muahede ile toprak kaybetti?

Hayati Keleş (Çarşamba-Samsun)

-Tarih Mecmuası daha kısa müddet içinde çıkamaz mı? Osmanlı Tarihi'nin en büyük hükümdarı kimdir? Veraset Savaşları hakkında bilgi verir misiniz?

Bekir Kartal (İlgaz-Çankırı)

-Nûh'un gemisinin eni, boyu ve yüksekliği kaç arşındı? Ankara kalesini kim yaptı?

Âtîf Coci (Fatsa-Ordu)

-Atatürk niçin bizzat Lozan Konferansı'na katılmadı? Mimari ve edebiyat tarihimizden niçin bahsetmiyorsunuz?

Sabahat Okakın (Kasımpaşa-İstanbul)

-Hitler nasıl öldü?

Hüseyin Şimşek (Ankara)

-Ankara kalesini kim yaptı? Nasreddin Hoca Timur'la çağdaş mı? Pul köşesi yapamaz mısınız?

Hüseyin Türkmen (Beyoğlu-İstanbul)

-Bozcaada'daki kaleyi kimler yapmıştır?

Naim Budak (Bayramiç-Çanakkale)

-Kayılar ne zaman Müslüman oldu? Yıldırım Bâyezid nasıl öldü? İslam dini doğmadan önce Avrupa'da kimler yaşıyordu?

Oktay Or (Bakırköy-İstanbul)

-Anadolu arkeolojisi ve kazıları hakkında yazılar koyar mısınız? Barbaros'un yayınladığınız hatıraları ile Gazavât-ı Hayreddin Paşa aynı eser midir? Türk mimarisi, çiniciliği, halıcılığı, hattatlığı, tezyinatçılığı, ciltçiliği gibi konulara niçin yer vermiyorsunuz? Cengiz Türk müdür? İbni Sinâ'nın milliyeti nedir? Sakarya muharebesindeki Miralay Fahreddin Bey kimdir? Lise tarih kitaplarında önemli yanlışlar var, bilhassa tarih ilminin son gelişmeleri takip edilmiyor ve eskiden belenmiş yanlış şeyler okutulmakta devam ediyor. Bunun ıslah çaresi yok mu?

Kemal Çoruh (Erzurum)

-Yazarlarınızın biyografilerini resimleriyle birlikte veremez misiniz? Midhat Sertoğlu ile Murad Sertoğlu akraba mı?

Hava Kd. Yzb. Abdullah Özkaynak (Merzifon-Amasya)

-Miryakefalon nerededir? Latince ve Yunanca yazıları kime okutabilirim?

1965 ARALIK SAYI: 11 SAYFA: 97-98

Yaşar Başkan (Fatih-İstanbul)

-Browne, Amerikan casusu muydu?

Bahaeddin Yüksel (İstanbul)

-2.Abdülhamid'in 52 milyar TL. değerinde mücevher sattığı doğru mu? Geçenlerde bir dergide böyle bir yazı gördüm.

Mehmet Ünsoy (Selamiçeşme-İstanbul)

-Cumhuriyetten bu yana başbakanlar kimlerdir? Atatürk'le İnönü ne zaman tanıştılar?

Mehmet Şenman (Samsun)

-Cengiz Han eceliyle mi öldü? Yeniçerilik ne zaman kalktı? Roma tarihine ait yazılar koyamaz mısınız?

Ahmet Demir (Firengülüz köyü-Tarsus)

-Kanuni Zigetvar'da ölünce Sokollu, tahta geçmek için hangi şehzadeyi çağırdı? Yıldırım ve Yavuz ecelleriyle mi öldü? Mustafa Çelebi Yıldırım'ın gerçek oğlu mudur? Roma tarihine ait yazılar koyar mısınız?

Hasan Engin (Kadıköy-İstanbul)

-Osmanlı İmparatorluğu'nun en geniş şeklinde yüzölçümü ne kadardı?

Cengiz Çetintaş (Kütahya)

-Ortaçağ ve ilkçağa ait yazılar da koyacak mısınız? Tarihi roman ve karikatür yayınlamayı düşünüyor musunuz?

Mehmet Çelik (Kırşehir)

-Atatürk tarikatleri ilga etmeden önce son Mevlevi Çelebisi ve son Bektaşî Halifesi ile görüşmüş müdür?

Tufan Albayrak (Akçakoca-Bolu)

-Cenevizliler hakkında bilgi verir misiniz?

Zeki Eken ve Ömer Genç (Ankara)

-Fetret Devrinde hangi şehzadeler öldürüldü?

İhsan Aldanmaz (Aksaray-İstanbul)

-Bir yazınızda Türkiye’de 22000 Lâz olduğunu yazıyorsunuz. Türkiye’de 300000 Lâz vardır.

1966 OCAK SAYI: 12 SAYFA: 96 - 98

Nureddin Çınar (Kuşluca köyü-Trabzon)

-Kıbrıs’ta neden Türkler Rumlardan daha az?

Nevin Önel (Yerköy-Yozgat)

-Jeanne d’Arc kimdir? Homer kaçınıcı asırda yaşamıştır?

H. Daldal (Erzincan)

-Şeyh Said isyanına ait bir kitap var mı?

Hasan Çağlayan (Mecidiyeköy-İstanbul)

-Antiller’deki Türk adalarına bu adın verilmesinin sebebi, fese benzeyen bitkilermiş. Doğru mu?

Muharrem Makal (Yenimahalle-Ankara)

-Bekirağa Bölüğü adı nereden kalmıştır? Kızılalma ne demektir?

Mesut Büyükozer (Doğanhisar-Konya)

-İlk posta pulunu hangi memleket kullandı? İlk uçağı hangi memlekette kim icat etti? İlk suni peyk hangi tarihte fırlatıldı?

Thomas D. Goodrich (Fındıklı-İstanbul)

-Türk korsanlarının Karayip Denizi ile ilgisinden hangi İngiliz kaynağı bahsediyor?

İsmail Taşkınseda (İzmir)

-Kubilây hakkında bir yazı neşreder misiniz?

Gürbüz Özer (İzmir)

-Türkçe’de en güzel mevlidi kim yazmıştır? Tekfur ne demektir?

Galip Boran (Trabzon)

-2. Selim nasıl öldü?

Harun Reşit Buyuran (Kasımpaşa-İstanbul)

-Tarihte Türklerle Almanların yaptıkları meydan muharebeleri hangileridir?

Bülent Bayrı (Karadeniz Ereğlisi-Zonguldak)

-Jules Verne ve Hattat Ahmed Karahisari hangi tarihlerde yaşamışlardır?

Reşit Ergener (Kadıköy-İstanbul)

-Etrüskler; İknalar ve sair Amerikalı Kızılderililer, Türk soyundan mıdır?

Ahmed Bünyamin Ay (Pazaryeri-Bilecik)

-Osmanlı İmparatorluğu'nun en geniş sınırları nedir? Ertuğrul Gazi'nin babası kimdir? Türk büyüklerinin renkli resimlerini veremez misiniz?

İlhan Tomanbay (Bahçelievler-Ankara)

-İlhan ne demektir? Tomanbay kimdir? Fâtih'ten önce İstanbul kaç defa kuşatıldı?

Nejat Kasarcıoğlu (Aksaray-İstanbul)

-Arapların, İranlıların ve Avarların İstanbul kuşatmaları hakkında bir makale yayınlar mısınız? Bizans tarihi üzerinde Türkçe kitaplar var mı? Yavuz'un Kanuni'den başka oğlu var mı?

Bülent Ünal (Beyoğlu-İstanbul)

-Tarihi bir roman yayınlayamaz mısınız?

Senan Bilgin (Heybeli-İstanbul)

-“Adlarını Göklere Yazdılar” adlı Türk havacılık tarihine ait kitabı nereden bulabilirim? Ben 15 yaşında bir talebeyim. Uçakçılığa çok merakım var. Uçak mühendisi olacağım. Mecmuanızdaki bu bahislere ait yazılar çok hoşuma gidiyor.

M. Tahir Abacı (Malatya)

-Battal Gazi kimdir? Muskanın tarihi hakkında bir yazı yayınlar mısınız? Bir yazı yazsam mecmuanızda neşreder misiniz? Tarihin neden gizli taraflarından bahsetmiyorsunuz?

Halit Sezgül (Ünye-Ordu)

-Evliya Çelebi'den bahseder misiniz?

Mustafa Çelik (Samsun)

-Sizden en büyük dileğim, sık sık komünizm aleyhinde yazılar yazmanızdır?

Hasan Gözüpek (Gemlik-Bursa)

-Katherina ile Baltacı Mehmed Paşa'nın arasında hiçbir münasebet olmadığını, hatta bu iki şahsın yüz yüze gelmediklerini yazıyorsunuz. Bu günlerde bir gazetede çıkan tefrikada Katherina'nın Baltacı'nın çadırına geldiği yazılı. Hangisi doğru?

Muharrem Fidan (Alaçam-Samsun)

-Samsun'un tarihi hakkında nerede bilgi bulabilirim?

1966 ŞUBAT SAYI: 1 SAYFA: 96-98

Ömer Aybek (Hacıoğlu-İstanbul)

-İstiklâl Savaşı'nda Rusya bize yardım etti mi? Kürtler hangi ırk grubundandır? Nuh Tufanı gerçek midir?

Ömer Genç (Yenişehir-Ankara)

-1914'te Türk donanmasının durumu neydi?

Yılmaz Manav (Mut-Mersin)

-Üniversite öğrencisiyim. 2. Abdülhamid'e ait tarafsız yazılar okumak istiyorum. Bu konudaki yazıların çoğunda, aynı teraneyle bu hükümdar, gözü kapalı tenkit ediliyor. 2. Abdülhamid, teknik buluşlar tarihi, tarihte garip olaylar üzerinde yazılar koyamaz mısınız?

Oktay Mısır (Urfa)

-Süleyman-Şah, gerçekten Fırat'ta mı boğuldu? Türkiye'nin tarihi üzerinde yazılmış kitap ve makaleleri tanıtan bir eser var mı? Lozan ve Cenevre antlaşmalarının maddeleri nelerdir?

Abdullah Arslan (Çayeli-Rize)

-İlk insanlar Türk müdür?

Rahmi Aytekin (Çaybaşı köyü-Torbalı-İzmir)

-1416 Gelibolu deniz savaşında Türk ve Venedik donanmalarının amiralleri kimdi?

Turhan Şakir Zarplı (Bursa)

-İstanbul'da yaptırılan ilk cami hangisidir?

İlhan Dinçer (Bandırma)

-Turgut Reis nerede doğdu? Ankara Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ni ilk tanıyan devlet hangisidir? Kubâdâbâd Sarayı nerededir?

Fikret Canbolat (Malatya)

-Fatih mumyalanmış mıdır? Türbesini kim yaptırmıştır? Attila eceliyle mi öldü, zehirlendi mi? Türkler neden geç Müslüman oldular?

Tuncay Ergeç (Yenimahalle-Ankara)

-İzmir'in işgalinde Yunanlılara ilk kurşunu atan Türk askerinin adı biliniyor mu?

Hüsnü Akhan (Birecik-Urfa)

-Köprülü Mehmed Paşa ne zaman sadrazam oldu?

Mustafa, Emin Gönen (Salihli-Manisa)

-İsa Peygamber'in sakalı var mıydı?

Mustafa Şener (Etimesut-Ankara)

Nasrettin Hoca'nın Timur'la ilgisi var mı?

Sacit Sayın (İzmit)

—Timur'un kurduğu devletin adı nedir?

Kenan Erciyes (Yenifakılı-Kayseri)

—Türklerin ana yurdu Hazar Denizi'nin doğusunda mıdır? “Kenan” adının tarihte yeri var mı? İzmir suikasti neticesinde kimler asıldı?

1966 MART SAYI: 2 SAYFA: 92-95

Murta Ekler (Üsküdar-İstanbul)

—Mecmuanızda yayınladığınız eski resim ve minyatürlerin sanatkarlarını niçin yazmıyorsunuz?

Hüsnü Başer (Eskişehir)

—Rıza Şah Pehlevi ne zaman Türkiye'ye geldi?

Rıdvan Aytan (Kadıköy-İstanbul)

—Osmanlı hükümdarlarının portrelerini sırayla yayınlayacak mısınız?

M. Gürel (İstanbul)

—Havan topunu Fatih mi icat etti? Resim dinimizde yasak mı?

Enver Bilgi (Denizli)

—Osmanlıların imzaladıkları en lehlerinde ve en aleyhlerinde olan antlaşmalar hangileridir? Asya Hun Devleti ne zaman kurulmuştur? İlk yazılı kanun hangisidir?

M. Bahattin Yeşilyaprak (Sivas)

—2. Bayezid Şii mi idi?

Hüseyin Sağlık (Çorum)

—Çorum kalesi ve saat kulesi ne zamandan kalmadır? Çorum'da savaşlar olmuş mudur?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

—Gize Piramitlerini yaptıran firavunların mumyaları nerededir? Bizim müzelerimizde niçin mumya yok? Heredot Tarihinin Türkçesi var mı? Lise tarih kitaplarında bazı yanlışlar buldum, yanılıyor muyum?

Ahmet Vupa (İzmir)

—Mevlana hakkında yazı koyamaz mısınız?

Salim Çağlayan (İspir-Erzurum)

—İspir, ne zaman Türkler tarafından fethedildi? Osmanlı hükümdarları içinde İspir'e uğrayan oldu mu? İspir Kalesi'ni kim yaptırdı?

İsmail Özdemir (Soma-Manisa)

—İzmir'in Çandarlı kasabası ile Çandarlı vezir ailesinin ilgisi var mı?

Ertuğrul Esatoğlu (Kırşehir)

—Osman Gazi'nin babası kimdir? Malkoçoğlu ve Karaoğlan diye tarihi şahsiyetler var mıdır? Ürgüp, hangi devirde Osmanlı devletine katıldı?

Osman Şahin ve Necati Ayazoğlu (Karabük-Zonguldak)

— Kızılordu ile diğer devletlerin orduları arasında manevi bünye bakımından ne gibi farklar vardır?

Erdem Dizdar (Ludwingshafen-Almanya)

—Stuttgart şehrinde “Untertürkheim” ve “Obertürkheim” adlı iki banliyö var. Bu isimler nereden geliyor?

Cemal Diloğlu (Balıkesir)

-“Cengel” ne demektir? “Atlantis” efsanesi gerçek midir? Parşömen kağıdını kim buldu?

Mustafa Kaya (Kırşehir)

-“Milletin efendisi köylüdür” sözünü ilk defa kim söylemiştir?

Ramazan Burhan (Ceyhan-Adana)

—Fevzi Çakmak, hangi meydan muharebelerini kazandığından dolayı mareşal oldu? Hazreti Ömer'i öldüren kimdir?

Saime Elsan (Fatih-İstanbul)

—Osmanlı hükümdarları içinde en çok kimin çocuğu olmuştur? Hürrem Sultan Müslüman oldu mu? Pertev Paşa kimdir?

Nazif Tokat (Mazgirt-Tunceli)

—Rusya'daki Türkler ne zaman Rus boyunduruğuna düştüler? Selçukluların başkenti hangi şehirdi?

Nizamettin Abalı (Hatay)

—Fatih devrinde kanat takarak uçan bir Türk bilgini var mı?

Özcan Cediti (Bostancı-İstanbul)

—Topkapı Sarayı'nın Harem dairesi neden ziyaretçilere açık değil? Anadolu'da halen yapılan arkeolojik kazılardan niçin bahsetmiyorsunuz?

Ahmed Çakır (Bayramiç-Çanakkale)

—Mahmud Şevket Paşa nasıl bir adamdı? Öldürüldüğü iyi mi, kötü mü oldu?

Z. Altıngövde (Tokat)

—Türk toplumunun çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırılabilmesi bakımından Atatürk inkılâplarının tesiri ve önemi nedir?

Şöhret Kolsuz (Höbek köyü-Kayseri)

—Prences Hanzâde, Osmanoğulları'ndan mıdır?

Nurşen Aytulaner (Eşrefpaşa-İzmir)

—Afrodit kimdir?

Abdullah Arslan (Çayeli-Rize)

—Hazreti Ali'nin mezarı nerededir?

Turhan Pınar (İzmir)

—Dolmabahçe Sarayı'nın mimarının sarayın bir eşini daha yapamaması için öldürüldüğü doğru mu? Kaç Türk kavmi vardır? Türk Musikisi'ne ait makaleler koyamaz mısınız?

Cüneyt Ünsal (Beyoğlu-İstanbul)

—Dolmabahçe ve Beylerbeyi Sarayları hakkında kısa bilgi veriri misiniz?

Bedri Orhan (Ceyhan-Adana)

—Mafya teşkilâtı ne zaman, nerede kuruldu?

Ulvi Demiral (Gazipaşa-Antalya)

—Hangi savaşta en ağır kayba uğradık?

1966 NİSAN SAYI: 3 SAYFA: 95-98

Süreyya Uygur (Göztepe-İstanbul)

— İstanbul Radyosu'nda 25 Ocak 1966 akşamı saat 8.45'teki (Yurdunuzun Konuları) saatinde aynen şöyle dendi: "Hunlar, hem Batı Roma, hem Doğu Roma, hem de Bizans İmparatorluklarını yıktılar". Ben bu cümlede pek fahiş hatalar görüyorum. Yanılıyor muyum?

Mehmet Uygur (Cihangir-İstanbul)

— İspanya krallarına "Felipe" demek mi daha doğru, "Philippe" demek mi?

Mehmed Şenman (Samsun)

— Çingeneler hangi ülkeden bütün dünyaya dağılmışlardır?

Hüseyin Okur (Urfa)

— Amasya Bâyezid Kütüphanesi'ndeki Kur'an, Hazreti Osman devrinden mi kalmadır?

Yücel İpek (Balıkesir)

— Türkler tarihte kaç çeşit yazı kullandılar? Konya'daki Zülfikar, Hz. Ali'ye mi aittir? Süleyman Şah kimdir? Türk Mezarı nedir? Sultan Aziz öldürüldü mü, intihar mı etti? Bir kadın romancımız 4. Murad'ın garip ilgileri olduğunu ve anasının fuhuş yaptığını yazıyor. Doğru mu?

Osman Nuri Cengiz (Bahçelievler-Ankara)

— Kara Mustafa Paşa'nın Köprülüler'le ilgisi nedir?

Ahmet Çakır (Yiğitler-Bayramiç-Çanakkale)

— Mahmud Şevket Paşa'nın Balkan Savaşı bozgunundaki sorumluluk derecesi nedir?

Argun Mandı (Divriği-Sivas)

— Şah İsmail'in kurduğu devlete niçin Safevi Devleti denmiştir? Fatih'in anasının adı nedir? Avrupa'da Otuz Yıl Savaşları olurken, bizde hangi savaşlar yapıyordu? Kanuni Fransa'ya neden kapitülasyonları bahşetti?

Mahmut Kırpar (Gemlik-Bursa)

—Midhat Paşa'ya dair bir yazı koyar mısınız?

Özcan Cedidi (Bostancı-İstanbul)

—Haliç'te, kıyılarımızda ve topraklarımızda, deniz altı ve toprak altı sonsuz tarihi eserler bulunduğu muhakkaktır. Niçin sistemli şekilde çıkarılmıyorlar?

Can Kayam (Kızıltoprak-İstanbul)

—Lehistan sözü mü doğru, Polonya sözü mü?

Fatma Zenra Diker (Soma-Manisa)

— Kadeş ve Malazgirt meydan muharebeleri hangi tarihlerde oldu? Bugünkü İsveç Krallık hanedanı hangi hanedandır? 2. Mahmud'un annesinin Fransız aslından olduğu rivayeti doğru mu? Napolyon'un bir ağabeyi Fransa kralı oldu mu? İmam-ı azam Hintli midir? Tarihteki ilk imparatorluk Hindistan'da mı kuruldu?

Hüseyin Ergün ve Mustafa Demiray (Arifiye-Sakarya)

— Alparslan, Malazgirt zaferinden önce hangi camide namaz kıldı?

Taner Kaplan (Karşıyaka-İzmir)

— Selçuklu ve Osmanlı devletleri ne zaman kuruldu?

Tekin Akın (Ankara)

— Attila'nın hazineleri nerededir? Kızılbaş ne demektir?

Mahmut Tahir (Kavaklıdere-Ankara)

— İbn-i Sina, İranlı yazmışsınız, hâlbuki Türk'tür. Çünkü Tacikistan'da doğmuştur.

Selâhaddin Zararsız (Boğazlayan-Yozgat)

-Hammer ve Hurrem Sultan kimdir?

Mustafa Enginar (Ankara)

— 2. Abdülhamid'in donanma siyaseti nedir? Batı Trakya'da geçici bir Türk devleti kuruldu mu? Oniki Ada'yı Yunanlılar nasıl aldı?

Cemal Gülgün (Bursa)

— Fatih nerede öldü, bu sırada hangi sefere çıkıyordu?

Lütfi Doğruyol (Mahmudiye)

— Hindistan'daki Müslüman devletinin adı ve başkenti nedir? Hindistan'a Müslüman dinini kim soktu? Hz. Peygamber'den sonra kaç halife gelmiştir?

Necip Fazıl Bilge (İnegöl-Bursa)

—Türkiye'de ilk matbaa hangi tarihte açıldı?

Yılmaz Şekerbay (Ankara)

— Lawrence of Arabia filminde geçen Türkler aleyhindeki sahneler gerçek midir?

İsmail Yerli (Bursa)

— Veliht Yusuf İzzeddin Efendi öldürüldü mü, intihar mı etti?

Ahmet Güney (Çarşamba-Samsun)

— Kleopatra adında kaç Mısır kraliçesi vardır? Bunların kendi erkek kardeşleri ile evlendikleri doğru mudur? Sezar Borgia'nın kız kardeşi Lucrezia ile seviştiği gerçek midir? Türk mezarında yatan Süleyman-Şah kimdir?

1966 MAYIS SAYI: 4 SAYFA: 95–98

Satılmış Tan (Mamak-Ankara)

— Gazi Osman Paşa'nın dünya tarihinin en mükemmel savunma savaşlarından biri olarak gösterilen Plevne Savaşı ne zaman oldu?

Ahmed Turgut (Fatih-İstanbul)

— Osmanlı teşkilatında “ellici” diye bir rütbe var mı?

Taleyhan Soytürk (Beşiktaş-İstanbul)

— Atatürk'ün İzmit halkı ile yaptığı konuşma hangi tarihtedir?

Zeki Doğan Kâhyaoğlu (Şişli-İstanbul)

— 2. Sultan Abdülhamid'in çocukları kimlerdir?

Agâh Biçek (Edremit-Van)

—Çaldıran Meydan Muharebesi nerede geçti?

Nail Saracoğlu (Kırşehir)

— Atatürk, Latife Hanım'dan niçin ayrıldı? Timur ile Timuçin akraba mıdır?

Ramazan Uçar (İzmir)

— 93 (1877–1878) Türk-Rus savaşının sebebi nedir?

Uslu Salbaş (Söke-Aydın)

— Lidyalılar “Kral Yolu”nu hangi maksatla yapmışlardır? Kadeş Savaşı'nın tarihi ve sonucu nedir?

Fikret Canbolat (Malatya)

— Suat Hayri Ürgüplü'nün babası kimdir? Sultan Uzun Hasan'a neden "Uzun" denmiştir?

Hasan Özbacak (Ankara)

— Oğuz Han ile Mete aynı şahıs mıdır?

Hüsnü Akhan (Birecik-Urfa)

— Kür Şad tarihi bir şahsiyet midir?

Muzaffer Sönmez (Ankara)

— Sokollu aslen hangi ırka mensuptur? Son zamanlarda Sokullu'nun eskiden beri okuduğumuz kadar büyük bir şahsiyet olmadığına, hatta bazı ihanetleri bulunduğu dair yazılar okuyorum. Bu ne dereceye kadar doğrudur?

Fevzi Çakıl (Doğubayazıt-Ağrı)

— 31 Mart olayının içyüzünü açıklar mısınız?

Mümtaz Işık (Cide-Kastamonu)

— 19 kardeşini öldürten hangi padişahdır? Şehzade Osman Fuad Efendi şimdi nerededir? General Necip sağ mıdır?

Mete Uğur (Ankara)

— Vaktiyle arşivimizden tonlarca değerli vesika eski kağıt fiyatına Bulgaristan'a satılmış, doğru mu?

Hikmet Gündüzalp (Antakya-Hatay)

— Yabancı konulara daha az yer verip, bilhassa yakın tarihimizden bahsetmek ve Tarih Mecmuası'nı daha aktüel bir hale getirmek münasip olmaz mı?

Veli Küçük Erdem (Adana)

— İlk medeniyetler Doğuda mı Batıda mı teşekkül etti?

Orhan Uzun (Karga Köyü-Yozgat)

— Attila'nın öldüğü gece, gerdeğe girdiği zevcesi, eski nişanlısı olan Roma prensesi midir?

Muharrem Atay (İstanbul)

— Selanik Türküsü'nü yayınlar mısınız?

Ali Haydar Bayat (Eşrefpaşa-İzmir)

— Dânişmend Gazi'nin aslen Ermeni olduğu doğru mu?

Yusuf Batur (İzmir)

Kâzım Karabekir ne zaman öldü?

Faik Gürkan (Eskişehir)

Osmanlı tarihi üzerinde birkaç umumi ve iyi kitap tavsiye eder misiniz?

Cumhur İnsal (Erenköy-İstanbul)

Topkapı ve Yıldız saraylarında en son hangi padişahlar oturdular?

Çetin Erdemir (Merzifon-Amasya)

— Bestekâr Sadullah Ağa, ne zaman yaşamıştır?

Halûk Yenal (Magosa-Kıbrıs)

— Troçki nerede ve nasıl öldürüldü? Attila, Papa ile ne görüşmüştü? Rus ve Çin idaresinde yaşayan Türkler, esirlikten kurtulmak için ne yapıyorlar?

Nasrullah Ekmen (Ereğli-Zonguldak)

— Şeyh Said isyanı hakkında bir yazı koyar mısınız?

Ülkü Tolunay (Mersin)

— Jandarma kelimesi hangi dilden geliyor?

Ökkeş Gök (Şenlikçe Köyü-Kilis-Gaziantep)

— Enver Paşa nasıl öldü?

Hüsamettin Öztuna (Çanakkale)

— Bulgarlar, 600 yıl Osmanlı idaresinde yaşadıkları halde neden Müslüman olmadılar?

Ahmet Varan (Karabük)

— Eski Yunanca bir kitabeye rastladım. Kopyasını gönderiyorum. Neler yazdığını bildirir misiniz?

Osman Arcayürek (Beyoğlu-İstanbul)

— Baltacı ile Katherina'nın macerası doğru mu?

Hüseyin Gökdemir (Beykoz-İstanbul)

— Selâhaddin Eyyûbi hangi ırktandır?

Mustafa Gökgöz (Çorum)

— Attila nasıl öldü?

Nazif Varol (Küçükköy-Ayvalık-Balıkesir)

— Bosna Hersek'i nasıl kaybettik?

1966 HAZİRAN SAYI: 5 SAYFA: 96-98

Aydın Özmen (Kavaklıdere-Ankara)

— Türk sanat musikisi ile Türk halk musikisi sistem bakımından aynı mıdır, değil midir?

Ersan İnce (Ankara)

— Mektep kitaplarında Baltacı'nın Katherina tarafından kandırıldığı yazılıyor. Siz aksini yazıyorsunuz. Hangisi doğru? Sultanahmet'teki hiyeroglif yazılı dikilitaş kimin eseridir?

Erol Kalfalı (Kılıççı Köyü-Kelkit-Gümüşhane)

— Alemdar Mustafa Paşa nasıl öldü?

Em. General Rıza Zobu (Şişli-İstanbul)

— Türkiye ile Batı arasındaki kültür dengesi ne zaman bozuldu?

Süleyman Özer (Isparta)

— Fâtih'in kaç hanımı vardı?

Aslan Alakuf ve Sami Berki (İzmir)

— Hüsrev Gerede'nin Ertuğrul faciasına ait bazı tarihler birbirini tutmamaktadır. Acaba yanılıyor muyuz?

Ahmet Şimşek (Bafra-Samsun)

— Yassıçemen nerededir?

Ali Uğur İspir (Ilgın-Konya)

İspiri-zâde kimdir?

Türker Yılmaz (Çınarlı-İzmit)

— İslâm tarihine ait yazılar koyacak mısınız?

Mustafa Şener (Etimesut-Ankara)

— Mevlâna ve Konya müzesi üzerinde bir röportaj yayınlayamaz mısınız?

Murtaza Elker (Üsküdar-İstanbul)

— Ortaçağ'da Türk aslından gelen mütefekkirler, ilim ve sanat adamları neden Türkçe yerine Arapça ve Bazen Farsça kullanmışlardır? Türk Musikisi'nin İran Musikisi'nden alındığını sanıyorum; çünkü makam adlarının çoğu Farsça doğru mu?

Enver Bilgi (Denizli)

Milli Mücadele'de Yunanlılara ilk kurşunu atan kimdir?

Osman Bahçeci (Gaziantep)

— Osman Bey kimin oğludur, nasıl öldü?

Rahmi Kürük (Seydişehir-İstanbul)

—Türk" ne demektir?

Önder Köseoğlu (Kumkapı-İstanbul)

— Gazeteci Hasan Tahsin Bey'i İzmir'de Yunanlılara ilk kurşun atan sivil şahıs sayabilir miyiz?

Nevzat Karaçaylı (İstanbul)

— Batı Avrupa Müslümanlar Cemiyeti'nin gönderdiğim beyannamesini derginizde yayınlatabilir misiniz?

Ahmet Çakır (Yiğitler Köyü-Bayramiç-Çanakkale)

— Çanakkale, Bayramiç ve Truva çevresinin tarihine ait bilgi verir misiniz?

Hakkı Alparslan (Karadeniz Ereğlisi)

— İhsan Birinci kimdir?

Tuncay Ergeç (Yenimahalle-Ankara)

— Cumhuriyet'in ilanından önce Türkiye'de ne gibi milli bayramlar vardı?

Güven İçpımarcıoğlu (İstanbul)

— Osmanlı devrinde zaman zaman içki yasağı konduğu halde, bu yasaklar niye yaşayamamıştır?

Erkan Önder (Trabzon)

— Ertuğrul gemisi ne maksatla Japonya'ya gitti?

İrfan Nergiz (Diyarbakır)

— Mısır, zamanımıza kadar hangi devlet ve milletlerin egemenliğinde yaşadı?

Kadriye Mahmut Nedim (Alsancak-İzmir)

— Alemdar Mustafa Paşa, cariyesi Kamertâb'ın tesirinde kalmış mıdır?

Mehmet Yetkin (Elazığ)

— İstanbul'da Sultanahmet'teki dikilitaşlar kime aittir?

Şefik Bilge (Çekirge-Bursa)

— Yahya Kemal'in, 10. sayımızın 39. sayfasında yayınladığınız bir şiir parçasında eski harflerle "bir mazi", yeni harflerle "bir hatıra" yazılı, birbirini tutmuyor. Hangisi doğru?

1966 TEMMUZ SAYI: 6 SAYFA: 96-98

Saim Sayan (Mudurnu-Bolu)

— Araplar hangi ırk grubundandır? Zenci Arap var mıdır?

Yusuf Bek (Üsküdar-İstanbul)

— Ben bir Türkistan Türkü'yüm. Dış Türklere ait yazı koyamaz mısınız?

Doğan Tutak (Ayvalık-Balıkesir)

— Anıt Kabir'in mimarları kimlerdir?

Ömer Umur Kurkütü (Karşıyaka-İzmir)

— Baltacı Mehmed Paşa'nın doğum ve ölüm tarihlerini yazar mısınız?

Arif Söyler (Söke-Aydın)

— Eski paralar üzerindeki Arapça "daraba fi Konstantiniye" ibaresi ne demektir?

Turan (Çanakkale)

— Orta Asya’da eskiden deniz olduğu ve Truva Atı hikâyesi gerçek midir?

Ömer Özbilger (İskenderun-Hatay)

— Dağ başını duman almış” bir Türk marşı mıdır? Atatürk en uzun konuşmasını hangi tarihte, nerede yapmıştır?

Mevlüt Turgut (Çemişkezek-Tunceli)

— Balkan yenilgisinden sonra Dimetoka bizde kalmıştı; sonra nasıl elimizden çıktı?

Bülent Bostanoğlu (Gölcük-Kocaeli)

— Rodos niçin geç fethedildi? Musevi de mezhepleri var mıdır? 1. Sultan Murat’ı şehit eden kimdir?

Halit Yaşar (İnegöl-Bursa)

— Birleşmiş Milletlerde hangi diller resmi dildir? Meksika imparatoru kimdir?

Mahmut Şakir (Haruniye-Adana)

— Niçin tarihi vesikaların fotokopilerini yayınlamak yoluna gitmiyorsunuz?

Nihat Ertaban (Bursa)

— Yayınladığınız minyatür ve gravürler hakkında daha geniş bilgi veremez misiniz?

Osman Nuri Cengiz (Bahçelievler-Ankara)

— Bursa’nın fethinde Osman Gazi hayatta mıydı? Alparslan eceliyle mi öldü?

Nihat Yıldızhan (Hazro-Diyarbakır)

2. Abdülhamid’in annesi kimdir ve aslen hangi millettendir?

Turgut İlhan (Samağır Köyü-Bünyan-Kayseri)

— Seydi Ali Reis’in Hindistan dönüşü yazdığı ve Kanuni’ye sunduğu seyahatnamenin adı nedir, basılmış mıdır?

Gediz Özdem (İstanbul)

— Efes ile Meryem Ana’nın bir ilgisi var mı?

Sedat Tiryaki (İlyasbey-Kastamonu)

— Tiryaki Hasan Paşa hakkında nerede bilgi bulabilirim?

Ahmet Vupa (Eşrefpaşa-İzmir)

— Milo Afroditi’nin, tarlasını süren bir Rum köylüsü tarafından bulunduğu doğru mu? Vatan ve Silistre piyesindeki Abdullah Çavuş tarihi bir şahsiyet midir?

Vahap Tunçer (Bolu)

— Yayınladığınız minyatürler hakkında daha geniş bilgi veremez misiniz?

Yusuf Savaş (Diyarbakır)

— Yunanlıların ünlü İskenderiye kütüphanesini Hazret-i Ömer mi yaktı?

Aydın Baltacı (Tokat)

— Baltacı Mehmed Paşa nerede doğmuş ve nerede ölmüştür?

Kadri Yiğit (İzmir)

— Doğu, Beyazıt'taki İshak Paşa sarayını Fâtih'in vezirlerinden olan İshak Paşa mı yaptırmıştır?

Cahit Ardiç (Divriği-Sivas)

— Casus Çiçero kimdir?

Halûk Varlıker (Denizli)

— Osmanlı hanedanına mensup olanlar niçin daima kementle boğulmuşlar, devrin paşaları gibi başları baltayla kesilmemiştir?

Turguthan Kılıç (Adıyaman)

— Adıyaman tarihi hazırlıyoruz. Neşriyat müdürünüz bu tarihin hazırlanmasına yardım eder mi? Vilâyetlerimizin tarihleri hakkında yazılar koyamaz mısınız?

1966 AĞUSTOS SAYI: 7 SAYFA 96–98

İbrahim Bozkurt (Lâleli-Erzurum)

—Tulunoğulları Türk müdür?

Abdullah Ongan (Şişli-İstanbul)

—2. sayınızın minyatürlerinde adı geçen Aras Han ve Osman Paşa kimdir?

Salih Baş (Sivas)

—“Türk ne demektir?

Ferit Turan (Horasan-Erzurum)

—Ayasofya'yı kim yapmış, kim yaptırmıştır? İstanbul'daki dikilitaşlar kimin eseridir?

Nursel Parsana (Konya)

—Klistenes kimdir?

O. E. (Akçokoca-Bolu)

—Dağıstan'da “Kurafa” diye bir yer var mı?

Dr. Neyir Özşüca (Tekirdağ)

—Bahaîlik hakkında verdiğiniz bilgiye ve gönderdiğiniz kitaplara teşekkür ederiz.

Hüsnü Akhan (Birecik-Urfa)

—Gedik Ahmet Paşa nasıl öldü? Yavuz'un türbesi nerededir?

Nadir Paksoy (Bilecik)

—Mecmuanızdan, bilhassa Tarih Postası Sütunlarından, şimdiye kadar bilmediğim bir sürü şey öğrendim. Acaba Osmanlılık ve Türkçülük hakkında birkaç satırla bilgi verebilir misiniz?

Dr. Beyhan Özipek (Erzincan)

—2. sayınızda “Eski Plinius” diyorsunuz; bunun İhtiyar veya Yaşlı Plinius” şeklinde tashihi lâzımdır.

Faruk Kutlu (Beylerbeyi-İstanbul)

—Faruk ne demektir?

Çağatay Koçer (Adana)

—Moğollar Türk mü?

Mehmet Yetkin (Elazığ)

—Harput ne zaman kuruldu? Amerikalıların bu şehirle ne ilgisi vardır?

Günel Eren (Bozdoğan-Elazığ)

— Milletlerarası bir heyetin hazırladığı Türk Kültürü El Kitabı bitti mi?

Mustafa Baki (Eşme-Uşak)

— Tarihteki Türk ve İslam devletleri arasında hiç kusuru olmayan bir devlet ve hükümet başkanı var mıdır?

Derviş Değerli (İyidere-Rize)

— Timur, Bursa’yı işgal etti mi? Ankara zaferinden sonra neye Osmanlı devletini ortadan kaldırmadı? Trabzon’daki Ayşe Hatun kimdir?

Nedret Şerifoğlu (Yayladağ-Hatay)

— Antakya şehrini kim, ne zaman kurdu?

İmren Demirtopuz (İzmir)

— Tarihimizde “Karaoğlan” diye kimse var mı? Hamurabi kanunlarından daha eski yazılı kanunlar yok mu?

Necmi Mandıracı (Bursa)

— Tarihi Türk güreşlerinden bahseden yazılar koyamaz mısınız?

Tâhir Karauguz (İstanbul)

— Makbul İbrahim Paşa, dâmad mı idi?

Naim Budak (Bayramiç-Çanakkale)

— Dünyada ilk savaş ne zaman, nerede oldu?

Fikret Canpolat (Malatya)

— Malatya hakkında yazılar göndersem yayınlar mısınız?

Kemal İncemızrak (Sivas)

— En çok ve en az tahtta kalan Türk hükümdarları kimlerdir?

1966 EYLÜL SAYI: 8 SAYFA 96-98

U. Giritlioğlu (Londra)

— Hayat Tarih Mecmuası hiç şüphesiz en zevkle okunan mecmualarımızdan bir tanesi. Bilhassa kendi tarihimizle ilgili yazılar benliğimizdeki bir boşluğu dolduruyor. Batı devletleri, çocuklarına öğretmek istediği tarihi hadiselerden Türk ismini hemen hemen silmiştir. Bir süre önce, büyük Avrupa dergilerinden birinde Mimar Sinan'ın şimdi Yugoslavya'da kalan abidevi Mostar Köprüsü'nün resmini gördüm. Bu heybetli anıtın Türk eseri olduğu, bir tek kelimeyle değil açıklanmak, ima bile edilmemişti. Oysa Batılılar, mesela Romalılardan kalma en önemsiz bir duvar parçası için her fırsatta yazı yazmayı adeta milli görev bilirler. Romalıların idaresinde kalmış olmakla iftihar ettiklerini duyururlar. Atalarımız, üç kıta üzerinde on binlerce mimari eser bırakmışlardır. Avrupalılar, bunları yıka yıka hala bitiremediler. Yalnız Osmanlı Türkleri devrinden kalma mimari eserlerin sayısı birkaç bini bulmaktadır. Çok daha fazla da tahrif edilmiştir. Bütün Balkanlar, Doğu Avrupa, Kuzey Afrika ve Asya'nın yarısında, Türk Musikisi makamları ve usulleriyle Türk milli musikisinin kalıntıları çalınıp söylenmektedir. Bestekârlar, kendi halk musikileri diye lanse etekleri bu parçaları toplayıp duruyorlar. Doğu Avrupa dillerinden hiçbirindeki Türkçe kelimelerin sayısı birkaç binden aşağı değildir. Yemeklerimiz, adetlerimiz, danslarımızla hala Doğu Avrupa ve Yakın Doğu'da manevi imparatorluğumuz devam ediyor. Avrupa, Asya, hatta Afrika coğrafyası, Türkçe isimlerle dolup taşmaktadır. Bunların yerine yerli dillerin isimleri kona kona hala Türkçe coğrafya adları tüketilememiştir. En basit bir atlası açıp bakmak kâfidir. Bütün bunları birkaç Avrupa dilinde açıklayan bir kitap yayınlamayamaz mısınız?

Ahmet Başkaya (Ankara)

— Türkler, tarih sahnesine ne zaman ve nerede çıktılar?

Armağan Yüksel (Bahçelievler-Ankara)

— İbn-i Sina'nın Türk olmadığını yazmışsınız. Kesin surette yanlıştır. İbn-i Sina'nın dehasıyla hiçbir deha ölçülemez. Böyle bir deha, Türk milletinden başka hiçbir millet tarafından yetiştirilmiş olamaz. Bunu idrak edebilmek için milliyetçi olmak lazımdır ama ben sizde milliyetçiliğin zerresini görmüyorum. Biraz milliyetçilik öğrenip, bu arada tarih bilginizi arttırmanızı tavsiye ederim.

Hüseyin Arıkan (Fıstıklı Köyü-Gemlik-Bursa)

— Türk havacılık tarihine ait yazılar yazar mısınız?

Hikmet Erez (Çayeli-Rize)

— Yeni türeyen öz Türkçe kelimeleri taraftar mısınız?

Nevin Önel (Yozgat)

— Yunus Emre'nin hiç tahsil görmediği doğru mu? Jefferson, ABD'nin kaçıcı başkanıdır? Mimar Sinan şiir yazmış mıdır? Demir Maske kimdir?

Şükran Akar (İzmir)

— Bir tesbihin üzerine bütün bir Kur'an-ı Kerim'in yazıldığı doğru mu?

Ümmühan Tezcan (Mahmudiye-Eskişehir)

— Doğu ve Batı Pakistan'ın ayrı ayrı cumhurbaşkanları var mı?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Nasıl Ejiptolog olabilirim?

Erhan Ozulu (Bayburt)

— Kazıklı Voyvoda kimdir? 1920-22 yıllarında İstanbul'u işgal eden Müttefikler çekilirken tarihi eserlerimizi yağmaladılar mı?

Mehmet Kahraman (İskilip-Çorum)

— 17. Louis kimdir?

Abdullah Arslan (Beşiktaş-Çayeli-Rize)

Rizeliler Türk müdür? Türk'se şiveleri neden bozuk?

Fikret Canbolat (Malatya)

— Gönderdiğim "2. Katerina" adlı makalemi yayınlar mısınız?

Hüseyin Çakmak (Elazığ)

— Harput'taki tarihi eserler hakkında nerede bilgi bulabilirim?

Suat Turanlı (Kadıköy-İstanbul)

— Kore Savaşına ait bir yazı koyar mısınız?

1966 EKİM SAYI:9 SAYFA: 96-98

Erdoğan Şumnu (Bahçelievler-Ankara)

- Son yüzyıllık deniz tarihimiz üzerinde daha fazla yazı koyamaz mısınız?

Mutlu Erüenal (İstanbul)

- Türkiye dışındaki Türk mimari eserlerinin mimarları belli mi?

İbrahim Erge (Yenişehir-Bursa)

- Talat Paşa'nın akıbeti ne oldu?

Mustafa Şener (Etimesut-Ankara)

- "Bir Denizaltının Esir Edilişi" adlı makale telif mi, tercüme mi?

Feyyaz Bursalı (Malatya)

- Yavuz'un kaçoğlu vardır? Gündüz-Alp'in babası kimdir?

İsmail Nafiz Alkan (Yenişehir-Ankara)

- "Sol, solcu" tabiri nereden geliyor?

Hacı Kayaalp (Elazığ)

- Harput, Dulkadirhılar'ın oldu mu?

Macit Tamer (Edirnekapı-İstanbul)

- Hazret-i Süleyman kimdir? Kanuni Sultan Süleyman'ın sıhhat hakkında söylediği ünlü beytin doğrusunu yazar mısınız?

Muzaffer Çalpa (Kiraz-İzmir)

- Seferberlik hangi tarihte oldu?

Erol Kâmiloglu (Trabzon)

- Mevlânâ hangi millettendir? Yunus Emre'nin mezarı nerededir?

Ali Saip Koçibey (Zonguldak)

- Câber kalesi hakkında bilgi verir misiniz?

Mithat Ünal (Küçükçekmece-İstanbul)

- Mecmuanızın 1966 yılına ait 5. sayısında yayınladığınız Yahyâ Kemal'in yazısındaki bazı yerleri anlayamadım.

Necdet Ünal (Birgi-İzmir)

- Âdem ile Havva'nın kabirleri biliniyor mu?

Erdal Peker (Elazığ)

- Osmanlı darphanesi hala çalışıyor mu?

Halûk Yenal (Magosa-Kıbrıs)

- Zamanımızda en büyük sömürge imparatorluğuna sahip olan devlet hangisidir?

Sedat Yenigün (Fatih-İstanbul)

- Baltacı Prut'ta neden Rus ordusunu ve Çar'ı yok etmedi?

Em. Gen. Şemsi Rıza Zobu (Bostancı-İstanbul)

- Hareket Ordusu normal bir birlik mi idi, yoksa bazı tarihlerde yazıldığı gibi normal bir Türk birliğinin etrafında biriken birkaç misli ekalliyet çapulcularından mı ibaretti? Hangisi doğrudur?

Nejat Salih Taner (İzmir)

- Bizans İmparatoru 2. Manuel'in çocuklarını sayar mısınız?

Şerafettin Orhan (Akhisar-Manisa)

- Lenin kimdir?

Ahmet Aydemir (Samsun)

- Almanlar hangi savaşta Yahudileri toplayıp imha ettiler?

Burhan Köse (Adana)

- Anibal ne zaman, öldü?

İlhami Özdemir (Soma-Manisa)

- "Fâtih" ne demektir?

Osman Çınarlı (Soma-Manisa)

- "Muhâcir" ve "Ensâr" ne demektir?

Şadi Kocaayan (Soma-Manisa)

- Yerebatan Sarayı ne zaman yapılmıştır?

Rûkneddin Önder (Aksaray-İstanbul)

- Roma tarihi, Fransız İhtilâli, 1. ve 2. Meşrutiyet devirleri hakkında yazılar koymayacak mısınız? Bu bahisleri çok merak ediyorum.

Nurettin Donuk (Gümüşhane)

- Mete hakkında yazılmış esaslı bir kitap var mı? Türklük hakkında ilk bilgiler ne zaman başlar? Türk soyundan peygamber var mıdır?

1966 KASIM SAYI:10 SAYFA: 96-98

İhsan Akgün (Fatih-İstanbul)

— Mecmuanızın üst kenarı eskiden kesilmiş olurdu. Şimdi neden kapalı çıkıyor?

Süleyman Sevim (Sirkeci-İstanbul)

—Kemah kalesi hakkında acele bir yazı istiyorum. Gelecek nüshanızda mutlaka çıksın. Kalenin renkli fotoğrafını da göbeğe koyun.

Ayşe Özden Güçlü (Balıkesir)

— Sezar "Geldim, gördüm, yendim" sözünü ne zaman, nerede söyledi? İyon devleti hakkında bilgi verir misiniz? Pers imparatorluğu hangi tarihte, kimin tarafından yıkıldı?

Nejat Peyman (Malatya)

— Tokat Müzesi'nde mumya var mı? Fuzuli'nin Malatya ile ilgisi nedir?

Yılmaz Ayas (Yancıklar köyü-Pınarhisar-Vize)

— Ege Denizi'nin kuzeyindeki adanın ismi "Semendirek" mi "Semadirek" mi?

Günel Eren (Bozdoğan-Aydın)

— Almanya'da yayınlanan Philologiae Turcicae Fundamenta tamamlandı mı?

Şaban Özaçmak (Van)

— Avrupa Konseyi hangi gaye ile ne zaman kuruldu?

Yavuz Kumçay (Yenimahalle-Ankara)

— Adresinize gönderdiğim "Sardanapal'in Ölümü" başlıklı yazımı yayınlar mısınız?

Ertan Kip (Samsun)

— Kanuni'nin türbesi nerededir? Güneşten büyük yıldız var mıdır?

Hüseyin ve Cavit Akkaş (Gireniz-Nazilli)

— Eğri hangi tarihte, kimin tarafından fethedildi?

Adnan Bakkalı (Samsun)

— Bende Amasya'daki Türk mumyaların fotoğrafları var. Satın alır mısınız?

Erdal Yılmazcan (Yenimahalle-Ankara)

— Koçi Bey'in eseri basılmış mıdır?

Sinan Ersan (Kadıköy-İstanbul)

— Çiçi Yabgu kimdir?

Atıf Coci (Ordu)

— İlk devletler hangileridir?

Tamer Çağırğan (İncebeci-Ankara)

— Cleopatra ne zaman yaşadı, nasıl öldü? 8. Henry'nin oğlu 6. Edward'ın başına gelenler doğru mudur?

Rifat Şaşmaz (Emek-Ankara)

— Hayat Tarih Mecmuası ne kadar basılıyor? Anibal nerede öldü?

Remzi Cesur (Fethiye-Muğla)

— İstanbul'a tarih boyunca hangi isimler verilmiştir?

Tomris Dikmen (Cağaloğlu-İstanbul)

Hayat Tarih Mecmuası: Sorduğunuz sorunun cevabı, müsbet de verilse, menfi de verilse, bazı çevreler tarafından polemik konusu yapılabilir. Onun için bizi mazur görmeyi rica ederiz. Türkiye'de henüz bazı tarihi bahislerin açıkça konuşulması mahzurludur.

Kudret Boyacı (Sincanlı-Afyon)

— Mimari tarihimizde Ermeni mimarlar var mı?

Halit Sezgin (Ankara)

—Hey'et-i Nâsiha'' nedir?

Mansur Atalay (Tokat)

— Câber kalesinde kim gömülüdür?

Asteğmen Saim Açıkgöz (Tekirdağ)

— Konya isyanı üzerine yazılmış bir kitap var mı?

Nâzım Ekmekçi (Konya)

— Lâtife Hanım halen hayatta mıdır, Atatürk'ten boşandıktan sonra evlendi mi?

Adnan Özçelik (Mersin)

— Şövalyelik ne zaman başladı, ne zaman sona erdi?

1966 ARALIK SAYI:11 SAYFA: 96-98

Mustafa Gökyüz (Çorum)

— Hitler nerede ve nasıl intihar etti? Sevr ve Lozan Antlaşmalarını bizden kimler imzaladı?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Cem Sultan nasıl öldü? İskenderiye Kütüphanesi nasıl yakıldı? Osmanlı devleti hangi tarihte kuruldu?

Âdem Uluocak (Kurşunlu-Çankırı)

— Yıldırım Bayezid nasıl öldü?

Ümit Çavuşoğlu (Fatsa-Ordu)

— Yavuz niçin küpe takmıştır?

Faruk Güneş (Karaköy-İstanbul)

— Osmanlı deniz ticaret tarihi üzerinde yazılmış eserlere var mı?

Şehra Ömrüm (Alsancak-İzmir)

— Zenta bozgunu nasıl oldu? Fatih'in hürmet ettiği ulema kimlerdir?

Emine Sevim (Üsküdar-İstanbul)

— Gürcüler hangi ırk grubundandır, ne zaman Müslüman oldular?

Ali Osman Tan (Karşıyaka-İzmir)

— Trabzon yakınlarında türbesi olan Şeyh Abdullah Halife'nin "halife"sıfatı ne manaya geliyor?

Selim Sancaktar (Baltalimanı-İstanbul)

— Atatürk hangi dilleri bilirdi?

Hüseyin Delibaşı (Kayseri)

- Atilla'nın kabri nerededir?

Tevfik Soyumer (Küçükçekmece-İstanbul)

—Lusitania” kelimesini majiskül yazdığınız halde “i” lerin noktalarını koymuşsunuz.

Doğru mu?

Mustafa Topal (Altınlı köyü-Soma-Manisa)

— 1943 yılına rastlayan 12 Rebiyülevvel tarihi hangi miladi güne tesadüf eder?

Kd. Bşç. Ahmet Dikmen

— Kanuni Sultan Süleyman, Fırat nehrinde mi boğuldu?

Sedat Yenigün (Fatih-İstanbul)

— Vaktiyle arşiv vesikalarımızın Bulgarlara satıldığı doğru mu?

Ali Sabit Bulam (Giresun)

— Saint Helena adası nerededir? Napoleon’a ait yazılar koyamaz mısınız?

Macit Selekler (Antalya)

— Kanuni’nin ünlü başdeftardarı İskender Çelebi’nin Antalya ile ilgisi var mıdır?

Adil Kandeşer (Nusaybin-Mardin)

— Fevzi Çakmak hakkında bir yazı koyamaz mısınız?

Hikmet Seçim (Eskişehir)

— Fatih gibi gemilerini karadan yürütenler var mıdır?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Piramit yazısı nedir?

Saime Elsan (Fatih-İstanbul)

— Pertev Demirhan’ın biyografisi hakkında bilgi verir misiniz?

Ziya Zaimoğlu (Aydınlıkevler-Ankara)

— Musahip Mustafa Paşa kimdir? “Pomak” ne demektir?

Zafer Öztürk (Aksaray-İstanbul)

— İkinci Dünya Savaşı sonunda Türkiye niçin Rodos ve Oniki Ada’yı almadı?

Alpagut Cem (Vezneciler-İstanbul)

— Kanuni’den sonra gelen padişahların ilk on padişah derecesinde başarı gösterememelerinin sebebini, ilk padişahlar gibi annelerinin Türk asıllı olmamasında görüyorum. Ne dersiniz?

Rıza Kemal Uygur (Erenköy-İstanbul)

— Oğuzlar hakkında hangi kitapta etraflı bilgi bulabilirim?

Fahri Yiğit (Alanya-Antalya)

— Atilla nasıl öldü?

S. K. (Sarayköy-Denizli)

— Ebced hesabı nedir? 1949 yılının kurban bayramı hangi tarihe rastlamıştır?

Ali Kemal Bulut (Sürmene-Trabzon)

— Vey ırmağı Çin'in neresindedir? Çin Seddi ne zaman yapılmıştır?

1967 OCAK SAYI:12 SAYFA: 97-98

Süleyman Karadeniz ve Ahmet Gümüş (Balıkesir)

— Türkçe eski bir dil midir?

Erhan Karancı (İzmit)

— Klasik Batı Musikisi'nin tarihine ait yazılar koyamaz mısınız? Bizet, Türk Musikisi makamları kullanmış mıdır?

Hâluk İmga (Kurtuluş-Ankara)

— Lûdiler kimdir? Bilge Tonyukuk, Bilge Kağan'ın nesi olur?

Hamza Güner (Kütahya)

— Kütahya kesin şekilde ne zaman Türklere geçti? Fatih'in kapdan-ı deryası Hamza Bey hakkında kısa bilgi verir misiniz?

Tahsin Portakal (İstanbul)

— 500 beşbiryerde + 250 tane 2,5 + 1000 liralık + 450 meciyenin altın olarak bugünkü değeri nedir?

Bülent Bayrı (Fatih-İstanbul)

— Büyük Türk göçlerinin Orta Asya'daki iç denizin kuruması dolayısıyla olduğu doğru mu?

Ali Kâhya (Elazığ)

— Kore'de bir generalimizin bazı Amerikan subaylarını vurduğu doğru mu?

Halime Alkan (Menemen-İzmir)

— Süleyman Çelebi, Osmanlı padişahlarından sayılır mı? Kleopatra'nın Sezar'dan olan oğlunun akıbeti ne olmuştur?

Mehmet Elçioğlu (Sivas)

— Maraşta yetişmiş şairlerin isimlerini nerede bulabilirim?

Hidayettin Cesur (Konya)

— Alacahöyük kazıları hakkında nerede ciddi bilgi bulabilirim?

N. Reşat Hatunoğlu (Adapazarı)

— Erzurumlu Kurt Paşa kimdir?

Mehmet Turan Görgülü (Isparta)

— Türkçe’de Kızılderililer hakkında ilmi bir kitap var mı?

Nevzat Çınar (Denizli)

— Milât öncesi olayları neye dayanarak açıklanmaktadır?

Konstantin Franci (Karaköy-İstanbul)

— Mimar Sinan’ın menşei hakkında bilgi verir misiniz?

Fevzi Çakıl (Doğubayazıt-Ağrı)

— Türk şairlerinin hayat ve eserlerinden niye bahsetmiyorsunuz?

Zuhal Öztan (Gümüşhane)

— Harput hakkında nereden bilgi edinebilirim?

Numan Bütün (Samsun)

— Bazı kitaplar 2. Abdülhamit’i göklere çıkarıyor, bazıları yerin dibine batırıyor, hangisi doğru?

Yavuz Aktan (Üsküdar-İstanbul)

— 1. Sultan Murada izafe edilen, Bursa kaplıcalarından birine ait hikâye doğru mu?

Selim Çağlayan (Erzurum-İspir)

— Ziya Paşa ile Küçük Said Paşa’nın İspirle ilgileri var mı?

Aziz Taşan (Cebeci-Ankara)

— Merzifonlu Kara Mustafa Paşanın başı nerede gömülüdür?

Taner Kaplan (Karşıyaka-İzmir)

— 2. Ramsesin mumyası nerededir?

M. E. (Üsküdar- İstanbul)

— Cumhuriyet devrinde İstanbul un nerelerinde, hangi sanayi dallarında kaç fabrika kuruldu? Bu fabrikalarda kaç işçi çalışıyor? Hangileri devlete, hangileri özel sektöre aittir?

Vedat Rasin (Karşıyaka-İzmir)

— KöprülÜ, sadarete gelmek için ne gibi şartlar ileri sürdü?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Bir kitapta 2. Abdülhamit hakkında okuduklarım doğru mu?

Ömür Aybek (İkiçeşmelik-İzmir)

Osmanlı Hanedanının kaç erkek üyesi hayattadır? Osmanlı tarihi üzerinde hangi kitapları tavsiye edersiniz?

İbrahim İyiöl (Nazilli-Aydın)

— Çandarlılar hakkında nerede bilgi bulabilirim? Bomba vakası nedir?

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Orhun anıtları hangi dilde, hangi yazıyla, ne zaman yazılmıştır? Salâhaddin Eyyûbinin milliyeti nedir?

Orhan Ünal (Beyoğlu-İstanbul)

Sultan Aziz'in, Paristeki bir ziyafette çatal-bıçak kullanmadan, eliyle yemek yediğı doğru mu?

1967 MART SAYI:2 SAYFA 97- 98

Mete Uğur (Ankara)

— 'Musli' ne demektir?

Rifat Bülbul (Maraş)

— En çok ve en az kadına düşkün Osmanlı padişahları kimlerdir?

Halûk İmga (Kurtuluş-Ankara)

—Göktürklerin tiyatro anlayışı nedir?

Kadir Ünlüsoy (Yenimahalle-Ankara)

- Kanuni Sultan Süleymana isyan ettikten sonra onunla manzum mektuplar teâtî eden hangi şehzadedir?

Nuri Bulucu (Anıttepe-Ankara)

- Çaldıran ve Kosova meydan savaşlarının geçtiğı mevkiler nerededir?

R. Göktaş (Erzurum)

- Başlagıcından zamanımıza kadar gelmiş geçmiş Türk devletlerinin kuruluş, saltanat ve yıkılışlarına, hükümdarlarına ait bir kitap tavsiye edebilir misiniz?

... (Beyazıt-İstanbul)

— Hz. Ali'nin kaç çocuğı olmuştur?

Ahmet Çakır (Bayramiç-Çanakkale)

- Zâloğlu Rüstem kimdir?

Arif Uğur (Çorum)

- Osmanoğullarından kaç padişah gelmiştir? Hayat Tarih Mecmuası'nın cilt numaraları nasıl sıralanıyor?

Sedat Tiryaki (Heybeliada-İstanbul)

— Mecmuanızı neden eskisi gibi üst kısımları kesilmiş olarak piyasaya vermiyorsunuz? Hayat Tarih Mecmuası'nın bazı yazdıkları ile gazete ve kitaplarımızda yazılan tarihi olaylar birbirini tutmuyor, neden?

Hamza Güner (Kütahya)

- Kütahya ne zaman Türklere geçti?

Ahmet Seyfi Çıkrık (Sıhhiye-Ankara)

- Asya Hunlarının ilk hükümdarı Teoman nasıl öldü?

Müfit Çevik (Üsküdar-İstanbul)

- Üsküdar Ayazma Camii'nin mimarı kimdir?

Hüsnü Sungur (Bursa)

- Hicri tarihleri Milâdi tarihlere çevirmek için nereden faydalanabilirim? 8 cemâziyelevvel 1003 hicri tarihi 19 Ocak 1595'e mi tekabül eder?

1967 NİSAN SAYI:3 SAYFA 97- 98

Zafer Gürler (Tokat)

— Piri Reis, harita yapmış mıdır? Göndereceğim bir röportajı yayınlar mısınız?

İlhami Çetinkaya (Çayırılı-Erzincan)

— Fâtih nasıl öldü ve öldüğü zaman nereye gidiyordu? Baltacı Prut Anlaşması'nı kabul etmeyip Çar'ı ve ordusunu yok etseydi, bugünkü bir Rusya olabilir miydi?

Hüsnü Akkan (Birecik)

— Niçin tarihi foto-roman yayınlamıyorsunuz?

Kadir Gök ve Hüseyin Tekin (Balıkesir)

- Anadolu ve Balıkesir, Türkler'ce ne zaman fethedildi?

Selçuk Dursun (Bandırma-Balıkesir)

— İlk demokrasi Atina'da mı kuruldu? Türkler'le Almanlar hiç savaştılar mı?

Mazlum Düzgün ve Kemal Kılıçdaroğlu (Elazığ)

— Hazret-i Peygamber kaç defa evlendi? Veysel - Karani kimdir?

Serin Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Eski Mısır tarihi üzerinde Türkçe kitaplar var mı?

Mustafa Enler (Kütahya)

— İnce Mehmed Ali Paşa kimdir?

Muhtar Ağar (Erzurum)

- Türkler ne zaman Müslüman oldular? Hazret-i Ebû-Bekir kaç yıl hâlifelik yaptı?

Ahmet Kemikler (Karacasu-Aydın)

— Montesquieu, Rousseau ve Voltaire'in biyografileri ile eserlerinin tam listesini mart nüshanızda yayınlar mısınız?

Sedat Yenigün (Fatih-İstanbul)

- 2. Abdülhamit hakkında tarafsız bir yazı yayınlar mısınız?

N. Affan Değirmisazlı (Bozkaya-İzmir)

— Galata köprüsünün bir tarihçesini neşreder misiniz?

1967 MAYIS SAYI:4 SAYFA 81- 82

Ayvaz Gökdemir (Kayseri)

— Türk bayrağı hakkında nerede geniş bilgi bulabilirim? "Çorbacı" ne demektir?

İsmail Kanacı (Osmaniye-Adana)

— Oğuzlar kaç kol ve boya ayrılmıştır? Bu boylar nelerdir? Nerede, ne zaman, hangi devletleri kurmuşlar, âkıbetleri ne olmuştur?

Aziz Taşan (Cebeci-Ankara)

— Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın başı ve vücudu nerede gömülüdür?

Ruşen Bektaş (Bahçelievler-Ankara)

- Türkiye'ye ilk otomobil hangi ülkeden getirildi? "Ruşen" ne demektir?

Turgut Pamuk (Üsküdar-İstanbul)

— Kutsal kitaplar ve ilmi araştırmalar ilk insanların Asya'da türediğini belirtmektedir. Halbuki Kristof Kolomb Amerika'da insanlarla karşılaştı. Bunlar nasıl türedi?

Bülent Gökpınar (Yeşilova köyü-Ceyhan-Adana)

— Akkâ kuşatması kaç gün sürdü?

Şinasi Baştürk (Balıkesir)

- Zağanos Paşa kimdir? Hayat Tarih Mecmuası'nı 15 günde bir yayınlayamaz mısınız?

Fethi Dilber (Yeşilova köyü-Ceyhan-Adana)

— Bulgaristan ve Romanya'daki Osmanlı Türkleri, o topraklara ne zaman yerleştiler. Anadolu'ya doğru ne zamandan itibaren göçe başladılar?

Faruk Kıcı (İçcebeci-Ankara)

— Satı Çırpan hakkında bir yazı koyar mısınız?

Mehmet Ertürk (Cide-Kastamonu)

— Aralık sayınızda, Avrupa'da işkence tarihine ait ilgi çekici bir yazı yayınladınız. Osmanlı tarihindeki işkenceler hakkında da bir yazı koyamaz mısınız?

Turan Fırat (Doğubeyazıt-Ağrı)

— Tarih Mecmuası'nı İslâm ve Türk tarihini başlangıcından zamanımıza kadar getiren bir ilâveyle zenginleştirmek mümkün mü? Tarih ile ilgili bulmaca koyabilir misiniz?

Ahmet Azer Acaroğlu (Ankara)

— Türk hükümdarlarının, kahramanlarının, din ve ilim adamlarının resimlerini daha çok yayınlamaz mısınız?

1967 HAZİRAN SAYI:5 SAYFA 81- 82

Varol Dereli (Galatasarüy Lisesi-İstanbul)

— Osman Gazi'nin asıl adının "Otman" veya "Ataman" olduğu hakkındaki nazariye doğru mu? Hazret-i İsa tarihi bir şahsiyet midir? Hangi yılda doğmuştur? Miladi tarih ilk defa nerede, ne zaman kullanılmış, hangi yüzyılda Avrupa'da yaygın hale gelmiştir? Eski Mısırlılar ve Mezopotamyalılar gibi ilk tarihi medeniyetlerde, yıl, neye göre hesaplanıyordu?

Süha Ünüvar (Küçükalyalı-İstanbul)

— Barbaros Hayreddin Paşa, Preveze'de Andrea Doria'yı nasıl bir taktikle yendi?

Kemal Çoruh (Erzurum)

— Yüzellikler, Malta sürgünleri, Evliya Çelebi hakkında yazılar koyamaz mısınız?

Muzaffer Yavuz (Trabzon)

— Ağustos 1966 nüshanızda resmini yayınladığınız Mülâzım İlyas Efendi, benim amcam olur. Acaba nerede gömülmüştür?

Sadık Tural (Kırıkkale-Ankara)

— Bilhassa edebiyat tarihimiz üzerinde, ihtisas yazıları koyamaz mısınız?

Osman Çınarlı (Akhisar-Manisa)

— Türkler, tarih boyunca hangi yazıları kullandılar? Birinci Cihan Savaşı'nın gerçek sebepleri nedir?

Ümit Bizer (Akhisar-Manisa)

— Osmanlı Devleti, Lehistan'ın paylaşılmasını niçin istemiyordu? Avrupa'da Otuz yıl Savaşları olurken biz de hangi savaşlar yapılmıştır?

Yalçın Şenol (Almanya)

— Geçen sayılarınızdan birinde yayınlanan şehirlerin coğrafyasına ait bir yazıda verilen Almanya şehirlerinin nüfusları, elimizdeki kitaplarda gösterilen şehirlerin nüfusuna uymamaktadır, çok daha yükseltilmiş rakamlardır. Niçin?

Mustafa Aykoç (Elmalı-Malkara-Tekirdağ)

— Türk ne demektir? Sultanahmet Camii, neden 6 minarelidir?

Ali Kâhya (Elazığ)

— Kennedy'nin Pulitzer armağanını kazanan kitabının adı nedir?

1967 TEMMUZ SAYI:6 SAYFA 80- 82

Hayri Hayrioğlu (Nazilli-Aydın)

— Gürcüler hangi Türk grubundandır? Gürcüler hakkında nerede bilgi bulabilirim?

Rafet Ercan (Yazlık köyü-Düzce-Bolu)

— Bulgarlar, Türk müdür?

Vesile Fethi Kut (Göztepe-İzmir)

— Jansenistler ile Papa taraftarları arasında ne gibi mücadeleler olmuştur? Lamarkiz, Talleyrand, Metternich hakkında bilgi verir misiniz?

Habib Tektaş (Salihli-Manisa)

— Yavuz'un özellikleri nelerdir?

İlhami Çetinkaya (Erzincan)

— Tarih Postası, birçok okuyucunuzu memnun etmekte ve sonsuz derecede ilgi toplamaktadır. Tarih hakkında bilmediklerimizi sorup da öğrenemediklerimizi, hatta tartışmalar sonunda hiç bir sonucu varamadığımız şeyleri bize bildirmektedir. Müsaade ederseniz, ben de bir sormak istiyorum: Hazret-i Peygamber'e Mekke'deki Müşriklerle yaptığı Hendek Savaşı'nda, Medine'nin çevresine hendek kazmayı kim tavsiye etmiştir?

Mahmut Tahir (Kavaklıdere-Ankara)

— Biruni ve Hârezmi kimdir?

İsmail Çamlıdağ (Aksaray-İstanbul)

— Sultanahmet Camii'nin kaç şerefesi var?

Mehmet Çındık, Necmi Sarıal, Salim Sönmez (Görele-Giresun)

— Hazret-i Peygamber'in 17 zêvcesi olduğunu yazdınız. Halbuki bazı kaynaklar 11 gösteriyor.

Büke Ersöz (Karşıyaka-İzmir)

— Büyük Selçuklu Hâkanı Sultan Melikşah, kaç yaşında hükümdar oldu? Çelebi Sultan Mehmed devrindeki Türk-Venedik deniz savaşı kaç yılındadır?

Cevat Koca (Eskişehir)

— Kanuni Sultan Süleyman ile Barbaros Hayreddin Paşa, hangi şehirlerde doğdular? Osmanlı devrinde Türkler, hangi ülkelerde hakimiyet kurdular?

İlhan Bekbay (İzmir)

- Muâvenet-i Milliye hakkında bilgi verir misiniz?

Ali Göreci (Erfelek-Sinop)

— Giresun, Sinop, Trabzon tarihi üzerinde yazılmış eserleri nasıl bulabilirim?

Saip İlkin (Ankara)

— Büyük babam Sermimar-zâde Mehmed Nazif Efendi hakkında nerede bilgi bulabilirim?

Ziya Zaimoğlu (Aydınlıkevler-Ankara)

— "Çıtak" ne demek? Yunanistan'da kaç Türk kaldı?

Muhtar Yazıcı (Konya)

— ABD'yi teşkil eden 50 eyaletin ve Türkiye'nin büyük şehirlerinin nüfusları ne kadardır?

Hüseyin Balcı (Sultanahmet-İstanbul)

— Mektep kitaplarında niye ilim ve fen alanlarında sivrilmiş Türk veya Müslüman bilginlerinin adı geçmiyor da, hep Avrupalıların isimlerini okuyoruz?

Celil Aykın (Birgi-İzmir)

— Sokolu devrindeki Şeyhulislam Atâullah Efendi'nin doğum yeri ve tarihi ile, ölüm tarihi nedir? Müderris Mehmed Efendi'nin doğum ve ölüm tarihleri ile " Tarikat-i Muhammediye " den başka eserleri biliniyor mu? Aydınogulları hakkında etraflı bilgiyi hangi kitapta bulabilirim?

Şahin Uçar (Sivas)

- Sâdeddin Arel'in Türk Musikisi Kimindir?, Dr. Suphi Ezgi'nin Ameli ve Nazari Türk Musikisi, Yılmaz Öztuna'nın Türk Musikisi Lugati adlı eserlerini nerede bulabilirim?

Halil Pazar (Gökhöyük-Amasya)

— Kâbe'yi kim yaptırmıştır?

Mehmet Kopal (Turhal-Tokat)

— Geçen yıl gönderdiğim mektubuma cevap alamadım. Turhal'daki Dengiboz Kalesi ve yurdumuzun diğer kaleleri hakkında bilgi verir misiniz?

Mahmut Goloğlu (Bahçelievler-Ankara)

— Vilayetlerimizin Tarihi'nde" Trabzon'dan yetersiz şekilde bahsetmişsiniz. Daha geniş bilgi vermek mümkün değil miydi?

Abdullah Işıl Çırak (Yeşilyurt-Malatya)

— Osmanlı devletinde ilk sadrazam kimdir? "Şems siperli serpuş" ne demektir?

Hilmi Ilgaz (Kadıköy-İstanbul)

— Dünyanın en kalabalık şehri olan New York, eskiden beri büyük bir şehir miydi?

Necmi Akkan (Fatih-İstanbul)

— Pençik ne demektir? Metin And kimdir?

Refik Ceylan ve Ahmet Ceylan (Kartal-İstanbul)

— Başlıca yazarlarınızın imzalı resimleriyle kısa biyografilerini koleksiyonum için rica ediyorum. Mümkün mü?

Halil Seylan (Yerköy-Yozgat)

— Türk Musikisi'nin Araplardan bize geçtiği doğru mu?

İsmail Altun (Adana)

— Amerika Birleşik Devletleri'ni teşkil eden en büyük ve en küçük devletler hangileridir?

Muammer Ayyıldız (Üsküdar-İstanbul)

— Yemeklerimizin çoğu, saçma sapan isimler taşır. Bu isimleri değiştirip bu güzel yemeklere makul adlar vermek teklifime ne dersiniz?

Mehmet Ay (İstanbul)

— Vilayetlerimizin Tarihi" formları, mecmuadan ayrılınca dağılıyor. Bunları ayrı olarak dikmeniz mümkün değil mi?

Nevzat Güner(Gök-Kars)

— Enver Paşa'nın Sarıkamış'ta Türk ordusunu kasden mahvettiği rivayeti, Kars çevresinde yaygındır. Bir okul müdürü olarak ben, buna inanmıyorum. İşin doğrusu nedir?

Sevim Ülkü (Yenişehir-Ankara)

—Hindistan ve Pakistan’da hangi diller konuşulur?

Habib Tektaş (Salihli-Manisa)

— Baltacı Mehmed Paşa ile Katerina görüştü mü görüştüyse, ne dereceye kadar görüştü?

Yılmaz Camuşcu (Van)

— Lisenin ilk sınıfında tarihten bütünlemeye kaldım. Çünkü Yunan ve Roma tarihini hiç sevmiyorum. Hâlbuki İslâm ve Türk tarihine bayılıyorum ve mecmuanızı merakla okuyorum. Ne yapmam lazım?

Ali Kemal Bulut (Sürmene-Trabzon)

— Niçin eski Türk destanlarından, Orta Asya Türklüğü’nün tarih ve yaşayışından bahsetmiyorsunuz?

Necati Toprak (Sivas)

— 1966 yıl 10. sayınızdaki bir mektuba cevap olarak Tokat’ta mumya olup olmadığını bilmediğinizi yazdınız. Ben, Tokat müzesine gittim. Cam bir mahfaza içinde 16 yaşlarında alçıdan bir kız heykeli var. Üzerine kendi elbise ve ayakkabıları giydirilmiş, saçları da cesetten alınıp, heykele yapıştırılmış. Mahfazadaki notta şunlar yazılı: “ Bu kız çocuğu, zamanın imparatoru Neron tarafından, şu sözü için katledilmiştir: Adaletsiz devlet, babasız yuvaya benzer. Cristina – M.S. 24 – 40

Nusret Akyazı (Cağaloğlu-İstanbul)

— Yıldırım Bâyezid’in büyük oğlu Emir Süleyman niçin padişah sayılmıyor? Padişah iradesiyle idam edilmek ve ceza görmek ne zaman kalktı?

Ahmet Reşit Tarakçıoğlu (Trabzon)

— Anadolu’ya yerleşmiş olan Türk aşiretlerine dair hangi eserlerde bilgi bulabilirim?

H. Ahmet Demir (Ankara)

— Midhat Paşa’nın tahta geçmek istediği rivayeti doğru mu acaba?

Niyazi Önder (Ankara)

— Yazarlarınızdan M. Şakir Ülkütaşır’dan mecmuanız vasıtasıyla bir soru sormak istiyorum?

Vecihi Nedim Tunç (Alsancak-İzmir)

— Koşınşin, Tahiti, Yeni Kaledonya ve Cibuti, hangi tarihte Fransa’nın eline geçti?

Niyazi Aslan (Stuttgart-Almanya)

— İslâm Ansiklopedisi’ni nereden bulabilirim?

Ünsal Aktaş (Yenimahalle-Ankara)

— 2. Bayezid'in Cem Sultan'ı yenmesinde hangi Kırım Hanı'nın yardımı oldu?

Muhsin Karaca (Torbalı-İzmir)

— Milli marşımızı seçmek için yapılan ve Mehmed Akif'in birinci geldiği müsabakaya katılan, diğer şairlerin şiirlerini toplayan bir kitap var mıdır? Atatürk'ün Kocatepe'ye çıkışını gösteren resim nasıl çekilmiştir?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Liseyi bitirdim. Tarihçi olmak istiyorum. Ne yapayım?

Ahmet Karakirpik (Ortaköy-İstanbul)

- Atatürk ne sıfatla Samsun'a ayak bastı?

Muzaffer Erman (Aksaray-İstanbul)

— Osmanlı padişahlarını hepsi sakallı mıdır?

Mehmet Kopal (Turhal-Tokat)

— Türkiye'de ilk namaz ne zaman kılındı?

Zafer Veziroğlu (Salihli-Manisa)

— Uyvar, hangi tarihte ve nasıl fethedildi? İstanbul'un muhasarası sırasında Vezir-i âzam Çandarlı-zâde Halil Paşa'nın Bizans lehine hareket ettiği doğru mu?

Mahmut Goloğlu (Ankara)

— Trabzon'da Türklerden önce Rumların hakim olduğunu yazmıştınız. Halbuki, Türk fethinden önce Trabzon halkı Rum değildi. İskit Türklerinin ve diğer kavimlerin kalıntısıydı. Sadece imparatorluk hanedanı Rum'du.

Günhan Sarıoğlu (Malatya)

— Sokollu Mehmed Paşa'nın milliyeti nedir? Hangi padişah devrinde sadrâzamlik yapmıştır?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— 2. Mahmud'un büyüklüğü nereden geliyor? En büyük Türk hükümdarı kimdir? Salâhaddin Eyyûbi ile Nizâmülmülk'ün milliyetleri nelerdir?

Dr. Mecdi Başkurt

- Şeyh Bedreddin nerelidir?

Şehra Ömrüm (Alsancak-İzmir)

— Fransa tarihinde geçen "Restorasyon Devri" nedir?

Nurettin Çalışkan (Çapa-İstanbul)

— İdris-i Bitlisi kimdir? 1946 yılının ramazan ayı hangi günlere tesadüf eder?

Hasan Sobacı (Gaziantep)

— Gaziantep tarihi hakkında bir kitap hazırlamak istiyorum. Hangi eserlerden faydalanabilirim?

Naci Tandoğan (Ankara)

— Kırvalık nedir? İslâm dini ile ilgisi var mıdır? Ne dereceye kadar Türklerin adetleri arasına girmiştir?

Yüksel Yavuz (Bursa)

— Mecmuanızda ciltlerin sonuna bir genel fihrist koymanız çok iyi olur.

Hasan Özbacak (Çerkeş-Çankırı)

— Bayrağımız ne ifade eder? Şimdiki şeklini hangi tarihte almıştır?

Habib Ata Giresunlu (Torul-Gümüşhane)

— Bir konferans gereğince lüzumu hasıl olan aşağıda maddeler halinde belirtilen suallere oldukça kısa zamanda tatmin edici cevabın eklice gönderilen zarfla bildirilip yollanmasını rica ederim.

Hadi Uzer (Gaziosmanpaşa-Ankara)

— Hayat Müessesesi, Türk klasiklerini yayınlamayı düşünüyor mu?

MelihEsenCengiz(Şişli-İstanbul)

— Silah ve gemi inşaat tarihi gibi teknik mevzularda yazı koymayı düşünmüyor musunuz?

Mehmet Ay (Fener-İstanbul)

— Dünyada ne kadar Müslüman var? Hangi ülkelerde yaşıyorlar? Türkiye'nin tarihi eserleri ve camileri hakkında yazı koyar mısınız?

Muammer Kutlu (Vefa-İstanbul)

— Lazlar hangi ırk grubundandır?

Turgut Kefeli (Kadıköy-İstanbul)

— Üveysiler Türk müdür, İranlı mı?

Ahmet Mert (Sivas)

— Türkiye'de ilk telefon ne zaman kullanılmaya başlandı?

Mahmut Tahir (Ankara)

— İbni Sina'nın Türk olmadığını yazıyorsunuz. Bazı kitaplarda, bu zatın Türk olduğu hakkında belgeler mevcuttur. Arzu ederseniz size gönderebilirim.

Selahattin Güner (Beşiktaş-İstanbul)

— Balmumcu'da bir sokağa adı verilen Gazi Umur Bey kimdir?

Süheyl Akgün (Giresun)

— Giresun adı nereden geliyor?

1967 ARALIK SAYI:11 SAYFA: 65-66

Mirat Denizel (Anıttepe-Ankara)

— Cengiz'in milliyeti nedir? Fatih'in Bellini tarafından yapılmış olan meşhur tablosu nerededir?

Ahmet Çakmakçı (Van)

— Yıldırım Sultan Bâyezid'in Timur'a esir düştükten sonra âkıbeti ne oldu?

M. Ozan Semerci (Yozgat)

— Eylül nüshanızda cevap verdiğiniz Formozalı okuyucunuz Chi-Huei-Huang'ın adresini verebilir misiniz?

Ahmet Dikmen (Edremit-Balıkesir)

— Fatih Sultan Mehmed nerede, nasıl, ne zaman öldü? Türklerden önce İstanbul şehri, hangi kavimlerin hâkimiyetindeydi?

Mehmet Ali Kutlu (Ortaköy-İstanbul)

— Mete, babası Teoman'ı öldürmüş müdür? Köprülü Mehmed Paşa'nın "Köprülü" lakabı nereden geliyor?

1968 OCAK SAYI:12 SAYFA: 65-66

Kemal Kutlu (Kızıltoprak-İstanbul)

— Anadolu Selçukluları üzerinde hangi kitapları tavsiye edersiniz?

Birol Ünoğlu (Bakırköy-İstanbul)

— Türkler, Ergenekon'da iken hangi dili konuşuyorlardı, dinleri neydi? Mezomorta Hüseyin Paşa kimdir, nerede, ne zaman doğmuş ve ölmüştür?

Kadir Yavuz (Eğridir-Isparta)

— Eğridir kalesi ne zaman, kimin tarafından yapılmıştır?

İsmail Yerli (Bursa)

— "Ateş-i Rumi" nedir?

Süleyman Taş (Sarayönü-Konya)

— Kazıklı Voyvoda ve Patrona Halil kimdir?

Hasan Demirel (Anafartalar-İzmir)

— İstanbul'u ilk kuşatan Türkler kimlerdir? Ulubatlı Hasan kimdir?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Tarih Postası'na kim cevap veriyor? "Ajun" kelimesinin menşei nedir?

Cahit Alpay (Şereflikoçhisar-Ankara)

— İsmimin ve soyadımın manaları nedir?

Sait Akalın (Üsküdar-İstanbul)

— Fatih'in elimizdeki resimleri neden birbirine benzemiyor? Padişahların kavukları arasındaki şekil farkının sebebi nedir?

Ümit Çavuşoğlu (Fatsa-Ordu)

— İstanbul'un fethinden sonra ilk ezan hangi camide okundu/ Sultanahmet Camii hangi tarihte, hangi padişah tarafından yaptırıldı?

Dursun Bostancı (Karabük-Zonguldak)

— "Sokollu" adının manası nedir? Sokollu'nun Türk-İslâm siyasetinin amacı ne idi, bu siyaset kendisinden sonra niçin izlenmedi?

1968 ŞUBAT SAYI :1 SAYFA: 65-66

Haşim Tümer (Uşak)

— Germiyanoglu Süleyman Şah Bey'in Devlet Hatun'dan başka kızı var mı ?

Muammer Kutlu (Vefa-İstanbul)

— İstanbul'da Küçükmustafapaşa'da Gül Camii'nin kiliseden çevrilmiş olduğu doğru mu ? Doğru ise ne zaman yapılmış, nasıl cami olmuştur ?

Zahit Boztuna (Eskişehir)

— Gagavuz Türkleri hakkında bir makale koyamaz mısınız ?

Gökçeoğlu Yavuz Yücel (Yenimahalle-Ankara)

— Timur'un Sivas'ta zulüm yaptığı doğru mu ?

Ziver Demir (Mardin)

— Mardin ve kazası Midyat hakkında kısaca bilgi verir misiniz ?

Muzaffer Arslan (Malatya)

— Fransa Kralı 1. François'nin, Almanya İmparatoru ve İspanya Kralı Charles Quint'in elinde esirlikten kurtarılması için Kanuni Sultan Süleyman'ın yardımı oldu mu ?

Müfit Çevik (Üsküdar-İstanbul)

— Rumelikavağı'nda "Telli Tabya" mevkiine adını veren ve oradaki bir türbede yatan Telli Baba kimdir ?

İsmail Amaç (İzmir)

— Cumhuriyet'ten önce merkezi İzmir olan eyalete "Aydın" vilayeti dendiğini duydum. Doğru mu ? Merkez şehriyle başka isim taşıyan vilâyetlerimiz de var mıydı ?

İhsan Özmumcu (Kütahya)

— Edip Ayel'in şiirlerini nerede bulabilirim ?

Atik Dağgöl (Kuzguncuk-İstanbul)

— Bolu'nun kaza merkezi Akçokoca'nın adı nereden geliyor ? 2. Abdülhamid'in üzerinde tarafsız bir kitap var mıdır ?

Muammer Misilli (Karahanlı-Uşak)

— Mehmed Rauf Bey'in piyesleri basılmış mıdır ?

Göksel Özerk (Samsun)

— İlk olimpiyat Oyunları ne zaman yapılmıştır ?

Selim Saydam (Çankırı)

— Rumeli ne demektir ?

1968 SAYI: 2 MART SAYFA: 65-66

Mehmed Ünoğlu (Bakırköy-İstanbul)

— Mısır'daki piramitler hangi maksada hizmet etmek için yapılmıştır ? Eski Mısırlılar mumya yapmayı sonradan niçin unuttular ?

Kemal Kılıçdaroğlu (Patnos-Ağrı)

— Seyyid Mahmud Hayrani kimdir, şeceresinin Hazret-i Ali'ye kadar çıktığı doğru mudur ?

Hasan Tengiz (Mut-İçel)

— Türkiye'nin sadrazâm ve başvekilllerine ait bir liste yayınlayamaz mısınız ?

H. İbrahim Baslara (Emiruşağı-Pazarcık-Maraş)

— "Tukyu" ne demektir ? Hırvatlar hangi ırk gurubundandır ? San'a nerededir ?

Mecit Yıldırım (Ankara)

— Seyyid Bilâl kimdir ?

Selim Şenler (Ankara)

— Girit'in fethine ait verdiğiniz tarihler doğru mu ?

Hikmet Gör  l (Saraycık- Çanakkale)

“Ercümend'in manası nedir ? Cev  d   obanlı hakkında kısa bilgi verir misiniz ?

  ahin   zkan (Alanya)

— Samson ve Spartaküs kimdir ?

Durmuş   imen (G  cek-Fethiye-Muğla)

—   ivi yazısını hangi kavimler kullanmışlardır ?

  brahim Bozkurt (Lâleli-Erzurum)

-Toktamış kimdir ? “  l-i Osman” ne demektir ?

Muammer Kutlu (Vefa-   stanbul)

— 2. Abdülhamid'e suikast yapıldı mı ? Midhat Paşa'nın asıl milliyeti nedir ?

   ler G  ler (  apa-  stanbul)

— Şereflikoçhisar ne zaman fethedildi ?    ler ne demektir ?

  nal Yıldız (Samsun)

— Hammer'in At   Bey tercümesini nerede bulabilirim ?

Hamza Güner (Kütahya)

—   m  deddin Hez  r – Din  ri kimdir ?

Dilek Dalataban (Torul-Gümüşhane), Mirza Yolcu (Gümüşhane), Yavuz   zdemir (Erzincan)

— Vilâyetlerimizin tarihi il  vesinde, Gümüşhane bahsinde niçin Bayburt'a vil  yet merkezi olan Gümüşhane'den fazla ehemmiyet ve yer verdiniz ?

1968 N  SAN SAYI :3 SAYFA: 62-63

Mustafa Velioğlu (  ankaya-Ankara)

— Eski   a  larda dünya nüfusunun ne kadar olduğu biliniyor mu ?

Engin Ural (Lâleli-  stanbul)

— Atatürk'  n babası Ali Rıza Efendi hakkında nerede etraflı bilgi bulabilirim ?

Ali   sfendiyar Acar (Bartın-Zonguldak)

— Panislavizm ne demektir ? Saltanat niçin kaldırıldı ?

Recep Süha Ünüvar (Küçükalyalı-İstanbul)

— Anibal gerçekten Gebze’de mi gömölüdür ?

Abdürrahim Yenidar (Kadıköy-İstanbul)

— Osman Gazi, 1.Murad ve Sultan Cem şair mi idiler ?

Ramazan Baloğlu (Keçili-Kırıkkale-Ankara)

— Mensup olduğumuz Keçili Köyü’nün tarihi yazılabilir mi ?

Ali Ergenekon (Bursa)

— Kutalmışoğlu Süleymân Şâh’ın Câber kalesindeki “Türk Mezarı” ile bir ilgisi var mı ? Evliyâ Çelebi’nin mezarı biliniyor mu ?

Nüzhet İnal (Gümüşhacıköy-Amasya)

— Eski bir paranın kopyasını gönderiyorum bu ne parasıdır ?

Cevad Nedim Tunç (İzmir)

— 1830 inkılâpları ve 1848 yılına kadar olan Avrupa tarihi hakkında bilgi verir misiniz ?

Feza Derenel (Cenevre-İsviçre)

— Yaşlı İsviçrelilerden duyduğuma göre, 16. asırda Türk akıncıları İsviçre’nin Appenzell kantonuna kadar gelmişler. Bazı akıncılar bu kantonda yerleşmiş, çoluk çocuk sahibi olmuşlar. Bu kantonda Türk tipine çok benzeyen, sair İsviçrelilerden farklı, iri yarı, esmer, pala bıyıklı, kartal gagası burunlu insanlara rastlandığını duydum. Merak edip Appenzell’e gittim. Gerçekten böyle tipler var. “Tahta, divan, soba, ayran” gibi bazı Türkçe kelimeleri de unutmamışlar. Bunlar acaba gerçekten Türk müdür ?

1968 MAYIS SAYI: 4 SAYFA 64-65

Hüsnü Akhan (Birecik-Urfa)

— Sultanahmette’ki Dikilitaş’ın üzerindeki yazılar nedir? Hazreti Ömer, Suriye fütuhatında niçin Halid Bin Velid’i azletti?

Şükrü Babür Aytemiz ‘Doğubeyazıt-Ağrı)

-Namık Kemal’in 2. Abdülhamid’e şöhretini lekeleyici müracaatlar yaptığı doğru mu? Sadrâzam Halil Hamid Paşa nerede doğmuştur?

Nihat Ertaban (Bursa)

— Evliya Çelebi Seyahat-Namesi, Latin harfleri ile tam olarak basıldı mı?

Cemal Aykın (Cebeci-Ankara)

— Plevne Savaşları hakkında hangi kitaplardan faydalanabilirim?

Ersin Esen (Malatya)

— Göktürk yazıtları hangi yıl okundu?

Saydan Altun (Cüğürtlü-Muş)

— Türk bayrağı ne zaman bugünkü şeklini aldı?

Cahit Ardiç (Divriği-Sivas)

— Divrikli Kara Mehmed Paşa kimdir? Kemal Paşa-zade'nin Müeyyed-zade ile ilgisi var mıdır?

Kemal Çoruh (Erzurum)

— Yüzellilikler hakkında bir yazı koyacak mısınız?

Hüseyin Telek (Vefa-İstanbul)

— Fevzi Çakmak, mareşal rütbesini ne zaman kazandı?

1968 HAZİRAN SAYI: 5 SAYFA 64-65

—Bir yazınızda Nadir Şah Avşar için “tarihin son cihangiri” diyorsunuz, doğru mu? Napoleon, Hitler de cihangir sayılmaz mı? İranlılar hangi ırk grubundandır?

Pertev Öz (Cebeci-Ankara)

—Anadolu Fatih'i ve Türkiye devleti'nin kurucusu Selçuklu Kutalmışoğlu Süleyman-Şah, Alparslan'ın nesi olur? Süryaniler kimdir?

Murat Uluğtekin (Ankara)

—Tarihte “Tuluy” diye bir şahsiyet var mı?

Necdet Ergin (Edremit-Balıkesir)

—Fatih Sultan Mehmed'le Ortadoks Cihan Patriği Gennadios arasında geçen meşhur ilmi görüşmede neler konuşulduğu biliniyor mu?

Çetin Türk (Kırıkkale-Ankara)

—Mihrâce nedir?

Veli Mercan (Karahallı-Uşak)

—2. Sultan Kılıçarslan'ın 1176'da Bizans İmparatorunu yendiği meydan muharebesinin geçtiği yer neresidir? Subutay kimdir?

Cevdet Tayyar Türkmen (Lefkoşe-Kıbrıs)

—Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi'nin kabri Magosa'dadır. Ne münasebetle Magosa'da ölmüştür? – Ünlü İngiltere Kralı Richard'ın unvanı “Arslan yüreği = Coeur de Lion ” iken niçin biz “Arslan yürekli “ diyoruz?

Fethi Ahmed Örey (Yavuzeli-Gaziantep)

— “Rumkale” hakkında bilgi verir misiniz ?

Ahmed Yanbeğ (Samsun)

— Makedonyalı İskender’le, İskender Zülkarneyn aynı şahıs mı? Oğuz Han ile Mete aynı şahıs mı? Alp Er Tunga kimdir? Hititler, Etiler, İskitler ve Sümerliler Türk müdür?

1968 TEMMUZ SAYI: 6 SAYFA: 62-63

Vecihittin Karamahmutoğlu (İzmir)

— 1806 Trafalgar savaşının neticesi ne oldu?

Em. Tuğg. Etem Şevki Kepenek (Ardeşen-Rize)

— Hemşinlilerin menşei nedir?

Muammer Aşık (Karahallı-Uşak)

— Selçukoğlu Arslan Bey, Gazneli Sultan Mahmud tarafından Hindistan’da bir kaleye hapsedildikten sonra ne oldu?

Yalçın Özalp (Üsküdar-İstanbul)

— Rodos Kalesi ne zaman yapılmıştır?

Sedat Yenigün (Fatih-İstanbul)

— Milli Mücadele’ye ait bazı gerçekler niye hala gizlenmekte devam ediyor?

Haldun R. Gürsoy (Kadıköy-İstanbul)

— Silivri ne zaman fethedildi?

İsmail Kanacı (Osmaniye-Adana)

— Fransızlar’ın milli marşı olan Marseillaise’in Türkçe’si nasıldır? Fransız İhtilâli’nin Türkiye’de tesiri oldu mu?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Eski Mısır tarihindeki Memnon ve Birleşik Amerika tarihindeki Paul Revere kimdir?

Aygen Erdentuğ (Kavaklıdere-Ankara)

— Türk bayrağının menşei ve gelişmesi hakkında bilgi verir misiniz?

S. Betül S. (Caddebostanı-İstanbul)

— Çorlu’nun eski adı nedir?

Fikret Tekcan (Beylerbeyi-İstanbul)

— Suyûti'nin Hüsnu'l – Muhâzara'sı Türkçe'ye çevrilmiş midir? Cengiz Han namına sikke kesilmiş midir?

H. Ahmed Demir (Ankara)

— İsrâil devleti, üzerinde bulunduğu toprakları kimden aldı? Şerif Hüseyin Paşa'nın Türkiye'ye isyan etmesinin sebebi nedir?

Hüseyin Felek (Vefa-İstanbul)

— Uygur yazısı ne zaman okundu? Yakubiler kimdir?

Veli Mercan (Karahallı-Uşak)

— Aydınoğlu Gazi Umur Bey'in İzmir'le ilgisi var mı? İskender'in hazinesi nerededir?

İsmail Yerli (Bursa)

— Melek Ahmed Paşa, hangi devrin veziridir?

Necmettin Sipal (Aydın)

— 2. Mahmud'un yaptığı başlıca inkılâplar nelerdir?

Mehmet Ali Kutlu (Ortaköy-İstanbul)

Yavuz Sultan Selim niçin küpe takmıştır?

Erdoğan Aktekin (Gülseren-Ankara)

—2. Mahmud neden Alemdar Mustafa paşa'yı sevmedi? Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa niçin devlete isyan etti?

Kd. Bnb. Nejat Payman (İzmir)

— Dünyada ne kadar Türk ve Müslüman, Türkiye'de ne kadar Yahudi var?

Nurettin Cirit (Çarşamba-Samsun)

— “Genç” diye anılan 2.Sultan Osman nerede gömülüdür? Eski İyon ve Yunan şehirlerinin yerinde şimdi hangi şehirler var?

Selim Ertem (Çankaya-Ankara)

— Mevrit hangi tarihte yazıldı? Eseren asıl adı mevrit midir? Süleyman Çelebi'ninkinden başka kaç mevrit vardır?

1968 EYLÜL SAYI: 8 SAYFA: 96-97

Yalçın Tan (Samsun)

— “Yunan mucizesinin” artık tarih ilminde iflâs etmiş bir nazariye olduğunu sanıyorum. Ne dersiniz?

Seyfettin Ermişoğlu (Şavşat Artvin)

— Haziran sayınızda “Hititlerle Sümerlerin Türklükle ilgisi yoktur” diyorsunuz. Bu gibi açıklamalardan ne gibi faydalar umuyorsunuz? Türklük inançlarını zayıflatmaz mı? Biz okullarda bu kavimlerin Türk olduğunu okuduk. Şimdi ne yolda toplayalım?

Halil Gültaş (Mardin)

— Avşarlar hakkında bir makale koyamaz mısınız?

Fikret Canbolat (İstanbul)

— Elimde 1908 tarihli bir fotoğrafın ön ve arka yüzünde Fransızca ve Eski Türkçe yazılar var. Bunların kopyasını gönderiyorum. Ne demek olduğunu yazar mısınız?

Yusuf Çakır (Akhisar-Manisa)

— Akhisar’ın 17 km batısında çok eski bir köy olan Ballica’da oturuyorum. Köyümüzün güney doğusunda tahminen 4-5 km. genişlikte bir yer altı kalıntı sahası var. Bu sahada en küçük bir kazma darbesiyle tarihi kalıntılar çıkıyor. Eski bir şehir olduğunu sanıyoruz. Bu konu ile ilgilenir misiniz?

Mustafa Yılmaz (Çayeli-Rize)

— Divân-ı Lugaati’t – Türk nedir?

1968 EKİM SAYI: 9 SAYFA: 96-97

Hüseyin Dülger (İzmir)

— Nasreddin Hoca ne zaman yaşamıştır? “Turgay” kimdir? Fatih Sultan Mehmed Patates yemiş midir?

Turgut Demirci (Erbaa-Tokat)

— Gazi Osman Paşa ne zaman nerede doğdu ve öldü? “Tokat” ve “Erbaa” kelimelerinin menşei nedir?

Vecihi Nedim Tunç (Seferihisar-İzmir)

— Tilsit Muahedesi hakkında bilgi verir misiniz?

Ümit Haktanır (Narlıdere-İzmir)

— Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyorum. Tatilden faydalanarak Ege bölgesini gezerken, Kridas kazı yerini ziyaret ettim. Bir Amerikan arkeoloji heyeti kazı yapıyor. Kilometrelerce uzanan kazı alanından son derece zengin eserler çıkarılıyor. Kendi topraklarımızdaki bu zenginliklere milli bir ilgimizi tespit edemedim. Niçin arkeoloji talebemiz kazı yerlerinde bulunmazlar? Neden bu mevzuda yayın yapılmaz? Pek çok arkeoloji eserinin dışarıya kaçırıldığını sanıyorum. Bunu engelleyici ciddi bir tedbir olmadığı kanaatindeyim.

Ulvi Polat (Şereflikoçhisar-Ankara)

— Napoleon Bonaparte'ın Osmanlı ordusunda çalışması projesi niye gerçekleşmedi?

Hüseyin Akkaş (Nazilli-Aydın)

— “Sened-i İttifak” nedir? Ebüzıyâ Tevfik Bey kimdir?

H. Sıtkı Saatçioğlu (Cebeci-Ankara)

— Karamanoğulları hakkında Latin harfleriyle yazılmış ve Türkçe hangi eserlerden faydalanabilirim? Bu hanedanın bir şeceresi yapılmış mıdır? İbrahim Bey'in anne ve babasının isimleri nedir? Zenbilli Ali Efendi nerede gömülüdür? Manisa'daki Şehzâdeler Türbesi'nde Fatih'in 24 kardeşinin yattığı doğru mu?

1968 KASIM SAYI: 10 SAYFA: 95-98

Yıldırım Doğan (Karacabey-Bursa)

— Bir kaya kitabesinin fotoğrafını gönderiyorum. Okumanız mümkün mü?

Refet Atılğan (Üsküdar-İstanbul)

— Bulgaristan'ın Petriç ve Menlik kazalarının Türk halkının Anadolu'nun neresinden gelip buralara yerleştiği biliniyor mu?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Türkoloji talebesiyim. Çok çalışıyorum ve hazırlanıyorum. Milli kültür sahasındaki büyük eksikliklerimizi şiddetle duyuyorum. Mesela klasiklerimizden bugünkü neslin faydalanması imkanı yoktur. Bu meseleyi kim hangi müessese ele alacaktır? Bu ihtiyaç artık had safhadadır.

Bu arada birkaç soruma da cevap bekliyorum.

Göktürk Kitâbeleri mi Yenisey Kitâbeleri mi daha eskidir?

Özcan Övünç (İzmir)

— Batı klasiklerini yayınlıyorsunuz da, niçin Türk klasiklerini yayınlamıyorsunuz?

Turgut Pöğün (Karşıyaka-İzmir)

— Selçuklu eserlerinden Eğri Minare veya Kızıl Minare hakkında kesin bilgi verebilir misiniz?

Tuncer Gülensoy (Bakanlıklar-Ankara)

— Cengiz Han hakkında yayınladığınız makalede, tarih ilminin son telâkkilerine uymayan birçok yerler var.

Serap Heptürk (İzmir)

— Fatih Sultan Mehmed, İstanbul’u fethetmeden önce, bu başarısını rüyasında görmüş. Doğru mu ? Doğru ise rüyasında ne gördü?

1968 ARALIK SAYI: 11 SAYFA: 96-98

Ahmet Riyaz (Şişli-İstanbul)

— Sofya’da Sobranya meydanına dikilen heykel, bir yazınızda geçtiği gibi Çar 2. Nikola için değil, büyükbabası 2. Aleksandır için dikilmiştir.

Mustafa Ercilasun (Erzurum)

— Rusya’da yayınlanmış Türkoloji ile ilgili kitapları nasıl temin edebilirim? Kars ve Erzurum’un tarih, coğrafya ve halkiyatı üzerinde hangi eserleri tavsiye edersiniz?

Mehmet Tuzcu (Havran-Balıkesir)

— Niçin Eski çağ tarihini tam olarak vermiyorsunuz?

Cengiz Közler (Kırklareli)

—Türkiye’nin İşgal görmeyen şehri var mıdır? Kırklareli ne zaman fethedildi?

Subhi Sait Galip (Lefke-Kıbrıs)

— Saratov ve Kuibişev (Samara) şehirleri Rusya’ya geçmeden önce, Kazan Hanlığına mı, Astrahan Hanlığına mı aitti? Astrahan Hanlığı, Ural (Yayık) nehrinin doğusuna, Asya kıtasına da uzanıyor muydu? Harkov çevresi ne zaman Kırım’dan Rusya’ya geçti? Doğu Prusya hangi yıllar arasında Polonya’ya tabi idi.

1969 OCAK SAYI: 12 SAYFA: 96-98

Mümtaz – Âli Esentepe (Kavaklıdere-Ankara)

— Bazı okuyucularınıza bu sütunlarda sert cevaplar verdiğiniz kanaatindeyim. Siz hiç yanlış yapmıyor musunuz?

B. Sirey (Osmanbey-İstanbul)

— Eski Yunana medeniyetinin daha önceki Yakın Doğu (bilhassa Fenike ve Mısır) medeniyetlerine dayandığı bugün kesin şekilde anlaşılmıştır. Ancak böyle de olsa Eski Yunanlılar, büyük bir medeniyet yaratmışlardır. Bunu inkâr edenler vardır. Fakat mübalağaya kapılıyorlar.

Dursun Ustaoglu ve Mecit Yıldırım (Amasya)

— Bazı yeni yayınlarda uydurma bir dil kullanılıyor. Bunu tasvip ediyormusunuz?

Erdoğan Gence (Ankara)

— Damad Ferid, Ahmed İzzet ve Ali Rıza Paşalar gibi Osmanlı devletinin son sadrazamları ne zaman öldüler? Fevzi Çakmak'la Kazım Karabekir Paşa'nın ölüm tarihleri nedir?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Atatürk üzerinde hangi kitapları tavsiye edersiniz? Günümüzün tarihçi ve edebiyatçıları ile ilgili güzel röportajlar yayınladınız. Devam etmeyecek misiniz?

Ahmet Alper (Magosa-Kıbrıs)

— Lefkoşe'deki İngiliz okulunda tarih kitaplarına son Kıbrıs olayları alınmıştır. Bu konu bizi daha çok ilgilendirir. Niçin orta öğretim tarih kitaplarımızda bahsedilmiyor. Ortaokul coğrafya kitaplarında Magosa şehrinin adı "Farmagusta" diye uydurma bir şekilde geçiyor. Bunun da düzeltilmesi lazım.

Can Kayam (Fatih-İstanbul)

— Ekim sayınızda Günün Olayı İdi başlıklı yazıda hem Yavuz Selim, hem de 2. Selim zamanına ait olayların "450" yıl önce geçtiğini anlatan iki başlık konmuş. Hangisi yanlış?

Hayrettin Pamuk (Kütahya)

— Osmanlı Devrinde adalet var mıydı?

Ali Bilgili (Beyazıt-İstanbul)

— Hayat Tarih Mecmuası'nda Türk dilini özleştirme hareketlerini baltalamanız, mümkün olduğu kadar Arapça ve Farsça kelimeler kullanmakta ısrar etmeniz, hem dilimizin bozulmasına hem de anlaşmazlığa yol açmaktadır.

Ş. Ayhan Yüksel (Trabzon)

— Tirebolu'nun tarihi hakkında bilgi verir misiniz?

R. H. Uzunoğlu (Cihangir-İstanbul)

— Delhi" dediğimiz şehrin asıl adı "Delhi"dir. Niye böyle yazmıyorsunuz?

Azmi Kocaoğlu (Erbaa-Tokat)

— Erbaa hakkında tarihi bilgi verir misiniz?

Hafize Kadriye Gökbörülen (Kadifekale-İzmir)

— 3. Napoleon, Koşınşin'e nasıl yerleşti?

Turan Yıldız (Kayseri)

— “Turan” ne demektir. Hayat Tarih Mecmuası'nı okuduklarımızın yayınlanmasını dört gözle bekliyoruz. Yazı konularını kim tespit ediyor?

İ. Ç (Çapa-İstanbul)

— Bir dergide Atatürk, Dede Efendi, Yunus Emre gibi şahsiyetlerin medyum olduklarını okudum. Bu fikre katılıyor musunuz? Batı ile aramızdaki uçurumun en büyük sebebini matbaanın geç kabulünde buluyorum. Haklı mıyım?

Turgut Demirci (Erbaa-Tokat)

— Adımın ve soyadımın manası nedir? Erbaa'nın tarihi üzerinde bir yazı koyamaz mısınız?

Zeki Üçüncüoğlu (Arpacılı-Akçaabat-Trabzon)

— 1913'te Yemen'de gözlerini kaybeden çok dikkate değer bir eski mücahit çevremizde yaşamaktadır. Kendisiyle bir röportaj yaparsam yayınlar mısınız? Fevzi Çakmak hangi olaya dayanarak mareşal olmuştur?

1969 ŞUBAT SAYI: 1 SAYFA: 97-98

Kemal Onaran (Kadirli-Adana)

— Fotoğraf, kartografi ve resim mevzularında çalışmalarım var ve salâhiyetliyim. Size yardımcı olabilir miyim?

Erol Oktay (Beyoğlu-İstanbul)

— İbn-i Sina Türk müdürü? Dünyanın en büyük kara savaşı hangisidir? 10 Muharrem 61 gününün Miladi karşılığı nedir? Bulgaristan'da Türk hakimiyetinin tarihlerini yazar mısınız?

Nazif Kılıçarslan (Ankara)

— Peygamberlerin yaşadığı ve öldüğü şehirler, çeşitli eserlerde başka başka gösteriliyor. Bunun sebebi nedir?

Halil Kuralay (Patnos-Ağrı)

— Urartu Krallığı hakkında kısa bilgi verir misiniz? Mevlevi Alayı nedir?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Redhouse'ın Osmanlıca-Türkçe lügati var mı? Alttürkische Grammatik Türkçe'ye çevrilmiş midir?

Osman Kurilkan (Yenişehir-Ankara)

— Bugünkü Yunan Kralı'nın babası ne zaman Türkiye'ye geldi?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Bir dergide Sümerlerin Türk olduğu, yazının M.Ö. 10.000 yıllarında icat edildiğini okudum. Doğru mu? Türk Musikisini öğrenmek için hangi kitabı okumamı tavsiye edersiniz?

N. Can Kayam (Fatih-İstanbul)

— Aralık 1968 sayınızda çıkan İstanbul Adaları makalenizde yayınlanan resim altları yanlıştır. Tavzih eder misiniz?

Mehmed Ali Kâğıtçı (Heybeliada-İstanbul)

— Aralık 1968 sayınızda çıkan İstanbul Adaları makalenizde yayınlanan resimlerin altına yazılan izahat karışık ve yanlıştır.

Derviş Değerli (Bitlis)

— İspanya'yı fetheden Arap kumandanının adı "Musa bin Nasıyr" mı, "Musa bin Nusayr" mı, "Saudi Arabistan" mı doğru? İsmail Hakkı İzmirli 1944'te mi, 1946'da mı öldü?

Hamdi Can ve Kemal Can (Üsküdar-İstanbul)

— Atatürk'ün kız kardeşi hayatta mı? Fevzi Çakmak'la, Kazım Karabekir'in doğum ve ölüm tarihlerini, hayatta çocukları olup olmadığını yazar mısınız?

A. Latif Önal (İmroz-Çanakkale)

— Çıkmakta olan papye kuşeye basılı bir ansiklopedide "Altay, Fahreddin" makalesini bulamadım. Hâlbuki "Alışık, Sadri", futbolcu "Arıcan, Fikret" gibi maddelere yer verilmişti. Bu ne lâubaliliktir?

İsmet Eriç (Ortanca Köyü-Kütahya)

— "Harzem" neresidir? Emile Durkheim kimdir? Hars ne demektir?

1969 MART SAYI: 2 SAYFA: 98

Azmi Kocaoğlu (Erbaa-Tokat)

— Hârûnu'r Reşid, nargile içmiş midir?

R. H. Uzunoglu (Cihangir-İstanbul)

Hayat Tarih Mecmuası'nın makul ve temiz Türkçesini çok beğeniyorum. Kültürümüzü inkırazla götüreceği muhakkak olan uğursuz ve çirkin arı dil akımına kapılmadığınız için sizi tebrik ederim.

Nihat Varol (Yenişehir-Ankara)

— Yeniçeriler, Bektaşî midir? Türk ve dünya kumandanları, Türk ve dünya havacılığı mevzularında yazılar koyamaz mısınız?

Şükrü Babür Aytemiz (Maraş)

—Imperium”ne demektir? Romalıların “barbar” dedikleri kavimlerin kurdukları krallıklar hangileridir?

Sefer Debreli (İzmit)

—“Truva” mı doğru, “Troya” mı?

Osman Altıntaş (Ankara)

— 1967 yılında çıkan 5. sayınızda bir yazınızda bahsettiğiniz Avustralya’daki Abdullah Bey ve Kul Mehmed adındaki Türkler hakkında fazla bilgi var mı?

Hamdi Şahin (Lâdik-Samsun)

— Yavuz Sultan Selim’in kılık değiştirerek Tebriz’e gidip Şah İsmail ile satranç oynayıp onu yendiği doğru mu?

Ferda Taşan (Ankara)

— Strabon’un coğrafyası hangi dildedir?

1969 NİSAN SAYI: 3 SAYFA: 96–98

N. Can Kayam (Fatih-İstanbul)

— Hoşunuza gitmiyen sorulara hemen “ihtisas sahamız dışında” deyip cevap vermiyorsunuz. Hal böyle iken istediğiniz makale ve hatıraları tercüme edip basıyorsunuz. Daha aktüel olan, bugünün dünyasını ilgilendiren savaşlardan hiç bahsetmiyorsunuz. Henüz tenkid kavramını anlamaktan uzaktasınız. “Hunkâr” ve “Akıbet” gibi yanlış imlâlar kullanıyorsunuz.

İhsan Sezal (Manchester-İngiltere)

— The Sunday Times’ın 19 Ocak 1969 sayısında çıkan, Barbaros’a ait uydurmalarla dolu bir yazıyı kesip gönderiyorum. Bu yazı, yeni çıkan, Raymond Mortimer’in The Sultan’s Admiral, The Life of Barbarossa adlı kitabının tanıtılması maksadıyla yazılmıştır. “Batı”, Türk’ün karşısında aynı inatçı tutumunu devam ettiriyor. Bu gazeteye bir tavsiye mektubu gönderemez misiniz?

Güven İçpımarcıoğlu (Bostanlı-İzmir)

— Türk Tarih Kurumu’ndan aldığım Amasra hakkında bilgi veren bir mektubu icabında faydalanmanız için takdim ediyorum.

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Vişgrad'daki Müslümanlar, Türk müdür? Yavuz'un madalyonunun menşei nedir?

İkbal Uğur (Ankara)

— Mevlânâ'nın hocası Seyyid Burhâneddin Muhakkık Tirmizi ne zaman Konya'ya geldi ve ne zaman öldü? Kayseri kalesi kimin eseridir?

Hüseyin Dülger (İzmir)

— Âsurlular hangi kavimlerden meydana gelmiştir? En büyük kralları kimlerdir? Bu krallar hangi tarihte saltanat sürmüşlerdir? Kimlerle, hangi tarihlerde savaşmışlardır? Hangi devletleri yıkmışlar, saltanatları nasıl son bulmuştur? Âsurlular'ın adları, kanunları, tanrıları, deniz kuvvetleri, nüfusları, yazıları, kütüphaneleri, sanatları nasıldır? Bugün Âsurlular devrinden hangi eserler, hangi yıkıntılar ve şehirler kalmıştır? Âsurlular'ın çağdaş medeniyetimize tesirleri nelerdir?

Bekir Harmancı (Çobanlar,Nazilli-Aydın)

— Yüzellilikler'in hepsi vatan haini mi idi?

Emekli Albay, Ressam Selim Pertev Boyar (Kadıköy-İstanbul)

— Hayat Tarih Mecmuası'nın 12'nci sayısında, hakkında bir yazı yayınlanan Torpidocu İdris Bey benim babamdır. Tafsilatıyla izah ettiğiniz torpido vakası, bizim daha pek küçük yaşlarda iken hayalimizde yer etmiş bir olaydır. Babam İşkodra'dan gelerek İstanbul'da tahsil görmüş ve bahriyeye intisap etmiştir. İstanbul'da evlenmiş ve 6 çocuğu olmuştur. Ablah Rahime Hanım 60, ağabeyim Dz. Gv. Kd. Yzb. Tophaneli Selâhaddin Bey 58 ve Doktor İbrahim Bey 35 yaşlarında vefat etmişlerdir. Şimdi ablam Mihriban Pamir 75, ben Emekli Albay, Ressam Pertev Boyar 70 ve kızkardeşim Semahat Taray 55 yaşlarında hayattayız. Babam 1912'de Cihangir'deki evinde 60 yaşlarında vefat etti. Portresi bendedir. O zaman rütbesi Kaymakam = Yarbey idi (yüzbaşılıkta kalmamıştır). Torpironun aletlerini kemali itina ile birer birer sökmeden (ata biner gibi) üstüne çıkıp yerleşen babamız, havaya uçmayı da göze aldığını güle güle anlatırdı. Babam, uzun zaman Bahriye Mektebi'nde torpido hocalığı yapmıştır. Derslerde anlattığı tatlı hikâye ve yaptığı esprileri ile kendisini muhitine çok sevdirmiş olduğunu ölüp giden pek çok talebelerinden ve halen hayatta kalmış 85'lik birkaç talebesinden dinlemekteyiz. Bu önemli vakayı tafsilatıyla Türk milletin ibret ve takdir nazarlarına serdiğiniz için size minnettarız.

Burak Yücel (Levent-İstanbul)

— Yeni dil akımını körü körüne destekleyenlerden değilim. Fakat kullandığınız bazı kelimeler bana ağır ve eskimiş gibi geliyor.

Musa Ateş (Göle-Kars)

— Haftanın günlerine verilen isimlerin menşe ve manası hakkında kısa bilgi verir misiniz?

Herman Dümencioğlu (Rumelihisarı-İstanbul)

— Kürtler hakkında kısa bilgi verir misiniz?

Mümtaz Ali Esentepe (Kavaklıdere-Ankara)

— Bu sütunlarda çıkan bir cevapta geçen yıl ölen hava tümgenerali Şefik Çakmak'ı, Mareşal Fevzi Çakmak'ın oğlu olarak yazmışsınız. Soyadı sizi yanıltmıştır. Oğlu değil, mânevi evlâdı ve damadı idi. Sonra da Mareşal'in kızıdan ayrılmıştı.

Hüseyin Gökdemir (Beykoz-İstanbul)

— Bir yerde Ebû – Hanife'nin "Alevilere tarafdarlık ettiğini okudum. Ebû – Hanife nasıl Alevi olabilir?

Recep Keçeci (Enns-Avusturya)

— Dâmâd Ferid Paşa, ne sebeple Fransa'da öldü? Vahideddin Paşa niçin Nâmık Kemal'i Fransa'ya sürgün etti?

Ahmet Cebeci (Ankara)

— Gazi Eğitim Entitüsü'nde okuyorum. Bulgaristan Türkleri hakkında bir kitap hazırlıyorum. Hangi eserlerden faydalanabilirim?

İlhan Çeneli (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Milli ve tarihi kültür eserlerimizin, klasiklerimizin yayınlanmasını dört gözle bekliyoruz. Bu işi hangi müessese yapacak?

1969 MAYIS SAYI: 4 SAYFA: 96-98

Feridun Ürün (Karşıyaka-İzmir)

Hayat Tarih Mecmuası'nın bir cildi bende eksik. Nasıl temin edebilirim?

Nedolço Kemalarski (Etiler-İstanbul)

— 2. Abdülhamid'in hatıraları var mı?

Mustafa Ercilasun (Erzurum)

— Bayrağımızdaki ay yıldızın menşei nedir? Bu hususta etraflı bilgiyi nerede bulabilirim?

Oral Onur (Edirne)

— 2. Mustafa'nın tahta geçtiği zaman yayınladığı meşhur hatt-ı hümayunun metnini nerede bulabilirim?

Üçler Güler (Çapa-İstanbul)

— Osmanlıların ufacak bir beylikten cihanşümül bir olmasının bir sırrı nedir?

Nejat Peyman (Şirinyer-İzmir)

— 1968 ağustosunda çıkan sayınızda Müslümanların 610 milyonu bulunduğunu yazdınız. Acaba şimdi ne kadar oldular?

Rengin Dengizer (Glasgow-İskoçya)

— Ben iki yıldır İskoçya’da okuyan 13 yaşında bir Türk’üm. Okuduğumuz ders kitaplarında Türkler ve Türkiye hakkında, tamamen saçma ve garaz dolu satırlar ve bilgiler var. Türkiye’yi ve Türkleri nasıl tanıtmalı?

Nihat Ertaban (Bursa)

— Osmanlılarda şehzadelerin boğdurulduğu kement, kovboyların kullandığı kement gibi miydi? 250 ciltlik bir kütüphanem var. İlmi şekilde tasnif etmek istiyorum. Tasnif sistemini nereden öğrenebilirim?

Galip Kozanoğlu (Göztepe-İstanbul)

— Evliya Çelebi’nin Seyahat- Name’si bugünkü harflerle yayınlandı mı? İslâm dini resim ve heykeli men etmiş midir?

Fahrettin Savaş Konar (Artvin)

— Ağaç oymacılığı ile sanatlarda Türklerle Çinliler ve Japonlar gibi Uzak Doğu kavimlerinin karşılıklı ne gibi tesirleri olmuştur?

İ. Ç. (Tekirdağ)

— Fiş usulüyle çalışmanın esaslarını anlatır mısınız?

Nurettin Akay (Kayseri)

—Türk” ne demektir?

Halis Kaya (Göhlisar-Burdur)

— Fethiye-Kınık harabeleri hakkında bir yazı koyamaz mısınız?

Filiz Akarsu (Karadeniz Ereğlisi-Zonguldak)

— İspanya’daki Arap tesirleri nelerdir?

N. Kemal Çetiner (Turgutlu-Manisa)

— Cevdet Paşa’nın Kısas-ı Enbiyâ’sını nerede bulabilirim?

Kale Eren (Fındıkzare-İstanbul)

— Biga’nın tarihi hakkında nerede bilgi bulabilirim?

Mehmet Ergin (İstanbul)

— Diyarbakır şehri hangi tarihte ve kimin adına kuruldu? Mimar Sinan nerelidir?

Muharrem L. Makal (Basmahane-İzmir)

— Hun, Selçuklu, Osmanlı hükümdarları, sadrâzamlar ve beylerbeyiler şimdiki manasıyla asker midirler?

Avukat Sümer Büyüktosun (Selçuk-İzmir)

— Mart sayınızda Artemis Mabedi ve Mausolos'un Mezarı'na ait resimlerin yazıları, biri diğerinin olacak şekilde karışmıştır.

Bir okuyucu (Uşak)

— Yüzellilikler hakkındaki yazınızda Uşaklı olarak gösterilen bir şahıs Eşmeli olacaktır.

Hasan Türker (Fıranlı-Ezine-Çanakkale)

— Her konuda milli ve mâkul tutumunuzu bir köy okulu müdürü sıfatıyla tasvip ve tebrik ediyorum.

Erol Oktay (Gümüşsuyu-İstanbul)

— Son Abbasi halifesi kimdir? Hicri tarihleri Miladi'ye nasıl çevirebilirim?

İ. Ç. (Tekirdağ)

— 1820–1928 arasında İstanbul'da müderrislik yapan kimseler hakkında nereden bilgi edinebilirim? Yunus Emre ve Nasreddin Hoca hakkında en doğru bilgileri nerede bulabilirim?

1969 HAZİRAN SAYI: 5 SAYFA: 97–98

Recep Nalcı (Söke-Aydın)

— Mart 1969 sayınızda 65 ve 67. sayfalarınızda Artemis Mabedi ile Mausolos'un Mezarı'nın resim altları birbiriyle karışmıştır. Birinin resim altı yazısı diğerine ait olacaktır.

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Solcu değilim. Yurdumun selameti için can vermişlerin oğluyum, torunuyum, yeğeniyim. Beni aydınlatmak, siz aydınların vazifesidir. Fakat bazı olayları tek taraflı aksettirmenize üzülüyorum. Mesela Tarihe Akan Bir Ay sütununuzda, Beyazıt Kulesine kırmızı bayrak çekildiğini, Kanlı Pazara komünistlerin tahriklerinin sebep olduğunu yazdınız. Taraf tutuyorsunuz. Sıcak yatağında kurşunla vurulan talebemizden niçin bahsetmiyorsunuz.

Hüseyin Aktar (Sarıbeyler-Savaştepe-Balıkesir)

— Gazi Osman Paşa, Plevne'de Ruslara esir düştükten sonra ne oldu?

Ali Bilgili (Fen Fakültesi-İstanbul)

— Amerikan dostlarımızın gerçek yüzünü, Vietnam Savaşı'nı, Kurtuluş Savaşı'nda Amerikalıların bize yaptıklarını ne zaman Hayat Tarih Mecmuası'nda okuyacağız?

Turgut Demirci (Erbaa-Tokat)

— Erbaa hakkında nerede bilgi bulabilirim?

Aydın Taner (Tekirdağ)

— Bin Temel Eser'e hangi klasiklerimiz girecek ve ne zaman yayınlanmaya başlanacak?

Ş. Çolakoğlu (Teşvikiye-İstanbul)

— En uzun saltanat süren hükümdar kimdir? İkinci Dünya Savaşı sırasında Japonya hükümdarı kimdi?

Hüseyin Yeniçeri (Beşevler-Ankara)

— Soyadım Yeniçeri acaba yeniçerilikle bir alakam var mı? Vilayetlerimizin tarihi şeklinde bir de mecmuaya ilave olarak Türkiye Tarihi veremez misiniz?

Servet Ege (Çanakkale)

— Karabiga bucağına bağlı Aksu köyünde Şahmelek mevkiinde bir mezarlık var. Köylüler burada bir kralın ailesi ile beraber yattığını söylüyorlar doğru mu?

Reşat Erkan (Eskişehir)

— İnönü muharebeleri hakkında yayınladığınız makaleyi tasvip etmiyorum.

Ramazan Erzen Yeşil (Bayramiç-Çanakkale)

— Kureyş kabilesinin Orta Asya'dan geldiği ve Türk olduğu doğru mu?

Ali Yıldız (Düzköy-Trabzon)

— Piyemonte devleti neresiydi?

Niyazi Koç (Mustafaçelebi köyü-Çorum)

— Irak petrolleri üzerindeki hakkımız ne oldu?

1969 TEMMUZ SAYI: 6 SAYFA: 97-98

Avukat Şebip Karamullaoglu (Bursa)

— İnönü Savaşları hakkındaki makalenizde tek taraflı ifadeler yer vermişsiniz.

Ahmet Akpay (Kayseri)

— Hikmet Feridun Es'in ve Evliya Çelebi'nin eserlerini nereden bulabiliriz?

İ.Ç. (Hayrabolu-Tekirdağ)

— Bin temel esere hangi kitaplar ve klasiklerimiz dahil olacaktır?

Şevket Barutçu (Çankırı)

— Vilayetlerimizin Tarihi'nde Türkiye'yi çok güzel tanıttınız. Türkiye dışındaki Türk ülkeleri içinde bir seri yapsanız, çok merakla okunur.

Aydın Atasoy (Bakırköy-İstanbul)

— Bir coğrafya mecmuası çıkartmayı düşünmüyor musunuz?

Celalettin Cengiz (İlahiyat Fakültesi-Ankara)

— Endülüs'te İslâmiyet'in yok edilmesi ve sebepleri mevzuunda bir tez hazırlıyorum. Hangi eserlerden faydalanabilirim?

Taner Şeker (Cebeci-Ankara)

— Sanat tarihine daha fazla yer veremez misiniz?

N. Can Kayam (Fatih-İstanbul)

Hayat Tarih Mecmuası: Bir mektubunuza karşılık olarak bu sütunlarda çıkan cevabımızı beğenmemişsiniz. Beğenip, beğenmemek, sizin en tabii hakkınızdır. Fakat sol paralelinde ve komünizan yazılar koymamak ve Türk'ü komünist tehlikesine karşı uyarmakta bizim görevimizdir. Lütfen bunu kabul buyurun.

Nihat Varol (Ankara-Yenişehir)

— Kitaplar Arasında sütunlarında bahsettiğiniz İstihbarat, casusluk ve karşı koyma adlı kitabı nereden bulabilirim?

Muhsin Yenim (İzmir Arkeoloji Müzesi)

— Yılmaz Öztuna geçen sayılarınızdan birinde Sümerler, Etiler ve Talim Terbiye başlıklı bir başmakale yazdı. Sümerler ile Etilerin "Türk" olmadıklarını söyledi. Türk değilseler nedirler? Yoksa Yılmaz Öztuna'nın soyadının gösterdiği gibi Slav asıllı mıdır?

Miltiadis Vingas (Sıraselviler-İstanbul)

— Piri Reis'in haritalarında, gitmesine ihtimal olmayan yerlerin oldukça sıhhatle çizildiği görülüyor. Bu bilgileri nereden elde etmiştir?

Mehmet Göç (Perşembe-Ordu)

— Türk büyüklerine ait yazı koymayacak mısınız?

Dr. Ü. Hâzım Ulemaoğlu (Hasankale-Erzurum)

— Cengiz ve Moğollar, Türk müdür?

Mecit Yıldırım (Anafartalar-Ankara)

— Türk büyüklerinin renkli tablolarını veremez misiniz?

Erdal Erdal (Balıkesir)

— Fetret Devri nedir?

Seyfettin Ermişoğlu (Şavşat-Artvin)

— Hititlerle Sümerler'in Türk olmadıklarını yazıyorsunuz. Bu, milli duygularımızı zayıflatmaz mı?

Alaedin Uçak Uşak)

— Sard harabeleri hangi devirden kalmadır?

Jan. BNB. Mehmet Alpay (Elazığ)

—Türkiye’de Asayiş Meseleleri” adlı bir kitap hazırlıyorum. Nasıl malzeme temin edebilirim?

Tarık Acaroğlu (Beşiktaş-İstanbul)

Niçin Hititlere bir zamanlar “Eti” deniyordu? Hitit ve Sümerlerin bugün yaşayan kalıntıları yok mudur?

Mehmet Edir (Hastings-İngiltere)

— Sunday Mirror’da Piri Reis’in haritaları hakkında çıkan bir yazıyı kestim gönderiyorum.

Taluy Duyar (Teşvikiye-İstanbul)

— Komünizm’in olduğu gibi emperyalizmin kötülüklerinden de bahsetmenizi istiyoruz.

Sedat Beşe (Ankara)

— Emekli bir tümgeneral olan ve İstiklâl Savaşı’na katılıp pek değerli ve orijinal hatıralarını kaleme alan babamın eserini nasıl değerlendirebilirim?

S. R. (Beyoğlu-İstanbul)

—Bekâret kemeri” nedir?

Halil Güvener (Karamanlı-Burdur)

— Osmanlı İmparatorluğu’nda ilk matbaayı kim kurdu?

Abdullah Cizre (Bahçelievler-Ankara)

— Hüdavendigar” kaçınıcı Sultan Murat’ın unvanıdır?

Mehmet Kır (Gaziantep)

— Kürtçe nasıl bir dildir?

Ünal Türkes (Ataköy-İstanbul)

— İbnü Battuta’nın Seyahatnamesi Türkçeye çevrildi mi? İstanköy adası hakkında bir kitap var mı? 1908’de Türk ordusunda Kaymakam (Yarbay) olan bir yakınımın akıbetini nasıl öğrenebilirim?

İ. Orhan Beyoğlu (İstanbul)

— Temmuz nüshanızda “Trabzon” gemisi olarak yayınlanan resimdeki gemi Trabzon’dur ama makalenin mevzuu olan Enosis gemisi değildir. Eski Enosis olan Trabzon, başka bir gemiydi ve şimdi yoktur. Resmini yayınladığınız Trabzon ise, 1938’de Amerika’da inşa edilmiştir.

Hasan Yılmaz (Ankara)

— Bazı kelimelerin manasını bulamadım. Bu hususta beni aydınlatır mısınız?

1969 EYLÜL SAYI: 8 SAYFA: 97

K. Hüseyin Yücebaş (Kayseri)

— Mahmud Şevket Paşa'nın hatıra defteri nerede yayınlandı?

K. R. (Linz-Avusturya)

— 6. sayınızda 93. sayfanızda yayınladığınız çiftlik işçisi ile inek hakkındaki karikatürü beğenmedim. Esasen ahırın kapısı açık olduğu için bu karikatür, hayvancılıktan anlamayan biri tarafından yapılmıştır. Ahırın kapısı açılır açılmaz hayvan uyanır. Uykunsa devam etmesine imkân yoktur. Okuyucu vatandaşla dalga geçiyorsunuz.

Abdullah Akın (Abidinpaşa-Ankara)

— Barla, Develi gibi mahal isimlerinin menşei nedir?

M. İmlan (Kızılay-Ankara)

— Dünyadaki Türkler ne kadardır?

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Osmanlı devleti yıkıldığı zaman iktisadi durumumuz nasıldı?

Hüseyin Aktar (Sarıbeyler-Savaştepe-Balıkesir)

— Fevzi Çakmak hangi savaşta mareşal oldu? Atatürk'ün Türkiye hakkında vasiyetnamesi var mıdır?

1969 SAYI: 9 EKİM SAYFA: 96 – 97

Osman Nuri Cengiz (Bahçelievler-Ankara)

— Türk tarih ve kültürünün bütünlüğünü ifade eden plaket ve rozeti nereden bulabilirim?

Bünyamin Elbirli (Kasımpaşa-İstanbul)

— Lozan Konferansı sırasında Türkiye'nin başbakanı kimdi? Türkiye'de modern tarihçiliğin kurucusu kimdir?

Aziz Vural (Tirebolu-Giresun)

— Kore'ye ait bir yazınızda yayınladığınız Türk subaylarına ait resimdeki subaylarımızın adları nelerdir?

Sıtkı Karshoğlu (Samsun)

— İslâm dininin resmi ve heykeli yasaklamadığını, Emevi ve Selçuklularda resim ve heykel yapıldığını söylüyorsunuz. Hâlbuki resim ve heykel aleyhine hadisler vardır.

Enver Erdal (Sarıbeyler-Savaştepe)

— Gök Medrese nerededir ve kimin tarafından yaptırılmıştır?

Bekir Beşir (Kadıköy-İstanbul)

— Yeni Gine nerededir?

Sadi Çilingir (Atikali-İstanbul)

— Seydi Ali Reis'in Mir'atü'l Memâlik'i yeni harflerle yayınlandı mı?

1969 KASIM SAYI: 10 SAYFA: 97

M. Necati Yazar (İstanbul)

— 93 Harbi adı altında yayınladığınız kitap son derece faydalı olmuştur.

Battal Arslan (Besni-Adıyaman)

— Hayat Tarih Mecmuasını çıktığından beri takip ediyorum. Büyük bir milli kültür hamlesi içinde olduğunuzu bir ilkokul müdürü olarak anlıyorum. Hayırlı yolunuzda başarılar diliyorum.

Ayhan Altıkuşlar (Turgutlu-Manisa)

— 17. asır bestekârlarımızın Küçük İmam Mehmed Efendi'nin ölümüne meşhur İtri'nin düşürdüğü tarih mısraını öğrenebilir miyim?

Şefik Bilge (Çekirge-Bursa)

— Osmanlıca kelime ve terkiplerde bazen hata ediyorsunuz.

Hamza Meydan (Borçka-Artvin)

— Elimizde bulunan bir vesikanın suretini gönderiyorum. Bu vesika üzerindeki bazı tereddütlerimi aydınlatabilir misiniz?

Nurettin Çalışkan (Arız köyü-Karacabey-Bursa)

— Türkoloji 5-6. sönestr talebesiyim. Tarihle ilgili bir konuda araştırma yapmak istiyorum. Elimde birçok eser var. Fakat tarafsızlıklarından emin değilim. İlmi değerlerini de tam olarak kestiremiyorum. Ne şekilde doğru seçim yapabilirim?

Necmi Sipahi (Aydın)

— Monroe Doktrini nedir? Japonya ne zaman kuruldu? Sultan Aziz Avrupa seyahatinde nerelere gitti?

Mustafa Kanbur (Feneryolu-İstanbul)

— Kosova sahrasında 1. Sultan Murad'ın şehit edilmesini, Sırbistan Hükümdarının iki kızı arasındaki rekabetten çıkmış bir hadise olarak gösteren bir konuşma dinledim aslı var mı?

Haldun Uyar (Denizli)

— Tarihi makaleler yazıyorum. Göndersem yayınlar mısınız?

Cengiz Değirmencioğlu (Feneryolu-İstanbul)

— İlkçağ tarihinden neden çok az bahsediyorsunuz?

Uğur Gürsoy (Ordu)

— İstiklal Harbi'nden ve denizcilik tarihimizden neden bahsetmiyorsunuz? Bulmaca koymayı ve tarih mevzuunda müsabaka tertip etmeyi düşünmüyor musunuz? Türk tarih ve kültürünün birliğini ifade eden plaketi nereden bulabilirim?

Toktamış Soyaslan (Üsküdar-İstanbul)

— Yayınladığınız iki kitapta bazı mürettip yanlışları görmekle üzüldüm.

J. Kd. Bnb. Mehmet Alpay (Elazığ)

— Latince niçin ölü bir dildir? Şimdi Asur dili konuşanlar var mı?

Aziz Vural (Tirebolu-Giresun)

— Geçenlerde bu sütunlarda cevap verilmesi isteğiyle bir soru sormuş, vaktiyle mecmuanızda yayınlanan Kore'deki subaylarımıza ait bir resimdeki subayların adlarının bildirilmesini istemiştik. Bu adları tespit edemediğiniz şekilde cevap verdiniz. Bu adları ben, o resimde bulunan ve şimdi emekli olan akrabamdan – bir subaydan - öğrenmiş bulunuyorum. Siz de kendisinden öğrenip mecmuanızda neşrediniz.

Nedelço Kekmalarski (Etiler-İstanbul)

— Meşrutiyet devri Meclis-i Meb'usan ve Meclis-i Ayan zabıtlarını nasıl bulabilirim?

Nurettin Çalışkan (Çapa-İstanbul)

— Fuat Köprülü hakkında "Tarih Bilmeyen Tarihçi" başlığını taşıyan bir broşür gördüm. Köprülü'nün tarih sahasındaki cehaletinden bahsediyor. Yazılanlara inanmak caiz mi?

Bülent Eren (Bitlis)

— Milos Ventüsü'nün Türkiye'de bulunduğu doğru mu?

Semih Evciler (Ankara)

— Babil Kulesi gerçekten var mıydı? Nereydi?

1970 OCAK SAYI: 12 SAYFA: 95

K. S. Hekimoğlu (Şişli-İstanbul)

— Kasım 1969 sayınızda verilen kale resminin altına “Çanakkale Boğazı’ndaki Eceabat Kalesi” yazılmıştır. Bu kale, Çanakkale Boğazı üzerinde ve Eceabat kazasındadır, ama adı “Kilitbahir (Kilüdü’l – Bahr) Kalesi” dir. Bu şekilde tavzihini rica ederim.

Hamdi Can (Üsküdar-İstanbul)

— Enver ve Cemal Paşalar nerede ve ne zaman ölmüşlerdir? Sarıcamış harekâtı hakkında bir yazı koyar mısınız?

Özcan Akcan (Kozcuğaz-Kalah-Sinop)

— Sinop’ta yetişen ünlü kimseler hakkında bir yazı hazırlıyorum. Bunlar hakkında kısaca bilgi verir misiniz? Mecmuaya niçin cilt sayısı koymuyorsunuz?

Sedat Yenigün (Laleli-İstanbul)

— 3. Ahmet, matbaaya müsaade eden fermanında neden din kitaplarını istisna etmişti? Hayat Tarih Mecmuası’nda daha ciddi mevzuları işlemeniz mümkün değil mi?

Aylan Egemen (Kartal Maltepesi- İstanbul)

— Türkçe bir Kur’an-Kerim tavsiye edebilir misiniz? Mannerheim kimdir?

1970 ŞUBAT SAYI: 1 SAYFA: 97

Muhsin Molbaz (Turhal-Tokat)

—Folklor ve milli oyunlarımızdan bahseden yazılar koyamaz mısınız?

Basri Aktaş (Kavaklıdere-Ankara)

—Hayat Müessesesinin yayınladığı 93 Harbi adlı eserde, tarih bilgilerimize uymayan, mütalâalar gördüm. Müellif niçin bildiğimiz gerçekleri kendisine göre tefsir etmiştir ?

Ruhi Alemdar (Kayseri)

—Hayat Müessesesince yayınlanan Türk Bestecileri adlı kitapta bazı bestekârları bulamadım.

Yümnü Güngör (Ankara)

—Aralık 1969 sayınızın 65. sayfasındaki resim İsmail Hakkı Bey’den fazla, Midhat Şükrü Bey’e benziyor. Ben Midhat Şükrü Bleda olduğu fikrindeyim.

Orhan Naim Hazinedar (Bolaman-Ordu)

— Kopyalarını gönderdiğim iki mühür neyi ifade ediyor?

Halil Y. Dağ (İstanbul)

— Bazı aşiretler bize “Türk” diye hitâb ediyorlar. Kendileri de Türk ve Türkçe konuşuyorlar. Bunun sebebi nedir?

Reşat Aşkın (Tokat)

— Jean Cocteau kimdir, Rûhu’l - Kuds nedir?

1970 MART SAYI: 2 SAYFA: 96-97

Necdet Ergün (Edremit-Balıkesir)

— 3. Murad’ın “Fütuhât-ı Sıyâm” adlı eseri Türkçeye çevrilmiş midir ?

Nejat Kaşarcıoğlu (Kimya Fakültesi-İstanbul)

— İstanbul Fethi sırasında Cenevizli General Justiniani’nin ve Kerkopoorta Kapısı’nın rolleri için türlü kitaplarda birbirine zıt mütalaalarda bulunuluyor. Bunların hangisi doğrudur?

Orhan Naim Hazinedar (Bolaman-Ordu)

— Hazinedâr-zâde Fıtnat Hanım’ın eserlerinin nerede olduğu biliniyor mu?

Ahmet Tarakçı (Babadağ-Denizli)

— Lawrence kimdir? Peyami Safa’nın Cingöz Recai serisini nereden bulabilirim ?

Basri Aktaş (Kavaklıdere-Ankara)

— Ocak 1970 sayınızdaki General İhsan Aksoley’in hatıralarında iki yanlış var: Ahmed İzzet Paşa, Ferid Paşa’dan sonra sadrazâm olmuş gibi gösterilmiş. Bir de Anadolu’ya gittiği zaman “sadrazam” olarak kaydedilmiş ki, o tarihte sadrazamlıktan ayrılmıştı.

Orhan Mehmet Solmaz (Adapazarı)

— Geyve hakkında nerede bilgi bulabilirim? Geyve hangi hükümdar devrinde Türk Osmanlı topraklarına katılmıştır ?

Süleyman Bayazıt (Bergama-İzmir)

— Birinci Cihan Harbi’nde İstanbul’u boşaltmak isteyen Enver Paşa’ya 2. Abdülhamid’in mani olduğu doğru mudur?

Hüsnü Tümer (Şişli-İstanbul)

— “Tarih Postası” sütununda “Enver Paşa, Tacikistan’da Rus mitralyöz ateşi ile şehit düştü” diye yazıyorsunuz. Şehit terimini yanlış kullanıyorsunuz. Yurt savunmasında, düşman karşısında can verene “şehit” denir. Talat ve Cemal Paşalar’la beraber koca

Osmanlı İmparatorluğunun batmasına sebep olan Enver Paşa, ihtirasını söndürememiş, Orta Asya'da yeni hayal ve maceralar peşinde koşarken, Bolşevikler tarafından öldürülmüştür. Düzce'de yol kenarında bir kabir gördüm. Üzerinde "trafik şehitleri" yazıyor. "Şehit" terimini lüzumsuz kullanmak zararlı olur. Yarın düşman karşısında "ya gazi, ya şehit" demenin moral üzerinde hiç tesiri kalmaz.

Mehmet Alazoğlu (Şişli-İstanbul)

— 12. sayınızdaki şu "Sarıkamış" yazısı çok acı hatıraları ve derin yaraları deşti. Ama Sarıkamış hareketini değil, Mehmet Bey'le Anahit Hanım'ın hatıralarını anlatıyor. Yoksa o meşum Sarıkamış hailesini yazacak kalemler, yazarların elini yakar. 1914 senesi kanun-ı evveli'nde yere batası Allahüekber dağları'ndan Novoselim'e gidip dönmeyen, Sarıkamış'ı hayalinde bile canlandıramaz. Bizim iki evden Sarıkamış'ta tam altı delikanlı yatıyor.

İdris Baysal (Perşembe-Ordu)

— Sungurlu kasabasının adı nereden geliyor?

Selahaddin Müftüoğlu (Kerkük-Irak)

— Altınordu nedir? Türkler, hangi tarihte Kore'de savaştı?

Meliha Açıkalın (Sinop)

— Rusların Sinop'u basarak Türk donanmasını yakmaları hangi tarihte vaki olmuştur? Seydi-Ali Reis ,Sinoplu mudur?

1970 NİSAN SAYI: 3 SAYFA: 97

Orhan Naim Hazinedar (Bolaman-Ordu)

— İmparatorluk devrinde hangi yıllarda Trabzon salnameleri çıkmıştır? Bucakların kuruluş tarihlerini tespit etmek mümkün müdür?

Fatma Karal (İzmir)

— Osman Gazi Bursa'nın fethinde hayatta mıydı?

M. T. Güntürkün (Kadıköy-İstanbul)

— Anadolu kelimesi öz Türkçe midir? Anadolu'da 1071'den sonra Türkler tarafından kurulmuş şehirler var mıdır?

Hadi Uzer (Gaziosmanpaşa-Ankara)

— Osmanlı devrine ait klasik eserlerimizi bugünkü Türkçeyle vermek hususunda hiçbir faaliyette bulunmuyorsunuz. Niçin Hayat müessesesi böyle kitaplar yayınlamıyor?

Mehmet Ali Çalışmaz (Bıyıklı köyü-Koçarlı-Aydın)

— Bizans İmparatorluk ve Macaristan Krallık taşları bugün nerededir? Aya İrini Kilisesi ne zamandan kalmadır?

1970 MAYIS SAYI: 4 SAYFA: 94-95

Macit Selekler (Antalya)

— Bu sütunlarda, Osmanlı devrinde, niyabet (naiplik) makamlarının “nahiye” manasında olduğunu yazdınız. Halbuki sözlüklerde, her iki kelimenin apayrı manaları var ve birbiri ile ilgili görülüyor.

Cihangir Bozkurt (Bursa)

— İnebanti deniz muharebesi hakkında bazı tafsilat öğrenmek istiyorum.

M. İmlan (Adana)

— Dünyanın en mühim meydan muharebeleri ile deniz savaşları hangileridir?

Ahmet Riyaz (Osmanbey-İstanbul)

— Bu sütunlarda verdiğiniz bir cevapta, Enver Paşa'yı savunuyor ve bir Türk ordusunu Sarıkamış'ta herhalde isteyerek mahvetmediğini yazıyorsunuz. Zaralı bir zihniyet içerisindesiniz. O zaman koca bir imparatorluğun hesabını, hiç yoktan verilmiş yüzbinlerce şehidin kanını kimden soracağız? Yunanlıları Ankara önlerine getiren feci vaziyetin mesulü kimdir? Bunların hesabı herhalde Tarih Postası'ndan değil, bu adamlardan sorulacaktır.

Affan Rasim (İzmir)

— Mari Terez ve 2. Josef hakkında mükemmel bilgi verir misiniz?

Muzaffer Görktan (Afyon)

— 93 Harbi'nin Mehmed Ali Paşa'sı kimdir?

İslam Gökmen (Teşvikiye-İstanbul)

— Tutankamon'un mumyasının uğursuz olduğu ve bulanların kısı zaman sonra öldüğü doğru mu ? Gestapo üzerinde bir yazı koyamaz mısınız?

Temel Uzlu (Ordu)

— Büyük Mitridat, Pontos kralları olan Mitridatların altıncısı mı, yedincisi midir?

Mehmet İpekçioğlu (Kırıkkale-Ankara)

— 2. sayınızda yayınladığınız Türk Mezarı hakkındaki makaleyi zevkle okudum. Ben vaktiyle Türk Mezarı'nın jandarma karakol kumandanı idim. 1936'da bu görevde bulunuyordum. Resmini yayınladığınız karakol binasını ben tamir ettirdim. Parası

Jandarma Genel Kumandanlığı'ndan verilmişti. Elektrik yoktu. Talat, Enver ve Cemal Paşalara küfredenlere verdiğiniz mutedil cevaplar için teşekkür ederim. Ailemde bu paşaların açtıkları seferlerde şehit olmuş çok kimse var ama, ben gene de onlara saygısızlık etmeyi aklımdan geçirmem.

Ömür Aybek (Hakkari)

— İstanbul müzeleri mütareke yıllarında (1918-1922) işgalci düşmanlar tarafından bir ziyana uğratıldı mı?

Veli Ölmez (Sarayönü-Konya)

— İslam mitolojisi ve menkıbeleri üzerinde yazı koyamaz mısınız?

1970 HAZİRAN SAYI: 5 SAYFA: 97

Hüseyin Duran (Göynük)

— Nisan 1'de aldatma nereden çıkmış ve bugüne kadar nasıl gelmiştir?

Murat Gürol (Göztepe-İstanbul)

— 1821'de bir Ortodoks Cihan Patriği'nin asıldığı doğru mudur?

Şahabettin Anman (Adana)

— 1964'teki Kıbrıs olayları (Rum saldırısı, Türk savunması ve Türk hava harekatı) ile iki tarafın da insan ve malzeme bakımından kayıpları hakkında bir yazı koyabilir misiniz?

Yıldız Sezen (Bandırma)

— Anglo-sakson adı nereden çıkmıştır?

Nurettin Çınar (Kuşluca-Trabzon)

— İstiklâl Savaşı'nda Cezayir ve Pakistan'dan gönüllüler gelmiş midir?

Kahraman Aynur (Giresun)

— Birinci Meşrutiyet'in Kanuni Esasi'ne icâbında padişaha sürgüne gönderme yetkisini kim koydurdu? Talat Paşa'nın tahsil derecesi nedir? Mehdi İsyanı nedir?

1970 TEMMUZ SAYI: 6 SAYFA: 96

Nurettin Çınar (Kuşluca-Trabzon)

— İsrail devleti ne zaman ve nasıl kuruldu? Daha önce bu topraklarda kimler yaşıyordu?

Ahmet Akgül (İstanbul)

— 2. Abdülmecid nerede gömülüdür? "Evliya Çelebi Seyahatnamesi" ile Hadikkatu'l-Cevâmi'in asıl yazma nüshaları nerededir?

Sıtkı Karshoğlu (Samsun)

— Şeyh Şamil Türkiye'ye ne zaman geldi?

İnayet Özkaya (Erenköy-İstanbul)

— “Yunanistan Küçük Asya'da” adlı eserin tercümesi var mı?

Seydi Ağır (Çapa-İstanbul)

— Gaziantep yakınlarında bir mağarada birtakım şekil ve yazılar var. Bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz?

1970 AĞUSTOS SAYI: 7 SAYFA: 96-97

Av. Zekeriya Yurdoğlu (Manisa)

— Gördes'in tarihi hakkında bazı tereddütlerim var.

Ahmet Gündoğdu (İstanbul)

— Hayat Tarih Mecmuası'nda Şevket Rado'nun Lâmii Çelebi'den alarak yayınladığı hikâye ile Evliya Çelebi'nin ilk cildindeki bir hikâye arasında büyük bir benzerlik var. Bunu nasıl izan ediyorsunuz? Atatürk'ün ailesi hakkında bir gazetede çıkan yazı doğru mu?

Niyazi Erdoğan (Kızıltoprak-İstanbul)

— 1. Abdülhamid'in ölüm tarihi nedir? Karamanoğulları'nın Ermeni asıllı olduğu doğru mu?

Sıtkı Karshoğlu (Samsun)

— Milli Mücadele sırasında İstanbul Hükümeti ne yapıyordu? Cazibe kanununu Arapların bulduğu doğru mu?

Salahaddin (Kerkük-Irak)

— Türkiye depremleri ve İstanbul yangınları üzerinde bilgi verir misiniz?

Özcan Türel (Bağlarbaşı-İstanbul)

— İstanbul, Fatih tarafından zapt edilinceye kadar kaç defa kuşatıldı?

Semih Erkul (Siirt)

— Haçlı Seferleri'nden birinde Haçlı ordularının İstanbul'u yağma ettiği doğru mu?

Orhan Tepecik (Bandırma)

-Türk sivil havacılığı ne zaman kuruldu?

Ali Ersavaş (Kadınca-İstanbul)

— Türkler ilk defa ne zaman bir imparatorluk halinde birleşti?

Mehmet Pamukçu (Niğde)

—İstanbul’da tütün hangi yıl kullanılmaya başlandı?

Yalçın Cemal (Baf-Kıbrıs)

—Ortadoğu’nun en kuvvetli devleti hangisidir? Atatürk ve Kıbrıs’la ilgili yazılar koyamaz mısınız?

Hakan Sergüzeştçi (Kırıkkale)

—Tarihimizde “Köprülüler Devri” sözüyle ne anlaşılır?

Bektaş Süvari (Maltepe-Ankara)

— “Atatürk” soyadını kim buldu? Bu soyadı Atatürk’e nasıl verildi?

1970 EYLÜL SAYI: 8 SAYFA: 96–97

Sıtkı Karşlıoğlu (Samsun)

— İnsanın maymundan türediği doğru mu? Osmanlı padişahlarının adını “Muhammed” mi, “Mehammed” mi, “Mehmed” mi okumak lazım? Bayburt kalesini kim yaptırdı?

Necla Cebeci (Kastamonu)

—Osmanlı Devrin’de “Memleketeyn” diye adı geçen yer neresidir?

Ruhi Koray (Beşiktaş-İstanbul)

-Boğaziçi hangi tarihte dondu?

Asuman Dolunay (Yalvaç-Isparta)

— Tarihte “Bulgar” adını taşıyan bir Türk boyu olduğunu biliyoruz bunların bugünkü Bulgarlarla bir ilgisi var mıdır?

Özcan Ergün (Kadıköy-İstanbul)

— Sultan Hamid’e niçin “Kızıl Sultan” denir? Bu adı kim takmıştır?

Selim Ertugan (Bitlis)

—Bir kaynakta, Sultan Aziz tahttan indirildikten sonra şahsi servetinin yağma edildiğini okudum; bunun aslı var mıdır?

Necati Toprak (Kızılcahamam-Ankara)

— Karakoyunlu devleti ne kadar sürmüştür? İran ve Irak’a hâkim olmaları hangi tarihe rastlar?

Mustafa Sepetçi (Kadıköy-İstanbul)

— İber yarımadasındaki Müslüman hâkimiyeti ne kadar sürdü? Müslümanların hâkimiyetinin sonunda Avrupalıların oradaki kütüphaneyi yaktığı doğru mu?

Zeki Üçüncüoğlu (Akçaabat-Trabzon)

— Tarihimizde ibret verici olaylara ait bir kitap hazırladım. Neşri için yardımcı olabilir misiniz?

Mehmet Ali Sayder (Beşiktaş-İstanbul)

— Bir yerde Fatih Sultan Mehmed'in annesinin Fransız olduğunu okudum. Doğru mu?

Selim Alibeyoğlu (Kangal-Sivas)

— İlk Türk Müslüman devleti hangisidir?

Fâkir Şeren (Karşıyaka-İzmir)

— Teoman Yabgu'dan önceki ve sonraki Hun hükümdarı kimlerdi?

Süleyman Akgün (Bilecik)

— Sultan Aziz Avrupa seyahatine hangi yıl çıktı? Seyahat kaç gün sürdü?

1970 EKİM SAYI: 9 SAYFA: 96-97

Ahmet Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Emekli General Şemsi Rıza Zobu Paşa'nın yayınladığı makalesini okudum. Koca imparatorluğun üç mecnunun kurbanı olmasını iyi tahlil etmiş. İttihat ve Terakki tarihi daha yazılamadığı için facialar hala gizli kalmıştır. Talat Paşa bugün azizlerden sayılıyor. Cadde ve mahallelere ismi veriliyor. Milletimizi bu mevzular üzerinde aydınlatmaya mecburuz.

Ahmet Şentürk (Malatya)

— Elimde bir Fıkıh kitabı var. Künyesini gönderiyorum. Eşsiz bir eser olduğunu sanıyorum. Nasıl değerlendirebilirim?

Oğuz Ünal (Ankara Üniversitesi)

— Tarih üzerinde kitaplar ve yazılar okuyorum. Bazı iddialar beni tatmin etmiyor. Birkaçını bildiriyorum. Beni aydınlatır mısınız?

Oral Garipağaoğlu (Doğanşehir-Malatya)

— Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihi üzerinde bir kitap yazdım. Nasıl bastırabilirim?

Ayhan Yüksel (Tirebolu-Giresun)

— Topal Osman'ın öldürülmesi hakkında tafsilat verir misiniz?

Osman Olçeşme (Denizli)

— Kıbrıs'taki askeri harekât hakkında bir eser var mı?

Ahmet Gerçekker (Adana)

—“Filipin” adı nereden geliyor?

Mustafa Sungur (Isparta)

— Son Türkiye-İran savaşı ne zaman oldu?

Beyhan Menteş (Edirne)

— Büyük Reşid Paşa'nın ilk sadareti ne zamandır?

Mehmet Adanalı (Trabzon)

— Lâle devrinin birtakım yangın ve zelzelelerle başladığı doğru mu?

1970 KASIM SAYI: 10 SAYFA: 96-97

M. Hepşen (İstanbul)

— Tarihi ve milli abidelerimize iyi bakılmıyor. Fatih Türbesi'nin çevresi çok pis. Fatih Camii'nin halılarının altı toz yuvası. Hırka-i Şerif Camii Sokağı pislik deryası. Üstelik bu cami, ikindi ile akşam namazları arasında kapanıyor.

Cemal Karataş (Kars)

— Kars demiryolu, garı, ilk görevli memurlar hakkında bilgi verir misiniz?

İsmail Artçı (Tarihte en uzun saltanat süren hükümdar kimdir?)

Fatma İlinç (Beykoz-İstanbul)

— Bazı Osmanlı devlet adamlarının unvanları arasında "Câmi'ür-Riyâseteyn" sanını gördüm. Ne demektir?

Erol Savcı (Şişli)

—Dük" kime derler? Bir asalet unvanı olduğunu biliyorum ama, diğer asillerden farkı nedir, biraz bilgi verir misiniz?

Nihat Erçetin (Râmi-İstanbul)

— Birleşik Amerika'da ne kadar Zenci var? Bu konuda biraz tafsilat verebilir misiniz?

Yalçın Mehmedoğlu (Edirne)

— Türkiye tarihinin en zengin kadınları kimdir?

Yusuf Elden (Üsküdar-İstanbul)

— Yavuz ve Kanuni devirlerinde dünya nüfusu ne kadardı?

Burhan Tanrıdağ (Adana)

— Meşhur 1683 İkinci Viyana Muhasarası seferine padişah da katılmış mıydı?

Fevzi İmamoğlu (Adalar-İstanbul)

— Ruslar Büyük Okyanus'a ne zaman eriştiler?

Muhsin İlyas Subaşı (Kayseri)

— 2. Abdülhamid’e hala şurada burada “Kızıl Sultan” denmesi doğru mu?

M. Niyazi Baysan (İzmir)

— Acaba son asırlık Türkiye tarihinden daha çok bahsedemez misiniz?

R. H. Uzunoglu (Cihangir-İstanbul)

— Ekim 1970 nüshanızda “Hulin Dağı” diye yayınladığınız resim, Hulin Dağı değildir.

Alaeddin Günal (Erzincan)

— Sultan Abdülaziz’in ölümü meselesi, çeşitli kitaplarda birbirine zıt şekilde ele alınıyor. Bu hususta bizi aydınlatır mısınız?

Sedat Yenigün (Fatih-İstanbul)

— Büyük Taarruz’un planları kim hazırladı? 2. Abdülhamid devrine ait bazı vesikaların yok edildiği doğru mu?

Rıfki Kaymaz (Atatürk Üniversitesi-Erzurum)

— Milli Mücadele’de Özbekler Tekkesi, Anadolu’ya silah kaçırılmasında hizmet ettiği halde neden kapatıldı?

Nermin Özipek (Maraş)

— Fatih’in annesi Dulkadiroğulları’ndan mı? Haçlılar kaç defa Anadolu’ya ayakbastılar?

Celal Ferah (Yenimahalle-Ankara)

— Profesör Muhammed Hamidullah kimdir? Maarifetnâme ilmi bir eser midir?

Bahattin Akolu (Çamlıca-İstanbul)

— Türk destanlarının geniş metinlerini nerede bulabilirim? Kırklareli’ndeki Kırklar Tepesi’nde yatan kırk şehidin adları nedir?

Ayhan Güldeste (Konya)

— Bizans Çağı’nda İstanbul’da cami var mıydı?

Ünal Türkeş (İstanbul Üniversitesi)

— İmparatorluk devrinde Manisa medreseleri müftü, kadı ve müderris yetiştirir miydi? Batı Anadolu Türkmen uçbeyliklerinde dini kültürü sağlam din adamları var mıydı? 16 - 18. asırlarda Konya çevresinden Batı Anadolu’ya yapılan Türk göçleri, Batı Anadolu’nun Türkleşip İslamlaşmasına yardımcı olmuş mudur?

Ayşe Kaymaz (Refahiye-Erzincan)

— Kâzım Karabekir’in hatıraları şimdi serbestçe satılıyor mu?

Glden Akba (Kavaklıdere-Ankara)

— Ankara’da Kızılay Meydanı’na ait kırk yıllık bir fotoğraf gönderiyorum. Yayınlar mısınız?

Hüseyin Erg (Tavşanlı-Kütahya)

— Yavuz Sultan Selim küpe takmış mıdır?

Mehmet Sami Akgl (Sivas)

— 1. Cihan Savaşı’nda Filistin Cephesi’ndeki Türk ordularından birinin kumandanının General Allenby ile gizlice anlaştığı doğru mu?

Turgay Cahit (Lefkoşe-Kıbrıs)

— Orhun Abideleri hangi tarihte dikilmiştir?

1971 OCAK SAYI: 12 SAYFA: 96–97

Sami Şener (Kartal Maltepesi-İstanbul)

— Osman Gazi’nin Şeyh Edebali’yı görmeden önce Müslüman olmadığı doğru mu?

Sıtkı Karşlıoğlu (Samsun)

— Peygamberimizin dörtten fazla zevcesi olmasının izahı nedir? 1965’ten beri istiklâl kazanmış devletler var mı?

Mecit Yıldırım (Ankara)

— Bu sütunlarda çıkan bir cevabınızda “ Timur, tarihimizin en büyük simalarından biridir ” diyorsunuz. Timur’u ne dereceye kadar Türk sayıp saymamak ve tarihimizin en büyük büyük siması olup olmadığını anlamak için, Yıldırım ile giriştiği Ankara Savaşı’na, Sivas’a geldiğinde, bu şehrin kadısı Timur’dan kan dklmemesini istediği zaman, Timur’un bu teklifi kabullenerek şehrin kadısından beldenin anahtarını aldıktan sonra, muhtelif yerlere kuyular açtırarak Müslüman Anadolu halkını bu çukurlara diri diri gmdrmesine, sonra da diğer Anadolu şehirlerinde yaptığı tarihte misli olmayan insafsız tahrip ve barbar hareketlerine bakmak kâfidir. Hakikatler üzerinden silindir kaydırarak gerçekleri saklayıp kendi insifiyatifinize göre beyanlarda bulunarak, tarihilikteki ihtisasınıza olan itimadımıza tamamen gölge düşürdünüz. Türk (!), Moğol, Altay v eManu ırklarından hangisine mensup olduğu kat’i olarak bilinmeyen Timur’a bizim tarihçiler nasıl bir anlayışla “ Türk “ Moğol, Altay ve Mançu ırklarından hangisine mensup olduğu kati olarak bilinmeyen Timur’a bizim tarihçiler nasıl bir anlayışla “Türk” derler bilinmez. Bu zat eğer damarlarında Türk kanı gibi asil bir kan taşımış olsaydı, Yıldırım Bâyezid gibi ünlü bir Osmanlı padişahına savaşı aar mıydı? Timur bunlarla da

yetinmemiş, Türk Altınordu devletini parçalayarak, yeryüzünde ismi cismi yokken bugün hür dünyanın bir numaralı baş belası olan Rusya'nın yani komünistlerin ırkını teşkil eden Slav ırkının, dolayısıyla da komünistlerin doğmasına yol açmıştır. Hatadan dönmek fazilettir. Sütunlarınızda vereceğiniz cevap herhalde bu faziletinizi ortaya çıkaracaktır. Selam ve saygılarımla cevabınızı bekliyorum.

Refik Tagay (Ankara)

— Elimde çok güzel hatla yazılmış ve Türk sanatının iyi bir örneği olan bir yazma kitap var. Cildi de güzel. Son sayfasını kopya ettim, gönderiyorum. Hattatının Şahidi olduğu anlaşılıyor. Bu hattat hakkında bilgi verir misiniz?

Gülseren İçingi (İzmir)

— Safevi hanedanının Türk ve Sünni olduğu doğru mu?

Mehmet Akıncı (Vezneciler-İstanbul)

— Osmanlı tarihinde geçen Böğürdelen kalesi hakkında bilgi verir misiniz?

Mustafa Pınar (Kavaklıdere-Ankara)

—Roosevelt” adında iki Birleşik Amerika başkanı olduğu doğru mu?

Ayten Resneli (Bursa)

— Sultan Cem’in Nice şehri hakkındaki şiirini yazar mısınız?

1971 ŞUBAT SAYI: 1 SAYFA: 96-97

Süreyya Ayık (Samsun)

— Ayasofya'nın minareleri hangi devirde yapılmıştır?

İzzet Derecik (Konya)

— İspanyol ressamı “El Greco” nun bu adı taşımasının sebebi nedir?

Kâzım Kandoğlu (Sinop)

— Kaç Fransa kralı vardır?

Mehmet Saraylı (Malatya)

— Anadolu beyliklerinin nüfusu hakkında elimizde rakamlar var mı?

Dr. Nurverdi Paktin (Gülhane-Ankara)

— Mecmuanızın bir yazısında “Şâni-zâde yerine “Şinâsi-zâde” geçiyor, yanlıştır.

Deniz Doğan (Üsküdar-İstanbul)

— Jean Bernadotte’la eşi Desiree birer Fransız iken nasıl İsveç kral kraliçesi oldular. Bu hadise bana pek fevkalâde gibi görünüyor. Bernadotte hanedanı hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Oğuz Ünal (Çankaya-Ankara)

— Timur’un Bursa’da Osmanlı devlet arşivini yaktığı doğru mu?

O. Nuri Serhat (Çan-Çanakkale)

— Bestekârlarımıza ait bir kitap tavsiye edebilir misiniz?

Hilmi Ereğ (Osmaniye-Adana)

—Devrim“ kelimesinin bugün, Atatürk’ün anladığı ve kullandığı manadan çok uzak manada, milli düzenini yıkılmasını hedef alanlarca kullanıldığı malumdur. “Atatürk inkılâpları” doğrudur ama “devrimleri” denince, bugün Marksist bir terim anlaşılır. Niçin bu oyuna geldiniz ve bir yazınızda “inkılâp” yerine “devrim” dediniz?

1971 MART SAYI: 2 SAYFA: 96-97

Süleyman Taş (Sarayönü-Konya)

— Mecmuanızda Melling’in gravürlerini yayımlayamaz mısınız?

E. Erdal Sürer (Diyarbakır)

— Bilecik’te doğup Kerkük’te ölen Nâmık Ekrem Bey adlı bir edibimiz var mı?

Bünyamin Yaşar (Daday-Kastamonu)

— Lozan Muahadesi bir hezimet mi, bir zafer midir? 2. Abdülhamid, ilk Meclis-i Mebusan-ı niçin kapattı?

İsmet Kadioğlu (Çapa-İstanbul)

— Bugüne kadarki dünya tarihinde geçen kavgalar ideolojik midir, yoksa milletler arasında vuku bulan bir çatışma mıdır? Ne şekilde izahı mümkündür? Şu andaki kavgalar, geçmişte dünya tarihinde görülenlerden farklı mıdır? Osmanlı devleti emperyalist bir kuruluş mu idi?

Faruk Güneşin (Aksaray-İstanbul)

— Osmanlı devrinde kullanılan tartı ve ölçülere ait bir eser var mı? Aziz Sâmih İlter’in Şimali Afrika’da Türkler adlı kitabını bulabilir miyim?

Yason Vivikopulos (Kadıköy-İstanbul)

— Birinci Cihan Savaşı’ndaki Cihangir yangını hangi tarihte oldu?

Ahmet Dikmen (Edremit-Balıkesir)

— Mülâzım-ı sâni ve Mülâzım-ı evvel bugün hangi rütbelere tekabül ediyor? Atatürk ve Çakmak mareşal oldukları halde İnönü neden olamadı?

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Enver Paşa – yaptığı çılgınlıklara pişmanlık duymuş mudur ki – şehitlik mertebesine ermiş sayılıyor? Bu güne kadar bütün savaşlarda kaç Türk ölmüştür?

H. İbrahim Baslara (İstanbul)

— Balsara” ne demektir?

Seyfettin Kürşad (Gaziosmanpaşa-Ankara)

— Göktürkler, Dede Korkut, Bozkurt, Asya Türkleri vs. hakkında yazılar koyamaz mısınız?

Sadık Çınar (Karşıyaka-İzmir)

— Elimde babamdan kalma 25 yazma Arapça ve Farsça kitap var. Ben 76 yaşında emekli bir öğretmenim. Bu kitaplardan faydalanamadım. Çocuklarım ve torunlarım hiç faydalanamazlar. Ecdat yadigârı olduğum için atamam da. Bir devlet kütüphanesi tavsiye ederseniz, bu eserleri oraya hediye edeceğim. Pierre Loti’nin İstanbul’dan bahseden eserleri hangileridir?

Mehmet Ali Çalışmaz (Koçarlı-Aydın)

Topkapı Sarayı’nda bütün padişahların tabloları var mı? Kültür Sarayı yangınında yanan 4. Murad’a ait eşyanın bir tiyatro temsilinde sergilenmesini tasvip eder misiniz? Yıldız, Dolmabahçe, Beylerbeyi Sarayları bugün ne durumdadır?

1971 NİSAN SAYI: 3 SAYFA: 96–97

Dr. Cahit Öney (Kırklareli)

— Milli Eğitim Bakanlığı’nca ilk cildi yayınlanan “Türk Musikisi Ansiklopedisi” kaç cilt olacak ve diğer ciltleri ne zaman çıkacak?

Derviş Değerli (Adana)

— 1326’da yayınlanan “Erkan-ı Harb Binbaşısı Ali Fuad” imzalı “Musavver 1293–1294 Osmanlı – Rus Seferi” adlı eser, kimindir?

Kadri İşcan (Kadıköy-İstanbul)

— Bu sütunlarda çıkan bir cevapta, Enver Paşa’nın “Rus” mitralyöz kurşunuyla vurularak şehid olduğunu” yazdınız. Bu, Zâloğlu Rüstem destanına benziyor. Niçin böyle şeyler uyduruyorsunuz. Ben bir kitapta, Enver Paşa’nın başka türlü öldürüldüğünü okudum.

Basri Aktaş (Kavaklıdere-Ankara)

— Piri-zâde Sâhip Molla'nın hem 2. Abdülhamid, hem Meşrutiyet devirlerinde saygı gördüğünü bir makalenizde yazdınız. Yalnız Meşrutiyet'te saygı görmüştür. Sultan Hamid devrinde sevilmezdi.

Naci Akıncıbay (Şirinyer-İstanbul)

— Beş eski tarihi resmi, işinize yarar düşüncesiyle gönderiyorum.

Atğm. M. Yılmaz (Konya)

— Fatih'in zehirlenerek öldüğü doğru mu? Kanuni'nin Belgrad ve Rodos seferleri hakkında bir incelemem var, yayınlar mısınız?

Rıfki Kaymaz (Erzurum Üniversitesi)

— İstiklâl Savaşı'nda vatanımızın kurtulmasında büyük yararlılıklar gösteren din adamlarımız, sarıklı mücahitlerimiz hakkında yazılar koyamaz mısınız? Fatih'in Ayasofya'yı camilikten çıkaranları lanetleyen bir fermanı olduğu doğru mu?

İzzet Ercan (Bahçelievler-Ankara)

— Mezarı yurdunun dışında olan hükümdarlar var mıdır?

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Anadolu'da zulümler yapan ve tarihimizin gelişmesinde çok menfi rolü olan Timur, savunulacak bir şahsiyet midir? Türk olması, kendisini savunmak için yeter sebep teşkil eder mi? Türk aslından Türk düşmanı çıkmamış mıdır?

Vedat Yalman (Erenköy-İstanbul)

— Orhan Seyfi'nin "Peri Kızı ile Çoban" şiirinin tamamını yazıp adresime gönderir misiniz?

Kahraman Aynur (Giresun)

— Yıldız Mahkemesi ve bu mahkemenin Midhat Paşa hakkında verdiği hüküm meşru mu idi?

1971 MAYIS SAYI: 4 SAYFA: 96-97

Mehmet Ali Çalışmaz (Bıyıklı-Koçarlı-Aydın)

— Bir mektubumda Tarih Postası'ndan çok soru sormuştum. Belki kızmışsınızdır. Affetmenizi rica ederim. Osmanlı nişanları, Topkapı Sarayı'nda mevcut mudur?

Eşber Hotan (Alsancak-İzmir)

— Ocak 1971 sayınızın 6. sayfasında Atatürk'ün el yazısı ile "diktatör" şeklinde geçiyor. Tertip yanlış olabilir. Mana da bozulmuyor ama, nüans kayboluyor.

Av. Zafer Batu (Emek-Ankara)

— Dünyanın küre şeklinde olduğu, güneş etrafında döndüğü, kan dolaşımı ve görme kanunları, Ortaçağ'da İslâm bilginlerince mi bulunmuştur?

Aydın Kerkük (Kerkük-Irak)

— Hayat Müessesesi'nin yayınladığı "Türkiye Tarihi"ni nasıl elde edebilirim?

Yaşar Argo (Kadıköy-İstanbul)

— Tökeli İmre ve diğer Macarlar, İzmit civarına yerleştirildikten sonra ne oldular? Bu hususta yapılmış etraflı bir araştırma var mıdır?

Turgut Eralp (Çamlıca-İstanbul)

— "Hayat Tarih Mecmuası"nın cilt kapaklarındaki yıldızlı yazılar aynı hizada olmuyor. İstiklâl Marşımız hangi tarihte ve hangi maarif vekili zamanında kabul edildi. Bu mevzuda bir yazı koyamaz mısınız?

Hamza Sadi Özbek (Muğla)

— Kutadgu Bilig'in Türkiye Türkçesi ile olan bir tercümesi var mı? "Muğla" adı nereden geliyor? Bir Türkçe-Moğolca-Türkçe sözlük var mı? Eski çağlara ait tarihi atlasları nasıl bulabilirim?

Rahmi Hüseyin Uzunoğlu (Cihangir-İstanbul)

— Kılıçlı imtiyaz madalyası, Cumhuriyet devrinde de taşınmış mıdır?

G. Gökent (İstanbul)

— Geçen sayınızın 17. sayfasındaki resim bir zühul neticesi yanlış tespit edilmiştir. Resim Avusturya veliahdi ile bir Avusturyalı mareşali göstermektedir.

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Enver Paşa Osmanlı İmparatorluğu'nu kurtarmış mıdır da, orasını da kurtarmak üzere Türkistan'a gitmiştir. İstanbul'dan Anadolu'ya el altından yapabilir ve hatalarını kısmen tamir edebilirdi. Enver Paşa'nın Türkistan'a gitmesi ve orada ön safta çarpışmaya girmesi intihar etmeyip de vurulmuş olmak içindir. Türkistan'ı kurtaramayacağını bilirdi, kurtaracağını bilseydi ön safta geçmezdi. Eğer İstanbul'da kalıp hatalarının kahrından veya bir düşmanın kurşunu ile ölseydi şehit sayılabilirdi. Ama Türkistan'da nasıl şehit sayılır? Türkistan'da kuvvet bulsaydı, Anadolu'ya yürüdü kanaatindeyim. Son ve değişmez kanaatim de, yurdunu yüzüstü bırakıp kaçan bir paşa şehit değil, hain sayılmalıdır merkezindedir.

Ümit Çavuşoğlu (Fatsa-Ordu)

— Birinci Cihan Savaşı sırasında Rus donanması hangi tarihte Trabzon limanımızı bombardıman etti? Churchill'in hatıralarını nereden bulabilirim?

Fevzi Kapçı (Olucak-Anıtkaya-Afyon)

— Yavuz Sultan Selim küpe takmış mıdır?

Mehmet Ali Ceritoğlu (Beşiktaş-İstanbul)

— Anadolu Türk aşiretlerinden ve şairlerimizin hayat ve şiir örneklerinden bahsedemez misiniz?

Abdullah Bizen (Çankaya-Ankara)

— Tarih ilmi bugün daha çok propaganda maksadıyla kullanılmaktadır. Böyle bir ortamda HTM'nin tuttuğu mâkul yol, olaylara hiçbir ideoloji katmaması, tarafsız, fakat milliyetçi bir görüşle hadise ve şahısları yansıtmaması, çok prestij toplamaktadır. Yıllardan beri derginizin bu ağırbaşlı durumunu değiştirmediniz. Tebrik ederim. Ben de Tarih Postası'ndan bazı şeyler öğrenmek istiyorum: 5. Murad, mason mu idi? Yeniçeri ve diğer Kapıkulu Ocakları ile beraber ulema sınıfına da ilk cülûs bahşişi ne zaman verildi? Kanuni'nin devlet adamlarını keyfi olarak işbaşına getirdiği doğru mudur? İdam edilen şeyhülislam var mıdır?

Necati Özkendir (Sirkeci-İstanbul)

— Cağaloğlu Kız Lisesi ile Türbe arasında liseye bitişik büyük bir bina yapıldı. Binanın önündeki duvarsa yıkılacağına tamir edildi. Bu duvarın ne tarihi kıymeti var ki yıkılmadı?

Sıtkı Karşlıoğlu (Samsun)

— Eğitim sistemimiz çok bozuktur. Haklı mıyım?

Yalçın Gözübüyük (Cebeci-Ankara)

— Rauf Orbay'ın hatıralarını nasıl bulabilirim? Japonya'ya ait Türkçe tatminkâr bir kitap var mı? Osmanogulları içinde ilk kardeş veya oğul katli hangisidir? Osmanlı devleti derecesinde dini düzenle idare edilen bir devlette nasıl olmuş da böyle bir âdet yer almıştır? Daha önceki zamanlarda böyle bir âdet var mıydı? Din düzenini kontrole memur ulema bu şer'i olmayan durumu nasıl karşılamışlardır?

Mahir Boyacıoğlu (Kadıköy-İstanbul)

— Fransızca tarih dergileri yurdumuzda satılıyor mu?

Nurettin Çınar (Kuşluca-Trabzon)

— Milli Mücadele sırasında Rusya bize yardım etti mi?

Verdi Kankılıç (Birecik-Urfa)

— Tarih Postası sütununda verdiğiniz bir cevapta Birecikli Namık Ekrem adında bir edibimizin adına müracaat kitaplarında rastlanmadığını söylemişsiniz. Böyle bir edibimiz vardır. 1878–1917 arasında yaşamıştır. Ben bir edebiyat öğretmeniyim. Bu zat hakkında 1967’de Birecik’te bastırdığım broşürü gönderiyorum.

Ömer Hayta (Mersin)

— İmza’nın menşei nedir?

1971 TEMMUZ SAYI: 6 SAYFA: 96–97

Ömer Uğur (Taksim-İstanbul)

— Eski Orman nezâretindeki yeniçeri müzesinin bir kartpostalı ben de vardır. İade edilmek üzere takdim ediyorum.

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Enver Paşa’nın şehit olup olmadığı dini cepheden incelenirse, müsbet kanaate varmak zordur. Zira “farz-ı ayn derecesinde bir vecibe-i diniyye” ile Türkistan’a gitmemiştir. Gene de mağfiret-i ilâhiyye’ye mazhar olmasını temenni ederiz.

Yalçın Yurdasiper (Acıpayam Lisesi ed. ögr.- Denizli)

— Tanrı Türk’ü Korusun” sözü nereden geliyor?

Orhan Naim Hazinedar (Bolaman Belediye Başkanı-Fatsa-Ordu)

— Kopyalarını gönderdiğim iki eski mührü okuyup ne olduğunu izah eder misiniz?

Şener Çakmak (Ankara)

— Lazlar hakkında nereden bilgi edinebilirim?

Hamza Meydan (Oba-Şavşat-Artvin)

— Şavşat kazâsında bazı köy adları değiştirilmiştir. Değiştirilme tarihlerini bildirebilir misiniz?

Behzat Temizelli (Maltepe-Ankara)

— Âşıkpaşa-zâde Tarihi nedir?

Lv. Atğm. Muammer Yılmaz (Kayseri)

— Tarihte kurulmuş 16 Türk İmparatorluğu hangileridir?

Ahmet Uzuner (Eleşkirt-Ağrı)

— Timur’un Bursa’yı yaktığı ve Ulu Cami’yi ahır yaptığı doğru mu? Tevfik Fikret ve Mehmed Akif hakkında yazı koyamaz mısınız?

Yunus Serin (Erzurum)

— 2. Abdülhamid hakkında yazılanlar biz üniversite öğrencilerinin zihnini karıştırıyor. Bu hükümdar hakkında gerçekleri nasıl öğreneceğiz?

Yalçın Özalp (Maraş)

— Larnaka’da “Hala Sultan Tekkesi” denen yerde Peygamberimizin halasının gömüldüğü doğru mu?

Sıtkı Karşlıoğlu (Samsun)

— Fatih Sultan Mehmed’in “Yâkub Paşa” adlı hekimi tarafından zehirlendiği doğru mu?

Fuat Erayda (Bahçekapı-İstanbul)

— Bazı kitapları nerede bulabilirim?

Nedelço Kemanlarski (Etiler-İstanbul)

— 2. Meşrutiyet’in meclis zabıtları yayınlanmış mıdır? Balkan Savaşı’ndan önce Makedonya nüfusu üzerinde teferruatlı bilgiler veren bir kitap var mıdır?

1971 AĞUSTOS SAYI: 7 SAYFA: 96-97

M. Rasih Savaş (İstanbul)

— Hacı Murad hakkında yayınladığınız makalede eksiklikler vardı. Kuzey Kafkas Türk Kültür ve Yardımlaşma Derneği fahri başkanı olarak, bu mücahit üzerinde tamamlayıcı bilgi vermeyi vazife saydım.

Ali Fuad Baş (Edebiyat Fak. -Erzurum)

— İslâm medeniyeti ve Avrupa medeniyetine olan büyük tesirleri, cebir, trigonometri gibi ilimlerin Müslümanlarca bulunduğu gibi şeyler niye gençliğimize öğretilmiyor?

Oğuz Ünal (Hukuk Fak.-Ankara)

— Mayıs 1971 tarihli sayınızda bu sütunlarda İslâm medeniyeti hakkında verdiğiniz cevabı yetersiz buldum.

Süreyya Gökbayrak (Eskişehir)

— Midhat Paşa’nın Bulgar veya Yahudi, Enver Paşa’nın Macar veya Gagavuz, Talat Paşa’nın Çingene asıllı oldukları doğru mu?

Kadriye Kırıcı (Üsküdar-İstanbul)

— Padişah resimleri asıllarına uygun mudur? Delacroix’nın “Le Massacre de Scio = Sakız Katliamı” adlı tablosunun mevzuu nedir? Size yolladığım eski harflerle basılı küçük bir pusula neyi ifade ediyor?

Dr. Erdal Alptekin (Galatasaray-İstanbul)

— Türkler’de meskûkât (para) hakkında yazılar yayınlamayamaz mısınız?

Yılmaz Sarioğlu (Fen Fakültesi-Erzurum)

— Sultan Vahideddin hakkında tarihin tarafsız kanaati nedir?

Semavi Güler (Mutki-Bitlis)

— Bitlis kalesi kimin tarafından yapılmıştır?

Turgut Hasanoğlu (Manisa)

— Eski Türk savaş gemilerinin büyüklükleri ne kadardı? Bunları gerçekten kendimiz mi yapardık?

Rasim Eroğul (İstanbul)

— Düello ne zaman başlamıştır? En çok hangi ülkede yaygındı? Bu adet ne zaman son buldu?

1971 EYLÜL SAYI: 8 SAYFA: 96-97

Nurettin Çınar (Kuşluca-Trabzon)

— Bu sütunlarda verdiğiniz bir cevapta, benim Milli Mücadele kahramanlarını komünistlikle itham ettiğim anlaşılacak şekilde bir ifade kullanılmış. Katiyen böyle bir maksatla soru sormadım.

Bizen Ümit (Yenimahalle-Ankara)

— Atatürk’ün, 23 Eylül 1923’te Bursa’da gençliğe verdiği nutuk hakkında ne düşünüyorsunuz?

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Nasırüddin Tusi ve Batıniler hakkında bir yazı koyamaz mısınız?

Cihad Asım (Bakırköy-İstanbul)

— Nâmık Ekrem Bey’in bir broşürünü gönderiyorum. İnceledikten sonra iadesini ve mümkünse bu tanınmamış edibimizden bahsetmenizi rica ederim.

M. Fethi Çankaya (Arpaçay-Kars)

— Türk boylarının şecereleri hakkında bir eser tavsiye edebilir misiniz? Türkler, İslâm’dan önce nasıl bir vergi sistemi uyguluyorlar idi?

Rıfki Kaymaz (Edebiyat Fakültesi-Erzurum)

— Hırka-i Saâdet Dairesi’nde hala Kuran okunuyor mu?

M. Yılmaz (Konya)

— Rodos’un fethi için bir makale hazırladım. Mecmuanızda yayınlar mısınız?

Refik Ceylan (Bartın-Zonguldak)

— Hayat Tarih Mecmuası' nı bana hediye olarak gönderir misiniz?

Sadrettin Tözün (Karabük-Zonguldak)

— Hayat mecmuası birkaç yıl önce Mahmud Şevket Paşa'nın son derece mühim olan günlük notlarını yayınlamıştı. Bu hatıraları Hayat tarih Mecmuası'nda tekrar neşretmeniz faydalı olacaktır..

Aysel Yöney (Yenişehir-Ankara)

— Sultan Reşad hangi tarihte gömüldü?

Neriman İlci (Karşıyaka-İzmir)

— Balkan Savaşı'nda hangi vilayetlerimizi kaybettik?

Ahmet Uyanık (Adana)

— 2. Sultan Abdülhamid devri sadrazamlarını sayar mısınız?

Mehmet Kayalı (Sivas)

— Hüseyin Avni Paşa'yı öldüren Çerkez Hasan Bey'in Sultan Aziz'in eşi olan kız kardeşinin adı nedir?

Nurettin Yaman (Ordu)

— 31 Mart" Vaka'sı miladi hangi güne tesadüf eder?

Yılmaz Tepegöz (Bursa)

— Göktürk imparatorlarının isimlerini yazar mısınız?

Mehmet İlaldı (Kasımpaşa-İstanbul)

— Türk-Hollanda münasebetleri hangi tarihte başladı?

Kasım Galip (Şişli-İstanbul)

— Bizans imparatorları aynı hanedandan mıdır?

1971 EKİM SAYI: 9 SAYFA: 96-97

Kemal Açıkbaş (Samsun)

HayatTarih Mecmuası: Sorunuz tarihi mahiyette görünüyorsa da, aslında tamamen siyasi ve aktüeldir. Bu sütunlarda politikaya girmiyor, tarih ve umumi kültür üzerindeki soruları cevaplandırıyoruz.

Ayşe Engin (Balıkesir)

— Namık Kemal'in meşhur Vatan ve Silistre piyesine konu olan Silistre muhasarası hangi tarihtedir?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— General Gordon, Mısır ve Sudan’da nasıl bir rol oynamıştır?

Ayla Caymaz (Hamburg-Almanya)

— Geleneksel Türk Müziği üzerinde çalışmak istiyorum. Hangi kitaplardan faydalanabilirim?

Mehmet Canpulat (Adana)

— Birleşik Amerika kurulduğu zaman nüfusunun birkaç milyon olduğu doğru mu? Birleşik Amerika’nın nüfus gelişmesi hakkında kısa bilgi verebilir misiniz?

Yılmaz Akseki (Fatih-İstanbul)

— Tanzimat’ın kurucusu Büyük Mustafa Reşit Paşa hangi tarihlerde kaç defa sadrazam oldu?

Mustafa Paymaz (Bursa)

— “Budin” dediğimiz Budapeşte’yi hangi tarihte kaybettik?

Ayşe Eğilmez (Etiler-İstanbul)

— Osmanlı devrinde sadrazamlara “başvekil” dendiği olur muydu?

Yusuf Baburoğlu (Şişli-İstanbul)

— Dr. Tefik Rüştü Aras hangi tarihlerde hariciye vekili idi?

Erol Güçbilir (Eskişehir)

— Bihzâd kimdir?

Ercümend Koçlu (Samsun)

— Mimar Sinan Ayasofya’yı tamir ette mi?

Oya Mürşidoğlu (Çankaya-Ankara)

— Kanuni’nin sadrazamı Dâmad Rüstem Paşa’nın, ölümünde efsanevi bir servet bıraktığı doğru mu?

Mehmed Kemaloğlu (Konya)

— Karamanoğulları hükümdarlarını sayabilir misiniz?

Oğuz Bütüngil (Erzurum)

— Rudolph Valentino hakkında kısa bilgi verir misiniz?

Fatma Cenkbilir (Eminönü-İstanbul)

— Nobel Mükâfatı’nın kurucusu olan Nobel kimdir?

İsmail Devrez (Edirne)

— Comtesse du Barry ve Marquise de Pompadour kimdir?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Mısırlı yazara Muhammed Hüseyin Heykel'in Zeynep adlı romanının Türkçe tercümesi var mı?

Utku Işıldar (Yıldız-İstanbul)

— Her Osmanlı hükümdarının ayrı bir sancağı var mıydı? Bu sancaklardan bize intikal edenler mevcut mu? Sancak-ı Şerif ve Hira ne demektir? Bir coğrafya dergisi yayınlamayamaz mısınız?

Bekir Harmancı (Bozdoğan-Aydın)

— 2. Abdülhamid hakkındaki olaylar niçin türlü eserlerde çeşitli şekillerde değerlendiriliyor?

Ziya Taşpınar (Konya)

— En iyi almanak hangisidir ve hangi dildedir?

Kerim Altınyurt (İzmir)

— Turgut Reis'in Barbaros'tan büyük bir amiral olduğu, fakat Barbaros gibi Kapdan-ı deryalığa yükselmediği için onun derecesinde şöhret kazanamadığı doğru mu?

Gönül Bozbey (Fatih-İstanbul)

— Lale Devrinin şeyhülislamı kimdir?

Ahmet Gürlüce (Adana)

— Türk Musikisi'nde kaç basit makam vardır?

Yavuz Birinci (Trabzon)

— "Vaka-i Hayriye" ne demektir?

Abdulfettah Yardımer (Van)

— Dünyada milyondan fazla nüfuslu kaç şehir vardır?

Mehmet Bağırbaş (Eminönü-İstanbul)

— Orhan Gazi'nin ölümünde Osmanlı devleti hangi bölgeleri içine alıyordu?

Abdullah Kangal (Balıkesir)

— Hattatlarımıza ait yazıları çoğaltabilir ve nefis hat örnekleri basabilir misiniz?

Fuat Erayda (Bahçekapı-İstanbul)

— Birinci Cihan Savaşı dolayısıyla son sure alayı yapılamamış, fakat o yıla ait Kâbe örtüsü İstanbul'da hazırlanmıştır. Bu örtü şimdi nerededir?

Mecit Yıldırım (Ankara)

— Hayat Tarih Mecmuası'nda pulculuk hakkında yazı çıktı mı?

Fikret Çet (İzmit)

— Teşkilat-ı Mahsusa ve Eşref Kuşçubaşı hakkında bir yazı koyar mısınız?

Mehmet İlteriş (Adana)

— Haliç'in ve Boğaz'ın donduğu doğru mu?

Aysel Kutbay (Şişli-İstanbul)

— Kanuni devri sadrazam ve şeyhülislamı kimlerdir?

Ahmet Riyaz (Cihangir)

— Bu sütunlarda Midhat, Enver ve Talat Paşa'ların Türk olduğunu savundunuz. Midhat Paşa Türk'tür. Ancak Talat Paşa Pomak ve Enver Paşa Gagavuz'dur.

Kemal Nuri Özerkan (Bakırköy-İstanbul)

— Kazım Karabekir hakkında nereden geniş bilgi edinebilirim?

Mustafa Denizgüç (Adana)

— Yazdığım mektuba acaba niçin cevap vermediniz.

Esin Çubukçu (Büyükdere-İstanbul)

— Hürrem Haseki Sultan'la Turhan Hatice Valide Sultan'ın Rus asıllı oldukları doğru mu?

Kemalettin Özdemir (Erzincan)

— Osmanlı padişahları devleti yönetirken sadece kendi arzularına göre mi hareket ediyorlardı, yoksa bağlı oldukları bazı kanunlar ve kaideler var mıydı?

Osman Şen (Mersin köyü-Akçaabat-Trabzon)

— Köyümüzde 85 yaşında bir ihtiyar var. Birinci Cihan Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde savaşırken Ruslara esir düşmüş ve Sibirya'ya sürülmüş. Orada 3 yıl esaret hayatı yaşamış. Onun maceralarını röportaj şeklinde yazıp göndersem yayınlar mısınız?

Sıtkı Saatçioğlu (Ankara)

— Bu yaz İzmir'e gittiğim zaman Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın kabrini ziyaret için Karşıyaka'ya geçtim. Ufak bir meydanın ortasında kocaman ve gayrimuntazam bir kaya parçasını gösterdikleri zaman hayretler içinde kaldım. Bu kabre benzemeyen kaya parçası ne mana ifade ediyor. Beşiktaş'taki Barbaros'un sandukası üzerindeki örtü ve bayraklar ne maksatla konmuştur?

Mehmet Ali Çalışmaz (Koçarlı-Aydın)

— İstanbul surları restore ediliyor mu? Topkapı Sarayı'ndaki bayrakların hepsi teşhirde mi?

1972 OCAK SAYI: 12 SAYFA: 96-97

Mustafa Akbıyık (Adana)

— 2. Meşrutiyet'ten saltanatın sonuna kadar gelip geçen sadrazam ve şeyhülislam kimlerdir?

Gönül Cilli (Antakya-Hatay)

— Tanzimat'ın ilan edildiği Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nu kim okudu?

Erol Köse (Argincık-Kayseri)

— Fevzi Çakmak, üç meydan muharebesi kazanmadığı halde nasıl mareşal oldu?

Yahya Yüzgeç (Maraş)

— Kıbrıs'ın fethine Maraşlılar da katıldı mı ve fetihten sonra Kıbrıs'a yerleşenler arasında Maraşlılar da var mıydı?

A. D. (Karaköy-İstanbul)

— Kara kuvvetlerimizin yani ordumuzun kuruluş yıldönümü yanlış kutlanıyor. Kuruluş yılı olarak 1363 alınıyor. O halde mesela 1071 Malazgirt zaferini hangi ordu ile kazanmış oluyoruz? Mecmuanız bu mühim hataya niçin işaret etmedi?

Ali Kemal Bulut (Sürmene-Trabzon)

— TTK ile Selçuklu Tarihi Enstitüsü'nden ödemeli kitap istedim, göndermediler. Ne yapayım?

Nezih Eyüpağaoğlu (Ankara)

— Kutsal Kitaplar'daki bazı rivayetlerin tarih ve arkeoloji ile çeliştiği noktalar yok mu? Padişahlar hakkında "İkinci Selim, Üçüncü Mustafa, Dördüncü Mehmed" gibi yalın isimler kullanmak saygısızlık değil mi?

Feridun Ünlü (Samsun)

— Eskişehir'in Mihalıççık kazasına bağlı Çalçı köyü hakkında bir eser var mı? Köyümüzün camii Selçuklu mimari tarzında yapılmış. O devre ait olabilir mi?

Rıza Güven (Beşiktaş-İstanbul)

Yurdumuzu ziyaret eden Haile Selasiye kaç yaşındadır ve ne zamandan beri tahtta bulunmaktadır?

Selim Ergülle (Sivas)

— Ünlü gezgin Marco Polo’nun, Çin seyahati sırasında Sivas’a uğradığı doğru mu?

Rasim Sülen (Edirne)

— Dünyada ilk bankacılık ne zaman başlamıştır?

Cihan Elgör (Kayseri)

— Mısır’daki Ebu Simbel Mabedi’nin yer değiştirdiği doğru mu?

1972 SAYI: 1 ŞUBAT SAYFA: 96-97

Mehmet Köseoğlu (Trabzon)

— Bir coğrafya dergisi yayınlayamaz mısınız? Tarih dergisi kadar satacağına emniyetim vardır.-Lozan Muahedesi’nden daha kârlı çıkmamamız mümkün değil miydi ?-Yazarını hatırlayamadığım “ Kore Hatıralarım “ adlı kitabı nereden bulabilirim?

Refet Dulgan (Üsküdar-İstanbul)

— I. Sultan Murad devrinde fethedilen Serez’e Anadolu’nun neresinden gelen Türkler iskân edilmiştir?

Berrin İçmen (Eskişehir)

— Wellington Dukası kimdir?

Sefer Debreli (Derince-Kocaeli)

— Ekim ve Kasım 1971 nüshalarınızda bir yazınızda Çerkez Edhem’in çete faaliyetleri hakkında yetersiz bilgi vermişsiniz.

Ahmet Yaman (Yukarı Ayrancı-Ankara)

— Mimariye ve arkeolojiye çok meraklıyım. Bu konularda hangi kitapları okuyayım?

Oğuz İstemi (Adana)

— Geçmiş asırlarda Fransa’nın en kalabalık Hristiyan ülkesi olduğu doğru mu ?

Erdoğan Dumlu (Karşıyaka-İzmir)

— 1711’de Baltacı Mehmed Paşa’nın, Çar Büyük Petro’yu esir almak fırsatını, Çariçe Katerina’nın visaline feda ettiği doğru mu ?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Bir yazınızda “Harzem” diyorsunuz. Halbuki kelimenin aslı “Hârezm” dir.

Ahmet Sabıkoğlu (Bahçelievler-Ankara)

— Midhat Paşa’nın kendisini padişah ilân etmek istediği doğru mu ?

Aliye Tanor (Firuzağa-İstanbul)

— Mecmuanızın Ağustos 1971 tarihli nüshasında bir Amerikalı yazardan tercüme edilen yazıda, torunlarından olduğum Vezir Ağa Hüseyin Paşa hakkında yanlış ve haksız ifadeler kullanılmıştır. Bu ifadeler Vak'anüvis Lutfi Efendi'nin "Tarih"inin 8. cildinde (s. 178-95) Ağa Hüseyin Paşa hakkındaki bilgilere de uymamaktadır.

Osman Baykan (Kadıköy-İstanbul)

— Şems-i Tebrizi, öldürülmüş müdür ?

Niyazi Önder (Ulus-Ankara)

— İstiklâl Marşı'nın TBMM.'de kabulü tarihini yazar mısınız ?

Mehmet Göçmen (Denizli)

— Buhâra Cumhurbaşkanı Osman Hoca'nın Milli Mücadele'mize yardım etmek gayesiyle altın toplatıp bunları, Ankara'ya göndermek üzere Moskova'ya yolladığı doğru mu ?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Mevlâna Celâleddin Rumi'yi İranlılar, İranlı olarak kabul ediyorlar. Türk asıllı olduğu kesin midir ?

R. H. Uzunoğlu (Cihangir-İstanbul)

— Tepedelenli Vak'ası'ndaki Hâlet Efendi'nin sorumluluğu var mıdır ?

V. Şahmer (Göztepe-İzmir)

— "Sürüş" kimdir ?- Öküz Mehmed Paşa'nın Padişah'ın 3 yaşındaki kızı ile evlendiği doğru mu?

Sıtkı Saatçioğlu (Yenişehir-Ankara)

— Bu sütunlarda Zübeyde Hanım'ın kabri ve Barbaros'un sanduka örtüsü hakkında verdiğiniz cevaplar beni tatmin etmedi.

Ahmet Serdaroglu (Konya)

— Evliya Çelebi gibi eşsiz bir klasiğimiz hangi dillere çevrilmiştir ?

Bahaaddin Akolu (Çamlıca-İstanbul)

— Safranbolu'nun eski ailelerinden "Kadıoğulları" (Kadı-zâdeler) ile mektuplaşmak istiyorum.

Hulusi Yetkin (Gaziantep)

— Gaziantep hakkında bir yazı gönderiyorum. Yayınlarsanız memnun olurum.

İsmail Buer (Akçakale-Bursa)

— “Türk Mezarı” diye asırlardan beri meşhur olan bu tarihi ve milli türbede gerçekten Osman Gazi’nin büyükbabası ve Ertuğrul Gazi’nin babası Süleyman-Şah mı yatıyor ? Yakında Fırat Barajı (Suriye Hükümeti’nin 1970’li yıllarda Suriye sınırları içinde inşa ettiği Caber Kalesi yakınlarındaki baraj) bitecek. Türbenin baraj sahası içinde kalacağı söyleniyor. O zaman türbe hükümetimiz tarafından Urfa’ya nakledilecekmiş. Fakat Türk Mezarı’nın yerinden oynayacağına çok üzülüyorum. Milli Eğitim Bakanlığımız ve diğer ilgililerimiz bu mevzu ile acaba alâkadar oluyorlar mı ?

1972 NİSAN SAYI: 3 SAYFA: 96-97

Mehmed Efe (İğdır-Kars)

— Nihad Sami Banarlı’nın fasiküller halinde yayınlanmakta olan “Türk Edebiyatı Tarihi” İğdır’da satılmıyor. Nasıl temin edebilirim ?

Raşit Kirişçi (Kadıköy-İstanbul)

— Sizin bu sütunlarda aksini yazmanıza rağmen Sümerler de Hititler de, Etrüskler de Türk’tür. Size bir derginin bir okuyucu mektubuna verdiği cevabın fotokopisini gönderiyorum. Bu dergi, okuyucusuna Sümer ve Hititlerin Türk olduklarını yazmış. Artık bu açık belge karşısında aksi iddiada bulunmazsınız sanırım.

Melih Özkarasu (Samsun)

— Kırım Türklerine neden “Tatar” deniyor ?

Rasim Meriç (Yenişehir-Ankara)

— Birleşik Amerika, Ödünç Verme ve Kiralama Kanunu mucibince, İkinci Cihan Savaşı’nda Rusya’ya binlerce uçak, tank ve sonsuz malzeme verdi. Bunların değeri o zamanki parayla milyarlarca dolar tutuyordu. Rusya bu sayede Almanya’dan kurtulabildi fakat sonunda Amerika’ya borcunu ödemedi. Birleşik Amerika’nın buna nasıl bir tepkisi oldu ?

Ziya Tayfur (Trabzon)

— Altınordu Hakanı Toktamış Han’dan başka bir Toktamış var mı ?

Rıfki Kaymaz (Erzurum Üniversitesi)

— Ali İhsan Paşa’nın Milli Mücadele’deki rolü nedir ?

Süleyman Gülteki (İstanbul)

— Erzincan’ın Kemah Kazası’na bağlı Eskibağlar köyündeyim. Köyümüzün tarihçesini yazmak ve ailemizin şeceresini çıkarmak istiyorum. Ne yapayım ?

1972 MAYIS SAYI: 4 SAYFA: 92-93

Basri Aktaş (Kavaklıdere-Ankara)

— Sultan Aziz'in ölüm şekli aydınlanmış mıdır ?

Salih Derman (Kadıköy-İstanbul)

— Fâtiḥ Sultan Mehmed, kendi evladından veya kardeşlerinden kimseyi öldürdü mü ?

O. Feyyaz Özer (Küçükcesat-Ankara)

— Biz Müslümanlar Hazreti İsa'nın çarmıḥa gerilmesine inanıyor muyuz ?

Ahmet Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Aslı "Harezmi" veya "Hârizmi" olan kelimenin Türkiye Türkçe'sinde "Harzem" şeklinde söylendiğini bildiren cevabınızı tatmin edici bulmadım.

Tarık Yalnız (İstanbul)

— Zeki Velidi Togan ne zaman Lenin'le görüştü.

Bnb. Bâli Yazıcı (Ortaköy-İstanbul)

— "Kore Hatıralarım" adlı kitabın yazarı Tahsin Yazıcı'dır. İstanbul'da 1963'te basılmıştır.

Dr. Nurverdi Paktin (Cebeci-Ankara)

— Tanzimat Fermanı'nın menfi tesirleri olmamış mıdır ? Gazeteci Hasan Fehmi ve Ahmed Samim Beyler'i kim öldürtmüştür ?

Gönül Akıntaş (Çankaya-Ankara)

— Osmanlı hükümdarları içinde en uzun saltanat süren Kanuni Sultan Süleyman'dır. En kısa saltanatı kim sürdü ?

Vesile Fethi Çorumlu (Alsancak-İzmir)

— Tarihin seyrini değiştiren güzel kadınlar ve bunların en meşhuru kimdir ?

Mustafa Baymen (Nişantaşı-İstanbul)

— Mahmud Şevket Paşa'nın hâtıralarını nereden bulabilirim ?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Radovişteli Mustafa Bey, Şevket Rado'nun büyük babası mıdır ?

Nesrin Güner (Beşiktaş-İstanbul)

— Ünlü Casanova'nın Türkiye'ye geldiği doğru mudur ?

R. H. Uzunoğlu (Cihangir-İstanbul)

— 18 Mart Çanakkale zaferimizin yıldönümü münasebetiyle radyo ve televizyonlarımızda söylenenler çok yanlış. Mecmuanızda bu mevzuda çıkan makale de yetersizdi.

Niyazi Önder (Ulus-Ankara)

— Bu sütunlarda sorduğum bir suale cevabınız çıktı. Fakat sualimi değiştirerek koymuşsunuz. Sonra ben hususi cevap istemiştim. 100 kuruşluk posta pulu masrafından kaçınmışsınız.

Hasan Badar (Fatih-İstanbul)

— Osman Gazi'nin büyükbabası ve Ertuğrul Gazi'nin babasının Süleyman-Şah değil, Gündüz-Alp olduğunu, Fırat'ta boğulma ve Câber kalesine gömülme hikâyesinin bir gelenek bulunduğunu yazdınız. Halbuki başta Hammer olmak üzere, görebildiğim bütün kitaplar, Süleyman-Şah hikâyesini doğru olarak kaydediyor ve Ertuğrul Gazi'nin babası olduğunu söylüyorlar.

Nuri Abaç (Sıhhiye-Ankara)

— Zağralı Râci Efendi'nin "Tarihçe-i Vak'a-i Zağra" adlı ilgi çekici eserini mecmuanızda yayınlamayamaz mısınız ?

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Turancılık ne demektir ? Attila'nın askerleri ve halkı ne oldu ? Bulgar Türkleri ne demektir ?

Timuçin Kitaplı (Edirne)

— Dünyada ne kadar Müslüman var ?

Gülçin Kaya (Alaçam-Samsun)

— Hangi şartlar altında Kurtuluş Savaşı'na girdik ?

Süleyman Coşkun (Muğla)

— Muğla'ya Türkler ne zaman geldi ve Osmanlılar devrinde Muğla, mülki bakımdan ne şekilde idare edilirdi ?

Refik Ceylân (Üsküdar-İstanbul)

— Bir kitabın değeri hakkında fikrinizi almak istiyorum.

Attila Kor (Üsküdar-İstanbul)

— Deniz harp tarihine ait yayınladığınız makaleleri ilgiyle okuyorum. Acaba Missouri zırhlısının İstanbul'a gelişine ve İkinci Cihan Savaşı'nda denizaltı muharebelerine ait yazılar da koyabilir misiniz ?

Yusuf Kadın (Akıncılar-Kıbrıs)

— Lefkoşe'ye bağlı Akıncılar Türk Ortaokulu'nda sene sonunda Türkiye'deki tarihi âbidelere ait bir resim sergisi düzenlemek istiyoruz. Resimleri nereden bulabilirim ?

Bilâl Karaalioğlu (Samsun), Orhan Ersoy (Orhangazi-Bursa)

— Geçen sayılarınızdan birinde Hazret-i İsa hakkında verdiğiniz cevap, İslâm dini inanışlarına aykırıdır. Mecmuanızda çıkan bir yazıda Hazret-i İsâ'nın kabrinden bile bahsettiniz. Hazret-i İsa ölmemiştir ki kabri olsun. Biz Müslümanlar, Hazret-i İsâ'nın çarmıha gerilip öldürüldüğüne değil, Cenâb-ı Hak tarafından göğe ref' edildiğine inanırız.

Mehmed Otlı (Tosya-Kastamonu)

— 3 mart 1965'in Hicri; 7 temmuz 1969'un Hicri ve Rumi karşılıkları nedir ?

Mahir Günday (Kocamustafapaşa-İstanbul)

— Mustafa Kemal Paşa'yı Anadolu'ya kim gönderdi ? Kâzım Karabekir Paşa Cumhuriyet devrinde Atatürk'ten niçin uzak kaldı ?

Abdurrahman Etli (Çomaklı-Korkuteli-Antalya)

— Osmanlı tarihinin son yıllarında kaç Cemal Paşa vardır. "Büyük Kabine" nedir ?

Zühâl Gökalp (İlca-Erzurum)

— Peygamber'imizin doğum ve ölüm yılları nedir ?

Ahmet Şerafettin Karşı (İzmit)

— Osmanlı Sarayı'nda Harem ve Selâmlık kısımlarının kuruluşu nasıldı ?

Ali Esat Bozyiğit (Gaziosmanpaşa-Ankara)

— Mecmuanız 8. yılındadır. Koleksiyonu birçok kütüphanelerde yer almaktadır. Çıkan mevzu ve yazıları bulmak bazen zor olmaktadır. Umumi bir fihrist vermeyi düşünmez misiniz ?

Fuad Akömer (Şişli-İstanbul)

— İlkokul son sınıfa devam ediyorum. İşinize yarar düşüncesiyle birkaç eski kartpostal gönderiyorum.

1972 AĞUSTOS SAYI: 7 SAYFA: 104-105

Dr. Hikmet Aladağ (İzmir)

— Hoca Dehhâni hakkında nereden bilgi edinebilirim ?

Gündüz Mardalı (Kadıköy-İstanbul)

— 2. Mahmud, Şumnu'ya gitti mi ? – Karamanlı Rumlar skimdir ?

Fuat Erayda (Bahçekapı-İstanbul)

— Cağalolu'nda Yerebatan Caddesi ile Mollafenari Caddesi'nin kesiştiği yerde Kanuni Sultan Süleyman'ın meşhur vezir-i âzamı Dâmad Makbûl İbrahim Paşa'nın yaptırdığı bir Sıbyan Mektebi vardır. Mimar Sinan yapısıdır. Bu yapı harab olmak üzeredir. Acaba Vakıflar idaresince onarılıp bir 16. asır Osmanlı ilkokulu olarak restore edilemez mi ?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— “Geronimo” kimdir ? Bütün kavimlerin efsane ve mitolojileri üzerine Türkçe kitap ve yazılar var mıdır ?

Şmil Sabav (Rebovot-İsrail)

— 7 yıl önce Türkiye'den İsrail'e göçtüm. Hayat Tarih Mecmuası'na Türkiye'de iken başlamıştım, İsrail'de bugüne kadar muntazaman devam ettim. Atatürk'ün Nutuk adlı büyük eserini Arap harfleri ile okumuştum. Latin harfleri ile basılmış mıdır ?

Ayhan Pala (Gaziemir)

— Nâmık Kemal, mason mu idi ? Milli Mücadele'den sonraki Türk – Yunan nüfus mübadelesi hakkında bir yazı koyabilir misiniz ?

Ali Doruk (Şişli-İstanbul)

— İstanbul folkloru, eğlenceleri, âdetleri ile ilgili kitapların bir listesini yayınlamanız mümkün mü ?

Selmin Günel (Kangal)

— Genç Osman hâdisesi, padişahın Lehistan seferi dönüşünden hemen sonra mı olmuştur ?

Tâhâ Avcı (Gümüşhane)

— 4. Sultan Murad'ın yetişkin iki şehzâdeyi öldürttüğünü duydum. Bunlar kimlerdir ? Niçin öldürülmüşlerdir ?

Erol Ergene (Eskişehir)

— Sultan Hamid, Selanik'te ne kadar kaldı ?

Celâl Gürşen (Edirnekapı-İstanbul)

— Sakız isyanı ne zaman oldu ?

İsmail Tanrıkorur (Fatih-İstanbul)

— Sultan Abdülaziz'in intihar ettiği rivayeti kuvvet mi kazanıyor ?

Aydın Esen (Adana)

— Birleşik Amerika kurulduğu zaman, bugünkü genişlikte mi idi ?

Emine İltir (Edirne)

— Osmanlı padişahlarının biyografilerini etraflı ve ilmi bir şekilde hangi ansiklopedi de bulabilirim ?

Zeki Öztekin (Nişantaşı-İstanbul)

— İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth'in şeceresini muntazam şekilde nereye kadar çıkarmak mümkündür ?

Mustafa Ladikli (Karşıyaka-Ankara)

— Tarihte ilk defa hangi Türk devletinin hangi hükümdarı ilk defa Müslüman dinini kabul etti ?

Ahmet Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Bahriye Nâzırı Bozcaadalı Hasan Râmi Paşa hakkında bir makale neşrettiniz. Bu zat bâhriye müşiri (büyük-amiral) rütbesiyle uzun müddet bahriye nâzırlığı yaptı. 93 (1877-1878) Türk-Rus harbinde Karadeniz filosu kumandanı olarak bu denize hâkim oldu ve Rus limanlarını abluka altında tuttu. Ama meziyetleri kadar kusurları da vardı. Gerçi babası zengindi. Ama ölümünde 100.000 altın nakit ve 120.000 altınlık emlak bıraktı. Bu rakamlar, babasının zenginliği ile dahi kabil-i izah değildir. Yalısında âdetâ bir saray debdebesi hüküm sürerdi. Hakkında birçok tenkitler vardır. Yayınladığınız makalede bu zat hakkında verilen hükümler mübalâğalı ve çok lehtedir.

Derviş Değerli (Adana)

— Şubat 1972 sayınızın ilâvesinin 22. sayfasındaki "Çerkez Edhem" in tabiatıyla "Çerkez Hasan" olması icab eder.

Selma Çavunt (Göztepe-İstanbul)

— Trabzon'da Kestel'deki şato hakkında bilgi verebilir misiniz ?

Şemsettin Arıkan (Kavaklıdere-Ankara)

— Kara Mürsel hakkında son öğrendiklerimi faydalanırsınız ümidiyle size gönderiyorum.

M. Şükrü Öğüt (Altınova-Ayvalık-Balıkesir)

— Meskûkât (sikkeler) hakkında hangi kitaplarda bilgi bulabilirim ?

Semih Büyükakın (Doğanşehir-Malatya)

— Kopyasını gönderdiğim bir sikke hakkında bilgi verebilir misiniz ?

Bilal Karaalioğlu (Samsun)

— Hazret-i İsa'nın ölüm şekli hakkındaki yazılarınız Kurân'a aykırıdır.

Gülsüm Başar (Şişli-İstanbul)

— Eski kütüphaneler hakkında yayınladığınız bir makaleden üniversite öğrencileri olarak çok faydalandık.

Metin Bulut (Emirgan-İstanbul)

— Dedemin doğum tarihini tam olarak bilmiyoruz. Ancak elimizde bazı karineler var. Acaba tam tarihi, bu karinelerle tespit etmek mümkün mü ?

Bekir Harmancı (Bozdoğan-Aydın)

— Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi yayınlarını nasıl bulabilirim ? Eşref Kuşçubaşı, neden 150'lik listeye alındı ?

Muzaffer Görktan (Afyon)

— Faydalanırsınız ümidiyle bazı yazı ve resimler gönderiyorum.

Kemal Koçak (Dikmen-Ankara)

— Türkçe, Farsça ve Arapça tamlamalarda doğru imlâ kullanmıyorsunuz.

1972 KASIM SAYI: 10 SAYFA: 96-97

Servet Günay (Karşıyaka-İzmir)

— Elimde son devir Osmanlı Sarayı'na ait hâtıralar ve bir yazma Kurân-ı Kerim var. Bunları nasıl değerlendirebilirim ?

Hasan Milâşlı (Manisa)

— Bir yazınızdan, İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth'in Alman asıllı olduğu anlaşılıyor. Yanılıyor muyum ?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Tâif Mâhkumları aslında suçlu değil, siyasetin kurbanları kimselerdir. Sultan Aziz'in ölümüyle ilgili olduklarını sanmam. Sultan Aziz öldürülmek istenseydi niçin damarlarını kesinlerdi ? Daha basit şekilde öldürürlerdi, olur biterdi.

Calût Tahmaseb (Karaburun-İzmir)

— Prut, Baltacı ve Katherina hakkında bilgi verir misiniz ?

Sabri Koz (Ekinözü-Elbistan-Maraş)

— Elimde İstiklâl Harbimiz'le ilgili bir defter var. Savaşa katılan bir erin gündelik not defteri. Nasıl değerlendirebilirim ?

Mehmet Taçdiken (Cağaloğlu-İstanbul)

— Süyün Bike hakkında nerede bilgi bulabilirim ?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Fellâhlar, Arap mıdır ?

H. Sıtkı Saatçioğlu (Ankara)

— Anadolu ve Rumeli yatırları hakkında nereden bilgi bulabilirim ?

1972 ARALIK SAYI:11 SAYFA: 96 - 97

Melih Atay (Cağaloğlu-İstanbul)

— 1950 nüfus sayımının kesin tarihi ve neticesi nedir ? Türkçe dünyanın kaçınıcı fazla konuşulan dilidir ?

Mehmed Gökalp (Orhangazi-Bursa)

— Birinci Cihan Harbi'ne ait bazı metinleri yayınlamayamaz mısınız ?

Erdoğan Ötü (Basmahane-İzmir)

— Küba olayları ve Masonluk hakkında yazılar koyabilir misiniz ?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— “Eshâbü'l-Kehf” hakkında tarihi bilgi var mı? Kanûni Sultan Süleyman'ın Viyana'dan başka teşebbüs edip de alamadığı yerler var mıdır? Viyana'yı alsaydı Türk tarihinin geleceği değişir miydi? Eğer bu teşebbüsü Kânuni değil de babası Yavuz Sultan Selim yapsaydı başarılı olur muydu?

Taşer Erkol (Adana)

— Mecmuanızın Türk kültürünün gelişmesi ve yayılması için yaptığı büyük hizmeti takdir ve yıllardan beri sevinçle takip ediyorum. Acaba birkaç sualıme cevap vermeniz mümkün mü ? Dede Efendi, Sadedin Arel ve Muhiddin Targan'ın bestelerinin hepsinin notalarını tam ve doğru olarak nereden temin edebilirim ? Mevlevilikle doğru bilgileri nerede bulabilirim ?

H. Engin Köseoğlu (...)

— Türk musikisinde basit, şed ve mürekkep olarak kaç makam vardır ? Bir listesini yayınlayabilir misiniz ?

Hasan Aksoy (Küçükçamlıca-İstanbul)

— Hazret-i İsa'nın çarmıha gerilmesi meselesi üzerinde daha geniş bir yazı koyamaz mısınız ?

Hidayet Menç (Amasya)

— Yavuz Sultan Selim niçin küpe takmıştır ?

Veçhi Ersun (Balıkesir)

— 18 şubat 1339 ve 2 Teşrin-i sâni 1339 Rûmi günleri, hangi milâdi günlere tesadüf etmektedir ?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Yavuz Sultan Selim, Mısır Memlûkları gibi Hılâfet'i Abbâsi hânedânı'nda bıraksa idi daha uygun olmaz mıydı? Büyük İskender, Yunan (Helen) miydi, nerede doğdu, varis olduğu devletin sınırları nasıldı? Truva devletinin sınırları ve milliyeti nedir ?

Cemal Subaşı (Göztepe-İstanbul)

— “Cizye” ne demektir ? Osmanlı devletine vergi ödeyen Hıristiyan devletler müstakil mi idi ve bu vergi karşılığında Osmanlı hükümeti bu devletlerin bayındırlık işlerini yapar mıydı? Türkiye, 93 Harbi'nden önce 1877'de Romanya'nın istiklâlini tanımamakla ne menfaatler elde etmeyi düşündü? 5. Murad'ın Salâhaddin Efendi'den başka oğlu olmadığını yazıyorsunuz, doğru mu ?

Süreyya Baysal (Bostancı-İstanbul)

— Gündelik gazetelerde tarihe ait yazılarda pek çok yanlışlar oluyor.

Kemal Koçak (Dikmen-Ankara)

— Evvelce gönderdiğim bir mektuba bu sütunlarda verdiğiniz cevap beni tatmin etmedi.

İrfan Uludoğan (Yenilevent-İstanbul)

— Milli hisleri kuvvetlendirici yazılara ağırlık veremez misiniz ?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Mecmuanızı çıktığından beri muntazaman takip eder ve zaman zaman bu sütunlara mektup yazarım. Ancak mektuplarda takma ad kullanıyorum.

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— İmam Gazali, Türk müdür ? Türkiye-İran sınırı ne zaman çizildi ?

Orhan Akarkut (Maraş)

— Birinci Cihan Harbi’nde Yemen cephemizde savaşlar hakkında bilgi verir misiniz ?

Nagehan Akıcı (İzmit)

— Orhun yazıtlarından ilk bahseden Avrupalı, Johann von Strahlenberger, Alman subayı mı idi Fransız mı ?

Okan Taşan (İçcebeci-Ankara)

— 824 Hicri yılının Rûmi ve Milâdi karşılıkları nedir ? Hicri tarihleri Milâdi tarihlere doğru olarak çevirmek için bir kılavuz var mı ?

Muzaffer Görktan (Afyon)

— Elimde İstiklâl Harbi’ne dair değerli malzeme var. Bunları yayınlaya bilir misiniz ?

İsmail Adar (İzmir)

— Merc-i Dâbık meydan muharebesi ne zaman, nerede, kimler arasında oldu ? Neticesi nedir ?

Özer Y. Kahvecioğlu (Baf-Kıbrıs)

— Yâhya Kemal’e ait 7 adet şiir yazıyorum. Bunlar gösterdiğim bestekârlarca bestelenmiş midir ?

Gülçin Kaya (Alaçam-Samsun)

— Lise son sınıftayım. Öğretmenimiz “Atatürk devrimlerinin işlenmesi ve yürütülmesi hakkında bilgi veriniz “ diye bir ödev verdi? Beni bu hususta uzun bir cevapla Aralık nüshasında çıkacak şekilde aydınlatır mısınız?

1973 MART SAYI: 2 SAYFA: 96-97

Nedelço Kemalarski (Etiler-İstanbul)

— Osmanlı Devleti zamanında Selanik, Manastır ve Kosova vilâyetlerindeki cami, kilise, mektep, talebe istatistiklerini nereden öğrene bilirim?

Turan Korkmaz (Samsun)

— Atatürk Samsun’a çıktığı tarihte Samsun ve Merzifon, İngiliz işgali altında mıydı? Öyleyse İngilizler Atatürk’ü neden yakalamadılar? Masonluk ve Siyonizm hakkında bilgi verir misiniz?

Can Yiğiner (Afyon)

— Karacabey ve Çavuşköyü hangi tarihi Türk şahsiyetlerinin adını taşıyor? Vezir-i Azam Mahmud Paşa’nın annesi, Müslüman olmuş muidi? Sivas’ı zapteden Timur’un Osmanlı askerlerini gömdürdüğü doğru mu?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Trikopis'in akıbeti ne oldu? Libya'yı kaybettikten sonra Türkiye'ye gelen Libyalılar kimlerdir?

1973 NİSAN SAYI :3 SAYFA: 96-97

Ömer Parlak (Samsun)

— Memleketimizde yapılan kazıların neticelerinden ve tarihi abidelerimiz içinde yıkılmaya yüz tutanlardan bahsedemez misiniz?

Aubrey Bowden (Irvine-California-U.S.A.)

— 1915 Martı'ndaki Çanakkale Savaşı sırasında Türkiye'nin manevi durumu nasıldı? İktidar ve muhalefet ne durumdaydı? Müttefik Donanma, Çanakkale'yi geebilseydi ne olurdu? İhtilâl olur muydu? Türk askeri ve bahri çevreleri ne durumdaydı?

Feridun zg (Teşvikiye-İstanbul)

— Tarih bilmecenizde tarihle ilgili çok az kelime oluyor.

Hasan Eypl (Kuruçeşme-İstanbul)

— Osmanlı ağında "Türk" kelimesinin kullanılmadığı doğru mu?

M. nder (Karaköy-İstanbul)

— Viyana muhasarası üzerindeki bir eseri tercüme ettim ilgilenir misiniz?

Nezih Eyüboğlu (İçcebeci-Ankara)

— Hazret-i Adem ilk insan mıdır?

Erol Taşkın (Beyoğlu-İstanbul)

— Bugünkü Arnavutluk'ta birçok şehirde İskender Bey'in heykeli var. Arnavutlar bu şahsı ne yaptığı için en büyük milli kahraman sayıyorlar.

Eşber Hotan (İzmir)

— Tc-Mahal'in mimarları üzerinde kesin bilgiler var mı ?

Nejat Vatandaş (Çamdibi- İzmir)

— Ben Adakaleli'yim. Şimdi baraj suları altında kalan bu adadan gelip Türkiye'ye yerleştim. Adakale hakkında bilgi verir misiniz?

Alpgn Ender (Kurtuluş-İstanbul)

— 2. Sultan Osman şehit edildikten sonra kulağı kesilip Kösem Vlide Sultan'a gönderildi mi?

Metin Tokatlı (Levent-İstanbul)

— Nâmık Kemal'in hayatı ve eserleri hakkında bir yazı yayınlatabilir misiniz?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Ashâbı Kehf hakkında verdiğiniz bilgiye teşekkür ederiz.

1973 MAYIS SAYI:4 SAYFA: 95-97

Süreyya Gökbayrak (Eskişehir)

— Endülüs Yahudilerini niçin Osmanlı devleti kabul etti? Tâlat Paşa'nın katili niçin serbest bırakıldı?

Emir Hasan Koyukan (Çiçekdağı-Kırşehir)

— Harunu'r-Reşid'e ait iki kitabı ödemeli olarak gönderebilir misiniz?

Ahmed Maden (Bahariye-İstanbul)

— Uygurların yıkılış tarihi nedir? Avrupa tarihi üzerinde Türkçe, İngilizce, Fransızca hangi eserleri okuyayım?

Macit Selekler (Antalya)

— Hazreti İsa ve Hristiyanlık hakkında İslâm dininin görüşünü anlatan bir yazı hazırladım. Neşri için yardımcı olur musunuz?

Yahya Yüzgeç (Maraş)

— Birkaç pul gönderiyorum. Bunlar hangi devre aittir ve değerleri var mıdır ?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Hind-Avrupa veya Âri ırkları hangi ırklardır?

Orhan Naim Hazinedar (Bolaman-Fatsa-Ordu)

— Osmanlı vak'anüvisleri ve vilayetlerimizin tarihlerini yazanlar hakkında yazılar koyamaz mısınız? Rumî Teşrin-i Sâni 1335 günü hangi Milâdi tarihe rastlamaktadır?

Uğur Muslu (İstanbul)

— Hayat Tarih Mecmuası'nı ilk sayısından beri alıyorum. Çok defa bir mevzuu ve yazıyı bulmak için eski koleksiyonları karıştırıyor ve çok vakit kaybediyorum. Acaba 8 yıllık kısım için bir umumi fihrist veremez misiniz?

Kâmil Baş (Tokat)

— Sabatay Sevi inandığı için mi Müslüman oldu? Mecelle ve İstiklâl Harbimiz adlı kitapları nereden bulabilirim?

1973 HAZİRAN SAYI: 5 SAYFA: 96-97

Osman Uludağ (Bursa)

— Türk bestekârlarına ait Hayat Müessesesinin yayınladığı Türk Bestecileri Ansiklopedisi'ni okudum. Bu mevzuda daha etraflı bir kitap var mı?

Kutlu Kutcan (Kalecik-Ankara)

— Yazı ve resimlerinden faydalanmanız için bazı eski dergilerin birkaç sayısını gönderiyorum.

Lutfi Gemci (Maraş)

— Rusya'daki Türk anıtının ne sebepten dikildiği ve orada bulunan Türklerin yönetimi hakkında bilgi verir misiniz?

Macit Selekler (Antalya)

— Tarih Postası sütunlarında çıkan bir cevabınızda İmâm Gazâlî'yi Gazeli ve Arap olarak gösteriyorsunuz. Çok büyük bir hata yapıyorsunuz.

Em. Alb. Tahir Alaybeyli (İstanbul)

— Bu sütunlarda çıkan bir cevabınızda Yavuz Sultan Selim'in küpe takması hakkında verdiğiniz izâhatı kafi bulmadım. Bence işin aslı şudur: Yavuz, Anadolu'dan Safevileri, Şah İsmail'i Şiileri kovmanın kulağına küpe olması, bunu hiçbir an unutmaması için, daha şehzadelğinde Trabzon'da sancak beyi iken küpe takmıştır. Bunun böyle olduğunu bana merhum hocam Kuleli Tarih öğretmeni Tevfik Bey anlatmıştı ki, Atatürk'ün hocasıdır.

1973 SAYI: 6 TEMMUZ SAYFA: 95-97

Kubilay Şener (Maraş)

— Napoleon Bonaparte'ın Mısır seferi niçin başarılı olmadı?

İrfan Palademir (Bursa)

— Vâlîde sultanlar ve Osmanlı Haremi ile ilgili eserler var mı ?

Mehmet Hilmi Şenli (Ankara)

-Hayat Tarih Mecmuası'nı ilk sayısını dan beri alıp okuyorum. O zaman ilkokul son sınıfta idim. Şimdi ODTÜ'ye devam ediyorum. İlk defa Tarih Postası'na mektup yazıyorum. Son zamanlarda Osmanlı ve Cumhuriyet tarihine ait yazıların azaldığını üzüntüyle müşahede ediyorum.

Nazif Tokatlı (Mazgirt-Tunceli)

— Mengücekoğulları hakkında kısa bilgi verir misiniz?

Timur Göksal (Erenköy-İstanbul)

— En eski cumhuriyet hangi devlettir?

Mustafa Şefik Aktan (Üsküdar-İstanbul)

— İslâm'ın ilk yıllarında Arapça ilkel bir din miydi? Avrupalılar neden “ Osmanlı “ yerine “ Ottoman ” diyorlar?

Necmettin Sipal (Aydın)

— Dünyada ne kadar Türk var ? Aydın'ın tarihini en etraflı ve iyi kim yazmıştır?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— General Trikopis'in esaretten dönünce Atina'da kurşuna dizildiğini yazdınız. Yanılıyorsunuz. 1922'nin mağlup Yunan kumandanlarının bir kısmı, bilhassa Türklere karşı koymadan teslim olanlar Yunan divan-ı harbi'nin kararı ile kurşuna dizilmişlerdir ama. Bunların arasında Trikopis yoktur. Trikopis bir müddet önce Yunanistan'da ölmüştür.

Ahmet Sarbay (Çarşamba-Samsun)

— 1. Sultan Murat şehit düşünce niçin iç organları çıkarıldı?

Turan Korkmaz (Samsun)

—Mecmuanız Türklük ve İslâm dini aleyhine neşriyat yapıyor. Yahudi uşağı, Mason, dinsiz, milliyet düşmanısınız. Tuna'dan Altaylara gönül veren biz Müslüman Türkler, yumruğunuzu alnınızın ortasına yapıştırıp siz aşağılık maymunları yılan gibi belinizi kırıp ebediyen süründüreceğiz.

Özer Y. Kahvecioğlu (Kasaba-Baf-Kıbrıs)

— Fâruk Nafiz'in bestelenmiş şiirleri hakkındaki yazınızı okudum. Yazınızda olmayan bazı bestelenmiş şiirleri daha olduğunu sanıyor ve bunları bildiriyorum.

1973 AĞUSTOS SAYI: 7 SAYFA: 95-97

Jülide Aysan (Ankara)

— 2. Abdülhamid'in “ Flora Cordier “ adında Belçikalı bir eşi var mı idi?

Hatice Bedaat Fırat (İzmir)

— Müessesenizin yayınladığı, önce Hayat Mecmuası'nda tefrika edilip sonra kitap hâline getirilen Türk Bestecileri Ansiklopedisi'nde Râkım Elkutlu'ya neden yer verilmedi ?

M. Ender (Osmanbey-İstanbul)

— 1683 Viyana Muhasarası hakkında bir kitabı Almanca'dan tercüme ettim. İlgilenir misiniz?

Ayhan Pala (İzmir)

— 2. Abdülhamid, Sultan Abdülaziz gibi bazı padişahlarımız tarafsızlıktan uzak olarak bir düşman hükümdarı gibi takdim ediliyor. Tarihimizi kitaplarda ne zaman doğru dürüst okuyacağız ?

Yusuf Hüsrevoğlu (Afyon)

— Tanzimat'ın gayesinin bizi Müslüman Türk toplumundan uzaklaştırıp Hristiyan Avrupa toplumuna yaklaştırmak olduğu fikri doğru mu ?

Mehmed Kaya (Karabük-Zonguldak)

— Ukrayna Kazakları ile Türk Kazaklar arasında ne gibi bir ilgi var ?

1973 EYLÜL SAYI: 8 SAYFA: 94-97

Rıza Atlıhan (Konya)

— İnsan nesli ne zaman ortaya çıktı ? Nuh Tufan'ı ne zaman oldu ?

A. Esat Bozyiğit (Gaziosmanpaşa-Ankara)

— Bir antoloji hazırlıyorum. Antolojiye yazıları girecek olan yazarlardan veya ailelerinden teker teker izin almam lazım mı ?

A. Haldun Eralp (Aksaray-İstanbul)

— Zeybek ve efe ne demektir ?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— İran imparatorluk tahtını işgal eden hangi hanedanlar Türk'tür? "Acem " ne demektir ? Uzun Hasan mı, Şah İsmail mi daha büyük şahsiyettir ?

Kâmil Baş (Erbaa-Tokat)

— Yavuz Sultan Selim neden Şii mezhebine düşmandı? Seferlerinde Tokat'tan geçti mi? Çırağan Baskınında Ali Suâvi'nin tesiri nedir ?

Niyazi Kaya (Kayseri)

— Osmanlılar neden 1492'de İspanyolların İberya'daki son Müslüman devleti olan Beni-Ahmer devletini ortadan kaldırmasına göz yumdular?

Ahmed Uzuner (Uzunköprü-Edirne)

— Kürtler Türk asıllı mıdır ?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— İmam Gazzali, Tûs yakınlarında "Gâzale " köyünde dünyaya gelmiştir. Onun için adı "Gâzâli"dir.

Macit Selekler (Antalya)

— İmam Gâzali'nin adının şeddeli olup olmadığı itilafıdır. İmam Nüveyri'ye göre "Gazali" şeklinde şeddelidir. Halbuki daha delilli yazan Nevevi'ye göre "Gâzâli" şeklinde şeddesizdir. Bu şekilde babasının "gâzzâl" (iplikçi) olduğundan değil, "Gâzâl" köyünde doğduğu için isimlendirilmiştir.

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Talat Paşa'nın ihtiyaç içinde olduğuna dair bir yazınızı okudum. Talat Paşa, ne sadâretinde, ne de Almanya'da ihtiyaç içinde olmamıştır. Fakat iktidar devresinde de, düştükten sonra da, daimi para sıkıntısı içinde olduğu propagandasını dikkat ve itina ile yürütmüştür.

E. M. Giudici (Padova-İtalya)

— Size Suriye'de basılmış bir harita gönderiyorum. Hatay'ı Suriye devleti sınırları içinde göstermiş. Bunun manası nedir ?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Hazreti İbrahim hangi ırktandır? Almanlarla Fransızlar arasındaki husumet ne zaman ne niçin başladı ?

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Milli Mücadele'ye dair son okuduğum bir kitabı pek beğendim. Müellifine vasitanızla teşekkür etmek istiyorum.

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Bir gazetede okuduğum casusluk macerası gerçek midir ?

1973 KASIM SAYI: 11 SAYFA: 94-97

Hüseyin Yiğitbaşı (Eğirdir-Isparta)

— Ermeni meselesi ve Kâzım Karabekir Paşa'nın savaşları hakkında hangi kitapları okuyabilirim ?

... (Kadıköy-İstanbul)

— Dinler, peygamberler hakkında yazı koyamaz mısınız?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Eski Mısır hakkında hangi yazıları okuyabilirim ?

Ahmed Riyaz (Cihangir-İstanbul)

— Maârif nâzırları hakkındaki makalenize dair bazı görüşlerimi bildirmek istiyorum: Maârif nâzırı Mehmed Celâl Paşa'ya jurnalcilik isnadı haksız ve yersizdir. Celâl Paşa'nın

bir jurnaline tesadüf edilmemiştir. 31 Mart'tan sonra rütbesi ve nişanları alınıp Limni'ye sürülmüştür ama, bunun sebebi jurnalcilik değil, şu vak'adır; Müşir Deli Fuat Paşa, Şehzâdebaşı'ndaki konağında geçen bir silahlı çatışma sonunda tevkif edilmişti. Hassa Müşiri Raûf Paşa'nın riyasetindeki Yıldız divân-ı harbine sevk edildi. Divân-ı harp savcılığına, o sırada temyiz başsavcısı olan Mehmed Celâl Bey getirildi. Fuad Paşa'nın askerlikten tard edilmesine ve Şam'a sürülmesine Celâl Paşa'nın reyî tesir etti. Meşruiyet'in ilanından sonra da Celâl Paşa'dan bu vak'anın intikamı alındı. Fuad Paşa sürgünden döndü, o sürgüne gönderildi. Mesele bundan ibarettir. — Diğer bir maârîf nâzırına Haşim Paşa'ya gelince, "mektepler olmasaydı maârîfî ne güzel idare ederdim" diyecek adam değildir. Bunu bir nükte olarak yahut mekteplerin ehemmiyetin anlatmak için söylemiş olabilir. Fakat bu cümle cehaletine örnek diye verilemez. Meşhur ulemâdan Muhtar Molla'nın oğludur. Trablusgarp (Libya) valiliğinde, temyiz üyeliğinde, adliye müsteşarlığında bulundu. Müsteşarlıktan uzaklaştırılması, adliye nâzırının isteğiyle olmamıştır. Hâşim Paşa, 1. Abdülhamid'in büyük kızı Dürr-i Şehvâr Sultan'ın torunlarından. Nazik, mütevazî, geniş gönüllü, kültürlü, muktedir bir vezirdi.

Celâl Hulusi Kocamemioğlu (Büyükada-İstanbul)

— Temmuz 1973 nüshanızda yayınlanan maşarif nâzırlığında bulunmuş iki ayrı Vezir Yusuf Ziya Paşa'nın terceme-i hali ve bunlara ait iki resim var. Fakat iki resim arasında takdim - te'hîr olmuş. Birinci Vezir Yusuf Ziya Paşa'ya ait resim ikinci olarak sonraki sahifede, ikinci Vezir Yusuf Ziya Paşa'ya ait diğer resim de daha önceki sahifede neşredilmiş.

Selman Kaptanoğlu (Beşiktaş-İstanbul)

— Mart 1972 tarihli nüshanızın Tarih Postası sütununda verdiğiniz bir cevabı okudum. Orada yazdığınız gibi Safranbolulu Sadrâzam İzzed Mehmed Paşa ile Safranbolulu Kadıoğulları ailesinin bir ilgisi yoktur. Sadrâzam Ispartalı Halil Hamid Paşa, Sadrâzam Safranbolulu İzzed Mehmed Paşa'nın kayınpederi imiş. Bu noktanın ne dereceye kadar hakikate yakın olduğunu pek bilemiyorum. İzzed Mehmed Paşa'nın 4.,5.,6. ve 7. batından 25 kadar torunu halen İstanbul'da yaşamaktadır. Ben 5. batından olan torunlarından biriyim. Bütün bunlar, Paşa'nın İstanbul'da yerleşen kızından inmişlerdir. Bir de Safranbolu'ya yerleşmiş kızı vardır. Bu dalın şeceresini, Safranbolu evkaf idaresinden bulmak mümkün olabilir.

Tuncer Sererler (Frankfurt-Almanya)

— Atalarımızın şanlı Osmanlıların tarihini yeni nesil çok az tanımaktadır. Kısmen tanıyorlarsa, bu hususta Hayat müessesesinin yayınlarının mühim hizmeti olmuştur. 35

yaşında ve 3 yıldan beri Almanya'dayım. Avrupa'yı ve Avrupalıları bu zaman zarfında dikkatle inceledim. Şu kanaate vardım ki, bu köklü medeniyetin temelinde inatçı bir milliyetçilik, örf ve adetlere aşırı bir bağlılık vardır. 10 asırdan hatta daha evvelden kalma şatolar ve çeşitli eserler, sanki dün yapılmış gibi tertemiz muhafaza edilmektedir. Bazı kitapları nasıl temin edebileceğim hususunda beni aydınlatır mısınız?

Yusuf Hüsrevoğlu (Afyon)

— Türk kültürü gittikçe geriliyor. Adeta kaybolmaya mahkûm gibi. Avrupa devletleri, ise milli kültürlerine sımsıkı sarılmışlar. Bu bizde niçin böyle oluyor? Tarih boyunca o derece muazzam bir millet, imparatorluklara sahip bir devlet olduğumuz halde bugünkü dünyadaki mevkiimiz niçin mütevazı? Milli Mücadele'den bu yana ilerleyebildik mi? Niçin Türklerin büyük bir kısmı esir halde? Neden büyük mesafeler alamıyoruz? Uzun mektubumla vaktinizi aldığım için müteessirim. Bundan sonra sizi rahatsız etmemeye çalışacağım.

Macit Selekler (Antalya)

— Birinci Cihan Harbi'nde Fransızların Antalya sahillerini bombardımanına şahit oldum ve hatıralarımı kaleme aldım. Alâkadar olur musunuz ?

Kubilay Şener (Maraş)

— Eski Mısırlılar, nasıl mumya yaparlardı? Piyasada sahte koleksiyon pulları var mı?

1973 ARALIK SAYI: 12 SAYFA: 94 - 97

Ahmed Riyaz (Cihangir- İstanbul)

— Biyografilerini neşrettiğiniz maârif nâzırlarından bazılarına ait birkaç fıkra ve hatıramı naklediyorum.

Nusret Koçhan (Muş)

— Kürtler hakkında nereden bilgi edinebilirim ?

N. Önde (Bahçelievler-Ankara)

— Bir makalenizde maârif nâzırlarından Şükrü Bey hakkında şu cümleyi kullanıyorsunuz: "İzmir ile ilgili bulunduğu iddia olunarak idam edilmiştir". "Buradaki iddia olunarak" kelimeleri tutucu bir yazarın ifadesidir. Tarafsız da değildir. Artık tarihe mal olmuş bir muhakeme için bu kelimeleri kullanmak doğru değildir. Dergilerinizin sayfelerini tutucu olmayan, tarafsız kişilere açmanızı beklemek, okuyucu olarak sanırım hakkımızdır.

Ahmed Dikyamaç (Afyon)

— Meşhur gazel-hân Hâfız Burhan kimdir ?

Selim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— İlk eczane hangi tarihte, nerede ve kimin tarafından açıldı ?

Refik Düneray (Kumkapı-İstanbul)

— Cumhuriyetin ilanından önce hukuk ve ticaret davaları hangi makamlarda görülüyordu ?

Lütfi Gemici (Kahramanmaraş)

— Mehmed Akif Ersoy'un İstiklâl Marşı'nın niye tamamı değil de, sadece iki kıtası okullarda okutuluyor? Türk gençliğinin kendi benliğini bulabilmesi ve yanlış düşüncelerden uzaklaşabilmesi için, milli marşımızı bilmesi çok hayırlıdır.

Azize Ulyâ (Ankara)

— Verd-i Cenân Kadın-Efendi ile Pesend Hanım-Efendi'nin ölüm tarihlerini yazabilir misiniz?

Turgut İlhan (Samağır köyü-Bünyan-Kayseri)

— Türkçe ezan hangi yıllarda okundu ? Kim Türkçe'ye tercüme etti ?

E. Murad Esin (Silifke-İçel)

— Bir reklam programında radyoda Kılıç Ali Paşa hakkında yalan yanlış bilgi veren ve bu büyük Türk denizcisini tahkir eden bir konuşma dinledim.

Hamza Meydan (Oba köyü-Şavşat-Artvin)

— Mecmuanızın muhteviyatını, seçtiğiniz konuları, bilhassa Tarih Postası'nı çok beğeniyorum. Ama kullandığınız dil arı Türkçe değil. Bir de Kitaplar Arasında sütunlarında aynı tandansta kimselerin kitaplarını tanıtıyorsunuz. Siyasetten dikkatle kaçınmanızı anlıyorum ve bir kültür mecmuası için yerinde buluyorum. Ama dil bilgini profesörlerimizi küçümsüyor, Nihad Sami Banarlı'yı en büyük üstad tanıtıyorsunuz. Dil konusunda Atatürk'ü takip etmiyorsunuz. Bazı eserleri de "komünist" diye aşağılıyorsunuz. Yazarı komünist olabilir. Fakat bu, eserin değersizliğini göstermez, kitap çok değerli olabilir. Bize bu tip eserleri de tanıtınız.

Agâh Ünlü (Kadıköy-İstanbul)

— 1. Sultan Murad Hüdâvendigâr'ın Kosova'daki türbesinin bugünkü durumu nasıldır ?

Dr. Hikmet Aladağ (İzmir)

— İstanbul'daki Kızıltoprak semtinin ismi nereden gelmektedir? Bazı değerli yazarlarınızın biyografilerini merak ediyoruz. Yazılarının başında kısaca hayat hikâyelerini vermeniz mümkün mü?

Yahya Yüzgeç (Kahramanmaraş)

— Fâtih'in veya Yavuz'un annesinin Maraş'ta Hâtuniye Camii'ndeki türbede gömülü olduğu doğru mu ?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Mısır'daki köylerde yaşayan ve Eski Mısırlıların soyundan gelen fellâhlar, firavunların, kraliçelerin, kutsal hayvanların mumyalarına ve mezarlarına büyük bir saygı duyuyor, bunlara arkeologlar dahil, hiç kimsenin dokunmasını istemiyor. Eski Mısırlıların ölülerinin rahatsız edilmesini, ebedi uykularından uyandırılmalarını iyi gözle görmüyorlar. Bulunan mezarlardan çıkarılan mumyaların müzelere nakli sırasında, Mısır'ın köylerinden akın eden kadın, erkek, genç, ihtiyar yüzlerce insan sanki çok sevdikleri ve yakından tanıdıkları yeni ölmüş birinin cenaze töreni yapılyormuş gibi ağlaşıp döğünüyor, havaya silah sıkıp matem gösterilerinde bulunuyorlar. Nil deltasında ve vadisinde yaşayan, buralardaki tarlalarda ve su değirmenlerinde çalışan fellâhlar, sözleri eski Mısır tanrılarından ve firavunlardan bahseden belki 3500-4000 yıllık bir ezgiyi heyecanla, coşkun duygularla terennüm ediyorlar. Kahire yakınlarında bir ölümler şehri var. Bu şehirde tek canlı yok. Fakat yüzlerce ev bulunuyor. Fellâhlar, ölümlerini Eski Mısır'dan kalan bir inançla bu evlerin oda ve avlu zeminlerine gömülüyorlar. Bunlar sanki Eski Mısır'da prens ve prenseslerin ev şeklindeki mezarlarının küçük birer modeli. Nil nehrinde fellâhlar'ın kayıkları "Ramses", "Seti", "Menes" gibi firavunların adlarını taşıyor. 2500 yıl önce sona eren Eski Mısır'ın ruhu hâlâ yaşıyor gibi.

Dr. Nurverdi Pakdin (Cebeci-Ankara)

— Avrupa devletleri Yahudileri niçin kovdular ve bunları Osmanlı devleti hangi sebeple kabul etti ?

Turan Korkmaz (Samsun)

— Şerefsiz olan, alçak oğlu alçak, hain olan ve 10 senede koskoca imparatorluğu batıranlar kimlerdir ? Siz din ve milliyet düşmanısınız; sizlerle Âhret'te hesaplaşacağız. Zaten hepiniz Mason'sunuz. Eğer mektubuma cevap vermezseniz şerefsiz olacaksınız.

1974 ŞUBAT SAYI: 2 SAYFA: 96 - 97

Mehmed İpekçioğlu (Kırıkkale-Ankara)

— Sevr ve Mondros nerededir? Şeyh Şâmil nerede öldü ve torunları var mı? Taberi kimdir?

Emk. Dz. Alb. Saim Besbelli (Ankara)

— 50. yıl münasebetiyle yayınladığınız fevkalade nüsha, mükemmel bir eser. Yalnız Milli Mücadele’de Türk bahriyesinin hizmetlerine temas etmemişsiniz.

Halûk Ortanca (Kadıköy-İstanbul)

— Bir “Ahlat Enstitüsü” var mı ?

Salih Akbıyık (Üsküdar-İstanbul)

— Bir yazar hakkında bilgi edinmek istiyorum.

Celâl Hulûsi Kocamemi (Çamlıca-İstanbul)

— Hamdullah Subhi Tanrıöver’in ceddinin aile adı “Kocamemi” dir.

T.Ç. (Ankara)

— Dilimizde kitap halinde tam bir İngiltere tarihi ve Almanya tarihi var mı ?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Muhammed Ahmed Mehdi din istismarcısı bir yobaz mı, yoksa Sudan ve Mısır’ı İngiliz boyunduruğundan kurtarmak isteyen bir vatansever mi idi ? Isparta’da Keçeci mahallesindeki iki eski kilisenin tarihi değerleri var mı ?

Özbek İncebayraktar (Kırşehir)

— Milli Eğitim Bakanlarından İsmail Safa Özler’in biyografisinin sonunda çocuğu olmadığı kaydedilmişse de, 3 oğlu vardır. Büyüğü genç yaşta öldü. Diğer oğulları Özcan Özler ve Özbek Özler hayattadırlar. Adana’nın tanınmış işadamlarındandırlar.

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Çingenelerin menşe ve dinleri nedir ? Cengiz ile Timur’un Türklük ve Müslümanlığa zararları oldu mu ?

1974 SAYI 3 MART SAYFA 96-97

Ali Nuri Tagay (Emek-Ankara)

— Hayat Tarih Mecmuası Kıbrıs’a gidiyor mu?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Tutankamon’un mumyası bulunduktan sonra geçen esrarengiz olaylar doğru mu ?

Ziya Bayraktar (Erzurum)

— Şubat 1965'te çıkan ilk sayısından Hayat Tarih Mecmuası'nı okuyorum. Batı medeniyetçisi, fakat Türk ve İslam tarihine saygılı oluşunuz mecmuanızın devamını sağlıyor ve biz okuyucuları memnun ediyor. Meseleleri açıkça, dosdoğru ortaya koyabiliyorsunuz. Fakat biz genç kuşakların daha bir çok meselede tereddütlerimiz var. Bu mevzulardaki fikirlerinizi de öğrenmek istiyoruz.

Süleyman Nuri Örs (Kıvalı Ada-İstanbul)

— 1912'de Anadolu topraklarının Yunanlılara ait olması icap ettiği ve Türklerin işgalci olduklarını savunan Yunanlı Profesör kimdir? O Yunanlı Profesörün, bu iddiasını, Türkleri savunan bir İngiliz Profesörüne karşı serd ettiğini de hatırlatıyorum.

Tevfik Okur (Üsküdar-İstanbul)

— Of ahalisinin ancak 300 yıl önce Müslüman olduğu doğru mu?

Rahmi Hüseyin Uzunoğlu (Trabzon)

— Atatürk'ün bilhassa yakınları arasında çekilmiş resimlerinde yanından eksik olmayan bir zat var. Çok sordum, kimse bilemedi. Resmini gönderdiğim bu genç adam kimdir?

Kâmil Baş 'Erbaa-Tokat)

— Birinci Dünya Savaşında Osmanlı İmparatorluğunun menfaatlerine dokunan hiçbir sebep olmadığı halde, bu savaşa neden katıldık? Bu savaşta harp sahasının bizim topraklarımızda oluşunun sebepleri nelerdir? Osmanlı devleti bu savaşa katılmasaydı bu güne kadar o günkü sınırlarımızı koruyabilir miydik? Bu savaşa devleti sadece Enver Paşa mı sürükledi?

1974 NİSAN SAYI: 4 SAYFA: 96 - 97

Celâleddin R. Cengiz (Samsun)

— İlk çıktığı sayıdan, 10 yıldan beri Hayat Tarih Mecmuası'nın devamlı okuyucusuyum. Çok ciddi ve güzel bir mecmua. Çıkan sayılardaki makalelerin bir fihristini yaptım, gönderiyorum.

Şahin Uçar (Sivas)

— Tarih bölümünü bitirdim.beste de yapıyorum. Bazı bestelerimin notaların gönderiyorum. Bu parçalarda kullandığım güfteler sizce normal mi ?

Mahir Günday (Kocamustafapaşa-İstanbul)

— İzmir suikastinin Kâzım Karabekir'e karşı bir komplo olduğu, gerçekte böyle bir suikastin yapılmayacağı doğru mu? Atatürk'ten sonra neden Fevzi Çakmak ve Kâzım Karabekir değil de, İnönü cumhurbaşkanı oldu?

Ayhan Aşkın (Eskişehir)

— Şubat 1965'teki ilk nüshanızdan beri hiçbir sayınızı kaçırmadan okudum. Yaşlı değilim, ama uydurma kelimelerden hoşlanmıyorum. Sizin normal Türkçe kullanmanız bizi çok memnun ediyor. 10 yıllık okuyucunuzum, ilk defa size yazıyorum. Okunacak şeyler gittikçe azalıyor. Sayısı çoğalıyor, fakat kalite düşüyor. Milli kültürümüz ya bir tarafa itilmiş, yahut solcular tarafından istimlâk edilmiş. Ama siz de bazen hataya düşüyorsunuz. Yazarlarınızdan birinin paragrafını alarak örnek veriyorum. Yazarınız şöyle diyor: "Burada ezgi, dize, parça gibi önceden var olan öğelerin kullanılması yerine, daha önceki çağın ya da geleneksel sanatın üslûpsal ve yapısal özelliklerine, çağdaş bir yaklaşım ve öykülenme görülür. Örneğin 2. senfoninin ilk bölümünde eski makamlarımıza bir benzek, ikinci bölümünde Mevlevi müziğinin mistikliğine bir yaklaşım, üçüncü bölümünde de köçekçe üslûbunda dansların tartımsal ve ezgisel özelliklerine bir öykülenme görülmektedir". Şimdi baştanbaşa böyle paragraflarla dolu bir yazıyı biz nasıl anlayalım? Bu Türkçe mi? Ben 40 yaşındayım. Bir şey anlamıyorum. Acaba biz mi cahil ve geri kafalıyız, onlar mı? Her yıl muntazaman yeni kelimeler uydurulup piyasaya salıveriliyor. En akli başında tanıdıklarımız, daha geçen yıl ortaya atılan kelimeyi, bakıyorsunuz, bin yıldır, kullandığımız, herkesin bildiği bir kelimenin yerine kullanmaya başlıyorlar.

Macit Selekler (Antalya)

— Birinci Cihan Harbi'nde Antalya kıyılarına gelen Fransız harp gemileri hakkındaki hâtıralarımı kaleme aldım, gönderiyorum.

Necati Çınar (Karşıyaka-İzmir)

— İki makale göndermiştim. Yayınlayacak mısınız ?

F. Zaim (İstanbul)

— Burhan Felek, İttihatçıları aşağılamayı huy edinmiş bir yazardır. Son defa Milliyet'teki yazısında Talat Paşa'yı aşağılayarak Ermenileri sevindirdi. Ben, İttihâd-u Terakki'nin Merkez-i Umûmi üyesi bir zâtın kızıyım. Böyle yazıları doğru buluyor musunuz ?

Mehmet İpekçioğlu (Kırkkale-Ankara)

— 10 yıllık koleksiyonunuzu satır satır okumuş bir okuyucunuzum. Süleyman Şah'ın Osman Gazi'nin dedesi olmadığını iddia ediyorsunuz. Halbuki Ahmed Cevdet Paşa gibi en büyük tarihçiler bunu böyle yazmışlardır. Türkçe ezânın 1939'da başladığını yazdınız,

doğru değil sanıyorum. 1932 sonunda olmalıdır. Size bir yazı gönderdim, adam sen de demiş olacaksınız, cevaplandırmadınız.

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Hazret-i Mûsâ'nın mimar olduğu doğru mu?

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Çankırı'daki imaret ne zamandan kalmadır? Erzurum'da Palandöken dağları eteklerinde türbesi bulunan Abdurrahman Gazi kimdir?

Bilâl Şahin (Gaziantep)

— 1922 yılı kurban bayramı hangi ayın kaçında ve hangi güne, 1926 yılı şubat ayındaki iki cemre ayın kaçına ve hangi günlere tesadüf etmiştir. Bitlis ne zaman Ruslar tarafından işgal edildi ?

1974 MAYIS SAYI: 5 SAYFA: 96 - 97

M. Akif Akhoca (Beyşehir-Konya)

— Kaç İslâm devleti vardır ? Cevabı “şubat” sayınızda bekliyorum.

Dr. Garaban Miklos (1012 Budapest I, Gyözö utça 5, Macristan)

— 51 yaşındayım. 4 yıldır Türkçe öğrendim. Tarih Mecmuası'nın bazı sayıları elime geçti. Çok beğendim. Mecmuanın diğer sayılarını, Türkiye'de Macarlara dost kimselerden rica ediyorum. Karşılığında kartpostal ve Macarca sanat kitapları göndereceğim.

Mehmed Kaya (Adana)

— İstiklâl Harbi esnasında Yunan kralı'nı mı, başvekilini mi, bir maymun ısırması ve kudurarak ölmesine sebep olmuş. Duyduğum bu rivayet doğru mu?

Süleyman Gültekin (İstanbul)

— 1971 başında Hayat Tarih Mecmuası'nı almaya başladım. Lise talebesiyim. İmkânlarım nisbetinde eski ciltleri de peyderpey edinip dikkatle okuyorum. 10 yıl içinde 20 cilt halinde hakikaten ortaya muazzam bir eser koymuşsunuz. Fakat aradığımız konuları çok zor buluyoruz.

Hüseyin Hanedan (Eyüp-İstanbul)

— Cevapsız mektup bırakmadığınızı bu sütunlarda birkaç defa tekrara ettiniz. Bu sözünüze güvenerek bazı sorular soruyorum.

Serim Yurt (İçcebeci-Ankara)

— Sinuhe gerçek bir şahsiyet mi ?

Nâzım Yücelt (Kadıköy-İstanbul)

— Bazı yazılarımı gönderiyorum.

İbrahim Hürsever (İzmir)

— Türk giyim kuşamı hakkında nereden bilgi edinebilirim?

Halit Sargun (İzmit)

— Milli tarihimize ait destan, kahramanlık ve maceraları anlatan yazılar ve tefrikalar istiyoruz.

Semeon Kiryakidis (Beyoğlu-İstanbul)

— 1832’de Sisam adasına neden muhtariyet verildi ?

1974 HAZİRAN SAYI: 6 SAYFA: 96-97

Abdullah Kangal (Balıkesir)

— “Hey’et-i Nâsiha” nedir ?

... (Çarşamba-Samsun)

— “Onbinlerin Ric’ati” nedir?

Numan Özdemir (Mihalıççık-Eskişehir)

— “Şebbü’l Arûs” ebced hesabıyla Mevlâna Celâleddin Rûmi’nin ölüm tarihini veriyor mu ?

Kutbeddin Özen (Urfa)

— Hititler, Frigler, Lidler, Mitanni, Huri, Urartu, Pers ve Asurlular gibi eski Anadolu kavimleri hakkında hangi kitapta geniş bilgi bulabilirim?

Savaş Aleş (Eşrefpaşa-İzmir)

— Sinop milletvekili Mustafa Şerif Bey’in biyografisini nereden öğrenebilirim?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Avrupa, Asya ve Avrupa kıtalarından hangi cihangirler çıkmıştır ? İki Viyana muhasarasından hangisinde daha hazırlıklı değildik?

Hâluk Ortanca (İstanbul)

— Sorduğum bir soruya yetersiz cevap aldım.

Ahmed Riyaz (Cihangir- İstanbul)

— Mecmuanızda tefrika edilen Halil Mentеше'nin hatıralarını dikkatle okudum. Halil Bey, Meşrutiyet'in ilk yıllarında, İttihat ve Terakki partisinin reisi Tal'at Bey'e körü körüne bağlı bir politikacı olarak ortaya çıkmıştı. Neşrettiğiniz hatıraları, bu sarsılmaz bağlılığının kuvvet derecesini açıklayan bir vesika mahiyetini aldı. İttihat ve Terakki, yıkıcı bir teşekküldü. Evvela istibdâdı yıktı. Halil Bey, gaflet içinde, 40 yıllık hikâyeleri, masalları tekrar edip duruyor. Ama hakikatler artık pek gizlenemiyor. Siyasi olayları derinlemesine bilen tarihçilerimiz var.

Halit Ödek (Ankara)

— Almanca'dan tercüme ettiğim makaleyi gönderiyorum.

Celâleddin Cengiz (Samsun)

— Târık bin Ziyâd'ın Türk olduğu doğru mu ? İslâm Ansiklopedisi ile Hayat müessesesince yayınlanan ciddi bir tarih kitabında Türk olduğu hakkında tek bir kelime yok. Diğer okuduğum kitaplarda ise Türk olduğu yazılı. Bu iki zıt fikri arasında ne yapacağımı şaşırdım. Sizin bu konuda fikriniz nedir acaba? Hezârfen Ahmed Çelebi hakkında nerede bilgi bulabilirim ?

Câhid Destici (Gümülceli-Saruhan-Manisa)

— Bir yazar bozuntusu Osmanlı tarihindeki "içoğlanı" kelimesine adi kitabında seksüel bir mana vererek, mazimizi lekelemek istemiş. Bu derece de kasıtlı komünist yayınlara karşı bizi niçin uyarmıyorsunuz? Cevdet Paşa'nın mezarı nerededir? Uzun yazımla sizi rahatsız ettim kusura bakmayın.

Ümran Hoştamer ve Muharrem Yüksek (Gökçeada-Çanakkale)

— HTM, Gökçeada'da iyi tevzi edilmiyor. Zorlukla temin edebildik ve mart 1974 nüshanızda yayınladığınız Gökçeada makalesini okumak isteyen birçok adalı, derginizi bulamadı. Mecmuanızı tebrik ve sizlere teşekkür ederiz. Yalnız makalenin çok eksikleri var. Mesela aralık 73 seçimlerinde ilk defa Türk bir belediye başkanının seçildiğinden bahsedilmemiş. 73 haziranında Trabzon'dan gelen göçmenlerin adımıza iskân edildiği de yazılmamış. Adadaki Türk adet ve geleneklerinden de yeterince söz etmemişsiniz.

Süreyya Baysal (Bostancı-İstanbul)

— Mart 1974 sayınızda çıkan Gökçeada yazısını zevkle okudum. Nerede Türk bulurlarsa yok etmeye çalışan, bir çok Türk ülkesini ellerine geçiren Yunanlılara karşı, bizim eskiden olduğu gibi bugün de Rumlara ne büyük müsamaha ile davrandığımız iyi belirtilmiş. Atatürk ve İnönü samimi Türk-Yunan dostluğu kurabilmek için çok çalıştılar. Hatta Atatürk, Sadri Maksudi Arsal'a Yunanlıların Türk asıllı olduklarını ispat eden bir tez yazmasını teklif etmiş, profesör kabul etmemiş. Sadri Maksudi bunu bir kitabında yazar. Bütün bu iyi niyetlerimize rağmen Yunanlılar, megalo idea'larının vazgeçemediler. Yuttukları Türk ülkelerinden başka, diğer topraklarımızda da gözleri vardır. Bunu saklamazlar. Hükümetler üstü bir devlet politikası olarak devam ettirirler.

Yılmaz Özcanlı (Gökçeada-Çanakkale)

— Mart 1974 nüshanızdaki Gökçeada yazısından dolayı teşekkür ederim. Yazdıklarınız tamamen gerçektir. Yalnız anlaşılan makale, birkaç ay önce kaleme alınmış ve mart ayında yayınlanmış. Zira cumhuriyetin ilanından beri gelen 9 belediye başkanının da Rum olduğu, imparatorluk devrinde de böyle olduğu yazılıyor. Ben, Gökçeada'nın ilk Türk belediye başkanıyım. 9 aralık 1973'te seçildim. Tarafsızım, bir partiye üye değilim.

Macit Selekler (Antalya)

— Mecmuanızda çıkan hatıraları hakkında Dr. İlhami Masar'dan hususi bir şey sormak istiyorum.

Cengiz Güngör (Şişli-İstanbul)

— Hayat Tarih Mecmuası'na yeni başladım. Sade bir Türkçe ile yazılmış milli kültüre ait yazılarınızı zevkle okuyorum. Moğollarla ilgili yazıları daha sık koyamaz mısınız?

Ahmet Dikyamaç (Afyon)

— Ali Çetinkaya ve Anadolu evliyası hakkında birer yazı koyamaz mısınız?

Zeki Üçüncüoğlu (Akçaabat-Trabzon)

— Fevzi Çakmak hakkında Yunanlılar, Ermeniler ve Rusların Türklere yaptıkları zulümler hakkında bir tefrika koyamaz mısınız? Türk kahramanlığına ve milliyetçiliğine ait yazılarınıza daha ağırlık veremez misiniz?

Halit Ödek (Ankara)

— Birleşik Amerika tarihine ait kısa bir kronoloji tercüme ettim.

Serim Yurt (İçcebeci –Ankara)

— Bir müddetten beri Tanrıların Arabaları ve taklidi kitaplarda ileri sürülen iddiaların gerçek olma ihtimali var mı?

Özer Y. Kahvecioğlu (Baf-Kıbrıs)

— Bestekâr Sdedin Kaynak hakkında yazdığım yazıyı gönderiyorum.

Mehmed Bahri Ergene (Tarabya-İstanbul)

— Size bir basılı kitap vermek istiyorum. Yayınlar mısınız ?

Kemal Samancıoğlu (Bartın-Zonguldak)

— Bartın tarihi hakkında bir araştırma yaptım. Bazı noktalarda aydınlanmak istiyorum.

Settar F. İksel (Kızıltoprak-İstanbul)

— Gökçeada üzerinde yayınladığınız bir röportajda nakledilen anekdot, “gelelim tzmint-ı harbiye mes’elesine” anekdotu, 1829 Edirne muahesinde değil, 1774 Küçük Kaynarca muahedesinde geçmiştir. Söylediği rivayet edilen şahıs da 2. murahhas Reislkttb İbrahim Münib Efendi’dir.

Serim Yurt (İçcebeci –Ankara)

— Kral Faruk’u deviren 1952 Mısır İhtilâli’nin lideri Tümgeneral Muhammed Necip ne oldu?

1974 EYLÜL SAYI: 9 SAYFA: 94-96

Av. İlter zdemir (Hereke –Kocaeli)

— Dedem imam ve hatip hattat Hâfız Ahmed bin şevket Herekevi’nin iki hattının fotoğraflarını gönderiyorum. Ne yazdığını okutturamadım.

Mehmet Atlar (Eskişehir)

— İtri’nin Tekbir’inin notasını gönderir misiniz?

Sıtkı Karşhoğlu (Samsun)

— Hayat Tarih Mecmuası’nı 7 yıldan beri alıyorum. O zaman ortaokulun birinci sınıfında idim. şimdi liseyi bitirdim. Bazı imzaları artık göremiyorum. Yayınlarındaki fikirler de birbirini tutmuyor.

Ayhan Pala (İzmir)

— Dilimiz üzerinde gösterdiğiniz hassasiyet, titizlik, karalılık ve milli zevk, bizi sevindiriyor. Ama bazen siz de uydurma kelimelere yer veriyorsunuz. Neşriyat müdürünüz bile bir yazısında “yetenek” ve “kutsal” gibi iki uydurma kelime kullanmıştır. Her sayıya Türk Musikisi üzerinde bir yazı koyamaz mısınız?

İbrahim Kedikoğlu (Kadıköy-İstanbul)

— Belgrad'da hala türbesi olan Dâmad Ali Paşa'ya neden “Mora Fatihî” denmiştir? Petervaradin nerededir ve buradaki muharebe kimler arasında olmuştur? Osmanlı sınırları Adriyatik'e dayanmamış mıdır? Tepedelenli Selim Paşa kimdir?

1974 EKİM SAYI: 10 SAYFA: 96 - 97

Şemsettin Arkan (Ayrancı-Ankara)

— Büyük Reşid Paşa'nın torunu Cemil Kocareşit geçenlerde öldü. Bir biyografisini gönderiyorum.

Halid Ödek (Yenişehir-Ankara)

— Japonya tarihi hakkında bir yazı gönderiyorum.

Dr. Nurverdi Pakdin (Gülhane-Ankara)

— Fâtih Sultan Mehmed'in zehirlenerek öldürüldüğünü yazıyorsunuz. Bir çok kitap eceliyle, bir tıp tarihçimiz de şeker ve nikris illetlerinden öldüğünü yazıyor. Hangisi doğru?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Cenova ve Ceneviz aynı şey midir ? krallık ve imparatorluk farklı mıdır? Makbûl İbrahim Paşa niçin idam edildi?

Ammar Hanzale (Trabzon)

— Tarih ilminin yaşadığı devri keşfettiği ilk peygamber kimdir? Sümerlerin tûfan menkıbesi ile Nuh Peygamber'in ilgisi var mı?

1974 KASIM SAYI: 11 SAYFA: 96-97

Naci Kurtul (Yeşil-Bursa)

— Abdülhamid-i Sâni ve Devr-i Saltanatı nasıl bir eserdir?

Utku Işıldar (Yıldız-İstanbul)

— Mecmuanız hakkında tenkitlerim var. Aynı konuları tekrar tekrar işliyor, bazı yazılarda tarih konuları dışına çıkıyorsunuz.

Orhan Demir (Çankaya-Ankara)

— Bazı yazılarınızda Saray hayatından bahsederken “Kadın-Efendi, Hanım Efendi” diye unvanlar geçiyor. Saray protokolünde bu unvanlar hangi hanımlara veriliyordu?

Ali İbrahim Uncu (Antalya)

— Jomo Kenyatta kimdir?

Ahmet Dikyamaç (Afyon)

— Deli İbrahim Efendi hakkında bilgi var mı?

1974 ARALIK SAYI: 12 SAYFA: 82-85

Ali Midhat Durdagil (Çankaya-Ankara)

— Ağustos 1974 tarihli Hayat Tarih Mecmuası'nda Enver Paşa'ya ait makaleyi okudum. 40 yıldır siyasi tarih üzerinde çalışmaya gayret eden bir amatör tarih meraklısıyım. Avrupa dillerindeki tarih yayınlarını da takip ederim. Israr ile belirtiyim ki, bu makale kadar tarafgirâne yazılmış, mütecaviz, maksatlı yanlışlarla dolu, kin kokan bir yazıyı, ne bizde, ne de başka bir dilde okudum. Olaylar maksatlı bir biçimde tahrif edilerek, okuyucu, bir hedefe, İtihadçı aleyhtarlığına vardırılmak istenmiştir? Bu hususta gösterilen gayret ve uygulanan metod, Marksistler'in kendi mâlum görüşlerini isbat edebilmek üzere tatbik ettikleri usulün aynıdır. Merakla öğrenmek istediğim hususlar şunlardır: Makale yazarını koyu ve kararlı İtihadçı aleyhtarlığına sevk eden sebepler nelerdir? Makale yazarı, Osmanlı İmparatorluğu, Birinci Cihan Savaşı'na katılmasaydı, devletin hayatına devam edebileceğine inanıyor mu? Birinci Cihan Harbi'ne ait olup, yayınlanmış Fransız, İngiliz, Rus ve Alman vesikalarının Türkiye ile ilgili kısımları, makale yazarınca tetkik edilmiş midir? Bu makalesi dolayısıyla eski bir milletvekili olduğunu bildiğim yazara teessür ve teessüflerimi sunuyorum.

H. Mustafa Sarı (Yenice Köyü-Balıkesir)

— Finlandiya Türkleri ile nasıl temas kurabilirim?

Em. Am. Vehbi Ziya Dümer (Ankara)

— Denizcilik tarihimizde kaç Murad Reis var?

Av Kerim Yund (Bakırköy-İstanbul)

— Hayat Tarih Mecmuası'nın 1965 Eylül sayısında çıkan "Uygur Türklerinde Orkestra" makalesini kim yazmıştır?

1975 OCAK SAYI :1 SAYFA: 96 - 97

Ahmet Ellialtıoğlu (Erenköy-İstanbul)

— Son yeniçerilerden 56. Orta çorbacısı Ahmed Ağa'nın biyografisini nereden öğrenebilirim?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Timur, Kara Yusuf ile Ahmed Celâyir'e niçin kin besliyordu? Kara Mustafa Paşa'ya ihanet edenler oldu mu ve bu paşa haklı olarak mı idam edildi?

İrfan Palademir (Bursa)

— Kanuni Sultan Süleyman'ın Hurrem Haseki Sultan'ın rakibesi olan eşi kimdir?

Muzaffer Emin (Tandoğan-Ankara)

— Çocukluğumda elime para biçiminde kesilmiş taşlar geçti. Bunlar çok eski devirlerde kullanılmış taştan yapılmış paralar mı?

Seniha Moralı (Emirgan-İstanbul)

— “İlâh” ı bir yazınızda Allah diye tercüme etmişsiniz, “ilâh” olarak bırakılmalıydı. Zira mana farkı vardır.

Tufan İçöz (Kadirli-Adana)

— Padişahlar nerelere gömülmüşlerdir?

Ali Akif Eralp (Kütahya)

— ... Nureddin Abdurrahman Paşa'nın Kastamonu valisi iken yaptığı güzel iş ve eserlerden bahseden bir yazıyı vaktiyle mecmuanızda yayınlamıştınız. Hâlbuki Abdurrahman Paşa'nın asıl büyüklüğü, pek uzun adliye nazırlığındadır. İstibdat devrinde Türk adliyesini örnek şekilde idare etmiş, mahkemelere asla siyasi tesirler karıştırmamıştır. Bu konuda bir yazı koyamaz mısınız?

Mehmet Kiracı (Turanbeyli-Adana)

— 1951 Bulgaristan göçmenlerindenim. Bugünkü Balkan Türklüğü hakkında yazılar koyamaz mısınız?

1975 ŞUBAT SAYI: 2 SAYFA: 94-97

Osman N. Hacıseyyidoğlu (Göztepe-İstanbul)

— Haydarpaşa hastanesi sertabibi iken 93 Harbi'nde Adakale'de şehit düşen Dr. Ali Paşa hakkında bilgi var mı?

Yasemin Temeltaş (Dikmen-Ankara)

— HayatTarih Mecmuası'nı bir yıldır alıyorum. Daha önceki sayıları var mı?

İsmail Taşkınseda (İzmir)

— Menemen Olayı ve Kubilay hakkında tavsiye edeceğiniz bir kitap var mı?

M. Kemal Saracaoğlu (Mersin köyü-Akçaabat-Trabzon)

— 21 yaşındayım. Yeni üniversiteye başladım. Tarih, edebiyat ve musikiye çok merakım var. Bu konuları okurum. Mecmuanızda en çok Tarih Postası'nı okuyorum. Akıncı Ocağı devam etseydi, Çanakkale geçilseydi, Roosevelt olmasaydı tarihin akışı nasıl gelişirdi?

Yaman Akbayer (Teşvikiye-İstanbul)

— Ben Hayat Tarih Mecmuası' nı çıktığı 1965 başından bu yana 10 yıldır devamlı bir devrimci bir okuruyum. Kendinizi “Türkiye'nin en büyük kültür mecmuası” olarak tanıtıyorsunuz. İlginç yazılar yayınladığınız, hiç bilinmeyen konuları işlediğiniz, baskınız da iyi olduğu için, hiç beğenmediğim halde, 10 yıldır Hayat Tarih Mecmuası' nı alıyor ve okuyorum. Aslında kapitalist, tutucu, besleme basının gerçek bir temsilcisisiniz. Her şeye komünist diyor ve komünizmi öcü gösteriyorsunuz. Aslında Türkiye'de komünist gazete, dergi ve yazar yoktur. Düşün dergisi olarak görevinizi yapmıyorsunuz. Öz Türkçe değil, Arapça ve Farsça yazıyorsunuz. Örneğin, “dönem” yerine “devre2, “sorun” yerine “mesele” diyorsunuz. Her yıl yeniden çıkıyormuş gibi “1” sayı numarası kullanıp okurlarınızı aldatıyorsunuz. Neden olağan sıra numarası kullanmıyorsunuz? Okurlarınızın gönderdiği yazıları bir bahane bulup yayınlamıyor, böylece halka inmeyi reddediyorsunuz. Tarih Postası'nda vereceğiniz yanıtın beni tatmin etmeyeceğini biliyorum. Gene de size ak ve aydınlık günler diliyorum. Çağ ve koşullara, yöntem ve arı Türkçeye uymanız gerekir. Derginizin en çok beğenmediğim tarafı dilinizdir.

Mustafa Buladoğlu (Sultanahmet-İstanbul)

— 1909 yılında Selanik'te yapılan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kongresine Trabzon vilâyetinden murahhas olarak Abdullah Buladoğlu katılmış mıdır?

1975 MART SAYI: 3 SAYFA: 95-97

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Cezayirli Hasan Paşa nerelidir ve kimdir? Cengiz mi, Timur mu üstündür?

V. A. Tanla (Kadıköy-İstanbul)

— Kasım 1974 sayınızda “sivil pilot” tabirinin 1. Cihan Harbi'nde “nefer = er” dememek için kullanıldığı yazılmış. Bunun doğru olmaması lâzım.

Hüseyin Sarıca (Kavaklıdere-Ankara)

— “Tarihçi “kime denir, nasıl tarihçi olunur?

Baha Gelenbevi (Şişli-İstanbul)

— Büyükbabam Şeyhülislam Cemaleddin Efendi’nin hatıralarını Latin harfleriyle sadeleştirerek yayınladığınız ve bugünkü okuyucunun istifadesine sunduğunuz için teşekkür ederim. Hatıraları yayınlarken, aslı bende iken birkaç yıl önce Topkapı Sarayı’na hediye edilen büyük bilgin Gelenbevi İsmail Efendi’nin resmini neşrettiniz. Resim altında, İsmail Efendi’nin Şeyhülislam Cemaleddin Efendi’nin “büyükbabası” olduğu yazılmış. Büyükbabası değil, “anne yoluyla büyükbabasının babası”dır.

Ali Midhat Durdagil (Çankaya-Ankara)

— Tarih Postası sütununda, yayınladığınız Enver Paşa makalesi hakkında yazdığım mektuba verilen, İttihatçılık aleyhtarlığını en iyi ve net bir şekilde tenakuzlarla dolu cevabı okudum. Milli Mücadeleyi kazanan ordu Enver paşa’nın kurduğu ordu ve yetiştirdiği subaylardır. Cumhuriyeti de İttihatçılar ilan etmişlerdir. Balkan Harbi’ni kaybetmemizle İttihat ve Terakki’nin ilgisi yoktur, sebep Abdülhamid devri generalleridir. Atatürk ve Cumhuriyetten bahsedeceğinizi okuyucularınıza Cemaleddin Efendi’nin hatıralarını veriyorsunuz.

1975 NİSAN SAYI: 4 SAYFA: 74-78

Mahir Günday (Kocamustafapaşa-İstanbul)

— Bazı konuları hiç işlemiyor, bazı resimleri tekrar tekrar basıyorsunuz.

Melih Özkarasu (Levent-İstanbul)

— Çanakkale’nin kazası Ayvacık yakınlarındaki Assos harabeleri hakkında nereden bilgi edinebilirim?

Salâhaddin Evrenos (Fatih-İstanbul)

— Tarih Postası’nda, Enver Paşa’ya ait bir mektuba verilen cevabı okudum. Yaşlıyım, basınımızda bu çeşitten birçok yazı hatırlıyorum. Fakat bu derecede muhkem, açık, samimi olduğu kadar taviz vermez, dosdoğru konuşan bir cevap makalesi aklıma gelmiyor. Celaleddin Güneş (Maltepe-İstanbul)

— Gazete ilanlarından Hayat Tarih Mecmuası’nın 10 yılını tamamladığı anlaşılmaktadır. Mecmuanıza abone olmak istiyorum. Çeşitli sayılarının örnek olarak adresime ücretsiz gönderilmesini rica ederim.

Süleyman Sami Onur (Ankara)

— Hayat Tarih Mecmuası'nda inkılâp tarihimizin mümtaz siması, büyük vatanperver Mehmed Talat Paşa hakkında yayınlanan yazıyı üç defa arka arkaya hayret ve dehşetle okudum. Türk tarihinde otorite sayılan bir yazarın böyle bir makale yazabilmesini havsalam almadı. Ama yazarın Hürriyet ve İtilâf Partisi'ne mensup bir ailenin çocuğu ve Sultan Abdülhamid paşalarından birinin torunu olduğunu öğrenince, meseleyi zihnimde hallettim. İftiralarının sebebini anladım. Talat Paşa makalesi çok tecrübeli bir kalemin mahsulü. Yazar demagoji ve polemik metotlarını çok iyi biliyor ve komünistlerden aşağı kalmayan bir maharetle kullanıyor. Fakat tarih bilgisine de ihanet ederek İttihatçı düşmanlığı yapıyor. İttihatçılar devleti kurtaracaklardı, fakat Osmanlı aristokrasisi buna engel oldu ve sonunda imparatorluğu yıktı. Yazar, İbnülemin Mahmud Kemal İnal gibi mürteci mehazlara dayanıyor. Mahmud Şevket Paşa'nın Hayat Mecmuası'nda tefrika edilen hatıralarını da okumamış. Atatürk'ün hayatının sonuna kadar gençliğinde ettiği İttihatçı yeminine sadık kaldığını da bilmiyor. Yahut çok şey biliyor ama bildiklerini işine geldiği gibi kullanıyor. Talat Paşa'nın Çingeneliğinden, Doyçe Bank'tan falan bahsetmesine ne lüzum vardı? Bunlar hep Talat'ı küçültmek için yapılmıştır. Bu makaleyi üç defa okuyup üç gün de üzerinde düşündükten sonra, Türkiye'de tarafsız tarihçilik olmadığını bir defa daha anladım. Zira yazar, gerçekten saygı duyduğum bir tarihçi idi.

1975 MAYIS SAYI :5 SAYFA: 78-81

Abdullah Cizre (Bahçelievler-Ankara)

— Osmanlılarla Selçuklular aynı soydan mı?

Ruşen Birtürk (Konya)

— Moğollar Türk müdür?

Abdullah Kangal (Balıkesir)

— 1913 yılında Balıkesir'e mutasarrıf olarak gelen Dr. Reşid Bey, Memleket Hastanesi'nin kurucusudur. Hastanedeki resmi, Atatürk devrinde İttihatçılar takibat altında iken indirilmişti. Ben başhekimden rica edip valimiz Niyazi Akı'nın tasvibiyle resmi gene astırdım. Zira hizmet yapanları unuttur ve unutturmak istersek, hizmet yapmak isteyenlerin şevkini kıyarız. Bugün için de artık memlekette İttihatçılık kalmamıştır. Yalnız Dr. Reşid Bey'in doğum ve ölüm tarihlerini bulamadık.

Nezih Taşan (Cebeci-Ankara)

— Yayınladığınız fihristten 3 konuyu, koleksiyonumda bulamadım.

M. Buldam (Ankara)

— Romanya’dan gelen bir mektup zarfı gönderiyorum. Manasını açıklar mısınız?

İ. Orhan (Şişli-İstanbul)

— 53 yaşındayım. Tarihe meraklıyım ve tarih kitapları okurum. Hayat Tarih Mecmuası’nın 10 yıllık okuyucusuyum, tam koleksiyonum vardır. Yalın ve resmi tarihten (son devirler için) ill’Alaah dedik. İttihat ve Terakki için söyledikleriniz tamamen gerçektir. Tarih Postası’nda haksız yere tariz eden bir okuyucuya verilen demir gibi cevabı memnuniyetle okudum.

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Altınordu devletinin coğrafi ve ırki durumu nedir?

Macit Selekler (Antalya)

— İkinci bir “Edirne Vak’ası” daha mı var?

Abdullah Cizre (Bahçelievler-Ankara)

— Safiye Valide Sultan’ın 1. Elizabeth’e yazdığı mektuplar biliniyor mu?

Kazım Şimşek (Adana)

— Hitit ve Gazne devletleri hakkında bazı bilgiler rica ediyorum.

Turgut İlhan (Samağır-Bünyan-Kayseri)

— Komünistlerden bahsediyor, fakat Türkiye’de komünizmin sebeplerini söylemiyorsunuz? Bir türlü “kapitalist değiliz” de diyemiyorsunuz. Size ak günler temenni ederim.

Ubeydullah Hocaoglu (Mihalıççık-Eskişehir)

— İlk çıktığı sayıdan beri devamlı, her sayınızın çıkmasını iple çeken bir okuyucunuz olduğum halde ilk defa mektup yazıyorum. Tarihi gerçekleri olduğu gibi vermeye çalıştığınız ve milli değerlere ve kültüre itina ve saygı gösterdiğiniz için mecmuanızı çok takdir ediyorum. İncili Çavuş gerçekten yaşamış mıdır? Bir de hac röportajınızda bazı yerleri anlayamadım.

1975 HAZİRAN SAYI: 6 SAYFA: 95-97

Vefik ve Refik Düneray (Kumkapı-İstanbul)

— İstanbul’da Sultanahmet’teki Milli Eğitim Matbaası hangi tarihte kuruldu?

Ali Akif Eralp (Kütahya)

— Niye bir değil dört İncil var?

Doğan Su (Üsküdar-İstanbul)

—Kreutzer” nedir?

Şerafeddin Akoğlu (Kadıköy-İstanbul)

— Boşnakların ve Arnavutların İslâm dinini kabul etmeleri nasıl oldu?

Özer Y. Kahvecioğlu (Omorfo-Kıbrıs)

— Son savaşta bir müddet Baf’ta esir kaldım. Şimdi ailemle Omorfo’ya yerleştim. Kütüphanemin çok az bir kısmını kaçırabildim, büyük kısmı Rumlar’ın elinde kaldı. Tarih Mecmuası koleksiyonu, kaçırabildiklerim arasında. Rum idaresinde kalan kesimdeki Türk malları tamamen yağma edilmiş durumdadır. Birkaç bin kitap ve plağımın mahvolması beni perişan etti. Şimdi hemen hemen sıfırdan başlayacağım.

Av. Şebip Karamullaoglu (Bursa)

— İttihad ve Terakki hakkında düşmanlık eseri, hiç olmazsa hissi yazılar koyuyorsunuz.

1975 TEMMUZ SAYI: 7 SAYFA: 96-97

Ali Akif Eralp (Kütahya)

—Sen adam olamazsın” diyen babasını sadrazam olunca ayağına getiren, Hüseyin Avni Paşa mı?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Yıldırım, Timur’a karşı daha nazik, anlayışlı ve politik davransaydı, Ankara felaketi önlenebilir miydi?

Fikri Kurt (İzmit-Kocaeli)

— Osmanlı tarihi üzerinde birkaç kitap tavsiye edebilir misiniz?

E. Hüseyin Akkaş (Nazilli-Aydın)

— Kür Şad kimdir?

Ali Ârif Eralp (Kütahya)

— Vak’a-i Hayriyye’deki meşhur saray toplantısında Müderris Abdurrahman Efendi’nin tespini masaya çalarak söz söylediği sırada 2. Mahmud mevcut muydu?

Osman Karaman (Etimesgut-Ankara)

— Mütareke’de Malta’ya sürülen Türkler hakkında nereden bilgi alabilirim?

Refik Düneray (Kumkapı-İstanbul)

— Elimde yabancı devlete ait çok sayıda banknot var. İkisini örnek olarak gönderiyorum. Hangi bankada Türk parasına çevirebilirim?

Özer Kahvecioğlu (Omorfo-Kıbrıs)

— Baf'ta esir kaldıktan sonra kurtuldum. Türk bölgesine kaçabildim. Baf'taki evim, eşyam ve kütüphanem yağma edildi? Şimdi Omorfo kaymakamlığı sekreteriyim. Kıbrıs'ın Türk kesiminde Türkiye'de çıkan kitap, dergi ve gazeteleri üzerlerindeki fiyatla almak ve Türk parası ödeyerek satın almak mümkün değil. Üzerlerindeki fiyatın çok üzerinde fiyatla satın alabiliyoruz.

Kemal Kara (Kartal-İstanbul)

— Alucra'nın Türkleşmesi üzerine bir etüdüm var. Basabilir misiniz?

Em. Alb. M. Lütfü Alpay (Heybeliada-İstanbul)

— Maksatlı tenkitlerden yılmadan, tarihi dosdoğru verdiğiniz için mecmuanızı tebrik ederim. 12 yıldır devamlı mecmuanızı kitap yayınlarınızı okurum. Tuttuğunuz mesleği tasvip ediyorum

Mehmet İpekçioğlu (Kırıkkale)

— Bir yazınızda "İsmet Paşa kimsenin gözyaşına bakmazdı" diye bir cümle var, beni incitti. İsmet Paşa 50 yılda kimsenin gözyaşını akıtmamıştır. Evvelce yazdığım mektuba da cevap vermediniz

Özer Y. Kahvecioğlu (Omorfo-Kıbrıs)

— Kıbrıs'a ait tarihi eserleri veren kartpostallar gönderiyorum. İcap edince kullanabilirsiniz.

Süreyya Baysal (Bostancı-İstanbul)

— Tarihe bakış ve onu işleyiş tarzınızı beğeniyorum. Resmi ve şartlanmış tarih okumaktan hoşlanmıyorum.

1975 AĞUSTOS SAYI: 8 SAYFA: 96-97

Abdullah Kangal (Balıkesir)

— Dr. Mehmed Şahingiray Reşid Bey hakkında verdiğiniz bilgiye teşekkür ederim. İcabında kullanmanız için bir fotoğrafını gönderiyorum.

Av. Bilgây Esemeli (Ulus-Ankara)

— Belki yayınlarsınız diye bir yazı gönderiyorum.

Nesrin Morali (Emirgân-İstanbul)

— Bir şiir gönderiyorum. Bu şiirin bestelenmesi mümkün mü?

Oktay Şatvan (Adana)

— Yedi gün içinde elime geçmek üzere bir sorunun cevaplandırılmasını rica ediyorum.

Sabri Cem (Atatürk Üniversitesi-Erzurum)

— Nâhid Sırrı Örik'in Sultan Hamid Düşerken adlı romanındaki paşa ile kızı tarihi şahsiyetler midir?

Seniha Morali (Emirgân-İstanbul)

— Hazret-i İsa hakkındaki İslâm akidesini ben başka türlü tefsir ediyorum.

İhsan Kabil (Ortaköy-İstanbul)

— Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a verdiği 23 Temmuz 1914 tarihli nota ile onun cevabında neler yazılıdır?

Macit Selekler (Antalya)

— Tarih Postası'nda verdiğiniz cevaplarla çok büyük hizmet ediyorsunuz. Yalnız Hazret-i İsa hakkında soru soran okuyucu mektuplarına – âdetiniz olmayan – yuvarlak cevaplar vermeniz dikkatimi çekti. Hâlbuki soruları dosdoğru cevaplandırmaktaki yeteneğinizi çok beğeniyordum.

1975 SAYI: 9 EYLÜL SAYFA: 96-97

Em. Yb. Mehmet Alpay (Mersin)

— Okul tarih kitaplarımızda ağır tarih hataları vardır. Askeri tarihimiz yanlış anlatılmıştır.

Ömer Parlak (Samsun)

— Göz kusurlarını düzeltmek için mercek, ne zamandan beri kullanılıyor?

Utku Işıldar (Yıldız-İstanbul)

— 10 yıllık fihrist vermeniz iyi. Fakat bunu mecmua sayfelerinden çalıp yapmanız, okuyucuya hakarettir. Sahifelerinizi bol resimle dolduruyorsunuz.

Antiklos Guli (Budapeşte-Macaristan)

— Imre Thököly, eşi Ilona Zrinyi, oğulları Ferenc Rakoczy, Kossuth, Bem gibi Macar ileri gelenleri Türkiye'ye sığınıp uzun müddet orada yaşamış, bir kaç Türkiye'de ölmüştür. Bunların Türkiye'deki hayatları üzerinde Osmanlı kaynaklarında bilgi var mı?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Keldaniler ve Asurîler ırklardır? Türkler gelmeden önce Hatay'da kimler oturuyordu?

Ümit Sakmar (Beşiktaş-İstanbul)

— 2. Dünya Savaşı ile meşgul olurum. Bir yazımı gönderiyorum.

Halit Ödek (Ankara)

— 2. Viyana muhasarasına ait bir Almanca yazının tercümesini gönderiyorum?

N. Gökalp (Erzurum)

— Türklerin kurduğu 16 devleti, kuranlar kimlerdir?

Mehmet Döğen (İzmit)

— İzmit Lisesi talebesiyim. İlk sayınızdan, 10 küsur yıldan beri mecmuanızı muntazaman okuyorum. “Amerika, Türkiye’nin dostudur, aksini iddia edenler komünisttir” diyor ve Atatürk devrimciliğine ters düşüyorsunuz.

1975 SAYI: 10 EKİM SAYFA: 96-97

— 13 yaşındayım ve ortaokul ilk sınıftayım. Hayat Tarih Mecmuası’ nı birkaç sayıdır alıyorum. Sonra eski ciltlerden bazılarını da alıp okudum. Birkaç yıl ara ile olmakla beraber iki ayrı yazıda Sultanahmet Camii’nin 16 ve 14 toplam şerefeli olduğunu gördüm, hangisi doğru?

Cevdet Olgunsoy (Gerze-Sinop)

— Çeçe köyündeki Çeçe sultan kimdir?

Ümit Sakmar (Beşiktaş-İstanbul)

— Türkiye’de 2. Cihan Harbi’ne ait en geniş arşiv malzemesine hangi kuruluş sahiptir?

Feridun Özgü (Teşvikiye-İstanbul)

— Mecmuayı 10 liraya çıkarttınız, fakat 10 sahife eksilttiniz.

Naci Şenel (Beyazıt-İstanbul)

— Ağustos sayısındaki Hüseyin Hüsameddin Yasar’ın ölüm yılı 1918 değil, 1939’dur.

Mehmed İpekçioğlu (Kırıkkale-Ankara)

— Bazı okuyucularınızı bilgisizlikle itham ediyorsunuz, ama siz de yanlış yapıyorsunuz. Temmuz 1975 sayınızdaki resim altında verilen tarih 1919. bu tarihin doğru olmaması icap eder.

Aladarne Soos (Budapeşte-Macaristan)

— Ben emekli bir kadın öğretmenim. Şimdi yeteri kadar zamanım olduğundan Türkçe öğreniyorum. Bir Türk dostum Ömer Seyfeddin’in hikâyelerini verdi. Ancak anlamadığım bazı kelimeler oluyor. Mesela: “Başını Vermeyen Şehit”te “Yüzün ak olsun, ey celâsun” sözleri var. Celâsun’un ne olduğunu anlamadım. Acaba bana büyük Türk Sözlüğünü gönderebilir misiniz? Macar parası henüz konvertibl olmadığından para gönderemem, ama ben de size istediğiniz kitapları gönderebilirim.

1975 KASIM SAYI: 11 SAYFA: 96-97

Turan Düşünür (İstanbul)

— Çerkez Hasan Bey'in Sultan Abdülaziz'in akrabası olduğu doğru mu?

Osman Simav (İTÜ)

— Türk Musikisi Ansiklopedisi adlı eserin 1. cildinde bazı bestekârların bazı eserlerinin verilmemiş olduğunu gördüm. Yanılıyorsam özür dilerim.

Doğan Su (Üsküdar-İstanbul)

— 1925'te Yugoslavya Kralı, 1893'te Avusturya-Macaristan İmparatoru, 1912'de Bulgaristan Kralı, 1882'de Yunan Kralı kimlerdi?

Em. Alb. Muharrem Alp (Yedikule-İstanbul)

— Bir yazınızda geçen işkenceci iki subaydan birinin adı Refik değil Rıfkı'dır. Mütareke'de İstanbul'da çıkan Aydede gazetesinde Mustafa Kemal Paşa'nın çirkin karikatürlerini de yapmıştır.

Ahmed Halûk Dursun (Hereke-İzmit)

— Galatasaray Lisesi 10. sınıf talebesiyim. Tarih üzerindeki yayınlarınızı hayranlıkla takip ediyorum. Bilhassa o derecede büyüklüğe erişmiş Osmanlı Türk İmparatorluğu'nun nasıl olup da yok olduğunun sebepleri zihnimi çok işgal ediyor. Osmanlı tarihi üzerinde hangi kitapları okuyayım?

Roger A. J. Van Noeyen (Chatelet-Belçika)

— Türkiye İmparatorluğu bilhassa onun denizcilik tarihi ile çok ilgileniyorum. Derginize abone olmak istiyorum. Fransızca, Flamanca, İngilizce, Almanca, İspanyolca, İtalyanca biliyor, Türkçe'yi de okuyup anlayabiliyorum.

Abdülkadir Zamantılı (Fatih-İstanbul)

— Mecelle şârihi Mes'ud Efendi hakkında kaynaklarda bilgi var mı?

1975 SAYI: 12 ARALIK SAYFA: 96-97

Utku Işıldar (Beşiktaş-İstanbul)

— Birkaç ay önce gönderdiğim bir mektubumu aynen dercetmediniz. İçinden birkaç cümle seçip soru haline getirdiniz. Sorduklarımı da cevaplandırmadınız.

Erol Özkan (Edremit-Balıkesir)

— Tarih-i Gülşen-i Maarif kimin eseridir?

Hilmi Kar (Kütahya)

— Bir teşekkürle üye olmak istedik. Mektup yazdık, cevap alamadık. Bu teşekkür ve niçin alamadığımız hususunda bizi aydınlatır mısınız?

1976 OCAK SAYI: 1 SAYFA: 96-97

Süreyya Gökbayrak (Eskişehir)

— İsmail Hami Danişmend'e karşı hasmane bir tutumunuz var. Ölümünü bile "Tarihe Akan Bir Ay" da kaydetmediniz.

Macit Selekler (Antalya)

— Hazret-i İsa hakkında fikirlerimi bu sütunlara geçirmeyip müphem cevaplar verdiniz derginizin mevzuu dışında olduğunu söylediniz. Din tarihinin, bir tarih dergisinin mevzuu dışında kalacağını zannetmiyorum.

Ramazan Arık (Fatih-İstanbul)

— Elime mecmuanızın ilk sayılarından biri geçti. Yıllar önce, Hac hakkında güzel ve doğru bilgiler veren bir makale yayınlamışsınız. Zevkle okudum. Yalnız Hazret-i İbrahim'in büyük oğlu Hazret-i İshak'ı kurban etmek istediğini yazmışsınız. Her Müslüman, kurban edilmek istenen çocuğun küçük oğlu Hazret-i İsmail olduğunu bilir.

Kadriye Çakar (Keçiören-Ankara)

— Hayat Tarih Mecmuası ne zamandan beri çıkıyor. Niçin her yıl yeniden "1" numara ile başlıyorsunuz? Bu okuyucularınızı şaşırtıyor? Ben 19717in ilk sayısından itibaren alıyorum. Fakat sonradan derginizin daha önceleri çıktığını da öğrendim.

Burhan Algan (Kavaklıdere-Ankara)

— Bir mühür suretini gönderiyorum. Ne yazdığını açıklar mısınız?

Ali Namlı

— Size bazı şiirlerimi gönderiyorum.

Yasemin Temeltaş (Dikmen-Ankara)

— Zaratustra, Valhalla, Boer Harbi nedir?

Recep Cırık (Kurşunlu-Çankırı)

— Öğretmenim. Mecmuanızdan faydalaniyorum. Çünkü öğrendiğimiz tarihle öğretmemiz icap edenler arasında çok farklar görüyorum. Bazı ricalarım var.

Yusuf Ayhan (Adana)

— Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'nın bir resmini elde edebilir miyim?

1976 ŞUBAT SAYI: 2 SAYFA: 96-97

Mehmet Sönmez (Kadifekale-İzmir)

— Mecmuanızın birkaç sayısını okudum. Bir büyük kusur tespit ettim: Milli görüşü aksettirmiyorsunuz. Müslüman Türk milleti olduğumuz halde İslâm tarihine ait yazılara yer vermiyorsunuz. Tarihimiz uzun zamandan beri her yerde tahrif edilmektedir. Siz belki bunu yapmıyorsunuz ama Batıyı örnek alıyorsunuz.

Halil Tortum (Kavaklıdere-Ankara)

— Bir romanda okuduğum şahıs, tarihi bir şahsiyet midir?

Hüseyin Kiter (Etlik-Ankara)

— İlk nüshasından itibaren mecmuanızın okuyucusuyum. Yazılarınızı her yönüyle tasvip ediyorum. Hele böyle bir kültür mecmuasını on küsur yıldır başarıyla yürütmenizi takdirle karşılıyorum. Milli kültüre çok hizmet ediyorsunuz. Yakın gelecekte Türk milleti büyük bir devlet olacaktır. Tarih okuduğum için buna hiç şüphe etmiyorum. Yeter ki birbirimize sarılalım, birbirimizi sevelim ve birbirimize kıymayalım. Ben emekli bir mücahidim. Milli Mücadele'nin kötü safhalarını ve şartlarını bugünkü nesil bilmiyor. Biz o devirleri yaşadık. Bugünkü nesil bilse, haline çok şükürler ederdi.

Abdülkadir Erdoğan (Çankaya-Ankara)

— Yeni İspanya kralı ve kraliçesi nasıl tahta çıkabildiler? Asaletleri bu kadar büyük mü?

Ali Rıza Köseoğlu (Ankara)

— Şair ve Hattat Feride Hanım için yazdığım yazı, mecmuanızın 1975 Aralık sayısında sehven Cahit Öztelli ismiyle neşredilmiştir. Düzeltilmesini rica ederim.

1976 MART SAYI: 3 SAYFA: 96-97

Em. Yb. Alpay (Silifke-İçel)

— Zaptiye teşkilatımız hakkında bir yazı gönderiyorum.

Feridun Özgü (Nişantaşı-İstanbul)

— Mecmuanızın Kasım 1975 sayısı geç dağıtılmıştır.

Ali Akif Eralp (Kütahya)

— Kütahya'da Orhan Gazi Camii ne olmuştur?

Av. Abdülmecit Belli (Gaziantep)

— Milliyetçi şuuru arttıracak konuları işlemenizi istiyorum. Türklerin İslâm dini ile ilgileri, bu din uğrunda neler yaptıkları, tarihi kahramanlıklar, eski pehlivanlar... Gibi.

Nihad Yıldırımsal (Fatih-İstanbul)

— Latinceyi kendi kendime öğrenebilmek için Türkçe kitap var mı?

Bir Okuyucu (İstanbul)

— Sürmene tarihi üzerinde araştırma yapacağım. Hangi kitaplara bakayım?

Mehmet Bozkurt (Çankırı)

— Matematik öğretmeni ve 11 yıllık okuyucunuzum. Gerek tarih olaylarını biz okuyucularınıza naklederken gösterdiğiniz gerçek liyakat ve tarafsızlık, gerekse milli meselelerde kullandığınız üslûp ve takındığınız tavır karşısında minnet ve şükranlarımı ifade ediyorum. Mahut düşmanlarınıza karşı kalemlerinizin güçlü ve zihinlerinizin parlak olmakta devam etmesini Allah'tan temenni ederim.

Mehmet İpekçioğlu (Kırıkkale-Ankara)

— Abdülkadir Geylani hangi millettten ve Arap ise Peygamber soyundan mı? Sultanahmet Camii'ni hangi padişah Ahmed yaptırdı? Topkapı Sarayı'nı hangi padişah inşa ettirdi? İzmir'deki Hasan Tahsin kimdir?

Mehmet Günay (Kireçburnu-İstanbul)

— Yunanistan ve Romanya krallarının bir listesini verebilir misiniz?

1976 NİSAN SAYI: 4 SAYFA: 98

İsmail Çınar (Bakırköy-İstanbul)

— Bakırköy'de Bağcılarda bir kilise var. Bugün üç beş kişi iş yeri olarak kullanıyor. Tarihi bir yapının böyle kullanılmasını doğru bulmadım. Anıtlar Derneği'ne telefon ettiler. Telefonu hakaretle yüzüme kapadılar.

Ü. Ü. (Bulancak-Giresun)

— Lise birinci sınıfa gidiyorum. Bazı konuları merak ediyorum.

Mehmet Durak (Ankara)

— Fen Lisesi'nde okuyorum. Kendilerini “çok ilerici ve devrimci” diyen arkadaşlarım, Atatürk'ün burjuva olduğunu ve halkın zaferinin üzerine hazır konduğunu iddiaya cüret ediyorlar. Bu konuda Tarih Mecmuası'nın görüşleri nedir?

Erkan Ercengiz (Ankara)

— Osmanlı hayatını yansıtan gravürlere, Hititler ve Sümerlere ait birkaç kitap tavsiye eder misiniz?

A. Ş. (Mut-İçel)

— Bazı çok değerli kitaplar kötü kâğıda basılıyor. İyi kâğıt, okuyucuyu arttırır. Kötüsü, okuma şevkini kırar.

1976 MAYIS SAYI: 5 SAYFA: 96-97

Erdoğan Tunçay (Bühl-Baden-Almanya)

— Okullarda bilhassa son padişahların hepsinin kötü insanlar oldukları, memleketi sattıkları vatan haini bulundukları bizlere telkin edildi, hatta açıkça okutuldu. Hâlbuki gerçek tarihi okuyup düşündükçe hepsinin vatan için çalıştıkları, hataları varsa kabiliyet noksanları, hadiselerin tesiri ve çevrenin kötülüğünden ileri geldiği ortaya çıkıyor. Bu niçin böyle oldu? Tarih aynı olmak icap etmez mi?

Celâl Cahit Coşkuner (Adana)

— KGB hakkında bilgi verir misiniz?

Günür Karaağaç (İstanbul)

— Edebiyat Fakültesi'nde tarih okuyorum. Toynbee hakkında biraz bilgi verir misiniz?

1976 HAZİRAN SAYI: 6 SAYFA: 96-97

Yenan Yiğit (Adana)

— Eski bir dergiyi nasıl tedarik edebilirim?

Ali Âkif Eralp (Kütahya)

— Merhum tarih üstadı Mükrimin Halil Yinanç'ın aldığı bir haberle üniversitede kürsüsünde iken kalp krizi geçirip öldüğü doğru mu?

İ. Orhan (Şişli-İstanbul)

Bir yazınızda Yahya Kemal'in Mart 1958'de öldüğü yazılı. 1 Kasım 1958'de ölmüştür.

Refik Düneray (Bakırköy-İstanbul)

— Rumi ve Hicri tarihleri Miladi'ye çeviren bir kılavuz var mı? 1320/1318, 1320/1322 ve 1295/1297 tarihleri hangi Miladi yıllara tesadüf ediyor?

Necat Akyüzlü (Balıca-Bafra-Samsun)

— Uydurma dil kullanmanızı ve tarihimize saygısız davranmamanızı çok takdir ediyorum. Fakat arada siz de böyle şeyler yapıyorsunuz. Padişah eşlerinden bahseden Aralık 1975 sayınızda şöyle bir cümle var: "Bunlar, resmi unvan verilmiş, 'hanım' denen padişah metresleri, odalıkları idi". Ben bu cümleyi – aynı zamanda halife olan – padişahlarımıza saygısızlık sayıyorum.

Bahattin Akolu (Çamlıca-İstanbul)

— 1685'te ölen Kara Hasan-zâde Mustafa Paşa hakkında geniş biyografik bilgi verir misiniz?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Endülüs İslâm (Emevi) devleti, İberyâ yarımadasının tamamına hâkim olabildi mi? Fatih devrinde Macaristan'ın Avrupa'nın en güçlü Hıristiyan devleti olduğu anlaşılıyor. Bu krallığı yıkan Macaristan'ı 1526'da fetheden Kanuni devrinde de Macar devleti aynı güç derecesini muhafaza ediyor muydu?

1976 TEMMUZ SAYI: 7 SAYFA: 95-97

Hüseyin Meydan (Kozcağz-Bartın-Zonguldak)

—Mecmuanıza nasıl abone olabilirim? Bazı kitapları nasıl elde edebilirim?

Muharrem Sepetci (Sivas)

— Mecmuanızın 1975 yılı son sayısında bir Genel Fihrist yayınlandı. 1975 Nisan sayısında da Yazar Adlarına Göre Alfabetik Fihrist çıktı. Dergilerimizi bozmadan bu iki fihristi nasıl bir araya getirebiliriz?

Süreyya Baysal (Bostancı-İstanbul)

— Karacaahmet hakkındaki yazınızı ilgiyle okudum. Ben hayatımın bir kısmını mezar taşlarımızın incelemesine vakfetmişimdir. Ne yazık ki gerçek birer sanat eseri, heykeltıraşlık şaheserleri olan binlerce mezar taşımız, haince yok edilmiştir.

Ali Midhat Durdagil (Ankara)

— 91 yaşında emekli bir İttihadçı subayım. İttihadçılar aleyhindeki ithamlarınızı kabul etmiyorum.

Ayhan Pala (Ankara)

Hangi Osmanlıca-Türkçe sözlüğü tavsiye edersiniz?

Ali Akif Eralp (Kütahya)

— Sen adam olamazsın “ diyen babasını sadrazam olunca ayağına getiren, Hüseyin Avni paşa mı?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Yıldırım Timur'a karşı daha nazik anlayışlı ve politik davransaydı, Ankara felaketi önlenebilir miydi?

Fikri Kurt (İzmit-Kocaeli)

— Osmanlı tarihi üzerinde birkaç kitap tavsiye edebilir misiniz?

E. Hüseyin Akkaş (Nazilli-Aydın)

— Kür Şad kimdir?

Ali Arif Eralp (Kütahya)

— Vak'a-i Hayriye'deki meşhur saray toplantısında Müderris Abdurrahman Efendi'nin tespini masaya çalarak söz söylediği sırada 2. Mahmut mevcut muydu?

Osman Karaman (Etimesut-Ankara)

— Mütareke'de Malta'ya sürülen Türkler hakkında nereden bilgi alabilirim?

Kemal Kara(Kartal-İstanbul)

— Alucra'nın Türkleşmesi üzerine bir etüdüm var basabilir misiniz?

Em. Alb. M. Lütü Alp (Heybeliada-İstanbul)

— Maksatlı tenkitlerden yılmadan, tarihi dosdoğru verdiğiniz için mecmuanızı tebrik ederim. On iki yıldır devamlı mecmuanızı ve kitap yayınlarınızı okurum. Tuttuğunuz mesleği tasvip ediyorum.

Mehmet İpekçioğlu (Kırıkkale)

— Bir yazınızda “ İsmet Paşa kimsesinin göz yaşına bakmazdı. “ diye bir cümle var, beni incitti. İsmet Paşa 50 yılda kimsenin göz yaşını akıtmamıştır. Evvelce yazdığım mektuba da cevap vermediniz.

Özer Y. Kahvecioğlu (Omorfo-Kıbrıs)

— Kıbrıs'a ait tarihi eserleri veren kartpostallar gönderiyorum. İcap edince kullanabilirsiniz.

Süreyya Baysal (Bostancı-İstanbul)

— Tarihe bakış ve onu işleyiş tarzınızı beğeniyorum. Resmi ve şartlanmış tarih okumaktan hoşlanmıyorum.

1976 AĞUSTOS SAYI: 8 SAYFA: 97-98

Yalçın Kaya (Sürmene-Trabzon)

— Osmanlı padişahlarının şapka yerine kullandıkları sarıklar niçin değişik biçimdeydi?

İhsan Ergöl (Kavaklıdere-Ankara)

— İlk sayınızdan beri okuyucunuzum. BATEŞ artık Hayat Tarih Mecmuası için lâstikli cilt yapmadığını söyledi. Bu şekilde ciltleme külfeti ve masrafı doğdu. Bu değişiklik niçin oldu?

A.S.Ö. (Adana)

— Aralık 1973 nüshasını kaçırdım, alamadım. Sonra mevcudunun kalmadığını söylediler. Bana bir adet temin etmeniz ricasıyla 5 liralık pul gönderiyorum. Açık adımı yazmamanızı rica ederim.

Faruk Güneşin (Bakırköy-İstanbul)

— Eski bir sayınızda yayınlanan kadirge ve sandal resimlerini nereden aldınız?

Lâmi Canbay (Bakırköy-İstanbul)

— Lise talebesiyim. 3 yıldır mecmuanızı okuyorum. Kafkas Türkleri neden Türkiye'ye göç ettiler, hangi şehirlere yerleştiler? Bunu merak ediyorum.

Ziya Sarı (Bremen-Almanya)

— Karamanoğlu Mehmed Bey'in Yıldırım Bâyezid'in kemeklerini Bursa'daki mezarından çıkarıp yaktığı doğru mu? Topkapı Sarayı'nda vaktiyle teşhirde bulunan bazı eserleri şimdi neden göremiyoruz?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Mısır ve Mezopotamya medeniyetlerinin hangisi daha üstündür? Tarihin en eski medeniyeti hangisidir?

Sait Nadirler (Adana)

— IV. Murad hakkında bir soruma cevap verebilir misiniz?

Serdar Kaplan (Erzurum)

— Çok resim koyuyorsunuz. Bazı konuları çok işliyorsunuz. Medeniyet tarihinden ve tarih felsefesinden az bahsediyorsunuz. Batı tarihi gerçekleri yazmaktan – aksi ididada bulunmamıza rağmen- çekiniyorsunuz. İslâm, hele İlk İslâm devrine ait çok az yazı koyuyorsunuz.

1976 EYLÜL SAYI: 9 SAYFA: 97 - 98

Ali İlhanlı (Kadıköy)

— Küçüksu Köşkü kim tarafından ne zaman yapılmış ve neden bu isimle anılmıştır?

Kenan Üçgüner (Ankara)

— Evlâd-ı Fâtihan kimlere denirdi?

Fikriye Tüzün (Bursa)

— Lâle Devri Padişahı diye bilinen III. Ahmed'in annesinin adı nedir?

Sadi Şenöz (İstanbul)

— Enveriye bir cins şapka mıdır?

Lütfi Tuncel (İzmir)

— Haremeyn, iki harem dairesi mi demektir?

Ercüment Derbentçi (Göztepe)

— Bir kitapta Kanuni'den II. Süleyman diye bahsedildiğini gördüm. Tanınmış bir imza sahibi olan yazar aldanmış mı?

Saffet Özbilen (Ankara)

— Serasker ve Harbiye Nâzırı aynı şey midir?

Nihat Türeli (İzmir)

— Celi mi demek doğrudur, Câlî mi?

1976 EKİM SAYI: 10 SAYFA: 97-98

Macit Selekler (Antalya)

— Bir tefrikanız münasebetiyle bazı tamalayıcı bilgiler veriyorum.

Aldo E. M. Giudici (Padova-İtalya)

— Bizans tarihinden bahsetmiyorsunuz.

Erol Cömert (Levent-İstanbul)

— “Şurası unutulmamalıdır ki Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir. Her görüldüğü yerde ezilmeli!” sözünün Atatürk'e ait olduğunda bir şüphe var mı?

Hakkı Göktürk (Bahçelievler-İstanbul)

— 1976 Temmuz sayınızda, Milli Mücadele'de demiryolculuğumuzun unutulmaz siması Behiç Ergin'in adının ansiklopedilerde bulunmadığını yazıyorsunuz. Halbuki biyografisi, İstanbul Ansiklopedisi'nin X. Cildinde mevcuttur. Soyadını Atatürk'ün verdiği de orada kayıtlıdır.

1976 KASIM SAYI: 11 SAYFA: 96-97

Turan Düşünür (İstanbul)

— Çerkez Hasan Bey'in Sultan Abdülaziz'in akrabası olduğu doğru mu?

Doğan Su (Üsküdar-İstanbul)

— 1925'te Yugoslavya Kralı, 1893'te Avusturya -Macaristan İmparatoru, 1912'de Bulgaristan Kralı, 1882'de Yunan Kralı kimlerdi?

Em. Alb. Muharrem Alp (Yedikule-İstanbul)

— Bir yazınızda geçcen işkenceci iki subaydan birinin adı Refik değil Rıfkı'dır. Mütareke'de İstanbul'da çıkan Aydede Gazetesi'nde Mustafa Kemal Paşa'nın çirkin karikatürlerini de yapmıştır.

Ahmed Halûk Dursun (Hereke-İzmit)

-Galatasaray Lisesi 10. sınıf talebesiyim. Tarih üzerindeki yayınlarınızı hayranlıkla takip ediyorum. Bilhassa o derecede büyüklüğe erişmiş Osmanlı Türk İmparatorluğunun nasıl olup da yok olduğunun sebepleri zihnimi çok işgal ediyor. Osmanlı tarihi üzerinde hangi kitapları okuyayım?

Roger A. J. Noeyen (Chatelet-Belçika)

—Türkiye İmparatorluğu bilhassa onun denizcilik tarihi ile çok ilgileniyorum. Derginize abone olmak istiyorum. Fransızca, Flamanca, İngilizce, Almanca, İspanyolca, İtalyanca biliyor, Türkçe'yi de okuyup anlayabiliyorum. 1860–1922 arasındaki Türk harb gemilerinin resimlerini de topluyorum. Size İngilizce yazıyorum.

Abdülkadir Zamantılı (Fatih-İstanbul)

— Mecelle şârihi Mesud Efendi hakkında kaynaklarda bilgi var mı ?

1976 ARALIK SAYI: 12 SAYFA: 96–97

Utku Işıldar (Beşiktaş-İstanbul)

— Birkaç ay önce gönderdiğim bir mektubumu aynen dercetmediniz. İçinden birkaç cümle seçip soru haline getirdiniz. Sorduklarımı da cevaplandırmadınız?

Erol Özkan (Edremit-Balıkesir)

— Tarih-i Gülşen-i Maarif kimin eseridir?

Hilmi Kar (Kütahya)

— Bir teşekkürle üye olmak istedik. Mektup yazdık, cevap alamadık. Bu teşekkür ve niçin alamadığımız hususunda bizi aydınlatır mısınız?

Hamza Bahadır (Adana)

—Hayat Tarih Mecmuası'nı okumaya başladığım sırada ortaokulda idim. Şimdi mühendislik yüksek okulunun 4. sınıfındayım. Bu mecmuayı okumakla şan ve şerefle dolu tarihimizi öğreniyor, sahife sahife, gururumu okşıyan yazılarla, mazide kalan başarılarımızın bir gün yeniden şahlanacağı inancını taşıyorum. Safvet Paşa'ya ait bir yazınızda, onun Adana Valiliğinden bahsetmemişsiniz.

Mustafa Kara (Güneyce – Rize)

— Yazarlarınızdan birinin kitabında tekkelerin 1924'te kapatılışı yazılmıştır. Yanlış olacaktır.

Bahattin Akolu (İstanbul)

—1908'e kadar Mâbeyni Hümâyun başkatibi olan Vezir Tahsin Paşa'ya 60 yıl kadar önce Filibe kaymakamı İsmail Adil Paşa'nın divânı verilmiş. Sonra kendisinden alınamamıştı. Hocam Ordinaryüs Prof. Mükrimin Halil Yınanç'la beraber o zamanlar İstanbul mezarlıklarını gezerdik. Birçok kitâbeyi kopya ettik. Bunların Türk Tarih Kurumu'nda olduğunu işittim. Acaba yayınlanacak mı?

Mustafa Sarı (Balıkesir)

— Anayurdumuz Orta Asya'nın tarihini okullarda Timur'a kadar okuyoruz. 15. asırdan sonra ne oldu bilmiyoruz. Acaba o ülkelerde Türk kalmadı mı? 15. asırdan sonra yok mu oldular? Niçin Türkiye Türklerinin tarihini başlangıcından zamanımıza kadar okuyoruz da Doğu Türklerininkini, dış Türkleri bir yerde kesip bırakıyoruz? Birleşik Amerika'nın, Yunanistan'ın, şu ve bu ülkenin tarihini başlangıcından günümüze kadar okuyan çocuklarımıza niçin anayurdumuzun tam tarihi okutulmaz? Hâlbuki ben 15. asırdan bugüne kadar bu Türkler ne yaptılar, ne yapıyorlar merak ediyorum. Hangi kitapları okuyabilirim?

Nuran Kitapçı (İstanbul)

— Eylül 1976 sayınızda, "Bu yüzden Kanuni'ye 2. Süleyman değil, 1. Süleyman demek lâzımdır." Denildiği halde, aynı sayıdaki bir diğer yazıda "Oğlu Kanuni denen 2. Süleyman" denilmiştir. Bu görüş ayrılığı nedendir?

Haris Tengiz (Turgutreis-Bodrum)

— İkinci Cihan Harbi sonunda, Turgutreis nahiyemizde cereyan eden bir olayla ilgili yazımızı Tarih Mecmua'sında neşredebilirseniz mutlu oluruz.

Yahya Seymenoğlu (Sürmene)

—Yazarlarınızdan Mithat Sertoğlu ile ilişki kurabilmem için adresini göndermenizi rica ederim.

Hasan Orhan (Fethiye)

1-Başka millet ve devletlerin idaresinde, boyunduruğu altında kalmalarına rağmen, örf ve adetlerini, milli kültürlerini muhafaza etmiş hangi devletler vardır?

2-Anadolu'muz hangi çağlarda, zengin varlıklı yaşamış ve millet devlet idaresinde hükümran olmuştur ?

1977 ŞUBAT SAYI: 2 SAYFA: 97-98

M. Kemal Saracoğlu (Trabzon)

—Akademik tez çalışması nasıl yapılır?

Macit Selekler (Antalya)

— Tarih Postası'nda bir cevabınızda, aldığınız bir mektup sizi yanıltmış, aynı adı taşıyan oğlumla beni karıştırmışsınız.

Sadık Çaycı

— Hayreddin adında bir padişah hocası var mı? Bazı kitapları nereden bulabilirim?

Feridun Yıldız (Konya)

—Lise son sınıfta okuyan tarih meraklısı bir gencim. Bir tarihi araştırma yapmak istiyorum. Bana yardımcı olabilir misiniz?

Aykut Özdoğan (Gölcük – Kocaeli)

— Tarih konusuna bilhassa denizcilik tarihi konusuna, mesleğim sebebiyle de büyük merakım vardır. Denizcilik tarihimizdeki çok işlenmemiş konuları, kendi çapımda amatörce araştırmak, ben de bir düşkünlük halindedir. Göndermek istediğim bazı yazılar var. Nasıl hareket etmeliyim?

Deniz Esemeli (Kavaklıdere-Ankara)

— Türk, bilhassa Osmanlı tarihine hayran bir okuyucunuzum. Padişahlara ve Osmanlı rejimine gözü kapalı ve klişe halinde atıp tutmadan, bu konuları yalanlar komedisi haline getirmeden, olayların sebeplerini arayıp izaha çalışarak Osmanlı tarihini verişinizi beğeniyorum. Gerçekleri cesaretle veriyorsunuz. Yalnız bazı yazılarınızda Osmanlı İmparatorluğuna “Türkiye İmparatorluğu” diyorsunuz, bu yanlış değil mi?

Tuncay Mertli (Sultanahmet- İstanbul)

— Tarih Postası, mecmuanızda ilk okuduğum sahifedir. Fakat şimdiye kadar birçok okuyucu sorusunu “ siyasi mahiyette “ gerekçesi ile cevaplandırmadınız. TBMM’nin ilk başkanını ve ilk, Kayseri milletvekillerini, Arnavutların menşei 2. Bâyezid’in nasıl öldüğünü öğrenmek istiyorum.

Seniha Sami Moralı (Emirgân-İstanbul)

— Tanrı kelimesi bugün bazen “ Allah “ bazen “ İlâh “ yerine kullanılıyor. Bir de “ tanrıça “ diye - Slav kaidesiyle – kelimenin dışısını uydurdular.

Macit Selekler (Antalya)

— Soru kısmı unutulmuş dergide çıkmamış.

Mürselin Güney (Ünye-Ordu)

— Ünye Lisesi’nde son sınıftayım. Tarihe çok meraklıyım. Gittikçe Türk ve Osmanlı tarihinin – evvelce sandığımdan – çok daha geniş olduğunu anlıyorum. Çok merakla okuduğum yeni Lise 3 tarih kitabında, Rusya devleti, Osmanlı İmparatorluğu’nun 17. asır sonlarındaki en geniş sınırlarının dışında bırakılarak harita çizilmiş. Niçin? Rusya’nın 1475’ten 17. asır son yıllarına kadar Osmanlı devletinin bir parçası olan Kırım Hanlığı’na yıllık vergi ödediğini bütün kitaplar yazıyorlar. Bu yıl okutulan Lise 3 tarih kitabının eskisi ile hiçbir ilgisinin olmadığını görünce, o sınıfları bitirmeme rağmen, merak edip Lise 1 ve 2 tarih kitapların da alıp okudum. Eski kitaplarda İskit’lerden Türk olarak bahsediliyordu. Yenilerinde İskitler’den bahis yok. Acaba Türk değiller mi ? Etraflı bilgi edinmek için Hayat’ın yayınladığı 12 ciltlik Türkiye Tarihi’ni BATEŞ’ten istedim ; tükendiğini, yeniden basılacağını bildirdiler.

Çağlar Babacan (Ankara)

—13 yaşında bir Hayat Tarih Mecmuası okuyucusuyum. Babam Şubat 1965'ten beri bu mecmuayı alırdı, şimdi ben devam ediyorum. Eskiden Çizgilerle Tarih, Tarih Bulmacası gibi sahifeleriniz varmış. Niçin şimdi yayınlamıyorsunuz.? Bir de çok eski olayların gün tarihlerini belirtmenize şaşıyorum. Eski olayların gün tarihlerini nasıl biliyorsunuz?

Ali Mursaloğlu (Kırıkhan – Hatay)

— Hayat'ın yayınladığı Türk Bestecileri kitabını nasıl satın alabilirim?

Hüseyin Gökçebel (Aksaray – Niğde)

—Lise son sınıfta okuyorum. Tarih Mecmuası'nı da takip ediyorum. Osmanlı tarihi üzerine hangi kitapları okuyabilir ve kitaplığıma koyabilirim? Bu mektubumu okumaya bile vaktinizin olmayacağını düşündüm. Ama cevap verirseniz çok memnun olurum.

İbrahim Aksoy (Edirne)

— 65 yaşında emekli subayım. Hayat Tarih Mecmuası' nı muntazaman okurum. Zevkle takip ve devamı için dua ediyorum. Cilt kapaklarınızı nasıl temin edebilirim? Türkiye'deki eski Ermeni meselesi hakkında hangi kitapları okuyabilirim?

Nurverdi Pakdin (Erzincan)

— “Osmanlı Tarihi”nde Doktorlar “ makalesi'nde adı geçen Hekim Şaban Şifai bir tek kişi değil, Hekim Şaban ve Hekim Şifai adlı iki ayrı kişidir.

Latif Gönülalan (Adana)

— Ali İhsan Sâbis Paşa'nın hatıralarının bazı ciltlerinin basılmadığı doğru mu ?

H. Ş. (Adana)

— Şarkı notaları bulmakta güçlük çekiyorum. Bu hususta yardımcı olabilir misiniz ?

Beycan Pirahmetoğlu (İskenderun – Hatay)

— Bugün güçlü bir Türk milliyetçisi oluşumu, önce babama, sonra sizin derginize borçluyum. Belki derginiz olmasaydı, ben de tarihi gerçekleri öğrenemeyecek, kendimi soysuz bir akıma kaptıracaktım. Belki de bugün Türkiye'nin karşısında bir bela olurdum. Bu sebeple, bugünkü durumumu büyük ölçüde Hayat Tarih Mecmuası' na borçlu olduğumu söylesem, yalan olmaz. Böylesine güçlü bir dergiyi çıkarttığınızdan dolayı sizleri tebrik ederim. Ben Pir Ahmed Bey'in neslinden geliyorum. Pir Ahmed Bey'in Fatih Sultan Mehmet'in halasının oğlu olduğunu biliyorum. Aile şeceremiz için bana yardımcı olabilir misiniz?

Avukat Zeki Yüksel (Karamürsel – Kocaeli)

— Bir makalenizde Arapça Ezan için kanuni yasak olmadığı yazıldı. Hâlbuki böyle bir kanun maddesi vardır.

1977 MAYIS SAYI: 5 SAYFA: 96-97

H. Mustafa Sarı (Balıkesir)

—Bir makalenizde din adamı yetiştirme gayesi dışında dini okul açılmasının doğru olmadığı fikri savunuldu. Çocuklarımız din bilgisini nasıl elde edecekler? Burası karanlıkta kalmış.

Rasim Başkan (Gölcük – Kocaeli)

— Şurası unutulmamalıdır ki, Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir; her görüldüğü yerde ezilmeli “ cümlesini Atatürk’ün söylemediği iddiası doğru mu?

Tayfun T. Yolcu (İzmir)

— Türkiye ve Türklerle ilgili ilk ilmi araştırmayı kim yaptı? İlk Türk tarihini kim kaleme aldı?

Rifat Karapınar (Çifteler – Eskişehir)

— Dr. Abdullah Ceydet Bey’in ölümünde cenaze töreni hakkında münakaşa çıktı mı?

R. H. Uzunoğlu (Cihangir – İstanbul)

— Kanuni Devri’nde (1520-1566) yaşayan onbir ayrı Mustafa Paşa tesbit ettim. Bunlardan bazılarının aynı şahıs olması lâzım. Bu hususta bana yardım eder misiniz?

Ahmet Şentürk (Malatya)

Komiteci emekli bir subayın hatıratı elime geçti. Bunun mecmuanızda yayınlanması mümkün mü?

Dr. Fuat Yöndemli (Hacattepe – Ankara)

—Hayat Tarih Mecmuası ile diğer tarih yayınlarınızı ilgiyle takip ediyorum.

Ahmet Uzuner (Uzunköprü – Edirne)

— Pir Sultan Abdal niçin asıldı? Yabancı devletler Türk taba’ları için niçin “ Türk “ demiyorlar da, “ Müslüman “ diyorlar, acaba “ Türk “ demekten korkuyorlar mı?

Hamza Bahadır Ayhan (Adana)

— Mühendislik Yüksek Okulu’nda 4. sınıftayım. Karamanoğlu Mehmed Bey’in, Yıldırım Bayezid’in mezarını açtırarak, kemiklerini yaktırdığını bir yerde okudum. Doğru mu?

1977 HAZİRAN SAYI: 6 SAYFA: 97-98

Ekrem Kılıç (Batman-Siirt)

— Dış tesirlerden kurtulup öze dönüşüm esnasında, tarih ve müspet milliyet şuuru kazanmama, Hayat'ın yayınladığı kıymetli tarih eserleri vesile oldu.

Kemal Sürmeli (Konya)

— Bugünkü Avarlar, Meşkiler ve Kabarlar Türk mü?

M. Süreyya Dumlu (Edirne)

— Şehzade katli hakkındaki kanun maddesini Fatih'in vazettiği doğru mu? Osmanlı devletinde zina suçu için recm cezası uygulanıyor muydu?

M. Bahaddin Kılavuz (Ankara)

— Bir konu hakkında biraz ön bilgi ve yararlanabileceğim kaynakları adresime bildirirsenizi rica ederim.

Abdurrahman Coşar (Bursa)

— Bursa'da Çelebi Mehmed Ortaokulu müdürüyüm. Adını taşıdığımız Türk büyüğü hakkında doğru bilgileri ve iyi bir portresini nasıl elde edebilirim?

1977 TEMMUZ SAYI: 7 SAYFA: 97-98

Macit Selekler (Antalya)

Hayat Tarih Mecmuası'nın 4 numaralı Nisan sayısında, "Son Kadro" başlıklı yazıda ismi geçen Camî Bey'in bazı hizmet ve mevkilerden bahsedilmemiş.

Sabri Şerif Sipahioğlu (Moda-İstanbul)

— Romanya hükümeti, Kazıklı Voyvoda'nın 500. ölüm yıldönümünde onu milli kahraman ilân edecekmiş. Bu ilân bana çok garip geldi. Biraz Kazıklı Voyvoda'dan bahseder misiniz?

Selim Yenel (Nişantaşı-İstanbul)

— Ankara Valisi iken ölen evkâf nazırı Hurşid Bey'le Başmâbeynci Hurşid Bey aynı kişiler mi ? **Ahmet Uzun (Uzunköprü – Edirne)**

— Giresunlu Topal Osman, Rizeli Mataracı Mehmed gibi Milli Mücadele kahramanlarından bahseden yazılar okumak istiyoruz.

Hüseyin Yılmaz (Cihangir-İstanbul)

—1936 yılının Velâdet (Mevlî) kandili, hangi geceye tesadüf etmektedir?

Mehmet Ali Elcubûri (Bağdat – Irak)

— Türkleri sever Bağdadlı bir emekli öğretmen ve hacıyım. Hayat Tarih Mecmuası'nı başlangıcından bu yana okurum. Osmanlı padişahlarının ve Türkiye cumhurbaşkanlarının sırayla portreli biyografilerini yayınlamaz mısınız? Bir de Fâtih Sultan Mehmed'in İstanbul'a girdiği Edirnekapısı'nda niçin heykeli yapılmıyor, akıl erdirememişimdir.

Ömer Parlak (Samsun)

— 23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan TBMM'de bütün millet vekilleri İstanbul'daki padişaha niçin sadakat gösterileri yapıp, bir sadakat mektubu yazdılar?

Feridun Yıldız (Konya)

— Bu yıl koleji bitirdim. Umumi Türk tarihi okumak istiyorum. İngilizce biliyorum. Hangi İngilizce kitap ve dergileri okuyarak kendimi bu sahada yetiştireyim?

Lütfi Başara (Çiftlik Köyü-Havza-Samsun)

— Köy öğretmeniyim. 1976 yılı öğretmen okulu mezunuyum. Okullarda yedi yıl tarih okudum. Bize ne tarih zevki, ne tarih şuuru verebildiler. Eski tarih kitaplarımızda devlerin cüce ve cücelerin dev gösterildiğini sizin yayınlarınızla anladık. Yayınlarınız olmasaydı adeta tarihimize alerji duyar hale gelecektik. Tarihimize sevgimizi ise çoktan kaybetmiştik. Böylesine isabetsiz bir tarih öğretimi ile yetiştik. Bizleri, Türk milletini, bu bataklıktan sizin yayınlarınız kurtardı. Son yıllarda Türk tarihinin müspet şekilde ele alındığını ve bunda kararlı olduğunu görüyoruz. Bu işe, siz öncülük ettiniz. Ama bu paralelde tarih yayınları daha, yeterli hale gelmekten uzaktır. Şuurlu ve bilgili yayınlara muhtacız.

Mürselin Güney (Ünye-Ordu)

— Lise III Tarih kitabında ticari faizin caiz olduğuna dair Kanuni Sultan Süleyman'ın iki şeyhülislamının, Kemalpaşa-zâde Ahmed Şemseddin ve sonra Ebussuûd Efendilerin iki fetvası bulunduğu yazılması bizi tereddüde düşürdü. Zira Kuran-ı Kerim'de faiz haram kılınmıştır.

Dr. Nihat Yörükoğlu (Ankara)

— Münhasıran tarihle ilgili kelime ve deyimler hakkında bir sözlük var mıdır? Varsa nereden temin edebilirim?

Ertuğrul Karaş (Eskişehir)

— Hayat Tarih Mecmuası'nın 14 yaşındaki bir okuyucusuyum. Mecmuanızı 1974 yılından beri almakta ve zevkle okumaktayım. Fakat İslam tarihi ve İslamiyet'e hizmet etmiş ve bu alanlarda ün yapmış büyük bilginlerden bahsetmiyorsunuz.

Nihad Yıldırımsal (Fatih-İstanbul)

— Mecmuanızın Temmuz 1974 sayısında yayınlanan " Hitler'in Elçisine Ankara'da Suikast Teşebbüsü " başlıklı yazının bir yerinde, suikastçının " Yugoslav tebaalı bir Türk " olduğu ileri sürülmüştür. Halbuki yapılan tahkikat sonucu, bu gencin Müslüman adı taşıyan bir Boşnak olduğu tespit edilmiştir.

Mustafa Gökmen (Beşiktaş-İstanbul)

— Tertip ettiğim bir tarihi şemanın tarafınızdan kontrolünü istiyorum.

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

Makedonya neresidir? Büyük İskender hangi millettendir? Roma İmparatorlarından Jül Sezar mı, İskender mi daha üstün meziyet, karakter ve vasıftadır?

1977 EKİM SAYI: 10 SAYFA: 97-98

Dr. Hikmet Aladağ (Kızıltoprak-İstanbul)

— Atatürk İstanbul'dan Anadolu'ya ordu müfettişi olarak gönderildiği zaman, başka ordu müfettişleri de gönderilmiş miydi?

Şakir Bostancı (Mannheim – Almanya)

— Zeus Mabedi nasıl oluyor da Doğu Berlin Müzesi'nde bulunuyor? İskender lahdi gerçekten Büyük İskender'in lahdi mi?

Türükoğlu Gök-alp (Erzurum Üniversitesi)

— Mete'ye ait içinde " Türkler " kelimesi geçen sözler gerçek midir?

Hüseyin Çördük (Nallıhan – Ankara)

— 1639 Bağdad Fethi'nin büyük kahramanı Genç Osman'ın Niğde Aksaray'ının Dorikini Köyü'nden olduğunu, bu köyün ihtiyarlarından duydum doğru mu?

Mehmet Ali Elcubûri (Bağdat – Irak)

— Elimde bir Çanakkale Destanı var. Göndersem yayınlar mısınız?

1977 KASIM SAYI: 11 SAYFA: 97-98

Özcan Özbilge (Kadıköy – İstanbul)

—11 yaşından, 6 yıldan beri UHTM.'yi okuyorum. Sosyal alanda gelişmemde, ana kaynak oldu. 13. asırdan sonraki Orta Asya Türk tarihinden hemen hiç bahsetmiyorsunuz. 13. asırdan bu yana Orta Asya tarihi, Selçuklu - Osmanlı tarihi gibi Türk tarihi değil mi? Attila'nın Roma ile savaşı sırasında Anglo – Saksonlar, İngiltere'ye çıkmışlar mıydı? Türklerin mi, Romalıların mı tarafını tuttular? Tuva Türklerinin eski bir Samoyed boyu olup sonradan Türkleştikleri doğru mu?

Abdülhamid Pehlivanlı (Bakırköy – İstanbul)

— 2. Abdülhamid'in donanmayı ihmal ettiği ve Büyük Donanma'nın 93 Harbi'nde işe yaramadığı doğru mu?

Remzi Yılmaz (Yeşilköy)

— Hz. İsa'nın doğumu kronolojide başlangıç noktası olarak ne zaman kabul edilmişti? Hz. Muhammed'in kendisi ile alay eden bir şahsı öldürttüğünü ve Uktebe bin Muayd adlı birini kendisinin öldürdüğünü bir kitapta okudum. Bunlar doğru mudur?

1977 ARALIK SAYI: 12 SAYFA: 97-98

Seyfi Barkan (Ankara)

— Attila'nın Romalı bir komutana yenildiği doğru mudur?

İbrahim Ağamemi (İzmir)

— Büveyh oğulları hakkında kısaca bilgi verir misiniz?

Metin Şamlı (Adana)

Ayasofya minarelerinin birbirlerinden farklı oldukları görülüyor. Bunun sebebini açıklar mısınız?

Baki Demirkol (Trabzon)

— Köroğlu destanlarında, kahramanın can yoldaşı olan Ayvaz isimli bir delikanlıdan bahsedildiği malumdur. Ancak, Osmanlı hayatını anlatan muhtelif yazı ve eserlerde de “Ayvaz” denilen bazı kimselerin kaydı geçiyor. Bunların görevi neydi? Ayrıca “Ayvaz kasap, hep bir hesap “ darbimeseli neye delâlet ediyor?

Muzaffer Birer (Ankara)

— Bir kitapta “ Gönüllü Yeniçeri “ diye bir deyim gördüm. Bunlar, Yeniçeri ocağına gönüllü girenler midir?

Müeyyet Berk (Adapazarı)

— Osmanlı Devleti zamanındaki Saruhan eyaleti bugün tam olarak neresidir ve neden bu isimle anılmıştır?

Danyal Seren (İzmir)

— Osmanlı Devleti'nin ilk Harbiye Nazırı kimdir?

Enver Kocaman (Erzurum)

— Kapılarası hapishanesi sarayın iki kapısı arasında mıydı?

1978 OCAK SAYI: 1 SAYFA: 97-98

Selma Ergün (Fatih-İstanbul)

— 2. Abdülhamid'in, Veliahd Murad Efendi'den çok kuşkulunup, sonradan kendi yerine padişah olan Şehzade Reşad Efendi'ye daima itimad ettiği doğru mudur?

Sezai Deren (Samsun)

— Roma tarihine dair bir şey yayınlamıyorsunuz?

Mustafa Günay (Kadıköy-İstanbul)

— Asmalı Mescid'i kim yaptırmıştır ve neden böyle anılır?

Neriman Yenerler (Karşıyaka-İzmir)

— Bugün kullandığımız saat ile, eski Alaturka denilen saat arasındaki fark ne kadardı? Alaturka saat ne zaman terk edildi?

Orhan Birhan (Pendik-İstanbul)

— Bugün türküsünü dinlediğimiz Estergon kalesi neredeydi? Ne zaman alınmış ve ne zaman kaybedilmiştir?

Sakıp Necmi (Lefkoşe-Kıbrıs)

—Hidrellezin aslı nedir?

Yıldırım Genç (Ankara)

—Aralık 1977 sayınızda, "Tarih Postası" sütununda sayın Danyal Seren'e verdiğiniz cevapta "Asâkir-i Muhammediye"nin 1856 yılında kurulduğunu yazmışsınız. Bu yanlıştır.

1978 ŞUBAT SAYI: 2 SAYFA: 97-98

Abdullah Özyaman (Kütahya)

— Lâle devri hakkında faydalanabileceğim kaynaklar hangileridir?

Cemal Doğan (Konya)

— Hayat Tarih Mecmuası'nın 1976 yılının 9. sayısında Mehmet İ. Tunay'ın yazısında Hatay'ın Anavatana katılma tarihi 1939 olarak gösteriliyor. Kılıç Ali'nin yazdığı "Atatürk'ün son duçar olduğu hastalıklar" adlı kitabında Hatay'ın Anavatana katılmasının Atatürk'ün Ankara'dan son Adana-Mersin seyahatine çıkmasından önce olduğu yazılıdır. Buna göre Hatay'ın Anavatana katılma tarihinin 1938 olması gerekmektedir.

Mahmut Gökbayrak (İzmir)

— Son Osmanlı Padişahı 6. Mehmed Vahideddin'in yurt dışındaki hayatı ve ölümü hakkında bir kitap okudum. Ancak bunda ölüm tarihi yazılmamış. Bildirir misiniz?

Nigâr Tabbah (İskenderun)

— Evliya Çelebi'nin Viyan'yı ziyaretine dair radyodan bir reklâm programı dinledim. Türkler Viyana'yı almadıklarına göre bu doğru mudur? Yoksa özel olarak mı gitmiştir?

İsmail Budaklı (İstanbul)

— 1 Ocak 1976 tarihli sayınızda Sayın Adnan Giz'in "Belgelere göre Sultan Süleyman Ailesi" adlı yazısında 21 inci sayfadaki Hafsa Sultan'ın mektubunda "Kıb'inden" diye bir kelime var, bu ne demektir? Bir de Sayın Ali Süha'nın yazısının başlığı ile metni birbirini tutmuyor.

Nafiz Oğansu (Ankara)

— Eskiden savaş çıkınca savaşılan memleketin elçisinin tevkif edildiği doğru mudur ve bu neden yapılırdı?

Zeyyat Çetin (Trabzon)

— Şair Tevfik Fikret'in çıkardığı "Âşiyân" mecmuası hakkında bilgi verir misiniz?

1978 MART SAYI: 3 SAYFA: 97-98

Kemal Sürmeli

— Dış Türklere ait bazı sorularına cevap verir misiniz? Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Çin, İran ve Afganistan gibi ülkelerde yaşayan Dış Türklerin tarih ve hayatlarını konu alan yazılar yayınlamayı düşünmüyor musunuz?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Âri ırk nedir, bu ırktan gelenler, dünyanın hangi bölgelerinde yaşarlar? – Roma İmparatorluğu'nun en muhteşem devri hangi imparator zamanına rastlar?

Zafer Kılıç (Kadıköy-İstanbul)

— 17 yaşında, lise öğrencisi bir gencim. Mecmuanızı bir yıldan beri okuyorum. Ancak, Orta Asya’da yaşayan Hunlar’dan bahseden yazılara pek rastlayamadım. Bu konuda yazılar koyabilir misiniz? Ayrıca tarihi fıkra ve karikatürlere yer verebilir misiniz?

Yavuz Gürler (Kırıkkale-Ankara)

— Derginizin Kasım 1977 sayısında yayınlanan “Yugoslavya’da Bektaşi Tekkeleri” başlıklı yazının, Yugoslavya’da üç ayda bir çıkarılan “Çevren” adlı dergiden iktibas olduğu yazılmıştır. Bu derginin adresi ile, hangi dilde yayınlandığını bildirir misiniz?

Seza Demir (Kadıköy)

— Padişah Genç Osman’ın çocukları olmuş mudur?

1978 NİSAN SAYI: 4 SAYFA: 97-98

Ertuğrul Karas (Erzurum)

— Eski Türklerdeki cilt sanatı hakkında bilgi veren bir kitabın adını verebilir misiniz?

İbrahim Yılmaz (Erzurum)

— Amasya’ya yaptığım bir gezi sırasında, bir camiin kütüphanesinde bulunan Kur’an-ı Kerim’in Hazret-i Osman’a ait olduğu ve üzerindeki kan lekelerinin de merhumun katlinden kaldığını söylediler. Halbuki televizyonda seyrettiğim bir programda, Hazreti Osman’a ait Kur’an’ın Topkapı Sarayı’nda bulunduğu anlatılmıştır. Meselenin esası nedir?

Ahmet Türkel (Virginia-Amerika)

— İstanbul’daki Kız Kulesi’nin, Büyük İskender tarafından kızını saklamak maksadıyla yaptırıldığını, buradaki Rumlar hikâye ediyorlar. Asıl hikâyesini anlatır mısınız?

Ali Keremoğlu (İstanbul)

— Mısır’a batılılar neden “Egypte” derler ve Mısır adı nereden gelmektedir?

Fehmi Albulut (Samsun)

— Sultan Reşad’ın oğulları ve kızları kimlerdir? – Kaniye Kalesi neredeydi, Türkler tarafından ne zaman alınmış, ne zaman kaybedilmiştir ve son kumandanı kimdir?

Macit Kaleli (İzmir)

— 2. Abdülhamid devri nâzırlarından Köse Raif Paşa’ya vezirlik verildiği zaman alay için söylenmiş dörtlüğün tamamı nasıldır ve kimin tarafından yazılmıştır?

Em. Yrb. Mehmed Alpay (Mersin)

— Sadrâzam Kâmil Paşa ile Şeyhulislâm Ömer Lütî Efendi, Maksûdiye Hanı jurnalinden dolayı mı azledildiler, yoksa bu da 2. Abdülhamid'i küçük düşürmek için uydurulan hikâyelerden biri mi? Şirvânî-zâde Rüşdü Paşa'nın Taif'te Hüseyin Avni Paşa tarafından zehirletildiğini Türkiye Tarihi'nde okudumsa da, bu rivayete başka hiçbir yerde rastlamadım, doğru mu? Çorlulu-zâde Mahmud Celâleddin Paşa ile Midhat Paşa arasında şahsi bir husûmet var mı idi?

Feridun Yıldız (Beşevler-Ankara)

— Bazı kitapların ilmi değeri hakkında bilgi almak istiyorum. Fakültede umumî Türk tarihi okuyorum.

Ayhan Pala (Beşevler-Ankara)

— Konya'nın Bozkır ilçesi hakkında araştırmalar yapıyorum. Bozkır'ın tarihi hakkında bilgi verir misiniz?

Sıtkı Karshoğlu (Samsun)

— Son sayınızda “yinelemek” diye bir kelime kullanmışsınız. Şu anda sahifesini ve satırını bulamadığım bu kelime, öyle sanıyorum ki uydurmacadır.

Cemal Doğan (Seydişehir-Konya)

— İlk Türk birliği, Hatay'a hangi tarihte, hangi kumandanın idaresi altında girdi? Birliğimizin gönderilmesini sağlayan kararın tarihi ve yeri nedir? 1976'dan önce Hatay'la ilgili bir yayın yapmış mıydınız?

Dr. Mecdi Başkurt (Aydın)

— Bir TV programında Büyük Reşid Paşa'nın Osmanlı devletini İngiltere'nin keyfine göre idare ettiği ve Tanzimat'ı ilân ederek devleti bozduğu mealinde bir yorum dinledim. Hayretler ettim. Bunlar ne biçim fikirler?

1978 TEMMUZ SAYI: 7 SAYFA: 97-98

Özden Sarıkaya (Ünye)

— Terme'den Ordu ve Giresun'a kadar yayılan Amazonların Ünye'de de izleri bulunmakta mıdır? İlçemizin tarihi yontma-cıralı taş devirlerine kadar uzanıyor; bu konuda araştırma yapan yazar var mı? Bir deneme çalışması yapsam değerlendirebilir misiniz?

M. Lütflü Alpay (Heybeliada-İstanbul)

— İstiklâl Harbimizin sonunda “Yüz ellilikler” diye anılan şahısların meslek ve görevlerini verebilir misiniz?

Hasan Orhan (Fethiye-Muğla)

— Başlangıçtan bugüne kadar İran'ı hangi hanedanlar idare ettiler? Patrona ihtilâlinin sebebi nedir?

Çetin Asma (Bartın-Zonguldak)

— Satvet Lutfi Tozan hakkında bir yazı yayınlar mısınız? Yâkup Cemil asılarak mı, kurşuna dizilerek mi idam edildi?

1978 AĞUSTOS SAYI: 8 SAYFA 97-98

Sabri Melik (Bursa)

— Bursa'daki camiye adını veren Molla Fenari hakkında bilgi verebilir misiniz?

Haşmet Özmen (İzmir)

— “Yavuz geliyor Yavuz da denizi yara yara” türküsünü kimin bestelediği belli midir?

M. Süreyya Dumlu (Edirne)

— Osmanlı tarihlerinde geçen “Sazlıdere” mevki, 30 km. olan Edirne-Havza yolunun takriben ortasındadır. Bazı tarih kitaplarında yazıldığı gibi, Babaeski-Pınarhisar veya Edirne-Hayrabolu arasında değildir. 1953 yılından beri bir Edirne Ansiklopedisi hazırladığım için, bu gibi şeyleri iyice inceledim.

1978 EYLÜL SAYI: 9 SAYFA: 97-98

Ömer Murathanoğlu (Sirkeci-İstanbul)

— Nürnberg Mahkemesi'ne ait bir kitap var mı?

Güntekin Gülen (Beyazıt-İstanbul)

— Kül Tegin kimdir? Orhun kitabelerinde önce “Türk, Tengri, Kül Tegin” kelimelerinin çözüldüğü doğru mu?

Ayhan Pala (Ankara)

— Mecmuamızın Mayıs 1978 sayısının “Tarih Postası” sütununda ismim verilerek, Bozkır tarihi hakkında bir sorulmuştur. Bozkır tarihi hakkında bir araştırma yapmadığım gibi, böyle bir soru de sormuş değilim. İsmimi kullanarak sorduklarını sanıyorum.

Yavuz Gürler (Kırıkkale-Ankara)

1978 EKİM SAYI: 10 SAYFA : 97–98

— Bir yerde Beşinci Murad’ın, İbrahim Müteferrika’nın, Şinâsi’nin, Sadrâzam Keçeci-zâde Fuad Paşa’nın, Sadrâzam Midhat Paşa’nın, Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa’nın, Sadrâzam Talat Paşa’nın, Ziya Gökalp ve Ömer Seyfeddin Beylerin mason olduklarını, Türkiye’ye masonluğun 18. asır başlarında Paris’e giden Sadrâzam Yirmisekizçelebi-zâde Said Paşa tarafından getirildiğini okudum. Doğru mu?

Necati Ayseli (Sirkeci-İstanbul)

— Bir hayli vecize yazdım. Bazı şahıslara bahsettim, ilgilenmediler.

Yavuz Gürler (Kırıkkale-Ankara)

— Niçin bestekârlarımızın hayat hikâyelerine yer vermiyorsunuz? Türk gençliği, musiki sahasındaki büyüklerimizi tanımak istemez mi? Dede Korkut’un şahsı ve eseri hakkında bilgi verir misiniz?

1978 KASIM SAYI: 11 SAYFA: 97–98

Sadrettin Tözün (Karabük-Zonguldak)

— Enver Paşa, Türkistan’da bir Rus kazağı tarafından kılıçla başı uçurularak mı, Rusların mitralyöz kurşunu ile mi şehit edildi?

Mehmet İpekçioğlu (Kırıkkale-Ankara)

— Kemalpaşa-zâde kimdir, nerede doğmuş, nerede okumuştur? Yaşayan torunları var mıdır? Harzem devletinin merkezi neresi idi? Harzem bugün neresidir?

Bir Okuyucunuz (İstanbul)

— Askeri Tıbbiye'nin tarihçesi hakkında Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'den bir yazı temin edip yayınlayabilir misiniz? Müessesenin tarihçesi, hangi binalarda tedrisat yaptığı, derslerin nasıl yapıldığı, öğrencilerin öğrenim hayatı beni ve birçok okuyucuyu ilgilendirir.

İbrahim Erden (İstanbul)

— Tırnak yazısından bahsedildiğini bir yerde okudum. Tırnak yazısı nedir?

1978 ARALIK SAYI: 12 SAYFA: 89-90

Bir Okuyucunuz (Afyon)

— Tarih metodolojisi ve felsefesi üzerinde birkaç kitap tavsiye eder misiniz? Son zamanlarda Türk ve Osmanlı tarihini yeni bir bakış açısından incelemek iddiasında bulunan kitaplar türedi. Bunlar akıl almaz iddialarda bulunuyorlar. “2. Abdülhamid komprador ve kapitalistlerin adamı, Batı ajanı idi” falan gibi. Bu palavraları düzeltecek yayınlar yapmak lâzım değil mi?

Celâl Yazıcı (Kiğı-Bingöl)

— Hafif Batı Müziği ile Hafif Türk Müziği'nin karşıtları nelerdir? Büyük İskender ile İskender-i Zu'l-Karneyn aynı şahıs mıdır?

Aydın Tezcan (Edirne)

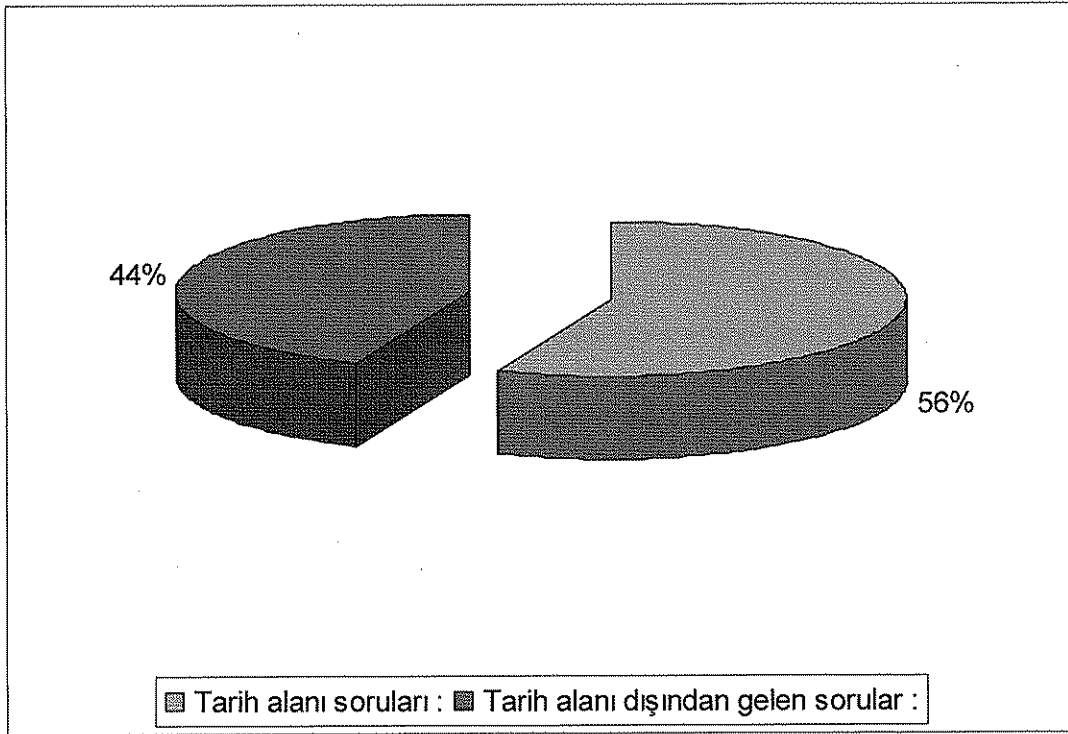
— İstanbul'un 12 büyük camii hangileridir ve hangi padişahlar tarafından yaptırılmışlardır?

Kadri Targalı (Adapazarı)

— Meşhur lügat ve ansiklopedi yazarı Şemsettin Sami soyadı olarak “Fraşeri” kelimesini kullanıyormuş. Bu kelime nereden geliyor?

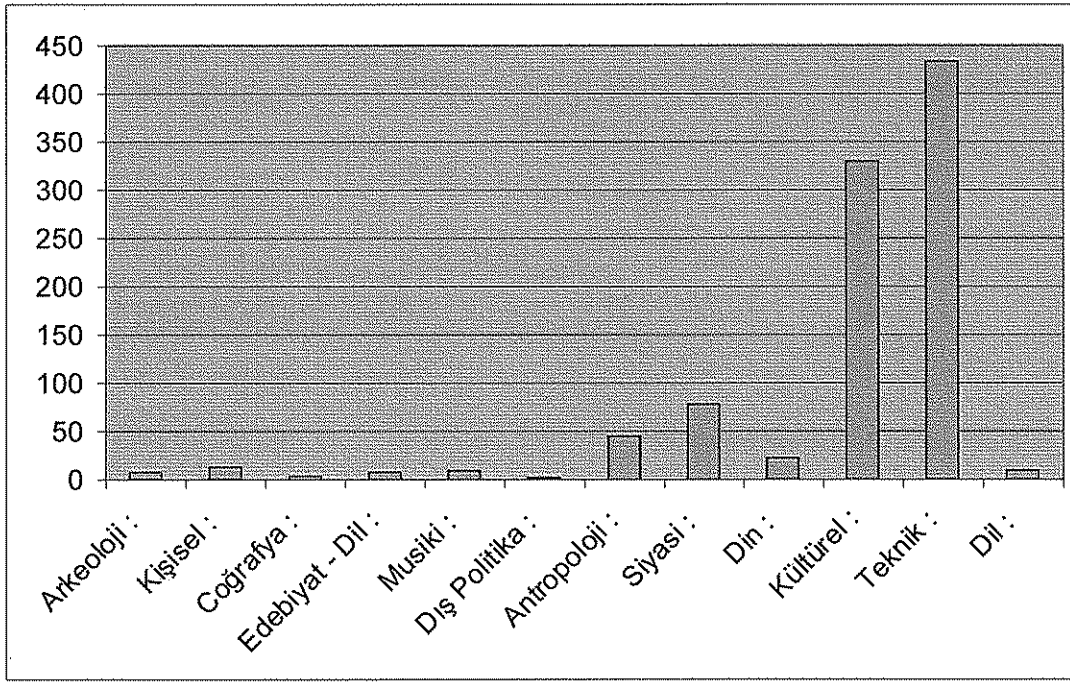
3.2.TARİH POSTASINDA CEVAPLANAN SORULARIN İSTATİSTİKİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Tarih Postası soruları incelendiğinde karşımıza çıkan genel sonuçlar şu şekildedir: Toplam soru sayısı 2103'tür. Bu soruların 1185 tanesi tarih alanı ile ilgili olup, soruların 918 tanesi alan dışından gelen sorulardır. Bu durumu Tablo 1'de daha ayrıntılı bir şekilde görülmektedir.

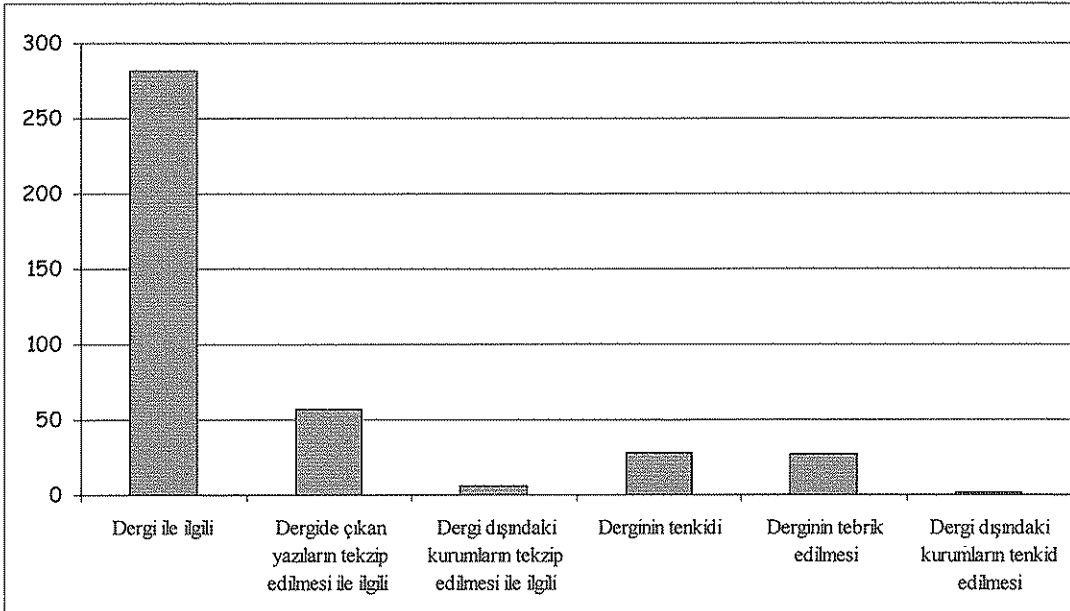
Tablo 1: Tarih postasına gelen soruların genel dağılımını gösterir tablo.

Tarih Postası'na gelen alan dışı soruların çok büyük bir kısmı teknik sorulardır. Bu soruların toplamı Tablo: 2'den de anlaşılacağı üzere 434'tür. Bu da tüm sorular içinde yaklaşık % 21'lik bir orandır. Daha ayrıntılı incelendiğinde ise alan dışı sorular şu şekilde bir dağılım göstermektedir.

Tablo 2: Tarih postasına gelen alan dışı soruların genel dağılımını gösterir tablo.

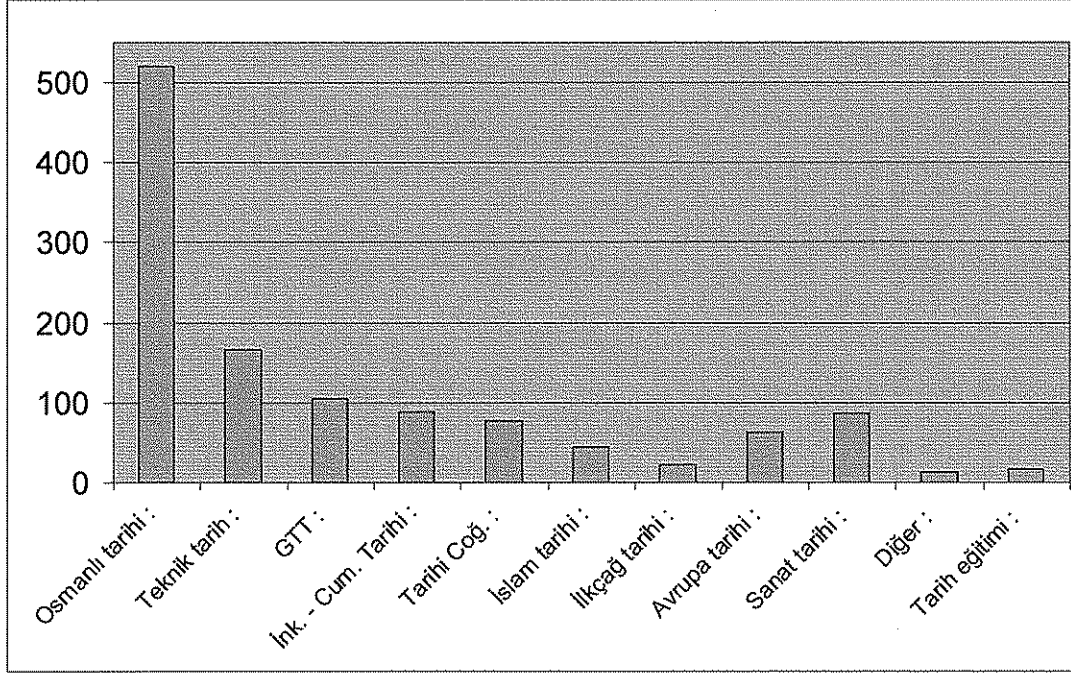
Tarih Postası'na gelen teknik sorular incelendiğinde ise dergi ile ilgili soruların ön plana çıktığı göze çarpmakta bu soruları dergide çıkan yazıları tekzip eden sorular ikinci sırada gelmektedir. Tablo: 3'te bu durum daha net bir şekilde görülmektedir.

Tablo 3: Tarih postasına gelen teknik soruların genel dağılımını gösterir tablo.

Alan soruları incelendiğinde ise Osmanlı tarihinin çok bariz bir biçimde ortaya çıktığı görülmekte, onu sırasıyla Teknik tarih, Genel Türk tarihi ve Cumhuriyet-İnkılâp

tarihinin izlediği görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde bu durum daha net anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Tarih postasına gelen alan soruların genel dağılımını gösterir tablo.

SONUÇ

Popüler bir tarih mecmuası olmakla beraber Hayat Tarih Mecmuası aynı zamanda tarih alanında iddialı bir dergidir. Ancak bu iddiasını 1978 yılının Mayıs sayısına kadar devam ettirebilmiş bu sayıdan itibaren Tarih ve Edebiyat Mecmuası adını alarak tarih alanındaki iddiasından vazgeçmek zorunda kalmıştır.

Derginin akademik yönü, bir popüler tarih dergisi için beklenilenden hiç de az değildir. Çok sayıda akademisyen ve ünlü tarihçi Hayat Tarih Mecmuası'nda yazmıştır.

Derginin çıkış amacı bize genel yayın politikası ile ilgili olarak da doyurucu bir fikir vermektedir. Hayat Tarih Mecmuası 1960'ların ve 1970'lerin gençliğinin Batı karşısında bir küçüklük kompleksine kapıldığı düşüncesi ile " Tarihe ne lüzum var? " anlayışının zihinlerde yerleşmeye başlaması tehlikesinin belirmesi üzerine yayın hayatına başlamıştır. Dolayısıyla bir fikir dergisi olmamakla beraber derginin bir yayın felsefesi ve güçlü bir yayın politikası mevcuttur. Dergi öncelikle Batı karşısında duyulan küçüklük kompleksini gidermeyi kendine vazife edinmiş ve bunu gerçekleştirebilmek için Türk tarihinin görkemli ve övgüye değer sayfalarını popülerize ederek, önce gençlerimizin sonra da toplumumuzun istifadesine sunmuştur.

Hayat Tarih Mecmuası keskin ve kalın çizgili bir ideolojik yönü olmamakla beraber dergide yazan yazarların kahir ekseriyeti siyasi düşünce yönünden milliyetçidirler. Bu milliyetçilik ırkçılık düzeyinde olmamakla birlikte oldukça güçlüdür. Yazarlar arasında milliyetçi muhafazakâr yapıda olan yazarlar da renklerini bir miktar hissettirebilmişlerdir. Hayat Tarih Mecmuası dine ve maneviyata saygılı bir yayın politikası izlemiştir. Tarihle ilgili konularda mümkün olduğu kadar objektif ve Tarih ilminin son bulgularına da ulaşarak bilimsel bir çizgi tutturmuştur. Tabu denilebilecek bazı tarihi konularda " Sümerler ve Hititlerin Türklüğü, Güneş dil teorisi, İttihat ve Terakki'nin tenkidi vb." hiç tereddüt etmeksizin bilinen ve kabul edilen genel görüşün aksini savunmuş hatta bu savunmasını yaparken TTK ile ters düşmeyi bile göze almıştır.

Hayat Tarih Mecmuası bir popüler tarih dergisi olmakla birlikte bu çerçeveyi çoğu zaman kendisine yeterli görmemiş, kendisini belki de " Soğuk Savaş Dönemi " nin de etkisiyle bir taraf olarak konumlandırmıştır. Hayat Tarih Mecmuası daha ilk sayılarından itibaren Demokrasi taraftarı, hür teşebbüsü savunan ve Batılı değerlere bağlı bir yayın politikası izlemiştir. Hayat Tarih Mecmuası, bu politikayı izlerken, komünizm cereyanına da şiddetle karşı çıkmıştır. Komünizm cereyanını Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Türk

milleti için en önemli tehlike olduğu fikrini şiddetle savunmuştur. Komünist rejimin zararları ile ilgili olarak insanları sürekli uyarmış ve bu rejimin beraberinde getireceği sıkıntı ve tehlikeleri okuyucularına anlatmaya çalışmıştır.

Hayat Tarih Mecmuası, dış politik görüş olarak ABD ve Batı Bloğu'na yakın bir dergidir. SSCB'yi ve Çin Halk Cumhuriyeti'ni muhtelif defalar şiddetle eleştirmesine rağmen ABD'yi Vietnam Savaşı'nın en hararetli günlerinde bile tek satırla dahi eleştirmemiştir. Dış Türkler konusunda duyarsız kalmamış, Çin ve Sovyetler Birliği esareti altında yaşayan Türklere zaman zaman göndermeler yapmış, özellikle Doğu Türkistan'ın Çin işgali altında olduğunu ve Orta Asya Türkünün hala bağımsız olmadığını hatırlatmıştır.

Hayat Tarih Mecmuası, Cumhuriyet döneminde yayınlanan tarih hatta kültür darı içerisinde 60 — 70 binlik baskı sayısı ile en çok okunan mecmua konumundadır. Bunun bilincinde olan, Hayat Tarih Mecmuası aynı zamanda bunun kendisine yüklediği sorumluluğun da farkındadır. Tarihle ilgili konularda taraf kendisine sorulsun ya da sorulmasın fikir belirtmiştir. Türk Tarih Kurumu'nun izlediği politika nedeniyle eleştirmiş ve hamaset yerine bilim yapması gerektiğini bu kuruma hatırlatmıştır. Bu kurumun, kurucusu Atatürk'ün ilke, hedef ve ideallerinden saptığını ve içinin boşaltıldığını iddia etmiş bu iddiasını da ispatlamaya çalışmıştır. Türk Tarih Kurumu'nun sekiz üyesinden beşinin neden Tarih alanından değil de Edebiyat alanından olduğunu ısrarla sorgulayan Hayat Tarih Mecmuası, bu kurumun üyelerinin tarihçiler lehine değişmesini sağlamıştır.

Hayat Tarih Mecmuası, tarih eğitimi ve tarih ders kitapları ile de ilgilenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nı da tarih eğitimi ve tarih ders kitaplarının yetersizliği ve hataları ile ilgili olarak defalarca ikaz etmiş ve tarih ders kitaplarının düzeltilerek yeniden basımını sağlamıştır. Hayat Tarih Mecmuası, tarih alanında çalışan akademisyenleri de ülke sorunları ile ilgili konularda konuşmadıkları için eleştirmiş, tarihçilerin geçmişten gelen birikimin zenginliğiyle günün sorunlarına hem güzel yorumlar hem de makul çözüm önerileri getirmeleri gerektiği fikrini savunmuştur. Ülke sorunları ile ilgili konularda daha aktif tarihçiler görmek isteyen Hayat Tarih Mecmuası, tarihçileri aynı zamanda tarihi millete indirememekle de eleştirmiştir.

Hayat Tarih Mecmuası, Türkiye tarihçiliğini henüz monografi aşamasında olarak değerlendirmektedir. Türkiye'de henüz birkaç istisna akademisyenin dışında monografi aşamasından, kompozisyon aşamasına geçilememiş bu da büyük ve halkın okuyup istifade edebileceği tarihçi tipinin ortaya çıkamamasında önemli bir etken olmuştur.

Hayat Tarih Mecmuası, ünlü akademisyen tarihçilerimizi milletimize tanıtmaya çalışmış ve bu ünlü tarihçileri de halkla daha iyi iletişim kurmaya ve daha aktif olmaya teşvik etmiştir.

Hayat Tarih Mecmuası, gerek ülke içindeki sivil ve askeri yetkililerle gerekse ülke dışındaki önemli kişilerle çok güçlü bağlantılara sahipti. Bunda Soğuk Savaş konjüktürünün olağanüstü şartları bir etkindir. Bir başka önemli etken ise derginin kadrosunda bulunan; Yılmaz Öztuna, Dr. Fethi Tevetoglu, Emekli Albay Tahsin Tunalı gibi etkili isimlerin varlığıdır. Altmış — yetmiş binlik bir tiraj ve bu isimler bir araya gelerek, Hindistan lideri Nehru, Milliyetçi Çin'in (Tayvan — Formazo) efsanevi lideri Çan Kay Şek, veya dönemin Türkiye Cumhuriyeti Devleti bakanları ve genel kurmay başkanı ile çok rahat röportajlar yapabilmekte karşılıklı ziyaretlerde bulunabilmektedir.

Hayat Tarih Mecmuası, tarihimizi milletimize özellikle gençliğimize öğretmeye ve sevdirmeye çalışmış, kökleri dışarıda olan yıkıcı ve bölücü cereyanların gençliğimize zarar vermesine yayın yoluyla engel olmaya gayret etmiştir. Okuyucularıyla” Tarih Postası” bölümünün de yardımıyla bütünleşmiş, onları derginin adeta bir katılımcısı ve sahibi yapmayı başarmıştır. Tarihçi akademisyenlerimizi daha geniş çevrelere tanıtmış ve sevdirmiş, ülkemizdeki tarih yazımını kendi anlayışı doğrultusunda etkilemeye çalışmıştır. Tarih yazımının gelişmesini ve tarihin halka daha çok indirilmesi gerektiğini savunmuştur. Hayat Tarih Mecmuası, sade ve yeknesak bir bir tarih dergiciliği anlayışını reddederek, bir tarih dergisi çerçevesini biraz da aşarak kendi alanında bir “unique” olmuştur.

KAYNAKÇA

1. Ahmet Necip Günaydın, “Türkiye’de Tarih Mecmuaları”, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1999.
2. Ali Birinci, “Bâbıâli’nin Tarih Mecmuaları (1943-1965)”, Türk Yurdu, sayı 132 (Ağustos 1998), sayfa 29-38.
3. Hakan Öksüz, “Cumhuriyetten Günümüze Popüler Tarih Dergileri”, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004.
4. İlber Ortaylı, “Tarihi Kitlelere Sevdirdi”, Milliyet Gazetesi, 3.12.2006, sayfa 5.
5. Mahmut H. Şakiroğlu, “Türkiye’de şimdiye kadar çıkan popüler tarih dergileri”, Tarih ve Toplum, sayı 1 (Ocak 1984), sayfa 65-68.
6. Mahmut H. Şakiroğlu, “Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlara Kısa Bir Bakış II Tarih dergileri ve Belleten” XLVII / 188, Ankara 1983, sayfa 1207-1222.
7. Mehmet Ali Ünal, “Tarihçiler ve Türk Milliyetçiliğine Katkıları: Yılmaz Öztuna”, Muhafazakâr Düşünce, sayı 8 (Bahar 2006), sayfa 113-121.
8. Nadir Özbek, “Hayat Tarih Mecmuası”, Tarih ve Toplum, sayı 103 (Temmuz 1992), sayfa 53-56.

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında Tekirdağ'ın Hayrabolu ilçesinde doğdu. İlkokulu İstanbul Üsküdar Bekir Esener İlkokulu'nda okudu. Ortaokula aynı okulda başladı, Tekirdağ Namık Kemal Lisesi orta kısmından 1990 yılında mezun oldu. Aynı yıl Kepirtepe Anadolu Öğretmen Lisesinde okumaya hak kazanarak bu okuldan 1994'te mezun oldu. Üniversite lisans eğitimini 1994-1998 yılları arasında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümünde tamamladı.

1998 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nda tarih öğretmeni olarak çalışmaya başladı. İlk görev yeri Edirne Lisesi olup, sırasıyla İstanbul Fatih Yedikule İlköğretim Okulu, Kırklareli Lüleburgaz TEK İlköğretim Okulu, Lüleburgaz Ahmetbey ÇP. Lisesi'nde öğretmen olarak çalıştı. Lüleburgaz Lisesi'nde müdür yardımcısı olarak başladığı yöneticilik hayatına halen Kepirtepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde müdür baş yardımcısı olarak devam etmektedir.

Evli ve iki çocuk sahibidir.